EEN STRIJD OM ROME

FELIX DAHN

II

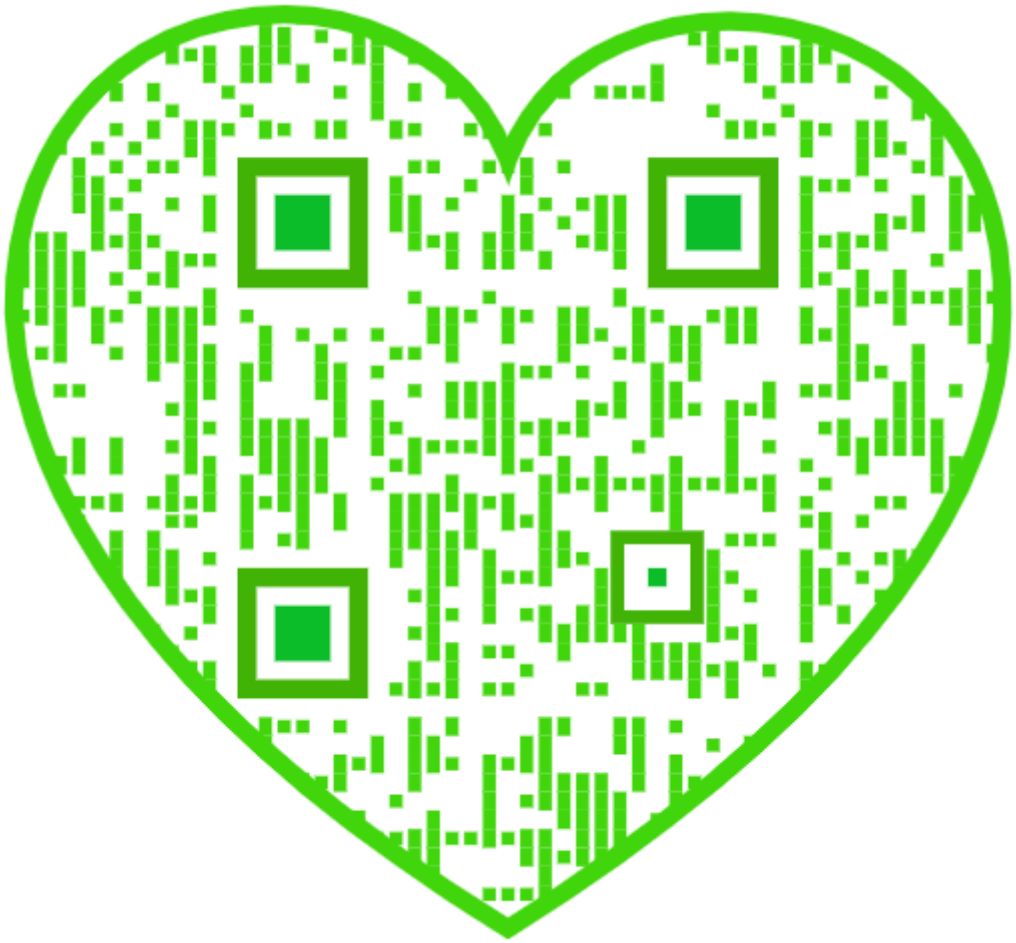

FELIX DAHN

EEN STRIJD OM ROME

GEÏLLUSTREERD DOOR H. SCHOTEL

DERDE EN VIERDE DEEL

HOLLANDSCH UITGEVERSFONDS
AMSTERDAM

DERDE DEEL

EERSTE HOOFDSTUK.

Koning Witichis vond bij zijn terugkeer in de legerplaats alles in de grootste verwarring. De dringende nood van het oogenblik liet niet toe om zich aan zijn droefheid over te geven, en gaf hem handen vol werk. Het leger was in allerlei partijen gesplitst en duidelijk zag hij in, dat de geheele Gothische zaak in elkaar zou gestort zijn, wanneer hij de kroon neergelegd of het leger verlaten had. Talrijke troepen vond hij gereed om op te breken. Sommige wilden zich bij den ouden graaf Grippa in Ravenna aansluiten, andere waren van plan over te loopen naar het leger van de opstandelingen, terwijl een gedeelte Italië zelfs wilde verlaten om over de Alpen te vluchten en tenslotte gingen er zelfs stemmen op over een nieuwe koningskeuze en ook hier weer stonden partijen met de wapens dreigend tegenover elkaar. Overal trof hij onrustige troepen, wegtrekkende benden, bedreigingen, scheldwoorden, opgeheven wapens en ieder oogenblik kon in het legerkamp een bloedbad aangericht worden.

Snel besloten ging hij naar zijn tent, zette den koningshelm op, nam den gouden staf, steeg op Boreas, het geweldige strijdros en reed, gevolgd door Teja, die de blauwe koningsvaan boven hem hield, door de straten. In het midden van het kamp kwam hij terecht bij een troep mannen, vrouwen en kinderen, want een Gothisch leger voert alles mede, die met geweld door de westelijke poort van de legerplaats wilde dringen.

Hildebad liet zijn manschappen met gevelde lansen voor de poorten staan.

„Laat ons naar buiten," riep de aanvoerder, „de koning is gevlucht; alles is verloren. De oorlog is uit. Wij willen ons leven redden!"

„Hij is een verrader," riep iemand, „voor een paar vrouwetranen heeft hij ons verlaten. Drieduizend van onze broeders heeft hij laten omkomen en toen is hij gevlucht."

„Je liegt," riep een ernstige stem en Witichis kwam den hoek om.

„Heil koning Witichis," riep de reusachtige stem van Hildebad, „zie hem aan. Heb ik het niet altijd gezegd? Maar het was tijd dat ge gekomen zijt, anders was het erger geworden. Rechts kwam Hildebrand met eenige ruiters aansnellen.

„Heil koning Witichis, de kroon op den helm. Rijdt door de legerplaats, herauten, en verkondigt wat gij gezien hebt en ons volk zal tot rust komen. Heil den trouwen koning Witichis."

Maar Witichis keerde zich pijnlijk getroffen af.

Als de bliksem schoten de boden heen. Weldra weerklonk het van alle kanten. „Heil koning Witichis!"

De koning liet echter zijn fieren blik, waarin diepe smart was te lezen, over de duizenden gaan. Graaf Teja sprak zachtjes achter hem: „Gij hebt het rijk gered."

„Op, voor de overwinning," riep Hildebad, „want Guntharis en Arahad komen aangerukt. Zij denken ons te verrassen. Hen tegemoet; wij zullen ons verdedigen. Op, tegen de opstandelingen!"

„Neer met de opstandelingen!" donderden de soldaten, blijde eindelijk een uitweg gevonden te hebben.

Maar met edele kalmte wenkte de koning hen.

„Stilte. Ik wil niet, dat er nog eens Gothisch bloed door Gothische wapenen zal vloeien."

Wacht hier op den uitslag. Hildebad, maak de poort open. Ik ga alleen naar de tegenstanders. Graaf Teja houdt het leger in bedwang tot ik terug kom en jij, Hildebrand, rijd naar de poort van Ravenna en verkondig luide, dat zij open zullen doen. Aan hun verlangen is voldaan en nog van avond trekken wij naar binnen. Koning Witichis en koningin Mataswintha."

Zoo geweldig en ernstig sprak hij deze rede uit, dat het geheele leger hem met eerbiedig stilzwijgen aanhoorde. De koning gaf aan Teja zijn zwaard en reed langzaam de opstandelingen, die met stormpas nader kwamen, tegemoet.

„Hij zoekt den dood," fluisterde Hildebrand.

„Neen," sprak Teja, „hij zoekt het geluk der Gothen en zal het ons brengen ook."

De opstandelingen zagen met verwondering Witichis naderbij komen. Guntharis en Arahad vestigden een onderzoekenden blik op hem. In zijn wezen lag eenvoudig de waar-

heid, maar daar bij ook verheven ernst, de majesteit van de diepe smart.

„Ik kom naar u toe om met u te spreken over het heil der Gothen. Broeders mogen elkaar niet langer bestrijden. Laat ons met elkander Ravenna binnen treden en tezamen Belisarius bestrijden. Ik zal Mataswintha trouwen en gij beiden zult naast mijn troon staan."

„Nooit," riep Arahad hartstochtelijk uit.

„Gij vergeet," sprak hertog Guntharis trots, „dat uw bruid in onze tent is."

„Hertog Guntharis van Tuscië, ik kon hierop antwoorden, dat wij weldra in uw tenten zouden zijn. Wij zijn talrijker en niet minder dapper dan gij en hertog Guntharis, wij hebben het recht met ons, maar ik wil niet zoo spreken. Ik wil u het Gothenrijk in herinnering brengen. Zelfs wanneer gij zoudt overwinnen, zoudt gij te zwak zijn om Belisarius te verslaan. Vereenigd zelfs zijn wij nauwelijks daartoe in staat. Geef toe."

„Laat gij toegeven, wanneer het om het Gothenvolk te doen is. Leg uw kroon neer. Kunt gij geen offer brengen voor uw volk?"

„Ik kan het en ik heb het gedaan. Hebt gij een vrouw, Guntharis?"

„Ik heb een dierbare vrouw."

„Nu, ook ik heb een dierbare vrouw. Ik heb haar opgeofferd aan mijn volk. Ik heb haar weg laten gaan om met Mataswintha te kunnen trouwen."

Hertog Guntharis zweeg. Arahad riep echter uit:

„Dan hebt gij niet van haar gehouden."

Verontwaardigd stoof Witichis op. Zijn smart en zijn liefde namen reusachtige afmetingen aan. Een gloed bedekte zijn wangen en uit zijn oogen straalde een vernietigenden blik op den jongeling. „Wat weet gij van liefde. Laster niet, dwaze knaap. Omdat gij droomt van een paar roode lippen en een paar blanke armen, durft gij van liefde te spreken. Wat weet gij, wat ik in deze vrouw verloren heb? De moeder van mijn lief kind. Een wereld van liefde en trouw. Prikkel mij niet. Mijn hart is gewond. In mij houd ik smart en wanhoop met moeite in bedwang. Prikkel mij niet. Laten zij niet losbarsten."

Hertog Guntharis was in nadenken verzonken.

„Ik ken u, Witichis, uit den oorlog met de Gepieden. Nooit

zag ik een man, die niet van adel was, zich zoo edel gedragen. Ik weet, dat er geen valschheid in u is. Ik weet hoe liefde ons aan een vrouw verbindt en gij hebt een vrouw opgeofferd aan uw volk, dat is zeer flink."

„Broeder, waaraan denkt gij? Wat wilt gij?"

„Wat ik wil? Ik zal er voor zorg dragen, dat het huis der Wölsungen zich niet in edelmoedigheid laat overtreffen. Maar zeg mij nog een ding. Waarom hebt gij niet liever den troon afgestaan dan uw leven? Uw vrouw?"

„Omdat dat de zekere ondergang van het rijk beteekend zou hebben. Tweemaal heb ik de kroon afgestaan aan graaf Arahad en tweemaal zwoeren de eersten van mijn leger, dat zij hem niet zouden erkennen. Er zouden drie of vier tegenkoningen worden gekozen, maar op mijn woord, graaf Arahad zou nooit erkend worden. Daarom heb ik mijn vrouw met een bloedend hart van mij verwijderd en Hertog Guntharis, denk aan het Gothenvolk. Het huis der Wölsungen zal verloren zijn, wanneer de Gothen ondergaan. De edelste bloesems moeten met den stam vallen, wanneer Belisarius de bijl aan de wortels legt. Ik heb mijn vrouw prijs gegeven. De kroon van mijn leven. Geeft gij de hoop op een troon op."

„Men zal niet in de hallen der Gothen zingen, dat de vrije man Witichis edeler handelt, dan de edelsten der adel. De oorlog is uit. Ik breng u mijn hulde, mijn koning," en de trotsche hertog boog de knie voor Witichis, die hem ophief en aan zijn borst trok.

„Broeder, wat doet gij mij aan. Wat een smaad," riep Arahad.

„Ik reken het tot een eer," sprak Guntharis rustig, „en als teeken, dat mijn koning geen lafhartigheid ziet, maar wel edelmoedigheid in deze huldiging, vraag ik hem een gunst. Amalers en Balthen hebben ons geslacht van de plaats gedrongen, die haar toekwam bij het volk der Gothen."

„In dit oogenblik," sprak Witichis, „hebt gij deze teruggekocht. De Gothen zullen nooit vergeten, dat de edele inborst der Wölsungen hen voor een broederstrijd bespaard heeft."

„En ten teeken daarvan moet gij ook het recht verleenen, dat de Wölsungen de stormvaan van de Gothen in het leger vooruit dragen bij ieder gevecht."

„Zoo zij het," zei de koning, „en geen hand zal ze voor mij waardiger voeren."

„Kom aan. Nu naar Mataswintha," sprak Guntharis.

„Mataswintha?" riep Arahad uit, die tot nu toe als verdoofd had toegezien bij de verzoening, die al zijn verwachtingen den bodem had ingedrukt.

„Mataswintha?" vroeg hij, „gij hebt mij er te rechter tijd aan herinnerd. De kroon kunt gij mij ontnemen. Mijn liefde niet en niet den plicht om mijn liefde te beschermen. Zij heeft mij versmaad. Ik echter heb haar lief tot in den dood. Ik heb haar beschermd voor mijn broeder, die haar wilde dwingen de mijne te worden. Niet minder wil ik haar beschermen, wanneer gij beiden haar wilt dwingen, om de vrouw van een vijand te worden. Zij zal vrij blijven," en snel wierp hij zich op zijn paard en reed met vrijen teugel naar de legerplaats terug. Weldra stond hij in de tent voor Mataswintha, die zich bij zijn binnentreden wrevelig verhief.

„Wees niet boos, vorstin, ditmaal hebt gij daar geen recht toe. Arahad komt om den laatsten plicht van zijn liefde te vervullen. Vlucht, gij moet mij volgen," en in zijn opwinding greep hij naar de smalle witte hand.

„Weldra zullen zij allen u als offer naar het bruidsaltaar brengen en ik kan mij niet indenken, dat deze schoonheid het slachtoffer zal worden van een huwelijk zonder liefde."

„Laten zij komen," zei Mataswintha, „en ik zal zien of zij mij kunnen dwingen," en zij sloeg de hand aan haar dolk, dien zij in den gordel droeg. En wie is het, die mij tracht te overwinnen?"

„Vraag dat niet," riep Arahad, „een vijand. Hij is u niet waard, hij houdt niet van u. Volg mij. Vlucht. Daar komen zij reeds aan".

Buiten hoorde men naderend paardengetrappel.

„Ik blijf. Wie durft het kleinkind van Theoderik te dwingen."

„Neen, gij zult niet in hun handen vallen. De handen van deze gevoellooze menschen, die niet van u houden, die niet uw schoonheid zien, maar alleen het recht van de kroon. Volg mij."

De voorhang van de tent werd plotseling op zij geschoven.

Graaf Teja kwam naar binnen, terwijl Gothische knapen hem, feestelijk in witte zijde gekleed, volgden. Zij droegen een purperen kussen, waarover een sluier was gegooid. Hij kwam binnen in de tent en boog zijn knie voor Mataswintha.

Evenals de knapen droeg hij een wijnruitkrans op het hoofd. Maar zijn oog en zijn stem waren somber.

„Ik groet u, koningin der Gothen en van Italië."

Met verbaasde blikken zag zij hem aan. Teja stond op en keerde zich tot de knapen, nam van het kussen een gouden band en de groene krans en sprak:

„Ik reik u hierbij de bruidskrans en de kroon, Mataswintha en noodig u uit voor het huwelijk en voor de kroning. De draagkoets staat buiten."

„Wie zendt u?" vroeg Mataswintha met kloppend hart, de hand aan haar dolk.

„Wie anders dan Witichis, de koning der Gothen?"

Plotseling werd het gelaat van Mataswintha door een geestdriftige vreugde verlicht, beide armen hief zij ten hemel en sprak:

„Dank, hemel. De sterren liegen niet, evenmin als het trouwe hart. Ik weet het wel," en met beide trillende handen greep zij het bekranste diadeem en drukte dit vast op het donkerroode haar.

„Ik ben bereid. Geleidt mij naar uw en mijn heer."

Met koninklijke waardigheid reikte zij graaf Teja haar linkerhand, die haar eerbiedig naar buiten bracht.

Arahad staarde de weggaanden met stomme verbazing na.

Een van de menschen uit zijn gevolg, Eurich, legde hem de hand op zijn schouder en vroeg:

„Wat nu? De paarden wachten. Waarheen?"

„Waarheen?" riep Arahad uit, „waarheen? Er is slechts een weg, dien zullen wij betreden. Waar staan de Byzantijnen? Waar is de dood?"

TWEEDE HOOFDSTUK.

Een week na deze gebeurtenissen werd op de pleinen en in het koninklijk paleis te Ravenna een schitterend feest voorbereid. 's Morgens vroeg had het geheele vereenigde leger der Gothen zich voor de poorten van de stad verzameld voor een plechtige volksvergadering.

De koning en koningin verschenen op melkwitte paarden. Na afgestegen te zijn, gingen zij onder een breeden vertakten eik staan. Daar had Witichis zijn bruid de rechterhand op het hoofd gelegd en zij stak den ontblooten linkervoet in den gouden schoen van den koning. Hiermede was onder toejuiching van duizenden, volgens het volksrecht, het huwelijk gesloten. Daarop besteeg het paar den met groene takken versierden wagen, die door wier witte runderen getrokken werd. De koning zwaaide de zweep en zoo reden zij, door het leger gevolgd, de stad binnen.

Aan de zooeven voltrokken half heidensche, half Germaansche plechtigheid, sloot zich nog een tweede, een Christelijke, aan. De Ariaansche bisschop zegende het paar in de basiliek van den heiligen Vitalis en liet hen daarbij de ringen wisselen.

Aan Rauthgundis werd niet meer gedacht.

Het geheele Gothenleger, evenals de bevolking der stad, werd hier, zoowel op de pleinen van Hercules en Honorius, alsmede op de schepen in de kanalen aan duizenden tafels rijkelijk onthaald, terwijl de grooten van het rijk en de voornaamsten uit de stad met het koninspaar in de groote drinkhal, die Theoderik in het Romeinsche paleis had laten aanleggen, aanzaten.

Hoewel de toestand van het land en de stemming van den koning niet erg pasten bij de luidruchtige feesten, zoo was deze gelegenheid toch aangegrepen om de Gothen met de inwoners van Ravenna en de andere partijen onder elkaar te verzoenen en men hoopte, dat met het stroomen van den feestwijn de laatste vijandige herinneringen zouden worden

weggespoeld. Men kon de koninklijke en andere feesttafels, die in den grooten tuin en het park waren gezet, het beste zien van uit het bruidsvertrek van Mataswintha. Dit bestond uit een klein vertrek, waarvan het eenige venster uitzag op de rotonde van den tuin en over den tuin zelf tot aan de zee toe.

In dit vertrek bevond zich Aspa, de Numidische, wie men tot loon van haar trouwe diensten het voorrecht had toegestaan om reeds drie dagen van te voren, naar eigen inzicht deze kamer te versieren. Zij was hier wel in geslaagd, al droeg deze versiering dan ook het geheele karakter van de fantastische overdaad, welke haar landaard eigen was. Zij had het kleine lage vertrek in een klein tooverhuisje weten te veranderen. Reeds flikkerden de sterren aan den hemel, toen een stoet van fakkeldragers en fluitblazers het bruidsvertrek naderde. Daarna volgde een keur van Gothische edelvrouwen. Naast Mataswintha, de bruid, liep Theudigotho, de gemalin van hertog Guntharis en Hildiko, de dochter van Grippa. De voornaamste vrouwen uit Ravenna sloten den stoet.

Op den drempel van de bruidskamer nam Mataswintha afscheid van haar gevolg, aan de jonge meisjes haar sluier en aan de vrouwen haar gordel schenkende. De meesten gingen weer terug naar het feest in den tuin, anderen gingen naar huis. Zes Gothische vrouwen echter, drie vrouwen en drie jonkvrouwen bleven achter voor de deur van het bruidsvertrek een eerewacht houden. Er lagen tapijten voor hen uitgespreid. Hier moesten zij met een gelijk aantal mannen, die den bruidegom zouden begeleiden, den nacht doorbrengen. Dit was volgens het oude gebruik der Gothen.

Mataswintha kwam het vertrek binnen met een uitroep van verwondering.

„Aspa," riep zij uit, „wat heb je het hier mooi gemaakt. Het lijkt wel een sprookje."

Met vreugde sloeg de Afrikaansche de armen over de borst en boog haar hoofd. De bruid trok haar naar zich toe en fluisterde:

„Je kent mijn hart en mijn droomen."

„Maar," viel zij zich zelf in de rede, „wat zwoel is het hier. De bloemen brengen mij in een roes."

„In den gloed en in den roes naderen de goden," sprak Aspa.

„Hoe mooi zijn die viooltjes en daar die purperen lelies. Het is net alsof de godin Flora door deze kamer gevlogen is

en aan een droom van liefde dacht en daarbij haar schoonste bloemen verloren heeft. Het is een verrukkelijk wonder, dat ik hier aanschouw. Het verhit mijn bloed, het is zwoel hier. Neem mij mijn zwaren tooi af, en zij nam de gouden kroon van haar hoofd.

Aspa streek de volle donkerroode vlechten achter haar ooren en trok de gouden spelden er uit. Vrij golfde nu het haar in haar hals. De andere slavinnen, die aanwezig waren, maakten den gesp los, die in den vorm van een gekronkelde slang den zwaren purperen mantel met gouden strepen op den linker schouder vasthield. De mantel viel naar beneden en vertoonde de hooge gestalte van de jonkvrouw in het onderkleed van witte zijde zonder mouwen. Met verrukking keek Aspa naar haar meesteres, toen deze voor den in marmer gevatten spiegel stond, terwijl zij de losse haren met een gouden kam glad streek.

„Wat zijt gij toch mooi, tooverachtig schoon als Astaroth, de godin der liefde. Nooit waart gij zoo schoon als op dit oogenblik."

Mataswintha wierp een snellen blik in den spiegel. Zij zag nog meer, zij voelde dat Aspa gelijk had. Een blos trok over haar gelaat.

„Laat mij alleen met mijn geluk."

De slavinnen gehoorzaamden en Mataswintha ging naar het venster, dat zij open deed. Zij keek den tuin in.

Eenige oogenblikken later sprong zij plotseling op; een hel licht kwam het vertrek binnen. In de geopende deur stond de koning. Buiten in de gang stonden talrijke Gothen en inwoners van Ravenna met vlammende fakkels.

„Dank, mijn vrienden," sprak de koning met een ernstige stem, „dank voor dit feestelijk geleide. Ga nu heen en breng den nacht verder met elkander door; en hij wilde de deur sluiten.

„Halt," sprak Hildebrand, met de hand de deur weer open makende, zoodat Mataswintha zichtbaar werd. „Hier ziet gij, hoe de man en de vrouw, wier echt gij heden gesloten hebt, thans gelukkig in het bruidsvertrek bij elkaar zijn. Hier ziet gij Witichis en Mataswintha en hun eersten echtelijken kus." Mataswintha beefde. Zij wankelde en sloeg haar oogen neer. Besluiteloos stond de koning bij de deur.

„Gij kent de gebruiken der Gothen," sprak Hildebrand. „Handel daar dan naar."

Snel keerde Witichis zich om en greep de bevende linkerhand van Mataswintha, leidde haar snel een schrede voorwaarts en raakte met zijn lippen haar voorhoofd aan. Mataswintha beefde.

„Heil hun beiden," riep Hildebrand. „Wij hebben den bruidskus gezien. Wij kunnen nu van dit echtelijk verbond getuigenis afleggen. Heil koning Witichis en zijn schoone vrouw, koningin Mataswintha. De menschen herhaalden den kreet en Hildebrand, graaf Grippa, hertog Guntharis, Hildebad en de dappere vaandeldrager van den koning, graaf Wisant van Wolsini, vleiden zich bij de zes vrouwen en meisjes voor de deur van het vertrek, die nu door Witichis gesloten werd.

Zij waren alleen.

Witichis wierp een langen, onderzoekenden blik door het vertrek. Het eerste wat Mataswintha deed — zijn kus brandde nog op haar voorhoofd — was zich onwilkeurig zoo ver mogelijk van hem te verwijderen. Zij was, zij wist niets eens hoe, in den verst verwijderden hoek van de kamer bij het venster aangeland. Witichis moest dit bemerkt hebben. Hij stond bijna bij de tafel met de hand op het geweldig breede en bijna tot zijn borst komende zwaard geleund, dat hij uit het wapenrek had genomen en dat hem nu, in de scheede gestoken, tot steun diende. Met een zucht trad hij nader, het oog kalm op Mataswintha gericht.

„Koningin," sprak hij en zijn stem klonk ernstig en plechtig, „wees gerust, ik vermoed, dat een angstig gevoel zich op het oogenblik van uw bezwaard gemoed meester heeft gemaakt. Het moest zoo zijn. Ik kon u niet sparen. Het heil van het volk noodzaakte mij. Ik heb naar uw hand gegrepen. Gij moest de mijne zijn en blijven. Maar ik heb u in deze dagen reeds getoond, dat uw schaamte mij heilig is. Ik heb u gemeden. Op het oogenblik zijn wij voor den eersten keer alleen. Ook dit uur had ik u gaarne gespaard. Maar het is onmogelijk. Gij kent, geloof ik, de oude zeden van het bruidsgeleide en gij weet, dat in ons geval het er vooral omgaat om ons daartegen niet te verzetten. Toen ik dit vertrek binnen kwam en den blos op uw wangen zag, zou ik liever in de ruwste bergkloof het vermoeide hoofd ter ruste hebben gelegd, dan hier te blijven. Het ging niet. Hildebrand, graaf Grippa, hertog Guntharis wachten achter deze deur en een andere uitgang bestaat er niet. Wanneer ik

u zou verlaten, dan zou het aanleiding geven tot spot en strijd en wellicht zouden hier nieuwe twisten uit voort komen. Gij moet mij dezen nacht in uw nabijheid dulden."

Hij trad een schrede nader en nam de zware kroon af. Ook den zwaren purperen mantel, dien hij evenals Mataswintha droeg, legde hij neer. Bevend en zonder een woord uit te brengen leunde Mataswintha tegen den muur. Dit zwijgen drukte Witichis ter neer. Hoe zwaar hij zelf ook leed, had hij medelijden met het meisje.

„Kom Mataswintha," sprak hij, „wees niet boos, het moet zoo zijn. Laat ons wat zijn moet, edel dragen en laat ons niet verbitterd zijn door kleinheid. Ik moest uw hand aannemen. Uw hart moet vrij blijven. Ik weet dat gij niet van mij houdt. Gij kunt en moogt mij niet lief hebben. Doch geloof mij, ik zal redelijk zijn en immer zult gij den man achten, met wien gij de kroon deelt. Op onze goede vriendschap, koningin der Gothen." Hij trad naar haar toe en strekte zijn rechterhand uit.

Mataswintha kon zich niet langer bedwingen. Snel greep zij zijn hand en zonk tegelijkertijd aan zijn voeten, zoodat Witichis verrast terug trad.

„Ontwijk mij niet, voortreffelijke man, hoe zou ik mij willen onttrekken aan u? Neem alles van mij aan en weet alles. Gij spreekt van dwang en vrees en angst, die gij mij hebt aangedaan. Ach, Witichis, men heeft mij geleerd, dat een vrouw alles sluw verbergen moet, wat zij voelt. Dat zij zich moet laten verzoeken en zich slechts ternauwernood moet geven, wat uit liefde geschonken wordt, ook al mocht zij er vurig naar verlangen. Maar weg met die laffe kunstgrepen. Laat mij dwaas zijn. Neen, niet dwaas. Open en eerlijk evenals uw hart . . . Wat groot is en waar, kan alleen boeien. Gij spreekt van dwang en vrees, Witichis, gij dwaalt. Er is geen sprake van dwang. Gaarne . . ."

Verbaasd had Witichis haar een tijd lang aangezien. Maar nu besloot hij aan deze opwinding, die hij niet begreep en die hij niet wilde raden, snel een einde te maken.

„Ja Mataswintha, mijn kroon zult gij deelen. Maar mijn hart niet. Gij zijt alleen de gemalin van den koning, maar niet de vrouw van den armen Witichis. Want weet, mijn hart en mijn liefde is voor eeuwig aan een ander geschonken. Er is een vrouw, die zich van mij heeft weggerukt en voor wie eeuwig mijn hart zal blijven bestaan; Rauthgundis mijn

vrouw, mijn trouwe echtgenoote in het leven en in den dood."

„En gij hebt gewaagd . . ." riep Mataswintha als door koorts bewogen uit, terwijl zij beide armen ophief. Haar stem begaf haar, maar haar oogen schoten vuur.

„Gij waagt het," sprak zij nogmaals, „weg van mij."

„Stil," zei Witichis, „wilt gij de luisteraars buiten hier roepen? Herstel u toch, Ge begrijpt er niets van."

Snel trok hij het zwaard uit zijn scheede, ging naar het bed en legde dit in het midden.

„Zie hier, dit zwaard zal de eeuwig scherpe, koude grens tusschen ons beiden zijn. Tusschen mijn en uw wezen. Wees kalm. Het zal ons voor altijd scheiden. Gij zult aan den rechter kant en ik aan den linkerkant rusten. Als door een zwaardsnede zal ik ons leven, dezen nacht, voor altijd scheiden."

In Mataswintha's gemoed streden smaad en toorn, liefde en gloeiende haat. Zij kon geen woord uitbrengen. Weg, weg, uit zijn nabijheid, was het eenige wat zij nog denken kon. Zij snelde naar de deur, maar met vasten arm greep Witichis haar bij den arm.

„Gij moet blijven."

Zij schrok en zonk bewusteloos ineen. Witichis hield kalm zijn blikken op haar gevestigd.

„Arm kind," zei hij. „De zwoele geur van dit vertrek heeft haar heelemaal van streek gebracht. Zij weet niet wat zij allemaal gezegd heeft. Maar wat beteekent die tijdelijke opwinding tegenover den hartverscheurenden toestand, waarin Rauthgundis en ik ons bevinden," en zacht legde hij de bewustelooze op het bed aan den rechterkant van het zwaard. Hij zelf zette zich aan den linkerkant op het tapijt met zijn rug tegen het bed geleund. Lang zat hij zoo, het hoofd gebogen, de lippen op een blonde haarvlecht gedrukt, die hij in een klein doosje op het hart droeg. Geen slaap drukte hem de oogen toe.

Bij het eerste hanengekraai verliet de eerewacht haar post, door fluitblazers afgehaald. Onmiddellijk daarop verliet de koning in volle wapenrusting het slaapvertrek.

Aspa kwam zachtjes naderbij en hoorde plotseling een doffen slag. Zij snelde het vertrek binnen. Daar stond de koningin op het lange zwaard van den koning geleund en staarde voor zich op den grond. De Areskop lag verbrijzeld aan haar voeten.

DERDE HOOFDSTUK.

Het vreedzame licht van een laten namiddag blonk op den kerktoren en het klooster, dat aan de voeten van den Appenijnen ten noord-oosten van Perusië en Asisium, ten zuiden van Petra en Eugubium, hoog op de hellingen van de rots boven het kleine stadje Taginae lag, was door Valerius gebouwd voor zijn dochter. Het klooster was gebouwd uit donkerroode steenen uit den omtrek en omgeven door een stillen, begroeiden tuin. Aan de rivierzijde bevonden zich koele, gewelfde gangen, waar fresco's op goudkleurigen grond waren aangebracht, terwijl mozaïekwerk en standbeelden der Apostelen het verder versierde.

Al dit beeldhouwwerk had den ernstigen Byzantijnschen geest. Het waren zinnebeeldige voorstellingen van de Heilige Schrift, voornamelijk ontleend aan de openbaringen van Johannes, het lievelingsboek van dezen tijd. Overal heerschte een plechtige stilte. In het midden van den tuin stroomde een beek, waarover cypressen groeiden, een paar marmeren banken waren hier en daar aangebracht. Het was een stille schoone tuin. Wilde rozen vormden een soort van priëel en verborgen daar bijna volkomen een donker ruw steenen relief, dat de steeniging van Stefanus voorstelde. Aan dit beekje zat een jonge, schoone vrouwelijke gestalte in een sneeuwwit gewaad, dat met een gouden gesp op haar linker schouder werd vastgehouden. Het donkerbruine met zachte golvingen naar achter gestreken haar was bedekt door een klimopkrans. Het was Valeria, de Romeinsche, die ijverig zat te lezen in eenige papyrusrollen. Binnen deze afgelegen, hooge muren had zij een toevlucht gezocht sedert het vaderlijk huis in Neapolis neergestort was. Zij was bleeker en ernstiger geworden binnen deze eenvoudige muren, maar haar oogen hadden nog denzelfden trotschen en schoonen glans. Zij las met grooten ijver. De inhoud scheen haar te boeien en onwillekeurig bewogen haar fijn gesneden lippen.

Plotseling klonk een zachte stem:

„Valeria," en Cassiodorus boog zich over haar schouder heen.

„Tranen over het boek van den troost. Maar wat zie ik. De Ilias? Ik heb je toch het evangelie gegeven."

„Vergeef mij, Cassiodorus. Mijn hart hangt nog altijd aan andere goden dan alleen aan de uwe. Hoe meer de sombere schaduwen hier van alle tijden op mij aandringen, des te krachtiger hecht zich het weerspannige hart aan de laatste draden, die met de andere wereld in verbinding staan en tusschen afschuw en liefde wankelt mijn rusteloos gemoed."

„Valeria, je hebt geen vrede in dit huis des vredes gevonden. Welaan, ga dan heen; je bent vrij en je eigen meesteres. Keer terug naar de bonte wereld, wanneer je gelooft, daar het geluk te vinden."

Zij schudde het schoone hoofd.

„Het gaat niet meer, Twee machten strijden in mijn ziel. Welke ook de overwinning van deze twee zal behalen, altijd zal ik verloren zijn."

„Kind, spreek niet zoo," zei Cassiodorus, „gij kunt de beide machten, wereldlijken lust en hemelsche zaligheid, niet als twee gelijke dingen op een weegschaal wegen."

„Wee dengeen," ging zij verder, alsof zij tegen zich zelf sprak, „wien het noodlot deze dubbele drift in de ziel plantte, door welke men nu eens naar boven naar de sterren dan weer naar beneden naar de bloemen wordt getrokken. Geen van beiden maakt ons blijde."

„Mijn kind," sprak Cassiodorus, terwijl hij bij haar ging zitten, „in je gemoed strijden onverzoenbaar de natuur van den wereldlijken vader en je vrome moeder. Je vader was een Romein van den ouden stempel, een kind van de groote, ruwe wereld, fier, zeker, op zich zelf vertrouwend. Hij streefde naar winst en macht, weinig, al te weinig vrees ik, doordrongen van den geest van ons geloof, dat alleen in het hiernamaals ons vaderland zoekt. Inderdaad was mijn vriend Valerius eer een heiden dan een christen en daarnaast je moeder, vroom, zacht, uit een geslacht van martelaren. Den hemel zoekend en de aarde vergetend. Ook zij heeft wel een deel van haar wezen in jou achter gelaten."

„Neen," sprak Valeria, terwijl zij het schoone hoofd naar achteren wierp. „Ik voel slechts het wezen van mijn vader in mij. Geen druppel bloed voelt zich verwant met mijn moeder.

Zij was veel ziek en stierf zeer jong. Onder mijn vaders oogen ben ik opgegroeid; Iphigenia, Antigone en Nausika, Cloelia en Lucretia en Virginia waren de vriendinnen van mijn jeugd. Mijn geheele ziel is Romeinsch en verlangt naar geluk op deze schoone aarde. Zij behoort tot deze wereld. Alleen hier voelt zij zich thuis. De blauwe hemel, wit marmer, roode rozen en een zachte geurige avondlucht. Wat schoon is dat toch allemaal. Dat wil ik inademen met verrukking en geestdrift. Wie dat alles genieten kan, is gelukkig. Van het hiernamaals weet ik niets af, niets anders dan nevelen, schimmen, een groote onzekerheid ligt alleen aan den anderen kant van het graf. Hoe zegt Achilleus?

Troost mij toch niet over den dood. Dat kunt gij niet, Odysseus.
Liever werk ik op het veld als landarbeider
Voor den behoeftigen man, wien geen have gewerd,
Dan hier alle dagen de schimmen van dooden beheerschen.

En zoo denk ik er ook over. Wee dengeen, voor wien de gouden zon niet meer schijnt. O, hoe graag zou ik gelukkig zijn in deze schoone wereld en in mijn schoone vaderland. Ik deins terug voor het onnatuurlijke, dat onophoudelijk nader komt, evenals de ondergaande zon, de schaduwen op deze muren onhoorbaar doch onweerstaanbaar grooter maakt. O, was er slechts iemand, die deze vreeselijke, naderende schaduwen in mijn leven kon tegenhouden."

Opeens vernam men bij de poort een vroolijk en krachtig geschal. Een vreemde toon tusschen deze stille muren, waar slechts het koor der maagden weerklonk. De trompetter blies den vroolijken krijgstoon van de Gothische ruiters, die een bezielende uitwerking had op het gemoed van Valeria.

De portier snelde toe uit het woongebouw.

„Heer," riep hij, „brutaal ruitervolk is voor de muren gekomen. Zij maken lawaai en verlangen vleesch en wijn. Zij laten zich niet afwijzen en de aanvoerder . . . Daar is hij reeds."

„Totila," juichte Valeria, en vloog den geliefde tegemoet, die in een schitterende wapenrusting, met een witten mantel over zijn schouders, kletterend naderkwam.

„O, gij brengt geluk en leven!"

„En nieuwe hoop en de oude liefde," riep Totila en zij vielen elkaar om den hals.

„Waar kom je vandaan? Wat lang ben je weggebleven."

„Ik kom hier van Parijs en Aurelianum, van het hof van de Franken-koningen. O, Cassiodorus, hoe goed hebben zij het toch, die daar aan den anderen kant van de bergen wonen. Hoe gemakkelijk is daar alles. Daar kanten hemel en aarde zich niet tegen de oude, Germaansche stammen, die nog alle leven in hun oude, ongebroken kracht. Wij zijn echter als een vooruitstaande verloren post, een op zich zelf staand rotsblok, dat rondom door vijandelijke elementen wordt afgebrokkeld. Doch des te grooter is de roem," sprak hij zich oprichtende, „hier midden in het land der Romeinen een rijk op te bouwen en te behouden. Hoe aantrekkelijk is je vaderland toch, Valeria. Het is toch ook mijn vaderland geworden. Hoe vroolijk is mijn hart als de olijf- en laurierboomen mij weer begroeten, evenals het diepe blauw van den hemel. En dan voel ik duidelijk, dat als mijn edel volk zich in dit schoone land kan handhaven, dat hier het edelste geslacht der menschen zou ontstaan."

Valeria drukte de hand van den in geestdrift ontstoken Totila.

„En wat hebt gij nu uitgericht?" vroeg Cassiodorus.

„Veel. Alles. Ik vond aan het hof van Childebert, den Merovinger, Byzantijnsche gezanten, die hem reeds bijna hadden overgehaald als bondgenoot Italia binnen te vallen. De goden . . ., vergeef mij edele vader, de hemel was met mij en met mijn woorden. Het gelukte mij hem van meening te doen veranderen; in het ergste geval houden zij zich afzijdig, maar hopelijk zullen zij ons nog een leger ter hulp zenden."

„Waar hebt gij Julius gelaten?"

„Ik vergezelde hem tot zijn geboortestad Avenio, en daar heb ik hem gelaten onder de bloeiende amandel- en oleanderboomen. Daar wandelt hij nu bijna niet meer met Plato, maar met Augustinus en droomt van eeuwigen vrede over de volkeren, van het hoogste goed en van de stad Gods. Het is wel mooi daar in die dalen, maar ik benijd hem niet. Het hoogste is het volk en het vaderland en het verlangen voor dit volk der Gothen te strijden en te worstelen. Overal waar ik bij mijn terugweg langs kwam, heb ik de mannen aangespoord de wapenen op te vatten. Reeds drie scharen ontmoette ik op weg naar Revenna. Ik zelf breng een vierde naar den dapperen koning. Dan kunnen wij eindelijk op-

rukken tegen deze Grieken en dan wraak voor Neapolis," en met schitterende oogen hief hij zijn speer op, zoodat het verrukkelijk was hem te zien. Vol geestdrift wierp Valeria zich aan zijn borst.

„Kijk, Cassiodorus, dit is mijn wereld, mijn vreugde, mijn geluk, mijn hemel. Mannenmoed, wapengeschitter en liefde voor het volk. En een ziel vol liefde en gloeienden haat. Is dit voldoende voor een menschenhart?"

„Jawel, te midden van geluk en jeugd, maar het is de smart, die ons naar den hemel brengt."

„Vrome vader," zei Totila, met de linkerhand Valeria aan zijn borst drukkend en met de rechter op zijn schouder, „het past mij niet om met u, die ouder zijt en wijzer en beter, te twisten. Maar mijn hart is anders geaard. Wanneer ik ooit twijfel aan de goedheid van de goddelijke macht, dan is het vooral, wanneer ik smart en onschuldig lijden onderga. Toen ik de oogen zag breken van de edele Mirjam, vroeg mijn vertwijfeld hart: Bestaat er dan geen God? In het geluk en in den zonneschijn voel ik God aanwezig en zijn genade openbaart zich dan ook door het geluk en de vreugde van de menschen. De smart is zijn heilig geheim en ik vertrouw, dat ook eens dit raadsel opgelost zal worden. Laat ons daarom blijde onzen plicht op deze aarde doen en geen schaduwen mogen al te lang onze stemming versomberen. In dit geloof, Valeria, moeten wij scheiden, want ik moet dadelijk weg naar koning Witichis met mijn ruiters."

„Gaat gij al weer weg en wanneer en waar zien wij elkaar weer?"

„Wij zullen elkaar weerzien, neem daarvoor mijn woord als pand. Ik weet, dat de dag zal komen, dat ik je uit deze muren naar het zonnige leven kan brengen. Wees niet te somber. De dag van de overwinning en het geluk zal komen en het is voor mij een verheffend denkbeeld, dat ik mijn zwaard mag voeren en voor mijn volk en voor mijn liefde."

Ondertusschen was de portier met een schrijver bij Cassiodorus teruggekomen.

„Ook ik moet je verlaten, Valeria," sprak deze. „Rusticiana, de weduwe van Boëthius, roept mij dringend aan haar sterfbed. Zij wil haar hart verlichting geven door een oude schuld te bekennen. Ik ga naar Tifernum."

„Ook mijn weg voert daar langs, ga met mij Cassiodorus. Leef wel, Valeria."

Na een kort afscheid zag het meisje haar geliefde vertrekken. Zij besteeg een torentje van den tuinmuur en zag hem na. Zij zag hoe hij zich in volle wapenrusting in het zadel slingerde, hoe zijn ruiters met blijde oogen achter hem draafden. Schitterend blonken de helmen in het avondlicht. Lustig wapperde de blauwe vaan in den wind. Alles was vol leven, kracht en jeugd.

Zij staarde de ruiters na, lang en vol verlangen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Ondertusschen had koning Witichis in zijn legerkamp te Ravenna al de eigenschappen van een ervaren krijgsman aan den dag gelegd. Dit was wel noodzakelijk geweest, want de regeering van Theoderik was zeer vreedzaam verloopen. Alleen de bezettingen uit de grensprovinciën, kleine troepenmassa's, hadden met de Gepieden, Bulgaren en Awaren te doen gehad, en gedurende meer dan dertig jaren was er geen sprake geweest van oorlog. De wakkere koning had dus, ijverig geholpen door zijn vrienden en veldheeren, volop werk gehad. Hij moest een leger van honderd en vijftig duizend man, dat nu reeds bij elkaar was, uitrusten, wapenen en oefenen. De arsenalen en werven werden leeggehaald. In Ravenna werden geweldige voorraadschuren aangelegd en tusschen de drievoudige ommuring van de stad werden eindelooze rijen werkplaatsen voor allerlei soorten wapensmeden opgeslagen, die dag en nacht onophoudelijk arbeidden om te voorzien in de behoeften van het steeds aangroeiende leger. Heel Ravenna was een legerplaats geworden. Men hoorde niets dan de hamerslagen der smeden, het hinniken der paarden en het wapengekletter van de zich oefenende legerscharen. De koning was door den oorlog en door de stad zoo in beslag genomen, dat hij nauwelijks een blik of een gedachte voor zijn koningin had, die hij volgens zijn meening ook geen grooteren dienst kon bewijzen dan haar de meest ongestoorde vrijheid te laten. Maar Mataswintha was door dien noodlottigen bruidsnacht als door een fellen demon bezeten, de demon der onverzadelijke wraak. Haar liefde was overgegaan in een vreeselijken haat. Haar diep en hartstochtelijk gemoed had reeds in haar jeugd dezen man als een ideaal tot in de sterren verheven. En hij, op wien zij al haar hoop had gevestigd als haar redder en bevrijder van een onwaardigen, gedwongen toestand, had haar den grootsten smaad aangedaan en wel een huwelijk zonder liefde. Hij had haar vrijheid genomen

zonder zijn hart in ruil te geven. En waarvoor? Wat was de oorzaak van zoo'n daad? Het Gothenrijk, de Gothenkroon. Wee hem en wee zijn Gothen, voor wie hij haar opgeofferd had. Hij moest boeten, boeten ten koste van zijn eigen afgod. Hij moest blijven leven om dit rijk vernietigd te zien en deze kroon te zien verbrijzelen.

„Ik zal zijn waanidee vernietigen en het rijk verpletteren, evenals zijn buste."

Zij wist haar doodelijken haat en geheime wraakplannen even diep voor den koning te verbergen, als zij haar geheime liefde had verborgen, die toch niet geheel verdwenen was. Ook gelukte het haar belangstelling voor de Gothische zaak te toonen, die de eenige band tusschen den koning en haar scheen te zijn en die ook, al was het in vijandelijken zin, ook in haar bestond, want zij begreep wel, dat zij den gehaten koning eerst dan kon schaden, wanneer zij in alles nauwkeurig was ingewijd. Haar hooge plaats maakte het haar mogelijk alles wat zij wilde weten te ervaren. Reeds door haar grooten aanhang, kon men de dochter der Amalers, de koningin, niet onbekend laten met den toestand van haar rijk. Zoo was Mataswintha volkomen op de hoogte van de sterkte en de indeeling van het leger, de aanvalsplannen van de veldheeren en omtrent de hoop en de vrees der Gothen, en wel evengoed als de koning zelf, en vurig hoopte zij op een gelegenheid, deze kennis zoo goed mogelijk ten verderve van den koning toe te passen. Zij durfde echter niet met Belisarius zelf in aanraking te komen. Door sluwe omwegen trachtte zij van den koning en de Gothen te weten te komen, wie onder de Romeinen hun gevaarlijkste en meest belangrijke vijanden waren.

Op zulke vragen vernam zij altijd weer den naam van een man en die zat bijna onbereikbaar in het capitool te Rome. Dit was Cethegus, de prefect. Het was onmogelijk om zich met hem in verbinding te stellen. Niemand van haar Romeinsche slaven waagde een zoo gevaarlijke opdracht, als een brief naar Rome was, uit te voeren.

Op een dag wandelde zij naar de stad terug na een oorlogsraad, die buiten in de legerplaats in de tent van den koning was gehouden, bijgewoond te hebben, want sedert de uitrusting van het leger bijna ten einde liep, en de Gothen iederen dag konden opbreken, had Witichis, ook om Matawintha uit den weg te gaan, zijn vertrekken in het paleis

verlaten en zijn aanvoerderswoning onder zijn soldaten opgeslagen.

Terwijl zij zoo in gedachten verzonken, zonder te letten op hetgeen er voorviel, haar weg vervolgde, waren Aspa's scherpe oogen op een groep Gothen en Italianen gericht, die om de tafel van een goochelaar geschaard stonden, die ongehoorde en nooit geziene kunsten ten beste stond te geven, te oordeelen naar de uitroepen van verwondering en het lachen der toeschouwers. Aspa liep wat langzamer om naar deze wonderen te kijken. Het was een jonge, slanke man; de blanke huid van zijn gelaat en zijn bloote armen evenals de lange gele haren, die op Gallische wijze geknipt waren, verrieden een Kelt, waarbij echter de koolzwarte oogen niet erg pasten. Hij verrichtte werkelijk wonderlijke dingen op zijn eenvoudige stellage. Nu eens sprong hij in de hoogte, vloog duikelend in de lucht om en kwam kaarsrecht weer op zijn voeten terecht, of op zijn handen; daarbij verrichtte hij nog allerlei kunststukjes. Maar reeds lang had de slavin toegekeken. Zij keek naar haar meesteres en bemerkte, dat haar weg versperd was door de groote Italiaansche lastdragers en trosknechten, die de koningin klaarblijkelijk niet herkenden; zij gingen vlak langs haar voorbij over den weg naar het water en maakten allerlei grappen. Zij schenen naar iets te wijzen, wat Aspa niet kon zien en daarnaar met steenen te gooien. Zij wilde juist haar meesteres nasnellen, toen de goochelaar naast haar op de tafel een gillenden kreet uitstootte. Aspa keek verschrikt om en zag den Galliër met een geweldigen sprong over de hoofden der toeschouwers naar de Italianen springen. Reeds stond hij midden tusschen hen in en scheen, terwijl hij zich bukte, onder hen verdwenen te zijn. Maar plotseling zag men hem weer en dadelijk daarop vielen een paar Italianen neer onder zijn vuistslagen. In een oogenblik was Aspa bij de koningin, die zij snel meenam uit de nabijheid van de vechtpartij, maar die toch tot bevreemding van de slavin staan bleef en met den vinger naar het groepje wees. Het was inderdaad een vreemd schouwspel. Met ongeloofelijke kracht en nog grooter handigheid wist de goochelaar een dozijn van zijn aanvallers zich van het lijf te houden. Hij sprong op zijn tegenstanders toe, keerde zich, bukte, week uit, snelde weer toe om nu hier dan daar met zijn vuist iemand neer te vellen. Ineens flikkerde een wapen; een van de trosknechten, woedend over een harden vuist-

slag, trok een mes en sprong den goochelaar op zijn rug. Met een luiden schreeuw viel deze op den grond en de vijand tuimelde over hem heen.

„Drijf ze uiteen, help den armen kerel," riep Mataswintha de soldaten toe, die juist de stellage verlaten hadden, „ik beveel het, de koningin."

De Gothen ijlden naar de kluwen vechtenden. Maar nog voor zij aangekomen waren, sprong de goochelaar, die zich een oogenblik van alle vijanden bevrijd had, uit de wirwar tevoorschijn en liep met zijn laatste krachten juist op de beide vrouwen af, achtervolgd door de Italianen, die door de paar Gothen niet tot stilstand werden gebracht.

Hoe zag hij eruit! Zijn Gallische tunika hing in flarden om zijn lijf, een stuk van zijn gele haren hing achter op zijn rug en onder zijn gele pruik kwam zwart glanzend haar te voorschijn, terwijl de witte hals in een donkerbruine borst uitliep. Met zijn laatste krachten bereikte hij de vrouwen; hij herkende Mataswintha.

„Bescherm mij, red mij, witte godin," riep hij uit en zakte voor Mataswintha's voeten ineen.

Reeds waren de Italianen toegesneld en de voorste zwaaide zijn mes, maar Mataswintha spreidde haar blauwen mantel over den gevangene uit.

„Terug," zeide zij fier, „laat hem gaan, hij staat onder bescherming van de koningin der Gothen."

Verbluft weken de trosknechten terug.

„Zoo," riep na een oogenblik de man van den dolk, „mag hij zoo ongestraft blijven, deze hond? Vijf van onze mannen liggen half dood op den grond en ik mis voortaan drie tanden."

„Hij is al genoeg gestraft," zei Mataswintha, op de diepe dolkwond wijzend.

„En alles om een worm," riep de tweede uit, „om een slang, die uit zijn ransel is ontsnapt en die wij willen steenigen. Kijk, hij heeft den adder aan zijn borst verborgen."

„Neem hem weg, sla hem dood," riepen de anderen. Maar nu kwamen talrijke Gothische soldaten nader en wisten hun koningin te doen eerbiedigen, door de Italianen op vrij onzachte wijze terug te dringen en een kring om den goochelaar te maken.

Aspa keek scherp toe en plotseling wierp zij zich met gekruiste armen naast den man op den grond.

„Wat heb je Aspa?"

„Meesteres," stamelde de slavin, „hij is geen Galliër, hij is een zoon van mijn volk, hij is een aanbidder van den slangengod. Kijk naar zijn bruinen huid onder den hals, even bruin als Aspa, en hier is een schrift, er staat iets op zijn borst geschreven. Dat is het heilige schrift uit mijn land," jubelde zij.

En met den vinger er naar wijzend, begon zij te lezen:

„Dat schijnt mij verdacht toe, hij loopt in vermomming," zei Mataswintha, „men moest hem gevangen nemen."

„Neen, neen, meesteres," fluisterde Aspa, „weet u wat er op zijn borst staat geschreven?"

„Nu?" vroeg Mataswintha.

En zachtjes fluisterde Aspa: „Syphax is zijn leven aan zijn meester, den prefect, verschuldigd. Ja, nu ken ik hem, het is Syphax, de zoon van Hiempsal, een gastvriend van mijn stam, de goden hebben hem ons gezonden."

„Aspa," sprak Mataswintha snel, „ja, hij is door de goden gezonden, de goden der wraak. Op, Gothen, leg dezen gewonden man op een baar en volg daarmee mijn slavin in het paleis. Hij staat voortaan in mijn dienst."

VIJFDE HOOFDSTUK.

Eenige dagen daarop begaf Mataswintha zich weer naar het kamp, ditmaal niet vergezeld van Aspa, want deze week dag en nacht niet van het bed van haar gewonden landsman, die onder haar handen met kruiden en spreuken snel genas.

Koning Witichis zelf had de koningin afgehaald met de geheele hofbegeleiding. In zijn tent werd een zeer belangrijke oorlogsraad gehouden. De laatste versterkingen waren vandaag aangekomen en ook verwachtte men Guntharis en Hildebad terug met het antwoord van Belisarius, waarnaar zij als gezanten gezonden waren.

„Een noodlottige dag," zei Witichis tot zijn koningin, „bid den hemel om vrede."

„Ik bid om oorlog," sprak Mataswintha, die strak voor zich heen keek.

„Verlangt je vrouwenhart zoozeer naar wraak?"

„Naar wraak nog slechts en het zal mij ook gelukken."

Daarop traden zij in de tent, welke reeds gevuld was met Gothische legeraanvoerders.

Mataswintha dankte met een trotschen knik van het hoofd den eerbiedigen groet.

„Zijn de gezanten reeds terug?" vroeg de koning, terwijl hij ging zitten, aan den ouden Hildebrand. „Laten zij binnenkomen."

Op een wenk van den oude werd de voorhang weggeschoven en de hertogen Guntharis en Hildebad kwamen binnen en maakten een diepe buiging.

„Wat brengt gij voor nieuws, vrede of oorlog?" vroeg Witichis.

„Oorlog, oorlog, koning Witichis," riepen de beide mannen als uit een mond.

„Wat? Heeft Belisarius mijn voorstellen verworpen? Hebt gij hem wel vriendelijk genoeg alles, wat ik op wilde offeren, medegedeeld?"

Hertog Guntharis trad naar voren en zei:

„Ik trof den veldheer in het capitool als gast van den prefect, en zei tot hem: De koning der Gothen, Witichis, brengt u zijn groet. In dertig dagen kan hij met honderd en vijftig duizend manschappen, allen weerbare Gothen voor deze poorten staan en dan zal een worsteling, een gevecht ontstaan, om deze eerwaardige stad, zooals men dat sinds duizend jaar niet meer beleefd heeft. De koning der Gothen geeft de voorkeur aan den vrede, zelfs boven de overwinning, want hij wil aan keizer Justinianus het eiland Sicilië afstaan en hem in elken oorlog bijstaan met dertigduizend Gothische krijgers, wanneer hij dadelijk Rome en Italië verlaat, dat ons toebehoort, volgens het recht van verovering, evenzoo goed als volgens het verdrag van keizer Zeno, die het Theoderik heeft overgelaten, wanneer hij Odovakar kon overwinnen. Dat waren mijn woorden. Belisarius riep echter lachend uit: Witichis is zeer genadig mij het eiland Sicilië toe te staan, dat wij reeds hebben en hij niet heeft. Ik schenk hem daarvoor het eiland Thule. Neen, het verdrag van Theoderik met Zeno was afgedwongen en wat het recht tot verovering betreft, ik zou denken dat dit nu voor ons spreekt. Geen vrede als onder deze voorwaarden: Dat het geheele Gothische leger de wapens neerlegt, het geheele volk over de Alpen trekt en de koning en de koningin als gijzelaars naar Byzantium worden gezonden."

Een gemor van verontwaardiging ging door de tent.

„Vertoornd en zonder hem eenig antwoord te geven, keerden wij hem den rug toe en gingen weg. Tot weerziens in Ravenna, riep hij ons na."

„En toen keerde ik mij om," zei Hildebad en riep: „Tot weerziens voor Rome. Op koning Witichis, nu te wapen, gij hebt het uiterste geprobeerd en voor uw vredelievendheid smaad geoogst. Lang genoeg hebt gij geaarzeld, voer ons nu aan tot den strijd."

Daar klonk een trompettergeschal door de legerplaats. Men hoorde hoefslagen van naderbijkomende paarden. Weldra werd de voorhang van de tent weggetrokken en Totila verscheen in glinsterende wapenrusting, omhuld met een witten mantel.

„Heil, mijn koning, heil mijn koningin, ik heb mijn opdracht vervuld, ik breng u den vriendengroet van den Frankenkoning. Reeds had hij Byzantium een leger toegezegd om u

aan te vallen. Het gelukte mij echter hem te bepraten en zijn leger niet tegen de Gothen in Italië op te laten rukken. Graaf Markja van Mediolanum, die tot nu toe de Gothische Alpen tegen de Franken heeft gedekt, wordt daardoor vrij met zijn duizenden manschappen, en zal weldra hier zijn. Op mijn terugweg heb ik zooveel mogelijk strijdvaardige mannen bij elkaar verzameld en de bezetting der burchten voor ons gewonnen. Tot nog toe hadden wij gebrek aan ruiters. Wees getroost, mijn koning, ik voer zesduizend ruiters aan op prachtige paarden, zij verlangen er naar om tegen Rome op te trekken. Wij hebben slechts één wensch: Voer ons aan in den strijd tegen Rome."

„Dank mijn vriend voor jou en je ruiters."

Toen kwam de zwarte Teja de tent binnen. Hij had bij het binnenkomen de laatste opmerking gehoord. Zijn oogen schitterden als de bliksem en hij beefde van toorn.

„Ja, trekt op ter wrake, koning Witichis, er is een verschrikkelijke misdaad begaan, die ten hemel schreit. Voer ons aan in den strijd!"

„Wat is er gebeurd?"

„Een veldheer van Belisarius, de Hun Ambazuch, had reeds langen tijd met zijn Hunnen en Armeniërs de vesting Petra belegerd. Zij kon niet ontzet worden. De jonge graaf Arahad, hij zoch wellicht den dood, heeft met zijn kleinen troep deze overmacht overvallen. Hij viel in een dapper gevecht. Vertwijfeld hield het hoopje Gothische mannen stand, want het geheele weerlooze volk der Gothen, grijsaards, zieken, vrouwen en kinderen waren voor den vijand uit de vlakte van Tuscië, Valeria en Picenum, daarheen gevlucht. Eindelijk dwong hen de honger de poorten te openen, op voorwaarde van vrijen aftocht. De Hun zwoer dat hij geen druppel bloed van alle Gothen in de stad zou vergieten. Toen hij binnengetrokken was, beval hij de Gothen zich te verzamelen in de basiliek van den heiligen Zeno. Dat deden zij. Meer dan vijfduizend menschen, grijsaards, vrouwen en kinderen en een paar honderd soldaten. En toen zij allen bij elkaar waren . . . . "

Teja hield bevend van afschuw op.

„Nu?" vroeg Mataswintha, terwijl zij bleek werd.

„Sloot de Hun de deuren, omsingelde het huis met zijn leger en verbrande alle vijfduizend, tegelijk met de kerk."

„En de overeenkomst," riep Witichis.

„Ja, dat riepen de wanhopige slachtoffers ook door de rook en vlammen heen. De overeenkomst, lachte de Hun, heb ik gehouden, geen druppel bloed is vergoten; om Italië van de Gothen te bevrijden moet men ze verbranden, evenals men doet met veldmuizen en ander ongedierte. En zoo zagen de Byzantijnen toe hoe vijfduizend Gothen, grijsaards, vrouwen, zieken en kinderen omkwamen. En gij, koning Witichis, gij zendt gezanten."

„Op, koning," riep de vertoornde krijger, het zwaard uit de scheede trekkend, „wanneer gij een man zijt, breek dan op ter wraak. De geesten van de martelaren wenken ons."

„Voer ons aan voor de wraak, voer ons aan tot den strijd," herhaalde de Gothische aanvoerders in de tent.

Witichis stond rustig en krachtig daar.

„Het zij zoo, het uiterste is gedaan, en ons beste wapen is ons recht. Op dan ten strijde" en hij gaf aan de koningin de perkamentrol, die hij in de hand hield en die de nauwkeurige opgave bevatte omtrent de legerstrekte, en greep de over den stoel hangende koningsbanier.

„Hier ziet gij de oude banier van Theoderik in mijn hand, die hij van overwinning tot overwinning heeft gedragen. Wel is hij in een hand die minder sterk is als de zijne, maar vrees niet, gij weet ik ben niet overmoedig; ditmaal zeg ik u, dat uit dezen slag een groote, trotsche en snelle overwinning voorkomt. Volgt mij. Het leger moet opbreken, dadelijk. Veldheeren schaart uw troepen in orde; naar Rome."

„Naar Rome," weerklonk het in de tent.

ZESDE HOOFDSTUK.

Ondertusschen maakte Belisarius zich klaar, met de hoofdmacht van zijn leger, de stad te verlaten. Hij had de bewaking aan Johannes overgelaten. Hij besloot de Gothen in Ravenna op te zoeken. Zijn zegetocht, die tot nu toe door geen enkelen aanval was gestuit, en zijn succes van zijn vooruitgezonden stroopbenden, die door het overloopen van de Italianen het geheele vlakke land en alle vestingen en burchten en steden tot in de nabijheid van Ravenna overwonnen hadden, hadden hem overtuigd, dat de veldtocht weldra geëindigd kon zijn en dat alleen de wanhopige Barbaren in hun laatsten toevluchtsoord tot onderwerping gebracht behoefden te worden. De vredesvoorstellen van den Gothenkoning beschouwde Belisarius daarom als een teeken van zwakheid. Dat de Barbaren over konden gaan tot den aanval, viel hem niet in. Daarna wilde hij ook gaarne Rome verlaten. Het verdroot hem de gast te zijn van den prefect. En in het vrije veld zou hij weer op den voorgrond kunnen treden. De prefect liet het capitool achter aan de trouwe hoede van Lucius Licinius en vergezelde Belisarius. Tevergeefs waarschuwde hij hem voor te groote onvoorzichtigheid.

„Blijf dan achter de rotsen van het capitool, wanneer gij bang zijt," had deze trots geantwoord.

„Neen," antwoordde deze, „een nederlaag van Belisarius is zoo'n zeldzaam schouwspel, dat men dat niet kan verzuimen."

Inderdaad had Cethegus gaarne een vernedering van den grooten veldheer, wiens roem reeds een te goeden indruk op de Italianen maakte, willen aanschouwen. Belisarius had zijn leger uit de noordelijke poorten van de stad gebracht en weinige stadiën voor de stad in een kamp binnen gebracht, om het hier te monsteren en opnieuw te ordenen en in te deelen. Reeds de sterke toevloed van Italianen, die zich onder zijn vaandels geschaard hadden, maakte dit noodzakelijk.

Ook de legeraanvoerders Ambazuch, Bessas en Constantinus waren met het grootste deel van hun troepen in deze legerplaats teruggekeerd. In de door hen genomen steden hadden zij kleine bezettingen achtergelaten. Reeds verspreidden zich in het kamp vage geruchten, van een oprukkend Gothenleger, maar Belisarius hechtte hieraan niet de minste waarde.

„Dat durven zij nooit," had hij tegen Prokopius gezegd, die hem waarschuwde, „zij liggen in Ravenna en sidderen voor Belisarius."

Laat in den nacht lag Cethegus slapeloos in zijn tent. Hij liet zijn lamp branden.

„Ik kan niet slapen," zei hij, „in de lucht hoor ik de wapens kletteren en het ruikt naar bloed. De Gothen komen, zij gaan door de Sabijnsche vlakten langs de Via Casparia en Salaria."

Plotseling werd de voorhang van zijn tent weggeschoven en Syphax stortte zich buiten adem naar binnen.

„Ik weet het reeds," zei Cethegus opspringend, „wat je wilt vertellen, de Gothen naderen."

„Ja heer, morgen zijn zij hier. Zij trekken op naar de Porta Salaria. Ik had het beste paard van de koningin, maar die Totila, die de voorhoede aanvoert, jaagt als de wind door de woestijn en hier in de legerplaats vermoedt niemand iets."

„De groote veldheer," glimlachte Cethegus, „heeft geen voorposten uitgezet." — „Hij heeft zijn hoop alleen gevestigd op de torens van den burcht van Anicius, maar . . ."

„Nu? De toren is stevig?"

„Ja, maar de bezetting van den Romeinschen burcht uit Neapolis is naar de Gothen overgeloopen, toen de jonge Totila, de aanvoerder van de voorhoede, voor hen verscheen. De toren en de burcht is in handen van de Gothen."

„Dat ziet er mooi uit, heb je eenig vermoeden hoe sterk de vijand is?"

„Geen vermoeden, heer, ik weet het even nauwkeurig als koning Witichis zelf. Hier is de lijst van zijn troepen. Mataswintha, de koningin, zendt ze u toe."

Cethegus zag hem onderzoekend aan.

„Geschieden er wonderen om de Barbaren te verderven."

„Ja, heer, er geschieden wonderen. Deze wonderschoone vrouw wil den ondergang van haar volk, terwille van één mensch en die mensch is haar echtgenoot."

„Je vergist je," zei Cethegus, „zij hield reeds van hem als meisje en kocht een buste van hem."

„Ja, zij hield van hem, maar hij niet van haar en in den bruidsnacht heeft zij deze buste verbrijzeld."

„Dat zal zij toch wel niet zelf gezegd hebben?"

„Neen, maar Aspa, een meisje uit mijn land, is haar slavin; die heeft het mij verteld. Zij houdt van mij en zij houdt ook van haar meesteres, evenveel als ik van u. Mataswintha wil met u het Gothenrijk ten onder brengen."

„Een listige naar wraak dorstende vrouw weegt op tegen legioenen," zei Cethegus. „Nu durft ik je te trotseeren, Belisarius, Witichis en Justinianus. Syphax, doe mijn wapenrusting aan en geef mij het plan van den Salarischen weg maar uit die doos. Roep nu Marcus Licinius en den aanvoerder van de Isauriërs, Sandil."

Syphax verdween.

Cethegus wierp een blik op het plan.

„Zij komen terug uit het noordwesten, hier de heuvels af. Wee dengene, die zich daar op zal houden. Marcus," zei hij tot den binnenkomende, „mijn troepen breken op. Wij trekken ons terug achter de beek in het woud en iedereen, die je vraagt zeg je, dat wij naar Rome gaan."

„Naar huis? Zonder strijd?" vroeg Marcus verwonderd. „Gij weet toch dat wij aan den vooravond van een veldslag staan."

„Juist daarom."

En hiermede vertrok hij, om Belisarius in zijn tent op te zoeken. Maar hij vond hem reeds aangekleed, terwijl Prokopius bij hem stond.

„Weet gij het reeds, prefect?" fluisterde hij. „Landlieden melden, dat een groepje Gothenruiters naderen. Zij gaan hun verderf tegemoet? Zij denken, dat de straatweg tot Rome vrij is." — „Maar de boeren vertellen, dat de ruiters slechts de voorhoede zijn van een verschrikkelijk leger der Barbaren," waarschuwde Prokopius.

„Onzin, die Gothen zijn bang. Witichis durfde mij heelemaal niet op te zoeken en ik heb ten slotte, veertien stadiën voor Rome, de brug over den Anius door een toren laten beschermen. Die alleen houdt het voetvolk der Barbaren meer dan een week op."

„Gij vergist u, Belisarius, ik weet het zeker, het geheele leger van de Gothen nadert," sprak Cethegus.

„Ga naar huis, wanneer gij bang zijt."

„Ik zal van dit verlof gebruik maken, ik heb deze dagen

koorts opgeloopen en ook mijn Isauriërs lijden daaraan; daarom ga ik met uw toestemming weer naar Rome terug."

„Ik ken die koortsen," zei Belisarius, „dat wil zeggen, bij anderen. Zoodra men achter grachten en wallen in veiligheid is, gaat zij van zelf over. Trek weg, wij hebben u evenmin noodig als uw Isauriërs." Cethegus boog en ging heen.

„Tot weerziens," zei hij, „Belisarius. Geef bevel aan mijn Isauriërs om op te trekken," zei hij luid tegen Marcus, „en mijn Byzantijnen ook," voegde hij er zachtjes bij.

„Maar Belisarius heeft . . ."

„Ik ben hun Belisarius. Syphax, mijn paard."

Terwijl hij opsteeg, kwam er juist een troep Romeinsche ruiters aan. Fakkels verlichtten den aanvoerder, die vooruit reed.

„Wie is daar? O, zijt gij het Cethegus? Wat? Rijdt gij weg? Gaan uw mannen naar de rivier? Gij gaat ons toch niet verlaten, nu wij in het grootste gevaar zijn?"

Cethegus boog zich voorover.

„Kijk, Calpurnius, ik herkende je niet, je ziet zoo bleek. Wat is er voor nieuws van de voorposten?"

„Vluchtende boeren, zeggen," zei Calpurnius angstig, „dat het meer dan een vooruitgezonden bende is, die op ons afkomt. Koning Witichis der Barbaren is zelf in aantocht. Zij zijn reeds op den linkeroever van den Tiber. Tegenstand is waanzin en ondergang. Ik ga mee en sluit mij bij u aan."

„Neen," zei Cethegus ruw, „je weet, ik ben bijgeloovig, ik rijd niet graag met mannen, die door de furiën worden vervolgd. Je zult je straf voor je lafhartigen moord niet ontgaan. Ik heb geen lust deze met je te deelen."

„Er zijn stemmen genoeg in Rome, die fluisteren, dat Cethegus ook niet voor een moord terugschrikt."

„Calpurnius is Cethegus niet," zei de perfect trots wegrijdend. „Groet den Hades van mij," riep hij.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

„Een slecht voorteeken," knarsetandde Calpurnius en hij reed naar Belisarius.

„Geef dadelijk bevel tot den terugtocht, Magister Militum."

„Waarom?"

„Het is de Gothenkoning zelf."

„En ik ben Belisarius zelf," zei deze, den prachtigen helm met witten paardenstaart opzettend. „Hoe kun je den post bij de voorhoede verlaten? Terug naar de voorhoede. Je moet je ruiters aanvoeren voor den eersten aanval. Gij, mijn lijfwachten Antallas en Kuturgur, neemt hem in uw midden. Hij moet dapper zijn, hoort gij? Wanneer hij wil vluchten slaat gij hem neer. Zoo leert men den Romeinen wat moed is."

„De omroeper kondigde juist het laatste uur van den nacht aan. Binnen een uur moet ons geheele leger op gindschen heuvel zijn. Op Ambazuch, Bessas, Constantinus en Demetrius, het geheele leger moet opbreken en den vijand tegemoet gaan."

Na dit gezegd te hebben, ging hij uit zijn tent. Naar alle kanten stormden de aanvoerders, de Hypaspisten, Praetorianen, de Protectoren en de Doryphoren, bevelen gevend en ontvangend. In een kwartier waren allen tegen de heuvels opgetrokken. Men gaf zich niet den tijd het kamp op te breken. Maar het plotselinge opbreken bracht veel verwarring teweeg. Het voetvolk en de ruiters geraakten in den donkeren nacht door elkaar en ook het bericht van de overmacht van de opdringende Barbaren had groote moedeloosheid verspreid. Twee smalle wegen leidden tegen de heuvels op en daardoor waren zij telkens genoodzaakt stil te houden.

Veel later dan Belisarius had verwacht, kwam het leger eindelijk bij de heuvels aan en toen de eerste zonnestralen hen beschenen, zag Calpurnius, die de voorhoede aanvoerde, van alle hoogten Gothenwapens schitteren. De Barbaren waren Belisarius voor geweest. Verschrikt maakte Calpurnius

halt en zond Belisarius bericht. Deze zag in, dat Calpurnius met zijn ruiters de bergen niet bestormen kon. Hij zond Ambazuch en Bessas met den kern van het Armeensche voetvolk weg om langs den breeden weg naar voren te stormen. De linker en rechter vleugel werd aangevoerd door Constantinus en Demetrius, terwijl hij zelf met zijn lijfwachten het centrum innam om de reserve te vormen.

Calpurnius, die blij was met deze verandering, stelde zijn ruiters bij de steilste stelling van de heuvels op, aan den linkerkant van den weg waar hij geen aanval vreesde, om zoo den uitslag van den stormloop van Ambazuch en Bessas af te wachten en de vluchtende Gothen te vervolgen, of de wijkende Armeniërs af te wachten.

Op de hoogte hadden de Gothen zich in breede slagorden geschaard. Totila's ruiters waren het eerst aangekomen. Vol strijdlust had Teja zich te paard bij hem gevoegd. Zijn eigen voetvolk was nog ver achter hem. Hij had verzocht, overal waar het mogelijk was, zich in den strijd te mengen; daarop kwam Hildebrand met den koning en de hoofdmacht.

Hertog Guntharis met zijn mannen en die van Teja verwachtte men nog.

Pijlsnel was Teja naar Witichis gevlogen.

„Koning," riep hij uit, „Belisarius staat daar beneden bij deze heuvels. Hij is verloren bij den God der wrake. Hij is zoo waanzinnig geweest om uit te rukken, laten wij niet dulden, dat hij het eerst aanvalt."

„Voorwaarts," riep koning Witichis. „Gothische mannen, vooruit!"

Weinige minuten later had hij den rand van de heuvels bereikt, waar hij de vlakte voor zich zag liggen.

„Hildebad, den linkervleugel, jij Totila moet hier het middengedeelte aanvallen, hier den weg langs naar beneden. Ik houd mij aan de rechterzijde van den weg gereed om je te volgen of je te dekken."

„Het zal niet noodig zijn," zei Totila, terwijl hij zijn zwaard trok. „Ik sta er borg voor, dat zij mij niet zullen tegenhouden, als ik dezen heuvel afren."

„Wij werpen de vijanden in hun legerplaats terug," ging de koning verder, „nemen de legerplaats, werpen hen in de beek, achter het kamp en wat er van hen overblijft, kunnen uwe ruiters met Totila en Teja over de vlakte naar Rome toejagen."

„Ja, als wij eerst den pas genomen hebben, daar bij gind-

sche boschheuvels, achter de rivier," zei Teja, terwijl hij de plaats met zijn zwaard aanwees.

„Hij is nog niet bezet, schijnt het, je moet hem tegelijk met de vluchtelingen bereiken."

„Het voetvolk van de vijanden beklimt den berg," zei Witichis, en richtte zich in het zadel op.

„Het zijn Hunnen en Armeniërs," zei Teja, met zijn valkenoogen speurend, „ik herken de groote schilden," en terwijl hij zijn hengst de sporen gaf riep hij uit:

„Hun aanvoerder is Ambazuch, de meineedige moordenaar en brandstichter van Petra."

„Voorwaarts Totila," sprak de koning en van deze benden... geen gevangenen."

Snel sprong Totila naar zijn ruiters, die vlak bij het begin van de helling waren opgesteld. Met scherpen blik monsterde hij de wapens der Armeniërs, die in deze colonnen langzaam bergopwaarts rukten. Zij droegen zwarte schilden, zoo groot als een man en korte speren, waarmede zij werpen en steken konden.

„Zij mogen geen kans hebben om te werpen," riep hij zijn ruiters toe. Hij liet hen de lichte schilden op den rug binden en beval, dat, op het oogenblik van den aanval, zij de lange lansen, inplaats van zooals zij gewoon waren in de rechter, in de linker hand moesten nemen en de teugels eenvoudig om hun pols slaan, terwijl zij dan over de manen heen hun lansen uit de rechter vuist naar den linker moesten werpen. Op deze wijze konden zij den vijand aan de rechterzijde treffen, die niet door zijn schild bedekt was.

„Zoodra gij toegestooten hebt, wat zij niet kunnen weerstaan, werpt gij de lans in den armriem terug, trekt het zwaard en houwt alles neder wat nog staat."

Hij plaatste nu zijn ruiters aan beide zijden van den weg en voerde zelf het middengedeelte aan. Hij besloot den vijand eerst halfweg den heuvel op te laten klimmen. In ademlooze spanning zagen beide legers het treffen tegemoet.. Rustig rukte Ambazuch, een beproefd soldaat, voorwaarts.

„Laat ze maar dichtbij komen," sprak hij tot de zijnen, „totdat gij het snuiven van de paarden in het gezicht voelt en dan werpt gij. Men moet op de borst der paarden mikken en trekt dan het zwaard, zoo heb ik nog alle ruiters verslagen."

Maar het liep geheel anders. Want toen Totila vooruitspringend het teeken van den aanval gaf, was het alsof een

donderende lawine van den berg naar beneden kwam op de verschrikte vijanden. Als een stormwind kwam de schitterende kletterende, snuivende dreigende massa aanjagen, en voordat de eerste gelederen der Armeniërs den tijd gevonden hadden om de werpsperen op te heffen, lagen zij reeds doorboord door de lange lansen aan hun zijde, die niet door de schilden bedekt was, op den grond. Zij waren weggevaagd alsof zij er nooit gestaan hadden.

Dit was bliksemsnel gebeurd en terwijl Ambazuch nog bevel gaf aan het tweede gelid om te knielen en de speren te werpen, zag hij reeds ook deze tweede rij neergeslagen, evenals de derde, terwijl de vierde onder bevel van Bessas nauwelijks tegenstand kon bieden tegen de vreeselijke ruiters, die nu ook het zwaard hadden getrokken. Hij wilde echter nog de gelederen herstellen, hij vloog terug en riep zijn wankele scharen moed toe. Op dat oogenblik trof hem Totila's zwaard. Een houw sloeg hem den helm van het hoofd, hij viel op de knieën en strekte het zwaard naar den Goth uit.

„Neem losgeld aan, ik geef mij over. Reeds wilde Totila hem de wapens afnemen, toen Teja's stem tot hem doordrong.

„Denk aan den burcht Petra."

Een zwaard kletterde en Ambazuch zonk in elkaar met gespleten hoofd.

Toen stoof de laatste rij van de Armeniërs, Bessas met zich meeslepend, ontzet uit elkaar. De voorhoede van Belisarius was vernietigd. Met luide vreugdekreten had koning Witichis en de zijnen de overwinning van Totila gezien. „Kijk, nu gaan de ruiters van de Hunnen die juist onder ons staan, naar Totila," zei de koning tot Hildebrand, den banierdrager.

„Totila keert zich juist naar hen toe, zij zijn veel talrijker."

„Op, Hildebad, ga hem te hulp. Ah," riep de oude man uit, terwijl hij zich voorover boog in het zadel en over den rand van de rots keek. „Wie is die tribuun daar tusschen die twee lijfwachten van Belisarius?"

Witichis boog zich voorover...

„Calpurnius," riep hij met een gillenden kreet, en plotseling sprong de koning zooals hij daar stond vanaf de rotsen op den gehaten man toe. De vrees dat hij hem zou ontloopen deed hem alles verzetten. Alsof hij vleugels had en de god der wraak hem over kreupelhout, rotspunten en afgronden heendroeg, vloog de koning naar beneden. Een oogenblik was de oude wapenmeester ontzet; zulk rijden had hij nog

nooit gezien, maar het volgend oogenblik zwaaide hij de blauwe vaan en riep uit:

„Op, den koning te hulp."

„Het paardevolk voorop en daar achter het voetvolk, springend en op de schilden glijdend stoof het middengedeelte van de Gothen plotseling de steile hoogte af in de richting van de Hunnenruiters.

Calpurnius had opgezien. Hij scheen gehoord te hebben, dat zijn naam werd uitgeroepen. Het klonk hem als het bazuingeschal van het wereldgericht. Als door den bliksem getroffen keerde hij zich om en wilde wegsnellen, maar de Moorsche lijfwacht aan zijn zijde hield hem vast.

„Halt, tribuun," zei Antallas, terwijl hij op de ruiters van Totila wees. „Daar is de vijand."

Plotseling werd Kuturgur kletterend van zijn paard geslagen door den sabelhouw van een Goth, die plotseling uit den hemel scheen gevallen en achter dezen Goth sprong en kletterde en golfde het de steile berghoogte af, waar toch geen pad te bemerken viel. De ruiters waren door de plotseling opgekomen vijanden in de vlakte aangevallen, terwijl zij gelijktijdig van voren op de ruiters van Totila stuitten. Calpurnius herkende de Gothen.

„Witichis," riep hij ontzet uit, en liet den arm zinken, maar zijn paard redde hem. Verwond en schuw geworden door den aanval van de Hunnenlijfwacht, rende het in wilde sprongen weg. De andere Moorsche lijfwacht wierp zich woedend op den koning der Gothen ,die geheel alleen zijn mannen vooruit was gesneld.

„Neer, dolkop," riep hij uit.

Maar in het volgend oogenblik had het zwaard van Witichis hem getroffen, die nu alles neer scheen te slaan, wat hem nog van Calpurnius scheidde. Razend zette Witichis hem achterna, midden door de rijen van Hunnenruiters, die, ontzet over deze verschijning, uit elkander stoven. Groep na groep vluchtte uiteen voor het vreeselijke zwaard van den wraaknemenden vader. De geheele massa Hunnen was door middengedeeld door den vluchteling en zijn vervolgers. Zij waren niet in staat zich weer aan te sluiten, want voordat Totila hen bereikt had, had de oude banierdrager met zijn ruiters en voetvolk hun rechterflank doorbroken en in twee deelen gespleten. Toen Totila aan kwam rijden, had hij alleen nog maar vluchtelingen te vervolgen.

De rechterflank werd weldra door Totila en Hildebrand in hun midden genomen en vernietigd. Het andere gedeelte rende terug naar Belisarius. Calpurnius jaagde intusschen alsof hij door de furiën werd nagezet, over het slagveld. Hij had een grooten voorsprong, daar Witichis zevenmaal baan had moeten breken. Maar de demon scheen Borias, het paard van den Goth, te achtervolgen. Nader en nader kwam hij zijn slachtoffer. Reeds vernam de vluchteling de stem die hem zei te blijven staan en te strijden, maar met nog meer haast spoorde hij zijn paard aan. Het zakte echter onder hem in elkaar en nog voor hij was opgestaan stond Witichis voor hem, die uit het zadel was gesprongen.

Zonder een woord te zeggen stootte hij het zwaard, dat hem ontvallen was, naar hem toe. Met den moed der wanhoop greep Calpurnius het aan en wierp zich als een tijger op den Goth. Maar midden in den sprong stortte hij achterover. Witichis had hem het voorhoofd gekloofd. De koning zette zijn voet op de borst van het lijk en zag naar het vertrokken gelaat. Dan zuchtte hij diep en zei:

„Nu heb ik wraak genomen, maar had ik mijn kind maar terug."

Met woede had Belisarius het ongunstige begin van den slag bemerkt, maar zijn kalmte en overleg verlieten hem niet, al zag hij dan ook, dat de Armeniërs van Ambazuch en Bessas weggevaagd waren en dat de ruiters van Calpurnius waren uiteen gedreven. Zijn lijfwacht was onder den voet gereden, terwijl zijn hoofdslagorde verbroken was. Hij was verplicht den terugtocht naar de legerplaats te bevelen, maar het was geen terugtocht meer, het was een vlucht. Het voetvolk van Hildebad, Guntharis en Teja was nu op het slagveld aangekomen. De Byzantijnen zagen zich uit al hun stellingen geworpen. Zij wanhoopten aan tegenstand en in groote wanorde snelden zij naar het kamp terug. Belisarius was zoo zeker geweest van de overwinning, dat hij bevolen had, dat de geheele troep de wapens en de bagage van het leger, ja zelfs het vee, dat achter hem aan werd gedreven, volgens de gewoonte uit dien tijd, de troepen moesten volgen. De vluchtende troepen stootten zich nu overal op de zich traag bewegende en moeilijk te verwijderen massa; soldaten en trosknechten raakten met elkander handgemeen, terwijl de gelederen tusschen de karren, kisten en wagens uit elkaar spatten. Velen kregen lust om aan het muiten te slaan en

begonnen de bagage te plunderen, voordat deze in handen der Barbaren viel. Overal klonken kreten, vloeken, klachten en bedreigingen, terwijl daartusschen de lastwagens kraakten, en de verschrikte kudden blaatten en brulden.

„Geeft den tros prijs, steek de wagens in brand, en voer de ruiters door de kudden heen," beval Belisarius, die met de rest van zijn lijfwacht met het zwaard in de hand in goede orde zich baan wist te breken. Alles was echter tevergeefs, de verwarde kluwen scheen niet meer ontward te kunnen worden. Wanhoop maakte zich van hen meester. De kreet:

„De Barbaren overvallen ons," klonk uit de achterste rijen op. Het was geen loos alarm.

Hildebad met het voetvolk was nu in de vlakte verschenen en zijn voorste gelederen hadden de weerlooze kluwen bereikt. Er ontstond een vreeselijk dringen en uit duizende kelen klonk een angstkreet, of was het woede of smart, uitgestooten door de lijfwachten, die gedachtig aan hun oude dapperheid vechten wilden, maar niet konden.

Plotseling stortte het grootste gedeelte der wagens met hun bespanning en met duizenden die er op en ertusschen waren gedrongen met donderend gekraak in de grachten, die links en rechts langs den hoofdweg liepen. Zoo werd de weg vrij en ofschoon in groote verwarring stroomden alle vluchtelingen naar de legerplaats.

Knarsetandend keek Belisarius naar de vluchtelingen en trachtte zich er nog tusschen te werpen en hen tegen te houden, maar zelf werd hij door een steenworp op den grond gegooid, waarna overal de angstkreet weerklonk, dat Belisarius gevallen was. Er was nu geen tegenhouden meer aan en zonder bezinning snelden de duizenden Byzantijnen naar de legerplaats. Belisarius was echter weer spoedig bijgekomen en werd door zijn aanvoerders Aigan en Valentius weer op zijn paard geholpen, maar tevergeefs stak hij zijn veldheersstaf omhoog, zijn soldaten wilden niet meer naar hem luisteren, tevergeefs hieuw hij naar alle kanten op de vluchtelingen in, hij werd zelf door den stroom naar de legerplaats gevoerd. Hier gelukte het hem nog een keer bij een versterkte poort de opdringende Gothen tegen te houden.

„De eer is aan hen, laat ons nog het leven redden."

Met deze woorden liet hij de poorten sluiten, zonder acht te slaan op de duizenden die buiten werden gesloten.

De onstuimige Hildebad probeerde nog door te dringen, maar hij stuitte af op het sterke eikenhout van het paalwerk, dat de speerworpen en de slingersteenen gemakkelijk scheen te trotseeren.

Mismoedig op zijn speer geleund, trachtte hij zich een weinig af te koelen, toen Teja, die evenals de koning en Totila afgestegen was, den hoek omkwam, en het paalwerk onderzocht.

„Die vervloekte houten brug," riep hij Hildebad tegemoet.

„Hier helpt geen steen of ijzer."

„Neen," zei Teja, „maar vuur."

Hij stootte met zijn voet in een aschhoop, die naast hem lag.

„Dat zijn de wachtvuren, met het daarbij behoorende rijshout van hedennacht. Hier gloeit nog iets, hier heen mannen, steekt de zwaarden maar op en steekt dit hout aan en werpt het vuur in de legerplaats."

„Prachtig," jubelde Hildebad, „vlug jongens, brand ze eruit. De frissche noorderwind komt ons te hulp."

Snel werden de wachtvuren weer aangestoken en op honderden plaatsen stond weldra het droge sparrenhout van de verschansingen in brand. Weldra sloegen de vlammen lekkend ten hemel en de dichte walm die door den wind in de legerplaats van de Byzantijnen werd geblazen, sloeg de Byzantijnen in het gezicht en maakte de verdediging van de wallen onmogelijk. Zij weken terug naar het middelpunt van de legerplaats.

„Moeten wij nu toch omkomen," zuchtte Belisarius. „De legerplaats moet ontruimd worden! Naar buiten, door de Porta Decumana. In goed gesloten rijen naar de bruggen achter ons!"

Met het bevel om het legerkamp te ontruimen was ook de laatste band van tucht, orde en moed verloren gegaan.

Terwijl onder Teja's dreunende bijlslagen, de verkoolde balken neervielen, en terwijl midden door de vlammen en den rook, de zwarte held als een vuurdemon, het eerste door de Praetorische poort in de legerplaats sprong, maakten de vluchtelingen alle poorten, ook die aan den kant van den weg die naar Rome ging, open en stroomden in verwarde massa's naar de rivier. De eersten bereikten nog veilig, zonder dat zij gevolgd werden, de beide bruggen, zij hadden een grooten voorsprong, voordat Hildebad en Teja Belisarius uit de brandende legerplaats naar buiten hadden gedrongen.

Maar plotseling, tot aller ontzetting, schetterden de Gothische ruiterhoorns van heel nabij.

Witichis en Totila hadden zoodra zij wisten, dat de kampplaats genomen was, zich weer in het zadel geworpen en reden nu met hun ruiters, van beide kanten links en rechts de vluchtelingen in de flank tegemoet. Juist was Belisarius uit de Porta Decumana gekomen en snelde hij naar de brug toe, toen hij links en rechts de opdringende Gothenruiters bemerkte. Toch verloor de geweldige krijgsman zijn tegenwoordigheid van geest niet.

„Voorwaarts in galop naar de bruggen," beval hij zijn Saracenen, „die moeten gedekt worden."

Het was echter te laat. Een dof gekraak, dat door een tweede gevolgd werd en de beide smalle bruggen waren onder de last der vluchtelingen ingestort, en honderden Hunnenruiters en Illyrische lansdragers, de trots van Justinianus, stortten in het moerassige water. Zonder een oogenblik te aarzelen sprong Belisarius met zijn paard van den steilen oever in den schuimenden, en door het bloed roodgekleurden stroom. Zwijgend bereikte hij den anderen oever.

„Salomo en Dagisthaeos," zei hij, zoodra hij aan den overkant was gekomen, tot zijn flinke Praetorianen, „op, neemt honderd van mijn ruiters en snelt dadelijk naar de pasengte. Rijdt maar over alle vluchtelingen heen. Jullie moet haar voor de Gothen bereiken, hoor jullie? Het moet! Het is onze laatste stroohalm."

Beiden gehoorzaamden en sprongen bliksemsnel in het zadel.

Belisarius verzamelde nog wat hij kon vinden van zijn verspreide soldaten. Ook de Gothen waren, evenals de Byzantijnen door de rivier een poosje opgehouden.

Plotseling riep Aigan:

„Daar komt Salomo terug."

„Heer," riep deze uit de verte, „alles is verloren, er staan gewapende mannen in den pas en hij is reeds door de Gothen bezet."

Voor de eerste maal op dezen ongeluksdag werd Belisarius door moedeloosheid overvallen.

„Is de pas zelf verloren? Dan ontkomt geen meer van het leger van den keizer. Vaarwel roem, Antonina en het leven. Kom, Aigan, trek het zwaard, ik wil niet levend in de handen der Barbaren vallen."

Zonder een oogenblik te aarzelen sprong Belisarius met zijn paard van den steilen oever.

„Heer," zei Aigan, „zoo heb ik u nooit hooren spreken."

„Zoo ver was het ook nog nooit met ons. Laat ons afstijgen en sterven." En reeds had hij den rechtervoet in den beugel om van paard te springen, toen Dagisthaeos aankwam.

„Wees gerust veldheer."

„Wat dan?"

„De pas is van ons. Het zijn Romeinsche soldaten, die wij gezien hebben, het is Cetehgus de prefect. Hij heeft hem in het geheim bezet."

„Cethegus," riep Belisarius, „is dat mogelijk? Is dat zeker?"

„Ja, mijn veldheer en het was de hoogste tijd, want een schaar Gothische ruiters, door koning Witichis gezonden, om de vluchtelingen bij den pas voor te zijn was reeds over de rivier getrokken, had de ruiters van Belisarius den weg afgesneden en voor hen den pas bereikt. Maar toen zij dezen wilden bezetten, kwam Cethegus aan het hoofd van zijn Isauriërs uit de hinderlaag tevoorschijn en sloeg de verraste Gothen na een kort gevecht op de vlucht."

„De eerste lichtstraal op dezen donkeren dag," riep Belisarius uit. „Op naar den pas."

En met meer kalmte en betere orde voerde de veldheer zijn verzamelde troepen aan.

„Welkom hier in deze veilige plaats, Belisarius," riep Cethegus hem tegemoet, terwijl hij zijn zwaard schoon maakte. „Ik wacht hier reeds een heelen dag op je."

„Ik wist wel, dat je naar mij toe zou komen, prefect van Rome," sprak Belisarius, terwijl hij hem de hand toestak. „Gij hebt het leger van den keizer gered, dat ik verloren had, daarvoor dank."

De frissche troepen van den prefect hielden als een onwrikbare muur den pas bezet, die de verstrooide en vluchtende Byzantijnen doorlieten en de eerste vermoeide vervolgers die over de rivier waren gekomen — zij hadden den geheelen dag gevochten — in hun gunstige stelling zonder moeite afsloegen.

„Bij het vallen van de duisternis deed koning Witichis zijn troepen terugroepen, om op het slagveld van hun overwinning te overnachten, terwijl Belisarius met zijn veldheeren zijn troepen zoo goed en kwaad als dit ging weer verzamelde en eindelijk met zijn leger naar Rome optrok, dat hij met het vallen van den nacht hoopte te bereiken. Eerst wilde men hen niet binnen laten, men kon nauwelijks de door

stof en bloed bedekte mannen herkennen, ook hadden vluchtelingen het nieuws omtrent den slag in de stad gebracht en bericht dat de veldheer gevallen was en alles verloren was gegaan.

Eindelijk herkende Antonina hem, die angstig op de wallen op hem wachtte. Men liet hem binnen door de Porta Pinciana, die later de Porta Belisaria werd genoemd.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Den volgenden dag verscheen het geheele leger van de Gothen voor de eeüwige stad, die door zeven kampplaatsen werd omsloten, en nu begon die gedenkwaardige belegering, waarbij niet alleen het veldheerstalent en de vindingrijkheid van Belisarius, maar ook de moed van de belegeraars aan den dag zou komen. Met schrik zagen de Romeinsche burgers vanaf hun muren, hoe aan de troepen der Gothen geen einde scheen te komen.

„Zie toch eens, prefect, zij omsingelen al de muren."

„Ja, in de breedte," zei deze, „maar of zij er over heen kunnen komen, staat te bezien."

Witichis had slechts een paar duizend man in Ravenna achtergelaten. Verder had hij de graven Uligis van Urbssalvia en Ansa van Asculum naar Dalmatië gezonden met achtduizend man, om deze provincie en Liburnië op de Byzantijnen te veroveren en zoo het belangrijke Salona terug te winnen; door soldaten in Savië aan te winnen moesten zij zich versterken. Ook de Gothische vloot moest, ofschoon tegen Teja's raad, in Dalmatië hulp bieden, inplaats van bij de haven van Rome dienst te doen. De geheele omtrek van de stad Rome en de breede uitgestrekte wallen, de muren van Aurelianus en van den prefect werden nu door den koning omsingeld met honderd vijf en twintig duizend man. Rome had in dien tijd vijftien hoofdpoorten en eenige kleinere. De Gothen omringden het zwakkere gedeelte der wallen door zes verschillende legerplaatsen, die zich alle aan den linkeroever van de rivier bevonden. De Gothen sloegen daarbij nog een zevende legerplaats aan den rechtoever op, om te voorkomen, dat de belegerden, door het verwoesten van de Milvische brug, de belegeraars niet den overtocht over de rivier en de geheele uitgestrektheid van den Tiberoever, geheel zouden afsluiten. Deze bevonden zich op het veld van Nero, vanaf de Vaticaansche heuvels

tot de Milvische brug. Op deze wijze was niet alleen deze brug door de Gothische legers gedekt en die van Hadrianus bewaakt, maar ook de weg naar de stad door de Porta Sancti Petri, zooals toen reeds het binnenste gedeelte van de Aureliaansche poort genoemd werd. Deze was dicht bij het praalgraf van Hadrianus. Ook de poort van St. Pancratius, op den rechteroever van den Tiber, werd scherp door de Gothen in het oog gehouden. De legerplaats op het veld van Nero tusschen de Pancratische en de Petruspoort stond onder bevel van graaf Markja van Mediolanum, die uit de Cottische Alpen teruggeroepen was. Maar ook de koning vertoefde dikwijls hier om dan met scherpe blikken het praalgraf van Hadrianus te bekijken. Hij stond aan het hoofd van geen enkele legerplaats om op deze wijze de geheele leiding in zijn handen te houden, en de zes andere had hij verdeeld onder Hildebrand, Totila, Hildebad, Teja, Guntharis en Grippa. Ieder van de zeven legerplaatsen liet de koning door een diepe gracht omringen, terwijl uit de daaruit geschepte aarde een hooge muur tusschen de grachten en en de legerplaatsen werd gemaakt, die met paalwerk versterkt was. Even onvermoeid en even vindingrijk bleken en de belegeraars en de belegerden te zijn wat betreft aanvalsplannen en de verdediging. Langen tijd ging het alleen maar over maatregelen, die genomen moesten worden, om Rome zonder stormaanval te nemen, terwijl de belegerden van hun kant erop bedacht waren, hoe zij het best een aanval konden afweren, wanneer de vijand dien mocht ondernemen.

De Gothen, die heeren en meesters van de Campagna (de streek rondom Rome) waren, trachtten de belegerden door dorst tot overgave te dwingen. Daartoe sneden zij de veertien prachtige waterleidingen af, die de stad van water voorzagen. En toen Belisarius dit vernam, liet hij de uitmondingen bij de stad dadelijk dichtmetselen. Het genot der geliefde baden moesten de belegerden opgeven, want de bronnen, die in de ver verwijderde stadsdeelen lagen, waren nauwelijks genoeg voor drinkwater. Door het afsnijden van het water hadden de Barbaren voor de Romeinen ook het brood afgesneden, het scheen tenminste zoo, want de gezamenlijke watermolens in Rome konden niet werken. Het opgehoopte graan, dat Cethegus in Sicilië had gekocht, en dat Belisarius uit den omtrek van Rome in de stad had gebracht, kon niet gemalen worden.

„Laat de molens door ezels en ossen in beweging gebracht worden," riep Belisarius uit.

„De meeste ezels en runderen zijn zoo verstandig geweest," zei Prokopius, „zich niet met ons te hebben laten opsluiten. Wij hebben slechts zooveel als wij noodig hebben en zij kunnen onmogelijk eerst molens draaien en dan nog vleesch voor ons opbrengen."

„Roep Martinus. Ik heb gisteren aan den Tiber een idee gekregen, vooral toen ik naar de tenten van de Gothen zat te kijken."

Op den avond van denzelfden dag hadden Belisarius en Martinus door het samenvoegen van schepen, de eerste scheepsmolens tot stand gebracht. Toen Prokopius dat zag, riep hij vol bewondering uit:

„Dat brood, door de scheepsmolens ons geleverd, zal den menschen meer vreugde bezorgen dan de beroemdste daden.

En werkelijk namen deze scheepsmolens, die door Belisarius waren uitgevonden en door Martinus waren uitgevoerd, gedurende den geheelen duur der belegering de plaats in van de watermolens.

IJverig trachtten de belegeraars de plannen, die hen door overloopers werden overgebracht, te vernietigen.

Balken, houtvlotten en boomen wierpen zij in den Tiber die werkelijk in een nacht alle molens vernietigden.

Belisarius liet ze echter dadelijk weer herstellen en nu spande men aan de overzijde der brug sterke ketens over de rivier om alles tegen te houden wat met den stroom meeging. Deze ketens beschermden niet alleen de molens, maar zij moesten ook verhinderen, dat de Gothen op kano's en vlotten de rivier afkwamen en zoo de stad binnendrongen.

Graaf Witichis begon nu ook den stormaanval op de stad voor te bereiden. Hij liet hooge torens bouwen, hooger dan de tinnen der stadsmuren, die op vier wielen door runderen getrokken werden. Verder liet hij stormladders in groote getale aanmaken en vier ontzaglijke muurbrekers, die ieder door een vijftigtal manschappen bediend werden. Met geweldig veel bundels rijshout en riet dempte men de diepe grachten. Belisarius en Cethegus namen ook hun maatregelen, de een in het noorden en oosten, de ander in het westen en het zuiden voor de verdediging der stad. Zij plaatsten ballisten en werpbogen en andere werktuigen op de wallen, die op grooten afstand speren wierpen, en wel met zulk

een kracht zelfs, dat zij een gepantserd man zelfs volkomen doorboorden. De poorten werden gesteund door dwarsbalken met ijzeren punten erop, die zij op de belegeraars, wanneer deze te dicht bijkwamen, lieten neervallen, en eindelijk strooiden zij talrijke voetangels en klemmen tusschen de stadsgrachten en het leger der Barbaren.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Ondanks al deze maatregelen zouden de Gothen reeds lang de muren van Rome beklommen hebben, indien de egeria van den prefect er niet geweest was. Want het was een zeer merkwaardig feit, dat, telkens wanneer de Barbaren den stormaanval reeds een dag te voren voorbereidden, Cethegus naar Belisarius ging om hem te waarschuwen.

Zoo dikwijls Teja of Hildebad een koenen aanval op de poort wilde wagen, wist Cethegus het vooruit en de aanvaller stootten dan op dat punt op een dubbele bezetting. Zoo dikwijls bij een nachtelijken overval de bezetting over den Tiber vernield moest worden, scheen Cethegus het vermoeden gehad te hebben en zond de schepen der vijanden branders en vuurschuiten tegemoet.

Zoo gingen vele maanden voorbij en de Gothen moesten zichzelf bekennen, dat zij, ondanks onophoudelijke aanvallen, sedert het begin der belegering nog geen vorderingen hadden gemaakt.

Koning Witichis was onder dit alles zeer zwaarmoedig geworden, toen hij al zijn kracht en al zijn uithoudingsvermogen en zijn krijgskunst door een boozen daemon zoo voortdurend verijdeld zag. En kwam hij na een mislukte onderneming of een vergeefsche stormaanval moede en gebogen in zijn tent terug, dan rustten de trotsche oogen van zijn zwijgzame koningin met een door hem niet begrepen, maar wreede onbegrijpelijke uitdrukking op hem, zoodat hij zich met een huivering van haar afwendde.

„Er is niets aan te doen," zei hij somber tegen Teja, „het is zoo gebeurd als voorspeld is. Met Rauthgundis is mijn geluk van mij weggegaan, evenals de vreugde van mijn hart. Het is alsof er een vloek op mijn kroon rust. Deze dochter der Amalers waart om mij heen als een zwijgend en somber noodlot."

„Je kunt wel gelijk hebben," sprak Teja, „misschien kan

ik dezen tooverban verbreken. Geef mij hedennacht verlof."

En op denzelfden dag en bijna op het zelfde uur vroeg in Rome Johannes de Bloedige van Belisarius eveneens verlof voor dezen nacht. Belisarius weigerde.

„Het is nu geen tijd voor nachtelijk vermaak," zei hij.

„Het zal geen groot vermaak zijn, om 's nachts tusschen oude vochtige muren en Gothische lansen een vos na te gaan, die tienmaal sluwer is dan wij beiden."

„Wat ben je van plan?" vroeg Belisarius, terwijl hij meer aandacht aan dit verzoek schonk.

„Wat ik van plan ben? Een einde te maken aan die vervloekte positie, waarin wij allen, ook gij, hier ons bevinden. Reeds maanden liggen de Barbaren voor deze muren en hebben nog niets gewonnen. Wij schieten ze neer als de jongens de vogels doen uit een hinderlaag. Maar wie is het eigenlijk, die dit alles volbrengt. Niet gij, keizerlijke veldheer, noch het leger van den keizer, maar die Romein, die alleen lachen kan, wanneer hij hoont. Die zit daar boven in het capitool en lacht den keizer, de Gothen en ons uit, en met alle verlof, u zelf wel het meest. Hoe weet deze Odysseus en Ajax alle plannen van de Gothen, alsof hij een lid was van den raad van koning Witichis. Door zijn daemonium, zeggen sommigen, door zijn egeria zeggen anderen. Hij heeft een raaf, die evenals de menschen hooren en spreken kan, wordt er beweerd en dezen zend hij 's nachts naar het Gothische leger. Dat mogen oude vrouwen gelooven en Romeinen, maar ik niet. Ik geloof, dat ik den raaf ken. Zeker is het, dat hij al zijn kennis alleen uit het Gothische leger zelf verkrijgt. Laten wij dus zien, of wij niet inplaats van hem deze bron kunnen uitputten."

„Ik heb daar al lang aan gedacht, maar ik zie geen middel om dat gedaan te krijgen."

„Ik heb hem door mijn Hunnen laten volgen, het is vervloekt moeilijk, want die bruine duivel van een Moor volgt hem als een schaduw. Maar dagenlang is Syphax soms verdwenen en dan gaat het gemakkelijker. Ik weet reeds, dat Cethegus dikwijls 's nachts de stad verlaat, soms uit de Porta Portuensis, rechts van den Tiber en dan weer uit de Porta van St. Paul, links van den Tiber in het zuiden, die hij beiden bezet houdt. Verder waagden de spionnen het niet hem te volgen. Ik denk echter hedennacht hem op de hielen te blijven, maar ik moet hem voor de poort afwachten; zijn Isauriërs

laten mij niet door, ik moet na het doen van de ronde binnen de muren in een der graven achterblijven."

„Goed, maar zooals gij zegt, zijn er twee poorten."

„Daarom heb ik Perseus mijn broeder tot hulp gekozen. Hij houdt de Paulinische en ik de Portuensische poort onder goed toezicht. Wees er zeker van, dat morgen voor de zon opkomt een van ons het daemonium van den prefect kent."

Werkelijk, een van hen zou er achter komen.

Het was echter zes uur 's nachts. De maan stond in vollen glans boven de eeuwige stad en goot zijn zilver licht over de tinnen der torens en over de grachten en de Basilieken, waarvan de donkere schaduwen naar de zijde der Gothen vielen. Juist was de wacht van de poort van St. Paul afgelost, maar er waren zeven mannen weggegaan en er kwamen slechts zes terug. De zevende keerde de poort den rug toe en liep vooruit het vrije veld in. Voorzichtig koos hij zijn weg, hij vermeed de talrijke voetangels, wolfskuilen en vergiftige pijlen, die hier overal verspreid lagen en reeds menige Goth bij den aanval op de stad hadden doen omkomen. De man scheen ze alle te kennen en vermeed ze alle gemakkelijk. Maar ook vermeed hij zeer zorgvuldig het maanlicht, door de vooruitspringende punten van de muren op te zoeken en dikwijls van boom tot boom te loopen. Toen hij uit de verst afgelegen gracht tevoorschijn kwam, keek hij om en bleef in de schaduw van een cypressenboom staan, waarvan de takken vernield waren door steenen uit de ballisten. Hij ontdekte niet het minste leven om zich heen en liep nu met snelle schreden naar de kerk. Wanneer hij nog een keer had omgekeken, zou hij wel anders gehandeld hebben, want zoodra hij den boom verliet, kwam uit de gracht een tweede gestalte te voorschijn, die in drie sprongen de schaduw van den cypres bereikt had.

„Gewonnen, Johannes, trotsche broeder, ditmaal was het geluk toch eens aan den kant van je jongeren broeder. Nu ben ik weldra achter Cethegus' geheim."

En voorzichtig liep hij achter den man, die snel voor hem uitliep, maar plotseling was deze voor zijn oogen verdwenen, alsof de aarde hem verzwolgen had. Hij was vlak bij den buitenmuur van de kerk gekomen, waar echter de Armeniër geen deur of eenige andere opening vond.

„Er bestaat geen twijfel," zei de spion, „dat de samenkomst binnen in den tempel plaats heeft."

Tastend en zoekend boog hij den hoek om, maar overal vond hij den muur gesloten. Met al dat zoeken ging bijna een kwartier verloren. Eindelijk vond hij een gat in den muur, waar hij zich met veel moeite doorheen wist te wringen. Hij stond nu in het voorportaal van den ouden tempel, waar Dorische zuilen breede schaduwen wierpen en onder beschutting waarvan hij eindelijk tot het hoofdgebouw door kon dringen. Hij gluurde door een reet van den muur, die hem de tocht verraden had. Binnenin was alles duister, maar plotseling werden zijn oogen verblind door een helle lichtstraal. Toen hij ze weer open deed, zag hij dat deze veroorzaakt werd door een kleine lantaarn. Hij zag duidelijk wat in de omgeving van de lantaarn stond, maar den drager zelf kon hij niet onderscheiden, wel daarentegen Cethegus, den prefect, die vlak voor het standbeeld van den apostel stond en hiertegenaan scheen te leunen. Voor hem stond een tweede gestalte, een slanke vrouw, op wier donkerrood haar het licht der lantaarn viel.

„De schoone koningin der Gothen, bij Eros en Anteros," dacht de luisteraar, „geen slechte samenkomst, hetzij dat dit uit liefde of uit politiek voorkomt. Hoor, zij spreken; jammer genoeg kom ik te laat om het begin van het onderhoud te hooren.

„Dus denk eraan, overmorgen op den straatweg voor de poort van den Tiber, zal iets gevaarlijks plaats hebben."

„Goed, maar wat?" vroeg de prefect.

„Ik kan niets nauwkeurig zeggen, ik kan ook niets meer meedeelen, wanneer ik het nog verneem. Ik waag het niet meer om hierheen te komen, want," zij sprak nu zachter, en Perseus drukte het oor tegen de spleet.

Ineens kletterde zijn zwaard tegen het gesteente en nu viel een lichtstroom op hem."

„Luister," riep een derde stem, het was een vrouwenstem, de draagster van de lantaarn. Perseus herkende een slavin in Moorsche kleederdracht. Een oogenblik werd alles stil in den tempel. Perseus hield zijn adem in, hij voelde dat het om zijn leven ging, want Cethegus greep naar zijn zwaard.

„Alles is in orde," zei de slavin, „er is waarschijnlijk een steen gevallen."

„Ik ga ook niet meer naar de Portuensische poort, ik vrees dat men mij volgt."

„Wie zou het doen?"

„Een die naar het schijnt nooit slaapt, Graaf Teja."

De prefect vertrok zijn mond.

„En er bestaat ook een samenzwering tegen het leven van Belisarius, voor den schijn zal men een grooten aanval doen bij de St. Pauluspoort."

„Goed," zei Cethegus nadenkend.

„Belisarius kan aan den aanslag niet ontkomen, als niemand hem waarschuwt; zij zullen ergens een hinderlaag leggen, waar weet ik niet, hun aantal is niet klein en graaf Totila zal hen aanvoeren."

„Ik zal hem wel waarschuwen," zei Cethegus langzaam.

Daar klonk opeens aan den voorkant van het gebouw, maar nog binnen de muren, luid en schril de roep van een steenuil, eenmaal, tweemaal, sneller achter elkaar. Perseus zag verwonderd toe hoe de prefect snel op de keel van het beeld drukte, waartegen hij aanleunde, en hoe dit geruischloos in twee helften uit elkaar ging. Cethegus verdween in de opening, waarna het beeld zich weer sloot. Mataswintha echter, evenals Aspa, zonken biddend op de treden van het altaar.

„Ah, dat was dus een teeken, er dreigt gevaar en wie waarschuwt hen?"

Hij keerde zich om, zag naar links naar den kant van de Gothische legerplaats. Hierdoor alleen al kwam hij in het bereik van het maanlicht, waar hij door Syphax opgemerkt werd, die voor den ingang van het hoofdgebouw in een leege nis op schildwacht stond en voortdurend scherp naar den linkerkant had gespeurd.

Van deze zijde kwam langzaam een man op den tempel aanstappen. Zijn strijdbijl schitterde in het maanlicht. Perseus zag nu ook een wapen schitteren. Het was de Moor, die langzaam zijn zwaard uit de scheede trok.

„Ha," lachte Perseus, „eer die twee met elkander klaar zijn, ben ik met mijn geheimen al binnen de muren van Rome," en snel sprong hij naar de opening in den muur, waardoor hij binnengekomen was.

Syphax geraakte in twijfel, terwijl hij zijn blik liet gaan van rechts naar links. Rechts zag hij een spion de wijk nemen en links kwam een Gothische krijgsman den tempel binnen. Er was niet aan te denken om ze beiden te bereiken en te dooden en plotseling riep hij uit:

„Teja, graaf Teja, help een Romein! Red de koningin, rechts bij den muur, een Romein."

Teja was dadelijk bij Syphax.

„Daar," riep deze, „ik zal de vrouwen in de kerk wel beschermen." En hij ijlde den tempel binnen.

„Blijf staan, Romein," riep Teja en sprong den vluchtenden Perseus na, maar Perseus bleef niet stilstaan, hij bereikte het gat, waardoor hij binnengekomen was, maar kon zich niet zoo gemakkelijk er weer doorheen wringen. Hij sprong daarom op den muur en wilde daar rechts van afspringen, toen Teja's bijl zijn hoofd bereikte en hij, met zijn geheim, ruggelings naar beneden stortte. Teja boog zich over hem heen en herkende dadelijk de trekken van den doode.

„Het is de Archont Perseus, de broeder van Johannes," en dadelijk liep hij de treden af, die naar de kerk voerden. Op den drempel kwam Mataswintha hem tegemoet, achter Syphax en Aspa met de lantaarn. Een moment keken zij elkander met wantrouwende blikken aan.

„Ik ben u dank verschuldigd, graaf Teja van Tarentum," zei eindelijk de vorstin, „ik werd bedreigd bij mijn stille gebeden."

„Het is wel een zeldzame plaats en een zeldzaam uur voor uwe gebeden. Laten wij zien of deze Romein de eenige vijand was."

Hij nam het licht uit Aspa's hand en ging in het binnenste van de kapel. Na een oogenblik kwam hij terug met een met goud bewerkte lederen schoen in zijn handen.

„Ik vond niets anders dan deze sandaal bij het altaar, dicht bij het beeld van den apostel, het is een mannenvoet."

„Een offergave van mij," zei Syphax snel. „De apostel heelde mijn voet; ik had in een doorn gestapt."

„Ik dacht, dat jij slechts slangen vereerde."

„Ik vereer wat helpt."

„Aan welken voet zat de doorn?"

Syphax weifelde een oogenblik.

„Aan den rechtervoet," zei hij dan snel.

„Jammer," zei Teja, „de sandaal is voor een linkervoet gemaakt." Hij stak hem in zijn gordel.

„Ik waarschuw u wel voor deze nachtelijke gebeden, koningin,"

„Ik zal doen wat mijn plicht is," hernam Mataswintha kort.

„En ik ook."

En met deze woorden liep Teja terug naar de legerplaats, zwijgend gevolgd door de koningin en haar slavin.

Voor zonsondergang stond Teja voor Witichis en berichtte hem alles.

„Dat is nog geen bewijs, wat je daar alles vertelt," zei Witichis, „maar het komt mij toch wel verdacht voor. Je zegt dat de koningin onvriendelijk tegen je was. Juist daarom wil ik niet alleen afgaan op het feit, dat dit eenigszins verdacht is. Ik denk er dikwijls aan of wij haar geen onrecht aan doen, bijna even erg als Rauthgundis. Maar die nachtelijke tochten zal ik in elk geval verhinderen."

„En dan die Moor, ik vertrouw hem niet, ik weet dat hij dagenlang afwezig is, en plotseling weer in het kamp voor den dag komt, hij is een spion."

„Ja, vriend," glimlachte Witichis, „maar van mij. Hij gaat met mijn medeweten naar Rome, en hij is het, die mij dan alles overbracht."

„Alles wat ons tot nu toe geen nut heeft gebracht. En die sandaal?"

„Is werkelijk een offer, maar voor diefstal. Hij heeft mij nog voor je kwam alles gebiecht. Hij heeft eens, dat hij de de koningin vergezelde, in een gewelf van de kerk rondgesnuffeld en daar onder allerlei priestergewaden deze sandalen gevonden en behouden, maar later vreesde hij den toorn van den apostel, en heeft dien willen afwenden door hem uit zijn buit deze sandaal te offeren. Hij heeft hem zeer nauwkeurig beschreven, met gouden zijden strepen en een agaten knoop van boven met een C gemerkt. Zooals je ziet komt alles uit. Hij was er dus goed mee bekend, zoodat de sandaal niet door een vreemdeling verloren kan zijn. Hij wil mij ook de rechtersandaal brengen. Voor alles heeft hij mij echter een nieuw plan verraden, dat aan al onze moeite een einde moet maken en Belisarius zelf in onze handen moet doen vallen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Terwijl de Gothenkoning dit plan aan zijn vrienden mededeelde, stond Cethegus in het vroege morgenuur voor Belisarius en Johannes. De bevelhebber had hem in zijn kamp bij de Belisarische poort ontboden.

„Prefect van Rome," snauwde de veldheer hem bij het binnentreden toe, „waar zijt gij vannacht geweest?"

„Op mijn post, waar ik behoor te zijn. Bij de poort van St. Paulus."

„Weet gij dat dezen nacht een van de beste aanvoerders, Perseus, de Archont, de broeder van Johannes, de stad verlaten heeft en sindsdien niet meer is teruggekomen?"

„Het spijt mij. Maar gij weet, dat het verboden is zonder verlof buiten de muren te gaan."

„Ik heb ook reden te gelooven," ging Johannes verder, dat gij zeer goed weet, wat er van mijn broeder geworden is, dat zijn bloed aan uw handen kleeft."

„En bij de sluimering van Justinianus," brulde Belisarius, „daar zult ge voor boeten. Niet langer zult ge heerschen over het leger en den veldheer van den keizer. Het uur der vergelding is aangebroken. De Barbaren zijn zoo goed als vernietigd en wij zullen zien of met het Capitool ook niet uw hoofd zal vallen."

„Staan de zaken zoo," dacht Cethegus. „Pas dan op, Belisarius." Maar hij zweeg.

„Spreek op," riep Johannes, „waar hebt gij mijn broeder vermoord?"

Maar voor dat Cethegus kon antwoorden, kwam Artasines, de Perzische lijfwacht van Belisarius binnen en riep uit:

„Heer, buiten staan zes Gothische soldaten. Zij brengen het lijk van Perseus, den Archont. Koning Witichis laat u zeggen, dat hij hedennacht door de bijl van graaf Teja gevallen is. Hij zendt u het lijk om dit met alle eer te kunnen bijzetten."

„De hemel zelf," riep Cethegus fier uit, „straft uw boosaardige leugens." Langzaam en in gedachten verzonken ging de prefect over den Quirinaalschen heuvel en het forum van Trajanus naar zijn woning.

„Gij dreigt Belisarius. Dank je wel voor de waarschuwing. Wij zullen eens zien of wij u niet kunnen ontberen."

In zijn woning vond hij Syphax, die ongeduldig op hem wachtte en hem snel allerlei inlichtingen gaf.

„Voor alles, heer," zei hij, „gij ziet hoe slecht gij bediend zijt. Dit is geen Syphax en geef mij nu alstublieft uw rechterschoen."

„Ik moest je eigenlijk niets geven en je in moeilijkheden laten voor je brutale leugens," lachte de prefect.

„Dit stuk leer is nu evenveel waard als je leven, panter. Waarmede wil je het koopen?"

„Met een belangrijke mededeeling. Ik weet nu alles precies omtrent het plan om Belisarius te vermoorden. Plaats en tijd en de namen van de eedgenooten. Het zijn Teja, Totila en Hildebad."

„Ieder op zichzelf is reeds voldoende voor den Magister Militum," mompelde Cethegus vergenoegd.

Ik denk, heer, dat gij de Barbaren wel weer een mooien val zult maken. Ik heb hen op uw bevel doen weten, dat Belisarius zelf morgen de Tiburtijnsche poort uit zal gaan om proviand te zoeken."

„Ja, hij gaat zelf mee, omdat de Hunnen zoo dikwijls gevangen genomen worden en nu niet meer alleen de stad durven verlaten. Hij heeft vier honderd man bij zich."

„Maar de drie eedgenooten zullen bij het graf van de Fulviërs duizend mannen in hinderlaag tegen Belisarius leggen."

„Dat is de schoen wel waard," zei Cethegus en wierp hem den slaaf toe.

„Koning Witichis zal intusschen een schijnaanval laten doen bij de poort van St. Paulus, om de aandacht der onzen van Belisarius af te leiden. Ik ga dus snel naar Belisarius om het hem te zeggen," sprak hij, „zooals u bevolen hebt, dat hij drie duizend man mede moet nemen, ten einde hen, die het op zijn leven voorzien hebben, te vernietigen."

„Halt," zei Cethegus, „niet zoo haastig. Je gaat niets vertellen."

„Ah zoo," zei Syphax verwonderd, „als hij niet gewaarschuwd wordt, is hij verloren."

„Men moet den beschermgeest van den veldheer niet altijd het werk uit de hand nemen. Belisarius moet morgen zijn goed gesternte maar eens probeeren."

„Ah, zoo," zei Syphax met een hoonend glimlachje, „dat bevalt u dus wel. Dan ben is liever Syphax, de slaaf dan Belisarius, de Magister Militum. Die arme weduwe Antonina."

Cethegus wilde zich op zijn lectus uitstrekken toen Fidus, de Ostiarius, een krijgstribuun aanmeldde, wiens stevige voetstappen reeds op het marmer van het vestibulum werden gehoord. Het was een jonge krijger met edele maar voor zijn jaren zeer ernstige trekken. In zijn diep ingevallen oogen lag Romeinsche kracht en op dit oogenblik vastberaden ernst en onverzettelijke wil. Zijn geheele voorkomen was dat van een echten Romein.

„Gij hier, Severinus, zoon van Boëthius. Wees welkom, mijn jonge held en philosoof. Hoeveel maanden heb ik hem al niet gezien. Waar kom je vandaan?"

„Van het graf van mijn moeder," zei Severinus met een ernstigen blik op den prefect.

Cethegus sprong op.

„Wat Rusticiana, mijn jeugdvriendin? De vrouw van mijn vriend Boëthius?"

„Zij is dood," zei de zoon kort.

De prefect wilde zijn hand grijpen, maar Severinus trok deze terug.

„Mijn zoon, mijn arme Severinus. En stierf zij zonder een groet of een woord voor mij."

„Ik breng u haar laatste woord."

„Hoe stierf zij? Wat had zij?"

„Smart en berouw."

„Smart," zuchtte Cethegus, „dat begrijp ik. Maar waarover zou zij berouw hebben. Haar laatste woord was voor mij bedoeld, zei je? Wat heeft zij dan gezegd?"

Toen trad Severinus vlak voor den prefect, zoodat zijn knie hem bijna aanraakte en keek hem strak in de oogen.

„Haar laatste woorden waren: Vloek en vloek over Cethegus, die mijn ziel vergiftigd heeft, evenals mijn kind."

Kalm zag Cethegus hem aan.

„Is zij krankzinnig gestorven?" vroeg hij koud.

„Neen, moordenaar. Zij leefde als onder een dwang zoolang zij jou nog vertrouwde. In haar stervensuur heeft zij

Cassiodorus bekend, dat de jonge tyran door haar hand het vergif heeft gekregen, dat gij hebt klaar gemaakt. Zij vertelde hoe het gebeurd was. De oude Corbulo en zijn dochter Daphnidion ondersteunden haar.

„Later kwam ik te weten, besloot zij, dat mijn kind eveneens uit den beker gedronken had. En niemand was er om Camilla tegen te houden, toen zij wilde drinken, want ik was nog in de boot op zee en Cethegus liep nog in de platanenlaan. Toen riep de oude Corbulo bleek wordend uit: Wat? De prefect wist dat de beker gif bevatte. Zeer zeker, antwoordde mijn moeder. Toen ik hem in den tuin aantrof, heb ik het hem gezegd: Het is gebeurd. Corbulo verstomde van ontzetting, maar Daphnidion riep in wilde smart uit: Oh, mijn arme Domna, dan heeft hij haar vermoord, want hij stond dicht naast haar en zag hoe zij den beker leegdronk. Hij heeft toegezien, hoe zij dronk? zei mijn moeder op een toon, dien ik nooit zal vergeten. Hij zag toe, hoe zij dronk, herhaalden de vrijgelatene en zijn dochter. Zoo zij zijn vervloekt hoofd den laatsten daemon prijs gegeven. Wraak. O, God, en in de hel. Wraak, mijn zonen, op aarde voor Camilla. Vloek over Cethegus en zijn ziel, zei zij; zij viel achterover en was dood."

Onbewogen bleef de prefect staan. Alleen greep hij voorzichtig naar zijn dolk, onder de borstplooien van de tunica.

„En wat hebt gij gedaan?" vroeg hij na een poosje.

„Ik knielde neer bij het lijk en kuste haar koude handen en zwoer, dat ik haar laatsten wensch zou volbrengen. Wee, prefect van Rome, gifmenger, moordenaar van mijn zuster. U zult niet lang meer leven."

„Zoon van Boëthius, wilt gij een moordenaar worden? Om dwaze woorden, die een lage slaaf en zijn dochter gezegd hebben? Dat is een held en een philosoof niet waardig."

„Er is geen sprake van dooden. Wanneer ik een Germaan zou zijn, zou ik volgens de gewoonten van deze Barbaren — en ik vind dit zelfs op het oogenblik een zeer goede gewoonte — u uitdagen tot een tweegevecht, gehate vijand. Ik ben echter een Romein en zoek mijn wraak op den weg van het recht. Pas op, prefect, er zijn nog rechters in Italië. Lange maanden ben ik door den oorlog en door de vijanden niet in staat geweest om in Rome te komen. Vandaag ben ik hier aangekomen langs den zeekant en morgen ga ik aanklacht doen

bij de senatoren, die over u zullen richten. Daar zullen wij elkaar terugzien."

Cethegus trad hem plotseling in den weg, toen hij naar de deur wilde gaan. Maar Serverinus riep uit:

„Pas op. Wanneer men naar moordenaars gaat, neemt men maatregelen. Drie vrienden hebben mij tot hier begeleid. Zij zullen mij met de Lictoren zoeken, wanneer ik niet terugkom."

„Ik wil u alleen," zei Cethegus, die nu weer geheel rustig was geworden, „voor schande bewaren. Wilt gij den oudsten vriend van uw familie om de koortsachtige taal van een stervende voor moordenaar aanklagen? Goed. Doe het. Ik kan het niet verhinderen. Maar ik heb nog een ding te zeggen. Ge zijt mijn aanklager geworden, maar gij zijt nog soldaat en mijn tribuun. Ge zult gehoorzamen, wanneer uw veldheer beveelt."

„Ik zal gehoorzamen."

„Morgen doet Belisarius een uitval en de Barbaren een stormaanval. Ik moet de stad beschermen, maar ik vermoed, dat er gevaar dreigt voor den dapperen man. Ik moet weten, dat hij beschermd is. Morgen moet gij, ik beveel dit, den veldheer begeleiden, en zijn leven beschermen."

„Ik zal het doen met mijn eigen leven."

„Ik verlaat mij op uw woord."

„Vertrouwt gij op het mijne. Tot weerziens voor den senaat. Ik ben even verlangend naar den eenen strijd, zoowel als naar den anderen. Tot weerziens voor den senaat."

„Wij zullen elkander niet weerzien," zei Cethegus toen hij de voetstappen in de gang niet meer hoorde.

„Syphax," riep hij luid, „breng wijn en eten. Wij moeten ons versterken, voor morgen."

ELFDE HOOFDSTUK.

's Morgens vroeg was het zoowel in Rome als in de kampplaats van de Gothen zeer bedrijvig.

Mataswintha en Syphax hadden weliswaar iets van het plan ontdekt, maar niet alles. Zij hadden gehoord van den aanslag der drie mannen tegen Belisarius en van een vroeger plan, waarbij er alleen een schijnaanval plaats zou hebben tegen de St. Pauluspoort om op deze wijze de aandacht van Belisarius af te wenden. Maar zij hadden niet te weten kunnen komen, dat de koning zijn plan om alleen een schijnaanval te doen geheel veranderd had. In het diepste geheim was besloten geworden tijdens de afwezigheid van den grooten veldheer een laatste poging te wagen of niet de heldhaftigheid van de Gothen in staat was, den genius van Belisarius en de muren van den prefect te overwinnen. Men had zich niet vergist in den raad van den koning over de belangrijkheid van deze onderneming. Want alle vorige aanvallen — achtenzestig gevechten, invallen, stormaanvallen, en veldslagen, had Prokopius gedurende de belegering geteld — waren mislukt en van het vermoeide en sterk gedunde leger was dus niet zoo heel veel meer te verwachten. Daarom had men zich aan den raad van graaf Teja om niemand, maar dan ook zonder eenige uitzondering, iets te zeggen, gehouden, en daarom had ook Mataswintha niets van den koning vernomen en zelfs de speurneus van haar Moor kon slechts te weten komen, dat er dezen dag iets groots zou gaan gebeuren. De Gothische soldaten wisten er zelf niets van.

Totila, Hildebad en Teja waren reeds te middernacht met hun ruiters stil opgetrokken en hadden zich ten zuiden van den Valerischen straatweg bij het graf van de Fulviërs, waar voorbij Belisarius den volgenden dag moest komen, in hinderlaag gelegd. Hij hoopte weldra met zijn taak klaar te zijn om nog mede te doen bij den aanval op Rome zelf.

Terwijl de koning met Hildebrand, Guntharis en Markja de legerscharen in het kamp in gelederen stelde, ging tegen zonsopgang Belisarius met een deel van zijn lijfwachten de Tiburtijnsche poort uit. Prokopius en Severinus reden rechts en links van hem. Aigan, de Massageet, droeg zijn vaandel, dat bij alle gelegenheden den Magister Militum begeleidde.

Constantinus, wien hij de zorg overgedragen had voor het Belisarische gedeelte van de stad, bezette alle posten langs de muren dubbel en liet de troepen dicht bij de wallen onder de wapenen blijven. Hij zond een gelijksoortig bevel aan den prefect voor de Byzantijnen, waar deze het bevel over voerde.

De bode vond hem op de wallen tusschen de Paulinische en Appische poort.

„Belisarius meent dus," merkte Cethegus hoonend op, terwijl hij toehoorde, „dat mijn Rome niet veilig is, wanneer het niet door hem beschermd wordt? Maar ik ben van meening, dat hij niet veilig is, wanneer ik mijn Rome niet bescherm. Kom, Lucius Licinius," fluisterde hij deze toe, „wij moeten aan de mogelijkheid denken, dat Belisarius in het geheel niet terugkeert van zijn heldhaftigen tocht en dan moet iemand anders de leiding van het leger in de hand nemen. Ik ken die hand. Misschien heeft er dan een korte strijd plaats met zijn achtergebleven lijfwachten, die in de thermen van Diocletianus bij de Tiburtijnsche poort staan. Zij moeten absoluut in hun legerplaats blijven, voordat zij weten wat zij doen moeten. Neem drie duizend van de Isauriërs en verdeel ze, zonder dat het opzien verwekt, rondom de thermen en bezet voor alles de Tiburtijnsche poort."

„Waar moet ik ze vandaan halen?"

„Vanaf het praalgraf van Hadrianus," zei Cethegus na eenig nadenken.

„En de Gothen, veldheer?"

„Bah, het praalgraf is sterk en beschermt zichzelf. En kijk eens naar boven, daar staat een leger van marmeren goden en helden; die moeten wel in staat zijn hun tempel tegen de Barbaren te beschermen. Kijk, ik heb het toch immers gezegd. Zij vallen allen de St. Pauluspoort aan," terwijl hij naar het leger van de Gothen wees, waar een streke afdeeling in deze richting trok.

Lucius gehoorzaamde. Hij kwam weldra terug met drieduizend Isauriërs, ongeveer de helft van de bezetting van

het praalgraf, over de rivier naar de thermen van Diocletianus. De Armeniërs van Belisarius bij de Tiburtijnsche poort loste hij af en stelde voor hen in de plaats drie honderd Isauriërs en legionaren.

Cethegus ging naar de Salarische poort, waar nu Constantinus Belisarius vertegenwoordigde.

„Wanneer het bericht binnenkomt," dacht hij, „dan moet ik het tegen kunnen houden."

„Zoodra de Barbaren door u teruggeworpen zijn," zei hij, „moet gij een aanval doen. Een goede gelegenheid om lauweren te verzamelen, wanneer de veldheer afwezig is."

„Ja," riep Constantinus uit, „zij zullen weten, dat wij ook zonder Belisarius kunnen vechten."

Opeens kwam een Saraceensche ruiter aansnellen.

„Archont," riep hij Constantinus toe. „Bessas laat u verzoeken versterking te zenden bij het Vivarium en bij de Praenestijnsche poort. De Gothen rukken op."

Aarzelend keek Constantinus Cethegus aan.

„Dwaasheid," zei deze. „De eenige aanval, die dreigt, is bij de poort van St. Paulus en deze is goed versterkt; ik weet het zeker. Laat Bessas zeggen, dat hij al te gauw bang is. Overigens heb ik in het Vivarium nog zes leeuwen, tien tijgers en twaalf beren voor mijn eerstvolgend circusfeest. Laat ze dan maar los op de Barbaren. De Romeinen hebben dan meteen een mooi schouwspel."

Maar reeds kwam een der lijfwachten den Mons Pincius afrennen.

„Te hulp, heer. Te hulp. Constantinus, uw eigen poort, de Flaminische poort, wordt bedreigd. Er zijn ontelbare Barbaren. Ursicinus vraagt om hulp."

„Daar ook al," vroeg Cethegus ongeloovig.

„Hulp moet er zijn tusschen de gebroken muren, tusschen de Flaminische poort en de Praenestijnsche poort," riep een tweede bode van Ursicinus.

„Dit gedeelte behoeft niet beschermd te worden. Gij weet, dat het onder de bijzondere bescherming van St. Paulus staat. Dat is voldoende," zei Constantinus op geruststellenden toon.

Cethegus voegde er lachend aan toe:

„De opmerking is voor het oogenblik zeer waar, daar dit gedeelte op het oogenblik geheel niet zal worden aangevallen."

Opeens kwam Marcus Licinius buiten adem aangeloopen...

„Prefect vlug naar het capitool, waar ik zooeven vandaan kom. Alle zeven legerplaatsen van den vijanden braken Barbaren uit, uit alle legerpoorten. Zij dreigen een algemeenen stormaanval tegen de poorten van Rome."

„Dat zal moeilijk gaan," glimlachte Cethegus, „maar ik zal eens komen kijken. Maar Marcus Licinius moet instaan voor de Tiburtijnsche poort. Hij moet voor mij blijven en niet voor Belisarius. Nu voorwaarts, breng er een tweehonderd legionaren heen."

Hij sprong te paard en reed dadelijk naar het capitool langs den voet van den Viminaalschen heuvel. Hier ontmoette hij Lucius Licinius en zijn Isauriërs.

„Veldheer," zei deze, „het wordt buiten ernst. Wat moet er met de Isauriërs gebeuren? Moeten wij bij uw bevel blijven?"

„Heb ik iets anders gezegd," zei Cethegus streng. „Licius volg mij, evenals de andere tribunen. De Isauriërs moeten onder aanvoering van Asgares oprukken en zich opstellen tusschen de thermen van Diocletianus en de Tiburtijnsche poort."

Maar hij geloofde nog niet aan eenig gevaar vaar Rome, want hij meende nog altijd te weten, wat de Gothen op dit oogenblik werkelijk bezig hield.

„Deze schijn van een algemeenen aanval," dacht hij, „moet de Byzantijnen er alleen van afhouden aan den bedreigden veldheer voor de muren te denken."

„Weldra had hij een van de torens van het capitool bereikt, vanwaar hij de geheele vlakte kon overzien. Deze was vol met Gothische soldaten. Het was een prachtig schouwspel. Uit alle poorten van de legerplaatsen golfde de geweldige strijdmacht van het Gothische leger, dat de geheele stad omsingelde. De aanval moest schijnbaar tegen alle poorten tegelijk plaats hebben en alles was zoo goed geordend en ging volgens zulk een vaste en bepaalde regelmaat te werk, dat Cethegus niet nalaten kon op te merken:

„Zij hebben iets van ons geleerd. De man, die deze legers heeft opgesteld, weet wat oorlogvoeren is."

„Wie is dat dan?" vroeg Kallistratos, die in zijn prachtige wapenrusting naast Lucius stond.

„Zonder twijfel Witichis, de koning," zei Cethegus, en hij reeds nu van het capitool naar beneden naar de muren van de Pancratische poort, die op het punt scheen om bestormd te worden en besteeg met zijn gevolg den hoektoren er van.

„Wie is die oude man daar me zijn langen baard, die met een steenen bijl zijn soldaten aanvoert. Hij ziet eruit alsof de bliksem van Zeus hem heeft vergeten in den strijd der Giganten," merkte hij op.

„Dat is de oude wapenmeester van Theoderik. Hij rijdt in de richting van de Pancratische poort," antwoordde de prefect.

„En wie is die krijger in die rijke wapenrusting daar op dat bruine paard, die een wolfsvel over zijn helm draagt? Hij trekt ook tegen de Portuensis."

„Dat is hertog Guntharis, de Wölsung," zei Licius Licinius.

„En kijk, aan den overkant van de oostzijde van de stad, trekken, zoover men kan zien, troepen Barbaren tegen de poorten op," zei Piso.

„Maar waar is de koning zelf?" vroeg Kallistratos.

„Daar in het midden is de Gothische banier," antwoordde de prefect.

„Hij staat daar alleen, onbeweeglijk met zijn sterke schare mannen om zich heen. Ongeveer driehonderd schreden achter de linie," zei Salvius Julianus, de jonge jurist.

„Zou hij niet meestrijden?" vroeg Massurius, „dat zou tegen zijn aard zijn."

„Laat ons op de wallen gaan. Het gevecht begint," besloot Cethegus.

„Hildebrand heeft de gracht bereikt."

„Daar staan mijn Byzantijnen onder aanvoering van Gregorius. De Gothische schutters schieten goed. De tinnen van de Pancratische poort waren al leeg. Op, Massurius. Laat de beste boogschutters van de Romeinsche legionaren hier komen. Zij zullen op de runderen en de paarden van de stormbokken schieten."

Weldra was de strijd aan alle kanten ontbrand en Cethegus bemerkte met schrik, dat de Gothen overal vorderingen maakten.

De Byzantijnen schenen hun veldheer te missen. Zij schoten onzeker en verlieten de wallen, terwijl de Gothen juist vandaag met bijzondere doodsverachting naar voren drongen. Reeds hadden zij op meerdere plaatsen de grachten overschreden en hertog Guntharis had zelfs reeds ladders tegen de muren van de Portuensische poort laten zetten. Reeds klonken de eerste schoten luid op tegen de balken van de

Pancratische poort. Dit welbekende geluid deed den prefect schrikken.

„Het is klaarblijkelijk bittere ernst, nadat hun schijnaanval zoo goed gelukt is," dacht de prefect.

Weer hoorde men een krachtigen stoot. Gregorius zag hem vragend aan.

„Dit mag niet langer duren," riep Cethegus woedend uit en rukte den naastbijzijnden schutter boog en pijlkoker uit de hand om daarmede den muur van de poort te beklimmen. „Hierheen, schutters en slingeraars, volg mij." riep hij. „Haal zware steenen. Waar zijn de ballisten? Waar zijn de scorpionen? Het stormdak moet uit elkaar."

Onder dit dak stonden de Gothische boogschutters, die vol verlangen door de kijkgaten naar de muren opzagen.

„Het geeft niets, Haduswinth," riep de jonge Gunthamund, „dit is al de derde keer, dat ik vergeefs aanleg. Niemand waagt het zijn neus over de borstwering te steken."

„Geduld," zei de oude, „houd den boog maar goed gespannen. Er zal wel iemand komen, geduld maar."

Intusschen had Cethegus de tinnen van de muren bereikt en wierp een blik over de vlakte en zag nog altijd koning Witichis in de verte onbeweeglijk midden tusschen de Gothische scharen staan. Dat maakte hem eenigszins onrustig.

„Wat zou hij voor hebben? Zou hij geleerd hebben, dat de veldheer niet vechten moet? Cajus," riep hij den jongen schutter toe, die hem dapper gevolgd was. „Jouw jonge oogen zien scherper. Kijk eens over de tinnen. Wat doet de koning daar?" en hij boog zich over de borstwering en Cajus, die zijn voorbeeld gevolgd had, zag scherp in het rond.

„Nu is het tijd, Gunthamund," zei Haduswinth onder het stormdak. Twee pijlen snorden naar boven en de beide spionnen deinsden terug. Cajus stortte neer in het voorhoofd getroffen, terwijl onder den helm van den prefect een pijl kletterend in stukken sloeg. Cethegus streek met de hand over het voorhoofd.

„Leeft gij nog, veldheer?" vroeg Piso, terwijl hij opsprong.

„Ja vriend, het schot was goed gericht. De goden schijnen mij echter nog noodig te hebben. Alleen de huid is geschramd" zei Cethegus, terwijl hij zijn helm weer recht zette.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Plotseling vloog Syphax de trappen van den muur op. Cethegus had hem streng verboden aan den strijd deel te nemen: „De Barbaren mogen je niet dooden en ook niet herkennen. Je moet de slaaf van Mataswintha en de bode van koning Witichis blijven."

„Wee, wee," riep hij zoo luid mogelijk, dat zijn meester opkeek. „Wat een ongeluk."

„Wat is er gebeurd?"

„Constantinus is zwaar gewond. Hij wilde een uitval doen uit de Salarische poort en stootte dadelijk op de Gothische stormtroepen. Een slingersteen heeft hem in het gezicht getroffen. Met moeite heeft men hem op de wallen gebracht. Daar ving ik hem op. Hij benoemde den prefect tot zijn plaatsvervanger. Hier is zijn veldheersstaf."

„Dat is niet mogelijk," riep Bessas uit, die Syphax gevolgd was.

Hij had persoonlijk den prefect om nieuwe versterking willen vragen en kwam juist te rechter tijd om het bericht te hooren.

„Of hij had zijn verstand verloren, toen hij dit deed."

„Wanneer hij jou benoemd had, dan zou het in elk geval waar zijn," sprak Cethegus kalm den scepter grijpende, terwijl hij den sluwen slaaf met een vluggen wenk van de oogen dankte.

Met een woedenden blik sprong Bessas van de borstwering en rende weg.

„Volg hem, Syphax en let goed op hem," fluisterde de prefect.

Toen kwam een Isaurische huurling aansnellen van de Portuensische poort.

„Versterking, prefect, bij de Portuensische poort. De hertog Guntharis heeft talrijke stormladders opgericht."

Toen sprong Cabao, de aanvoerder van de Moorsche bereden schutters op hem toe en riep uit:

„Constantinus is dood. Vertegenwoordigt gij Constantinus."

„Ik vertegenwoordig Belisarius," zei Cethegus trots. „Breng vijf honderd Armeniërs van de Appische poort naar de Portuensische poort."

„Hulp, hulp, voor de Appische poort. Alle verdedigers van de muren zijn dood geschoten," berichtte een Perzische ruiter. „Het voorste gedeelte van de verschansing is al bijna verloren. Misschien is het nog te houden, maar moeilijk. Maar in elk geval zou het onmogelijk zijn haar terug te nemen."

Cethegus wenkte den jongen rechtsgeleerde Salvius Julianus, nu zijn krijgstribuun:

„Op, jurist; beati possidentes. Neem honderd legionaren en verdedig de schans zoo lang tot er krachtige hulp komt opdagen."

Onder zijn voeten woedde het gevecht en kraakte de muurbreker van Hildebrand. Maar meer nog verontrustte hem de raadselachtige rust van koning Witichis, die nog altijd onbeweeglijk op den achtergrond stond.

„Wat moest dat beteekenen?"

Opeens klonk van beneden een vreeselijk krakend schot en luide overwinningskreten der Barbaren drongen tot hem door. Cethegus behoefde niet te vragen, wat er gebeurd was. Met drie sprongen was hij beneden.

„Er is een gat in de poort geschoten," riepen zijn menschen hem toe.

„Ik weet het, nu zijn wij zelf de grendels van Rome en het schild vast tegen zich aandrukkend, liep hij tot vlak bij den rechter vleugel van de poort, waar in werkelijkheid een groote spleet gaapte. Reeds bonsde de stormram weder tegen de balken van de opening.

„Nog een schot en de poort ligt in elkaar," zei Gregorius, de Byzantijn.

„Ja en daarom mag dat niet gebeuren. Hier, Gregorius, en Lucius, stelt u op. Soldaten de speren geveld. Fakkels gereed voor den uitval. Geef ik een teeken, dan wordt de poort geopend en werpt dan den stormram, het stormdak en alles in de gracht."

„Gij zijt zeer dapper," riep Lucius Licinius uit.

„Ja vriend, maar op het oogenblik heeft de dapperheid verstand."

Reeds waren de gelederen opgesteld, reeds wilde de prefect het zwaard tot teeken van den aanval opheffen, toen in den rug een verschrikkelijke kreet weerklonk, nog geweldiger dan het krijgsgetier van de vechtende Gothen. Weegeroep en paardengetrappel kwamen naderbij, tot eindelijk Bessas naar voren drong en den prefect bij den arm vatte. Hij wilde spreken, maar kon geen woord uitbrengen.

„Wat komt gij mij nu op dit oogenblik hinderen," riep deze uit en stootte hem terug.

„De troepen van Belisarius," stamelden tenslotte de Thraciër, „zijn verslagen. Zij staan bij de Tiburtijnsche poort en vragen om binnen gelaten te worden. De woedende Gothen zijn achter hen. Belisarius is in een hinderlaag gevallen en dood."

„Belisarius is gevangen genomen," schreeuwde een torenwachter van de Tiburtijnsche poort, die buiten adem aan kwam hollen.

„De Gothen zijn er. Zij staan voor de Nomentaansche en voor de Tiburtijnsche poort," klonk het van beneden uit de stad.

„Het vaandel van Belisarius is genomen. Prokopius verdedigt zijn lijk. Doe de Tiburtijnsche poort open, prefect," drong Bessas aan. „Uw Isauriërs staan ineens daar. Wie heeft ze daar naar toe laten brengen?"

„Ik," zei Cethegus.

„Zij willen niet open doen voor uw bevel. Red toch het lijk van Belisarius."

Cethegus aarzelde. Hij hield het zwaard opgeheven en wist niet wat te doen. „Het lijk," dacht hij, „red ik gaarne."

Daar kwam Syphax aangerend.

„Neen, hij leeft nog," riep hij zijn heer in het oor. „Ik heb hem gezien voor de tinnen. Hij is nog vrij, maar wordt dadelijk gevangengenomen. De Gothische ruiters komen aansnellen. Totila, Teja zijn dadelijk bij hem."

„Geef bevel de Tiburtijnsche poort te openen," drong Bessas nogmaals aan.

Maar nu schoten de oogen van den prefect vuur. Over zijn gelaat vloog de trek van fiere en koene vastberadenheid, die het een daemonische uitdrukking van schoonheid gaf. Hij sloeg met het zwaard op de poort: „Op tot den uitval! Eerst Rome, dan Belisarius. Rome en de overwinning!" De deuren vlogen open.

De stormloopende Gothen, reeds zeker van hun overwinning hadden alles eerder verwacht dan dit waagstuk, daar ze de Byzantijnen reeds geheel ontmoedigd dachten. Zonder in slagorde te staan, maar rondom voor de poort verspreid, werden zij door den aanval van de vastgesloten rijen verrast en spoedig in de achter hen geopende gracht geworpen. De oude Hildebrand wilde zijn stormram niet verlaten. Zich hoog oprichtende verpletterde hij met zijn steenen bijl Gregorius, den Byzantijn, maar gelijktijdig stootte Lucius Licinius hem met zijn schild in de gracht. Cethegus hieuw met zijn zwaard op het werptuig in, zoodat dit krakend op den oude neerstortte.

„En nu vuur in de machines, die nog staan," beval Cethegus.

Snel sloegen de vlammen uit de balken naar boven en dadelijk daarop keerden de zegevierende Romeinen terug naar de muren.

Daar riep Syphax den prefect toe:

„Oproer, heer, en geweld. De Byzantijnen gehoorzamen u niet meer. Bessas heeft hen bevolen de Tiburtijnsche poort met geweld te openen. Zijn lijfwachten dreigen Marcus Licinius aan te vallen en uw legionaren en Isauriërs door de Hunnen te laten slachten."

„Dat zal hen berouwen," riep Cethegus woedend uit. „Wee Bessas. Ik zal aan hem denken. Op, Lucius Licinius, neem de rest van de Isauriërs, neem ze allemaal. Je weet waar zij staan. Val de lijfwachten van den Thaciër in den rug aan en wanneer zij niet weggaan, dan houw je ze neer zonder genade. Help je broeder. Ik kom dadelijk."

Lucius Licinius aarzelde.

„En de Tiburtijnsche poort?"

„Blijft gesloten."

„En Belisarius?"

„Blijft buiten."

„Teja en Totila zijn reeds aangekomen."

„Dat is een reden te meer om de poort gesloten te houden. Eerst Rome, dan al het andere. Gehoorzaam, tribuun!"

Cethegus bleef nog bij de poort, teneinde de noodige maatregelen tot herstel te treffen. Het duurde geruimen tijd.

„Hoe gaat het, Syphax?" vroeg hij zachtjes, „leeft hij nog?"

„Hij leeft nog."

„Het zijn ezels, die Gothen."

Toen kwam een bode van Lucius.

„Uw tribuun laat zeggen, dat Bessas niet toegeeft. Reeds heeft het bloed van uw legionaren bij de Tiburtijnsche poort gevloeid en Asgares en de Isauriërs aarzelen er op los te snellen. Zij twijfelen of het u wel ernst is."

„Ik zal ze laten zien, dat het ernst is," riep Cethegus uit.

Hij wierp zich op een paard en verliet dit gedeelte van de stad als met een stormwind. Het was een eind weg. Over de Tiberbrug, het capitool voorbij, over het Forum Romanum, door de Sacra Via en de poort van Titus, langs de thermen van Titus om zoo over den Esquilijnschen heuvel door de Esquilijnsche poort bij de Tiburtijnsche poort te komen. Een weg van het uiterste westen naar het uiterste oosten van de uitgestrekte stad.

Bij deze poort stonden de soldaten van de lijfwachten van Belisarius en Bessas in dubbel gesloten gelederen geschaard. Het eene gedeelte maakte zich gereed de legionaren en Isauriërs van den prefect onder Marcus Licinius aan te vallen en de poort met geweld te openen, terwijl het andere gedeelte met gevelde speren tegenover de andere Isauriërs stonder, die Lucius tevergeefs tot den aanval trachtte te doen overgaan.

„Soldaten!" riep Cethegus uit, op zijn snuivend paard dicht langs de linie heen en weer rijdende, „wien hebt gij trouw gezworen, mij of Belisarius?"

„U, heer," sprak Asgares, de aanvoerder, terwijl hij naar voren trad, „maar ik dacht . . ."

Het zwaard van den prefect schitterde en doodelijk getroffen stortte de man neer.

„Gij hebt te gehoorzamen, meineedige schurken, en niet te denken."

Ontzet zagen de huurlingen toe. Maar Cethegus beval kalm: „De speren geveld tot den aanval. Volg mij."

De Isauriërs gehoorzaamden hem. Een oogenblik nog en de strijd in Rome ontbrandde zelf. Maar plotseling weerklonk uit het westen uit de richting van de Aurelische poort een verschrikkelijke, alles overdonderde kreet:

„Wee, wee, alles is verloren. De Gothen hebben de stad genomen!"

Cethegus verbleekte en keek achter zich. Daar kwam Kallistratos aangerend. Zijn hals en zijn gezicht waren bebloed.

„Cethegus," riep hij uit. „De Barbaren zijn in Rome. Het is uit. Zij zijn over de muren geklommen."

„Waar?" vroeg de prefect toonloos.

„Bij het praalgraf van Hadrianus."

„O veldheer," riep Lucius Licinius, „ik heb toch gewaarschuwd!"

„Dat is Witichis geweest," zei Cethegus.

„Hoe weet u dat?" vroeg Kallistratos verwonderd.

„Genoeg. Ik weet het."

Het was een vreeselijk oogenblik voor den prefect. Door met alle geweld het verderf van Belisarius te zoeken, had hij het belang van Rome een oogenblik uit het oog verloren. Hij zette de tanden op zijn onderlippen.

„Cethegus heeft het graf van Hadrianus ontbloot, Cethegus heeft Rome in het verderf gestort," riep Bessas uit.

„En Cethegus zal het redden," riep hij zich hoog in het zadel oprichtende. „Mij na, Isauriërs en legionaren."

„En Belisarius?" fluisterde Syphax.

„Laat hem binnen komen. Eerst Rome, dan al het andere. Volgt mij."

Hij rende nu denzelfden weg, dien hij gekomen was, terug. Slechts enkele ruiters konden hem bijhouden. Zijn voetvolk, Isauriërs en legionaren volgden hem in stormpas.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Witichis had er op gerekend, dat de algemeene stormaanval tegen de poorten noodzakelijkerwijze de krachten van de belegerden zou versplinteren en zoodra er op een of anderen muur door het wegtrekken van de verdedigers een opening ontstaan zou, moest hij daar gebruik van maken. Daarom bleef hij onbeweeglijk achter de colonnen staan, die storm liepen. Hij had alle aanvoerders opdracht gegeven om hem dadelijk bericht te zenden, wanneer een zwakke plaats gevonden was. Langen tijd had hij zoo gewacht. Menige ongeduldige opmerking had hij van zijn troepen gedragen, die werkeloos stonden, terwijl hun kameraden overal naar voren drongen. Lang wachten zij op een bode, die hen op zou roepen aan den strijd deel te nemen. Opeens bemerkte het scherpe oog van den koning zelf het eerst, dat, op de tinnen van den buitenste muur van het praalgraf van Hadrianus, de welbekende veldteekenen en de dichte speren van de Isauriërs verdwenen. Opmerkzaam keek hij toe. Zij werden niet afgelost. De open plekken bleven. Hij sprong van zijn paard, gaf dit met zijn vlakke hand een slag tegen de schoften en sprak:

„Naar huis, Boreas," en het verstandige dier ging dadelijk naar de legerplaats terug.

„Nu voorwaarts, mijn Gothen! Voorwaarts, graaf Markja, daar over de rivier. Laat de stormrammen hier, alleen de schilden meenemen en de stormladders en vooral de bijlen."

En in een stormloop bereikten zij den steilen oever aan de zuidelijke bocht van de rivier en snelden den heuvel af.

„Moeten wij geen bruggen meenemen?" vroeg een Goth achter hem.

„Neen vriend, wij zwemmen," en de koning sprong in de gele, vuile rivier, zoodat het water schuimend over zijn helmbos sloeg.

Weinige minuten later had hij den anderen oever bereikt

en weldra stond hij met zijn mannen vlak bij den buitensten muur van het praalgraf Bezorgd en vragend keken zijn soldaten hem aan.

„Hier," riep Witichis. „Ziet gij het nog niet? De verdedigers zijn weg. Zijn jullie bang voor steenen? Snel de ladders neergezet en bestegen." De enkele wachters stortten naar beneden. De ladders werden opgetrokken en aan den binnenkant van den buitensten muur neergelaten. De koning was de eerste, die beneden kwam. Hier werd het binnendringen van de Gothen even opgehouden, want op de tinnen van de binnenmuren stonden Quintus Piso en Kallistratos met honderd legionaren en een paar Isauriërs, die van de Pancratische poort toegesneld waren en deze slingerden een dichten hagel van speren en pijlen op de Gothen in de tusschenruimte. Ook de ballisten en katapulten werkten vernietigend.

„Zend om hulp naar Cethegus," riep Piso van den muur en Kallistratos vloog heen. Rechts en links vielen de Gothen naast Witichis neer.

„Wat te doen?" vroeg Markja aan zijn zijde.

„Wachten tot zij hun voorraden verschoten hebben, zei deze kalm. „Het kan niet lang meer duren. Zij werpen en schieten veel te haastig door hun angst. Kijk. Reeds vliegen minder steenen en pijlen en de speren werpen zij heelemaal niet meer."

„Maar de ballisten en de katapulten?"

„Zij zullen ons weldra geen last meer veroorzaken. Klaar voor den stormaanval? Dan de ladders en de bijlen en snel mij na. Snel renden Gothen de binnenplaats over. Weinigen waren daarbij gevallen en reeds stonden zij vlak voor den tweeden binnensten muur, waartegen honderd ladders waren gezet. Alle ballisten en katapulten van Piso waren nu onbruikbaar, want zij waren ingesteld op een grooten afstand en het zou langen tijd duren, eer zij veranderd konden worden. Piso bemerkte dit en verbleekte.

„Werp speren," riep hij uit.

„Alles is verschoten," bracht de dikke Balbus met moeite uit.

„Dit is het einde," zuchtte Piso, terwijl hij zijn rechterarm doodmoe liet zinken.

„Kom Massurius, laat ons vluchten," meende Balbus.

„Neen," riep Piso uit, „laten wij hier sterven."

Reeds kwam de eerste Gothische helm over den rand van den muur. Maar opeens weerklonk van de marmeren trappen aan den anderen kant van het praalgraf:

„Cethegus, Cethegus, de prefect!"

En hij was het. Snel sprong hij op de tinnen en hieuw den Goth, die juist zijn arm op de borstwering legde, de hand met den geheelen arm af. De man schreeuwde en stortte naar beneden.

„O Cethegus," riep Piso, „ge komt op het juiste oogenblik."

„Ik hoop het," zei deze en stootte de ladder om, die voor hem stond.

Witichis stond hier op. Met een handigen sprong wist hij zich nog te redden.

„En nu speren, lansen en alles, waarmede wij kunnen schieten, anders zijn wij verloren," zei Cethegus.

„Er is geen voorraad meer," antwoordde Balbus.

„Ge hebt uw Isauriërs?"

„Die zijn nog ver achter mij," riep Kallistratos, die het eerst na Cethegus verscheen.

Opnieuw groeide het aantal ladders en naar boven loopende helmen. Wild keek Cethegus in het rond.

„Geschut," riep hij met de voeten stampend. „Wij moeten geschut hebben."

Daar viel zijn oog op het reusachtige beeld van Zeus. Plotseling kreeg hij een prachtigen inval. Met een handbijl sloeg hij den rechter arm van het standbeeld, dat den bliksem omknelde, af.

„Zeus," riep hij uit, „leen mij uw bliksem. Waarom zult gij hem vasthouden zonder er iets mede te doen? Kom, slaat de beelden kapot en slingert de brokken op de hoofden van de vijanden."

Sneller dan hij dit gezegd had, werd zijn voorbeeld gevolgd. Met bijlen vielen de in het nauw gebrachte verdedigers op de goden en helden aan, zoodat in een oogenblik de prachtige beelden vernield waren. Het was een verschrikkelijk schouwspel. Hier barstte een groot ruiterstandbeeld van Hadrianus, daar viel een lachende Aphrodite van een voetstuk, ginds vloog een prachtige kop van Antinous van den romp en gonsde door twee handen geslingerd op een Gothisch schild. Overal waren de muren bedekt met stukken marmer, metaal, brons en goud. Krakend en dreunend vielen de zware steenen en metalen massa's naar beneden en verpletterden zoowel de schilden en pantsers als de ledematen der Gothen en ook de ladders, waarop zij naar boven trachtten te klimmen.

Met afschuw zag Cethegus het vernielingswerk aan, dat op zijn bevel werd aangericht. Maar het had geholpen!

„Ongelukkige, wat hebt gij gedaan?" riep Kallistratos jammerend uit en staarde op de vernieling.

„Datgene wat noodzakelijk was," riep Cethegus uit en slingerde de rest van Zeus over de borstwering.

„Kijk eens, dat heeft goed getroffen. Twee Barbaren in een slag en tevreden keek hij naar beneden.

Toen hoorde hij de Corintiër roepen:

„Neen, neen, niet deze. Niet den Apollo."

En toen Cethegus omkeek, zag hij hoe een lange Isauriër zijn bijl ophief om dit fraaie beeld te verbrijzelen.

„Dwaas, moeten de Gothen dan boven komen?" vroeg de Barbaar.

„Neen, niet mijn Apollo," herhaalde de Helleen en sloeg zijn beide handen om het beeld om het te beschermen.

Graaf Markja, die op een ladder bij de plaats stond, werd dit gewaar en meenende, dat Kallistratos de bijl op hem neer wilde gooien, was hij hem voor. Zijn werptuig trof den Griek midden in de borst.

„Ach, Cethegus," zuchtte hij en hij stierf.

De prefect zag hem vallen en fronste de wenkbrauwen.

„Redt zijn lijk en spaart zijn twee goden," beval hij. Daarna stootte hij de ladder, waarop Markja stond omver. Meer kon hij niet doen, want een nieuw en zeer ernstig gevaar eischte zijn aandacht. Witichis was van zijn ladder naar beneden geslingerd. Hoewel hij er af gesprongen was, was hij toch flink tegen den muur gekomen en keek nu naar nieuwe middelen rond. Want nu de eerste poging om de stormladders tegen de muren te zetten door de nieuwe werptuigen, stukgeslagen goden en helden, mislukt was, had hij nauwelijks hoop de muren te winnen. Terwijl hij om zich heen keek, kwam een zwaar stuk marmer van een Marsbeeld dicht naast hem op den grond vallen, sprong nog op en trof daarbij een marmeren plaat. En zie, deze plaat, die van het hardste steen leek, brokkelde af en erachter werd een smalle houten deur zichtbaar, die eenmaal gediend had als toegang voor de werklieden, toen zij aan het groote gebouw nog eenige herstellingen en verbeteringen moesten aanbrengen. Nauwelijks zag Witichis deze houten deur of hij riep juichend uit: „Hierheen, Gothen, bijl in de hand."

Reeds sloeg zijn eigen strijdbijl donderend tegen de dunne

planken, die er alles behalve sterk uitzagen. Reeds klonk deze vreemde klank tot het oor van den prefect door. Hij staakte een oogenblik zijn bloedig werk en luisterde.

„Dat is ijzer tegen hout. Bij Caesar," zei hij tot zichzelf en sprong de marmeren trap af, die aan de binnenzijde van den tweeden muur naar het binnengedeelte van het praalgraf leidde. Er klonk nog een slag en daarbij een donderend gekraak en de juichkreten van de Gothen. Toen Cethegus de laatste treden van de trap afsprong, viel de deur krakend naar binnen en koning Witichis werd zichtbaar op den drempel.

„Rome is mijn," juichte hij.

Hij liet de bijl vallen om het zwaard uit de scheede te trekken.

„Ge liegt, Witichis, voor den eersten keer in je leven," riep Cethegus woedend en sprong naar voren met zulk een kracht, dat hij met zijn schild de borst van den koning aanraakte, die daardoor verrast een schrede achteruit deed. Deze schrede maakte de prefect zich ten nutte; hij ging zelf op den drempel staan, terwijl hij uitriep:

„Waar blijven de Isauriërs?"

Maar slechts een oogenblik had Witichis hem tijd gelaten, tot hij hem erkend had.

„Zoo moeten wij elkaar dan toch in een tweegevecht ontmoeten, om over het lot van Rome te beslissen."

Toen sprong hij op den Romein toe. Cethegus trachtte de geheele opening van de deur af te sluiten en dekte met zijn schild zijn linkerzijde. Zijn rechterarm was niet in staat veel uit te richten, met het korte Romeinsche zwaard kon hij zijn rechterzijde niet voldoende dekken. En de stoot van het lange zwaard van den sterken Goth, drong, omdat Cethegus niet bij machte was hem af te wenden, door de schubben van zijn pantser heen diep in de rechterborst. De prefect wankelde en reeds dreigde hij te vallen, maar kon zich nog juist staande houden.

„Rome, Rome," zei hij toonloos en krampachtig bleef hij rechtop staan. Witichis was een schrede achteruit getreden om opnieuw op den gevaarlijken vijand toe te springen. Maar op dit oogenblik zag Piso boven op de tinnen, wie het was en slingerde een prachtige, slapende faun, welke reeds met afgehouwen voeten op den muur lag, naar den koning. Deze werd op zijn schouders getroffen en viel neer.

Graaf Markja, Iffamer en Aligern droegen hem uit het gevecht. Cethegus zag nog hoe hij viel en toen zakte hijzelf op den drempel in elkaar, terwijl de armen van een vriend hem opvingen. Maar hij kon dezen niet meer herkennen, daar hij zijn bewustzijn verloor. Toen werd hij ineens door welbekende klanken opgeschrikt, het waren de tuba van zijn legionaren en de krijgskreet van zijn Isauriërs, die nu eindelijk in stormloop aankwamen onder aanvoering van de beide Liciniërs en zich nu in dichte drommen op de Gothen stortten, die door den val van hun koning van de wijs waren geraakt. Zegevierend drongen zij op en de Gothen werden nu met groot verlies door de bres geslagen, die zij zelf in den buitensten muur gemaakt hadden. De prefect zag de laatste Barbaren vluchten en opnieuw viel hij in onmacht.

„Cethegus," riep de vriend, die hem in zijn armen vast hield, „Belisarius ligt op sterven en zijt gij nu ook verloren?"

Cethegus herkende de stem van Prokopius.

„Ik weet het niet," sprak hij, „maar Rome, Rome is gered!" en bij deze woorden verloor hij nogmaals zijn bewustzijn.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Er was een wapenstilstand ingetreden tusschen de beide vijandelijke machten. De drie hoofdaanvoerders Witichis, Belisarius en Cethegus waren weken lang aan hun legerstee gekluisterd.

De Gothen hadden meer dan dertigduizend manschappen verloren en Witichis hoopte nu de overgave van de Romeinen en Byzantijnen te bereiken door gebrek.

Belisarius had alles vernomen, wat Cethegus gedaan had en toen nu, in den raad der veldheeren, Bessas zelfs zoo ver was gegaan om het hoofd van den prefect te vragen, verklaarde hij, dat Cethegus goed had gehandeld en gaf bevel, dat men hem zijn zwaard en zijn wapenrusting, die hij bij het gevecht buiten de poorten waarbij ook Severinius, de zoon van Boëthius, den dood had gevonden, gedragen had, aan Cethegus te schenken. En in een brief aan den keizer, schreef hij: Cethegus heeft Rome gered en Cethegus alleen. Op den laatsten dag van den wapenstilstand kon Cethegus reeds weer op de wallen van het praalgraf van Hadrianus verschijnen, waar hij door zijn legionaren en Isauriërs met luiden jubel begroet werd. Zijn eerste gang was naar het gedenkteeken van Kallistratos, dat op de plaats stond, waar de Griek gevallen was en waar hij een opschrift had laten plaatsen: Kallistratos van Corinthe is hier voor Rome gestorven. Hij heeft wel zijn God, maar zijn God heeft niet hem gered. Hij legde op de zwarte marmeren plaat een lauwerkrans, die met rozen doorvlochten was. Terwijl hij van hieruit de versterkingen der vesting regelde, bracht Syphax hem een brief van Mataswintha. Deze luidde zeer laconisch:

„Maak weldra een einde er aan. Ik kan de ellende niet langer aanzien. De begrafenis van veertig duizend mannen van mijn volk heeft mij het hart vaneen gereten. De klaagliederen schijnen mij aan te klagen. Wanneer het nog langer duurt, bezwijk ik er onder. De honger woedt vreeselijk in

onze legerplaatsen. De laatste hoop is een groote voorraad koren en vee, die uit Zuid Gallië onder zeil is. Op de volgende calenden wordt deze bij de hoogte van Portus verwacht. Handel daarna, maak het kort."

„Triomf," zei de prefect, „de belegering is afgeloopen. Onze kleine vloot heeft tot nu toe werkeloos in Populonium gelegen en krijgt nu arbeid. Deze koningin is de Erinys der Barbaren," en hij ging zelf naar Belisarius, die hem met edele grootheid ontving.

Denzelfden nacht, den laatsten van den wapenstilstand, trok Johannes de Pinciaansche poort uit en ging links de Via Flaminia op. Ravenna was het doel van zijn tocht en ijlboden zeilden snel naar Populonium, waar zich een geheel Romeinsch eskader bevond. De strijd om de stad was nog niet hervat, ondanks dat de wapenstilstand bijna geheel was afgeloopen.

Een week later ongeveer maakte de koning, die zijn ziekbed voor het eerst verliet en begeleid door zijn vrienden, den eersten tocht tusschen zijn tenten door. Drie van de zeven overvolle legerplaatsen waren volkomen verlaten en opgeheven en ook de vier overige waren zeer spaarzaam bevolkt. Doodmoe zonder eenige klacht maar ook zonder eenige hoop lagen de magere gestalten verteerd door honger en koorts voor hun tenten. Geen kreet, geen groet verwelkomde den wakkeren koning, op zijn smartelijken weg. Nauwelijks sloegen zij hun afgematte oogen op bij het vernemen van zijn naderende schreden. Binnen in de tenten klonk het steunen van zieken, stervenden, die door gebrek, wonden en ziekten te lijden hadden. Nauwelijks had men een toereikend aantal mannen gevonden, die de wachtposten konden betrekken. Zij sleepten hun speren achter zich aan, te afgemat om ze recht op de schouders te dragen. Meer dan ooit was de koning terneer gedrukt. Hij keerde naar zijn tent terug, zette zich met zijn vrienden om de mooie marmeren tafel, waarop, op gouden schalen, steenhard beschimmeld brood lag en eenige stukjes vleesch.

„Het was het laatste paard uit de koninklijke stallen," zei Hildebad.

„Alleen Boreas nog."

„Boreas wordt niet geslacht. Mijn vrouw en kind hebben op zijn rug gezeten," en hij steunde het moede hoofd in de beide handen.

Nu was er een oogenblik van zwijgen.

„Vrienden," begon hij eindelijk, „het gaat niet langer zoo. Ons volk gaat ten onder voor deze muren. Ik moet eindelijk een besluit nemen, hoe moeilijk het mij ook moge vallen."

„Zeg het niet, koning," zei Hildebad, „in een paar dagen komt graaf Odoswinth van Cremona met de vloot aan en dan zwelgen wij weer in overvloed."

„Hij is er nog niet," sprak Teja.

„En zal ons verlies aan mannen, al is dit ook nog zoo zwaar," sprak Totila bemoedigend, „niet aangevuld worden, wanneer graaf Ulithis van Urbinum hier verschijnt met de bezetting, die de koning uit de vestingen van Ravenna af tot Rome toe heeft weggehaald om onze legertenten te vullen?"

„Ook Ulithis is nog niet aangekomen," sprak Teja. „Hij moet nog in Picenum staan. En komt hij hier, dan wordt het gebrek in de legerplaats nog grooter."

„Maar ook de Romeinen moeten vasten," meende Hildebad terwijl hij het harde brood met den vuist op de tafel stuk sloeg. „Laten wij zien, wie het langer uithoudt."

„Ik heb er zoo dikwijls aan gedacht in moeilijke dagen en slapelooze nachten," ging de koning langzaam voort. „Waarom? Waarom is dit alles over ons gekomen? Naar mijn beste weten heb ik altijd recht en onrecht tegen elkaar opgewogen, tusschen onzen vijand en ons. En ik kan niet anders zien dan dat het recht en de trouw aan onze zijde staan. En waarlijk wij hebben het toch niet aan kracht en moed laten ontbreken."

„Gij het allerminst," zei Totila.

„En ook hebben wij ons de zwaarste offers getroost," zuchtte de koning. „En als er dan toch, zooals wij zeggen, een God in den hemel heerscht, rechtvaardig, goed en almachtig, waarom laat hij dan al deze vreeselijke onverdiende ellende toe? Waarom moeten wij onderdoen voor Byzantium?"

„Maar wij behoeven niet onder te doen," riep Hildebad uit. „Ik heb nooit veel gedacht aan onzen Heer God. Maar wanneer Hij dat zou laten geschieden, dan moet men stormloopen tegen den hemel en zijn troon met knotsen in elkaar slaan."

„Geen Godslastering, mijn broeder," sprak Totila. „En gij, mijn edele koning, moed en vertrouwen. Ja, er heerscht een rechtvaardig God, daar boven de sterren. Daarom zal op den duur de goede zaak overwinnen. Moed Witichis. en hoop tot het einde toe."

Maar de zwaar beproefde man schudde het hoofd.

„Ik moet bekennen, dat ik uit het midden van dezen twijfel aan Gods rechtvaardigheid, slechts een uitweg heb gevonden. Het is niet mogelijk dat wij dit alles zonder schuld moeten ondergaan en daar de zaak van ons volk zonder twijfel rechtvaardig is, zoo moet de schuld aan mij liggen. Herhaalde malen, vertellen onze liederen uit de heidensche tijden, heeft een koning zichzelf voor zijn volk aan de goden opgeofferd, wanneer ziekte, nederlaag, misoogst jaren lang zijn stam vervolgde. Hij heeft de verborgen schuld op zich genomen, die op zijn landgenooten scheen te rusten en haar geboet door te sterven of door de kroon prijs te geven en als ellendige vluchteling overal rond te zwerven. Laat ik afstand doen van de kroon, daar ik geen geluk schijn te hebben. Kies een ander, tegen wien God niet vertoornd is. Kies Totila of . . ."

„Hij spreekt weer in wondkoorts," zei de oude wapenmeester hem in de rede. „Gij schuld hebben. Gij, de trouwste van ons allen. En ik zal jullie eens wat zeggen, gij kinderen, die de oude kracht van de vaderen met het oude geloof van de vaderen verloren hebt, en nu geen troost meer hebt in het hart, ik heb medelijden met jullie."

„Waarom zeg jij niets, Teja?" zei Totila ineens. „Wat denk jij van ons leed en ons lijden? Nooit ontbreekt ons je zwaard, maar waarom zeg je nu niets?"

„Mijn woord," zei Teja opstaand, „mijn woord en gedachten zouden jullie waarschijnlijk nog meer te dragen geven dan al dit lijden. Laat mij zwijgen, Totila. Misschien komt nog eens de dag, dat ik je een antwoord zal geven," en hij ging de tent uit. Want buiten in de legerplaats was een verward raadselachtig lawaai van roepende en vragende stemmen te hooren. De vrienden keken hem zwijgend aan.

„Ik weet wel wat hij denkt," zei de oude Hildebrand eindelijk, „ik ken hem reeds van kind af. Hij is niet zooals andere menschen. Ook in het noorden denkt menigeen zoo, die niet aan Thor en Odin gelooven, maar alleen aan het noodlot, aan eigen kracht en sterkte. Het is bijna te zwaar voor een menschelijk gemoed, en gelukkig, gelukkig maakt het niet om te denken, zooals hij doet. Het verwondert mij, dat hij nog zingt en op de harp speelt."

Opeens kwam Teja weer binnen en schoof den voorhang van de tent op zij. Zijn gezicht was nog bleeker dan tevoren, zijn donkere oogen schitterden, maar zijn stem was kalm als altijd. Hij zei:

„Breek het leger op, koning Witichis. Onze schepen zijn bij Ostia in handen van de vijanden gevallen. Zij hebben graaf Odoswinth's hoofd naar de legerplaats gezonden en zij laten vanaf de wallen van Rome voor de oogen van onze schildwachten, de runderen, die zij van de gevangen Gothen hebben buit gemaakt, slachten. Groote versterkingen uit Byzantium onder Valerianus en Euthalius: Hunnen, Sclavenen, en Anten zijn met een groote vloot uit Byzantium den Tiber opgevaren. De bloedige Johannes is door Picenum getrokken ..."

„En graaf Ulithis?"

„Hij heeft graaf Ulithis verslagen en gedood. Ancona en Ariminum zijn genomen en ..."

„Is dat nog niet alles?"

„Neen, Witichis. Wij moeten ons haasten. Hij bedreigt Ravenna en hij is nog slechts een paar mijlen van de stad verwijderd."

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Den dag na het inkomen van deze voor de Gothen zoo noodlottige berichten had Witichis de belegering van Rome opgegeven en zijn diep ontmoedigde manschappen uit de vier legerplaatsen doen voeren. Een vol jaar en negen dagen had de belegering van Rome geduurd. En zoo veel moed, kracht, zeer vele inspanningen en offervaardigheid waren tevergeefs geweest. De koning voerde echter niet het geheele leger, dat de belegering van Rome mede had gemaakt, naar Ravenna, maar verdeelde onderweg vele manschappen in vestingen in en duizend man liet hij in Clusium in Tuscië, een ander duizend tal in Urbs Vetus onder Albila en verder in verschillende andere steden als Verona, Tarvisium en Ticinum, daar ook het noord-oosten van het schiereiland door Byzantijnsche troepen, die uit Istrië kwamen, bedreigd werd en hij had ook nog een andere reden hiervoor. Ten eerste om Belisarius op weg naar Ravenna op te houden, ten tweede, dat hij, wanneer hij weer mocht ingesloten worden, niet weer dadelijk aan alles gebrek zou hebben en eindelijk om de vijanden, zoo zij werkelijk de stad omsingelden, ook van uit den rug en van verschillende zijden te kunnen bestoken. Hij was voor alles van plan om het gevaar, dat Ravenna, zijn voornaamste steunpunt bedreigde, af te wenden. Hij wilde zich met zijn laatste strijdkrachten tot de verdediging van de stad bepalen, tot vreemde hulptroepen, zooals Longabardische en Frankische, die hij verwachtte, hem in staat zouden stellen weer in het open veld te strijden. Maar zijn hoop om Belisarius op zijn weg naar Ravenna door de Gothische burchten tegen te houden, werd niet vervuld. Hij stelde er zich mede tevreden zich door een paar troepen te laten insluiten en trok zonder meer op tegen de hoofdstad, de laatste wapenplaats van beteekenis der Gothen.

„Als ik het hart een doodelijke wond heb toegebracht,"

zei hij, „dan zullen de gebalde vuisten wel van zelf opengaan.

* * *

Weldra breidde zich om de koningsstad van Theoderik, in een grooten boog, de tenten van de Byzantijnen uit, naar de drie landzijden. Zij strekten zich uit van de havenstad Classis tot aan de kanalen en vertakkingen van den Padus die ten westen de voornaamste verdedigingslinie uitmaakte. Vergeefs had Belisarius echter geprobeerd dadelijk na zijn aankomst de stad stormenderhand te nemen. Krachtig werd zijn aanval afgeslagen en de belegeraars moesten genoegen nemen de vesting te omsingelen en zooals eens de Gothenkoning gedaan had door honger tot overgave te dwingen. Koning Witichis kon het echter gemakkelijk uithouden en hij had met alle voorzichtigheid, die hem eigen was, hier in zijn hoofdbolwerk, reeds voor den tocht naar Rome, voorraden van allerlei aard, voornamelijk echter koren, in buitengewoon groote hoeveelheden, in speciaal door hem gebouwde houten korenschuren, opgestapeld. Terwijl hij de ruimten, die zich in den geweldigen marmeren circus van Theodosius bevonden, benut had. Deze groote houten gebouwen, welke juist tegenover het paleis en de basiliek van den heiligen Apollinaris waren de trots, de vreugde en de troost van den koning. Slechts zeer weinig van deze voorraden had men naar de legerplaats voor Rome kunnen brengen, daar het land door de vijanden doorkruist was en bij eenige spaarzaamheid waren deze magazijnen zonder twijfel nog toereikend om de bevolking en het niet meer zeer groote leger, nog twee of drie maanden van voedsel te voorzien. Tegen dien tijd kon men de komst van de Franksche hulplegers wel verwachten, daar men nog onlangs nieuwe onderhandelingen met hem aangeknoopt had. Maar deze troepen moesten noodzakelijkerwijze de opheffing van de bezetting tengevolge hebben. Dit wisten of vermoeden Belisarius en Cethegus evengoed als Witichis en onophoudelijk deden zij iedere poging om den val van de stad te verhaasten. De prefect probeerde natuurlijkerwijze voor alles zijn geheime betrekkingen met de koningin der Gothen voor zijn doel uit te buiten, maar zij was nu veel moeilijker te bereiken, daar de Gothen alle uitgangen der stad zorgvuldig bewaakte en dan scheen ook Mataswintha veranderd te zijn en niet meer

zoo bereidwillig als vroeger zich als werktuig te laten gebruiken. Zij had gehoopt, dat de koning zeer snel ten onder gebracht zou worden, maar dit lange dralen maakte haar mismoedig en tenslotte had ook het lijden van haar volk, door strijd en honger en ziekte, haar aan het wankelen gebracht. Ook de treurige verandering in den anders zoo krachtigen en gezonden koning greep haar hoe langer hoe meer aan. Met alle onrechtvaardigheid waartoe de smart ons dikwijls brengt en met de bitterheid van gekrenkten trots, had zij hem beschuldigd, dat haar liefde door hem verworpen was, toen hij terwille van den troon haar noodzaakte met hem te trouwen. Zij meende dus in het volste recht te zijn, wanneer zij hem om deze beleediging haatte met al den haat, waartoe haar hartstochtelijk gemoed in staat was. Toch was deze haat niets anders dan teleurgestelde liefde, daarom maakte de toenemende zwaarmoedigheid van den koning een diepen indruk op haar.

Op een oogenblik van zwaarmoedige woede, zou zij met verrukking zijn bloed hebben zien vloeien, maar hem langzaam ten onder zien gaan door dit maanden lang aanhoudende verdriet, kon zij niet verdragen.

En tot deze zachtere stemming droeg ook niet weinig bij het gevoel, dat de koning, sinds zijn aankomst in Ravenna, vriendelijker voor haar was geworden. Zij hield dit voor berouw over de wreedheid, waarmede hij haar leven had vernietigd. En dit alles leidde er toe, dat Mataswintha de voorstellen van den prefect afwees, zelfs wanneer deze door den slimmen Moor werden overgebracht. Toch had de prefect reeds van haar vernomen, dat de Gothen hulp van de Franken verwachtten. Dadelijk had hij daarom zijn oude betrekkingen met de voornaamsten en grooten, die aan de hoven van Mettus, Aurelianum en Suessianum in naam van den Merowingische schijnkoningen regeerden, weer aan te knoopen. Zoo hoopte hij dat het hem gelukken zou om de Franken, wier valschheid tot spreekwoord geworden was, van het bondgenootschap der Gothen af te brengen. Nadat de zaak door deze vrienden behoorlijk was voorbereid, had hij aan koning Theudebald, die te Mettus hof hield, zelf geschreven en hem dringend gewaarschuwd niet deel te nemen aan een verloren zaak als die der Gothen, hetgeen gebleken was sinds de mislukte belegering van Rome. Tegelijk met den brief had hij rijke geschenken aan zijn ouden vriend, den Major

Domus van den zwakken vorst, gezonden. De prefect verwachtte nu elken dag een antwoord op dit schrijven en hij hoopte meer en meer op dezen brief, daar de veranderlijke gezindheid van Mataswintha hem de hoop had doen opgeven, om binnen korten tijd de Gothen te overwinnen. Dit antwoord kwam tegelijk met een keizerlijk schrijven uit Byzantium, op een dag, die even noodlottig zou worden voor de belegeraars als voor de belegerden te Ravenna.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Hildebad had men de bewaking van de Porta Faventina opgedragen. Ongeduldig over de werkeloosheid, waaraan de belegerden waren prijs gegeven, had hij op een dag, 's morgens vroeg, een geduchten aanval op de Byzijntijnsche legerplaats gedaan en al dadelijk groote voordeelen en een deel der belegeringswerktuigen verbrand en overal grooten schrik verspreid. Hij zou zeker nog veel grootere schade aangericht hebben, wanneer Belisarius niet was aan komen snellen en bij deze gelegenheid al zijn veldheerschap en al zijn heldhaftigheid tegelijk ontplooid had. Zonder helm en zonder harnas, zooals hij van zijn legerstede was opgesprongen, had hij zich eerst op zijn eigen vluchtende voorposten en dan op de Gothische vervolgers geworpen en dan door persoonlijke inspanning en opoffering het gevecht tot staan gebracht en daarom had hij zijn mannen van twee kanten op laten trekken, zoodat Hildebads terugkeer ernstig gevaar liep en de Gothen al hun veroverde voordeelen weer prijs moesten geven om niet weer te worden afgesneden en zoo gauw mogelijk de stad moesten bereiken.

Cethegus, die met zijn Isauriërs voor de Porta Honoriana lag, kwam te hulp op het oogenblik, dat de strijd reeds was afgeloopen en ging Belisarius dadelijk in zijn tent opzoeken om hem als veldheer en als soldaat zijn hulde te brengen. Een lof, die Antonina in groote verrukking bracht.

„Werkelijk Belisarius," besloot de prefect, „keizer Justinianus kan je zoo iets niet genoeg vergelden."

„Hier spreekt gij waarheid," antwoordde Belisarius trots, „hij kan mij zoo iets alleen vergelden door zijn vriendschap. Voor zijn veldheersstaf zou ik niet kunnen doen, wat ik reeds gedaan heb en nog altijd doe. Ik doe het, omdat ik werkelijk van hem houdt, want hij is een groot man, met al zijn zwakheden. Een ding zou hij moeten leeren, mij vertrouwen, maar ook dat zal eens komen."

Toen kwam Prokopius binnen en bracht een brief van Byzantium, die zoo juist door een keizerlijken gezant gebracht was. Met een van vreugde stralend gezicht, sprong Belisarius op. Alle moeheid was vergeten; hij kuste het purperen koord, sneed het dan met zijn dolk door en opende het schrijven onder de volgende woorden:

„Van mijn heer en keizer zelf. Ah, nu zal hij mij de lijfwachten zenden en het goud, dat hij mij reeds langen tijd schuldig is, evenals datgene wat ik voorgeschoten heb," en hij begon te lezen.

Opmerkzaam beschouwden Antonina, Prokopius en Cethegus hem. Zijn trekken verduisterden meer en meer. Zijn breede borst kromp in elkaar. De beide handen, waarmede hij het schrijven vasthield, sidderden. Bezorgd kwam Antonina naar hem toe. Maar eer zij iets kon vragen, stootte Belisarius een doffen kreet van woede uit en slingerde het keizerlijk schrijven op den grond en rende, buiten zichzelf van woede, de tent uit, dadelijk gevolgd door zijn gemalin.

„Nu kan alleen Antonina hem onder de oogen komen," zei Prokopius, den brief oppakkend. „Laten wij eens zien wat het is. Het is zeker weer zoo'n stukje keizerlijke dank," en hij begon te lezen.

„Het begin zijn maar praatjes, zooals gewoonlijk, maar hier komt het: „Wij kunnen niet verhelen, dat wij, na uw eigen vroegere pralerij, verwacht hadden, dat de oorlog tegen deze Barbaren sneller zou geëindigd zijn en gelooven ook, dat zoo iets bij meer inspanning niet onmogelijk geweest was. Daarom kunnen wij uw wensch, dien gij ons reeds eenige malen hebt voorgelegd, niet vervullen. Wij zenden u dus de vijf duizend lijfwachten, die nog in Perzië staan niet toe, evenmin als de vier centenaars goud, die in uw paleis in Byzantium liggen. Deze zijn, zooals gij in uw brief tamelijk overbodig opmerkte, uw eigendom en uw in dezelfden brief geuit besluit, dat gij den Gothenoorlog bij den treurigen toestand, waarin de keizerlijke schatkist zich bevindt, uit eigen middelen ten einde wil brengen, is zeer verdienstelijk. Daar gij echter in denzelfden brief zeer juist opmerkte, dat al uw have en goed ter beschikking van uw keizer staat en de keizerlijke majesteit het een overtolligheid vindt, om de manschappen en het goud naar Italië te zenden, zoo hebben wij, niet twijfelend aan uw toestemming, op andere wijze daarover beschikt. Wij hebben en de troepen en het goud naar uw collega

Narses gezonden om daarmede een einde aan den Perzischen oorlog te maken."

„Dat is ongehoord," merkte Prokopius op.

„Dat is heerendank voor slavendienst," zei Cethegus glimlachend.

„Ook het einde schijnt nog al mooi te zijn," ging Prokopius verder.

„Ook een vermeerdering van uw macht in Italië schijnt ons minder wenschelijk toe, daar men ons dagelijks waarschuwt voor uw toomelooze eerzucht. Onlangs moet gij bij den wijn gezegd hebben, dat de scepter uit den veldheersstaf voorkomt en dat deze uit een stok ontstaan was. Deze denkbeelden zijn gevaarlijk, terwijl zulke woorden niet te pas komen. Gij ziet, dat wij onderricht zijn van uw eerzuchtige droomen en willen u ditmaal waarschuwen zonder te straffen en wij hebben geen lust om nog meer hout voor den veldheersstaf te leveren, maar herinneren u er liever aan, dat de toppen der boomen, die zich zoo hoog verheffen, het eerst door den bliksem getroffen worden."

„Dat is schandelijk," zei Prokopius.

„Neen," zei Cethegus, „het is nog erger, het is dom. Hiermede brengt men zelfs de meest trouwe dienaar tot oproer."

Cethegus verliet nu de tent van Belisarius en wandelde in gedachten verzonken door de legerplaats, toen Syphax hem voor zijn tent tegemoet kwam en hem een brief overreikte. Het was het antwoord van den Frankenkoning. Haastig rukte Cethegus het groote prachtige zegel er af en las begeerig de volgende woorden:

„Theudebald, koning der Franken aan Cethegus, den prefect van Rome.

„Gij hebt ons verstandige woorden geschreven en woorden van nog grootere wijsheid hebt gij niet aan uw schrift toevertrouwd, maar ons door onzen Major Domus laten weten en wij zijn wel geneigd, om op uw voorstel in te gaan. Wij nemen uw raad en de geschenken, die deze begeleiden, aan en het ongeluk van de Gothen maakt een einde aan het verbond, dat wij met hen hadden aangegaan. Over hun tegenspoed mogen zij zich beklagen, niet over onze verandering. Wanneer de hemel iemand verlaat, moeten ook de menschen hem verlaten, wanneer zij vroom en verstandig zijn. Zij hebben ons wel voor het hulpleger verscheidene

centenaars goud vooruit betaald, maar dat vormt in onze oogen geen hinderpaal. Wij behouden deze schatten als onderpand tot zij ons de steden in Zuid-Gallië afstaan, welke binnen het grensgebied van het door God en de natuur gevormde rijk der Franken vallen. Daar wij ons reeds uitgerust hadden voor den veldtocht en onze dapperen met ongeduld den strijd afwachten, zijn wij bereid onze heldhaftige schare dadelijk over de Alpen te zenden, maar nu in plaats van vóór, tegen de Gothen. Maar in elk geval ook niet voor keizer Justinianus, die ons voortdurend den koningstitel betwist en zich op zijn munten heer van Gallië noemt en ons niet toe wil staan ons eigen borstbeeld op gouden munten te laten drukken. Wij zijn veel eerder van plan onze macht tot Italië uit te breiden, daar wij echter wel weten, dat de heele kracht van den keizer in dit land op zijn veldheer Belisarius rust, en deze een groot aantal oude en nieuwe bezwaren tegen zijn ondankbaren meester heeft, willen wij aan den held voorstellen, zich tot keizer van het westen uit te laten roepen, waarop wij hem een leger van honderd duizend Franken ter hulp zenden, waarvoor wij in ruil een klein deel van Italië, van de Alpen tot Genua, willen hebben. Wij houden het absoluut voor onmogelijk, dat een sterveling zulk een voorstel af zou slaan. Wanneer gij mede wilt werken om dit plan te verwerkelijken, zeggen wij u een som van twaalf centenaars goud toe en zullen dan tegen terugbetaling van twee centenaars uw naam in de lijst van onze tafelgenooten opnemen. De gezant, die u dezen brief brengt, de hertog Liuthari, heeft opdracht gekregen ook aan Belisarius ons voorstel mede te deelen."

Met opwinding had Cethegus dezen brief geëindigd. „Zulk een voorstel op dit oogenblik en in deze stemming. Hij moet het aannemen. Keizer van het westen met honderd duizend Frankensoldaten! Hij moet sterven."

Hij snelde naar den ingang van zijn tent, maar plotseling bleef hij staan. „Ik ben een dwaas," merkte hij ineens koel op. „nog altijd zoo warmbloedig. Het is immers Belisarius en niet Cethegus? Hij neemt niets aan. Het zal wel hetzelfde zijn als de maan in opstand tegen de aarde zou komen of dat een tamme huishond plotseling veranderen zou in een grimmigen wolf. Hij neemt niets aan. Maar laten wij nu eens zien, waarvoor wij de begeerigheid en de laagheid van deze Merowingers kunnen gebruiken. Neen Frankenkoning," zei hij

hoonend, „zoo lang Cethegus leeft, krijgt gij geen voetbreed van den grond van Italië."

Met snelle stappen liep hij de tent op en neer. Plotseling stond hij stil: „Ik heb het gevonden," juichte hij, „kom Syphax," riep hij, „vraag of Prokopius hier komt," en terwijl hij nogmaals door het vertrek op en neer liep, viel zijn oog op den brief, die op den grond was gevallen.

„Neen," zei hij glimlachend, terwijl hij hem opraapte. „Neen Frankenkoning, niet eens zooveel ruimte als deze brief beslaat, zult gij van den heiligen grond van Italië hebben."

Even later verscheen Prokopius. De beide mannen brachten den nacht met ernstige beraadslagingen door. Prokopius schrok eerst van de duizelingwekkende plannen van den prefect en weigerde langen tijd er op in te gaan, maar de machtige geest van Cethegus liet zijn tegenstander niet los, maar hield hem in zijn ijzeren gedachten geboeid, sloeg elke tegenwerping, nog voordat deze was uitgesproken, af, en hield niet eerder op, totdat het den van alle zijden ingesponnene op het laatst onmogelijk was, om zich uit de dichte mazen te breken, en nog langen tijd tegen te streven. Reeds verbleekten de sterren en begon het in het oosten te dagen, toen Prokopius van zijn vriend afscheid nam.

„Cethegus," zei hij terwijl hij opstond, „ik bewonder je, en wanneer ik niet de geschiedschrijver van Belisarius was, dan zou ik de jouwe willen zijn."

„Het zou misschien interessanter zijn," zei de prefect kalm, „maar moeilijker."

„Toch ben ik soms bang voor de scherpte van je geest. Het is een teeken des tijds, het is soms als een scherpe kleurenverblindende giftige bloem in een moeras. Wanneer ik denk, hoe je den koning der Gothen door zijn eigen vrouw ten gronde hebt gericht . . ."

„Dat moest ik je nu wel mededeelen, ik heb jammer genoeg den laatsten tijd weinig van mijn schoone bondgenoote gehoord."

„Je bondgenoote! Je middelen zijn . . ."

„Altijd doelmatig."

„Niet altijd, maar in elk geval ga ik met je mee, alleen, omdat ik mijn eigen held zoo spoedig mogelijk uit Italië wil verwijderd zien. Hij moet in Perzië lauweren oogsten, inplaats van hier doornen. Maar ik ga niet verder met je mee dan tot . . ."

„Dan tot jij je doel bereikt hebt."

„Genoeg, ik zal dadelijk met Antonina spreken, ik twijfel niet aan het succes, zij verveelt zich hier verschrikkelijk en brandt van verlangen om in Byzantium niet alleen weer vele vrienden terug te zien, maar ook om de vijanden van haar man in het verderf te storten."

„Een goede slechte vrouw."

„Maar Witichis; denk je, dat hij een opstand van Belisarius voor mogelijk houdt?"

„Koning Witichis is een goed soldaat en een slecht psycholoog. Ik ken een veel scherpzinniger kop, die het toch een oogenblik voor mogelijk hield, en jij toont hem toch de bewijzen op schrift. En juist nu hij door de Franken in den steek wordt gelaten, staat het water hem aan de lippen. Hij moet zich aan een stroohalm vastklampen, daaraan twijfel ik dus niet. Maar maak in elk geval dat je zeker bent van Antonina."

„Laat dat maar aan mij over. Van middag hoop ik als gezant Ravenna binnen te gaan."

„Goed, maar vergeet dan niet om ook met de schoone koningin te spreken."

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

's Middags reed Prokopius Ravenna binnen. Hij had vier brieven bij zich, den brief van Justinianus aan Belisarius, den brief van den Frankenkoning aan Cethegus en aan Belisarius en den brief van Belisarius aan Witichis.

Deze laatste had Prokopius geschreven en Cethegus had hem gedicteerd. De gezant had geen vermoeden in welken gemoedstoestand hij den koning der Gothen en zijn schoone koningin aan zou treffen. Het was alsof er een vloek op het hoofd van Witichis rustte, wien het toch reeds zoo zwaar viel de kroon te dragen. Het was hem evenwel onmogelijk om de oorzaak van al zijn ondernemingen aan eigen zwakheid of verzuim toe te schrijven, want aan het goed recht van de Gothen had hij evenmin getwijfeld. Geleid door zijn godvruchtigheid die hem in alles het bestuur van het hoogste Wezen deed zien, kreeg hij toch de overtuiging, dat God de Gothen tuchtigde, terwille van zijn onverzoenlijke zondenschuld. Dergelijke gedachten vervolgden den dapperen man onophoudelijk en knaagde dag en nacht aan zijn gemoedsrust. Nu eens trachtte hij door ernstig gepeins zijn geheime schuld te ontdekken en dan weer dacht hij er over na, hoe hij dezen vloek van zijn volk kon afwenden. Hij zou de kroon al lang aan een ander hebben gegeven, wanneer zulk een schrede op dit oogenblik niet door andere menschen hem als lafheid zou kunnen worden aangerekend. En ook deze uitweg, dien hij het liefst van alles had ingeslagen, was voor hem afgesloten. Daar Mataswintha dagelijks getuige was van dit stille lijden en zelf ook gedrukt ging onder de zwaarmoedigheid van den koning, bleef dit alles niet zonder indruk op haar. Ook had zij het gevoel dat er meer welwillendheid was gekomen ten opzichte van haar. Zoo drong de hoop aan den eenen kant en berouw en medelijden aan den anderen kant haar meer en meer naar den lijdenden koning heen, dikwijls werden zij ook door het een of ander gemeenschappelijk

werk bij elkaar gebracht. De bevolking van Ravenna had in de laatste weken meer en meer gebrek geleden, vooral nu de belegeraars vanuit Ancona de zee beheerschten en uit Calabrië en Sicilië rijke voorraden ontvingen. Alleen de zeer rijke en vermogende menschen waren in staat den hoogen prijs van het koren te betalen. De koning vond het echter niet erg om uit den overvloed van zijn voorraden ook de armen van de stad te geven, na zijn manschappen verzorgd te hebben en hij hoopte ook op een grooten voorraad koren, die uit de hoogere Padusgedeelten door de Gothen naar de stad gebracht zouden worden. Om echter elk misbruik bij deze uitdeelingen te voorkomen, nam de koning zelf dit werk ter hand en Mataswintha, die hem eens onder deze bedelende en dankbare massa had aangetroffen, was naast hem op de marmeren treden van den basiliek van de heilige Apollinaris gaan staan en had hem geholpen de korven met brood uit te deelen. Het was een schoon oogenblik toen dat paar voor de kerkdeuren stond en er zoo hun en koren onder de hongerende menigte uitdeelen. Terwijl zij zoo stond, bemerkte Mataswintha onder de volksmassa op de onderste trede van de kerk een vrouw in een eenvoudigen, bruinen, half over het hoofd getrokken mantel. Deze vrouw drong niet naar boven zooals de anderen, om brood voor haar zelf op te eischen, maar leunde met haar armen op een hooge sarcophaag, achter een hoekzuil op de basiliek en keek onophoudelijk en scherp naar de koningin. Mataswintha dacht, dat deze vrouw door vrees of schaamte of trots weerhouden werd zich onder de andere bedelaars te mengen, die op de treden elkaar verdrongen, en zij gaf Aspa een geheele mand met brood om deze naar de vrouw te brengen. Met zorg en vriendelijken blik pakte zij zelf met haar witte handen de mand met heerlijk gebak vol. Toen zij opkeek, ontmoetten haar oogen die van den koning, die vriendelijk en zacht op haar rustten, zooals zij nog nooit gedaan hadden. Het bloed schoot naar haar wangen en zij sloeg haar oogen neer. Toen zij weer naar de vrouw keek met den bruinen mantel, was deze verdwenen. De plaats bij de sarcophaag was leeg. Zij had niet gemerkt, terwijl zij de mand vulde, hoe een man met een buffelvel en een stormhelm op het hoofd achter de vrouw had gestaan, deze bij den arm pakte en zachtjes mee had getroond.

„Kom," had hij gezegd, „dit is geen goede plaats voor je,"

en in een droom had de vrouw geantwoord: „Bij God, zij is wonderlijk schoon."

„Ik dank je, Mataswintha," sprak de koning vriendelijk, toen zij de uitdeeling geëindigd hadden. De blik, de toon en het woord drong diep in haar hart. Nooit had hij tot nog toe haar naam genoemd, alleen slechts de koningin in haar gezien. Zij voelde zich wonderlijk gelukkig dit woord uit zijn mond te vernemen en aan den anderen kant drukte deze zachte vriendelijkheid zwaar op haar schuldbewuste ziel. Klaarblijkelijk had haar medelijden met de armen deze warmere gevoelens voor haar teweeg gebracht. Opgewonden snikte zij:

„Oh, hij is goed, en ik wil ook goed zijn."

Toen zij met deze gedachten naar den linkervleugel van het paleis ging (Witichis woonde in den rechtervleugel) kwam Aspa haar tegemoet.

„Er is een gezant uit de legerplaats," fluisterde zij haar meesteres toe, „en brengt een geheime boodschap van den prefect, een brief van Syphax' hand in onze taal. Hij wacht op antwoord."

„Laat het," riep Mataswintha, het voorhoofd fronsend, „ik wil niets meer hooren en niets meer lezen. Wat zijn dat voor menschen?"

En zij wees naar de trap, die naar haar vertrekken leidde. Daar hurkten op de ruwe steenen stoepen, vrouwen, kinderen, zieken, Gothen en Italianen door elkaar, in lompen gehuld, een troep menschen, die in de vreeselijkste ellende verkeerde.

„Bedelaars, armen; zij liggen hier al den geheelen morgen en zijn niet weg te krijgen."

„Laten zij daar blijven," zei Mataswintha naderbij komend.

„Brood, koningin, brood, dochter der Amalers," riepen verscheidene stemmen haar tegemoet.

„Geef hen goud, Aspa, alles wat gij hebt."

„Brood, brood, koningin, geen goud, voor goud kunnen wij geen brood meer in de stad koopen."

„Voor de schuren van den koning wordt het voor niets uitgedeeld. Ik kom daar juist vandaan, waarom gaan jullie daar niet naar toe?"

„Ach koningin, wij kunnen daar niet doorheen dringen," jammerde een lange, magere vrouw. Ik ben oud en mijn dochter hier is ziek en die grijsaard daar is blind. De gezonde en jonge menschen duwen ons naar achteren. Drie dagen

hebben wij het al tevergeefs geprobeerd, en kunnen er niet doorheen komen."

„Wij hebben honger," bromde de oude man, „O, mijn heer en koning Theoderik, waar zijt gij? Onder uw scepter hadden wij altijd volop, toen kwamen zelfs de zieken en de armen niet te kort. Maar deze ongelukkige koning . . ."

„Zwijg," sprak Mataswintha, „de koning, mijn gemaal," en hier sloeg een wonderlijk schoon rood over haar wangen, „doet meer dan jullie verdient. Wacht hier, ik zal brood halen. Volg mij Aspa."

En snel ging zij heen.

„Waar gaat gij naar toe?" vroeg de slavin verwonderd.

En Mataswintha sloeg den sluier over haar gezicht toen zij antwoordde: „Naar den koning."

Toen zij het voorvertrek van den koning bereikt had, vroeg haar de deurwacht een oogenblik te wachten.

„Een afgezant van Belisarius heeft een geheime audiëntie. Hij is reeds lang in het vertrek en zal wel gauw terug komen."

De deur werd geopend en Prokopius stond aarzelend op den drempel.

„Koning der Gothen," sprak hij, terwijl hij zich omkeerde, „is dat uw laatste woord!"

„Mijn laatste woord," sprak de koning vol waardigheid.

„Ik geef u nog den tijd. Ik blijf tot morgen nog in Ravenna."

„Van nu af zijt gij mij als gast welkom, maar niet als gezant."

„Ik herhaal, als de stad valt, worden alle Gothen, die grooter zijn dan het zwaard van Belisarius, gedood. Hij heeft het gezworen en de vrouwen en kinderen worden als slaven verkocht. Gij begrijpt het, Belisarius kan geen Barbaar gebruiken in zijn Italië. De heldendood mag u aanlokken, maar denk aan de hulpeloozen — hun bloed wordt voor Gods troon —

„Gezant van Belisarius, gij zijt evengoed in de macht van Gods hand als wij. Leef wel."

En zoo machtig werden deze woorden gesproken, dat toen de Byzantijn weg moest gaan, hij dit ongaarne deed. De eenvoudige waardigheid van dezen man maakte grooten indruk op hem.

Maar ook op de vrouw, die stond te luisteren.

Toen Prokopius de deur sloot, zag hij Mataswintha voor zich staan en volbewondering ging hij een schrede achteruit,

verblind door zooveel schoonheid. Eerbiedig begroette hij haar.

„Gij zijt de koningin der Gothen," zei hij zich herstellend.

„Die ben ik," zei Mataswintha, „had ik hetzelf maar nooit vergeten," en trots ging zij langs hem heen.

„Oogen, dat die Germanen hebben, mannen zoowel als vrouwen," zei Prokopius, terwijl hij de deur uitging, „ik heb ze nog nooit zoo gezien."

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Mataswintha was intusschen zonder zich te laten melden bij haar echtgenoot naar binnen gegaan.

Witichis had alle vertrekken die zich in het midden van het groote paleis bevonden en die vroeger door Theoderik, Athalarik en Amalaswintha bewoond werden, ongebruikt gelaten. In eenige kamers van den rechtervleugel, waar ook hij reeds vroeger vertoefd had en waar hij zijn wacht had, waren door hem betrokken. De gouden en purperen insignes der Amalers had hij nooit omgedaan en hij had uit zijn kamers alle koninklijke pracht verwijderd. Een veldbed op lagen ijzeren pooten, waarop zijn zwaard en helm en verschillende dokumenten lagen, een lange eikenhouten tafel met eenige houten meubelen, stonden in het eenvoudige vertrek. Toen de gezant vertrokken was, had de koning zich moedeloos met den rug naar de deur in een stoel geworpen en liet het hoofd, met de ellebogen op de tafel steunend, in zijn handen rusten. Zoo had hij den lichten tred van de koningin niet bemerkt. Mataswintha bleef als vastgenageld op den drempel staan. Nooit had zij hem nog opgezocht. Haar hart klopte geweldig. Zij kon niet spreken en kon niet nader komen. Eindelijk stond Witichis met een zucht op en zag toen ineens de bewegingloze gestalte bij de deur staan.

„Gij hier, koningin?" sprak hij verwonderd en ging een schrede naar haar toe. „Wat brengt u bij mij?"

„Plicht en medelijden," zei Mataswintha snel, „Anders niets. Ik heb een verzoek aan u."

„Het is het eerste," zei Witichis.

„Het gaat niet om mijzelf," viel zij hem snel in de rede. „Ik verzoek u om brood voor de arme zieken, die . . "

De koning reikte haar zwijgend de rechterhand. Het was de eerste keer. Zij waagde niet deze aan te grijpen en zij had het toch zoo gaarne gedaan. Daarom pakte hij zelf haar hand en drukte deze zachtjes.

„Heb dank, Mataswintha. Gij hebt toch hart voor uw volk en zijn smart. Dat had ik nooit gedacht. In mijn oogen waart gij een ongevoelige vrouw."

„Hadt gij van begin af anders over mij gedacht, dan zou dit vrij wat beter zijn geweest."

„Ik kan het bezwaarlijk. Het ongeluk achtervolgt mij en juist nu, gij hebt recht het te weten, viel mijn laatste hoop in duigen. De Franken op wier hulp ik hoopte, hebben ons verraden. Ontzet is onmogelijk. De overmacht van de vijanden is door het overloopen der Italianen te groot geworden. Er blijft niets anders over dan vrijwillig den dood in te gaan."

„Laat ik dan meegaan," riep Mataswintha en haar oogen schitterden.

„Gij? Neen, de dochter van Theoderik zal op eervolle wijze aan het hof van Byzantium opgenomen worden. Men weet, dat gij tegen uw wil mijn koningin zijt geworden. Gij kunt u immer daarop beroepen."

„Nooit," zei Mataswintha vol geestdrift.

Witichis ging zonder op haar te letten in gedachten verder:

„Maar de anderen, de duizenden, de honderdduizenden vrouwen en kinderen; Belisarius houdt zijn woord, wanneer hij iets gezworen heeft. Voor hen is nog slechts een enkele hoop, want alle machten der natuur hebben zich tegen mij samengespannen. De Padus is zeer laag geworden, zoodat de twee honderd korenschepen, die ik verwacht, niet snel genoeg de rivier konden afvaren. Daarom zijn zij in handen van de Byzantijnen gevallen. Ik heb nu om hulp geschreven aan den koning der West-Gothen. Hij moet een vloot zenden. De onze is handen gevallen van den vijand. Wanneer deze de haven kan binnen dringen, dan kunnen diegenen, die niet kunnen vechten, en die niet sterven willen, daarmee vluchten. Ook gij kunt, wanneer gij er de voorkeur aan geeft, naar Spanje vluchten."

„Ik wil met u allen sterven!"

„In enkele weken kunnen de West-Gothische zeilschepen voor de stad verschijnen, tot zoo lang reiken mijn voorraadschuren, de laatste troost. Maar ik denk nu aan uw verzoek. Hier is de sleutel voor den hoofdingang van de schuren. Ik draag dezen dag en nacht op mijn borst. Pas er goed op. Het is mijn laatste hoop en beteekent het leven van vele duizenden. Het is mijn eenige krachtsinspanning, die niet vruchteloos is gebleven. Dat verwondert mij eigenlijk," voegde hij er

bitter aan toe, „dat de aarde niet is opengegaan en het vuur van den hemel niet gevallen is om deze gebouwen te vernielen," en hij nam den zwaren sleutel uit zijn wambuis. Pas er goed op, Mataswintha, het is mijn laatste schat."

„Heb dank Witichis, koning Witichis," zei zij verbeterend, en greep naar den sleutel, maar haar hand sidderde. Hij viel.

„Wat hebt gij?" vroeg de koning, terwijl hij den sleutel in haar hand drukte. Zij stak hem in den gordel van haar witzijden onderkleed.

„Gij beeft? Zijt gij ziek?" vroeg hij bezorgd.

„Neen, het is niets. Maar kijk mij niet zoo aan, zooals van morgen en zooals nu."

„Vergeef mij, koningin," zei Witichis, terwijl hij zich omkeerde. „Ik wilde u niet krenken met mijn blikken. Ik heb veel verdriet in deze laatste dagen gehad en wanneer ik mij bedenk, wat de schuld is, waaraan ik dit ongeluk te danken heb . . ."

Zijn stem werd week.

„Wat dan?" smeekte Mataswintha, want zij twijfelde niet meer aan de beteekenis van zijn onuitgesproken gedachten.

„Dan komt de gedachte bij mij op of het niet de straf is voor een harde daad, die ik aan een lief en heerlijk wezen heb begaan. Aan een vrouw, die ik heb opgeofferd aan mijn volk," en onwillekeurig zag hij in het vuur van zijn rede haar aan. Mataswintha's wangen gloeiden. Zij greep de leuning van een stoel om zich staande te houden.

„Eindelijk wordt zijn hart weeker en ik? Wat heb ik gedaan?" dacht zij, „en hij heeft berouw . . ."

„Een vrouw," ging hij voort, „die onuitsprekelijk veel voor mij heeft geleden meer dan woorden kunnen uitdrukken."

„Houdt op," fluisterde zij zoo zacht, dat hij het niet eens vernam.

„En toen ik u in de laatste dagen om mij heen zag, zachter, vriendelijker en vrouwelijker dan tevoren, toen hebt gij mijn hart ontroerd en tranen drongen in mijn oogen."

„O Witichis," zuchtte Mataswintha.

„Iedere toon van uw stem drong zelfs in mijn ziel. Want gij herinnert mij zoo treffend aan . . ."

„Aan wie?" vroeg Mataswintha en werd doodsbleek.

„Aan de vrouw, die ik heb opgeofferd, die alles heeft moeten lijden ter wille van mij. Aan mijn vrouw Rauthgundis, de ziel van mijn ziel."

Hoe lang reeds had hij den geliefden naam niet meer uitgesproken. Nu was hij overweldigd door het gevoel van smart en verlangen, dat hij te voorschijn riep. En in een stoel vallende bedekte hij zijn gezicht met beide handen. Dat was goed. Want zoo bemerkte hij niet, hoe de koningin als door den bliksem getroffen sidderde en haar geheele schoone gezicht vertrok. Opeens hoorde hij een doffen slag en keerde zich om. Mataswintha was op den grond gevallen. Haar linkerhand omklemde de gebroken leuning van den stoel, terwijl haar rechterhand op den mozaïeken vloer lag. Haar bleek gezicht was naar voren gebogen en het prachtige roode haar lag weelderig uitgespreid, los gegaan uit den voorhoofdband en haar scherp gesneden neusvleugels gingen schokkend op en neer.

„Koningin," riep hij, naderbijkomend. „Wat is u overkomen?"

Maar eer hij haar kon aanraken, sprong zij op en ging recht voor hem staan.

„Het was een voorbijgaande zwakheid," zei zij, „leef wel."

Wankelend bereikte zij de deur en viel buiten bewusteloos in de armen van Aspa.

* * *

Ondertusschen had de natuur een vreemd en dreigend aanzien gekregen. Den vorigen dag reeds had men kleine ronde wolkjes bemerkt, die de voorposten waren van dikke zware wolkenmassa's, welke 's nachts uit het oosten waren opgekomen, maar nu sedert den ochtend onbeweeglijk boven de zee bleven en de helft van den horizon bedekten. In het zuiden brandde de zon echter met onverdraagbaar scherpe stralen uit den onbewolkten hemel. De Gothische wachters hadden helm en harnas uitgedaan. Zij stelden zich liever bloot aan de speren van de vijanden, dan aan deze ondraaglijke hitte. Er was niet de minste beweging. De oostenwind, die de wolken bij elkaar gedreven had, was plotseling gaan liggen. Onbeweeglijk en loodgrijs strekte de zee zich uit en de populieren in den slottuin schenen onbewogen. Alleen, bij de dieren, die den vorigen dag reeds verstomd waren, waren angst en onrust te bemerken. Boven het heete zand van de kust fladderden zwaluwen, meeuwen en andere vogels angstig heen en weer; dicht langs den grond strijkende lieten zij nu

en dan schrille kreten hooren. In de stad liepen de honden huilend de straat op. De paarden rukten zich los uit de stallen en sloegen ongeduldig snuivend met dreunende hoeven om zich heen; de katten, ezels en muildieren lieten klagende geluiden hooren en bij een woedende poging om los te komen, waren reeds drie dromedarissen van Belisarius om het leven gekomen.

De avond begon te vallen en de zon stond op het punt te verdwijnen. Op het forum van Hercules zat een burger van Ravenna op een van de marmeren treden voor zijn huis. Het was een wijngaardenier en hij schonk, zooals een verdorde wijnrank boven zijn deur aankondigde, in zijn huis ook zijn eigen waar. Hij zag naar de dreigende onweerswolken.

„Ik zou wel gaarne willen, dat er regen kwam," zuchtte hij. „Als er geen regen komt, komt er hagel en dan gaat alles kapot, wat buiten op de velden nog niet door de paarden van de vijanden is vernield."

„Noemt gij de troepen van onzen keizer vijanden," fluisterde de zoon, een Romeinsch patriot.

Maar hij zei dit heel zachtjes, want juist kwam een Gothische wacht om den hoek heen.

„Ik wil, dat de Orcus de Grieken en de Barbaren tezamen moge verslinden. De Gothen hebben tenminste altijd dorst. Daar komt de lange Hildebad aan, die is nog de dorstigste van allen. Het zou mij verwonderen, wanneer hij vandaag niet wilde drinken."

Hildebad had de wacht afgelost en slenterde langzaam met den helm onder zijn linkerarm en de lange lans over zijn schouder geworpen, voorbij het huis van den waard, tot diens groote verwondering en boog een zijstraat in, waar hij weldra voor een hoogen en dikken ronden toren kwam. Het was de toren van Aetius. Een schoone, jonge Goth liep in de schaduw van dit gebouw heen en weer. Lange lichtblonde lokken vielen op zijn schouders en het zachte wit en rood van zijn gezicht evenals de mooie blauwe oogen, gaven hem bijna iets meisjesachtigs.

„Hé, Fridugern," riep Hildebad hem toe, „zeg, blijf je daar nog altijd bij deze hitte heen en weer loopen en nog wel met schild en pantser aan?"

„Ik heb de wacht, Hildebad," zei de jonge Goth zacht.

„Wat wacht. Geloof je, dat bij deze ontzettende hitte Belisarius nog zou durven aanvallen. Ik verzeker je, dat hij

blij is, wanneer hij wat lucht heeft. Hij wil geen bloed hebben vandaag. Kom mee, ik kom je halen. De dikke waard op het plein van Hercules heeft ouden wijn en jonge dochters. Laten wij beiden aan onze lippen brengen."

De jonge Goth schudde zijn lange lokken en fronste het voorhoofd.

„Ik heb dienst en geen zin in meisjes. Dorst heb ik wel. Breng mij een beker wijn boven."

„O ja, dat is waar, bij Freia, Venus, en Maria. Gij hebt daar een bruid aan den anderen kant van de bergen bij den Danubius. En geloof je werkelijk, dat alle trouw verbroken is, wanneer je een Romeinsch meisje in haar zwarte oogen kijkt? O, beste jongen je bent nog jong, maar je bent toch een goed kameraad en ouder wordt je van zelf wel. Ik zal wat rooden Massiker voor je halen. Je kunt die in de eenzaamheid op Algunthis' liefde drinken."

Hij keerde zich om en was weldra in de herberg verdwenen. Weldra bracht een slaaf den jongen Goth een beker wijn. Deze fluisterde: „Heil Algunthis" en ledigde den beker in een teug. Hij nam nu de lans weer op en liep op de muren heen en weer.

„Van haar droomen mag ik in elk geval wel doen. Wanneer zou ik haar weerzien?" Hij liep weer verder en bleef dan in de schaduw van den machtigen toren staan, die zwaar en dreigend op hem neer zag. Weldra kwam een ander schare Gothen voorbij. Zij voerden in hun midden een geblinddoekten man mede om uit de Porta Honorii te laten. Het was Prokopius, die vergeefs nog eenige uren gewacht had. Er was geen boodschap van den koning gekomen en ontmoedigd verliet de gezant de stad. Het fijne plan van den prefect scheen mislukt en wel door de eenvoudige waardigheid van den koning der Gothen. Er ging nog een uur voorbij. Het was donker maar niet koeler geworden. Plotseling kwam de wind uit het zuiden opzetten en dreef de zwarte wolken in razende snelheid naar het noorden. Zij waren nu boven de stad gekomen. Ook boven de zee, in het zuidoosten hingen zwarte wolken, want een tweede niet minder geweldige wolkenmassa was komen opzetten en had zich onmiddellijk met de eerste wolkenlaag vereenigd. De geheele hemel boven land en zee was nu een zwart gewelf.

Hildebad, die genoeg wijn had gedronken, ging naar zijn post aan de Porta Honorii.

„Nog altijd op wacht, Fridugern?" riep hij den Goth toe.
„En nog steeds geen regen. Het maakt dorstig. Houd goed de wacht."

In de huizen was het ondraaglijk warm, want de wind kwam uit de heete zandwoestijn van Afrika. De menschen, door het dreigend aanzien van den hemel angstig geworden, liepen naar buiten en trokken in groote troepen door de straten en vereenigden zich in de voorportalen en zuilengangen van de basiliek. Op de treden van de heilige Apollinariskerk waren zeer veel menschen te zamen gedrongen, en ofschoon de zon pas was ondergegaan, was het volkomen donker.

* * *

Op haar rustbed in het slaapvertrek lag Mataswintha, de koningin, met doodsbleeke wangen bijna geheel verdoofd, maar zonder te slapen. Haar wijd geopende oogen staarden in de duisternis. Zij had geen enkel woord geantwoord op de angstige vragen van Aspa en ten slotte het weenende meisje een teeken gegeven zich te verwijderen. Onwillekeurig kwamen in haar eentonige gedachten telkens weer de woorden: Witichis, Rauthgundis, Mataswintha; Mataswintha, Rauthgundis, Witichis. Langen tijd lag zij zoo uitgestrekt en niets scheen den onophoudelijken cirkelgang van de woorden te kunnen onderbreken. Plotseling flikkerde een roode straal verblindend door het vertrek en op hetzelfde oogenblik ratelde een vreeselijke donderslag, zooals zij nog nooit vernomen had, knetterend en krakend over de bevende stad. Angstige kreten van haar vrouwen drongen tot haar door. Zij ging rechtop zitten op haar rustbed. Aspa had haar bovenkleed uitgedaan, zij droeg alleen het witzijden onderkleed, terwijl haar prachtig haar los over de schouders golfde. Het was een angstige stilte, nu en dan afgewisseld door een donderslag. Een windvlaag rukte gierend het venster open, dat op den tuin uitkeek. Mataswintha staarde naar buiten in de duisternis, die nu elk oogenblik door bliksemschichten onderbroken werd. De strijd van de elementen deed haar goed. Zij luisterde gretig toe, terwijl zij op haar linkerhand steunde en zij haar rechter hand langzaam over haar voorhoofd streek. Aspa kwam opeens met een licht binnenloopen, waarvan de vlam door een gesloten glazen kogel was omgeven.

„Koningin, gij — Maar bij alle goden, wat ziet gij er uit. Als een Lemure, als een wraakgodin."

„Ik zou gaarne willen, dat ik het was," zei Mataswintha.

Dit was het eerste woord sedert lange uren zonder dat zij een blik van het venster afwendde. Bliksemstraal op bliksemstraal werd aanhoudend door zware donderslagen afgewisseld. Aspa sloot het venster.

„O koningin, de vrome meisjes onder het dienstpersoneel zeggen, dat dit het einde van de wereld is, dat komt en dat de zoon van God op vurige wolken naar beneden zal komen om recht te houden over de levenden en dooden. O wat een bliksemstraal en nog geen enkele drop regen. Ik heb nog nooit zulk een onweer gezien. De goden moeten wel erg vertoornd zijn."

„Wee hem op wien zij vertoornd zijn. Ik benijd ze, de goden. Zij kunnen haten en liefhebben, zooals zij zelf willen en zij vernietigen dengeen, die hen niet liefheeft."

„Ach, meesteres, ik was op straat en kom zoo juist terug. Al het volk stroomt naar de kerken om te bidden en te zingen, om zich met den hemel te verzoenen. Ik heb Kairu en Astarte aangeroepen. Meesteres, bidt gij niet?"

„Ik vervloek, dat is ook een gebed."

„O wat een donderslag, "riep de slavin uit en stortte zich bevend op de knieën. De donkerblauwe mantel, dien zij droeg, viel van haar schouders. Deze laatste donderslag was zoo sterk geweest, dat Matawintha van haar kussen was opgesprongen en naar het venster was gesneld.

„Genade,genade. Groote goden, erbarm u over de menschheid," smeekte de Afrikaansche.

„Neen, geen genade. Vloek en verderf over de ellendige menschheid. Ah, dat was mooi. Hoor je, hoe zij beneden huilen van angst op de straten. Kijk, nog een straal. O God, en wanneer er meer zijn, goden, wat benijd ik u allemaal om de macht van uw haat, om uw snellen, gevleugelden en doodelijken bliksem. Met alle woede slingert gij hem om uw vijanden te vernietigen en gij lacht er nog bij. De donder is uw gelach. Wat was dat?" Een donderslag, die alle vorige overtrof, deed alles dreunen en kraken. Aspa stond van den grond op.

„Wat is dat voor een groot huis, Aspa, die donkere massa daar tegenover ons? De bliksem schijnt er ingeslagen te zijn. Staat het in brand?"

„Neen, God zij dank. Het brandt nog niet. De bliksem heeft het alleen verlicht. Het zijn de voorraadschuren van den koning."

„Hebt gij gemist, goden," schreeuwde de koningin uit „maar ook de stervelingen voeren den bliksem van de wraak.

Zij liep van het venster weg en het vertrek was plotseling donker.

„Koningin, meesteres, waar zijt gij heengegaan?" riep Aspa uit en zij tastte langs de wanden. Maar het vertrek was leeg en Aspa riep vergeefs naar haar meesteres.

* * *

Beneden op straat bewoog zich een groote optocht naar de basiliek van den heiligen Apollinaris. Inwoners van Ravenna en Gothen, kinderen en grijsaards, zeer veel vrouwen, knapen met fakkels, gingen voorbij, gevolgd door priesters met kruisen en vaandels. Te midden van het geratel van den donder en het loeien van den storm zongen zij oude plechtige liederen. Eenige oogenblikken later verdween de optocht in het kerkgebouw. Ook de opzichters van de korenmagazijnen sloten zich bij hen aan. Op de treden van de basiliek, recht tegenover de deur van de korenschuren, zat de vrouw in den bruinen mantel, stil en zonder vrees voor de elementen. Zij had de handen niet gevouwen, maar rustig in haar schoot gelegd. De man met den stormhelm stond naast haar. Een Gothische vrouw, die de kerk binnenliep, herkende haar bij het licht van den bliksem.

„Zijt gij weer hier, landgenoote. Zonder onderdak? Ik heb u toch dikwijls genoeg mijn huis aangeboden. Het schijnt, dat gij vreemd zijt in Ravenna?"

„Ik ben vreemd, maar een onderdak heb ik."

„Kom met mij mede in de kerk en bid met ons."

„Ik bid hier."

„Gij bidt? Maar gij zingt niet en spreekt niet."

„God hoort mij toch."

„Bid dan voor de stad. Zij vreezen dat het einde der wereld komt."

„Ik vrees niet, wanneer het komt."

„En bid voor onzen besten koning, die ons elken dag brood geeft."

„Ik bid voor hem."

Daar klonk het gekletter van wapenrustingen en twee Gothische wachttroepen, die de ronde deden, ontmoetten elkaar voor de basiliek.

„Donder zooveel gij wilt," riep de aanvoerder van den eenen troep, „maar weest stil, wanneer ik mijn bevelen geef. Halt."

„Zijt gij het Wisand? Waar is de koning? Ook in de kerk?"

„Neen, Hildebad, op de wallen."

„Goed. Daar hoort hij. Leve de koning."

En de voetstappen stierven weg. Daar kwam een Romeinsch leeraar met eenige leerlingen voorbij.

„Maar, Magister," zei een der jongens, „ik dacht dat gij naar de kerk wilde gaan. Waarom brengt gij ons naar buiten bij dit onweer?"

„Dat heb ik alleen gezegd om jullie uit het huis te brengen. Wat kerk? Ik zeg jullie, hoe minder daken en muren om mij heen, des te beter voel ik mij. Ik breng jullie naar de groote weide in de voorstad. Ik wilde, dat het ging regenen. Als de Vesuvius dicht genoeg bij was, zou ik denken dat Ravenna een tweede Herculaneum zou worden. Ik ken de lucht, zooals zij heden is, dat vertrouw ik niet."

En zij gingen verder.

„Wilt gij niet met mij meegaan?" vroeg de man met den stormhelm tot de Gothische vrouw. „Ik moet zien, Dromon, onzen gastvriend te ontmoeten. Anders krijgen wij dezen nacht weer geen onderdak. Ik kan je niet alleen laten in de duisternis. Je hebt geen licht bij je."

„Zie je dan niet, hoe de bliksem alles verlicht? Ga maar. Ik kom wel later. Ik moet nog wat blijven zitten tot ik klaar ben met mijn gebeden."

En de vrouw bleef alleen. Zij drukte haar beide handen tegen haar borst en zag naar den donkeren hemel. Zachtjes bewogen haar lippen.

Het was net of zij in de bovenste gangen en galerijen van het geweldige houten gebouw van de schuren, dat als een donkere massa tegenover haar lag een licht zag bewegen. Het zou wel een vergissing zijn, want elk licht zou de wind op de open gangen uitgeblazen hebben. Maar neen, er was toch een licht. Want telkens kwam het met regelmatige tusschenpoozen weer te voorschijn en verdween het weer, alsof iemand door de gangen liep en telkens achter de zuilen verdween. De vrouw keek scherp toe en sprong plotseling vol ontzetting

op. Het was haar alsof de marmeren treden, waarop zij was gezeten een slapend dier was geweest, dat nu wakker werd en opeens was opgesprongen. Uit de schuren klonk een schrille kreet. Fel vlamde het licht op en verdween plotseling. Maar ook de vrouw op straat stootte een zachten angstkreet uit, want nu kon zij niet meer twijfelen. De aarde beefde onder haar voeten. Eerst een zacht steunen, toen plotseling, twee, drie sterke schokken, alsof de grond als golven op en neer bewoog. Uit de stad klonken angstige kreten. In doodsangst stormden de menschen uit de basiliek te voorschijn. Weer een stoot. De vrouw hield zich met moeite staande. Ver weg aan de buitenzijde van de stad weerklonk een geweldig dof gekraak alsof alles in stukken naar benden viel. Een vreeselijke aardbeving had Ravenna geteisterd.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Terwijl de vrouw zich in de richting van den doffen slag keerde, draaide zij een oogenblik de schuren den rug toe. Opeens was het alsof zij een zware deur toe hoorde vallen. Zij keerde zich om en keek scherp toe, doch in de duisternis kon zij niets zien. Zij meende echter een zucht te hooren.

„Halt," riep de vrouw, „wie klaagt daar?"

„Stil, stil," fluisterde een vreemde stem, „van afschuw heeft de aarde gebeefd. De dooden staan op. Nu komt de jongste dag, die zal alles doen ontdekken. Weldra zal hij het weten," en weer was het stil.

„Wie zijt gij? Zijt gij gewond?" vroeg de vrouw.

Toen flitste uit den hemel een helle bliksemstraal, de eerste sedert den aardschok en verlichte een voor haar voeten liggende gestalte in witte en donkerblauwe vrouwenkleeren. De vrouw strekte haar armen uit, maar snel sprong de verschijning op en was met een kreet in het donker verdwenen. Alles was zoo snel in zijn werk gegaan, alsof het droomgezicht was. Alleen een breede gouden band met een groene slang van smaragden, die zij in haar hand hield, was als een pand van de werkelijkheid van deze onaangename verschijning.

* * *

Weer weerklonken de schreden van de Gothische wachten.

„Hildebad, Hildebad, hulp," riep Wisand.

„Hier ben ik. Wat is er?" vroeg deze, terwijl hij met zijn troep aankwam.

„Naar de poort van Honorius. Daar is de muur ineengestort en de groote toren van Aetius ligt in puin. Er is hulp noodig voor de opening, die daar ontstaan is."

„Ik kom, ... Arme Fridugern."

* * *

Op hetzelfde oogenblik stormde buiten, in het leger van de Byzantijnen, Cethegus, de prefect, naar de veldheerstent van Belisarius in volle wapenrusting, terwijl de purperen paardestaart op zijn helm fladderde. Zijn gestalte was hoog opgericht, vuur schitterde in zijn oogen.

„Op, wat talmt gij, veldheer van Justianus? De muren van onze vijanden storten vanzelf ineen. De stad van den laatsten Gothenkoning ligt open. Wat doet gij in uw tent?"

„Ik vereer den Almachtigen," zei Belisarius in edelen ernst.

Antonina stond naast hem, de armen om zijn hals geslagen. Een bidstoel en hoog kruis toonden duidelijk aan, in welke bezigheid de wilde opgewondenheid van den prefect hen gestoord had.

„Doe dit morgen, na de overwinning. Eerst stormloopen."

„Nu stormloopen," zei Antonina. „De aarde beeft in haar grondvesten en alles siddert, want God, de Heer, spreekt in dit onweer."

„Laat Hem spreken. Wij moeten handelen. Belisarius, de toren van Aetius en groote stukken van den muur zijn ineengestort. Wil je nu stormloopen?"

„Hij heeft wel gelijk," meende Belisarius, bij wien de strijdlust ontwaakte. „Maar het is pikdonkere nacht."

„In de duisternis kan ik den weg naar de overwinning vinden. Ook geeft de bliksem genoeg licht."

„Je bent wel opeens erg strijdlustig geworden," zei Belisarius aarzelend.

„Ja, want het is nu zeer verstandig om te vechten. De Barbaren zijn overbluft zij vreezen God en vergeten hun vijanden."

Op hetzelfde oogenblik kwamen Prokopius en Marcus Licinius de tent binnen snellen.

„Belisarius," zei de eerste, „de aardbeving heeft de tenten bij de noordelijke gracht omver geworpen en een half cohort Illyriër daaronder begraven."

„Help, help, mijn arme menschen," zei Belisarius en snelde uit de tent.

„Cethegus," berichtte Marcus Licinius, „ook een cohort van uw Isauriërs ligt onder de tenten begraven."

Maar ongeduldig met zijn helm schuddende, vroeg de prefect:

„Is het water nog in de Gothische gracht voor den toren van Aetius. Heeft de spleet, die in den grond is ontstaan, dat niet opgeslurpt?"

„Ja, het water is verdwenen. De gracht is heelemaal droog. Hoor, de angstige kreten van uw Isauriërs. Zij klagen onder de omvergeworpen tenten en smeeken om hulp."

„Laat zij schreeuwen," zei Cethegus, „de gracht is dus droog? Laat dan stormaanval blazen. Volg mij met alle soldaten, die nog in leven zijn; en onder bliksem en donder, snelde de prefect naar de schansen, waar zijn Romeinsche legionaren en de rest van de Isauriërs onder de wapenen stonden. Snel overzag hij hen. Er waren er veel te weinig om met hen alleen de stad te nemen. Maar hij begreep, dat Belisarius bij het gelukken van zijn poging wel meegesleept zou worden en ook den aanval zou wagen.

„Fakkels," riep hij uit en trad zelf met een pekfakkel in de hand voor het front van zijn Romeinsche legionaren. „Voorwaarts met getrokken zwaarden!" Maar geen arm verroerde zich. Sprakeloos en vol verwondering, en met afschuw keken allen, ook de aanvoerders, ook de Liciniërs, naar den daemonischen man, die bij het oproer van de geheele natuur alleen aan zijn doel dacht en de elementen, de schrik van God, alleen als middel wilde aanwenden voor zijn plannen.

„Moet gij naar mij luisteren of naar den donder?" riep hij uit.

„Veldheer," merkte een Centurio op, die naar voren trad, „zij bidden, want de aarde beeft."

„Gelooft ge, dat Italië haar eigen kinderen zal verzwelgen? Neen, Romeinen, de aarde zelf verzet zich tegen de Barbaren. Zij steigert. Verbreek nu de jukken en de muren vallen. Roma, Roma aeterna."

Dit hielp. Het was een oude Caesarische strijdkreet, waardoor de mannen werden meegesleept en de wapens in beweging kwamen. „Roma, Roma aeterna," riepen de Liciniërs uit evenals de duizenden Romeinsche jongelingen. En door nacht en duisternis, bliksem en donder, volgden zij thans den prefect, wiens daemonische hartstocht hen meesleepte. Deze geestdrift gaf hem vleugels. Snel waren zij aan de breede gracht, die zij anders nauwelijks durfden te naderen. Cethegus was het eerst aan den anderen kant. De storm had de fakkels uitgeblazen. In de duisternis vond hij den weg.

„Hierheen, Liciniërs," riep hij uit, „volgt mij. Hier moet de opening zijn."

Hij sprong naar voren, rende echter tegen een hard voorwerp aan, zoodat hij achteruit stoof.

„Wat is dat?" vroeg Lucius Licinius, „een tweede muur?"

„Neen," sprak een rustige stem van den anderen kant, „maar gothische schilden."

„Dat is koning Witichis," zei de prefect bitter, terwijl hij vol haat de donkere gedaante opnam. Hij had gerekend de stad bij verrassing te nemen. Thans was zijn hoop vernietigd.

„Als ik hem in mijn macht had, dan zou ik hem wel onschadelijk maken," riep hij woedend uit.

Achter zijn troepen hoorde hij het geschal van trompetters en vele flambouwen werden zichtbaar. Belisarius bracht zijn leger voor den stormloop tegen de ingestorte muren. Prokopius kwam bij den prefect:

„Nu wat scheelt er aan?" Worden jullie tegengehouden door andere muren?"

„Ja, levende muren. Daar staan zij," en de prefect wees met zijn zwaard naar de Gothen.

„Waarlijk," riep Prokopius uit, „dat zijn moedige mannen."

Maar nu was Belisarius met zijn scharen aangesneld. Een oogenblik nog en een vreeselijke slag zou weer beginnen.

Plotseling vertoonde zich een roode gloed boven de stad. Een geweldige vlammenzuil schoot naar boven en overal vielen vonken neer. Het was alsof het vuur van den hemel regende. Ravenna werd verlicht door den rooden gloed. Het was een vreeselijk maar prachtig schouwspel. De beide legers, die op het punt stonden handgemeen te worden, wachtten.

„Brand, brand, koning Witichis," riep een ruiter uit, die uit de stad kwam.

„Dat zien wij. Laat branden, Markja. Eerst vechten en dan blusschen."

„Neen, heer. Alle schuren branden. Het koren vliegt met duizenden vonken door de lucht."

„De voorraadschuren branden!" riepen de Gothen en Byzantijnen uit. Witichis kon geen geluid uitbrengen.

„De bliksem moest reeds lang binnenin geslagen zijn. Van binnen uit is alles verbrand geworden."

Een sterke windstoot wakkerde den brand aan, zoodat alles werd vernietigd. De vlammen sloegen over naar de naastbij gelegen daken. Het scheen, dat het houten dak van het gebouw tegelijkertijd instortte. Er werd een zware slag vernomen, en opnieuw verspreidden zich duizenden vonken

door de lucht. Het was een vlammenzee. Witichis wilde het zwaard opheffen om een bevel te geven, maar moede zakte zijn arm naar beneden. Cethegus zag dit.

„Op," riep hij, „stormloopen."

„Neen," riep Belisarius brullend als een leeuw uit. „Wie het zwaard opheft is een vijand van den keizer, een kind des doods. Terug naar de legerplaats. Ravenna is nu van mij en morgen valt het van zelf."

En zijn duizenden mannen volgden hem, terwijl Cethegus knarsetandde. Alleen was hij te zwak. Hij moest toegeven; Zijn plannen waren mislukt. Hij had de stad in stormaanval willen nemen en evenals in Rome zich in de vestingwerken nestelen. En hij zag nu in, dat zij geheel in handen van Belisarius zou vallen. Woedend ging hij met zijn mannen terug.

Maar het zou anders gaan dan Belisarius en Cethegus dachten.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De koning had de verdediging van de opening in den muur en den toren van Aetius aan Hildebad opgedragen. Hij was dadelijk naar de brandende schuur geijld. Toen hij daar aankwam, was het vuur reeds aan het uitgaan, maar alleen uit gebrek aan voedsel. De geheele inhoud van de schuur, de planken, stellages en het dak, alles was door het vuur verteerd, terwijl het laatste korreltje verbrand was. Alleen de naakte, zwarte berookte steenen muren van den oorspronkelijken marmeren circus van Theodosius waren blijven staan. Zwijgend met het hoofd naar den grond gericht stond de koning langen tijd tegenover de puinhoopen, tegen de zuil van de basiliek geleund, zonder beweging, alleen nu en dan eens den mantel op de geweldige borst drukkend. Bij den aanblik van deze puinhoopen had hij een moeilijk, maar groot besluit genomen. Nu was het stil in zijn binnenste geworden. Op het plein achter hem was het echter alles behalve rustig. Daar woelden de wanhopige armen van Ravenna door elkaar, terwijl zij niets anders deden, dan smeeken, vloeken,weenen en schelden. Mismoedig klom Witichis de trappen af. Hij keerde zich om, hij had geen zin om het volk te zien. Maar zij herkenden zijn stap.

„Daar is de koning, kijk eens hoe somber hij er uit ziet," riepen zij door elkaar, terwijl zij ter zijde weken. „Ik ben niet bang voor hem wel voor den honger, meer nog dan voor zijn toorn. Geef ons brood, koning Witichis, hoort gij? Wij hebben honger," sprak een oude man in lompen gehuld, terwijl hij hem bij zijn mantel greep.

„Brood, koning, brood, goede koning, wij zijn wanhopend, help ons," en van alle zijden drong de menigte wild op hem aan. Rustig, maar krachtig maakte Witichis zich vrij.

„Hebt geduld," zei hij ernstig, „eer de zon ondergaat, zult gij geholpen zijn," en hij snelde naar zijn vertrekken.

Verschillende dienaren van Mataswintha en een Romeinsch geneesheer wachtten op hem.

„Meester," sprak de laatste met een bezorgd gezicht, „de koningin, uw gemalin is zeer ziek; de schrik van dezen nacht heeft haar geest verward, zij spreekt slechts wartaal, wilt gij haar zien?"

„Nu niet. Zorg voor haar."

„Zij heeft mij," ging de arts voort, „met groote bezorgdheid dezen sleutel gegeven. Hij schijnt haar in haar ijlen het meest bezig te houden, zij heeft hem onder haar hoofdkussen tevoorschijn gehaald en zij liet mij zweren hem u slechts ter hand te stellen, daar het van groot belang was."

Met een bitteren glimlach nam de koning hem aan en wierp hem weg.

„Er is nu niets meer aan gelegen, ga heen, verlaat mij en zend mijn schrijvers."

* * *

Een uur later liet Prokopius den prefect in de tent van den veldheer komen. Toen hij binnenkwam liep Belisarius, die met haastige schreden het vertrek op en neer ging, hem tegemoet.

„Dat komt ervan, prefect, met al die kunsten en leugens; ik heb altijd wel gezegd, dat leugens verderf teweeg brengen en ik kan mij ook niet daarmede ophouden. Daarom heb ik toch je raad opgevolgd; op het oogenblik heb ik alleen schade en schande."

„Wat beteekenen al die vrome praatjes," vroeg Cethegus aan zijn vriend. Deze gaf hem een brief.

„Lees, deze Barabaren zijn ondoorgrondelijk in hun grooten eenvoud. Door hun kinderlijkheid slaan zij zelfs den duivel, lees."

En Cethegus las het volgende:

„Gij hebt mij gisteren drie dingen laten weten, dat de Franken mij hebben verraden, dat gij door een bondgenootschap met de Franken het westelijke rijk aan uw ondankbaren keizer wilt ontrukken, dat gij ons, Gothen, vrijen aftocht over de Alpen aanbiedt, wanneer wij onze wapens neerleggen. Ik heb gisteren daarop geantwoord, dat de Gothen nooit hun wapens afgeven en niet Italië ontruimen, dat de erfenis is van onze grooten koning. Liever val ik met mijn geheele leger. Zoo heb ik gisteren gesproken en zoo spreek ik heden

nog, ofschoon het veld, het water, de lucht en de aarde tegen ons op zijn gestaan, maar wat ik vaag gevoeld heb, dat heb ik hedennacht bij de brandende voorraden in mijn korenschuren duidelijk gezien. Er ligt een vloek op mij en om mijnentwille gaan de Gothen ten onder. Ik ben het ongeluk van mijn volk, dat mag niet langer zoo doorgaan. Alleen mijn kroon belet hun een eervollen uitweg te vinden. Dat zal niet meer gebeuren. Gij verzet u terecht tegen Justinianus, die een trouweloos en ondankbaar man is. Hij is onze vijand zoowel als de uwe, steun dan inplaats van op het leger van de valsche Franken op het geheele volk van de Gothen, wiens kracht en trouwheid gij kent. Met de Franken kunt gij Italië deelen, met ons kunt gij het geheel behouden. Laat mij de eerste zijn, die u begroet als keizer van het westen, zoowel als koning van de Gothen. Alle rechten blijven aan mijn volk. Gij neemt alleen mijn plaats in. Ik zelf zal u mijn kroon op uw hoofd zetten en waarlijk geen Justinianus zal haar u afnemen. Verwerpt gij mijn voorstel, maakt u dan gereed tot een strijd, zooals gij nog nooit hebt gezien. Ik val u dan aan met vijftig duizend Gothen. Wij zullen vallen, maar ook uw geheele leger. Het een of het ander.

„Ik heb het gezworen, kies, Witichis."

Een oogenblik was de prefect zeer geschrokken. Snel wierp hij een onderzoekenden blik op Belisarius. Maar deze blik stelde hem geheel gerust.

„Het is immers Belisarius," sprak hij in zichzelf. „Toch is het gevaarlijk om met den duivel te spelen."

Hij gaf den brief terug en zei glimlachend:

„Wat een inval. Waartoe wanhoop toch voert!"

„De inval," meende Prokopius, „zou heelemaal niet zoo slecht zijn, wanneer Belisarius . . ."

„Wanneer Belisarius niet Belisarius was," glimlachte Cethegus.

„Lach maar niet," zei de bevelhebber. „Ik bewonder dien man en ik kan hem niet kwalijk nemen, dat hij mij in staat acht opstand te verwekken. Ik heb hem toch zelf voorgelogen."

En hij stampte met den voet op den grond.

„Geef nu raad en hulp, want gij hebt mij in dezen toestand gebracht."

„Kijk eens, Belisarius," zei Cethegus, „nooit heeft een edeler mensch een meer wantrouwenden meester gehad. De laatste brief van den keizer is de grooste beleediging voor je trouw."

„Dat weet de hemel."

„En nooit heeft een man," hier pakte hij hem beet bij de handen, „mooier gelegenheid gehad het snoode wantrouwen beschaamd te stellen, zich te wreken en zijn trouw te toonen. Gij zijt belasterd, wanneer men vertelt, dat gij naar de heerschappij van het westen streeft. Welaan, nu hebt gij het in handen. Trek naar Ravenna. Laat u door de Gothen en Italianen huldigen en twee kronen op uw hoofd zetten. Ravenna behoort dan aan u en aan uw leger. De Gothen en Italianen evenzoo. Gij zijt dan onaantastbaar en Justinianus zal in Byzantium moeten sidderen en zijn trotsche Narses beteekent een stroohalm tegenover je macht. Maar gij, die dan alles in handen hebt, legt deze macht aan de voeten van uw heer en zegt:

Ziet, Justinianus, Belisarius is liever uw dienaar dan de heerscher van het westen. Zoo glorierijk, Belisarius, werd goede trouw nog nooit op deze wereld beproefd."

De wijze waarop Cethegus dit gezegd had was zoo plechtig en eerlijk, als men nooit bij den sarcastischen prefect had waar genomen. Belisarius was aangedaan en zelfs Prokopius was verbaasd. Cethegus had den Byzantijn in het diepst van zijn gemoed getroffen.

„Gij hebt gelijk, Cethegus, kom aan mijn hart. Heb dank," zei hij met schitterende oogen. „Dat is een trotsche gedachte, o Justinianus. Gij zult van schaamte vergaan."

Cethegus onttrok zich uit de omhelzing en ging naar de deur.

„Arme Witichis," fluisterde Prokopius hem toe. „Hij zal aan dit meesterstuk van trouw worden opgeofferd. Nu is hij verloren."

„Ja," zei Cethegus, „hij is verloren, zeker."

En buiten voor zijn tent wierp hij den mantel om zijn linker schouder.

„Maar nog zekerder is het, dat gij ook verloren zijt, Belisarius."

In zijn legerplaats teruggekomen trad Lucius Licinius in volle wapenrusting hem tegemoet.

„Nu veldheer?" vroeg hij, „de stad heeft zich nog niet overgegeven. Wanneer begint de strijd?"

„De strijd is uit, Lucius. Leg je wapens maar af en maak je gereed om weg te reizen. Je gaat vandaag nog weg voor mij met geheime brieven."

„Naar wien?"

„Naar den keizer en de keizerin."

„Naar Byzantium?"

„Neen, zij zijn gelukkig zeer nabij. In de baden van Epidaurus. Haast je, in veertien dagen moet je terug zijn. Geen uur later. Het lot van Italië wacht op je terugkomst."

* * *

Zoodra Prokopius het antwoord van Belisarius aan den koning had overgebracht, riep deze in zijn paleis de aanvoerders van het leger, de voornaamste Gothen, en een aantal vertrouwde vrijgelatenen bijeen, en deelde hun mede, wat gebeurd was en vroeg hun toestemming. Wel waren zij in het begin ten zeerste verrast en vol verbazing kon niemand een woord uitbrengen. Eindelijk sprak hertog Guntharis, ontroerd naar den koning ziend: „De laatste daad door u, Witichis, als koning verricht, is even edel, ja edeler dan al uw vroegere daden. Eeuwig zal het mij berouwen, dat ik tegen u gestreden heb. Reeds lang heb ik mijzelf gezworen om daarvoor boete te doen en u blindelings te volgen. En werkelijk, in dit geval moet ook gij beslissen, want gij bengt het grootste offer, een kroon. Moet een ander koning zijn, dan zal de Wölsung eerder een vreemden, een Belisarius, dan een Goth erkennen. En daarom volg ik u. Gij hebt goed en groot gehandeld."

„En ik zeg neen, duizendmaal neen," riep Hildebad u it Bedenk wat gij doet, een vreemdeling aan het hoofd der Gothen."

„Is dit iets anders dan wat andere Germanen voor ons hebben gedaan? Quaden en Herulers en Markomannen?" merkte Witichis op. „En ook de Franken onder den Romein Aegidius, ja, was het niet eenzelfde overeenkomst volgens welke Theoderik Italië van keizer Zeno ontving? Ik vind Belisarius niet minder dan Zeno en mijzelf niet beter dan Theoderik."

„Ja, wanneer het Justinianus was," ging Guntharis verder. „Nooit zou ik mij aan dezen valschen en lafhartigen tyran onderwerpen. Maar Belisarius is een held. Kunt gij dit loochenen, Hildebad? Je herinnert je toch wel hoe hij je eens van het paard heeft gestooten?"

„Dat de bliksem mij treffe, wanneer ik dat ooit zou vergeten. Dat is het eenige, wat mij in hem beviel."

„En het geluk is met hem, zooals met mij het ongeluk was. Wij blijven hier in dit rijke land en blijven vrij als vroeger en wij helpen hem alleen in zijn strijd tegen Byzantium. Hij zal ons wreken op onzen gemeenschappelijken vijand."

En bijna alle vergaderden vielen den koning bij.

„Ik kan je niet met woorden bestrijden," riep Hildebad uit. „Van jongs af aan heb ik gemakkelijker de strijdbijl beter gevoerd dan de tong. Maar ik voel het duidelijk. Gij hebt ongelijk en wanneer de zwarte graaf hier was, dan zou hij kunnen zeggen, wat ik voel. Ik hoop niet, dat het u zal berouwen, maar ik wil weggaan uit dit rijk, dat uit een mengelmoes is samengesteld. Ik wil niet onder Belisarius leven. Ik ga op avontuur de wereld in; met schild en speer en flinke houwen brengt men het ver."

Witichis hoopte nog den trouwen makker in een vertrouwelijk gesprek om te praten. Hij ging nu met de zaak verder, die hem zoo aan het hart ging.

„Bovendien heeft Belisarius erop aangedrongen nergens over te spreken, voordat hij Ravenna bezet had. Hij vreest dat een van zijn mede-aanvoerders met zijn troepen van een opstand tegen Justinianus niets willen weten. Deze, zoowel als de verdachte wijk van Ravenna, moeten eerst door de trouwe Gothen en den aanvoerder van Belisarius omsingeld zijn voor het tot een beslissing komt."

„Pas op," waarschuwde Hildebad, „dat gij zelf niet in de kuil valt. Wij Gothen moeten ons niet inlaten met deze fijne, politieke streken. Dat is evengoed alsof een beer op een koord wil loopen. Hij moet er toch na korten of langen tijd afvallen. Leef wel. Ik hoop, dat het beter gaat, dan ik vermoed. Ik ga van mijn broeder afscheid nemen; deze zal zich wel verzoenen met zulk een Romeinschen en Gothischen staat. De zwarte Teja, daar ben ik zeker van, rukt met mij uit."

* * *

's Avonds ging het gerucht door de stad dat er gecapituleerd werd. De voorwaarden waren onzeker, maar zeker was het, dat Belisarius op verlangen van den koning groote voorraden brood, vleesch en wijn in de stad zond, die onder de armen verdeeld werden.

„Hij had woord gehouden," zeiden deze, ,en zegenden den koning. Witichis liet ook nog vragen naar den toestand van

de koningin en vernam, dat zij langzamerhand weer wat rustiger was geworden.

„Geduld," zei Witichis, ook zij zal weldra vrij zijn."

Het schemerde reeds toen een sterke schare bereden Gothen zich uit het binnendtse gedeelte van de stad naar de opening in den muur bij den toren van Aetius begaf. Een lange ruiter voerde hen aan. Vervolgens kwam er een troep, die op dwars gelegde lansen zware kisten droegen, die bedekt waren met doeken en mantels. Daar achter kwamen sterk uitgeruste ruiters.

„Maak de noodgrendels open," zei de aanvoerder, „wij willen naar binnen."

„Zijt gij het, Hildebad?" riep de wachthoudende graaf Wisand uit, terwijl hij bevel gaf om ze open te maken.

„Weet gij dat de stad morgen reeds overgaat. Waar gaat gij heen?"

„De vrijheid tegemoet," riep Hildebad en gaf zijn paard de sporen.

EENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Er waren verscheidene dagen voorbij gegaan, eer de koningin Mataswintha haar koortsfantasieën te boven was gekomen en ontwaakte uit de wilde droomen die er op gevolgd waren.

Maar al spoedig was de wilde vreugde over den triomf van haar haat, die haar met de fakkel in de hand te midden van de duisternis door den nacht had doen ijlen, veranderd in afschuw en ontzetting over haar daad. Op het oogenblik dat zij deze afschuwelijke daad had begaan, was zij door de aardbeving op haar knieën gevallen en door haar opgewonden toestand had zij gemeend, dat de aarde zich wilde wreken op haar wandaden. Zij dacht dat de wraak des hemels boven haar schuldig hoofd was losgebroken, toen zij nu weer in haar vertrek was gekomen en weldra de laaiende vlammen, die door haar hand ontstoken waren, ten hemel zag rijzen en toen zij het duizendstemmig gejammer van de inwoners van Ravenna en van de Gothen vernam, scheen iedere vlam aan haar hart te knagen en iedere klagende stem haar te vervloeken. Zij verloor het bewustzijn en stortte ineen toen zij de gevolgen van haar daad zag. Toen zij weer bij was gekomen en langzamerhand zich weer herinnerde hetgeen er gebeurd was, was de kracht van haar haat tegen den koning volkomen gebroken. Diep berouw over hetgeen zij gedaan had en schaamte, om weer onder zijn oogen te komen, hielden haar voortdurend in spanning.

Koning Witichis zelf zag zij niet.

Ook toen hij een oogenblik tijd had om zelf met eigen oogen in haar vertrek haar toestand op te nemen, bezwoer zij de verwonderde Aspa tot geen enkelen prijs den koning bij haar te laten, ofschoon zij reeds verscheidene dagen haar legerstede verlaten had en dikwijls arme menschen uit de stad ontving. En zij deelde met een buitengewone vrijgevigheid

sieraden, goud en kostbaarheden en de voor het hof bestemde spijzen onder de arme behoeftigen uit.

Het bezoek van een bedelaar verwachtte zij, toen een man in bruinen mantel met een stormhelm op, dringend verzocht om niet hem maar een arme vrouw uit net volk de gunst van een onderhoud toe te staan. Het ging om het heil van den koning. De vrouw wilde waarschuwen voor een verraad, dat zijn kroon, misschien zijn leven bedreigde. Mataswintha stond dit verzoek dadelijk toe. Wanneer het misschien een vergissing of een voorwendsel was, toch durfde zij niemand afwijzen, die tot haar kwam om den koning te redden. Zij vroeg of de vrouw tegen zonsondergang wilde komen.

De zon was ter kimme geneigd; in het zuiden kent men bijna geen schemering. Het was reeds tamelijk donker, toen de reeds langen tijd in de voorzaal vertoevende vrouw door een slavin gewenkt werd.

Toen zij het vertrek binnenkwam, verhief Mataswintha zich van haar bed, het hoofd en het haar door een dikken doek omwonden en in een luchtig wit ziekengewaad gekleed. In een gouden lamp brandde een mat licht. Zij bleef op den rand van haar legerstede zitten.

„Kom nader," sprak zij, „het gaat over den koning, Waarom aarzelt gij? Spreek?"

De vrouw wees naar Aspa.

„Zij spreekt niet, zij is een trouwe bediende."

„Zij is een vrouw."

Op een wenk van Mataswintha verwijderde het meisje zich.

„Dochter der Amalers, ik weet, dat alleen de noodzakelijkheid van het rijk en niet de liefde u bij den koning heeft gebracht. Doch Gothenkoningin zijt gij, zijn koningin, al houdt gij ook niet van hem. Zijn rijk, zijn overwinning moet voor u het hoogste zijn."

Mataswintha greep naar de gouden leuning van de legerstede.

„Zoo denkt iedere bedelaarster in het Gothenrijk," zuchtte zij.

„Met hem kan ik niet spreken, om andere redenen. Daarom spreek ik met u, die het toch het meeste aangaat hem voor verraad te waarschuwen. Hoor mij aan." En zij trad naderbij, terwijl zij de koningin scherp aankeek.

„Wat vreemd," sprak zij tot zichzelf, „wat een gelijkheid van gestalte."

„Verraad, nog meer verraad?"

„Vermoedt gij ook verraad?"

„Zeker, maar van welken kant? Van Byzantium? Of van buiten, van den prefect?"

„Neen," sprak de vrouw met het hoofd schuddend „niet van buiten, van binnen, niet van een man, doch van een vrouw."

„Wat zegt gij?" sprak Mataswintha, terwijl zij nog bleeker werd, „hoe kan een vrouw . . ."

„Een held nadeel berokkenen? Door duivelsche boosheid en niet met geweld, maar met list en verraad en misschien weldra zelfs met gif, of zooals er al gebeurd is met brandstichting."

„Halt," riep Mataswintha, die opgestaan was.

Maar de vrouw vervolgde zachtjes fluisterend:

„Gij moet het weten, al is het nog zoo ongeloofelijk en nog zoo schandelijk. De koning gelooft, evenals het volk, dat de bliksem in het koren is geslagen. Ik weet echter beter. Hij moet het ook weten, hij moet gewaarschuwd worden door uw mond.

Dien avond zag ik een fakkel heen en weer zwaaien door iemand die door de gangen en korenmagazijnen ging. Een vrouw heeft die er ingeslingerd. Siddert gij? Ja een vrouw! Wilt gij weggaan? Neen, luister, nog een woord en dan zal ik u laten gaan. De naam? Ik weet hem niet, maar zij viel aan mijn voeten neer en wist mij te ontvluchten. Maar als herkenningsteeken verloor zij deze slang van smaragd," . . . en de vrouw liep naar de tafel toe, die onder het schijnsel van de lamp stond, en hield den armband in de hoogte. De in het nauw gebrachte koningin vloog op, zij hief haar beide naakte armen in de hoogte. Door de haastige beweging viel haar hoofddoek naar beneden. Haar rood haar golfde omlaag en door het haar heen flikkerde aan haar linkerarm duidelijk een armband met een smaragden slang.

„Ah," riep de vrouw luid uit, „bij God gij zijt het zelf geweest. Zijn koningin, zijn vrouw heeft hem verraden. Vloek over u, dat moet hij weten."

Met een luiden gil viel Mataswintha met haar gelaat in de kussens. Die kreet deed Aspa uit de nabijgelegen kamer naar de koningin snellen. De voorhang van den grooten ingang ruischte, de bedelaarster was verdwenen.

De vrouw liep naar de tafel en hield den armband in de hoogte.

TWEEENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Den volgenden morgen reeds zagen de burgers van Ravenna met verwondering Prokopius, Johannes, Demetrius, Bessas, Acacius, Vitalius en een reeks andere legeraanvoerders van Belisarius het koninklijk paleis binnengaan. Daar werd beraadslaagd over de voorwaarde, en den vorm, waaronder Ravenna overgegeven zou worden. Onder de Gothen hoorde men al gauw dat de vrede was gesloten. De beide hoofdwenschen, ter wille waarvan het volk den geheelen zwaren strijd had verdragen, waren bereikt. Zij zouden vrij zijn en in het bezit blijven van het schoone zuidelijke land, dat hun zoo dierbaar was geworden. Het was vrijveel meer dat de treurige toestand der Gothenzaak, sinds den aftocht van Rome en het onvermijdelijk verlies van Ravenna, verwachten deed.

En de hoofden der voornaamste geslachten en de meest invloedrijke mannen van het leger, die nu ingelicht waren over de stappen, die Belisarius zou doen, waren volkomen ingenomen met de getroffen voorwaarden. De enkelen, die hun toestemming weigerden, verkregen vrijen aftocht uit Ravenna en Italië, maar afgezien hiervan werd het Gothenleger naar alle kanten verstrooid. Witichis had ingezien, dat het onmogelijk was, in dit uitgebuite land, behalve de troepen van Belisarius, met diens voorraden ook nog het Gothische leger en de bevolking te verzorgen en zoo willigde hij den eisch van Belisarius in om de Gothen in groepen van honderd en duizend man door de poorten van de stad te laten gaan en in alle richtingen naar hun haardsteden terug te zenden. Belisarius vreesde, dat de wanhoop de Gothen zou doen opstaan, wanneer het lafhartig verraad, dat hij voor had, bekend zou worden. En daarom wilde hij gaarne de verdeeling van het leger. Was hij eenmaal in het bezit van Ravenna, dan hoopte hij gemakkelijker enkele opstandigen op het platteland te overwinnen, en Tarvisium, Verona en

Ticinium, de laatste versterkte steden der Gothen in geheel Italië, zouden dan niet meer in staat zijn om zich tegen de overmacht te verdedigen. De uitvoering van deze maatregelen eischte enkele dagen tijd. Eerst toen slechts nog enkele Gothische manschappen in Ravenna waren achtergebleven, besloot Belisarius zijn intocht te houden en ook van deze weinig overgeblevene troepen, werd de helft nog in het Byzantijnsche leger opgenomen, terwijl de andere helft in de kwartieren van de stad verdeeld werd, onder voorwendsel eventueelen tegenstand van hardnekkige aanhangers van Justinianus te kunnen breken.

Wat echter de bewoners van Ravenna en de in het plan niet ingewijde Gothen het meest verwonderde, was dat de blauwe Gothische vaan nog altijd op de tinnen van het paleis wapperde. Weliswaar stond een lansdrager van Belisarius erbij op wacht. Ook het paleis was reeds vol met Byzantijnen. Tegen een eventueele poging van den prefect, zich evenals in Rome door bezetting van de belangrijkste punten meester van de stad te maken, had Belisarius voorzichtige maatregelen genomen. Cethegus doorzag hem wel en glimlachte. Hij had er niets op tegen.

Op den morgen, dat hij zijn intocht zou houden, trad Cethegus in een schitterende wapenrusting de tent van Belisarius binnen. Hij trof er Prokopius.

„Zijt gij klaar?" vroeg hij.

„Volkomen," antwoordde deze. „Kom veldheer," riep Prokopius uit tegen Belisarius. Ravenna wacht op den overwinnaar."

„De intocht," zei Belisarius woedend, „zal niet plaats hebben. Roep de soldaten terug; ik heb berouw over deze handelwijze."

Cethegus bleef bij den uitgang van de tent staan.

„Belisarius," riep Prokopius vol ontzetting, „welke daemon heeft je tot zulk een besluit gebracht?"

„Ik," zei Antonina trots, „wat hebt gij daarop te zeggen?"

„Ik zeg dat groote staatsmannen geen vrouwen moesten hebben," riep Prokopius woedend uit.

„Eerst dezen nacht maakte Belisarius mij met jullie voornemen bekend en ik heb hem onder tranen . . ."

„Dat begrijpen wij," bromde Prokopius, „die komen steeds op het juiste oogenblik."

„Onder tranen bezworen, dat hij dit niet zou doen. Het

is mij onmogelijk mijn held door zulk een laag verraad bevlekt te zien."

„Ik wil ook geen verrader zijn, liever rijd ik als overwonnene den Orcus binnen, dan onder zulke omstandigheden mijn intocht in Ravenna te houden. Mijn brieven aan den keizer zijn nog niet verzonden, het is dus nog tijd."

„Neen," zei Cethegus op een toon, terwijl hij de tent binnentrad, „tot je geluk is er geen tijd meer. Weet dan, dat ik reeds acht dagen geleden den keizer geschreven heb, hem alles heb medegedeeld, dat zijn veldheer zonder het minste verlies Ravenna heeft genomen en een einde aan den oorlog heeft gemaakt."

„Gij zijt wel ijverig, prefect," riep Belisarius uit, „hoe komt dat zoo?"

„Omdat ik Belisarius ken, evenals zijn wankelmoedigheid en omdat ik een einde wil hebben aan dezen oorlog, die mijn Italië vernietigt."

En dreigend ging hij op de vrouw af die ook niet meer in staat was, zich aan de daemonische allesoverheerschende macht van zijn blik te onttrekken.

„Probeer het, treed terug, open Witichis de oogen en offer aan een gril van een vrouw Ravenna, Italië en je leger op. Denk eens aan of Justinianus je dat ooit vergeven kan; Antonina treft de schuld van dit alles. Hoor, de trompetten klinken reeds. Kleed je aan, er blijft geen keuze over."

En snel ging hij de tent uit.

Antonina zag hem ontsteld aan.

„Prokopius," vroeg zij, „dan weet de keizer het werkelijk reeds?"

„En wanneer hij het niet weet? Ach, er zijn toch reeds zooveel menschen in het geheim ingewijd. Hij moet toch weten, dat Ravenna en Italië hem toebehoorden en dat Belisarius streeft naar de kroon der Gothen en die van het West-Romeinsche rijk. Alleen dat hij haar begeerd heeft om haar aan den keizer af te staan, kan hem voor Justinianus rechtvaardigen."

„Ja," zei Belisarius zuchtend, „hij heeft gelijk, er blijft geen keus over."

„Ga dan," sprak Antonina met schroom, „ik vergezel je echter niet bij dezen intocht. Het is een valstrik en geen triomf."

* * *

De bevolking van Ravenna was niet geheel zeker over de vastgestelde voorwaarden, maar toch begreep het dat er vrede was gesloten en dat er een einde was gekomen aan den langen en moeilijken strijd, waaronder het te lijden had gehad, en de burgers hadden, verheugd over deze oplossing, de puinhoopen, die de aardbeving in vele straten had veroorzaakt opgeruimd en hun bevrijde stad feestelijk versierd. Groene slingers, vlaggen en tapijten versierden de straten. Het volk drong vroolijk te zamen op de groote fora en in de baden en basilieken, nieuwsgierig om den held Belisarius en het leger te zien, die zoo lang hun muren had bedreigd en eindelijk de Barbaren overwonnen had. Reeds trok een sterke afdeeling Byzantijnen trots en triomfeerend op, terwijl de hier en daar verspreide Gothische posten zwijgend en met weerzin de gehate vijanden in de residentie van Theoderik binnen zagen rukken. In het rijk versierde koningspaleis verzamelden zich de voornaamste Gothen in de hal naast de vertrekken van den koning. Deze maakte zich gereed om zijn koninklijk gewaad aan te trekken, toen het uur dat voor den intocht van Belisarius bepaald was, naderde. Hij was zeer verheugd, omdat dit de laatste maal was, dat hij de teekenen van zijn waardigheid zou dragen, die hem zelf verdriet en ongeluk hadden gebracht.

„Ga, hertog Guntharis," riep hij tot den Wölsung, „Hildebad, mijn trouwe kamerdienaar, heeft mij verlaten, neemt gij voor een keer zijn plaats in; de bediende zal je in de koninklijke kamer de gouden kist toonen, waar kroon, helm, purperen mantel, zwaard en schild van Theoderik worden bewaard. Ik zal ze vandaag voor de eerste en laatste maal aantrekken, om ze aan den held te geven, die ze niet onwaardig zal dragen."

„Wat is dat voor lawaai?"

„Heer, daar is een vrouw," antwoordde graaf Wisand, „een Gothische bedelaarster. Zij heeft wel driemaal geprobeerd binnen te dringen, zij wil alleen haar naam niet zeggen, stuur haar weg."

„Neen," zei hij, „ik wil haar te woord staan. Vandaag moet zij naar mij vragen in het paleis."

Toen Guntharis het vertrek verlaten had, kwam Bessas met Cethegus binnen. De prefect had hem, zonder hem in te wijden, het afschrift van het verdrag meegegeven, dat door den koning der Gothen nog moest worden geteekend. Het verdrag was een duplicaat van datgene, wat hij reeds

met Belisarius geteekend had en wat hij alleen bezat en dat ten alle tijde in geval van verraad de onschuld van Witichis zou bewijzen; het duplicaat bevatte echter een geheel anderen tekst, waarin Witichis zich zelf beschuldigde. Cethegus wilde alle mogelijke moeite doen, om hem dit zoo onopvallend mogelijk te laten teekenen.

Witichis begroette de binnentredenden. Op het zien van den prefect vloog een donkere schaduw over zijn gezicht, maar hij bedwong zich en sprak: „Gij hier, prefect van Rome? De strijd is wel anders geëindigd dan wij meenden, maar gij kunt in elk geval tevreden zijn. Geen Grieksche keizer, geen Justinianus zal over Rome heerschen, en het zal ook niet gebeuren zoo lang ik leef."

„Ik kom, koning der Gothen," riep Bessas, „om u het verdrag met Belisarius te onderteekening voor te leggen."

„Ik heb het reeds onderteekend."

„Ja, maar dit is het afschrift voor mij, heer."

„Geef maar hier," zei Witichis en wilde het perkament uit de handen van den Byzantijn nemen. Toen trad hertog Guntharis met zijn dienaren het vertrek binnen.

„Witichis," riep hij uit, „de koningsschat is verdwenen."

„Wat is dat?" riep Witichis, „Hildebad alleen had de sleutels."

„De geheele gouden kist en ook nog andere kisten zijn weg, in de leege nis, waar zij stonden, lag dit stuk perkament. Het is het schrift van Hildebad's geheimschrijver."

De koning nam het aan en las:

„Kroon, helm en zwaard, purper en schild van Theoderik zijn onder mijn hoede. Wanneer Belisarius ze hebben wil, moet hij ze maar bij mij komen halen." Het stuk was onderteekend met een H. Hildebad beteekende het.

„Wij moeten hem vervolgen," riep Cethegus woedend uit, „tot hij het overgeeft."

Toen ijlden Johannes en Demetrius binnen.

„Vlug, koning Witichis, hoort gij daar niet al het geluid van de tuba? Belisarius heeft reeds de poort van de Stilicho bereikt."

„Laat ons dan gaan," sprak Witichis en terwijl hij zich door de dienaren den purperen mantel, die zij inplaats van de verdwenen kleederen hadden meegebracht om de schouders liet werpen, drukte hij een gouden band om zijn hoofd. Inplaats van het zwaard gaf men hem een scepter en zoo keerde hij zich naar de deur.

„Gij hebt nog niet onderteekend, heer," merkte Bessas op.

„Geef hier," en hij nam het schrijven uit de hand van den Byzantijn. „De oorkonde is zeer lang," zei hij en begon te lezen.

„Haast u koning," haastte hem Johannes.

„Er is geen tijd meer om te lezen," zei Cethegus onverschillig en gaf hem de schrijfveder van de tafel.

„Dan ook niet om te onderteekenen," antwoordde de koning. „Gij weet, ik ben een boerenkoning, zooals de menschen zeggen, en boeren teekenen geen regel voor ze hem nauwkeurig gelezen hebben. Laten wij gaan." En glimlachend gaf hij de oorkonde aan den prefect en verdween. De Byzantijnen en alle aanwezigen volgden hem.

Cethegus drukte het perkament in elkaar.

„Wacht maar," fluisterde hij woedend, „je zult toch wel onderteekenen," en langzaam volgde hij de anderen.

De hal voor het vertrek van den koning was reeds leeg. Nu verliet haar ook de prefect om zich naar de booggang te begeven, die om de eerste verdieping van het paleis liep. Vandaar kon men alles waarnemen, wat op het ruime slotplein voorviel. Het groote plein was gevuld met gewapende mannen. Lansdragers van Belisarius stonden bij de vier poorten. Cethegus kon achter een zuil staande alles zien, en herhaalde bij zichzelf:

„Nu, er zijn genoeg Byzantijnen om een klein leger gevangen te nemen, maar vriend Prokopius is wel voorzichtig. Kijk, Witichis verschijnt in het portaal, zijn Gothen zijn nog ver achter hem op de trappen. Het paard van den koning wordt voorgebracht. Bessas houdt den strijdbeugel voor den koning vast. Witichis treedt naar voren en heft zijn voet op."

Opeens klonk een trompet, de trapdeur van het paleis valt toe en sluit de Gothen op in het trappenhuis. Jothannes vat den koning bij den rechterarm. Braaf, Johannes. De koning roept uit: „Verraad, verraad! Hij verweert zich, zijn lange mantel zit hem in den weg, dan struikelt hij. Hij valt op den grond. Daar ligt het rijk der Gothen!"

DRIEENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Dank zij de maatregelen van Prokopius was het verraad gelukt. Vanaf het oogenblik, dat van den toren van het paleis de vlag der Gothen naar beneden werd gehaald en de koning gevangen genomen, zagen de verbaasde Gothen zich overal omsingeld in het paleis, op de straten; bij de lagunen van de stad, evenals in het leger werden zij door troepen omringd die hen in aantal verre overtroffen. Een leger van lansen staarde hen overal aan. Bijna zonder uitzondering legden zij de wapens neer en de weinigen, die tegenstand trachtten te bieden, werden neergestooten.

Witichis zelf, hertog Guntharis, graaf Wisand en graaf Markja en de met hen gevangen genomen hoofdmannen uit het leger werden afzonderlijk opgesloten. De koning bracht men in den kerker van Theoderik, een grooten sterken toren, van het paleis.

De tocht van Belisarius vanaf de poort van Stilichos naar het forum van Honorius werd door niets gestoord. Aangekomen in het paleis, riep hij den senaat, de Decurionen van de stad bijeen, en nam hun den eed van trouw af voor keizer Justinianus. Prokopius werd met de gouden sleutels van Neapolis, Rome en Ravenna naar Byzantium gestuurd. Hij moest een uitvoerig bericht afleggen en moest voor Belisarius een verzoek indienen om zijn ambtstijd te verlengen tot Italië geheel onderworpen was en om evenals na den oorlog met de Wandalen een triomftocht te mogen houden in het Hypodroom, waarbij de gevangen koning der Gothen aanwezig moest zijn. Want Belisarius was van meening, dat de oorlog geëindigd was. Cethegus deelde bijna deze meening. Maar hij vreesde in de provincies een oproer der Gothen, wanneer zij het gepleegde verraad zouden vernemen. Daarom zorgde hij er zooveel mogelijk voor, dat niets buiten de torens van de stad bekend werd over den val van de stad en hij zocht ijverig naar een middel om den gevangen koning zelf

te gebruiken als een werktuig om het opflikkerend nationaliteistgevoel te onderdrukken. Ook bracht hij er Belisarius toe, Hildebad, die in de richting van Tarvisium ontkomen was, door Acacius met de Perzische ruiters te laten vervolgen. Vergeefs probeerde hij de koningin te spreken. Sedert dien vreeselijken nacht was zij nog niet bekomen van de ontzetting en liet niemand tot haar toe. Ook het bericht van den val van de stad had zij met dof zwijgen opgenomen. De prefect gaf haar een eerewacht om haar in zijn macht te houden, want hij had groote plannen met haar voor. Dan zond hij haar het zwaard van den gevangen koning en schreef daarbij de volgende woorden: Koning Witichis is vernietigd. Gij zijt gewroken en bevrijdt. Vervul nu ook mijn wenschen.

Eenige dagen later, verzocht Belisarius den prefect, nu hij van zijn trouwsten raadsheer Prokopius beroofd was, bij hem te komen in den rechter vleugel van het paleis, waar hij zijn verblijf had opgeslagen.

„Er is een ongehoorde muiterij," riep hij den binnenkomende tegemoet.

„Wat is er gebeurd?"

„Zooals gij weet, heb ik Bessas met een deel der huurlingen in de schansen van Honorius gelegd, die een van de belangrijkste punten van de stad zijn. Ik vernam zoo juist, dat de geest onder deze troepen zeer slecht is. Ik riep ze daarom terug en Bessas weigerde te gehoorzamen."

„Zonder reden? Dat is onmogelijk."

„Hij heeft een belachelijke reden. Gisteren is het de laatste dag van mijn bevelhebberschap geweest. En nu heeft Bessas verklaard, dat ik hem sedert middernacht niets meer hebt te bevelen."

„Dat is schandelijk, maar hij heeft gelijk."

„Gelijk? Binnen een paar dagen komt het antwoord van den keizer. Binnen kort zal hij mij opnieuw als veldheer benoemen, nu Ravenna gevallen is, om den oorlog te beëindigen. Overmorgen kan het bericht hier zijn."

„Misschien reeds vroeger, Belisarius. De wachters van den vuurtoren van Classis hebben reeds bij zonsopgang een schip gemeld, dat van Ariminum hier naar toe komt. Het moet een keizerlijke triremis zijn. Elk oogenblik kan het binnenkomen. Dan komt alles van zelf in orde."

„Ja, maar ik zal mijn lijfwachten de schans laten bestormen en de koppige Bessas ..."

Opeens kwam Johannes ademloos aanloopen.

„Veldheer," meldde hij, „de keizer. Keizer Justinianus zelf ankert zoo juist in de haven van Classis."

Cethegus sidderde, zonder dat iemand het bemerkte. Zou werkelijk een bliksemstraal uit den helderen hemel, een gril van een despoot het bijna voltooide gebouw, dat hij met zooveel moeite had opgetrokken, ineens in elkaar doen storten? Maar Belisarius vroeg met glinsterende oogen:

„De keizer? Hoe weet je dat?"

„Hij komt u zelf bedanken voor de overwinning. Zulk een eer heeft nog nooit een sterveling ondervonden. Het schip van Ariminum draagt de keizerlijke vlag, purper en zilver. Gij weet wat het beteekent, dat de keizer aan boord is."

„Of een lid van zijn huis," verbeterde Cethegus in gedachten, terwijl hij weer wat ruimer ademhaalde.

„Snel naar de haven toe, om onzen heer te ontvangen," beval Belisarius.

* * *

Zijn trots en vreugde werden teleurgesteld. Toen hij op den weg naar Classis de eerste ontscheepte hovelingen ontmoette, die in het paleis een verblijf vroegen niet voor den keizer zelf, maar voor diens neef, den prins Germanus.

„Hij zendt toch den eersten man na hem," sprak Belisarius om zich te troosten tot Cethegus. „Germanus is de edelste man aan het hof, onomkoopbaar, rechtvaardig en van vlekkeloozen naam. Zij noemen hem de lelie in het moeras. Maar gij luistert niet naar mij."

„Vergeef mij, ik werd juist in het gedrang onder de pas-aangekomenen mijn jongen vriend Licinius gewaar."

„Salve Cethege," riep deze, zich een weg naar den prefect banend.

„Welkom in het bevrijde Italië. Wat brengt gij voor nieuws van de keizerin?" vroeg hij fluisterend.

„Haar afscheidswoorden: nike (victoria) en dezen brief," fluisterde de bode zachtjes. „Maar," en hij rimpelde zijn voorhoofd, „zend mij nooit weer naar deze vrouw."

„Neen, neen, jonge hippolytos, ik denk dat het niet meer noodig zal zijn." — en hij was bij de steenen wallen van de haven gekomen, waar de prins zoo juist aan land kwam. De edele verschijning, omgeven door een prachtig uitgedoscht gevolg, werd door de troepen en door het snel naderbij

gekomen volk met jubelkreten en keizerlijke eer ontvangen. De prins dankte iedereen en was juist bij Belisarius aangekomen, die hem vol eerbied begroette.

„Ook gij gegroet, Belisarius," antwoordde hij ernstig. „Volg mij dadelijk naar het paleis. Waar is Cethegus, de prefect? En waar is Bessas? Ah, Cethegus," zei hij diens hand grijpend, „Ik verheug mij den grootsten man van Italië terug te zien. Gij zult mij straks naar de kleindochter van Theoderik begeleiden. Haar moet ik het eerst opzoeken. Ik breng haar geschenken van Justinianus en mijn hulde. Zij was een gevangene in haar eigen rijk. Zij moet een koningin zijn aan het hof van Byzantium."

„En dat zal zij," dacht Cethegus en boog diep. Hij zei:

„Ik weet, dat gij de vorstin reeds lang kent. Haar hand was voor u bestemd."

Even kleurde de prins, maar hij zei:

„Jammer genoeg, haar hart niet. Ik zag haar hier, jaren geleden aan het hof van haar moeder en sindsdien heb ik nooit iemand dan haar in mijn gedachten gezien."

„Zij is de mooiste vrouw van de wereld," zei de prefect ernstig voor zich heen ziend.

„Neem dezen chrysopraas als dank voor deze woorden," zei Germanus en stak een ring aan den vinger van den prefect. Daarna traden zij het portaal van het paleis binnen.

„Nu, Mataswintha," zei Cethegus bij zichzelf, „begint een tweede leven voor je. Ik ken geen Romeinsche vrouw, met uitzondering misschien van een meisje, dat ik kende, die aan zulk een verzoeking weerstand kan bieden. Zou dan deze ruwe Germaansche zich verzetten?"

Zoodra de prins eenigszins van de vermoeienissen van de reis bekomen was en zijn reiskleeren met een statiegewaad had verwisseld, verscheen hij door Cethegus vergezeld in de troonzaal van den grooten Theoderik. Aan de muren van de hooge, gewelfde hallen hingen nog tropheeën van Gothische overwinningen. Aan de drie zijden van de zaal bevond zich een zuilengalarei, de vierde werd ingenomen door een troon van Theoderik. Met edele en groote waardigheid besteeg de prins de treden hiervan, terwijl Cethegus, Belisarius, Bessas, Demetrius, Acacius, Johannes en talrijke legeraanvoerders in het midden bleven staan.

„In naam van mijn keizer, heer en oom, neem ik bezit van deze stad Ravenna en van het West-Gothische rijk. Voor

u, Magister Militum, heb ik dezen brief van onzen heer, den keizer. Maak hem open en lees hem de vergadering voor. Zoo heeft Justinianus bevolen."

Belisarius trad naar voren en nam den keizerlijken brief knielend in ontvangst, kuste het zegel, stond weer op, opende hem en las:

„Justinianus, de imperator der Romeinen, Heer van het Oostersch en Westersch rijk, overwinnaar der Perzen en Saracenen, der Wandalen en Allanen, der Lacers en Sabieren, der Hunnen en Bulgaren, der Avaren en Slaven en ten laatste der Gothen, aan Belisarius, den consularis, den gewezen Magister Militum.

„Wij zijn door Cethegus, den prefect, over de voorvallen op de hoogte gebracht, die geleid hebben tot den val van Ravenna. Zijn bericht zal op zijn verlangen aan u mede worden gedeeld. Wij kunnen echter zijn daarin uitgesproken goede meening over u en uw succes evenals over de middelen, die gij ter hand genomen hebt, niet deelen. Wij ontslaan u daarom als opperbevelhebber van ons leger en wij bevelen u, na ontvangst van dit schrijven, dadelijk naar Byzantium terug te keeren om u voor onzen troon te verantwoorden. Een triomftocht, zooals na den oorlog der Wandalen, kunnen wij u niet toestaan, daar noch Rome, noch Ravenna door uw dapperheid zijn gevallen. Rome heeft zich overgegeven en Ravenna is door een aardbeving, den toorn van God over de ketters, en door zeer verdachte handelingen, die u de beschuldiging van hoogverraad op den hals hebben gehaald, waarvoor gij u voor onzen troon zult hebben te verdedigen, gevallen. Daar wij echter in gedachten aan vroegere verdiensten niet zonder u te hooren u willen veroordeelen, want het westen zoowel als het oosten zullen ons ten allen tijde als een keizer der gerechtvaardigheid gedenken, zien wij ook van een gevangenneming af, hoewel dit door de aanklagers werd voorgesteld. Zonder ketenen, maar in de boeien van een zichzelf verwijtend geweten, zult gij voor ons keizerlijk aangezicht treden."

Belisarius wankelde. Hij kon niet verder lezen. Hij bedekte het gezicht met de handen; het schrijven viel op den grond. Bessas nam het op, kuste het, en las verder:

„Tot den opvolger als opperbevelhebber van het leger benoemen wij den strateeg Bessas en Ravenna dragen wij over aan den Archont Johannes. Het beheer van de belastingen

blijft ondanks de in Italië tegen hem uitgesproken zeer onrechtvaardige klachten in handen van den logotheet Alexandros, die zich in onzen dienst immer zeer ijverig betoond heeft. Tot onzen stadhouder in Italië benoemen wij den hoogstverdienstelijken prefect van Rome, Cornelius Cethegus Caesarius. Onze neef Germanus, toegerust met keizerlijke volmacht, blijft met zijn hoofd er borg voor, om u onmiddellijk naar ons schip van Ariminum te voeren, waarmede Areobindos u verder naar Byzantium zal brengen."

Germanus stond op en beval de aanwezigen, behalve Belisarius en Cethegus, de zaal te verlaten. Daarop ging hij de treden af van den troon, liep naar Belisarius, die niet meer wist wat er gebeurde. Hij stond onbeweeglijk het hoofd op den linker arm tegen een zuil geleund en staarde naar den grond. De prins gaf hem zijn rechterhand.

„Het spijt mij, Belisarius, de overbrenger van zulk een boodschap te zijn. Ik heb de opdracht op mij genomen, omdat ik als een vriend het beter kan doen, dan uw vele vijanden, die dit zoo gaarne ten uitvoer wilden brengen. Toch ontken ik niet, dat deze laatste overwinning de eer opheft die gij u door uw vorige zegepraal verworven had.

Ik had nooit van den held Belisarius zulk een leugenachtig spel verwacht. Cethegus heeft verzocht, dat zijn bericht aan den keizer u ter hand zou worden gesteld. Het is vol lof over u. Hier is het. Ik geloof dat het de keizerin was, die Justinianus tegen u heeft opgezet. Maar gij luistert niet," en hij legde zijn hand op zijn schouders.

„Laat maar knaap. Gij brengt mij den eenigen dank van de kroon."

Germanus richtte zich in al zijn voornaamheid op.

„Belisarius, gij vergeet, wie ik ben en wie gij zijt."

„O neen. Ik ben een gevangene en gij zijt mijn bewaker. Ik ga dadelijk op uw schip. Bespaar mij ketenen en boeien.

* * *

Eerst laat kon de prefect zich van den prins los maken, die met hem allerlei vertrouwelijke aangelegenheden besprak. Daarna snelde hij naar zijn vertrekken, die hij eveneens in het paleis had betrokken en toen hij alleen was, begon hij den brief van de keizerin, dien Lucius Licinius meegebracht had, te lezen. Hij luidde als volgt:

„Gij hebt overwonnen, Cethegus. Toen ik uw schrijven ontving, dacht ik aan den ouden tijd, toen de briefjes in dit geheimschrift aan Theodora niet over staat en oorlog spraken, maar over kussen en rozen. Maar ook in dezen drogen brief herkende ik de onweerstaanbaarheid van dezen geest, die eens de vrouwen van Byzantium nog meer dan uw jeugdige schoonheid geboeid heeft. Zoo heb ik dan ook weer aan de wenschen van mijn ouden vriend toegegeven, zooals eens aan den jongen. Ik denk graag terug aan onze jeugd. Ook zag ik wel in, dat de gemaal van Antonina een te hechte plaats in de toekomst zou krijgen en daarom fluisterde ik, zooals gij geschreven hebt, den keizer in het oor: Deze man is te gevaarlijk voor een onderdaan, wanneer hij in staat is zulk spel met kronen en oproer te spelen. Geen veldheer moet lang aan zulke verzoekingen worden blootgesteld. Wat hij thans voor den schijn doet, kan hij bij een volgende gelegenheid in ernst probeeren. Deze woorden wogen zwaarder dan alle overwinningen van Belisarius en al mijne, dat wilt zeggen, uw eischen konden verwerkelijkt worden, want de keizer is voor alles wantrouwend en vertrouwt alleen een mensch op de wereld, dit is Theodora. Uw bode Licinius is wel aardig, maar hij is niet beminnelijk. Hij denkt slechts aan Rome en wapenen. Ach, Cethegus, de jeugd is niet meer zooals in onzen tijd. Gij hebt overwonnen, Cethegus. Herinnert gij nog den avond, dat ik u deze woorden toefluisterde? Maar vergeet niet, aan wie gij de overwinning te danken hebt. En let wel op, dat Theodora zich zoo lang als werktuig laat gebruiken als zij zelf wil. Vergeet dat nooit."

„Zeker niet," zei Cethegus, terwijl hij het schrijven zorgzuldig vernietigde. „Je bent een gevaarlijke bondgenoote, Theodora. Laten wij eens zien of je niet opzij gezet kan worden. Geduld. Binnen enkele weken is Mataswintha in Byzantium."

„Wat is dat?" vroeg hij aan Syphax, die met een schitterende wapenrusting binnenkwam.

„Heer, een afscheidsgeschenk van Belisarius. Nadat hij uw bericht van den keizer had gelezen, sprak hij tot Prokopius: Uw vriend verdient mijn dank, neem de gouden wapenrusting, den helm met den witten paardestaart en het groote ronde schild en schenk hem dat als een laatsten groet van Belisarius."

VIERENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De toren, in wiens diepe gewelven Witichis gevangen zat, bevond zich op den hoek van den rechter vleugel van het paleis. De ijzeren deur, die toegang tot dezen toren gaf, bevond zich aan het einde van een langen gang, die uitliep op een binnenplaats, waarvan hij weer met een zware ijzeren poort was afgesloten. En recht tegenover deze ijzeren poort, lag links van de binnenplaats, de kleine woning van Dromon, den carcerarius of cipier van het paleis. Deze bestond uit twee kleine vertrekken. Het eerste, gescheiden door een voorhang, was een eenvoudige voorkamer. Het tweede vertrek zag door een klein venster uit op de binnenplaats en op den ronden toren. Beide waren zeer eenvoudig ingericht. Een stroobed, twee stoelen en een tafel met wat schotels aan de wanden, was het eenige huisraad. Op de houten bank aan het venster zat dag en nacht, de blik op het venster in den muur gericht, waardoor alleen de lucht en het licht in den kerker van den koning viel, in gedachten een vrouw. Dit was Rauthgundis. Toen zij Witichis verlaten had, was zij naar haar vroegere woning in Faesulae, waar haar kind den dood had gevonden, teruggekeerd; uit angst dat daar echter ook de koning zou kunnen komen, had zij deze niet betrokken. Zij koos haar verblijfplaats in een hut in den omtrek. Na de verontrustende berichten over de nederlaag van de Gothen, die van alle zijden binnenkwamen, was zij eindelijk gedwongen geworden, deze plaats te verlaten en kwam tenslotte in Ravenna terecht, waar zij vroeger nooit had willen komen, toen zij nog getrouwd was. Nu kwam zij hier aan als een voortvluchtige bedelares. Haar eenige bezit was het paard Wallada en haar eenige gezelschap, de vrijgelatene Wachis. Maar tot geluk van Witichis zou zij nu in staat zijn hem te bevrijden, terwijl zijn eigen vrouw het schandelijkste verraad tegen hem gepleegd had.

Peinzend keek zij, zooals elken dag, naar het venster van

den kerker van den koning, toen de ijzeren poort op haar hengsels knarste. Een man kwam binnen met een licht in de hand. Hij liep over de binnenplaats en kwam weldra in de voorkamer binnen. Het was de oude cipier.

„Nu spreek," zei Rauthgundis, terwijl zij haar zetel verliet en naar hem toe ging.

„Geduld, geduld. Laat ik eerst de lamp opsteken. Nu, hij heeft gedronken, het heeft hem goed gedaan."

„Wat doet hij?" vroeg Rauthgundis, terwijl zij haar hand op haar kloppende borst legde.

„Hij zit zwijgend altoos in dezelfde houding, met zijn rug naar de deur gekeerd en het hoofd in beide handen. Hij geeft geen antwoord, wanneer ik tegen hem zeg, dat hij liever iets moet drinken. Nu en dan kijkt hij mij aan, maar zoo treurig. Maar hij heeft nu een goede teug genomen, wat hem meer kracht zal geven."

Rauthgundis bedekte de oogen met beide handen.

„God weet, wat hij met hem voor heeft," bromde de oude zachtjes voor zich heen.

„Wat zegt ge?"

„Ik zeg, dat gij nu ook maar eens goed moet eten. Ge hebt kracht noodig, arme vrouw."

„Die zal ik hebben."

„Neem dan een beker wijn."

„Van dezen wijn? Neen, die is voor hem alleen."

„O, er is nog genoeg in de kruik," ging de oude droomerig verder, „en ik geloof dat wij hem werldra moeten redden, wanneer hij gered moet worden. Daar komt Wachis aan. Als hij maar goede berichten meebrengt."

Wachis trad binnen.

„Ik breng goede berichten mee," zei hij bij het binnenkomen. „Maar waar waart gij voor een uur geleden? Ik heb tevergeefs geklopt."

„Wij waren beiden uitgegaan om wijn te koopen."

„O, daarom ruikt het geheele vertrek zoo sterk. Maar wat zie ik? Dat is oude Falerno. Waarmee hebt gij dit betaald?"

„Waarmede?" herhaalde de oude man en zijn stem beefde van ontroering, „met het edelste goud van de wereld. Ik heb haar verteld, dat de prefect hem met opzet gebrek laat lijden. Vele dagen heeft men hem niets te eten gegeven. Ik heb hem toen toch maar wat gebracht en dat van het eten

van de andere gevangenen afgehouden. Maar dat wilde zij niet. Op een dag vroeg zij:

„Geven de Romeinsche vrouwen nog altijd zooveel geld voor het blonde haar van de Germaanschen?"

„En ik, in mijn eenvoud niets vermoedend, zei ja. Toen is zij heengegaan en heeft haar prachtige, goudbruine vlechten laten afknippen en meegebracht. En daarmede hebben wij den wijn betaald."

Wachis snelde naar het andere vertrek, wierp zich voor haar neer en kuste den zoom van haar kleed.

„Meesteres," riep hij uit met ontroerde stem, „trouwe vrouw."

„Wat doe je, Wachis? Sta op en vertel."

„Ja, vertel," sprak Dromon, terwijl hij binnenkwam. „Wat raadt mijn zoon?"

„Waarom hebt gij zijn raad noodig? Ik alleen zal het doen."

„Wij hebben hem zeer noodig. De prefect heeft, evenals in Rome, uit alle jonge inwoners van Ravenna negen cohorten legionaren gevormd en mijn Paulus is ook ingedeeld geworden. Gelukkig behoort hij bij de legionaren, aan wie de bewaking van de stadspoorten is toevertrouwd. De Byzantijnen liggen buiten in de haven en zijn Isauriërs hier in het paleis."

„De poorten," ging Wachis verder, „worden 's nachts gesloten, maar het gat in den muur bij den toren van Aetius is nog altijd niet hersteld. Er staan alleen schildwachten."

„Maar wanneer krijgt mijn zoon de wacht?"

„Binnen twee dagen, de derde nachtwacht."

„Allen heiligen dank. Veel langer zou het ook niet kunnen duren. Ik vrees," maar hij hield op.

„Wat vreest ge? Spreek," zei Rauthgundis snel, „Ik ben in staat alles te hooren."

„Het is tenslotte ook eigenlijk beter, dat gij alles weet. Gij zijt verstandiger en vindingrijker, dan wij beiden. Ik vrees, dat zij slechte dingen met hem voor hebben. Zoo lang Belisarius hier nog het bevel voerde, ging alles goed. Maar sedert deze is weggegaan en de prefect, deze zwijgzame koude daemon, heer en meester in het paleis is, is het veel gevaarlijker geworden. Elken dag bezoekt hij hem zelf in den kerker. Ik heb dikwijls in de gang geluisterd. Hij spreekt lang met hem en begint tenslotte met bedreigingen. Maar het resultaat is niet groot, want de koning geeft hem, geloof ik, in het geheel geen antwoord. En wanneer de prefect buiten

komt, kijkt hij zoo somber als de koning der schimmen. En sedert zes dagen krijg ik geen wijn of ander eten voor hem dan een klein stukje brood en de lucht daar beneden is vreeselijk duf, als in een grafkelder."

Rauthgundis zuchtte.

„En toen de prefect gisteren eruit kwam, vroeg hij mij, of de folterwerktuigen nog in orde waren."

Rauthgundis verbleekte maar zweeg.

„De ellendeling," riep Wachis uit.

„Ik antwoordde hem, en dat is de werkelijke waarheid, dat de schroeven en tangen en de gewichten en de pennen en de geheele folterrommel, alles bij elkaar, in de beste orde waren."

„Waar?" vroeg zij.

„In de diepte van de zee. Ik zelf heb ze reeds op bevel van koning Theoderik er in gegooid. Want gij weet, vrouw Rauthgundis, uw echtgenoot heeft mij eens gered, toen hij nog een eenvoudige graaf was en toen men mij ook wilde folteren. Op zijn verzoek zijn de folterwerktuigen toen afgeschaft. Ik ben hem mijn leven schuldig, evenals mijn gezonde ledematen. En daarom waag ik met genoegen mijn hals voor hem. Wanneer het niet anders kan, wil ik ook gaarne met u beiden de stad verlaten. Wij mogen nu niet langer talmen, want ten slotte heeft de prefect mijn tangen en schroeven niet noodig, om iemand het bloed uit zijn lichaam te persen. Ik ben bang voor hem als voor een duivel."

„Ik haat hem als de leugen," zei Rauthgundis boos.

„Daarom moeten wij snel te werk gaan. Hij is in staat om zijn boosaardige denkbeelden ten uitvoer te brengen. Ik weet niet wat hij nog verder van den armen gevangene wil. Maar luister naar mijn plan. In de derde wacht, wanneer Paulus wacht heeft en ik hem 's nachts een dronk breng, maak ik de ketenen los, werp hem mijn mantel over het hoofd en breng hem uit den kerker en de gang naar de binnenplaats. Vandaar komt hij ongehinderd naar de deur van het paleis, waar hem de poortwacht het wachtwoord zal vragen. Dat zal ik hem zeggen. En is hij op straat, dan moeten wij snel naar den toren van Aetius loopen, waar mijn zoon Paulus hem door het gat van den muur zal laten gaan. Buiten, in het pijnboomenwoud, een paar schreden vanaf de poort, zal Wachis op hem wachten, die hem Wallada geeft. Niemand moet hem begeleiden. Ook gij niet, Rauthgundis. Het zekerste is, wanneer hij alleen wegvlucht."

„Wat kan mij dat schelen. Hij moet vrij zijn en niet eens door mij gebonden. Gij moet mijn naam heelemaal niet noemen. Ik heb hem alleen ongeluk gebracht. Ik wil hem alleen nog eenmaal van uit dit venster zien, wanneer hij in vrijheid is."

VIJFENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De maatregelen om den koning te bevrijden waren genomen. Rauthgundis was met Wachis naar buiten gegaan om nauwkeurig het bosch op te nemen, waarin de trouwe vrijgelatene met het paard van Diederik van Bern moest wachten en met de kalmte waarmede sterke karakters dingen voorbereiden, was de Gothische naar de woning van den cipier teruggekeerd. Maar zij verbleekte toen deze haar tegemoetsnelde en zij zijn wanhopig gezicht zag. Hij wierp zich voor haar neer op den grond, sloeg met zijn vuisten op zijn borst en rukte zijn grijze haren uit zijn hoofd. Het duurde lang eer hij een woord uit kon brengen.

„Spreek," zei Rauthgundis, en drukte haar hand op haar hijgende borst, „is hij dood?"

„Neen, maar de vlucht is onmogelijk, alles is verloren. Een uur geleden kwam de prefect den koning bezoeken. Als gewoonlijk sloot ik de beide deuren voor hem open en toen nam hij mij de sleutels af zeggende: „Ik zal ze wel bewaren."

„En heb je ze afgegeven?" knarsetandde Rauthgundis.

„Hoe kon ik ze weigeren? Ik probeerde het uiterste, ik hield ze vast en zei: „Maar heer, vertrouwt gij mij dan niet meer?"

Hij keek mij aan met een blik, die als een mes door het hart snijdt.

„Van nu af aan niet meer," sprak hij, en rukte mij de sleutels uit de hand."

„Je liet dat begaan? Maar wat beteekent Witichis ook voor je!"

„O meesteres, doe mij geen pijn, wees niet onrechtvaardig, wat hadt gij in mijn plaats kunnen doen?"

„Ik had hem gewurgd. En wat moet er nu gebeuren?"

„Niets, er kan niets meer gebeuren."

„Hij moet bevrijd worden, hoor je? Hij moet!"

„Maar ik weet niet hoe."

Rauthgundis nam een bijl, die bij het haardvuur tegen den muur leunde. „Wij moeten de deur met geweld openen."

Dromon wilde haar de bijl afnemen.

„Dat is onmogelijk, het zijn ijzeren platen."

„Roep dan den ellendeling hier, zeg dat Witichis hem verlangt te spreken en voor de gangdeur zal ik hem met deze bijl tegen den grond slaan."

„En dan? Dat is onzin. Laat mij gaan, ik zal Wachis terugroepen."

„Neen, ik kan niet denken, dat het vandaag niet zal gebeuren. Misschien komt deze duivel vanzelf nog terug. Ah," riep zij plotseling uit, „dat is het, hij wil hem vermoorden, hij wil alleen naar een weerloozen man sluipen, wee hem, wanneer hij komt. Ik zal de wacht houden op den drempel van deze gangdeur, als voor een heiligdom, en wee hem, wanneer hij dezen drempel durft overschrijden."

Maar Rauthgundis vergiste zich. Niet om den gevangene te vermoorden had de prefect de sleutels meegenomen. Hij was ermede naar den linkervleugel van het paleis gegaan. 's Middags laat kwam hij in het vertrek van Mataswintha. De rust des doods en de koortsachtige opwinding wisselden elkander af in de geestelijk doodzieke vrouw.

„Vaag toch, schoone dochter der Germanen, de wolken weg die op uw wit voorhoofd liggen en luister rustig naar mij," sprak Cethegus.

„Hoe gaat het met den koning? Gij laat mij absoluut zonder bericht, gij hebt mij beloofd hem de vrijheid te geven na de beslissing en hem over de Alpen te laten trekken. Gij hebt geen woord gehouden."

„Ik heb dat beloofd onder twee voorwaarden, gij kent ze beide en de uwe hebt gij nog niet aangenomen. Morgen komt Germanus, de neef van den keizer van Ariminum om u naar Byzantium te brengen. Hij hoopt, dat u zijn bruid wilt worden. Dat huwelijk met Witichis was gedwongen en ongeldig."

„Ik heb toch al gezegd, neen, nooit."

„Dat spijt mij, want hij zal niet eerder het licht van de zon zien voor gij met Germanus op weg zijt naar Byzantium."

„Nooit."

„Prikkel mij niet, Mataswintha, de dwaasheid van een meisje, dat voor zulk een duren prijs een Areskop heeft gekocht, is geloof ik overwonnen. Het zelfde schepsel heeft

toch den Ares van de Gothen aan zijn vijanden verraden. Maar als gij nog altijd aan dien meisjesdroom denkt, red dan den man, dien gij eens lief hebt gehad."

Mataswintha schudde het hoofd.

„Tot nu toe heb ik u behandeld als een vrije vrouw, als koningin. Laat mij er echter niet aan denken, dat gij in werkelijkheid in mijn macht zijt. Gij wordt eerst de gemalin van dezen edelen prins en kort daarop zijn weduwe en dan ligt Justinianus, Byzantium en de wereld aan uw voeten. Dochter van Amalswintha houdt gij er niet van te heerschen?"

„Ik houd alleen . . . nooit."

„Dan moet ik u dwingen."

Zij lachte: „Gij? Mij dwingen?"

„Ja."

En bij zichzelf dacht hij: „Zij houdt nog van hem, ondanks dat zij hem te gronde heeft gericht." Hij ging echter verder op luiden toon:

„De tweede voorwaarde is namelijk, dat de gevangene dezen nog niet ingevulden naam invult. Het is de naam van de plaats waar de oorlogsschat van de Gothen ligt en die ik niet kan vinden, en deze verklaring onderteekent. Hij weigert met zulk een kracht, dat ik verbitterd begin te worden. Ik ben zevenmaal bij hem geweest. Hij heeft mij nog niet eens aangesproken en nu vandaag voor het eerst heeft hij mij een brief toegeworpen, waarvoor hij alleen al zijn trotsch hoofd zal moeten verliezen."

„Hij zal nooit toegeven."

„Dat staat nog te bezien. Hedenmorgen vroeg kwam er bericht, dat de dolle Hildebad, in een woedenden aanval, Bessas zoo zwaar geslagen heeft, dat hij nauwelijks meer in staat is verder te gaan met de bezetting. Overal hoort men van Gothische opstanden. Ik moet er een einde aan maken en het is beter deze vonken te blusschen met het water van de teleurstelling, dan met het bloed. Daarvoor moet ik de verzekering hebben van den gevangen koning evenals het geheim waar de schat verborgen ligt. Wanneer gij morgenmiddag niet met den prins op weg naar Byzantium zijt en mij tevoren niet de onderteekening van den gevangene hebt verschaft, dan zal ik den gevangene, — ik zweer dat bij den Styx, — zal ik den gevangene —"

Ontzet over de vreeselijke uitdrukking van zijn gelaat, sprong Mataswintha van haar zetel op, en legde haar hand op zijn arm.

„Gij zult hem niet dooden."

„Dat zal ik wel doen, ik zal hem eerst folteren, dan blind maken en dan dooden."

„Neen, neen," riep Mataswintha uit.

„Ja, ik heb het besloten. Beulsknechten staan gereed en gij kunt hem dit het eerst zeggen, want als gij in uw wanhoop bij hem komt, dan zal hij wel gelooven, dat het ernst is. Gij kunt hem misschien ontroeren. Wanneer hij mij ziet, verhardt hij in zijn trots. Hij denkt misschien nog, dat Belisarius, de weekhartige, hier is. Gij zult hem zeggen in wiens macht hij zich bevindt. Hier zijn de beide perkamenten, hier zijn de sleutels. Gij kunt naar zijn kerker gaan, wanneer gij wilt."

Een straal van hoop schoot uit de oogen van Mataswintha. Cethegus bemerkte het wel en rustig glimlachend ging hij weg.

Dadelijk ging zij nu naar den kerker en liep de vele trappen af naar beneden en dan door een smalle gang, totdat zij eindelijk de deur van de gevangenis bereikt had. Zachtjes deed zij deze open. Door een steen, die hoog boven in den toren weggenomen was, viel een streep maanlicht, die den gevangene bescheen. Hij zat met zijn rug naar de deur gewend, het hoofd in de handen en onbeweeglijk als een steenblok. Sidderend bleef Mataswintha tegen den post van de deur geleund. De ijskoude lucht sloeg haar tegemoet. Zij had het koud, zij vond van ontzetting geen woorden. Witichis bemerkte aan den tocht, dat de deur geopend was. Hij hief het hoofd op, maar zag niet om.

„Witichis, koning, Witichis," stamelde eindelijk Mataswintha, „ik ben het, luister naar mij."

Maar de gevangene bewoog zich niet.

„Ik kom u redden, vlucht, vrijheid."

Maar weer liet de gevangene het hoofd op de borst zinken.

„Spreek toch, kijk toch naar mij." En zij trad binnen.

Zij had zoo graag zijn arm gegrepen, zijn hand, maar zij durfde het niet. „Hij wil u dooden, martelen en hij zal het ook doen, wanneer gij niet vlucht."

Nu gaf de vertwijfeling haar moed naderbij te komen.

„Gij moet vluchten, gij moet niet sterven, ik zal u redden; ik smeek u, vlucht toch. Hoort gij mij niet? Er is zoo weinig tijd nog. Eens zult gij alles weten. Maar vlucht nu toch, dat beteekent vrijheid en leven. Ik heb de sleutels van de kerkerdeur en van de deur van de gang."

Nu pakte zij hem bij zijn arm en wilde hem meesleuren. Maar zijn kettingen rinkelden aan zijn armen en voeten. Hij was aan het steenblok vastgeklonken.

„O, wat is dat?" riep zij uit en viel op de knieën.

„Steen en ijzer," zei hij toonloos. „Laat mij, ik behoor aan den dood. En al was ik ook niet door deze kettingen gebonden, dan zou ik toch niet meegaan, terug in de wereld. De wereld is een groote leugen. Alles is leugen."

„Gij hebt gelijk, het is beter om te sterven, maar laat mij dan met u sterven. Vergeef mij, ik heb ook gelogen."

„Dat verwondert mij niet, dat zal wel zoo zijn."

„Maar gij moet mij vergeven eer wij sterven. Ik heb u gehaat, ik heb gejubeld over uw nederlaag. O, ik kan zoo moeilijk alles zeggen, ik heb de kracht niet om alles te vertellen. En toch moet gij mij vergeven. Vergeef mij, reik mij de hand, als teeken, dat gij mij vergeeft."

Maar Witichis was in zijn wanhoop teruggezonken.

„O, vergeef mij toch, alles wat ik u heb aangedaan."

„Ga, waarom zou ik u niet vergeven. Gij zijt als alle menschen, niet beter en niet slechter."

„Neen, ik ben slechter dan alle menschen en toch beter of ten minste ellendiger, weet dan, ik heb u gehaat, maar alleen, omdat gij mij verstooten hebt. Gij wildet niet, dat ik uw leven deelde, vergeef mij. God, ik zou toch alleen met u willen sterven? Geef mij toch uw hand als teeken, dat gij mij vergeeft."

En smeekend neerknielend, strekte zij beide handen naar hem uit.

De koning hief het hoofd op. In den grond van zijn wezen was hij zeer goed en daarom voelde hij medelijden met Mataswintha.

„Ga, Mataswintha," zei hij, „ik heb medelijden met u, laat mij alleen sterven. Wat gij mij ook gedaan hebt, ik heb u vergeven."

„O, Witichis," riep Mataswintha uit en wilde zijn hand grijpen.

ZESENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Maar met een heftigen ruk werd zij op zij getrokken.

„Brandstichster, nooit moet hij u vergiffenis schenken. Kom Witichis, mijn Witichis, volg mij, gij zijt vrij."

De koning sprong op, door deze stem uit zijn verdooving gewekt.

„Rauthgundis, mijn vrouw! Ja, gij kunt niet liegen, gij zijt mij trouw gebleven. Nu heb ik u weer."

En diep ademhalend, juichend uit volle borst, breidde hij zijn armen uit. Zij vloog in zijn armen en zij weenden beiden tranen van liefde en vreugde. Mataswintha echter was opgestaan en leunde wankelend tegen den muur. Zij streek langzaam de roode, losgegane haren op zij en keek naar het paar, dat beschenen werd door het maanlicht, dat door het torenvenstertje viel.

„Hoeveel houden zij toch van elkaar; haar zou hij wel volgen naar de vrijheid en het leven, maar nu moet hij blijven en sterven met mij.

„Talmt niet langer," klonk de stem van Dromon.

„Ja, snel," riep Rauthgundis uit.

Zij haalde een kleinen sleutel uit haar kleed en trachtte het slot van den ketting te vinden.

„Moet ik er toch werkelijk uit?" vroeg de gevangene weer half verdoofd.

„Ja, naar buiten in de lucht en naar de vrijheid," riep Rauthgundis uit en wierp de losgesloten boeien op den grond.

„Hier Witichis, een wapen, een bijl. Neem aan."

Haastig greep de Goth de bijl en zwaaide deze krachtig heen en weer.

„O een wapen, dat doet goed."

„Dat weet ik wel, dappere Witichis," riep Rauthgundis, en knielde weer neer om de kettingen, die aan zijn voeten zaten, open te sluiten.

„Kom, nu ben je vrij."

Witichis deed met de bijl in de hand een schrede naar de deur.

„En zij maakt zijn kettingen los," fluisterde Mataswintha.

„Ja, vrijheid," sprak Witichis, terwijl hij diep ademhaalde „ik wil vrij zijn en met je meegaan."

„Met haar wil hij meegaan," zei Mataswintha en wierp zich voor haar echtgenoot.

„Witichis, maar zeg mij nog eenmaal, dat gij mij vergeven hebt."

„Jou vergeven?" riep Rauthgundis uit, „neen nooit! Zij heeft ons rijk ten onder gebracht, zij heeft je verraden. Niet de bliksem uit den hemel, maar haar hand heeft de korenschuren verbrand."

„Wees dan vervloekt," riep Witichis uit, „weg van deze slang."

En haar van de deur wegsleurend, schreed hij over den drempel, gevolgd door Rauthgundis.

„Witichis," riep Mataswintha, „luister nog naar mij. „Halt, wacht nog Witichis."

„Zwijg," sprak Dromon, terwijl hij haar bij den arm greep. „Gij zult hem in het verderf storten."

Maar Mataswintha, die zichzelf niet meer kon beheerschen, rukte zich los en volgde hem door de gang.

„Halt," riep zij, „Witichis, zoo mag u niet weggaan, u moet mij vergeven."

Toen viel zij bewusteloos op den grond.

Dromon liep haar voorbij, de vluchtenden achterna, maar door het gegil en geroep had men alarm gemaakt.

Cethegus trad met het zwaard in de hand uit zijn slaapvertrek de gang in.

„Wachters," riep hij uit, „trek de speren."

Ook de soldaten kwamen aangeloopen en nauwelijks hadden Witichis, Rauthgundis en Dromon de gang doorgeloopen, of er kwamen zes Isaurische soldaten met veel lawaai de gang binnenstormen.

Snel sprong Rauthgundis op de zware deur toe en wierp ze kletterend in het slot, draaide den sleutel om en trok dezen eruit.

„Die zijn onschadelijk gemaakt," fluisterde hij.

Snel ijlden nu de beide echtgenooten uit het vertrek van Dromon naar den grooten uitgang. De eerste man van de wacht trad hen met gevelde speer in den weg.

„Geef het wachtwoord," riep hij uit. „Rome en?"

„Wraak," zei Witichis en sloeg hem met een bijlslag neer.

Luidkeels schreeuwend viel de soldaat neer, maar wierp nog zijn speer de vluchtelingen na. Hij doorboorde den laatste der drie, Dromon.

Enkele minuten later hoorde men Cethegus roepen:

„Zesduizend solidi voor dengene, die hem levend, en drieduizend voor hem, die Witichis dood bij mij brengt."

Hij zelf reed op zijn zwarten hengst de vluchtelingen na.

„Op, zonen van den wind, Ellak en Mundzuch, Hunnen en Massageten rijdt voort zooals gij nog nooit gereden hebt."

„Maar waarheen?" vroeg Syphax aan zijn heer. „Alle poorten zijn gesloten en zij kunnen alleen door de bres in den muur naar buiten, maar er zijn twee bressen."

„Daar staat Jupiter aan den hemel, hij wenkt naar het oosten, hij wenkt mij. Is niet daar . . ."

„De bres van den toren van Aetius."

„Goed, ik volg mijn gesternte."

* * *

Gelukkig waren Witichis en Rauthgundis reeds door Paulus, den zoon van Dromon, door de bres in den muur geleid en hadden zij reeds Wachis den trouwen vrijgelatene, met twee paarden gevonden. De beide echtgenooten namen Wallada, de vrijgelatene reed snel voorop naar den oever van de breede rivier.

Witichis had Rauthgundis voor hem op het zadel genomen.

„Mijn vrouw," riep hij uit, „met jou heb ik alles verloren, leven en levensmoed, maar ik wil nog eens alles wagen voor het rijk der Gothen. Hoe heb ik je eigenlijk ooit weg kunnen laten gaan. Voorwaarts, Wallada, snel het gaat hier om het leven."

Eindelijk kwamen zij uit het bosch in het open veld, Zij hadden den oever van de rivier bereikt. Wachis snelde met zijn schuimend paard het water in. Het dier verzette zich, de vrijgelatene sprong er af.

„Het water is zeer diep," zei hij, „de plaats waar wij er altijd over gaan is op dit oogenblik niet meer te gebruiken. de paarden moeten zwemmen en geheel rechts aanhouden, Er zijn zoovele rotsen in de rivier." Radeloos liep hij aan den oever heen en weer.

„Luister wat is dat?" vroeg Rauthgundis, „het is niet de wind."

„Het zijn paarden," zei Witichis, zij naderen in snellen draf, wij worden vervolgd, kijk, daar zijn fakkels. Nu moeten wij het water in, op leven en dood, maar zachtjes."

En hij bracht zijn paard aan den teugel de rivier in.

„Ik voel geen grond meer, de paarden moeten zwemmen. Rauthgundis, houd je vast aan de manen. Voorwaarts, Wallada."

Snuivend keek het dier naar den zwarten vloed.

„Voorwaarts, Wallada", en zachtjes riep Witichis het trouwe dier in het oor: „Diederik van Bern."

Plotseling sprong het dier fier in het water en zwom uit alle macht. Reeds kwamen de vervolgers uit het bosch te voorschijn, voorop Cethegus. Aan zijn zijde Syphax, die een fakkel in de hoogte hield.

„Hier aan den oever verdwijnt het spoor in het zand. Hier zijn zij in het water gegaan, voorwaarts Hunnen."

Maar de ruiters trokken de teugels aan en verroerden zich niet.

„Waarom aarzelt gij? De rivier in!"

„Dat gaat niet, dat kan niet, heer; eer wij 's nachts het stroomende water ingaan, moeten wij Phug, den watergeest, om vergeving bidden. Wij moeten eerst bidden."

„Bidt later, wanneer gij aan den anderen kant zijt, zoolang gij wilt. Nu echter . . ."

Opeens blies een windstoot alle fakkels uit.

„Gij ziet het heer, Phug is al vertoornd."

„Stil, hebt jullie niets gezien? Daar beneden links?"

De maan was uit de wilde, voortjagende wolken voor den dag gekomen.

Rauthgundis werd zichtbaar door haar licht gewaad. Den bruinen mantel had zij verloren.

„Schiet op haar!"

„Neen, heer, eerst moeten wij bidden."

Toen was het weer donker geworden. Met een vloek rukte Cethegus den hoofdman der Hunnen pijl en boog van den schouder.

„Snel voorwaarts," riep Wachis zachtjes, die reeds bijna den rechteroever had bereikt, „eer de maan weer voor den dag komt."

„Pas op, Wallada," riep Witichis, terwijl hij van zijn paard

sprong om den last niet te zwaar te maken, „er is een rots, stoot je niet, Rauthgundis."

Paard, man en vrouw lagen even stil tegen de rots, terwijl het water probeerde hen mee te slepen. Opeens kwam de maan te voorschijn en belichtte de rivier en het groepje menschen bij de rots.

„Zij zijn het," riep Cethegus, die reeds de boog gespannen had, mikte en aftrok. Gonzend vloog de lange, zwart gevederde pijl van den boog.

„Rauthgundis," riep Witichis ontzet, want zij schokte en zonk voorover op de manen van het paard, maar zij klaagde niet.

„Ben je getroffen?"

„Ik geloof het wel. Laat mij maar hier en red je zelf."

„Nooit. Laat ik je helpen?"

„Om Gods wil, buk, duik, zij mikken!"

De Hunnen waren nu klaar gekomen met hun gebeden. Zij reden tot vlak bij de rivier en stonden in het water, terwijl zij hun bogen spanden.

„Laat mij hier, Witichis, vlucht. Ik sterf."

„Nooit laat ik je meer gaan."

Hij wilde haar uit het zadel tillen en haar op de rots leggen. Zij werden door het maanlicht beschenen, zoodat iedereen hen kon zien.

„Geef je over, Witichis," riep Cethegus, terwijl hij met zijn paard in het water stond.

„Wees vervloekt, leugenaar en ellendeling."

Op hetzelfde oogenblik vlogen twaalf pijlen tegelijk door de lucht. Het paard van Theoderik sprong hoog op en zonk voor altijd in de diepte. Maar ook Witichis was doodelijk getroffen.

„Bij jou, Rauthgundis," hijgde hij en met beide armen omhelsde zij Witichis.

„Met jou."

Zoo elkaar omhelzend verdwenen zij in de rivier. Wachis stond aan de andere zijde van den oever te jammeren en riep hen nog driemaal bij hun namen. Hij kreeg geen antwoord. Toen verdween hij in den nacht.

„Brengt de lijken aan land," beval Cethegus somber, terwijl hij zijn paard omkeerde. De Hunnen reden en zwommen naar de rots, waar zij begonnen te zoeken. Maar zij zochten te vergeefs. De snelle stroom had hen voortgesleept en de

Zoo elkaar omhelzend verdwenen zij in de rivier.

echtgenooten, die weer vereenigd waren, waren weggedreven in de diepe, vrije zee.

* * *

Denzelfden dag was prins Germanus van Ariminum in de haven van Ravenna teruggekeerd om Mataswintha naar Byzantium te brengen.

Deze was reeds door de hamerslagen van de werklieden uit haar verdooving gewekt. Men was bezig om den gangmuur te verbreken en zoo de opgesloten soldaten te bevrijden. Men vond de vorstin op de treden van den kerker in elkaar gestort. Met hooge koorts werd zij naar haar vertrek gedragen, waar zij op de purperen kussens, zonder eenig geluid te geven, zonder zich te bewegen met geopende oogen werd neergelegd.

Cethegus werd 's middags aangemeld. Zijn blik was somber en dreigend en zijn gezicht vertoonde ijzige koude. Hij kwam dicht bij de legerstede.

Mataswintha zag hem aan.

„Hij is dood," zei zij rustig.

„Hij wilde niet anders. Hij evenals gij. Maak nu geen verwijten meer, het is doelloos. Maar gij ziet, wat het einde is, wanneer gij mij tegenwerkt. De roep van zijn ondergang zal de Barbaren natuurlijk opnieuw woedend maken. Mijn werk wordt op deze wijze nog moeilijker, want alleen gij hebt hem op de vlucht en in den dood gedreven. Het eenige wat gij nog doen kunt, is mijn tweeden wensch te vervullen. Prins Germanus is geland om u af te halen. Gij zult hem volgen."

„Waar is het lijk?"

„Niet gevonden. De stroom heeft het meegesleurd. Hem en zijn vrouw."

Mataswintha's lippen vertrokken.

„Zelfs in den dood. Stierf zij met hem?"

„Laat deze dooden rusten. Ik kom binnen een paar uur met den prins terug. Wilt gij hem volgen?"

„Ja, dat zal ik doen."

„Goed. Wij zullen op tijd zijn."

„Ik ook. Aspa roep alle slavinnen bij mij. Zij moeten mij aankleeden; diadeem, purper en zijde."

„Zij heeft het verstand verloren," zei Cethegus bij het weggaan. „Maar de vrouwen zijn taai. Zij zal het weer terugkrijgen. Een vrouw kan verder leven, al is haar het hart uit de borst gereten."

Hij ging heen om den ongeduldigen prins te troosten. Nog voor den tijd verloopen was, kwam een slavin de beide mannen halen om bij de koningin te komen. Germanus liep snel naar het vertrek. Hij bleef verbaasd staan. Zoo schoon, zoo prachtig, had hij nog nooit de Gothische vorstin gezien.

Zij had het hooge gouden diadeem op het glanzend haar gezet, die in twee lange golven los over haar schouders hingen en tot haar middel reikten. Het onderkleed van zware witte zijde met gouden bloemen doorwerkt, was eerst onder de knieën zichtbaar, want borst en schoot waren bedekt door een wijden purperen mantel. Haar gezicht was bleek als marmer. Haar oogen vlamden met een vreemden glans.

„Prins Germanus," riep zij den binnenkomende toe, „gij hebt mij gesproken van liefde, maar weet gij wat dit beteekent? Liefde beteekent sterven."

Germanus zag vragend naar Cethegus. Deze trad naar voren en wilde iets zeggen. Maar met schelle stem begon Mataswintha weer te spreken.

„Prins Germanus, men roemt u als een fijn, beschaafd mensch, de beste van allen aan uw hof, waar men alleeniets voelt voor spitsvondigheden en raadsels. Ook ik wil u een raadsel opgeven. Probeer het op te lossen. Misschien zelfs, wil de handige prefect u helpen. Hij begrijpt toch zoo goed het menschelijk karakter. Wat is dat? Vrouw en toch meisje, weduwe en toch geen vrouw? Kunt gij dat niet uitleggen? Gij hebt gelijk. De dood alleen lost alle raadsels op."

Snel wierp zij den purperen mantel af en een breed sterk zwaard flikkerde. Met beide handen stootte zij het in haar borst. Met een kreet van schrik sprong Germanus naar voren, terwijl Aspa toesnelde. Zwijgend ving Cethegus haar op in zijn armen. Zij stierf, toen hij het zwaard uit de wonde trok. Hij kende het zwaard. Eens had hij het haar zelf gezonden. Het was het zwaard van koning Witichis.

ZEVENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Enkele dagen na den dood van Mataswintha en het vertrek van den diep bedroefden prins, kwam een boodschap uit Castranova, die het opbreken van de Byzantijnsche troepen te Ravenna noodzakelijk maakte.

Hildebad was door vluchtende Gothen, die erin geslaagd waren door de linie van de belegeraars te sluipen, onderricht geworden van de verraderlijke gevangenneming van den koning. Hij liet toen, door gevangenen, die hij vrij liet, Belisarius en Cethegus ieder afzonderlijk, of met beiden te zamen, uit dagen tot een tweegevecht, wanneer zij nog een sprankel moed en eer in hun aderen hadden.

„Hij denkt, dat Belisarius nog in het land is. Hij schijnt niet bang voor hem te zijn," zei Bessas en Cethegus antwoordde:

„Hier is een middel om dezen vechtersbaas om te brengen. Maar er behoort moed toe. De moed van Belisarius."

„Gij weet, dat ik niet voor hem onderdoe."

„Goed," zei Cethegus, „volg mij in mijn vertrekken. Ik zal u het middel aan de hand doen, om dezen reus te vernietigen. Gij moet volbrengen wat Belisarius mislukt is."

En tot zichzelf zei hij:

„Bessas is een tamelijk slecht veldheer, maar Demetrius is niet beter en veel gemakkelijker te leiden. En Bessas heeft nog iets aan mij te goed voor wat voorviel bij de Tiburtijnsche poort in Rome."

Niet zonder reden vreesde de prefect, dat de reeds uitgedoofde tegenstand van de Gothen weer met kracht zou opflikkeren, wanneer de wijze, waarop de koning ten val gebracht was, bekend zou worden. Daarom had hij met alle middelen van Witichis een verklaring willen afdwingen,die elke gedachte aan wraakneming zou doen verdwijnen. Nog hadden de oude Hildebrand te Verona, Totila te Tarvisium en Teja te Ticinum geen bericht ontvangen. Alleen wisten

zij, dat Ravenna was gevallen, dat de koning gevangen was en vaag werd gesproken over verraad. Met smart en toorn begrepen de vrienden dat de sterke stad en de dappere koning niet op gewone wijze waren gevallen. Inplaats van hen te ontmoedigen, versterkte dit ongeluk de kracht van hun tegenstand. Door herhaalde, met goed gevolg bekroonde, uitvallen, wisten zij de belegeraars meer en meer te verzwakken en dus zagen deze zich genoodzaakt het beleg op te geven, want van alle zijden kwamen berichten, dat de toestand in Italië een algeheele verandering onderging. Deze verandering in de stemming en de gezindheid van de Romeinsche bevolking, ten minste van den middenstand, de kooplieden en de handwerkers in de steden, de boeren en colonen van het platte land, had zeer snel plaats gehad. Overal waren de Byzantijnen onder gejubel binnen gehaald. Maar kort daarop was dit allengs minder geworden. In het gevolg van Belisarius waren groote scharen belastingambtenaren uit Byzantium meegekomen, daar Justinianus dadelijk de vruchten van den strijd wilde oogsten en de altijd leege schatkist van het Oost-Romeinsche rijk met de rijkdommen van Italië wilde vullen. Deze gingen dadelijk aan het werk. Zoodra Belisarius een stad had bezet, riepen de logotheten, de belastingbeambten, alle vrije burgers in de Curia of op het Forum bij elkaar, lieten de burgers zichzelf naar hun vermogen in zes klassen indeelen, en eischten, nu dat iedere mindere klasse de hoogere zou aanwijzen. Op grond van deze schatting legden de keizerlijken beambten een zoo hoog mogelijke belasting op en daar zij door hun slechte toelage erop aangewezen waren, behalve de kas van den keizer, ook hun eigen zak te vullen, werd de druk onverdraaglijk. Op de gewone belasting, die drie jaar vooruit betaald moest worden, moesten zij ook nog vrijheids-, dank- en vreugdegelden opbrengen. En of dit alles nog niet genoeg was, wisten de belastinggaarders nog met allerlei slinksche middelen de rijke burgers nog bijzondere betalingen af te persen. Zonder ergens rekening mede te houden, lieten zij de boeren de runderen van de ploeg spannen, namen de handwerkers hun gereedschap uit de werkplaats en de kooplieden de waren uit de opslagplaatsen.

In verschillende steden verzette het volk zich en verbrandde de belastinglijsten en overal had oproer plaats, maar met Afrikaansche bloedhonden jaagden Mauretaansche ruiters van Justinianus de wanhopige boeren uit hun schuilplaatsen

uit de bosschen, waarheen zij gevlucht waren om te ontkomen aan de belastinggaarders.

Cethegus echter, die alleen in staat geweest was om te hulp te komen, zag dit alles toe met scherp berekende kalmte, Voor dat de oorlog geëindigd was wilde hij, dat Italië de tyrannie van Byzantium zou voelen. Des te gemakkelijker zou het hem vallen met eigen kracht ook de Byzantijnen van zich af te schudden. Hij haalde zijn schouders op wanneer men zich beklaagde en zijn bemiddeling inriep en gaf dan ten antwoord:

„Zoo is nu eenmaal de Byzantijnsche regeering. Daar moet men aan gewend raken:

„Neen, hadden de afgevaardigden van Rome geroepen, „men kan niet gewend raken aan hetgeen onverdraaglijk is en de keizer zou nog wel eens iets kunnen beleven, waar hij op het oogenblik niet van droomt."

En waar het juk van Byzantium zoo onverdraaglijk was, begon men weer terug te denken aan het milde bestuur van de Gothen, een mogelijkheid waar de prefect in het geheel niet opgekomen was, en toch gebeurde dit.

Voor Tarvisium, Ticinum en Verona gebeurde reeds in het klein, wat in de steden als Neapolis en Rome in het groot werd voorbereid. De Italiaansche plattelandsbevolking stond op tegen de Byzantijnsche abmtenaren en soldaten, terwijl de bewoners van deze drie steden op alle wijzen de Gothische bezetting hielpen. Daardoor werden de belegeraars van Tarvisium genoodzaakt hun aanvallen op te geven en zich te beperken tot de verdediging van hun legerplaatsen, nadat Totila bij een uitval, geholpen door gewapende colonen van het platteland, hun verdedigingswerken grootendeels vernield had. Het platteland voorzag hen daarbij nog van levensbehoeften en soldaten. Met een vroolijk gemoed, zooals hij sedert langen tijd niet had gehad, deed Totila zijn ronde op de wallen vanTarvisium. De zon, die achter de Venitiaansche bergen onderging, gaf aan de vlakte een gouden kleur en de roode wolkjes vlogen vriendelijk langs den hemel.

Ontroerd zag hij hoe de boeren in de omgeving van Tarvisium door de geopende poorten stroomden en aan zijn uitgehongerde Gothen, brood, vleesch, kaas en wijn brachten, terwijl deze naar het vrije veld liepen en nu Germanen en Italianen tezamen de voordeelen, die zij behaald hadden op den gehaten vijand, vierden.

„Zou het niet mogelijk zijn," zei de overwinnaar tot zichzelf, „deze eendracht te bewaren, haar te vergrooten en over het geheele land uit te breiden? Moeten deze volkeren dan eeuwig in tweedracht leven? Hoe schoon is deze vriendschap voor beiden. Hebben wij ook niet een fout begaan hen als vijanden, als overwonnenen te behandelen? Met argwaan zijn wij hun tegemoetgegaan inplaats van met een eerlijk vertrouwen. Wij hebben gehoorzaamheid verlangd en geen liefde gezocht, en dat was toch wel de moeite waard geweest. Hadden wij hun liefde gehad dan zou Byzantium hier nooit een voet hebben gezet. Het oogenblik, dat ik mijn belofte zou kunnen vervullen, Valeria, is niet meer zoo onbereikbaar ver. O was het mij toch eens vergund op mijn eigen wijze mijn doel te bereiken."

Een bode stoorde hem in zijn droomen en overpeinzingen. Hij berichtte, dat de vijanden hun legerplaatsen haastig ontruimd hadden en zuidwaarts naar Ravenna oprukten en op den straatweg van het westen stoof een wolk van stof op. Een groote groep ruiters naderde. Vermoedelijk Gothen. Verheugd, maar toch nog in twijfel, nam Totila dit bericht op en nam alle maatregelen tegen een eventueelen krijgslist. De nacht maakte een einde aan zijn twijfel. Hij werd wakker gemaakt door een bericht van een Gothische overwinning en van de aankomst der overwinnaars. Hij snelde naar de voorzaal en zag Hildebrand, Teja, Thorismut en Wachis. Met den uitroep „Overwinning" begroetten de vrienden elkander, en Teja en Hildebrand verkondigden dat ook bij Ticinum en Verona de bevolking van het platteland tegen de Byzantijnen waren opgestaan en hen geholpen hadden om de belegeraars te overvallen en, na vernietiging van hun verdedigingswerken, tot den aftocht te dwingen. Maar bij dit bericht lag in Teja's oogen en stem toch nog een diepere zwaarmoedigheid dan gewoonlijk.

„En wat hebt gij, behalve dit alles nog voor treurigs te berichten?" vroeg Totila.

„De smadelijke ondergang van een der beste mannen," en hij wenkte Wachis, die den dood van den koning en zijn vrouw vertelde.

„Verscholen in het riet van de rivier ben ik aan de pijlen van de Hunnen ontkomen, daarom leef ik nog, maar alleen echter om mijn meester en meesteres te wreken op den verrader en moordenaar Cethegus."

„Neen, ik heb het recht op het hoofd van den prefect," zei Teja.

„Maar voor alles," zei Hildebrand, „hebt gij toch recht erop, Totila, want gij hebt een broer op hem te wreken."

„Mijn broeder Hildebad?" riep Totila, „wat is er met hem gebeurd?"

„Hij is schandelijk vermoord," zei Thorismut, „door den prefect voor mijn oogen, ik kon er niets aan doen."

„Is mijn sterke Hildebad dood?" klaagde Totila, „vertel."

„De held lag met ons in den burcht Castranova bij Mantua. Het bericht van den schandelijken moord op den koning had ons bereikt. Daarom daagde Hildebad, Belisarius en Cethegus uit tot een tweegevecht. Kort daarop verscheen een heraut met het bericht, dat Belisarius de uitdaging aannam, en uw broeder wachtte op de vlakte tusschen onzen muur en hun legerplaats. Vroolijk snelde uw broer naar buiten, terwijl wij de ruiters volgden. Werkelijk reed uit de tent in gouden wapenrusting met gesloten helm en witten paardestaart, met het ronde schild, de ons allen welbekende Belisarius. Slechts twaalf ruiters volgden hem. En voorop, op zijn hengst, Cethegus, de prefect. De andere Byzantijnen bleven voor hun legerplaats staan. Hildebad gaf mij bevel met elf ruiters hem op gelijken afstand te volgen. De beide strijders begroetten elkander met de speer, de tuba klonk en Hildebad sprong los op zijn tegenstander. In een oogenblik viel deze met de lans door boord van zijn paard. Je broeder, volkomen ongekwetst, sprong van zijn paard met den uitroep: „Dat was niet een stoot van Belisarius" en opende den helm van den stervende. „Bessas" riep hij uit, woedend over het bedrog. Toen gaf de prefect een wenk. Twaalf Moorsche ruiters slingerden hun speren en doodelijk getroffen stortte je broeder neer. Toen wij dezen laaghartigen moord zagen, waren wij woedend en vertoornd van smart. Wij wierpen ons op de vijanden die, hopend op onze ontmoediging, uit de legerplaats waren gekomen. Na een wilden heeten strijd sloegen zij op de vlucht. Alleen aan de snelheid van zijn paard had de prefect het te danken, dat hij slechts door mijn speer aan den schouder gewond werd. Met van vreugde glinsterende oogen zag uw broer naar onze overwinning. Hij liet de kist, die hij uit Ravenna had meegenomen, bij hem brengen en zei: „Dit is de kroon, de helm, het schild en het zwaard van Theoderik, breng deze naar mijn broeder." En zijn laatste

woorden waren: „Hij zal mij wreken en het rijk weer hernieuwen. Zeg hem dat ik veel van hem heb gehouden." Daarna viel hij op zijn schild en zijn trouw hart hield op te slaan."

„Mijn broeder, oh, mijn lieve broeder," klaagde Totila, hij leunde tegen de zuil en tranen stonden hem in de oogen.

„Gelukkig, hij die nog weenen kan," sprak Teja zacht.

„Denk aan onzen eed," riep eindelijk Hildebrand, „op twee wijzen was hij je broeder, je moet hem wreken."

„Ja," riep Totila opspringend en onwillekeurig rukte hij het zwaard uit de scheede, „ik zal hem wreken."

Het was het zwaard van Theoderik.

„En het rijk herstellen," zei hij plechtig, het hoofd opheffend.

De oude Hildebrand drukte hem nu de kroon op het hoofd.

„Heil Totila, koning der Gothen."

Totila schrok, hij greep naar den gouden band.

„Wat doet gij?"

„De stervende heeft een voorspelling gedaan. Gij zult het rijk herstellen. Denk aan onzen bloedeed, nog zijn wij niet weerloos. Moeten wij de wapenen uit de handen leggen? Ze neerleggen voor verraad en en list."

„Neen," riep Totila, „dat willen wij niet. Welaan, dan is het ook goed een koning te kiezen, als teeken van nieuwe hoop. Maar hier staat Teja, die waardiger is en ook ouder dan ik. Kiest Teja."

„Neen," zei deze het hoofd schuddend, „ik nog niet, je broer heeft je stervend het zwaard en de kroon gezonden. Draag ze en wees gelukkig. En wanneer dit rijk te redden is, dan zal jij het redden. Is het niet meer te redden dan moet er nog een wreker overblijven."

„Nu gaat het er om," zei Hildebrand, „om in aller hart het vaste vertrouwen op de overwinning te doen herleven, dat is jouw taak, Totila. Kijk, schitterend komt de nieuwe dag te voorschijn, de zon dringt met haar eerste stralen door dit vertrek en kust je het voorhoofd als een aanwijzing der goden. Heil koning Totila, gij zult het koninkrijk herstellen."

De jongeling drukte den kroonhelm vast op de gouden lokken en zwaaide het zwaard van Theoderik.

„Ja," riep hij, „wanneer het door menschenkracht mogelijk is, dan zal ik het rijk herstellen."

ACHTENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Koning Totila had woord gehouden. De macht der Gothen in Italië, die bij zijn verheffing zich tot drie kleine steden met drieduizend gewapenden bepaalden, heeft hij nog eenmaal weten te herstellen en grooter gemaakt dan zij was in de dagen van Theoderik. Hij verdreef de Byzantijnen uit alle steden van het Schiereiland op een belangrijke uitzondering na. Hij veroverde de eilanden Sardinië, Sicilië en Corsica terug, ja, nog meer. Zegevierend breidde hij de oude grenzen van het rijk uit, daar de koning hardnekkig de erkenning van het Gothenrijk weigerde en drong met de Gothische vloot tot diep in de provinciën van het Oost-Romeinsche rijk, waar hij schrik en verwarring teweeg bracht. Onder zijn mild bestuur steeg Italië tot een bloei als in de dagen van Theoderik. De genialiteit van den veldheer, van den heerscher en van de wenschen, die in dezen blonden jongeling gesluimerd had, en die slechts door weinigen, door Theoderik en Teja vermoed werd en door niemand in zijn geheelen omvang was erkend, ontplooide zich nu schitterend, daar alle mogelijkheden voor hem open lagen. Het vroolijke jeugdige van zijn karakter was niet vernietigd door de zware beproevingen van deze jaren, de smart die hij te Neapolis en te Rome had moeten dulden en door de ontberingen die hij had moeten doorstaan. Maar dezen schitterenden trek van zijn karakter was gebleven en had het hart van iedereen gewonnen en iedereen bekoord.

„Hij is onweerstaanbaar als de zonnegod," verkondigde de Italianen, maar toch was er een kleine minderheid die zich verzette, dat was de rechtgeloovige kerk, die geen vrede kon hebben met de ketters, starre Republikeinen en de kern van de samenzweerders uit de Catacomben, de trotsche adelijke geslachten van Rome, de vrienden van den prefect. Maar dit kleine aantal kwam bij de groote massa van de bevolking niet in aanmerking. De eerste daad van den nieuwen koning

was het uitvaardigen van een manifest aan de Gothen en Italianen. Nauwkeurig berichtte hij eerst hoe Ravenna gevallen was, en koning Witichis door leugenachtige handelingen en niet door overmacht was ten onder gebracht. De Italianen riep hij op, nu zij ervaren hadden wat zij van Byzantium hadden te verwachten, tot hun oude vrienden terug te keeren. Daarvoor beloofde de koning hun niet alleen volledige gelijkstelling met alle Gothen en opheffing van alle Gothische voorrechten, maar ook de vordering van een eigen Italiaansch leger, en wat vooral door zijn tegenstelling groote uitwerking had, ontheffing van alle Italiaansche goederen en vermogens van belasting tot het einde van den oorlog. Een maatregel van het hoogste belang en van groote scherpzinnigheid was, dat, daar de adel, die Byzantijnsch gezind was, terwijl de landbouwers Gothisch waren gezind, ieder Romeinsch edele, die zich niet binnen drie weken aan de zijde der Gothen keerde, en zich niet onderwierp, zijn grondgebied verbeurd verklaard zag ten gunste van de boeren. Eindelijk stelde de koning nog een goede premie vast voor elk huwelijk, dat tusschen Gothen en Romeinen zou gesloten worden, terwijl hij daarbij in het vooruitzicht stelde, verkrijging van verbeurdverklaarde goederen van Romeinsche Senatoren. „Italie" besloot het manifest, bloedt uit de wonden, die de tyrannen van Byzantium haar heeft toegebracht, maar zal zich onder mijn schild weer herstellen. Help ons, zonen van Italië, onze broeders, de gemeenschappelijke vijanden, de Hunnen en Scythen van Justinianus verderven. Dan zal in het nieuwe rijk der Italianen, voortgekomen uit de vereeniging van Italiaansche schoonheid en beschaving met Gothische kracht en trouwheid, een nieuw volk ontstaan, dat in adel en heerlijkheid nog nooit zijn weerga ter wereld heeft gevonden."

Toen Cethegus de prefect, op zijn veldbed te Ravenna, waaraan hij door zijn wonden was gekluisterd, op een morgen uit zijn slaap ontwaakte, het bericht kreeg van Totila's verheffing, sprong hij met een verwensching op.

„Heer," waarschuwde hem de Grieksche geneesheer, u moet oppassen."

„Heb je het niet gehoord? Totila draagt de kroon der Gothen. Nu is het geen tijd meer om op te passen. Mijn helm, Syphax."

En hij rukte Lucius Licinius, die de boodschap had ge-

bracht, het manifest uit de handen en las vol begeerigheid.

„Is dat niet belachelijk? Is dat geen waanzin?" vroeg deze.

„Waanzin zou het zijn, wanneer de Romeinen nog Romeinen waren. Maar zijn zij het nog? Zij zijn het niet meer, dus vechten wij en niet de koning der Barbaren, voor een waanidee. In elk geval mag deze proef niet ondernomen worden, dit nieuwe gevaar moet in den kiem verstikt worden. De maatregel tegen den adel ten gunste van de plattelandsbevolking is een meesterstuk, er mag geen tijd zijn om het in werking te doen treden. Waar is Demetrius."

„Reeds gisterenavond is hij Totila tegemoetgegaan. Gij sliep, de geneesheer had verboden u te wekken, ook Demetrius verbood het."

„Totila koning, en mij laat men slapen. Weet gij niet, dat deze vlaskop de genius van het Gothenvolk is. Demetrius wil alleen de lauweren binnenhalen. Hoe sterk is hij?"

„Hij is tweemaal zoo sterk als de Gothen. Twaalfduizend tegen vijfduizend."

„Demetrius is verloren. Op! Te paard. Wapen alles wat een lans kan dragen. Laat alleen de gewonden op de muren. Totila moet nu reeds in het begin vernietigd worden; anders is er geen oceaan van bloed meer toe in staat. Geef mij wapenen, te paard!"

„Zoo heb ik den prefect nog nooit gezien," zei Lucius Licinius tot den arts.

„Dat is misschien de koorts."

„Neen hij heeft geen koorts."

„Dan begrijp ik het niet, want vrees kan het niet zijn. Syphax laten wij hem volgen."

Rusteloos dreef Cethegus zijn troepen voorwaarts, zoo rusteloos dat alleen een kleine ruiterbende hem bij kon houden. Op eenigen afstand volgde Marcus Licinius, Massurius met huurlingen van Cethegus en Balbus met de in allerijl gewapende burgers van Ravenna, want Cethegus had slechts grijsaards, kinderen en gewonden in de versterkte stad achtergelaten. Eindelijk had de prefect tenminste voeling gekregen met de achterhoede van den Byzantijnschen veldheer.

Totila trok van Tarvisium naar het Zuiden tegen Ravenna op. Talrijke gewapende hoofdtroepen uit de provinciën Ligurië, Venetië en Aemilia, die hem onderweg ontmoetten, kregen door zijn woorden nieuwen moed en sloten zich bij hem aan. Van

uur tot uur werd het leger van Totila versterkt, ook door Gothische krijgers, die alleen of in kleine scharen uit de gevangenschap waren ontkomen of ook uit hun vroegere schuilplaatsen waren opgebroken, nadat zij het verraad aan Witichis en het uitroepen van een nieuwen koning hadden vernomen.

Door den haast, waarmee Totila voorwaarts ging, om zoo de geestdrift van zijn troepen nog te kunnen gebruiken, evenals door den ijver, waarmede Demetrius hem tegemoet ging, om zich alleen met hem te meten, waren de beide legers weldra tegenover elkaar gekomen. Dit geschiedde bij de Pons Padi. De Byzantijnen stonden in de vlakte, achter zich hadden zij de rivier, waar zij met de helft van hun voetvolk overheen waren getrokken. Opeens verschenen de Gothen op de zachtglooiende helling met den rug naar het noordwesten. De ondergaande zon verblindde de Byzantijnen. Totila overzag van een heuvel, dicht voor de vijanden, hun positie.

„Aan mij de overwinning," riep hij juichend, trok het zwaard en vloog met zijn ruiters op den vijand toe als een valk op zijn buit.

Cethegus had weldra na zonsondergang met zijn ruiters de laatste verlaten legerplaats der Byzantijnen bereikt. Daar kwamen de eerste vluchtelingen hem reeds tegemoet.

„Keer terug, prefect," riep de eerste ruiter hem tegemoet, dien hij herkende, „Totila zit ons achterna. Hij heeft Artabazes, den dappersten aanvoerder van de Armeniërs, met eigen hand helm en hoofd doorkliefd." En snel ging de vluchteling verder.

„Een God uit den hemel voert de Barbaren aan," riep een tweede, „alles is verloren, de veldheer is gevangen, alles is op een wilde vlucht geslagen."

„Deze koning Totila is onweerstaanbaar," en wilde voorbij den prefect rijden, die hem den weg versperde.

„Vertel dat in de hel," sprak Cethegus en sloeg hem neer. „Voorwaarts."

Maar nauwelijks had hij dit gezegd, of hij nam zijn bevel terug, want reeds kwamen in dichte massa's de verslagen Byzantijnen aanrennen, en de prefect zag in, dat het onmogelijk was met zijn hoopje mannen de duizende vluchtelingen tegen te houden. Besluiteloos sloeg hij een oogenblik dit schouwspel gade. Reeds werden de Gothische vervolgers in de verte zichtbaar. Opeens kwam de gewonde Vitalius, een legeraanvoerder van Demetrius naar hem toe.

„Er is geen houden meer aan, het gaat zoo verder tot Ravenna."

„Dat geloof ik ook," sprak Cethegus, „zij zullen mijn mannen eerder met zich voortslepen dan dat deze in staat zijn ze tegen te houden."

„En het is nog maar de helft der overwinnaars die ons vervolgen onder aanvoering van Teja en Hildebrand. De koning is nog op het slagveld, ik heb gezien dat hij in zuid-westelijke richting ging."

„Waarheen?" vroeg Cethegus opmerkzaam, „in welke richting?"

„In zuid-westelijke richting."

„Hij wil naar Rome," riep Cethegus uit en keerde zich om op zijn paard, dat hoog opsteigerde. „Wij moeten hier vandaan. Volg mij naar de kust. De zeeweg is vrij. Op naar Rome."

VIERDE DEEL

NEGENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Buitengewoon mooi en zeer bekend om zijn liefelijke ligging is het dal, waarin de Passara, die van het noorden komt in de Athesis, die van het westen naar het zuid-oosten loopt, uitmondt. Boven aan de Passara ligt hier de Romeinsche nederzetting Mansio Majae. Nog iets verder stroompwaarts, op een overhellende rots, ligt de burcht Teriolis. Tegenwoordig heet de stad Meran; de burcht heeft den naam aan het graafschap Tirol gegeven, terwijl Mansio Majae tegenwoordig nog gehoord wordt in het aan villa's rijke plaatsje Mais. Indertijd lag echter in het Castrum Teriolis een Oost-Gothische bezetting, terwijl in het vruchtbare dal met zijn zacht klimaat overal Oost-Gothische families in grooten getale werden aangetroffen.

Op een der hoogste bergen aan den linker oever van de Athesis had zich in vroeger tijden de Goth Iffa neergezet en zijn geslacht was daar blijven wonen. Nog heden ten dage noemt men den berg hier, den Iffinger. Zooals dit dikwijls gebeurde had Iffa en de zijnen den grond vreedzaam met de Romeinen, die zij er aantroffen, gedeeld. Een derde van het akkerland, de weiden en de bosschen, het derde deel van het huis, de slaven en het vee, was, zooals overal, door de Romeinsche bezitters aan de Gothen afgestaan. In den loop der jaren had de Romeinsche gastheer de gedwongen nabijheid der Barbaren minder aangenaam gevonden. Daarom stond hij hun tegen vergoeding van dertig paar runderen, uit Pannonië meegebracht, welke de Germanen zoo voortreffelijk wisten aan te fokken, het recht op de hem toekomenden grond af. De Romeinen trokken nu naar het zuiden, waar zij meer met hun landgenooten bijeen waren. De berg der Iffinger was zoodoende geheel Germaansch geworden, want op een keer had de tegenwoordige heer ook de weinige Romeinsche slaven plotseling verkocht en nieuwe knechten en meiden, die allen Germanen waren—gevangen Gepieden—

aangeschaft. De tegenwoordige heer van de nederzetting heette zelf ook Iffa, zooals zijn voorvaderen. Hij leefde eenzaam, deze man met de zilveren haren; een broeder, zijn vrouw en een schoondochter waren vele jaren geleden beneden door een berglawine omgekomen. Een zoon, een jongere broeder en diens zoon waren op den wapenkreet van koning Witichis weggetrokken, maar nooit teruggekeerd van het beleg voor Rome. Alleen zijn beide kleinkinderen waren hem overgebleven, een jongen en een meisje van zijn gevallen zoon.

Prachtig was de zon ondergegaan achter de bergen, die in een wijden kring het zuiden en het westen van het onvergelijkelijk schoone Etschdal omgaven, een warme roodgouden gloed gevend aan het porphyr der bergen, een kleur als van donkerrooden wijn.

Opeens kwam schrede voor schrede, nu en dan even stilstaand, met de hand voor de oogen in het schitterend avondrood starende, een kind, of was het reeds een meisje, die een groep lammeren voor zich uitdreef, langs de groene helling, op wier top eenigszins bezijden het woonhuis de stallen waren gelegen.

„Waar is hij nu?" vroeg zij, „anders klimmen zijn geiten ook naar beneden, wanneer de zon ondergaat. Mijn bloemen zullen zoo gauw verwelken," en zij ging op een stukje rots aan den weg zitten, liet de lammeren nog wat grazen, legde de hazelroede naast zich, deed haar schort van schapenvel, dat zij tot nu toe met de linkerhand had opgehouden, weer naar beneden vallen, waardoor de schoonste Alpenbloemen in een groot aantal voor haar op den grond vielen. Zij begon een krans te vlechten en nadat deze af was, probeerde zij de lengte om haar eigen hoofd.

„Zijn hoofd is grooter, dat is waar. Wij zullen er nog een paar Alpenbloemen bij doen, en zij knoopte de beide einden der krans vast, sprong op en en schudde de laatste bloemen uit haar schort, nam de krans in de linkerhand en ging de steile helling naar beneden, waar de beek tegen de steenen klotste.

„Neen, blijven jullie hierboven wachten," zei zij tegen de lammeren, „ik kom dadelijk weer terug, en zij dreef de lammeren terug, die haar wilden volgen en nu blatend naar hun meesteres keken. Handig klom en sprong het geoefende meisje de steile helling af; nu eens hield zij zich vast aan struiken, dan weer sprong zij van den eenen steen op den

anderen. Onder het springen brokkelden de zachte steenen onder haar voeten weg en rolden naar beneden en plotseling hoorde zij nu van onder een steen een scherp en dreigend gesis. Voor zij zich kon omkeeren, stak een groote koperkleurige slang, waarschijnlijk door een gevallen steen gestoord, de kop in de hoogte. Het kind schrok, haar knieën knikten en luid riep zij uit: ,,Adalgoth, help, help!"

Dadelijk weerklonk het antwoord als een scherpe strijdkreet.

,,Allarik, Allarik," en het hout van het struikgewas ter rechter zijde hoorde men kraken, steenen rolden naar beneden en pijlsnel vloog tusschen de kronkelde slang en het angstige meisje een slanke jongen met een ruig wolfsvel om zich heen. Als een speer zwaaide hij zijn sterken werpstok in de hoogte en zijn schot was zoo goed gemikt, dat de ijzeren punt den smallen kop van de adder in den grond boorde. Krampachtig slingerde het lange lichaam zich om den doodenden stok.

,,Gotho, ben je gewond?"

,,Neen, dank, mijn trouwe vriend," en snel drukte zij hem de krans op de goudbruine kroezige haren.

,,Heil held en redder. Kijk, de zegekrans was reeds van tevoren gevlochten. Wat staat die kroon je mooi," en van bewondering sloeg zij vol vreugde haar handen inelkaar.

,,Je bloedt aan je voet," zei hij bezorgd, ,,laat ik de wonde uitzuigen, wanneer de slang je gebeten heeft."

,,Het is alleen maar een steen geweest en jij zou misschien sterven als je het deed."

,,Voor jou Gotho, zou ik dat graag doen. Maar het gif is niet schadelijk, wanneer je het in den mond neemt. Laat ik de wonde in elk geval uitwasschen. Ik heb nog azijn en water in mijn lederen flesch en dan zal ik er salie of andere kruiden opdoen," en zachtjes drukte hij haar op den steen, knielde voor haar, nam haar blooten voet zorgvuldig in zijn linkerhand en wiesch hem met het mengsel uit de flesch. Toen sprong hij op om de kruiden te zoeken, waarmede hij spoedig terug kwam. Hij legde deze nu op den voet en met zijn leeren riem verbond hij zorgvuldig de kleine wonde.

,,Zeg eens, lieve broeder," zei zij, terwijl zij boven bij de lammeren aangekomen waren, ,,waarom heb je daar net, toen je de adder aanviel, uitgeroepen: Allarik, Allarik, evenals toen je eenigen tijd geleden een steenadelaar hebt

weggejaagd, die zich op een van de lammeren had geworpen?"

„Dat is mijn strijdkreet."

„Van wien heb je dien geleerd?"

„Van grootvader, toen hij mij voor het eerst op de wolvenjacht meenam en ik dit vel van Isigrims ribben heb getrokken. Hij zei, toen ik mij onder den kreet Iffa, Iffa, op de wolven wierp:

„Je moet niet Iffa roepen, Adalgoth evenals ik. Wanneer je een held of een monster aanvalt, moet je zeggen Allarik, dat brengt overwinning."

„Maar geen een van onze voorvaderen of familieleden heet toch zoo, broeder. Wij kennen toch al hun namen."

Zij hadden nu de stallen bereikt, de dieren naar binnen gebracht en zich op de houten bank voor het woonhuis neergezet.

„Er zijn" zei het meisje in gedachten, „Iffamer onze vader, Wargs de oom, die onder de lawine is omgekomen, Iffa, overgrootvader, Iffamuth, een andere oom, Iffaswinth diens zoon, onze neef, en Iffarig, de grootvader en dan weer Iffa, maar geen Allarik."

„En toch staat mij nog vaag bij, dat ik, in den tijd dat onze sterke oom Wargs onder de bergen begraven werd, den naam dikwijls heb gehoord en hij bevalt mij. En grootvader heeft mij ook verteld van een heldenkoning van dien naam, die het eerts den Romaburcht heeft ingenomen, je weet wel, dat is de stad, waarvan onze vader, oom Iffamuth en neef Iffawsinth niet zijn teruggekeerd. Deze Allarik is jong gestorven evenals Siegfried de slangendooder en Balthar, de god der Heidenen en zijn graf is in een diepe rivier; daar ligt hij op een gouden schild onder zijn schatten en het hooge riet ruischt over hem heen. Thans is er een andere koning opgestaan, deze heet Totila, zooals de soldaten, die de bezetting boven in het slot Teriolis aflossen, vertellen, en deze moet zijn evenals Allarik en als Siegfried en als de lichte zonnegod, en ik, had grootvader gezegd, moet ook een krijgsman worden en eens wegtrekken naar koning Totila en op de vijanden instormen onder den krijgskreet: Allarik, Allarik en ik heb ook eigenlijk genoeg van dit rondloopen op de bergen en dit geitenhoeden. Hier is geen andere vijand te vinden dan de wolven of hoogstens een beer, die de druiven en de honing tracht te stelen. Iedereen prijst mijn liederen en mijn harpspelen, maar ik merk wel, dat dit niet zoo veel is

en dat ik van den ouden man niets meer kan leeren en ik zou toch zoo graag fiere liederen zingen. Ik kan niet genoeg hooren vertellen van deze soldaten boven in de bergen over de overwinningen van den zonnekoning Totila. Onlangs heb ik nog den ouden Hunibad, het fraaiste hert, dat ik geschoten had, ten geschenke gegeven, omdat hij mij voor de derde maal den slag bij de Padusbrug vertelde. Meegesleept door hetgeen zij mij vertelden, waarbij koning Totila, den duisteren helschen koning, den verschrikkelijken Cethegus, overwint, heb ik een lied, een harplied, daarop gemaakt, dat zoo begint:

Beef en sidder,
Taaie Cethegus;
Hier baat geen streek.
Teja, de dappere,
Verbrijzelt uw trots
En helder als het daglicht,
Doemt op uit den morgen
Uit nacht en uit nevel
De stralende lieveling
Van den Heer der hemelen,
De schitterend schoone,
De dappere koning.

Maar verder gaat het nog niet en ik kan ook niet alleen verder dichten. Ik heb een kundigen meester noodig voor de woorden en de harp. En ook op den grooten speerwerper Teja, dien men den zwarten graaf noemt en die op wonderlijke wijze de harp moet bespelen, zou ik ook gaarne een lied, dat ik reeds half af heb, afmaken. En ik zou al lang weggegaan zijn zonder grootvader te vragen, die altijd zegt, dat ik nog te jong ben, wanneer niet een ding mij hier hield," en haastig sprong hij op.

„En wat is dat, broeder?" vroeg Gotho, die rustig bleef zitten en hem met haar groote, lichtblauwe oogen aankeek.

„Wanneer je het niet weet," zei hij half boos, „zeggen kan ik het je niet. Ik moet naar boven om nieuwe pijlpunten te smeden in de smidse. Geef mij nog een kus. Zoo."

Snel ging hij naar het bijgebouw, waarvoor slijpsteenen en allerlei werktuigen stonden. Gotho liet het hoofd op de handen rusten en keek peinzend voor zich uit. Toen zei zij hardop:

„Ik kan het niet raden, want hij zou mij toch zeker meenemen. Wij kunnen niet zonder elkaar leven."

Met een zucht stond zij op en keerde naar het grasveld terug, waarop het linnen lag te bleeken. Maar in het woonhuis achter het venster verscheen de oude Iffa. Hij had alles gehoord.

„Dat gaat niet langer zoo," zei hij het hoofd schuddend. „Ik heb het nooit over mijn hart kunnen verkrijgen de kinderen te scheiden. Het waren immers kinderen. Ik heb aldoor nog wat gewacht en nu heb ik bijna al te lang gewacht. Weg met jou, Adalgoth."

Hij trad uit het woonhuis en liep langzaam naar de smidse. Adalgoth knikte, toen zijn grootvader binnenkwam, zwijgend zonder dat hij zich in zijn arbeid liet storen. Dapper sloeg hij op het aambeeld, zoodat de vonken er af vlogen.

„Kom aan," dacht de oude, „nu denkt hij toch alleen aan pijlen en ijzer."

Maar plotseling hield de jonge smid met een krachtigen slag op, wierp den hamer weg, streek zich over het warme voorhoofd en vroeg, terwijl hij zich snel naar Iffa toekeerde:

„Waar komen de menschen toch vandaan, grootvader?"

„Jezus, Wodan en Maria!" riep de oude man en ging verschrikt een eindje achteruit. „Hoe kom je aan zulke gedachten, jongen?"

„De gedachten komen naar mij toe, niet ik naar hen. Ik bedoel namelijk de eerste menschen, de allereersten. De lange Hermegisel, daarboven in Teriolis, die uit de kerk der Arianen te Verona is weggeloopen en lezen en schrijven kan, zegt, dat de God der Christenen in een park een man uit leem heeft gemaakt en uit diens rib, toen hij sliep, een vrouw. Dat is om te lachen en ik geloof het niet. Maar in ieder geval moeten er toch in het begin weinig menschen zijn geweest."

„Natuurlijk."

„En er was ten slotte toch maar een familie?"

„Zeker."

„En de ouden stierven meestal voor de jongen?"

„Ja, zeker."

„Nu, grootvader, dan wil ik u wat zeggen. Dan moesten de menschen ook uitgestorven zijn of, omdat zij er nog zijn, ziet u en daar wilde ik juist naar toe, moesten broeder en zuster dikwijls met elkander trouwen, tot er verschillende families ontstonden."

„Adalgoth, de elfen hebben je te pakken. Je spreekt wartaal."

„Dat is niet waar. Om kort te gaan, wanneer het vroeger mogelijk was, kan het nu nog gebeuren en ik wil met mijn zuster Gotho trouwen."

De oude man stond op en wilde hem den mond stoppen, maar de jongeling ging achteruit.

„Ik weet reeds alles wat ge zeggen wilt. De priesters uit Tridentum zouden er achter komen en ook de graaf van den koning. Maar ik kan immers met haar naar een ver land trekken, waar niemand ons kent en zij gaat vast met mij mede, dat weet ik zeker."

„Weet je dat ook al?"

„Dat weet ik."

„En wat je nog niet weet," zei de oude man ernstig en op beslisten toon, „is, dat je dezen nacht voor het laatst hier bent. Op, Adalgoth, ik beveel het je, je grootvader en je voogd, je hebt een edeler plicht te vervullen. De plicht van de wraak. Een heilige taak van je oom Wargs, die daar onder de bergen ligt. Een taak van je voorvaderen, je bent rijp en sterk genoeg om die te vervullen en daarom moet je naar het hof van koning Totila gaan en dienst nemen in zijn leger. Morgen bij het opbreken van den dag vertrek je naar het zuiden, naar Italië, waar koning Totila het onrecht straft en het recht doet zegevieren en den ellendeling Cethegus bestrijdt. Volg mij in mijn kamer, daar zal je een kleinood geven van oom Wargs en ook nog vertellen, wat noodig is voor je. Ik zal je een raad geven en zeggen hoe je je kunt wreken. Wanneer je zult handelen naar mijn woord en naar dat van je oom, zul je een sterke en gelukkige held worden aan het hof van koning Totila en dan alleen zul je Gotho terugzien."

Ernstig en bleek volgde de jongeling zijn grootvader in huis. Langen tijd spraken zij zachtjes in de kamer van den ouden man. Bij het avondeten ontbrak Adalgoth. Hij was eerder moe dan hongerig en had zich reeds te bed begeven, liet hij door zijn grootvader aan zijn zuster zeggen. Maar 's nachts, toen zij sliep, kwam hij op zijn teenen in haar vertrek. De maan wierp haar liefelijke stralen op het engelachtige gezicht. Op den drempel bleef hij staan, alleen de rechterhand strekte hij naar haar uit.

„Ik zal je terugzien," sprak hij, „mijn Gotho."

Hij keerde zich om en verliet weldra het eenvoudige Alpenhuis. De sterren begonnen te verbleeken en frisch versterkend waaide de nachtlucht van de bergen om zijn slapen. Hij zag naar den zwijgzamen hemel. Daar schoot een ster met een grooten boog over zijn hoofd. Zij viel naar het zuiden. De jongeling hief zijn herdersstaf op:

„De sterren roepen mij daarheen. Pas nu op, ellendige Cethegus."

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

De prefect had na den slag aan de Padusbrug de hem volgende troepen boden toegezonden, om zijn soldaten en de burgers te Ravenna, die niet zoo spoedig voortrukten, te zeggen, zich naar de laatstgenoemde stad te begeven. De vluchtende troepen van Demetrius liet hij aan zijn lot over.

Totila had alle veldteekenen en vaandels van de twaalf duizend buit gemaakt, „iets wat de Romeinen nooit te voren gelukt was," zooals Prokopius vertoornd schreef. Cethegus snelde zelf met zijn kleine gevolg dwars door de Aemilia naar de westkust van Italië, die hij bij Populonium bereikte, scheepte zich snel in en liet zich voortgedreven door een snellen noord-westen wind, die, zooals hij zei, de ouden goden van Latium hem gezonden hadden, naar de haven van Rome, Portus, brengen. Toen hij hier aangekomen was, had Cethegus alle mogelijke verdedigingsmaatregelen genomen, want snel naderde koning Totila na de tweede overwinning bij Mucella, alleen nog opgehouden door de eerbewijzen die alle steden en kasteelen hem op zijn weg bereidden, en die als in wedijver voor hem onder gejubel de versierde poorten ontsloten. De enkele burchten, die door een sterke Byzantijnsche bezetting werden verdedigd, werden omsingeld door kleine afdeelingen, die Totila uit Italianen vormde en die door eenige Gothische kerntroepen bijeen gehouden werden. Hij kon dit doen, omdat Gothen en Italianen hem op weg naar Rome van alle zijden toestroomden. Bij duizenden stelden de Italiaansche colonen, die hij vrij verklaard had, zich onder zijn vaandel. In de kleine steden stonden de burgers op tegen de Byzantijnsche bezettingen, ontwapenden hen en dwongen hen af te trekken. Ja, zelfs des oldaten van Belisarius, die sedert zijn vertrek maandenlang van de keizerlijke logotheten geen soldij hadden ontvangen, boden de Gothen hun wapens aan. Zoo verscheen Totila met een zeer aanzienlijk leger van Gothen en Italianen enkele dagen na

de aankomst van den prefect voor de poorten van Rome.

Met luide jubelkreten werden kort daarop in het Gothische leger de dappere Wölsung, hertog Guntharis, Wisand, de bandelarius, graaf Markja en de oude Grippa begroet. Totila had van Constantianus en Johannes, de bevelhebbers van Ravenna gedaan gekregen, dat deze krijgsgevangenen tegen keizerlijke aanvoerders, die bij den slag aan de Padusbrug in handen der Gothen waren gevallen, werden uitgewisseld.

Cethegus stond nu tegenover de bijna niet te volbrengen taak, zijn grootsch aangelegde vestingwerken te bemannen. Hem ontbrak op het oogenblik niet alleen het geheele leger van Belisarius, maar ook het grootste gedeelte van zijn eigen huurlingen, die eerst langzamerhand over zee van Ravenna naar Portus konden worden overgebracht. Om den geheelen omtrek van de uitgestrekte muren ook maar eenigszins te bezetten, moest Cethegus van zijn Romeinsche legionaren een buitengewone krachtsinspanning eischen, daar zij niet afgelost konden worden en hun aantal moest hij bovendien door allerlei gewelddadige maatregelen versterken. Alle mannelijke inwoners, van zestienjarige knapen tot zestigjarige grijsaards toe, riep hij op, alle zonen van Romulus, Camillus en Caesar moesten onder de wapenen komen om de heiligdommen van hun voorvaderen tegen de Barbaren te beschermen. Maar zijn oproep werd nauwelijks gelezen en verspreid, zoodat er slechts weinig vrijwilligers kwamen, terwijl hij woedend bemerkte, hoe het manifest van den Gothenkoning, dat iederen nacht op vele plaatsen over de muren vloog, overal door groepen menschen werden gelezen. Hij had daarom woedend uitgevaardigd, dat iedereen die het manifest zou oprapen, aanslaan, voorlezen of verspreiden, gestraft zou worden door confiscatie van vermogen of berooving van zijn vrijheid, maar toch ging het van hand tot hand en zijn lijsten, die in alle wijken van de stad waren neergelegd om vrijwilligers bij elkaar te krijgen bleven liggen. Daarom zond hij zijn Isauriërs in alle huizen, liet knapen en grijsaards met geweld naar de wallen sleepen en weldra was hij meer gevreesd en gehaat dan geliefd. Alleen door zijn ijzeren strengheid en het langzamerhand binnenkomen van de Isauriërs, hield hij de ontevredenheid van de Romeinen in toom.

In de Gothenlegerplaats kwam de eene goede tijding na de andere. Teja en Hildebrand hadden de Byzantijnen tot voor de poorten van Ravenna vervolgd. De weer in vrijheid

gelaten Demetrius verdedigde deze stad tezamen met Johannes, den bloedige; Constantianus streed in de haven tegen Hildebrand, die Ariminum in het voorbijgaan had ingenomen, daar de burgers de Armeensche soldaten van Artasires ontwapend en de poorten hadden open gesloten. Teja versloeg en doodde in een tweegevecht den dapperen Byzantijnschen veldheer Verus, die met een uitgelezen troep soldaten hem de overgave van den Santernus wilde beletten, trok door geheel Noord-Italië met den oproep van Totila in de linker en het dreigende zwaard in zijn rechterhand en in enkele weken waren alle steden en burchten, tot bij Mediolanum, onderworpen aan de Gothen.

Totila, die door de ervaring van de eerste belegering, wijzer was geworden, wilde zijn leger niet blootstellen aan een stormaanval op de geweldige verdedigingswerken van den prefect en wilde ten slotte ook zijn toekomstige hoofdstad niet aan de daarmee gepaard gaande verwoesting prijsgeven.

„Op houten bruggen en op linnen vleugels kom ik naar Rome," riep hij op een dag hertog Guntharis toe, wien hij het insluiten van de stad overliet, terwijl hij met zijn geheele ruiterij naar Neapolis snelde. In de haven van deze stad lag de keizerlijke vloot met een geringe bezetting. Totila's opmarsch langs den Apischen straatweg naar Beneden-Italië geleek meer op een triomftocht dan op een veldtocht. Deze streek, die het langste gebukt was gegaan onder het juk de Byzantijnen, was het eerst bereid, de Gothen als bevrijders te begroeten. Met bloemenkransen kwamen de meisjes van Terracina den schoonen Gothenkoning tegemoet. Het volk van Minturnae verscheen buiten de poorten met een vergulden wagen om den koning te ontvangen. Men tilde hem van zijn wit paard en trok hem op den wagen jubelend de poort binnen.

„Ziet hier," weerklonk het in de straten van Casilinum, waar van ouds de Campanische Diana werd vereerd, „Pheubus Apollo is van den Olympus gekomen en houdt thans zijn intocht in de stad van zijn zuster." Zoo ging het verder tot Neapolis langs denzelfden weg, dien hij eens als vluchteling, gewond, 's nachts haastig had afgelegd. De bevelhebber van de Armeensche soldaten in de stad, een zeer dappere, maar zwakke troep, Phaza, durfde de bevolking niet te vertrouwen om een belegering af te wachten. Hij zond zijn lansdragers

en de gewapende burgers van Neapolis den koning in het open veld tegemoet. Maar voor het begin van het gevecht reed een ruiter op een wit paard uit de slagorde der Gothen, nam den helm van het hoofd en riep:

„Kent gij mij niet meer, mannen van de Parthenopaeische stad? Ik ben Totila. Gij hebt van mij gehouden, toen ik zeegraaf van uw haven was. Gij moet mij zegenen als uw koning. Weet gij niet meer hoe ik uw vrouwen en kinderen op mijn schepen uit de haven van Belisarius heb gered? Weet, dat uw vrouwen en kinderen weer in mijn macht zijn. Nu niet als mijn beschermelingen, maar als mijn gevangenen. Gij hebt ze naar Cumae gebracht, om ze op het sterke slot voor de Byzantijnen, misschien ook voor mij, in veiligheid te brengen. Men heeft mij aangeraden ze als gijzelaars te houden om zoo de overige steden tot overgave te dwingen. Het stuitte mij tegen de borst. Ik heb ze allen vrijgelaten en de vrouwen der Romeinsche senatoren heb ik naar Rome laten brengen. Alleen uw vrouwen en kinderen, mannen van Neapolis, heb ik in mijn leger doen komen en niet als gijzelaars of gevangenen, maar als mijn gasten. Ziet, daar komen zij uit mijn tenten. Open uw armen om ze te ontvangen. Zij zijn vrij. Wilt gij nu tegen mij strijden? Ik kan het niet gelooven. Wie is de eerste onder u, die op mijn borst aanlegt?"

Na deze woorden sloeg hij zijn witten mantel open.

„Heil koning Totila, den goede," was het jubelend antwoord en het heetbloedige volk wierp de wapenen neer, stroomde naderbij, begroette juichend de bevrijde vrouwen en kinderen, kuste den jongen koning den zoom van zijn mantel en zijn voeten. De aanvoerder van de soldaten kwam naar hem toe.

„Mijn lansen zijn omringd en te zwak om alleen te strijden. Hier, o koning, neem mijn zwaard, ik ben uw gevangene."

„Niet zoo, dappere Phaza. Gij zijt niet overwonnen en daarom ook niet gevangen. Ga heen, waar gij wilt met uw troep."

„Ik ben overwonnen en gevangen door uw grootmoedigheid en door den lichten glans van uw oogen. Sta mij toe voortaan onder uw vaan te strijden."

Op deze wijze had Totila nog een uitgelezen bende soldaten aangewonnen, die hem voortaan trouw ter zijde zouden staan.

Onder een regen van bloemen hield hij zijn intocht door

de Porta Nolana, Nog voor Aratius, de bevelhebber van de vloot in den haven het anker van zijn oorlogsschepen kon lichten, had de bemanning van de talrijke naast hem liggende handelsschepen, oude bewonderaars en dankbare beschermers van Totila, de Byzantijnsche matrozen overwonnen en de aanvoerders gevangen genomen.

Zonder een druppel bloed te vergieten had de koning der Gothen een vloot en de derde stad van het rijk in handen gekregen. Maar stil en zachtjes sloop hij weg van den feestmaaltijd, dien de jubelende stad hem 's avonds aangeboden had. Met verwondering zagen de Gothische wachters in de stilte van den nacht hun koning zonder gevolg verdwijnen in de half ingestorte torenmuren bij de Porta Capuana.

Den volgenden dag verscheen een decreet van Totila, waarbij de Joodsche vrouwen en meisjes van Neapolis voor altijd van het tot nog toe haar opgelegde hoofdgeld bevrijd werden; bovendien werd het hun toegestaan, daar zij anders geen uiterlijke sieraden mochten dragen, haar borst met een gouden hart te versieren.

In een tuintje, waar verwilderde klimop en rozen een hoog steenen kruis en een ingezonken grafsteen bedekten, verscheen weldra een prachtige zwart marmeren gedeksteen met een eenvoudig opschrift: „Mirjam Valeria." Er was niemand in Neapolis, die wist wat dit beteekende.

EENENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Van alle zijden stroomden nu uit Campanië, Brutië Lucanië, Apulië en Calabrië, afgezanten der steden naar Neapolis, om den koning der Gothen als bevrijder binnen hun muren uit te noodigen. Ook het belangrijke en sterke Beneventum gaf zich over, evenals de naburige vestingen Asculum, Canusia en Acheruntia. Bij duizendtallen kwamen de gevallen voor, dat de colonen, de landerijen van hun heeren, die of gevallen waren, of naar Byzantium en Rome waren gevlucht, toegewezen kregen. Behalve Rome en Ravenna waren van de groote plaatsen nu nog maar Florentia onder Justinus, Spoletium onder Bonus en Herodianus en Perusia onder den Hun Uldugant, in handen van de Byzantijnen. Binnen weinige dagen had de koning, die zoo goed op de hoogte was van de zeevaart, met vele Italianen uit het zuiden, het Schiereiland versterkt, zijn veroverde vloot opnieuw bemand en voerde deze in volle pracht, met zeilen en vlaggen, de haven uit, terwijl de ruiterij van zijn leger langs de Via Appia naar het noorden optrok. Hun beider doel was Rome; Teja trok, nadat hij al het land tusschen Ravenna en den Tiber had veroverd — de vestingen Petra en Caesena vielen zonder het minste gevecht — langs de Via Flaminia met een derde Gothisch leger tegen de stad van Cethegus op. De prefect bemerkte wel dat het nu ernst begon te worden, en grimmig als een in zijn hol aangevallen draak wilde hij zich verweren. Met een trotschen en tevreden blik nam hij de schansen en wallen op, zijn eigen geweldig werk en tot zijn wapenvrienden, die ongerust waren over de naderende Gothen, zei hij:

„Wees gerust, zij zullen zich de tweede maal tegen dezen muur te pletter loopen."

Maar inwendig was hij niet zoo erg gerust als zijn taal en gezicht wel deden vermoeden. Niet dat hij berouw had over zijn daden, of zijn plannen als onuitvoerbaar beschouw-

de, maar het gevolg, dat zijn werk na verschillende mislukkingen, eindelijk zoo dicht het doel genaderd was, terwijl dit na de verheffing van Totila weer zoo ver af scheen, verdroot hem ten zeerste. Vurig verlangde Cethegus naar de komst van een sterke vloot uit Ravenna, die hem de rest van zijn soldaten en alles wat het leger van Demetrius kon missen aan legionaren, evenals een voorraad levensmiddelen zou brengen. Wanneer deze versterkingen waren aangekomen, zou hij de ondraaglijke diensten der Romeinen kunnen verlichten. Wekenlang had hij de toenemende verbittering der burgers met het oog op de naderende vloot trachten te keeren. Eindelijk kwam er bericht, dat de schepen in aantocht waren. Cethegus liet dit door herauten in alle straten verkondigen. De volgende Iden van October zouden achtduizend burgers van de muren naar hun haardsteden kunnen trekken. Hij liet wijnrantsoenen op de muren verdeelen. Op de Iden van October hing een dichte nevel over Ostia en de zee. Op den dag na de Iden vloog een kleine zeilboot van Ostia naar Portus, de haven van Rome binnen. De bevende bemanning, legionaren uit Ravenna, jammerden: „Koning Totila heeft met de vloot uit Neapolis de triremen uit Ravenna onder bescherming van een dikken mist overvallen en van de tachtig schepen twintig verbrand of in den grond geboord; zestig echter zijn met de geheele bemanning en mondvoorraad veroverd."

Cethegus wilde het niet gelooven. Hij sprong aan boord van zijn eigen snelle roeiboot „Sagitta" en vloog den Tiber af. Maar met moeite ontkwam hij aan de schepen van den koning, die reeds de haven Portus versperden en met kleine kruisers den Tiber opwaarts voeren. Met den grootst mogelijken spoed liet de prefect den Tiber met een dubbele afsluiting voorzien. De eerste bestond uit gekapte masten, de tweede uit een ijzeren ketting, een boogschot verder aangebracht, evenals Belisarius bij de eerste belegering had laten maken. De ruimte tusschen de eerste en de tweede versperring werd gevuld met een groot aantal kleine booten. Cethegus voelde het volle gewicht van den hem toegebrachten slag. Niet alleen waren zijn zoo vurig verlangde versterkingen in handen van den vijand gevallen, niet alleen moest hij de Romeinen, die hem vervloekten, inplaats van de beloofde verlichting nog zwaardere lasten opleggen — want ook de oevers moesten nu tegen eventueele aanvallen van Gothische schepen gedekt

worden — maar met angst zag Cethegus het naderen van een der verschrikkelijkste vijanden, den honger. De waterweg, langs welken hij hoopte, dat de voorraden zouden worden toegevoerd, waren versperd. Italië bezat geen derde vloot meer. Die van Neapolis en van Ravenna sloten onder Gothische wimpels Rome van de zee af. De laatste ruiters echter, die Marcus Licinius op verkenning en voor proviandeering had uitgezonden, kwamen verschrikt teruggesneld en meldden, dat een sterk Gothisch leger, aangevoerd door den vreeselijken Teja, in snelle marschen op de stad afkwam. Een voorhoede stond reeds in Reate en den volgenden dag was Rome ook van de noordzijde ingesloten en alleen aangewezen op eigen krachten. Maar de burgers waren te zwak, hoe sterk ook de muren van den prefect en zijn moed waren. Weken en maanden hield de ijzeren dwang van Cethegus de moedeloozen nog in toom. Deze hadden reeds lang de stad over willen geven, reeds zag men den val van de stad door den honger tegemoet, maar opeens trad een onverwachte gebeurtenis in, die de hoop van de belegerden opnieuw opwekte, en die den genius van den jongen koning op een harde proef stelde. Belisarius was plotseling weer op het oorlogstooneel verschenen.

TWEEENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Toen in het keizerlijk paleis te Byzantium de slechte berichten elkaar opvolgden, en de nederlagen aan de Padusbrug en bij Mucella evenals de belegering van Rome en het verlies van Neapolis en een groot deel van Italië bekend werden, zag keizer Justinianus, die het oosten en het westen reeds vereenigd hoopte, zijn schoone droomen in rook opgaan. Het was nu gemakkelijk voor de vrienden van Belisarius om te bewijzen, dat het terugroepen van den held de reden van al deze tegenspoeden was. Duidelijk kon men zien, dat zoolang Belisarius in Italië was, overwinning op overwinning werd behaald, terwijl, zoodra hij den rug omgedraaid had, het eene onheil volgde op het andere. De Byzantijnsche bevelhebbers in Italië erkenden openlijk, dat zij niet in staat waren de plaats van Belisarius in te nemen. „Ik ben niet in staat," schreef Demetrius uit Ravenna, „den strijd tegen Totila in het open veld aan te gaan, ja, nauwelijks kan ik deze vesting temidden der moerassen verdedigen. Neapolis is gevallen en Rome kan iederen dag vallen. Zend ons den man met den leeuwenmoed, dien wij in onze overmoedigen waan niet meer noodig achtten. Zend ons weer den overwinnaar der Wandalen en Gothen."

En hoewel Belisarius gezworen had nooit meer den ondankbaren keizer te dienen, was hij alle onaangename gevoelens dadelijk vergeten, toen Justinianus hem weer glimlachend aanzag. En toen hij hem eindelijk na den val van Neapolis omarmde, en hem zijn „trouw zwaard" noemde, — nooit had hij eigenlijk aan ontrouw geloofd — was Belisarius niet langer te houden en stelde zich ondanks de tegenwerpingen van Antonina en Prokopius ter beschikking van den keizer. Daar de keizer echter de kosten voor een tweede onderneming tegen Italië niet meer wilde dragen, daar de oorlog tegen de Perzen, die door Narses gelukkig gevoerd werd, reeds veel geld kostte, voerde hij in zijn binnenste een zwaren

strijd tusschen geldzucht en eerzucht. Hieraan werd echter een einde gemaakt, toen prins Germanus en Belisarius een gemeenschappelijk voorstel deden. De edele prins verlangde ten zeerste Ravenna en het graf van Mataswintha te bezoeken en deze onvergetelijke vrouw op het ruwe Barbarenvolk te wreken. Cethegus had hem weten te overtuigen, dat haar tragisch einde slechts was te wijten aan haar huwelijk met Witichis, waar men haar toe gedwongen had. Dit huwelijk had haar van haar verstand beroofd. Belisarius kon echter niet dulden, dat het geluk van Totila zijn overwinningen in twijfelachtig licht stelde. Want vroegen vele afgunstigen aan het hof niet, of een volk, dat werkelijk overwonnen was, binnen een jaar in staat was zich op deze schitterende wijze te verzetten? Hij had zijn woord gegeven de Gothen te kunnen vernietigen en hij wilde zijn belofte houden. Zoo deden Germanus en Belisarius den keizer het voorstel Italië op hun eigen kosten kosten voor hem te veroveren. De prins bood zijn geheele vermogen aan voor de uitrusting van een vloot en Belisarius stelde zijn opnieuw versterkte lijfwacht en zijn lansdragers ter beschikking van den keizer.

„Dit is een voorstel naar het hart van keizer Justinianus," riep Prokopius uit, toen Belisarius hem er over sprak.

„Geen solidus uit zijn zak en misschien een gewest meer met de noodige wereldlijke lauweren, terwijl hij nog bovendien bij Theodora en den hemel roem verwerft, wegens een Gode welgevallige vernietiging der ketters. Wees er zeker van, hij zal het aannemen en geeft jullie nog zijn vaderlijken zegen mee, anders niets. Ik wil echter geen getuige zijn, dat gij daar in dat land het onderspit moet delven."

„Het onderspit delven, waarom dan, ongeluksprofeet?"

„Ditmaal hebt gij de Gothen en Italianen tegen u,"

Maar Belisarius verweet hem zijn lafheid en ging weldra met Germanus op weg. De keizer gaf hem werkelijk niets mede, dan zijn zegen en den grooten teen van den heiligen Mazaspes.

De Byzantijnen in Italië herademden weer op het bericht, dat een keizerlijke vloot bij Salona in Dalmatië geland was. Zelfs Cethegus zuchtte:

„Beter Belisarius in Rome, dan Totila."

Ook de koning der Gothen was ernstig bezorgd. Hij moest voor alles de sterkte van het leger van Belisarius weten en daarnaar zijn besluit nemen. Van Salona zeilde Belisarius

naar Pola, waar hij de schepen en manschappen inspecteerde. Daar kwamen twee mannen naar hem toe, die zich uitgaven voor Herulische soldaten, dus Gothen, maar die zeer goed Latijn spraken en verklaarden, dat zij boden van Bonus waren, een der bevelhebbers van Spoletium. Zij hadden kans gezien, door de Gothische linie te sluipen en zij vroegen den veldheer zoo spoedig mogelijk hulp te bieden. Tevens verzochten zij hun de sterkte en het getal van hun schepen, ruiters en voetvolk mede te deelen, zoodat zij door nauwkeurige berichten den zinkenden moed der belegerden weer konden doen herleven.

„Ja, mijn vrienden," zei Belisarius, „gij moet het aantal maar eenigszins vergrooten, want de waarheid is, dat de keizer mij geheel op eigen krachten liet gaan."

Den geheelen dag liet Belisarius aan de beide boden vloot en leger zien. Den dag daarop waren zij verdwenen. Het waren Thorismut en Aligern geweest, die nu hun koning een trouw verslag van hun ervaringen gaven. Dat was dus al reeds een slecht begin en ook het geheele verloop van den veldtocht kwam niet overeen met den roem van den dapperen veldheer. Weliswaar gelukte het hem de havenstad van Ravenna binnen te loopen om deze stad van nieuwe voorraden te voorzien. Maar op den dag van zijn aankomst zonk prins Germanus bij de sarcophaag van Mataswintha ineen. Een aanval van zijn ouden kwaal had hem getroffen. Men had haar bijgezet in de grafgewelven van het paleis naast het lijk van koning Athalarik. Germanus stierf en volgens zijn laatsten wensch werd hij begraven naast de schoone geliefde, die hij nooit de zijne had kunnen noemen.

Na de bijzetting van Germanus brak Belisarius met de geheele vloot van Ravenna op, maar de volgende onderneming, een poging om Pisaurum te overvallen, mislukte onder bloedige verliezen.

Koning Totila, nu van Belisarius' geringe strijdmacht onderricht, liet zelf in diens onmiddellijke nabijheid door eenige troepen onder aanvoering van Wisand, met hulp van enkele schepen Firmum innemen, dat ook op deze kust was gelegen. De Byzantijnen Herodianus en Bonus gaven het belangrijke Spoletium over aan graaf Grippa na een beleg van dertig dagen. In Assisium voerde Sisifried, een Gothische overlooper, die zich tijdens Witichis' tegenspoed aan de zijde van Belisarius had geschaard, het bevel. Deze man wist wat hem

te wachten stond, wanneer hij in de handen van Hildebrand viel, die hem persoonlijk belegerde.

De Goth verdedigde de stad hardnekkig, maar toen hij bij een uitval door de steenen bijl van den ouden wapenmeester met verpletterd hoofd kwam te vallen, werd de Thracische bezetting door de burgers gedwongen om de stad over te geven. De bezetting bestond uit vele voorname Italianen, leden van den ouden Catacombenbond, drie honderd Illyrische ruiters en een uitgelezen schare lijfwachten van Belisarius.

Grippa voerde de gevangenen naar den koning. Belisarius gaf den moed op over land Rome te bereiken. Hij wilde er echter zoo spoedig mogelijk heen, daar de dreigende nood, waarin de stad zich bevond, tot hem was doorgedrongen. Hij besloot onmiddellijk aan de zeezijde hulp te verschaffen en de Gothische schepen, die daar op post lagen, te verstrooien. Nauwelijks was hij op de hoogte van Hydrunt gekomen, of zijn schepen werden bij het omzeilen van Calabrië's zuidelijkste punt door een geweldigen storm uit elkaar geslagen. Hij zelf dreef met eenige triremen naar het zuiden af tot Sicilië en en het grootste gedeelte van zijn zeilschepen, dat in de bocht bij Croton onderdak had gezocht, werd hier door een Gothisch eskader, dat de koning van Rome tegemoet had gezonden en dat bij Squillacium in een hinderlaag was gelegen, overvallen en genomen. Dit was een belangrijke versterking van de Gothische zeemacht, die, zooals wij zullen zien, daardoor in staat werd gesteld weldra de Byzantijnen op hun eilanden en kuststeden aan te grijpen en op te zoeken.

Sinds dien slag was de van het begin reeds zeer geringe strijdmacht van Belisarius volkomen onmachtig geworden. Alle veldheer's kunsten en dapperheid vermochten niet de ontbrekende schepen, soldaten en paarden te vervangen. Op de dringende en herhaalde verzoeken van Antonina aan de keizerin om terug te mogen keeren, kreeg zij ten antwoord, dat men het niet waagde den held voor de tweede maal temidden van zijn overwinningen terug te roepen.

Zoo bracht Beslisarius een moeilijken tijd door op Sicilië, waar hij prijs was gegeven aan werkeloosheid en radeloosheid.

DRIEENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Intusschen steeg de nood in het belegerde Rome al hooger en hooger en had de uitputting der burgers haar toppunt bereikt. Tevergeefs deed de prefect het uiterste, tevergeefs greep hij alle middelen aan, en nu eens trachtte hij door overreding, dan weer door geweld zijn doel te bereiken. Vergeefs verspeelde hij zijn goud om levensmiddelen in de stad te doen brengen, want alles was uitgeput, tot op den laatsten graankorrel toe. Duur werd het aas van gevallen muildieren verkocht en uitgehongerde vrouwen vochten om het onkruid en de brandnetels, die zij gretig uit de mesthoopen trokken. De honger had hen allang geleerd zelfs het oneetbare te verslinden.

Ontelbaar waren de overloopers, die uit de huizen bij de muren naar de Gothen snelden. Teja wilden hen met speren in de stad terugdrijven, om deze des te sneller ten val te brengen. Totila echter gaf bevel ze op te nemen, ze te spijzigen en er voor te zorgen dat zij niet door het eten van al te groote hoeveelheden den dood zouden vinden.

Cethegus bracht elken nacht op de muren door. Dikwijls inspecteerde hij met speer en schild gewapend, zelf de wachten, en loste meermalen een schildwacht af, wiens slaap en honger bijna de lans uit de handen deed vallen. Zulk een voorbeeld wekte weer voor korten tijd den moed op van eenige dapperen. Vol geestdrift stonden nu ook weer de Liciniërs en Piso en Salvius Julianus om den prefect, evenals de trouwe Isauriërs. Niet allen waren echter zoo en op een morgen kwamen Piso en Salvius Julianus reeds vroeg den prefect wekken.

„Vergeef ons, dat wij u storen, in uw toch al zeldzamen slaap."

„Ik sliep niet, ik was wakker. Wat is er tribuun?"

„Balbus, de smulpaap, is met twintig burgers hedennacht van zijn post gevlucht. Zij hebben zich met touwen bij de

Porta Latina van de muren laten zakken, want den geheelen nacht loeiden de Apulische koeien in de vijandelijke legerplaats. Dit geloei scheen voor hen onweerstaanbaar te zijn geweest."

Den satyrenschrijver verging echter al het lachen, toen hij den blik van Cethegus zag.

„Een kruis, dertig voet hoog moet voor het huis van Balbus aan de Via Sacra opgericht worden. En iedere overlooper, die weer in onze handen valt moet daaraan geslagen worden."

„Veldheer, — keizer Constantinus heeft de kruisiging afgeschaft ter eere van den Heiland," waarschuwde Salvius Julianus.

„Dan voer ik haar weer in, ter eere van Rome. Die keizer hield het dan zeker niet voor mogelijk, dat een Romeinsche ridder en tribuun, Rome voor een stuk gebraden vleesch zou hebben verraden."

„Maar er is nog meer. Ik kan de torenwacht bij de Porta Pinciana niet meer doen betrekken. Van de zestien legionaren, zijn negen den hongerdood gestorven."

Hetzelfde berichtte ook Marcus Licinius van de Porta Tiburtina.

„Wie zal zich verzetten tegen het overal dreigende gevaar?"

„Ik! En de moed der Romeinen."

„Ga, laat door herauten alle burgers en alles wat nog in de huizen is, op het Forum Romanum bij elkaar roepen."

„Heer, het zijn alleen nog vrouwen, kinderen en zieken."

„Gehoorzaam, tribuun," en met sombere blikken steeg de prefect van den wal, sprong op Pluto, zijn prachtig Spaansch paard, en trok, langzaam gevolgd door een schare bereden Isauriërs, langs den weg, overal lettend op de waakzaamheid van de posten en het aantal troepen, door een groot deel van de stad, terwijl hij de herauten bevel gaf de burgers op te roepen om hem te volgen.

Eindelijk bereikte de prefect over de Fabricische brug door de Carmentaalsche poort het Forum Romanum. De groote ruimte was verlaten, slechts een paar duizend menschen, die in armzalige kleeren waren gehuld, hurkten op de treden van den tempel, of bleven staan, gesteund door speren en stokken.

„Wat wil de prefect? Wat wil hij toch nog? Wij hebben niet meer dan ons leven."

„Dat wil hij juist nog hebben.

„Weet je het al? Gisteren heeft zich ook Centumcellae aan de Gothen overgegeven."

„Ja, de burgers hebben de Isauriërs van den prefect overvallen en de poorten geopend."

„Zouden wij dat ook maar kunnen doen, wij moeten het gauw doen, anders is het te laat."

„Mijn broeder is dood neergevallen, de gekookte brandnetels had hij nog in zijn mond, hij kon ze niet meer opeten."

„Op het Forum Boarium werd gisteren een muis voor haar gewicht in goud verkocht."

„Een week lang heb ik in het geheim gebraden vleesch van een slager gekocht, rauw wilde hij het niet leveren."

„Wees maar blij, zij bestormen immers het huis, waar men de lucht van gebraden vleesch ruikt?"

„Maar eergisteren is hij door het volk op de straat van kant gemaakt. Hij had bedelende kinderen in zijn huis gelokt en hun vleesch had hij verkocht."

„Maar weet gij wel hoe de koning der Gothen met zijn krijgsgevangenen omgaat?"

„Als een vader met zijn hulpelooze kinderen."

„De meesten treden dadelijk in zijn dienst."

„Ja, maar degene, die niet wil, geeft hij reisgeld . . ."

„Ja, en kleeren en schoenen en levensmiddelen."

„Gewonden en zieken worden verpleegd."

„Men brengt hen onder geleide van een gids naar de kuststeden."

„Zelfs den overtocht op koopvaardijschepen naar het oostelijk rijk heeft hij voor hen betaald."

„Kijk, de prefect stijgt van zijn zwart paard; hij ziet eruit als Pluto."

„Quiriten," begon Cethegus, „ik roep u allen op om legionaren te worden. Honger en . . . het is smadelijk om dit van Romeinsche mannen te moeten zeggen — verraad maken de gelederen van onze wachten dunner. Hoort gij de hamerslagen? Men timmert een kruis voor de overloopers. Rome eischt echter nog grootere offers van de Romeinen, want hier is geen keuze meer. Burgers van andere steden konden wankelen tusschen zich over te geven of onder te gaan. Wij, die groot geworden zijn in de schaduw van het Capitool, hebben deze keuze niet. De herinnering aan het meer dan duizendjarig heldentijdvak verbiedt het ons. Hier kan geen laffe gedachte geuit worden. Gij kunt niet weer toelaten dat de Barbaren

hun paarden aan de overwinningszuilen van Trajanus binden. Er moet een laatste poging gedaan worden. Vroeg komt de heldengeest bij de knapen van Romulus en Caesar tot rijpheid en laat wijkt de kracht uit de mannen die uit het water van den Tiber drinken. Daarom roep ik de knapen van twaalf jaar en de mannen tot hun tachtigste jaar onder de wapenen. Wat mort gij daar? Weet iemand een beteren raad? Laat hij dien geven."

Het werd stil op de plaats, waarheen de prefect met zijn flikkerende oogen gekeken had. Maar achter hem klonk het:

„Brood."

„Geef de stad over."

„Vrede."

„Brood."

Cethegus keerde zich om.

„Schaamt gij u niet? Zoovelen hebben het reeds verdragen, gelijk dat ons betaamt, en nu, dat het er op aan komt slechts een korten tijd uit te houden, zijt gij reeds moedeloos geworden. Binnen enkele dagen zal Belisarius ons bevrijden."

„Dat hebt gij reeds zevenmaal gezegd en na de zevende maal verloor Belisarius alle schepen. Gij moet ons een termijn stellen van al deze ellende. Want ik heb medelijden met het arme volk."

„Wie zijt gij?" vroeg Cethegus den onzichtbaren redenaar. „Gij kunt geen Romein zijn."

„Ik ben Pelagius, de Diakon. Een christen en een priester des Heeren. Ik vrees de menschen niet, maar God. De koning der Gothen, ofschoon een ketter, moet beloofd hebben in alle steden die zich onderwerpen, de kerken, die zijn medeketters, de Arianen, aan de rechtgeloovigen ontrukt hebben, terug te geven. Reeds driemaal moet hij de herauten naar de burgers van Rome gezonden hebben met gunstige voorwaarden. Men heeft ze nooit tot ons laten spreken."

„Zwijg, priester, gij hebt geen vaderland, alleen den hemel, geen staat dan het rijk Gods, geen ander volk dan de gemeente der heiligen en geen ander leger dan de engelen. Draag zorg voor het hemelsche rijk, maar laat de belangen van het Romeinsche rijk aan de mannen over."

„Maar de man Gods heeft gelijk."

„Een termijn."

„Zoo kort mogelijk — tot zoolang willen wij nog volhouden — maar komt er dan nog geen redding opdagen — dan

moeten wij ons overgeven — dan moeten wij de poorten openmaken ..."

Maar al deze gedachten verafschuwde Cethegus. Hij was reeds wekenlang van de buitenwereld afgesloten en hij wist in het geheel niet dat Belisarius voor den mond van den Tiber zou verschijnen.

„Wat?" riep hij uit, „moet ik nog een termijn stellen, hoelang gij nog Romein wilt zijn en van wanneer af oude wijven en slaven? De eer kent geen termijn."

„Zoo spreekt gij, omdat gij zelf niet meer aan de bevrijding gelooft."

„Zoo spreek ik, omdat ik nog in u geloofd heb."

„Maar wij willen het, wij allemaal, hoort gij? Gij spreekt immers van de Romeinsche vrijheid? Welaan dan, zijn wij vrij, of zijn wij alleen huurlingen, hoort gij? Wij eischen een termijn."

„Wij willen het," herhaalde men in koor.

Voor Cethegus echter kon antwoorden, schalden de klanken der tuba in den zuid-oostelijken hoek van het Forum. Van de Sacra Via stroomde een troep volk en gewapenden aan, die in hun midden twee ruiters in vreemde wapenrusting hadden.

VIERENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Lucius Licinius sprong vooruit en klom op het redenaarsgestoelte.

„Een heraut der Gothen. Ik kwam te laat om hem zooals anders af te wijzen. De verhongerde legionaren aan de Tibertijnsche poort hebben hem binnengelaten."

„Weg met hem. Hij mag niet spreken," zei Cethegus, sprong van de tribune en trok zijn zwaard. Maar de menigte was hem voor, jubelend gingen zij beschermend om den heraut staan.

„Bode, heil en brood, vrede, hoort naar den heraut."

„Neen, hoor niet naar hem," donderde Cethegus. „Wie is de prefect van Rome? Wie verdedigt deze stad? Ik Cornelius Cethegus Caesarius en ik zeg, luister niet naar hem," en met het zwaard in de hand drong hij vooruit. Maar dicht op elkaar als een bijenzwerm, versperden vrouwen en grijsaards hem den weg, terwijl gewapende mannen zich ter bescherming rondom den heraut schaarden.

„Spreek bode, wat brengt ge voor nieuws?" vroegen zij hem.

„Vrede en verlossing," riep Thorismut en zwaaide met zijn witten staf. „Totila, de koning der Gothen en Italianen, brengt u hulde en groet en eischt vrijgeleide om u iets belangrijks mede te deelen en u den vrede te brengen."

„Heil den koning!"

„Luister naar hem."

„Hij moet komen!"

Cethegus was snel van zijn paard gestegen en liet zijn tubablazers den aanvalsmarsch blazen. Toen werd het stil op het Forum.

„Hoor, heraut, ik, de bevelhebber van de stad, weiger dit vrijgeleide. Iedere Goth die deze stad betreedt, wordt als vijand behandeld."

Maar daar weerklonk een duizendstemmige, woedende kreet. Een burger beklom het redenaarsgestoelte:

„Cornelius Cethegus, zijt gij onze tyran of onze vertegenwoordiger? Wij zijn vrij. Dikwijls hebt gij u er op voor laten staan, dat het hoogste in Rome de majesteit van het Romeinsche volk is. Welnu, dat Romeinsche volk beveelt, dat de koning gehoord moet worden. Beveelt gij dit niet, volk van Rome?"

„Wij willen dat. Het is wet!" brulden de Quiriten.

„Hebt gij het vernomen. Wilt gij het volk van Rome gehoorzamen of trotseeren?"

Cethegus deed zijn zwaard in de scheede en Thorismut ging heen om zijn koning te halen. De prefect gaf den jongen tribunen een wenk naderbij te komen.

„Lucius Licinius," beval hij, „maar het capitool. Salvius Julianus, gij moet de versperring aan de benedenzijde van de rivier dekken. Marcus Licinius, bezet de schans, die den toegang van het Forum naar den Capitolijnschen heuvel en mijn huis beschermt. De overige soldaten moeten mij volgen."

„Wat wilt gij, veldheer?" vroeg Lucius Licinius voor hij weg snelde.

„De Barbaren overvallen en verderven."

Er waren ongeveer vijftig ruiters en honderd lansdragers, die na het weggaan van de tribunen nog bij den prefect bleven. Na een kort oogenblik van angstige spanning schetterde de Gothische hoorn langs de Via Sacra. Thorismut met zes hoornblazers kwamen het Forum op, gevolgd door Wisand, den bandelarius met de blauwe oorlogsvaan der Gothen, daarna de koning, tusschen hertog Guntharis en graaf Teja en nog ongeveer tien legeraanvoerders en ruiters. Bijna alle zonder wapenen, alleen Teja droeg duidelijk zichtbaar zijn breede en gevreesde bijl. Juist toen deze optocht de legerplaats der Gothen verliet om door de Metronische poort de stad in te rijden, voelde hertog Guntharis, dat iemand hem aan zijn mantel trok. Hij zag naast zijn paard een knaap of jongeling met korte, goudbruine, kroezige haren en blauwe oogen, een herdersstaf in de hand.

„Zijt gij de koning? Neen, gij zijt het niet. Die daar? Dat is de dappere Teja, de zwarte graaf, zooals hij in de liederen genoemd wordt."

„Wat wil je, jongen, van den koning?"

„Ik wil voor hem vechten onder zijn soldaten."

„Je bent nog te jong en te teer. Ga heen en kom over twee zomers terug en ga in dien tusschentijd schapen hoeden."

„Ik ben wel jong maar niet zwak en ik heb genoeg schapen gehoed. Ha, daar zie ik hem, dat is de koning," en hij ging naar Totila, maakte een sierlijke buiging en zei:

„Staat gij mij dit toe, heer koning?" en hij greep de teugels van het paard om dit te leiden. De koning zag met welgevallen op hem neer. Hij glimlachte hem toe, terwijl de knaap zijn paard aan de teugels voerde. Guntharis sprak tot zichzelf:

„Ik heb het gezicht van dezen jongen meer gezien. Neen, hij gelijkt alleen maar op hem. Maar zulk een gelijkenis heb ik nog nooit gezien en wat een edele houding heeft deze herdersknaap."

„Heil koning Totila, vrede en heil," juichte het volk den Gothenkoning toe.

De jonge knaap die de teugels van den koning voerde, keek zijn heer in het droevige gezicht en zei zachtjes en met een zilveren stem:

„Beef en sidder
Taaie Cethegus
Hier baat geen streek!
Teja, de dappere
Verbrijzelt uw trots
En helder als het daglicht
Doemt op uit den morgen,
Uit nacht en uit nevel,
De stralende lieveling
Van den Heer der hemelen,
De schitterend schoone,
De dappere koning.
Hem openen zij allen
De torens, de poorten,
De hallen en harten
Voor hem wijkt, overwonnen,
Woede, winter en wee."

De koning wenkte met de hand, zoodat alles stil werd, maar Cethegus maakte van dit oogenblik gebruik. Hij dreef zijn hengst voorwaarts in de volksmassa en riep uit:

„Wat wilt gij, Goth, in mijn stad?"

Totila keek hem een oogenblik met vlammenden blik aan en keerde zich toen om.

„Met hem spreek ik alleen met het zwaard, met dezen zesvoudigen leugenaar, met dezen moordenaar. Tot u richt ik

mij, arm bedrogen volk van Rome. De smart over u verbittert mijn hart. Ik kom een einde aan uw ellende maken. Ik ben zonder wapenen gekomen, want beter dan zwaard en schild beschermt de eer van het Romeinsche volk."

Hij hield op. Cethegus viel hem niet meer in de rede.

„Quiriten, gij hebt in het begin zelf gezien, dat ik reeds lang met mijn duizenden mannen de muren had kunnen bestormen, want gij hebt alleen nog muren en geen mannen meer. Maar, wanneer Rome door een stormaanval zou vallen, zou de stad in vlammen opgaan en ik wil er vooruit komen, dat ik liever nooit Rome binnen zou trekken dan het te moeten verwoesten. Ik wil u niet herinneren aan de goedheid van Theoderik, den koning der Gothen. Hebt gij de dagen vergeten, dat gij dankbaar munten sloeg met het randschrift Roma felix? Gij zijt zwaar gestraft door alle ellende, die gij hebt ondergaan en men kan eerder zelfs uw tegenstand beklagen dan hem bewonderen. Van nu af is het echter waanzin. Uw laatste hoop was gevestigd op Belisarius. Weet dan dat Belisarius van Sicilië naar Byzantium is gevaren. Hij heeft u in den steek gelaten."

Cethegus liet de trompetters schetteren om het gehuil van het volk te overdonderen. Het was langen tijd vergeefsch. Eindelijk klonken de metalen tubaklanken over alles heen en toen het stil werd, riep de prefect:

„Gelogen. Gelooft zoo'n plompe leugen niet."

„Hebben de Gothen u ooit voorgelogen, Romeinen? Maar gij zult slechts uw eigen oogen en ooren gelooven. Voorwaarts man, spreek op. Kent gij dezen man?"

Een Byzantijn in rijke wapenrusting werd door de Gothische ruiters naar voren gebracht.

„Conon, de Nauarch van Belisarius. Wij kennen hem," riep de menigte. Cethegus echter verbleekte.

„Mannen van Rome," sprak de Byzantijn, „Belisarius, de Magister Militum, heeft mij naar koning Totila gezonden. Vandaag ben ik aangekomen. Belisarius moest van Sicilië naar Byzantium terug. Hij heeft bij zijn weggaan Rome en Italië aan de bekende goedheid van koning Totila opgedragen, dat moest ik hem en u mededeelen."

„Welaan," sprak Cethegus met nadruk, „als dit werkelijk zoo is, dan is de dag gekomen dat gij zult kunnen toonen Romeinen te zijn en geen bastaards. Luistert goed. Cethegus de prefect geeft zich en zijn Rome nooit over aan de Barbaren.

Denkt nog eens aan den tijd dat ik alles voor u was, dat gij mijn naam voor even heilig hield als dien van Christus. Wie heeft u lange jaren arbeid, brood en wat meer beteekent, wapenen gegeven? Wie heeft u beschermd, Belisarius of Cethegus, toen deze Barbaren voor uw wallen lagen? Wie heeft Rome met zijn bloed gered uit de handen van koning Witichis? Ik roep u ten laatsten male op voor den strijd. Hoort mij, kleinzonen van Camillus; evenals hij de Galliërs, die de stad reeds genomen hadden van het Capitool heeft weggevaagd met de kracht van het Romeinsche zwaard, zoo wil ik deze Gothen eveneens wegvagen. Schaart u om mij voor den uitval! Laat zien, wat de kracht van de Romeinen vermag, wanneer zij aangevoerd worden door Cethegus en de wanhoop. Kiest."

„Ja, kiest," riep Totila, terwijl hij zich hoog in de stijgbeugels verhief. Kiest tusschen een zekeren ondergang en een zekere vrijheid! Volgt gij nog eenmaal dezen hoogmoedigen dwaas, dan kan ik u niet meer helpen. Luistert naar graaf Teja van Tarente aan mijn rechterzijde. Gij kent hem. Ik kan u niet langer beschermen."

„Neen," riep Teja uit, terwijl hij zijn geweldige strijdbijl zwaaide „dan zal er geen genade meer zijn. Want wordt dit laatste gunstbewijs verworpen, dan zal geen leven in deze muren worden gespaard. Dat heb ik gezworen en duizenden met mij."

„Ik schenk u vergiffenis voor uw schuld en zal een zachtmoedig koning zijn. Vraagt in Naepolis of ik daartoe in staat ben. Kiest tusschen mij, Totila en den prefect."

„Heil koning Totila, de prefect sterve!" klonk het eenstemmig in het rond. En alsof het afgesproken was wierpen vrouwen en kinderen, met omhoog geheven handen, zich op de knieën voor den koning, terwijl duizenden gewapenden dreigend, vloekend hun speren en zwaarden ophieven tegen den prefect en menige speer zelfs naar hem werd geworpen. Dit waren wapenen, die hij hun zelf had geschonken.

„Honden zijn het en geen Romeinen." Zoo sprak Cethegus in woesten toorn en keerde zich om.

„Op naar Capitool."

„Wat nu? Zullen wij hen achterna gaan?" vroegen de Romeinen aan den koning.

„Neen halt. Open alle poorten. Wagens met brood, vleesch en wijn staan klaar in onze legerplaatsen. Deze worden ver-

spreid in alle stadswijken. Eet en drinkt drie dagen lang, volk van Rome. Mijn Gothen zullen echter oppassen, dat gij geen overmatigheid begaat."

„En de prefect?" vroeg hertog Guntharis.

„Cethegus Caesarius, de ex-prefect van Rome, zal den God der wraak niet ontgaan," riep Totila uit, terwijl hij zich omkeerde.

„En mij ook niet," riep de herdersknaap.

„Evenmin als mij," riep Teja en rende weg.

VIJFENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

De meeste wijken van Rome waren door hetgeen op het Forum Romanum had plaats gehad, in handen van de Gothen gevallen. Wat Cethegus nog bezet hield, was slechts het gedeelte op den rechteroever van den den Tiber, dat zich van het praalgraf van Hadrianus tot aan de Porta Portuensis uitstrekte. Bij deze poort bevonden zich de houten rivierversperringen, waar achter zich ook de strak gespannen ijzeren ketting bevond. Op den linkeroever had de prefect nog slechts het kleine maar belangrijke gedeelte dat zich ten westen van het Forum Romanum uitstrekte en waarvan het middelpunt het Capitool vormde; dit was omringd door muren en hooge schansen, die zich van den Tiberoever aan den voet van den Capitolijnschen heuvel en om dezen heen in oostelijke richting tot aan het Forum Trajani uitstrekten, terwijl zij achter het Capitool tusschen den circus Flaminius, dat er buiten lag en het Marcellustheater dat er zich binnen bevond, tot aan de Fabricische brug en het Tibereiland liepen. Het overige gedeelte van den dag ging voor de Romeinen in de stad voorbij met jubelende feesten, waarbij veel gegeten en gedronen werd. Op de groote pleinen van de verschillende wijken, die de koning nu gekregen had, liet hij tachtig wagens brengen, die vol met levensmiddelen waren, en hier omheen zat het uitgehongerde volk op steenen en op snel opgeslagen banken, God, de heiligen en den goeden koning dankend.

De prefect had de poorten der muren en schansen die zijn Rome van het Gothische Rome afscheidden, terstond goed laten sluiten en het geringe aantal mannen, dat hem overgebleven was met een scherpen veldheersblik over de belangrijkste punten verdeeld. Het was ongeveer hetzelfde gedeelte van Rome, dat hij vroeger bezet had tegen Belisarius.

Salvius Julianus kreeg nog honderd Isauriërs om de houten versperringen in de rivier te dekken. De Abasgische boog-

schutters moesten naar Piso gaan, die bij de bezetting aan de rivier stond. Marcus Licinius bleef op de schans bij het Forum. Opeens kwam Lucius Licinius aansnellen en berichtte, dat de rest van de legionaren, die geen deel hadden kunnen nemen aan het besluit op het Forum Romanum, daar zij in het andere gedeelte van de stad op wacht stonden, zeer ontevreden begonnen te worden.

„O," riep Cethegus, „de lucht van gebraden vleesch, waarvoor hun broeders de eer van Rome verkocht hebben, prikkelt hen in den neus. Ik kom al," en hij reed naar het Capitool, waar deze legionaren, ongeveer vijf honderd man, in rijen en gelederen waren opgesteld en een sombere dreigende houding hadden aangenomen. Langzaam reed Cetehgus langs het front en keek hen onderzoekend aan. Eindelijk sprak hij:

„Ik wilde aan u den roem laten om de laren en penaten van het Capitool tegen de Barbaren te verdedigen. Ik heb gehoord, dat gij het gebraden vleesch beneden de voorkeur geeft, maar dat kan ik niet gelooven. Gij zult den man niet verlaten, die u na eeuwen weer heeft geleerd te strijden en te overwinnen. Wie bij Cethegus wil blijven en op het Capitool, heffe het zwaard op."

Maar niemand verroerde zich.

„De honger is een sterker god dan de Jupiter Capitolinus," zei hij hoonend.

Toen kwam een centurio naar voren.

„Dat is het niet, prefect van Rome. Wij willen niet tegen onze broeders en vaders vechten, die nu aan de zijde der Gothen staan."

„Ik moest jullie eigenlijk hier houden als gijzelaars en jullie vaders en broeders, wanneer zij een stormaanval doen, jullie hoofden toewerpen, maar ik vrees, dat hen dit niet van hun geestdrift zou afhouden, die alleen uit de maag voortkomt. Ga heen. Gij zijt niet waardig Rome te redden. Op, Lucius, maak de poort open. Laten zij het Capitool in den steek laten en de eer," en de legionaren trokken weg. Een honderd man bleef echter achter, die besluiteloos op hun speren stonden geleund.

„Nu, wat wilt gij nog hier?" riep Cethegus, terwijl hij dichterbij kwam.

„Met u sterven, prefect van Rome," riep een van hen.

En de anderen herhaalden: „Sterven met u."

„Ik dank jullie. Ziet gij. Licinius, honderd Romeinen! Zijn zij niet voldoende om een nieuw Romeinsch rijk te vestigen? Ik geef aan u de eereplaats. Gij zult de schans beschermen, die ik den naam van Julius Caesar heb gegeven."

Hij sprong van het paard, wierp Syphax de teugels toe, riep zijn tribunen bij zich en sprak:

„Hoort nu naar mijn plan."

„Hebt gij een plan?"

„Ja, wij moeten aanvallen. De Barbaren ken ik en daarom kunnen wij vannacht gemakkelijk een aanval wagen. Zij hebben drie vierden van de stad gewonnen; deze overwinning moet eerst in een roes gevierd worden, voordat zij aan het laatste gedeelte denken. Om middernacht zal het geheele goudgelokte leger van helden en drinkebroers in jubel, wijn en slaap begraven zijn. En de hongerige Quiriten daar beneden zullen vandaag in gulzigheid niet voor hen onderdoen. Ziet, hoe zij smullen en met kransen getooid springen; en slechts een klein gedeelte van de Barbaren is de stad binnen gekomen. Dat is onze hoop op overwinning. Om middernacht doen wij een uitval uit al onze poorten — zij gelooven niet, dat wij met zulk een klein aantal mannen een uitval durven wagen — en slachten hen in hun slaap."

„Uw plan is dol en vermetel," sprak Lucius Licinius, „maar wanneer wij vallen zal het Capitool onze grafsteen zijn."

„Je leert van mij," glimlachte Cethegus, „de woorden even-goed als de streken. Mijn plan is wanhopig, maar het is het eenige wat mogelijk is. Ik ga nu naar huis om twee uren te slapen. Niemand mag mij voor dien tijd wekken. Over twee uren moet ik gewekt worden."

„Gij kunt nu slapen, veldheer?"

„Ja ik moet en ik hoop dat ik goed slaap. Ik moet wakend en slapend tot mij zelf komen nu het Forum Romanum in handen van den Barbarenkoning is gevallen. Dat was te veel. Daarvan moet men herstellen. Syphax, ik heb gisteren reeds gevraagd; is er geen wijn meer te vinden rechts van den Tiber?"

„Ik heb al gezocht, heer, alleen in den tempel is nog iets te vinden. Maar de priesters zeiden, dat hij reeds gewijd was voor het wonder van het altaar."

„O, daar wordt hij niet slechter van. Neem hem van de priesters af en verdeel hem onder de honderd Romeinen op de schans van Caesar. Dat is het eenige bewijs van dank-

baarheid dat ik hun kan geven," en langzaam gevolgd door Syphax ging hij naar huis. Statig liep hij door het prachtige vestibulum en het atrium naar de bibliotheek. De oude Ostiarius en de schrijver Fidus, die de speer niet meer konden hanteeren, waren de eenige overgebleven dienaars in het huis. Alle andere slaven en vrijgelatenen lagen op de wallen — levend of dood.

„Geef mij de rol van Plutarchus' Caesar en den grooten amethysten beker vol water uit de bron."

De kandelaars had de oude man met kostbare Nardusolie gevuld, evenals in de dagen van den vrede. Cethegus wierp een langen blik op de busten, hermen en kleine beelden, waarvan de donkere schaduwen door het licht scherp op de mozaïeken vloer vielen. Peinzend dacht hij aan wat de laatste tijden gebeurd was. Het was hem niet meer mogelijk te lezen. De bovenmenschelijke inspanning van al zijn krachten, van zijn geest en zijn lichaam in de laatste weken en de strijd zonder overwinning op het Forum van vandaag en het uitdenken van het bijna wanhopige plan had den ijzersterken man bijna geheel uitgeput. Het was alsof hij al deze dagen sprak en handelde in een ijlkoorts. Afgemat wierp hij zich op zijn legerstede en bijna hetzelfde oogenblik viel hij in slaap, maar het was niet dezelfde slaap zooals hij vroeger na iedere daad of bij ieder dreigend gevaar had kunnen vinden. Onrustig was deze slaap, gekweld door afwisselende droomen, die haastig, als de gedachten van een in koorts ijlenden zieke, elkaar achterna jaagden. Opeens zag de droomende het Caesarbeeld, dat achter zijn legerstede stond, grooter en grooter worden. Het majestueuze hoofd verhief zich meer en meer. Reeds was het door het dak van het huis gedrongen. Het hoofd met de lauwerkrans verdween in de wolken te midden der sterren.

„Neem mij mee," smeekte Cethegus. Maar de halfgod antwoordde:

„Ik kan u nauwelijks van mijn hoogte bemerken. Gij zijt te klein en kunt mij niet volgen."

Opeens was het den slapende alsof de bliksem plotseling met groot gekraak het dak van zijn huis had getroffen en met krakende slagen vielen de balken boven hem neer, terwijl hij onder het puin van zijn huis begraven werd. Ook het Caesar beeld scheen in elkaar gestort te zijn. Nog altijd weerklonken de slagen. Cethegus sprong op en zag om zich heen.

ZESENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Nog altijd hoorde men de dreunende slagen. Het was geen droom geweest. Zij vielen op de muren van zijn woning. Cethegus greep naar zijn helm en zwaard en opeens vlogen Syphax en Lucius Licinius het vertrek binnen.

„Op veldheer, op Cethegus."

„De twee uren kunnen nog niet voorbij zijn. Ik wilde eerst over twee uren aanvallen."

„Ja, maar de Gothen zijn ons voor geweest. Zij bestormen ons." Reeds was Cethegus bij de huisdeur.

„Waar bestormt de koning ons?'

„Bij de havenstad, bij de versperring in de rivier. Zij hebben branders de rivier opgezonden, die de houten versperringen en alle schepen, die zich er achter bevinden, in brand hebben gestoken. Alles staat in brand. Salvius Julianus is gewond en gevangen. Kijk naar den vuurgloed in het zuidoosten."

„En de ketting, is deze nog behouden?"

„Hij houdt nog, maar hoe lang weet ik niet."

„Voorwaarts dan."

Syphax haalden den snuivenden hengst en Cethegus sprong in het zadel.

„Waar is je broeder Marcus?"

„Op de schans bij het Forum."

Zij kwamen soldaten, Isauriërs en Abasgen, die uit de havenstad gevlucht waren, tegemoet.

„Vlucht," riepen zij, „redt den prefect. Waar is hij?"

„Hier, om jullie te redden. Keert terug naar de rivier."

Hij sprong op. Het schijnsel van de brandende balken en schepen was hun doel. Toen zij bij de rivier gekomen waren, sprong hij van het paard. Syphax bracht het naar een leege schuur toe.

„Hier, de fakkels. In de booten, daar liggen een dozijn kleine schepen. Alle boogschutters moeten er in. Volg mij Lucius in een tweede boot. Wij moeten naar den ketting

roeien. Wij zullen er vlak bij gaan liggen en wie hem nadert wordt ontvangen door een hagel van pijlen. Aan de kanten kunnen zij niet landen, want daar staan de torenhooge muren links en rechts loodrecht in het water. Zij moeten naar den ketting komen."

Reeds hadden enkele Gothen in kleine schepen geprobeerd naderbij te komen, maar zij hadden bemerkt, dat zij niet over den ketting konden komen. Sommige werden door de vlammen der balken aangetast, andere sloegen door het opdringen en de duisternis om.

De Gothen hadden met bijlen in de brandende houten versperring een opening gemaakt, die groot genoeg was om een oorlogsschip door te laten. Dit was evenwel een gevaarlijke onderneming, daar men alleen door te roeien verder kon komen, terwijl men bovendien nog bloot was gesteld aan de pijlen van de Abasgen. Huiverend voeren de Gothen langs de brandende balken, die het schip aan alle kanten omgaven. Plotseling stak een sterke zuidenwind op.

„Voelt gij dien wind? Dat is de adem van den god der overwinning. Hijscht de zeilen! Volg mij Gothen!" riep een vroolijke stem.

De zeilen vlogen in de hoogte en het koningsschip „De wilde Zwaan" sloeg zijn vleugels uit. Het was een prachtig schouwspel toen het machtige vaartuig met volle zeilen en door honderden riemen voortgestuwd, den stroom opkwam, aan beide kanten verlicht door de brandende balken en booten der Romeinen. Met dreigende sneldheid dreef het schip stroomopwaarts. Aan beide zijden van het bovendek, hoog boven het gesloten onderdek, waar de roeiers zaten, knielden dicht bij elkander de Gothische soldaten, die de schilden naast elkaar hielden en zoo een ijzeren wand vormden, die hen beschermde tegen de pijlen van de Romeinen. Aan den snavel van het schip bevond zich een reusachtige zwaan met groote uitgespreide vleugels. Hiertusschen stond koning Totila met zijn zwaard in de rechterhand.

„Voorwaarts," beval hij, „zet alle krachten bij, roeiers. Pas op, Gothen."

Cethegus herkende de jeugdige hooge gestalte en de stem.

„Laat het schip dichterbij komen, zeer dichtbij op twintig schreden afstand en dan moeten wij schieten. Nu nog niet. Ja, nu. Los!"

„Dekt u Gothen!"

Een hagel van pijlen vloog tegen het schip aan, maar zij vielen machteloos tegen den muur van schilden.

„Vervloekt," riep Piso uit, die achter den prefect stond. „Zij willen den ketting laten springen door met het schip er tegen aan te varen en zij zullen het ook doen, al moesten alle mannen op het dek vallen. De roeiers kunnen wij niet bereiken en dezen zuidenwind kunnen wij niet verwonden."

„Werpt vuur in de zeilen en op het schip. Brengt branders," beval Cethegus.

Maar de dreigende zwaan kwam nader en nader en dreigender werd de stoot tegen den gespannen ketting. Reeds vielen de stukken brandend hout op het schip neer. Een bereikte het zeil van den fokkemast, het verbrandde snel en toen doofde het weer uit. Een tweede stuk door Cethegus zelf geslingerd, streek rakelings langs het fladderende haar van den koning. Het viel vlak bij hem neer. Hij had het niet bemerkt. Opeens sprong een knaap op, die inplaats van een wapen, alleen een herdersstaf in de hand hield. Deze trapte het vuur uit. Een ander brandend stuk suisde tegen de zeilen en viel in het water. Het schip was slechts nog een pas of acht van den ketting verwijderd. De Romeinen beefden voor den stoot. Nu trad Cethegus naar voren, ging op de punt van de boot staan, hief een zware werpspeer omhoog, die hij zorgvuldig aanlegde.

„Geef acht," zei hij, „zoodra de koning der Barbaren valt, werpt gij weer vuur op het dek."

Nooit had de prefect beter gemikt. Nog eenmaal de speer terugtrekkend, slingerde hij deze met de volle kracht van zijn haat en zijn arm. Ademloos wachtte zijn omgeving den slag af. Maar de koning viel niet. Hij had den speerwerper herkend en dadelijk had hij het lange smalle schild weggeworpen. Hij wachtte de punt van de speer af met ingetrokken linker schouder. Suizend kwam deze aanvliegen, juist op de hoogte waar uit het pantser de bloote hals te voorschijn kwam. Vlak bij zijn lichaam ving de koning hem met zijn linkerarm op en wierp hem dadelijk met de rechterhand naar Cethegus terug. Hij trof den prefect in den linkerarm boven het schild. Cethegus viel op de knieën. Op hetzelfde oogenblik schoot het schip tegen den strak gespannen ketting, die sprong. De booten der Romeinen, die hieraan vast lagen, sloegen om, ook die van Cethegus en dreven stuurloos de rivier af.

„De overwinning is ons," juichte Totila, „geeft u over, soldaten."

Cethegus bereikte zwemmend en geheel bebloed den Tiberoever. Hij zag hoe uit het schip twee kleine booten werden neergelaten en dat de koning in een van deze sprong. Hij zag hoe een geheele vloot van kleine Gothische vaartuigen onder bescherming van de koningsgalei naderbij waren gekomen, dat deze de booten van zijn boogschutters uit elkaar wierpen, terwijl de manschappen op beide oevers landden. Hij zag hoe zijn Abasgen niet in staat waren, noch den moed hadden, den strijd te beginnen en zich aan enkele Gothen overgaven. Hij zag hoe op het koningsschip een regen van pijlen de verdedigers van den linkeroever troffen. Hij zag hoe de kleine boot van den Koning den oever naderde, waar hij druipend van het water stond. Zijn helm had hij verloren, zijn schild had hij laten vallen, om sneller aan land te kunnen komen. Hij wilde zich met zijn zwaard op den koning werpen, toen een pijl hem in zijn hals trof.

„Getroffen, Haduswinth," juichte de jonge schutter, „beter dan dien dag bij het praalgraaf."

„Braaf Gunthamund."

Cethegus wankelde. Syphax ving hem op. Tegelijkertijd voelde hij een hand op zijn schouder en herkende Marcus Licinius.

„Gij hier? Waar zijn de soldaten?"

„Dood," zei Marcus Licinius. „De honderd Romeinen vielen op de schans. Teja, de verschrikkelijke Teja, heeft deze bestormd. De helft van de Isauriërs viel op weg naar het Capitool. De rest houdt nog de muren van het Capitool en de schans voor uw huis bezet. Ik kan niet meer. De bijl van Teja trof door mijn schild, mijn lichaam. Leef wel, groote Cethegus. Red het Capitool, maar haast u. Teja is snel," en Marcus zakte in elkaar op den grond.

Hoog sloegen de vlammen van den Capitolijnschen berg.

„Hier bij de rivier is niets meer te redden," sprak de prefect met moeite. Het aanzienlijk bloedverlies had hem verzwakt.

„Ik red het Capitool. Gij, Piso, neemt den Gothenkoning voor uw rekening. Een keer hebt gij al een koning der Barbaren op den drempel van Rome getroffen. Tref nu den tweeden en tref hem goed. Tref hem doodelijk. Wreek uw broeder. Lucius, volg mij niet."

Toen wierp hij nog een grimmigen blik op den koning, rondom wien de Abasgen zich angstig verdrongen. Hij zuchtte diep.

„Gij wankelt, heer?" vroeg Syphax met smart.

„Rome wankelt," antwoordde Cethegus. „Op naar het Capitool."

Lucius Licinius drukte zijn stervenden broeder nog eenmaal de hand.

„Ik volg hem toch," zei hij, „hij is gewond."

Terwijl Cethegus, Syphax en Lucius Licinius in den nacht verdwenen, verborg Piso zich achter een zuil van een basiliek, die aan den weg van de rivier naar het Capitool stond. De koning had intusschen de Abasgen aan zijn gevolg overgegeven. Hij ging enkele schreden stroomafwaarts en wees met zijn zwaard naar de vlammen, die van het Capitool opstegen.

„Voorwaarts," vermaande hij. „Wij moeten daar blusschen De strijd is uit. Beschermt nu Rome, Gothen, het is voor ons."

Dit oogenblik had Piso voorzien.

„Help mij, Apollo," zoo dacht hij, „trof weleer mijn jambus, laat nu ook mijn zwaard treffen."

Hij sprong te voorschijn achter de zuil om met getrokken zwaard den koning, die hem juist den rug toekeerde, aan te vallen. Maar vlak bij den koning liet hij met een luiden gil het zwaard vallen. Een harde slag met een stok had zijn hand verlamd. Onmiddellijk viel een jonge herder op hem aan en stootte hem op den grond. De overwinnaar zette zijn knie op Piso's borst.

„Geef u over, Romeinsche wolf," riep een schelle jongensstem.

„Zoo, Piso, de dichter. Hij is je gevangene, knaap," sprak de koning, die naderbij kwam, „en hij zal een zwaren losprijs moeten geven. Wie ben jij echter, jonge herder?"

„Hij is de redder van uw leven, heer," riep de oude Haduswinth uit, „wij zagen den Romein u aanvallen, maar waren te ver af om u te roepen of te helpen. Gij dankt aan dezen knaap uw leven."

„Hoe heet je, jonge held?"

„Adalgoth."

„Wat zoek je hier?"

„Cethegus, den ellendeling, den prefect van Rome. Waar is hij, heer koning? Zeg het mij."

„Hij was hier, maar hij is gevlucht. Misschien is hij wel in zijn huis."

„Maar wil je met dezen stok den koning der hel overwinnen?" vroeg Haduswinth.

„Neen," riep Adalgoth, „ik heb nu een zwaard," en hij raapte van den grond het zwaard van den gevangene op, sprong op en was in den nacht verdwenen. Totila gaf Piso aan de Gothen, die nu in groote scharen aan beide kanten van de rivier geland waren.

„Snel," herhaalde hij, „redt het Capitool, dat de Romeinen willen verbranden."

ZEVENENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Inmiddels was de prefect den weg naar het Capitool ingeslagen. Door de Porta Trigemina kwam hij bij het Forum Boarium. Bij den Janustempel stootte hij op een volksmenigte die hem een oogenblik ophield. Ondanks zijn verwondingen haastte hij zich in die mate, dat Lucius en Syphax hem nauwelijks konden bijhouden. Herhaalde malen verloren zij hem uit het oog. Nu konden zij hem weer inhalen. Hij wilde nu door de Porta Carmentalis snellen, om zoo de achterzijde van het capitool te bereiken. Doch hier vond hij weer een groote schare Gothen. Hieronder bevond zich Wachis, die den prefect dadelijk herkende.

„Wraak voor Rauthgundis," riep hij uit. Een zware steen trof den prefect aan het hoofd. Hij wendde zich om en vluchtte. Hij herinnerde zich nu, dat ten noord-oosten van de poort de muur iets lager was. Hier wilde hij probeeren erover te klimmen. Toen hij echter aan den rand van den muur kwam, sloegen voor de tweede maal de vlammen uit het Capitool. Drie mannen sprongen over den muur. Het waren Isauriërs, zij herkenden hem.

„Vlucht, Heer, het geheele Capitool is verloren. De zwarte Gothische duivel is er."

„Heeft Teja den brand gesticht?"

„Neen, wij zelf hebben een houten schans in brand gestoken, waarin de Barbaren zich genesteld hadden. De Gothen blusschen."

„De Barbaren redden mijn Capitool!"

Met bittere smart leunde Cethegus op de speer, die hij van een soldaat gekregen had.

„Nu moet ik nog naar mijn woning."

En hij keerde zich om naar den rechterkant, om langs den kortsten weg den hoofdingang van zijn huis te bereiken.

„Oh, heer, dat is gevaarlijk," waarschuwde een der soldaten, „weldra zullen de Gothen ook daar zijn. Ik hoorde

den zwarten Goth telkens naar u roepen en vragen. Hij zocht u overal op het Capitool, weldra zal hij u ook opzoeken in uw huis."

„Ik moet nog eenmaal in mijn huis zijn."

Maar nauwelijks had hij een paar schreden gedaan, of een bende Gothen, waarbij verschillende Romeinen waren, kwamen met fakkels in hun handen. De voorste mannen, Romeinen, herkenden hem.

„Daar is de prefect, Rome's verderver, hij heeft het Capitool in brand laten steken, neer met hem!"

Pijlen, steenen en speren vlogen hem tegemoet. Een huurling viel en twee vluchtten weg. Cethegus werd door een pijl getroffen. Deze drong in zijn linkerschouder. Hij rukte hem eruit.

„Een Romeinsche pijl met mijn stempel erop," zei hij lachend.

Met moeite ontkwam hij in het donker door een smal steegje. Voor zijn huis was een groote menigte bezig om een van de geweldige deuren in te slaan, want zwaard en speren waren daar niet toe in staat. Cethegus hoorde hun kreten van woede over deze vergeefsche pogingen.

„De deur is stevig," zei hij bij zichzelf, „voordat zij binnen kunnen dringen, ben ik al lang weer uit huis. Door een nauw zijstraatje kwam hij aan den achteringang van zijn huis, drukte op een geheime veer, liep den tuin binnen en snelde, de deur achter zich openlatend, het gebouw binnen. Hoor, daar donderen van den hoofdingang geweldige slagen hem tegemoet.

„Een strijdbijl," zei Cethegus, „dat moet Teja zijn."

Cethegus snelde naar een smal venster in den muur, waaruit hij een blik over de straat kon werpen. Het was Teja. Zijn zwarte lange haren fladderden om zijn hoofd. In de linkerhand hield hij zijn gevreesde strijdbijl. Hij was van top tot teen met bloed bespat.

„Cethegus," riep hij luid bij iederen slag van zijn bijl, „waar zijt gij? Ik zocht u op het Capitool, prefect van Rome."

Daar hoorde Cethegus vlugge schreden achter zich. Syphax had het huis bereikt en was eveneens door de achterdeur naar binnen gekomen. Hij keek naar zijn meester.

„Vlucht, o, heer, ik zal den drempel met mijn lichaam verdedigen."

En hij snelde hem voorbij door eenige vertrekken naar

den hoofdingang. Cethegus keerde zich naar rechts, hij kon zich nauwelijks staande houden. Hij kwam nog in de Zeuszaal. Hier zakte hij in elkaar, doch hij sprong weer op. Een krakende geweldige slag deed hem begrijpen, dat de deur bezweken was. Dreunend sloeg deze naar binnen en Teja betrad het huis van zijn vijand. Op den drempel sprong, gelijk een panter, de Moor naar zijn hals en vatte hem met zijn linkerhand bij de keel, terwijl in de rechter een mes schitterde. De Goth liet zijn bijl vallen. Met een ruk van zijn rechterhand smeet hij den aanvaller ter zijde, die de deur uit over de treden de straat oprolde.

„Waar zijt gij, Cethegus?" klonk nu Teja's stem dichter en dichterbij in het atrium en in het vestibulum. Eenige deuren, die de schrijver Fidus gegrendeld had, sprongen weldra onder zijn bijlslagen open. Eenige schreden scheidden de mannen nog van elkaar. Met moeite sleepte Cethegus zich naar het midden van de Zeuszaal. Hij hoopte nog altijd het schrijfvertrek te bereiken en uit het standbeeld van Caesar de daarin opgeborgen papieren en schatten mee te kunnen nemen. Nogmaals kraakte een deur. Cethegus hoorde Teja's stem in de zaal.

„Waar zijt gij Cethegus?"

Ademloos luisterde de prefect toe. Hij hoorde hoe in de bibliotheek de achter Teja komende troep, de beelden van zijn voorvaderen in stukken sloeg.

„Waar is je meester, oude?" riep Teja's stem.

De slaaf was in het schrijfvertrek gevlucht.

„Ik weet het niet, bij mijn ziel."

„Ook hier niet. Lafaard! Waar heeft hij zich verborgen?"

Ook de menigte scheen het schrijfvertrek bereikt te hebben. Cethegus kon niet meer blijven staan. Hij leunde tegen het marmeren Jupiterbeeld.

„Wat moet er met het huis gebeuren?"

„Het moet verbrand worden," antwoordde Teja.

„De koning heeft verboden om huizen te verbranden," merkte Thorismut op.

„Ja, maar de koning heeft dit huis aan mij overgelaten. Het moet verbrand en met den grond gelijk gemaakt worden. Neer met den tempel van den duivel, neer met het allerheiligste. Weg met dit afgodsbeeld."

En er klonk een vreeselijke slag. Krakend stortte het

Caesarstandbeeld op den mozaïekvloer in puin. Goudstukken, kastjes en doozen rolden over den grond.

„Oh, die Barbaren," riep Cethegus buiten zichzelf uit.

En alles vergetend wilde hij met het zwaard naar het schrijfvertrek stormen. Hij viel bewusteloos naast de voeten van het Jupiterstandbeeld.

„Hoor, wat was dat?" vroeg een jongensstem.

„De stem van den prefect," riep Teja en rukte de deur open, die naar de Zeuszaal voerde. Met de fakkel vooruit en de strijdbijl in de hoogte zwaaiend, sprong hij in de zaal, maar deze was leeg. Een bloedplas lag bij de voeten van het Jupiterbeeld en een breed bloedspoor leidde naar het venster, dat op den tuin uitzag. Ook de tuin was leeg. De Gothen die den tuin in waren gesneld, vonden het poortje in den muur gesloten en wel van buiten, de sleutel stak aan de straatzijde in het slot. Toen men na veel moeite en na langen arbeid ook deze deur in had geslagen, en de straat met haar gebouwen afzocht, vond men slechts aan den hoek het zwaard van den prefect, dat Fidus de schrijver herkende. Somber nam Teja het op en keerde naar het schrijfvertrek terug.

„Zoek alles zorgvuldig bij elkaar wat de prefect in het beeld verborgen hield. Alles, hoort gij? Zelfs de geringste papieren en breng alles naar den koning."

„Waar is de koning?"

„Deze is naar het Capitool getrokken met de Romeinen en Gothen om in de kapel van St. Petrus met al het volk het dankgebed uit te spreken."

„Goed, zoek hem op in de kerk en breng hem dit alles en daarbij nog het zwaard van den ontvluchte. Zeg, dat Teja dit naar hem toezendt."

„Dit zal geschieden."

„Gaat gij echter niet mee in de kerk met den koning?"

„Neen."

„Waar brengt gij den nacht van de overwinning door en zult gij het dankfeest vieren?"

„Op de puinhoopen van dit huis," sprak Teja en met deze woorden stak hij de purperen kleeden van het rustbed in brand.

ACHTENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Koning Totila hield nu hof in Rome en heerschte in vrede en rust. De oorlog scheen afgeloopen te zijn. Toen Rome gevallen was, openden de meeste kleine vestingen aan de kust of in het gebergte hun poorten en slechts weinige moesten belegerd en veroverd worden. Daarvoor zond koning Totila zijn veldheeren, Teja, Guntharis, Grippa, Markja en Aligern, uit, terwijl hij zelf in Rome de zware en moeilijke taak van het staatsbeleid op zich nam, om het door jarenlangen oorlog en opstand geteisterde rijk tot rust te brengen, te ordenen en bijna zelfs opnieuw te stichten. Naar alle landstreken en steden zond hij zijn graven en hertogen om in alle gebieden van het staatsleven de gedachten van den koning ten uitvoer te brengen en ook om de Italianen te beschermen tegen de wraakzucht van de zegevierende Gothen, want hij had een algemeene amnestie afgekondigd, met uitzondering slechts van een, den gewezen prefect Cornelius Cethegus Caesarius. Overal liet hij de verwoeste kerken der Katholieken even goed als die der Arjanen weder herstellen, overal de verhouding van het grondbezit onderzoeken, de belastingen opnieuw regelen en herzien. De zegerijke vruchten van deze bemoeiingen bleven niet uit. Reeds van het oogenblik af, dat Totila de kroon had opgezet, en zijn eerste manifest had afgekondigd, hadden de Italianen in alle landstreken den lang verzuimden veldarbeid weer opgenomen. De Gothische soldaten hadden last gekregen, om hen daarin niet te storen en eventueele aanvallen van de Byzantijnen af te weren en de wonderlijke vruchtbaarheid van de velden en herfstzegen van koren, wijn en olie scheen het bewijs te leveren, dat het geluk des hemels op den jongen koning rustte. Het bericht van de inneming van Neapolis en Rome werd weldra door het westen verspreid, dat reeds het rijk der Gothen in Italië als ondergegaan beschouwde. De koningen der Franken hielden rekening met de verandering der dingen.

Zij zonden geschenken, Totila wees deze af, evenals hun gezanten. De koning der West-Gothen bood hem een bondgenootschap aan tegen Byzantium, tegelijk met de hand van zijn dochter. De Avarische en Slavische roovers aan de oostgrenzen van het rijk werden getuchtigd en met uitzondering van enkele belegerde plaatsen als Ravenna, Perusium en enkele kleine kasteelen heerschte overal vrede en rust in het groote Gothenrijk, zooals dit alleen in de gouden dagen van Theoderik was geweest. De koning liet zich door dit alles niet verblinden. Ondanks zijn overwinning begreep hij, de dreigende superioriteit van het Oost-Romeinsche rijk en deed ernstige pogingen vrede met den keizer te sluiten. Hij besloot een gezantschap naar Byzantium te zenden, dat den keizer de vrede moest voorstellen onder voorwaarde, dat deze het recht der Gothen in Italië zou erkennen. Van Sicilië, waar geen Goth meer vertoefde, wilde hij afstand doen, evenals van de door de Byzantijnen bezette gedeelten van Dalmatië. Maar daarentegen moest de keizer voor alles Ravenna ontruimen, dat door geen volharding of dapperheid door de Gothische belegeraars genomen kon worden. Deze vredesonderhandelingen en verzoeningspogingen konden volgens den koning het best gedaan worden door een man van hoog aanzien en van groote waardigheid, een die door zijn roem en wijsheid ook in het oostelijke Rome bekend was en die door zijn liefde voor Italië en voor de Gothen bekend stond. Dit was de eerwaarde Cassiodorus.

Ofschoon de eerbiedwaardige grijsaard zich reeds sinds jaren uit den staatsdienst terug had getrokken, gelukte het den jongen koning hem ertoe te bewegen voor dit doel zijn klooster te verlaten en de moeite en gevaren van een reis naar Byzantium aan te nemen. Hij kon echter dezen ouden man onmogelijk den last van zulk een zending alleen op de schouders leggen. Daarvoor zocht hij naar een jeugdigen metgezel, die Cassiodorus in Christelijke gezindheid en zachtmoedigheid nabij kwam.

Enkele weken na de inneming van Rome droeg een koninklijke bode het volgende schrijven over de Cottische Alpen:

„Aan Julius Manilius Montanus, Totila, dien men den koning der Gothen en Italianen noemt.

Kom, geliefde vriend, terug aan mijn borst. Jaren zijn verstreken. Veel bloed, veel tranen zijn gevallen en veel afwisseling van vreugde en leed heeft om mij heen plaatsgehad,

sinds ik de laatste maal je hand heb gedrukt. Alles is veranderd om mij heen, maar niet in mij, niet tusschen jou en mij. Nog vereer ik alle goden, aan wier altaren wij gemeenschappelijk de eerste droomen van onze jeugd geofferd hebben. Gij zijt den Italiaanschen grond ontvlucht, toen boosheid, geweld en verraad als donkere machten daarop woedden.

Zie, zij zijn verdwenen, weggevaagd, die helsche machten en slechts in de verte laten zij hun geluid hooren. Een regenboog staat schitterend over dit rijk. Nadat betere krachten dan de mijne tevergeefs getracht hebben, heeft de hemel mij de gunst bewezen het einde van deze woeste stormen te aanschouwen en het zaad voor een nieuwen tijd te zaaien. Kom terug, Julius, help mij dezen droom tot werkelijkheid te maken, waarover gij eens geglimlacht hebt. Help mij uit de Gothen en Italianen een nieuw volk te scheppen, die de voordeelen van beide volkeren vereenigt en die hen beider fouten uitsluit. Help mij een rechtvaardig rijk van vrede, van vrijheid en van schoonheid bouwen, geadeld door Italiaanschen schoonheidszin en gedragen door Germaansche kracht. Gij hebt, Julius, een klooster gebouwd voor de kerk, help mij nu voor de menschheid een tempel bouwen. Ik ben eenzaam vriend, op het toppunt van het geluk. Eenzaam ziet de bruid uit naar de volkomen vervulling van de gelofte. De oorlog heeft mij van mijn broeder beroofd. Wilt gij niet terugkomen, mijn dioscurische broeder?

Binnen twee maanden verwacht ik je met Valeria in het klooster van Tagine."

En Julius las. En ontroerd sprak hij tot zichzelf: „Mijn vriend, ik kom."

* * *

Toen koning Totila van Ravenna naar Taginae optrok, besloot hij een schuld te vereffenen, die hem door diepe dankbaarheid was opgelegd. Zijn verhouding tot de eerste held van zijn volk, tot Teja, moest anders worden. Zij waren vanaf hun prilste jeugd met elkaar bevriend geweest. Ofschoon Teja eenige jaren ouder was, had hij toch de diepte van zijn jongeren vriend onder het vroolijke uiterlijk dadelijk herkend en geëerd. En in gemeenschappelijke neigingen en idealen, ja zekere trots en edelzinnigheid had hen vroeg reeds bij elkaar gebracht. Later waren de reeds van het begin af zeer verschillende karakters nog verder uit elkaar geraakt.

De luchthartige opgewektheid van den een was als een grillig iets in het duister gemoed van den ander gevallen. Totila daarentegen was in zijn jeugdige vroolijkheid, het sombere en teruggetrokkene in Teja, dat door hem niet begrepen werd en waarvan hij de oorzaak niet kende, als een ziekteverschijnsel gaan beschouwen. Sedert dat nachtelijk bloed- en broederverbond, hadden lijden en gevaren met den dood van Valerius en Mirjam, de brand van Neapolis, de ellende van Rome, de armzalige toestanden in Ravenna en Castranova en niet het minste ook de plichten en de zorgen voor het koninkrijk, den ongeduldig vroolijken aard van den jongen man, zoo in rijpheid zien doen toenemen, dat hij thans de sombere gemoedsstemming van Teja veel meer recht deed wedervaren.

Teja was dapper geweest in den geheelen oorlog, maar toen Witichis hem de hertogelijke waardigheid, goud en land aanbood, had hij dit afgewezen als een beleediging.

Eenzaam, zwijgend, liep hij door de straten van Rome in den zonneschijn van Totila's nabijheid. De zwarte oogen, diep ingevallen, stond hij naast dezen koningstroon; zonder iets te zeggen, was hij van het feest van den koning weggeloopen. De eenige, waarmee hij dikwijls omging, was Adalgoth, dien hij reeds vroeg bij zich had genomen. De jonge herder was door den koning tot zijn heraut en tot schenker aangesteld, als dank voor de fiere dappere daden; daden, die hij begaan had bij het bestormen van den Tiberoever. Hij had een grooten aanleg voor zingen en sagen, hoewel hij niet veel onderwijs had gehad. Teja had genoegen in zijn gaven gevonden en onderwees hem in het geheim in zijn verheven kunst. Hun karakters kwamen evenmin met elkander overeen als de donkere nacht met den schitterenden morgen.

„Daarom juist," had Teja gezegd, toen zijn dappere neef Aligern hem dit voorhield, „er moet toch nog wat overblijven, wanneer de nacht verzinkt."

De koning voelde, dat, datgene wat men dezen man alleen kon bieden, hij dit bezat, maar dit was geen goud, land of waardigheid.

* * *

Op een avond, reeds stonden de sterren aan den hemel, stond de koning op van den disch in zijn paleis (het huis van de Pinciërs, waarin Belisarius gewoond had) om zonder bege-

leiding den teruggetrokken held te zoeken in de wildernis van steenen en struiken, die den tuin van Sallustius vulden en waar Teja, wanneer hij in Rome was, meestal woonde.

Adalgoth, de schenker, had dezen avond van den koning verlof gevraagd, om weg te gaan en Totila vermoedde, dat hij die uren, zooals zoo dikwijls gebeurde, bij den somberen harpmeester wilde doorbrengen. De koning wist daarom ook, dat hij Teja in den tuin zou aantreffen.

Werkelijk zaten leeraar en leerling dezen nacht onder de schaduwen van de oeroude Romeinsche pijnboomen en cypressen om zich bezig te houden met de Gothische harpkunst.

„Luister eens, graaf Teja," begon de jongeling, „wat ik gemaakt heb van die regels, die gij onlangs begonnen zijt. Het is alles zoo treurig, het einde is een wanhopige sprong in het water. Ik heb er een veel vroolijker einde aan gemaakt. Ik zal dit eens laten hooren."

Terwijl de knaap zijn lied had geëindigd, zei Teja met bewondering:

„Wel, lieve jongen, de god der zangkunst heeft werkelijk je lippen gezegend. Zelfs wanneer je het niet weet of niet wilt, klinken je zinrijke woorden welluidend en schoon."

„Ach," antwoordde de jongen, „wanneer gij mij slechts kondt leeren zulke tonen aan te slaan als zoo dikwijls uit uw harp klinken."

„O, dat komt met de jaren, ja zelfs met weken. Je hebt nu genoeg gedaan en je bent pas zeventien jaar en in alle opzichten ben je zeer flink. Als ik er aan denk, dat, wanneer de wakkere Witichis een helper had gehad, toen de Romeinsche dichter op het praalgraf van Hadrianus dien zwaren steen op hem wierp of maar ter zijde af had kunnen weren, zooals jij den stoot van Totila hebt afgewend, toen deze door denzelfden man werd aangevallen, dan hadden wij Rome reeds lang genomen en den prefect verjaagd, die nu ontkomen is."

„Ja, dat is jammer genoeg. Weet gij dat avontuur, dat mij in dien nacht is overkomen in het huis van den prefect, zweeft nog altijd door mijn gedachten. Daar zou ik een wonderlijk schoon lied van kunnen maken, alleen ontbreekt mij het slot."

„Wacht maar, misschien kun je dit nog beleven. Dan hoef je het niet zelf te verzinnen. Ik heb den volgenden morgen dadelijk het huis van den prefect verlaten om de gevluchte legionaren te vervolgen, daarom weet ik niet eens, wat er gebeurd is. Vertel het mij eens.

NEGENENDERTIGSTE HOOFDSTUK.

Luister dan. Nadat ik den prefect niet meer aan den Tiber en op het Capitool gevonden had, zocht ik hem met u in zijn huis en vond alleen zijn bloedig spoor en zijn zwaard. Toen gij echter zijn afgodsbeeld verbrijzeld had, zijn huis in brand had gestoken en alles in elkaar was gestort, tot zelfs in de keldergewelven toe, toen vond ik in den vloer onder den sokkel van het marmeren beeld weer een holle ruimte, die gevuld was met goud, edelsteenen en allerlei documenten. Ik bracht alles op een breed schild naar den koning en die liet zijn voorlezer het papier onderzoeken en las ze zelf voor. Plotseling riep hij uit:

„Dus is werkelijk Alarik, de Balth, onschuldig!"

En den volgenden dag, nadat ik tot koningsheraut werd benoemd, was mijn eerste werk in de straten van Rome rond te rijden op een wit paard met een gouden herautenstaf en allen Gothen en Romeinen toe te roepen:

„Adalgoth, de heraut van den koning, verkondigt u, dat in het huis van den gewezen prefect door Adalgoth, den herdersknaap, het bewijs en het geschrift is gevonden, dat hertog Alarik, de Balth, die twintig jaar geleden wegens hoogverraad ter dood veroordeeld werd, onschuldig was."

„Hoe was dit ontdekt?"

„Cethegus had in geheimschrift, dat koning Totila liet ontcijferen zelf in zijn dagboek opgeteekend, dat hij den gehaten man door brieven, die hij den bedrogen koning in handen wist te spelen, de verdenking van hoogverraad op den Balth had geladen. De fiere hoogmoedige man prikkelde toen den Amaler door hem te trotseeren en verdween ten slotte plotseling uit den kerker, terwijl niemand wist, hoe dit was gebeurd en waarheen hij was gegaan. Verder moest ik nog in de straten verkondigen:

„Alarik, de Balth, is onschuldig en zijn eigendommen,

die hem door den staat waren ontnomen, worden hem teruggegeven, aan hem of aan zijn ware erfgenamen. Het hertogdom, dat hij bestuurd heeft, het hertogdom Apulië, wordt hem teruggeven, hem of zijn ware erfgenamen. Hertog Alarik of zijn ware erfgenamen moeten zich aanmelden bij den troon des konings; goud en gave, have en goed, vee en huisraad, wapens en wagens, versierselen en kleinoodiën, akkers en erven, runderen en paarden, en het rijke Apulische hertogdom komt weer aan den Balth of zijn erfgenamen. Waar is Alarik? Waar zijn zijn erfgenamen?"

„En evenals ik, trokken alle koningsherauten door de straten en steden van Italië, roepend en zoekend naar hertog Alarik en zijn ware erfgenamen, en het zou toch mooi zijn, wanneer zij den gevluchten en verdwenen ouden man ergens vonden en hem weer met luister en eer naar zijn schoon hertogdom voerden."

„En daar hij zijn eer en recht te danken heeft aan een herdersknaap, zou hij je wel een mooi slot schenken aan de blauwe zee aan den voet van den berg Garganus, niet waar, met lauweren en myrthen."

„Daar heb ik nog niet aan gedacht."

„Maar de oude hertog zal wel niet meer leven."

„Nu, dan vinden wij misschien den jongen. Hertog Guntharis heeft mij gezegd, dat hij den Balth nog wel gekend heeft. Met een jong knaapje heeft hij zich in ballingschap teruggetrokken en ofschoon zijn huis, dat der Wölsungen met de Balthen een erfelijke veete had, moest hij toch zeggen, dat hij nooit aan de schuld van den trotschen man heeft geloofd. Hij wist echter, dat de Italianen hem fel haatten en hij hen reeds lang een doorn in het oog was. Nooit had hij een schooner kind gezien, dan dit vierjarige knaapje. Ik moet er nog steeds over nadenken, waar de jongen kan gebleven zijn en zeker zou hij groote oogen opzetten, wanneer hij zich in de een of andere stad verborgen houdt, onder een valschen naam — want de doodstraf trof het geheele geslacht —, wanneer de koningsherauten door de straten hem opriepen om de gouden kroon van het hertogdom van Apulië weer aan te nemen Dat zou een mooi einde zijn voor een Balthische sage. Wat denkt ge, „Het lied van den verbannen hertogszoon", klinkt dat niet mooi?"

„Bij jou klinken alle liederen mooi."

„Maar vertel mij toch eens, het begin van het andere lied,

dat gij zelf gemaakt hebt, toen gij wakker werd, na dien wonderlijken droom."

„O, ik heb een lied gedroomd, dat ik gemaakt heb bij het zien van den Vesuvius en toen ik wakker werd, stelde ik mij de welbekende streek van den vuurspuwenden berg recht tegenover de Mons Lactarius voor den geest. Dat is een wonderlijke partij, gevormd door de lava uit den vuurspuwenden berg. Het is koud en zwart geworden vuur. De rotsranden gaan steil de hoogte in en een smalle toegang, dien een man met een schild gemakkelijk zou kunnen versperren en uren lang zou kunnen verdedigen tegen elke overmacht...."

„Gij denkt bij iederen berg en ieder dal dadelijk aan de wijze, waarop het verdedigd of bestormd zou kunnen worden."

„En toen kwamen vanzelf de woorden bij mij op," en hij greep naar zijn harp, sloeg langzaam eenige accoorden aan en Adalgoth beantwoordde deze zacht, alsof het een echo was. Deze tonen waren het, die koning Totila tot gidsen dienden.

Langs dichtbegroeide paden volgde de koning nu de klanken, die uit de duisternis van een cypressenboschje, zacht en met onregelmatige tusschenpoozen onderbroken door half gezongen, half gesproken woorden, die door twee duidelijk te onderscheiden snaarinstrumenten werden begeleid, door den nachtwind naar hem toe werden gedragen.

Onopgemerkt was Totila, zelfs niet verraden door het zachte maanlicht, door de vervallen muren gekomen, die rondom den uitgestrekten tuin liepen en was hij in de half verwilderde laurier- en cypressenlanen gekomen, die naar het binnenste gedeelte van den tuin voerden. Teja vernam de naderende voetstappen en legde de harp neer.

„Het is de koning," zei hij, „ik ken zijn stap."

„Wat zoekt gij hier, mijn koning?"

„Ik zoek Teja," antwoordde deze.

Teja sprong van de gevallen zuil, waarop hij zat, op.

„Moet de strijd weer beginnen?"

„Neen," zei Totila, „maar verdien ik dit verwijt?"

Hij pakte zijn rechterhand en dwong hem zachtjes weer zijn marmeren zetel in te nemen en toen ging hij naast hem zitten.

„Ik zoek niet je zwaard. Ik zoek jezelf. Ik heb je noodig, maar niet je arm, doch je hart. Neen, blijf maar, Adalgoth, je mag en moet ook hooren, hoeveel men van dezen trotschen man, van den zwarten graaf, moet houden."

„Dat wist ik reeds vanaf het oogenblik, dat ik hem heb gezien. Hij is als een donker woud, door welks boomen geheimzinnig ruischen gaat. Hij dwingt ontzag af, maar is ook zeer aantrekkelijk."

Teja richtte een langen blik op den koning uit zijn groote treurige oogen.

„Zie mijn vriend," ging Totila voort, „veel viel mij ten deel, zooveel rijkdommen heeft de god der hemelen mij gegeven, een half verloren rijk heb ik teruggewonnen. Zou ik ook niet een half verloren hart van een vriend terug kunnen winnen? Zeker, deze vriend heeft al het mogelijke gedaan bij het terugwinnen van het rijk en hij moet nu ook al het mogelijke doen. Wat is de oorzaak, dat wij van elkaar vervreemd zijn? Vergeef mij, wanneer ik, wanneer mijn stralend geluk je misschien treurig heeft gestemd. Ik weet aan wien ik de kroon te danken heb en ik kan deze niet met vreugde dragen, wanneer alleen je zwaard en niet je hart mij toebehoort. Wij waren vrienden, Teja, vroeger. Laten wij ook nu weer vrienden zijn, want ik kan je niet ontberen," en hij wilde zijn arm om zijn hals slaan. Teja greep echter zijn beide handen en drukte deze.

„Deze nachtelijke tocht strekt je meer tot eer, dan de overwinningstocht door Italië. De tranen, die ik in je oogen heb gezien, zijn meer waard dan de edelste parelen van je kroon. Jij moet mij vergeven. Ik heb je onrecht aangedaan. Je geluk en je opgewekt vroolijk karakter hebben je hart geen schade gedaan. Nooit ben ik vertoornd geweest. Ik heb steeds van je gehouden en met smart heb ik ondervonden, dat onze wegen uit elkaar gingen, want tenslotte behoor je toch aan mij, sta je mij nader dan den wakkeren Witichis, nader zelfs dan je eigen broeder."

„Ja, gij behoort tezamen," sprak Adalgoth, „als licht en schaduw."

„Onze gewaarwordingen zijn even snel en even vurig," zei de koning. „Gingen Witichis en Hildebad steeds met statige treden den gebaanden heirweg, het is alsof ons beiden het ongeduld, waarin wij verkeerden, ons op vleugels door het luchtruim droeg."

„En juist," ging Teja voort, „omdat wij zoo tezamen behooren, smartte het mij, dat jij in je zonnig geluk scheen te gelooven, dat iedereen, die niet lachen kon, evenals jij, een ziekelijke dwaas was. O, mijn koning en mijn vriend.

Er zijn levens met zooveel smartelijke en zulke sombere gedachten, dat wanneer men deze eenmaal ondervonden heeft, men het lachen voor eeuwig heeft vergeten."

Totila sprak met diepen ernst:

„Wanneer een man met zulk een heldenmoed zich wijdt aan de hoogste plichten van het leven zooals jij, dan kan men hem beklagen, maar nooit kan men hem verwijten, dat hij de vreugden van het leven trotsch versmaadt."

„En je hebt geloofd, dat ik boos was over je geluk en je vroolijk karakter? Ach, Totila, het was geen bitterheid, maar wel weemoed. Het was dezelfde weemoed, waarmede men het kind aanstaart, dat nog in den waan leeft, dat liefde, lente en leven nooit zullen veranderen in haat, winter en dood. Je hebt vertrouwen in de overwinning en het geluk in de wereld. Maar ik hoor steeds den vleugelslag van het noodlot, die meedoogenloos voor vloek, gebed en dank over de hoofden der menschen en der wereld heenruischt," en hij zag voor zich heen in den nacht, alsof hij de schaduwen van de naderende toekomst reeds zag.

„Ja, ja," zei de jonge schenker, „zoo luidde ook de oude spreuk, die Iffa op den berg altijd zong. Hij had hem geleerd van oom Wargs:

Voor geluk en voor ongeluk
Werd de wereld niet gemaakt,
Dat hebben slechts menschen
In dwaasheid gedacht.
De wil der eeuwigheid
Moet steeds geschieden;
Haar dient onderwerping
En haar dient ook de trots.

„Maar," vroeg de jongeling in gedachten, „wanneer men met al zijn krachten het onvermijdelijke niet af kan wenden, waarom verzetten wij ons dan toch nog? Waarom wachten wij dan niet af, wat er gebeuren gaat. Wat is dan het verschil tusschen held en lafaard?"

„Niet in de overwinning ligt deze, Adalgoth, maar in de wijze, waarop wij worstelen. Niet de rechtvaardigheid beslist het lot der mannen en der volkeren, maar de noodzakelijkheid. Dikwijls moet de betere mensch, het edele geslacht, onderdoen voor het lagere. Wel is edelaardigheid en edelheid

een macht, maar zij zijn niet altijd sterk genoeg om zich te verzetten tegen de overmacht van het domme geweld. De vraag is niet wat wij dragen, maar hoe wij het dragen. Dit laatste brengt ons de trotsche eer. Dikwijls komt de lauwerkrans eerder den overwonnenen held dan den overwinnaar toe.

De koning leunde in gedachten verzonken op zijn zwaard en zag naar den grond.

„Hoe moet jij geleden hebben, vriend," sprak hij vertrouwelijk, „dat je in zulke groote dwalingen vervallen bent. Je hebt God zelf in den hemel verloren. Zoo'n verlies zou voor mij erger zijn dan wanneer ik de zon aan den hemel niet meer zou kunnen zien schijnen, erger dan het verlies van mijn oogen. Ik zou nooit meer kunnen ademhalen, nooit meer kunnen gelooven in den rechtvaardigen God, die van de poorten des hemels op de daden der menschen neerziet en die het edele en het goede tot overwinning voert."

„Wat heeft koning Witichis, de man, die zonder smetten was, dan misdaan? En ik zelf en..."

Hij zweeg.

„Je leven is mij sedert onze scheiding in onze jeugd verborgen gebleven."

„Voor heden genoeg hiervan," zei Teja, „in dezen nacht heb ik meer aan het verleden gedacht dan anders. De tijd zal nog wel komen, dat ik alles zal kunnen openbaren, wat ik beleefd en gedacht heb. Ik zou graag," zei hij, terwijl hij de lokken van Adalgoth streelde, „den jongsten en besten zanger van ons volk, niet te vroeg de heldere klanken van zijn snaren versomberen."

„Wel," sprak de koning, terwijl hij opstond, „je smart ik mij heilig. Maar laten wij toch wederom vrienden zijn. Ik ga morgen naar Taginae, naar mijn bruid. Vergezel mij, wanneer het tenminste niet pijnlijk is mij gelukkig te zien met een Romeinsche."

„O neen, dat smart mij, dat herinnert mij aan.... Ik ga met je mee."

VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Weldra hield de koning met graaf Teja, Adalgoth en een talrijk gevolg zijn intocht in het stadje Taginae, boven hetwelk op de steile door bosschen begroeide rotsen het klooster van de Valeriërs zich verhief, waarin Valeria nog altijd verblijf hield. Deze plaats was haar zeer lief geworden. Niet alleen door het uiterlijke, maar ook door de gewoonte was zij langzamerhand onder den indruk van den ernstigen geest, die daar heerschte, gekomen.

Toen zij den koning in den kloostertuin tegemoet kwam, viel het hem op, dat haar kleur veel bleeker en haar gang veel langzamer dan anders was geworden.

„Wat hebt ge?" riep hij teeder uit. „Toen onze belofte bijna niet in vervulling kon komen, hieldt ge moed en hadt ge nog hoop en nu uw geliefde de kroon van dit rijk draagt en alleen nog in een stad de vijand van Italië is, schijnt de moed u te ontzinken."

„Neen vriend," sprak Valeria ernstig, „het is geen moedeloosheid, maar zelfverloochening. Luister naar mij. Waarom hebt gij voor mij verzwegen, wat geheel Italië weet? De koning der West-Gothen te Toledum heeft u een bondgenootschap en de hand van zijn dochter aangeboden. Het rijk wenscht en verwacht, dat gij die beide zult aannemen. Ik wil niet zelfzuchtiger zijn dan deze fiere vrouw van uw volk, die Rauthgundis, de boerendochter uit de bergen, van wie uw zangers reeds op de straten zingen. En ik weet, dat ook gij een offer zult kunnen brengen evenals die eenvoudige man, die eenmaal uw ongelukkige koning was."

„Ik hoop dit ook te kunnen, wanneer het noodig was, maar gelukkig is het niet noodig. Ik heb geen vreemde hulp noodig. Kijk om u heen, of laat liever uw oogen gaan buiten deze kloostermuren. Nooit heeft het rijk een bloei gekend als tegenwoordig. Nog een keer wil ik den keizer de hand der verzoening reiken. Wijst hij deze weer af, dan ontbrandt

een strijd, als hij nog nooit gezien heeft. Ravenna zal weldra vallen. Mijn macht en mijn moed dwingen mij werkelijk niet om offers te brengen. Gij moet hier vandaan. Kies de schoonste stad van Italië als verblijfplaats. Laat ons het vaderlijk huis in Neapolis weer herstellen."

„Neen, laat mij hier, ik houd van deze plaats en haar rust."

„De rust van het graf! Weet gij wel, dat uw zelfverloochening hetzelfde beteekent als de opoffering van mijn leven? Gij zijt het levendige beeld van al mijn plannen. Gij zijt Italië voor mij. En de Gothen en Italianen moeten hun koning en koningin als voorbeeld nemen. Zij moeten eensgezind en gelukkig worden evenals wij. Neen, geen bezwaren, geen twijfel meer. Zoo zal het zijn!"

En hij omhelsde en kuste haar.

* * *

Eenige dagen later kwam Julius Montanus van Genua en Urbinum. De koning ging hem met zijn gevolg bij den kloostertuin tegemoet. Langen tijd hielden de vrienden elkaar omarmd zonder een woord te spreken. Teja stond bij hen en liet zijn ernstige blikken rusten op hen.

„Op den avond van uw brief," zei Julius, „was ik reeds besloten om hier naar toe te gaan."

„Wildet gij mij — Valeria, opzoeken?"

„Neen Totila, ik wil mij laten onderzoeken en wijden laten door Cassiodorus. De vrome en heilige man, die onze eeuw met wonderen heeft vervuld, de Benedictus van Nursia, heeft een klooster gesticht, dat mij zeer aantrekt."

„Neen, Julius, dat mag niet. Welke geest heeft al mijn vrienden toch bevangen, om de wereld te ontvluchten, Valeria gij en Teja."

„Ik ontvlucht niets, niet eens de wereld," zei deze.

„Hoe komt gij," ging de koning voort, terwijl hij zijn vriend bij den arm nam en hem naar den ingang van den kloostertuin voerde, „in den bloei van uw jaren aan deze gedachten van zelfmoord? Kijk naar Valeria. Zij moet mij helpen om mij te bekeeren. Ach, had gij maar liefde gekend, dan zoudt gij de wereld niet den rug toekeeren."

Julius glimlachte en zweeg. Rustig greep hij de hand van Valeria en schreed met haar door de kloosterdeur, waar Cassiodorus hen tegemoet kwam. Alleen met moeite kon de

koning zijn vriend overhalen om over eenige dagen met den grijzen Cassiodorus naar Byzantium te gaan. Julius had een afkeer van de praal, het rumoer en de zonden van het keizerlijk hof, tot eindelijk het voorbeeld van Cassiodorus hem overwon.

„Ik meende," besloot de koning, „dat men in de wereld meer godgevallig werk doen kan dan in een klooster. Zoo'n vroom werk is dit gezantschap, dat het twee rijken een nieuwen oorlog besparen moet."

„Zeker," zei Julius, „een koning en een held kunnen God even goed dienen als een monnik. Ik veroordeel niet de wijze, waarop men God wil dienen, maar laat mij dan ook vrij te doen zooals ik wil. En ik voor mij, geloof, dat ik goed doe, een plaats te zoeken, ver verwijderd van de wereld, waar armoede en reinheid en ootmoed een veilige toevlucht geven in deze tijden, waarin een oude wereld onder verschrikkingen ondergaat en een nieuwe onder ruwe stormen te voorschijn komt. Een tijd, waarin al de ondeugden van het Heidendom met de wildheid der Barbaren zich met elkander vermengen, een tijd, waarin losbandigheid, wellust en bloedig geweld het westen en het oosten vervult."

„Mij schijnt het toe, dat pracht, liefde en opgewektheid geen zonden zijn. Wat denk jij ervan, Teja?"

„Och, jullie strijd heeft voor mij geen beteekenis," sprak deze rustig, „want jullie God is niet de mijne."

* * *

Op een avond voor het vertrek van de beide gezanten naar Firmum, waar zij naar Byzantium zouden scheepgaan, bracht Cassiodorus de vrienden naar de kapel, die hij dicht bij het klooster op een der hoogste rotspunten had laten bouwen.

„Daar zal het je bevallen, Totila," had Valeria gezegd.

Juist voor het ondergaan der zon bereikten de vrienden den top van de eenzaam gelegen ronde rots. Te midden van den heuvelachtigen omtrek verhief deze zich steil in de hoogte, zoodat men vandaar een prachtig uitzicht had over bloeiende Pycentijnsche landen. In het noorden en het oosten werd het uitzicht begrensd door de prachtige terrassen van de Appenijnen met hun statige en klassieke vormen, zooals die aan het Italiaansche landschap eigen zijn. In het westen

schitterde in de stralen van de ondergaande zon, als een kostbare gouden gordel, die door de groene velden kronkelde, de rivier Clasius, waarin de beide kleinere stroomen, Sibola en Rasina, uitmondden. In het zuiden kwam de rivier Tinia uit de bergen van Nuceria door weelderige landen.

De snel ondergaande zon wierp een gloeiend, donkerrood licht als een purperen mantel over de uitgestrekte vlakten, terwijl over de verdere en hoogere streken een violette glans lag.

Allen waren verrast door dit prachtige gezicht en niemand kon een woord uiten bij het zien van zooveel schoonheid.

„Zooiets vermoedde ik niet in Italië te zullen zien," fluisterde Adalgoth tot graaf Teja, „wanneer ik van den Iffingerberg of zelfs van de Mentula naar het zuid-westen keek. Maar het is nog veel schooner dan ik ooit gedroomd heb."

De koning riep uit:

„Heb ik nu niet gelijk, Teja, dat ik dit land liefheb als een bruid, dat ik het tot elken prijs voor ons volk wilde behouden? Werkelijk dit oord is de beste rechtvaardiging van al mijn pogingen. Hemelsche luchten en gouden licht zweven over al deze streken heen."

En met een levendigen en ontroerden blik ging hij verder:

„Ja, hier, vrienden, hier, Cassiodorus wil ik eens worden begraven," en hij legde zijn hand op een oeroude machtige sarcophaag van verweerd, donker marmer. De deksel lag gebroken er naast op den grond en wild woekerde de klimop er omheen, terwijl het inwendige van de sarcophaag er geheel mede bedekt was.

„Hoe kan ooit zoo iets schoons te zamen komen!" sprak Cassiodorus ernstig, weet gij hoe deze streek sedert eeuwen heet? Spes bonorum, de hoop der goeden, en weet gij, wie volgens de sage in deze sarcophaag gerust heeft? Een andere wijze en milde vredesvorst, oorspronkelijk waarschijnlijk de oeroude Tuscische koning en later heeft de volkssage hiervan Numa Pompilius, den goeden, gemaakt. Het is een oeroud heiligdom van den vrede, een plaats, die de Heidenen reeds als toevluchtsoord hebben vereerd. Mijn nieuw gebouwde kapel heb ik bij het uitbreken van den oorlog Emmanuel, den god van den vrede, gewijd, en het zou de hoogste eer voor mijn kapel zijn, wanneer gij, vredesvorst, haar als uw laatste rustplaats zoudt kiezen."

„Neen," riep Totila uit, „vergeef mij, eerwaarde vader,

niet in de bedompte crypte van uw gebouw wil ik rusten. Hier onder het blauwe dak van den Ausonischen hemel," en hij sloeg met de hand op de sarcophaag, „op deze heldere hoogte, besproeid door het gouden licht en de schaduwen der buigende laurierboomen, te midden van het zoete gezang der vogels. Ik zal het met de schim van den vredeskoning wel kunnen vinden. Hoort gij, mijn vrienden? Het is mijn wil en vooral gij, denk er aan, Adalgoth, die door je jeugd zeker het langst van ons allen zal leven."

EENENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Denzelfden avond, dat Adelgoth en het gevolg van den koning de zon zag ondergaan over het Italiaansche landschap bij de Spes bonorum, stond Gotho de herderin eveneens den zonsondergang te aanschouwen op de zuidelijke helling van den Iffingerberg. Om haar heen huppelden en graasden de schapen en drongen steeds dichter om haar heen, als wilden zij hun verlangen te kennen geven om nu naar huis te worden gedreven, maar zij wachtten en blaatten tevergeefs, want het jonge meisje boog zich over een rostachtigen steen, over den rand van de kristalheldere bergbeek. In haar lederen schort had zij prachtige en heerlijk geurende bergbloemen en zij sprak met zichzelf en met haar bloemen en met de kleine voortstroomende golfjes. Nu en dan wierp zij eenige bloemen in de voortsnellende beek, nu eens bloemen afzonderlijk dan weer ruikers of half afgemaakte kransen. Dit waren groeten, die zij telkenmale weer verzond voor haar vriend en broeder Adalgoth.

Plotseling weerklonk de langgerekte toon van den ramshoorn. Gotho zag op, het was reeds donker geworden. Door de open deur van hun huis kon zij reeds het haardvuur zien gloeien De schapen antwoordden op dit hun welbekende teeken met een luid geblaat en strekten de koppen uit naar de stallen. De bruine ruige hond sprong blaffend om haar heen.

„Ik ga reeds," glimlachte zij, terwijl zij de ongeduldige dieren tot kalmte bracht. „De schapen worden eerder de weide moe dan de herderin haar gedachten. Voorwaarts, ga maar mee naar huis," en zij daalde de helling af naar het dal tusschen de beide bergen, waar het huis en de stallen bescherming gevonden hadden tegen wind en lawinen. Hier verblindde haar niet meer de glans van de zon. Reeds werden de sterren zichtbaar en vol vertrouwen keek zij naar hen op.

„Gij zijt zoo mooi, al kijkt men er nog zoo dikwijls naar."

Opeens viel een ster snel in zuidelijke richting.

„Zij roept mij daarheen," sprak Gotho, „o, hoe graag zou ik haar volgen," en snel dreef zij de schapen naar huis. Zij bracht ze onder in de stallen en ging het groote en eenige vertrek in het woonhuis binnen.

Zij vond grootvader Iffa uitgestrekt bij het haardvuur op twee groote berenvellen. Hij zag er bleek en ouder uit dan gewoonlijk.

„Ga naast mij zitten, Gotho en drink. Hier is melk met honing gemengd en luister naar mij. Eindelijk is de tijd gekomen, waarover ik je al dikwijls gesproken heb. Wij moeten scheiden. Ik ga naar huis. Ik zie met mijn moede, oude oogen nog slechts vaag je lief gezicht en toen ik gisteren nog alleen naar de beek wilde gaan om water te halen, knikten mij de knieën en toen bemerkte ik, dat het einde naderde. Ik heb den geitenjongen met een boodschap naar Teriolis gestuurd, maar jij mag er niet bij zijn, wanneer de oude Iffa den laatsten adem uitblaast. Het sterven van een mensch is niet mooi, ik bedoel den dood op een hoop stroo en jij hebt nog nooit iets treurigs gezien, er mogen geen schaduwen vallen op je jonge leven. Morgen, voordat de hanen kraaien, komt de dappere Hunibad, die nog weliswaar niet geheel van zijn wonden hersteld is van Teriolis om je te halen; hij is nog zwak, maar zegt, dat hij geen zin heeft stil te zitten, daar de strijd naar het heet weldra los zal branden. Hij wil naar koning Totila in Rome en ook jij moet daar heen met een belangrijke boodschap. Hij zal je op je weg beschermen en als gids dienen. Bind stevige zolen van beukenschors onder je voeten, want de weg is lang en Brun, de hond, zal met jullie beiden meegaan. Haal den zak daar van sterk geitenleer, daarin zijn zes goudstukken nog van ... van Adalgoth ... van jullie vader. Zij zijn wel voor Adalgoth, maar jij mag er wel van gebruiken, je zult er gemakkelijk Rome mee kunnen bereiken. Neem ook een bundel geurig hooi van den Iffinger-heuvel mede en leg 's nachts je hoofd daarop, dan kun je beter slapen. En als je dan Rome gevonden hebt en het gouden huis van den koning, kijk dan, wanneer je een zaal binnenkomt uit naar een man met een gouden band om het hoofd en van wiens gezicht een glans afgaat als het morgenlicht in de bergen. Dat is koning Totila. Buig je hoofd dan voor hem, maar vooral een beetje, niet de knie, want je bent een vrij kind van een vrijen Goth, en geef dan aan den koning deze rol over, die ik sinds vele zomers zorgvuldig heb bewaard. Zij is van oom Wargs, die onder den berg begraven ligt."

En de oude man haalde onder een steen uit den bodem een papyrusrol te voorschijn, die zorgvuldig was dicht gemaakt en gezegeld, ook bevond er zich nog een perkament omheen, dat eveneens was beschreven en met wonderlijke zegels was voorzien.

„Hier," zei hij, „bewaar dit geschrift goed. Dit buitenste, dat daar op een ezelsvel staat, heb ik door Hermigisel in Majae laten schrijven. Hij heeft mij gezworen hierover te zwijgen en hij heeft zijn woord gehouden, maar nu kan hij het heelemaal niet meer zeggen, want hij is gestorven. En jij en Hunibad, jullie kunnen niet lezen en dat is goed, want het zou gevaarlijk voor jou en iemand anders kunnen zijn, wanneer eerder dan de rechtvaardige en goede koning Totila, andere menschen vernamen, wat er in de rol staat. En berg deze rol vooral weg voor de Italianen en vraag in iedere stad, waardoor je heen trekt, of daar Cornelius Cethegus Caesarius, de prefect van Rome, verborgen is. En wanneer de torenwachters ja zeggen, keer je dan om en hoe moe je ook zal zijn en hoe laat het nachtelijk uur ook moge wezen, keer terug totdat je heel ver verwijderd bent van dezen man, Cethegus. Je ziet, dat ik deze rol met hars, zooals het uit de dennen druipt, heb toegemaakt en ons huismerk er op heb gezet, zooals dat ook op het vee en op al onze bezittingen staat en even zorgvuldig zal je dit trouwe gouden voorwerp moeten bewaren," en bij deze woorden haalde hij uit de holte de helft van een breeden gouden band, zooals de Gothen-helden dien om hun naakte armen droegen. Vol eerbied kuste hij het goud en het bijna uitgewischte Runenschrift, dat er op stond.

„En dit stamt nog af van Theoderik, den grooten koning en van hem, mijn lieven zoon Wargs. Let wel op, dit behoort aan Adelgoth, dat is zijn beste erfenis, de andere helft van den band en van de spreuk, die er op staat heb ik aan den knaap meegegeven, toen ik hem wegzond. Wanneer de koning dit geschrift heeft gelezen en Adelgoth in zijn nabijheid is, dan moet je hem direct de andere helft van den armband brengen. Beide deelen voeg je dan te zamen en dan moet je den koning vragen om de spreuk te verklaren. Hij zal helder, verstandig, mild en alles begrijpend zijn, evenals de zonneschijn. Hij zal de juiste beteekenis vinden, wanneer hij die niet vindt, zal niemand haar vinden. Druk nu nog een kus op mijn beide vermoeide oogleden en ga nu vroeg slapen.

En de koning der hemelen en al zijn lichte oogen, als de zon en de maan en de sterren, mogen op je neerzien op je weg. En heb je Adalgoth gevonden en wanneer je met hem samenleeft in de kleine vertrekken der duffe huizen, in de kleine straten der steden en wanneer het je dan ook te klein en te duf is, en dat zal het worden, denk dan aan jullie huis op de hooge Iffing en het zal zijn of de frissche morgenlucht jullie weer tegemoet waait."

Zwijgend, zonder een woord tegen te spreken, zonder vrees en zonder vragen, luisterde en gehoorzaamde het meisje.

„Vaarwel, grootvader," zei zij, terwijl zij hem de oogen kuste, „dank voor de vele liefde en trouw."

Maar zij weende niet. Zij wist niet wat sterven was. Toen zij hem verliet, ging zij nog een keer op den drempel staan van het huis en zij keek naar buiten, naar het nu zoo ernstig geworden landschap. Klaar was de hemel. De toppen van de bergen glinsterden in het maanlicht.

„Vaarwel, Iffinger. Leef wel, Wolshoofd en jij ook, oud Reuzenhoofd en gij schitterende Passara, daar beneden, vaarwel! Weet gij het reeds? Morgen ga ik u allen verlaten. Maar ik ga gaarne, want ik ga naar hem toe!"

TWEEENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Na vele weken keerden Cassiodorus en Julius terug van Byzantium en brachten — geen vrede.

Cassiodorus ging dadelijk na de landing in Brindisium, moede van de reis en van de geheele wereld, naar zijn Apulisch klooster, terwijl hij aan Julius overliet aan den koning in Rome verslag uit te brengen.

Totila ontving hem op het Capitool in bijzijn van de hoogste legeraanvoerders.

„In het begin," vertelde hij, „waren de vooruitzichten zeer gunstig. De keizer, die vroeger Gothische afgezanten van Witichis heelemaal niet bij zich liet komen, kon den grootsten geleerde van het westen, kon voor de wijsheid, vroomheid en mildheid van Cassiodorus zijn paleis niet gesloten houden. Wij werden met eer en zeer vriendschappelijk ontvangen. Stemmen van gewicht, zooals Tribonianus en Prokopius, spraken voor den vrede in den raad van den Imperator, die zelf ook daartoe genegen scheen. Zijn beide groote veldheeren Narses en Belisarius waren op verschillende punten bezig met den strijd aan de oostgrenzen van het rijk, tegen de Perzen en de Saracenen. De ondernemingen in Italië en Dalmatië hadden zulke groote offers gekost en zooveel geld, dat de keizer niet zeer veel lust meer had tegen de Gothen te strijden. Met goede vooruitzichten hadden wij eens op een middag het paleis verlaten. De audiëntie was gunstiger uitgevallen dan vroegere bijeenkomsten. Op den avond van denzelfden dag echter, werden wij verrast door den curopalata Marcellus, die ons door een slaaf uit het paleis de gebruikelijke afscheidsgeschenken deed toekomen, — een ondubbelzinnig teeken van het afbreken der verhandelingen.

„Verrast door deze plotselinge wending," ging Julius voort met zijn verslag, „besloot Cassiodorus ter wille van den vrede nog eens het uiterste te wagen en nog een keer gehoor bij

den keizer te verzoeken. De hoog in aanzien staande Tribonianus, die reeds van den aanvang af tegen den oorlog was geweest en die een groot vriend van Cassiodorus was, liet zich bewegen door ons, om deze ongehoorde gunst te verzoeken. Men antwoordde hem met de bedreiging, dat hij verbannen zou worden, wanneer hij nog eens tegen den wil van den keizer zoo iets durfde te vragen. Nooit, nooit zou de keizer met de Barbaren vrede sluiten, voordat zij iederen duim van het rijk hadden verlaten. Nooit zou hij de Gothen in Italië anders dan als vijanden beschouwen en tevergeefs spanden wij ons in," besloot Julius zijn verhaal, „om een oorzaak van den plotselingen ommekeer te ontdekken. Wij vernamen alleen, dat na onze audientie 's middags de keizerin, die op het oogenblik nog al ziek moet zijn, haar gemaal aan tafel in haar vertrekken had genoodigd. Maar het staat vast, dat de keizerin, nadat zij eerst met kracht den oorlog heeft voorgestaan, sinds geruimen tijd niet voor den strijd maar voor den vrede sprak."

„En wat verschaft mij dan de eer, dat die circusdeerne zoo ineens van meening over mij veranderd is?" vroeg de koning, die wel met gespannen aandacht, maar toch met een dreigende houding het verhaal had gevolgd.

„Men fluistert, dat zij voor haar zieleheil meer en meer bezorgd is en dat zij niet meer alle geldmiddelen voor den oorlog wil gebruikt zien, wiens uitslag zij toch niet meer zal beleven, maar voor het bouwen van kerken en vooral voor het ten einde brengen van den bouw van de Sophiakerk. Zoo vonden wij dus geen enkel spoor, want een spoor kan ik het nauwelijks noemen, wat mij als een schaduw voorbij ging en dat misschien wel een schaduw van mijn verbeelding kan zijn."

„Wat was dat?" vroeg Teja opmerkzaam.

„Toen ik 's avonds laat het paleis verliet, na de ongunstige tijding, die Tribonianus mij had medegedeeld, ging mij een vergulde draagkoets der keizerin, die door de Cappadocische slaven gedragen werd, voorbij. Zij kwam van dat gedeelte van het paleis, waar Theodora haar verblijf houdt. Haar tralievenstertje was iets in de hoogte geschoven en ik zag naar binnen Het was mij alsof ik dien man herkende..."

„Welnu?" vroeg Teja.

„Mijn rampzaligen, vaderlijken vriend, den verdwenen Cethegus," besloot Julius treurig.

„Dat zal moeilijk gaan," meende de koning „Hij is gevallen. Het zal wel een vergissing zijn, dat Teja in zijn huis nog zijn stem meende te vernemen."

„Ik mij vergissen, in die stem? En zijn zwaard, dat Adalgoth op den hoek van de straat vond?"

„Kan dat vroeger niet verloren zijn gegaan? Ik zag hem duidelijk op zijn schip de verdediging op zich nemen. De speerworp naar mijn hals was met al de kracht van den haat naar mij toegeworpen. Ik trof hem, ik zag het, met de teruggeslingerde speer. Ook zei Gothamund mij, dat hij er zeker van was, hem getroffen te hebben en bij de rivier vond men zijn met purper omzoomden mantel, die door vele pijlen doorboord en in bloed gedrenkt was."

„Hij is wel gestorven," zei Julius zeer ernstig.

„Gij meent zulke goede Christenen te zijn," zei Teja, „en gij weet niet eens, dat de duivel onsterfelijk is?"

„Dat kan zijn," sprak de koning, „maar ook het licht," en met dreigend gezicht ging hij verder:

„Op, mijn dappere Teja, nu is er nieuwe arbeid! Hoort, hertog Guntharis, Wisand, Grippa, Markja, Aligern, Thorismut, Adalgoth, weldra heb ik voor u allen volop werk. Gij hebt het vernomen? Keizer Justinianus weigert den vrede en het rustig bezit van Italië. Welaan, laten wij hem toonen, dat wij als onverzoenlijke vijanden gevaarlijk kunnen zijn. Dat het hem geraden is ons in Italië met vrede te laten en ons niet door den aanval te prikkelen. Hij wil ons niet in Italië laten leven, welnu, dan zal hij de Gothen weer evenals onder Alarik en Theoderik in zijn eigen land zien!"

DRIEENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Geruimen tijd na het verwerpen der vredesvoorstellen vinden wij in de zetzaal van een eenvoudig, maar smaakvol gebouwd en ingericht huis op het forum Strategegii in Byzantium, dat dicht op de onvergelijkelijk schoone kust van den Gouden Hoorn ligt en een heerlijk uitzicht geeft op de zeeëngte en op de prachtig nieuw-aangelegde stad Justiniana, twee mannen in een vertrouwelijk gesprek gewikkeld.

De heer des huizes was onze oude, goede bekende Prokopius, die in hoog aanzien als senator in Byzantium leefde. Hij schonk zijn gast ijverig in en bediende zich daarbij van de linker hand. De rechter arm was niet anders dan een in stof gewikkelde stomp.

„Ja," zei hij, „bij elke beweging herinnert mijn ontbrekende rechterhand mij aan een dwaasheid. Ik heb er geen spijt van. Ik zou het weer doen ook, al kost het mij de oogen of het hoofd, want het was een dwaasheid, die uit het hart voortkwam en zoo iets te hebben, is het grootste geluk voor den mensch. In de liefde voor vrouwen heb ik het nooit ver gebracht. Mijn liefde heette en heet nog Belisarius. Ik weet het zeer goed, mijn vriend en je behoeft niet zoo hoonend te lachen. Ik weet heel goed, wat de zwakheden en onvolkomenheden van mijn held zijn, maar dat is ook juist het onbegrijpelijke in de dwaasheid van het hart. Zij houdt van de fouten van den geliefde, meer zelfs dan van de voortreffelijkheden van andere menschen. Maar nu is het gedaan met mijn oorlogstochten," ging Prokopius ernstig voort. „Ik zie echter in het verlies van mijn rechterhand ook een straf. Ik heb menig niet geheel oprecht woord daarmede geschreven. Weliswaar, wanneer iedere schrijver in Byzantium dezelfde straf zou moeten ondergaan, dan zouden er geen menschen meer zijn met twee armen, die schrijven konden. Het gaat nu iets langzamer met het schrijven en het kost meer moeite. Dat is goed. Men overlegt dan met ieder woord of het de

moeite waard is, of het te rechtvaardigen is, het neer te schrijven."

„Ik heb met werkelijk genot," zei de gast, „den Wandalenoorlog en den oorlog met de Perzen en zoover als hij klaar is, ook den oorlog met de Gothen gelezen. Bij mijn langzaam herstel was het mijn lievelingsboek. Maar het verwondert mij, dat jij niet, evenals onze vriend Petros naar de mijnen van Cherson gezonden bent. Wanneer Justinianus de vervalsching van oorkonden zoo zwaar bestraft, hoe zwaar moet hij dan de waarachtigheden in geschiedkundige oorkonden straffen! En je hebt zijn wankelmoedigheid, zijn eerzucht, zijn gierigheid, zijn misstappen in het kiezen van zijn veldheeren en zijn beambten zoo meedoogenloos gegeeseld. Het verwondert mij, dat je nog ongestraft bent."

„O, ik ben niet ongestraft," zei de historicus boos. „Hij heeft mij het hoofd gelaten, maar de eer wilde hij mij ontnemen. En die mooie duivelin nog des te meer, want ik heb opgemerkt, dat Justinianus geheel aan haar leiband loopt en zij wilde hartstochtelijk deze heerschppij verbergen. Daarom liet zij mij komen, toen mijn boeken verschenen waren. Toen ik binnenkwam, zag ik de bladzijden op haar schoot liggen. Zij reikte mij van haar kline den kleinen gouden schoen om te kussen, glimlachte zeer lief en sprak:

„Je schrijft Grieksch als niemand anders, Prokopius, in onzen tijd, zoo mooi en zoo waar. Men heeft mij aangeraden, je als een stomme visch in den Bosporus te laten zinken. Maar de man, die zoo goed de waarheid kan zeggen, wanneer zij bitter klinkt, kan ook de waarheid zeggen, wanneer zij ons aangenaam is. Hij, die het best Justinianus berispt, zal ook wel het beste zijn lof verkondigen. Als straf voor het schrijven van een boek over Justinianus' heldendaden, zul je een boek moeten schrijven over de vredeswerken van Justinianus. Op keizerlijk bevel schrijf je een boek over de bouwwerken van den keizer. Je kunt niet loochenen, dat hij daarin iets groots heeft gedaan." Weer liet zij mij haar voet kussen, waarbij zij mij spelende en moedwillig den kleinen gouden schoen op den mond sloeg. Voordat ik op audiëntie ging, had ik mijn testament gemaakt. Je ziet nu, hoe deze daemon in vrouwengedaante wraak op mij heeft genomen. Men kan werkelijk de bouwwerken van Justinianus niet afkeuren. Men moet er over zwijgen of . . . ze prijzen. Zwijg ik, dan kost het mijn leven, spreek ik er over en prijs ze niet,

dan kost het mijn leven en mijn geloofwaardigheid. Ik moet ze dus prijzen en sterven. En zoo zwak ben ik, dat ik liever prijs en blijf leven," zuchtte de gastheer.

„Zoo dikwijls Thucydides en Tacitus genoten, droog en vloeibaar," sprak de gast en schonk beide bekers vol, „en toch nog geen Thucydides en Tacitus geworden."

„Ik liet mij liever de linker hand ook nog afhouwen, dan dat ik daarmee deze gebouwen ging beschrijven."

„Schrijf in het openbaar over den lof van de bouwwerken van Justinianus en in het geheim over de schanddaden van Justinianus en Theodora."

Prokopius sprong op van zijn zetel.

„Dat is een duivelsch denkbeeld, maar grootsch en de raad van een Cethegus waardig. Daarvoor zal ik je beloonen door een der negen Muzen van Herodotus uit mijn kelder te halen. Mijn oudste en edelste wijn. Maar over dat geheimschrift zal men zich verwonderen. Het ongeluk is echter, dat ik het ergste van moord en schanddaden niet kan mededeelen. Ik zou van afkeer sterven en datgene, wat ik zal schrijven, zal men zelfs voor buitengewoon overdreven houden. En wat zal de nakomelingschap van Prokopius zeggen, die haar een panegyricus, een kritiek en een klaagschrift over Justinianus nalaat?"

„Men zal zeggen, dat je de grootste geschiedschrijver was, maar ook de zoon en het slachtoffer van het keizerrijk Byzantium. Wreek je. Ze heeft je een knap hoofd en je linker hand gelaten. Kom aan, je linker hand zal niet weten, wat te voren je rechter hand geschreven heeft. Teeken het portret van deze keizerin en van haar gemaal voor alle komende geslachten en dan hebben zij niet overwonnen met hun bouwwerken, maar jij met je geheime geschiedenis."

„Ik dank je voor zulk een raad, Cethegus. Uit wraak voor deze bouwwerken zal ik een geheime geschiedenis schrijven. Maar nu moet jij eens vertellen. Ik weet den gang der zaken door brieven en mondelinge berichten van vluchtelingen uit Rome. Zij zeiden, dat je het laatst in je huis was gezien. Vertel nu, stadsprefect zonder stad."

VIERENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Cethegus nam een diepe teug uit den voor hem staanden beker, die uit gedreven goud was vervaardigd en een toren voorstelde. Hij was werkelijk veranderd sedert dien nacht in Rome. De groeven aan zijn slapen waren dieper geworden. De mond was nog vaster gesloten. De onderlip was scherp gebogen en het ironische glimlachje speelde maar zelden om zijn mondhoeken, terwijl zijn oogen gewoonlijk half gesloten waren.

„Je kent," begon hij, „den loop der dingen tot den val van Rome. In dien nacht zag ik de stad, het Capitool, mijn huis en mijn Caesar vallen. Het krakend ineenstorten van dit beeld was een brandender smart voor mij dan de pijlen der Gothen en zelfs die der Romeinen. Ik verloor mijn bezinning van smart en toorn, toen ik den moordenaar van mijn Caesar wilde straffen. Ik zakte bij het beeld van Zeus in de bibliotheek in elkaar en ik werd weer wakker door de koele lucht van den Tiber, die reeds een keer, twintig jaar geleden, den doodelijk gewonde opnieuw tot het leven heeft gebracht"

Donkere wolken trokken over zijn machtig voorhoofd.

„Maar daarover een anderen keer. Ik werd gered door Lucius Licinius, zijn broeder is voor Rome en voor mij gevallen, en door den trouwen neger, die door een wonder den zwarten woesteling Teja ontloopen was. Hij was door de deur aan den voorkant door Teja eruit gegooid. Men wilde dadelijk zijn meester bereiken en had daarom geen tijd den dienaar te vermoorden. Hij ging naar de deur aan den achterkant, waar hij Lucius Licinius trof, die eerst toen mijn huis bereikt had. Zij snelden beiden door de geopende deuren van mijn huis naar de Zeuszaal, waar zij mij bewusteloos vonden liggen. Zij hadden juist nog tijd mij in een mantel als een levenloos ding door het venster in den tuin te brengen. Syphax was het eerst eruit gesprongen en nam mij over

uit de handen van den tribuun. Deze sprong ons na en snel droegen zij mij in mijn mantel door de achterdeur van het brandende huis naar de rivier. Daar was het tamelijk verlaten, want alle Gothen en den Gothen vriendelijk gezinde Romeinen waren den koning naar het Capitool gevolgd om daar den brand te blusschen. Hij had uitdrukkelijk bevolen alle niet strijdenden te ontzien noch hun eenig leed aan te doen. Daarom liet men ook mijn beide dragers overal door, daar men dacht, dat zij een doode droegen. En zelf geloofden zij het ook een tijdlang. In de rivier vonden zij een leege visschersboot vol netten, waar zij mij in legden. Syphax gooide mijn bloedigen mantel met het purperen teeken van den princeps senatus naar den oever, die de vijanden in de war bracht. Zij bedekten mij met zeildoek en netten en roeiden de rivier af, waar nog altijd brandende aken zich bevonden. Eindelijk ontwaakte ik, terwijl Syphax mij het voorhoofd waschte met het water uit den Tiber. Mijn eerste blikken golden het brandende Capitool. Zij zeiden, dat mijn eerste uitroep was: „Terug naar het Capitool!" en met geweld moesten zij mij, die koortsig ijlde, vasthouden. Mijn eerste gedachte was natuurlijk terugkeeren, terugkeeren om Rome weder in handen te krijgen. In de haven van Porteus troffen wij een Italiaansch korenschip, waarop zeven roeiers waren. Mijn redders hielden stil bij het schip en vroegen om brood en wijn, want zij waren ook beiden gewond. Toen herkenden de roeiers mij. Een wilde mij uitleveren aan de Gothen, daar men een hooge belooning had uitgeloofd. Maar de andere zes waren oude schansarbeiders van mij. Ik had ze jaren lang onderhouden en zij sloegen den zevende dood, die luid om de Gothen riep. Zij beloofden Lucius mij te redden, wanneer hun dit mogelijk was. Zij verborgen mij in hooge graanhoopen voor de Gothische wachtschepen, die toezicht hielden op den uitgang van de haven.

Lucius en Syphax roeiden mee, gekleed als matrozen en en zoo ontkwamen wij. Maar aan boord van dit schip was ik den dood nabij door mijn wonden. Alleen door de goede zorgen van den Moor en de zeelucht ben ik gered. Dagen lang, zeiden zij, sprak ik alleen de woorden: „Rome, Capitool en Caesar."

Toen wij eindelijk op Sicilië landden bij Panormos en onder bescherming van de Byzantijnen waren, genas ik snel en nauwelijks genezen ging ik van Sicilië naar Klein Azië,

naar mijn landgoederen, want, zooals je weet, had ik heerlijke latifundia bij Sardes, Philadelphia en Tralles."

„Heb je die dan niet meer, die prachtige met zuilen omgeven villa's?"

„Ik heb ze alle verkocht, want ik moest toch dadelijk nieuwe soldaten aanwerven om Rome en Italië te bevrijden?"

„Tenax propositi!" riep Prokopius verwonderd uit. „Je hebt de hoop nog niet opgegeven? Dat is als een echte Romein, Cethegus."

„Moet ik mijzelf opgeven? Maar het geld, dat ik ervoor kreeg, was niet veel. De villa's aan de kust bij Ephesus en Jassos kocht Furius Ahalla. Toen ging ik naar mijn oude gastvrienden in het land der Isauriërs, Armeniërs en Abasgen. Een vorst der Isauriërs moest ik doodslaan, omdat hij 's nachts mijn tent overviel en mij mijn geld door een dolksteek afhandig wilde maken. Daarna heb ik een groot aantal huurlingen aangeworven, maar dezen zijn duurder geworden en laten zich niet meer zoo goedkoop doodslaan. Ik moest toen naar andere volkeren omzien. Daar beneden in Pannonië woont een kleine, wilde, dappere Germanenstam, dien ik door jouw verhalen eerst ontdekt heb en die bekend zijn door den bloedigen oorlog met de Gepieden."

„O," riep Prokopius uit, de wilde Longobarden! God, zij Italië genadig, wanneer deze er een voet zetten. De Longobard is gelijk een wolf in vergelijking met den herdershond, den Goth, tegenover het schaap met de gouden vacht Italië."

„Maar Rome zal weer als vroeger de oude wolvin worden. Ik zal ze wel weer uit mijn vaderland krijgen, die Barbaren. Ik heb Lucius naar deze Langbaarden, dat moet de naam beteekenen, gezonden. Het is mij een bijzonder genoegen Germanen door Germanen te verdrijven. Rome wint bij elke wonde, die de Longobarden en de Gothen elkander slaan."

„Je hebt de wijsheid van Tiberius uit Tacitus geleerd. Maar laat den Tacitus staan, hij is buitengewoon droog. Hier is een uitdtekende drank: Ammianus Marcellinus".

„Hoe zal men eens Prokopius bij het drinken beoordeelen?"

„Bouwwerken," antwoordde deze, „duf."

„Perzen- en Wandalenoorlog, helder als goud," zei Cethegus.

„Gothenoorlog, te zuur," merkte Prokopius op, terwijl hij zijn mond vertrok.

„Maar geheime geschiedenis," glimlachte Cethegus, „prikkelend. Alleen aan het einde van den maaltijd druppelsgewijze op te slurpen."

„Ach, een braakmiddel," zei Prokopius rillend.

„Ik zelf echter," ging Cethegus voort, „ben in het hol van den leeuw gekomen."

„Dat is wel te veel gezegd," meende Prokopius. „Zelfs in de bouwwerken mag niet zulk een groote leugen komen te staan."

„In het hol van den leeuw," ging Cethegus voort, „en nu wil ik zien, wat ik kan doen met de keizerin. Ik stel mijn grootste vertrouwen in de keizerin. Maar de keizerin is niet meer voor den oorlog, dien ik voeren wil, te winnen. Ik begrijp haar niet goed in dit opzicht. Van waar deze verandering?"

„Weet je dan niet," viel Prokopius hem in de rede, „wat behalve Justinianus en jij, vergeef mij Rome gaat voor Byzantium, dat behalve jij en Justinianus, het geheele Oost-Romeinsche rijk weet? De schoone keizerin is ziek. Zij wordt innerlijk verteerd door het vreeselijkste lijden. Zij verbergt dit echter met een geweldige wilskracht voor Justinianus, want deze grootste en kleinste van alle zelfzuchtigen haat zieken. Hij kan niets in zijn nabijheid zien, wat hem doet denken aan ziekte en sterven. Daarom verdraagt de keizerin de vreeselijkste pijnen met een glimlach op haar gelaat. Haar nachten moeten vreeselijk zijn, maar over dag in de aanwezigheid van den keizer, aan tafel, in de kerk, bij de circusfeesten, verbergt zij haar smart met een bovenmenschelijke kracht. Ook haar schoonheid heeft bijna niet geleden, want haar arsenaal van schoonheidsmiddelen is onuitputtelijk. Het is een wonderlijke vrouw. Ja, hoe listig zij ook moge zijn in kleine dingen, in groote dingen, in belangrijke staatszaken, blijft zij voor haar overtuiging staan."

„Ja, dat is zoo. Reeds wilde de keizer de vredesvoorstellen aannemen, Cassiodorus en — een ander, zouden mij overwinnen. Theodora sprak niet voor den oorlog en alles scheen voor mij verloren. Toen viel mij plotseling in, op het laatste oogenblik, te werken op haar vroomheid. Ik vernam van haar zelf, dat Justinianus de beide gezanten voor een gunstig antwoord naar zijn paleis had geroepen. Denzelfden middag ging ik naar haar toe en sprak:

„Gij bouwt den heiligen nieuwe kerken met al uw goud.

Gij kunt er hoogstens nog honderd bouwen. En wanneer gij Italië afstaat aan de Gothen, dan onttrekt gij meer dan duizend kerken aan Christus, aan Gods zoon en geeft ze aan de gehate vijanden, de Ariaansche ketters. Gelooft gij, dat die honderd kerken daartegen opwegen?"

„Dat hielp. Zij sprong op van haar bed en riep uit:

„Dat zou een zonde zijn. Dat zal ik niet willen doen."

„En zij noodigde haar gemaal uit bij haar aan tafel. Met bloemen, kussen en verzoeken ontstak zij Justinianus opnieuw in geestdrift voor de zaak van Christus en slaagde er zoo in, dat hij de vredesvoorstellen verwierp en dat de wijze Cassiodorus onverrichterzake terugging."

VIJFENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Prokopius legde Cethegus de hand op den schouder en zei:

„Hoor, Cethegus, ik verwonder mij. Ik verwonder mij, dat in onzen tijd van ondergang in een mannenborst nog zulk een kracht heerscht. En zulk een vuurgloed voor een hoog onbaatzuchtig doel, zooals de vrijheid van Rome, ook al is dit slechts een droombeeld, zooals ik geloof. En omdat dit doel niet baatzuchtig is, vergeef ik je vele kromme en duistere paden, waarop je hebt gewandeld en andere menschen, zooals bijvoorbeeld Belisarius en mij, hebt doen wandelen door arglistigheden en ongerechte dingen. Vanaf den dag, dat ik je doel als baatzuchtig zou moeten erkennen, zou ik bij alle bewondering, die ik heb voor je geest en voor je kracht, de oude vriendschap opzeggen."

Cethegus echter lachte.

„Moet ik nog altijd uit je mond de half platonische, half Christelijke ethiek hooren, zooals wij die in de school te Athene geleerd hebben? Je bent een oude bewonderaar van het keizerlijk hof en de legerkampen en hebt nog altijd diezelfde meisjesmoraal. Baatzuchtig, onbaatzuchtig. Wat is dan tenslotte onbaatzuchtig? Wat kan dat zijn? Ieder wil op ieder oogenblik, datgene wat hij moet willen. Of ik de bevrijder van Rome of haar tyran wil worden, beide is voor mij even baatzuchtig. Want de liefde is de grootste, omdat het de liefelijkste baatzuchtigheid is."

„En Christus, stierf die misschien ook uit baatzuchtigheid?"

„Zeker. Uit edele dweepzucht. Zijn egoisme gold de menschheid! En zij heeft hem daarnaar vergolden, gekruisigd heeft zij hem voor zijn liefde, zooals Justinianus Belisarius, zooals Rome Cethegus heeft vergolden. De baatzuchtigheid van de zwakkelingen is jammerlijk, die van de sterken grootsch. Dat is het eenige verschil tusschen de menschen."

„Neen, vriend, dat is het sophisme van een sterken hartstocht. Het hoogste is het goede alleen door goede middelen

trachten te bereiken. Voor dat hoogste is Prokopius te klein en de tijd te zwak. Maar laten wij dan tenminste door slechte middelen het goede dienen en niet het slechte of de baatzuchtigheid. Wee mij, wanneer ik mij eens in jou zou moeten vergissen. Ik geloof aan de helden van het zwaard, zooals Belisarius, aan helden van den geest, als Cethegus. Wee, wanneer eens uit mijn heros, uit mijn held Cethegus een daemon zou worden. Ik begrijp, dat de menschen je verafschuwen, vrees voor je hebben als voor Lucifer, den gevallen engel van de morgenster. „Al zijn vijanden overwint hij, zei Antonina mij eens, die een bijgeloovigen vrees voor je heeft. En zij heeft gelijk. Gothelindis, Petros, onze geestige schoolkameraad, die op het oogenblik marmer zaagt en steenen klopt bij de Hunnen, Silverius, dien de keizer nog altijd op Sicilië gevangen houdt, evenals Scaevola en Albinus. Dezen heeft hij zijn ziel, genen zijn geld genomen."

„Maar wat helpt mij al dat ombrengen van mijn kleine vijanden, zoolang in Rome een vijand triomfeerend troont, die werkelijk groot is."

Hij hield even op en dan ging hij grimmig verder:

„Groot, maar alleen groot in dom, mateloos geluk."

„Ben je niet onrechtvaardig tegen dezen koning Totila? Zal niet eens zijn geschiedschrijver anders ....?"

„Maar ik zal niet eens zijn geschiedschrijver zijn. Ik ben nu zijn vijand tot den dood. O, den dag, dat het hartebloed van dezen knaap van de punt van mijn speer drupt, moet ik nog beleven. Ik kan Achilleus, die het lijk van den verslagenen Hector driemaal om de muren van Troje sleept, begrijpen. Sedert ik gestreden heb voor mijn Rome, staat altijd en altijd weer, en meestal zegevierend, deze blondkop met het meisjesgezicht voor mij. Hij heeft mijn lieveling, mijn Rome en tenslotte ook mijn edelen Pluto genomen. Zooals Piso vertelde, vonden zij, toen zij de ruiters vervolgden, het paard, waar Syphax het bij den Tiber verborgen had en de Barbaar heeft van den geheelen Romeinschen buit slechts het paard van den prefect voor zichzelf genomen. Slinger hem af, mijn Pluto, hals over kop en verbrijzel hem met je hoeven de hersenen."

„Je haat is gloeiend."

„Ja, dien man haat ik, maar met verstand, en door een aangeboren natuurlijke vijandigheid. Toen ik het Forum Romanum voor hem moest ontruimen, heb ik gezworen, dat

hij door mijn hand zal sterven. Maar," besloot hij, zichzelf kalmte opleggend, „wanneer? wanneer? Wanneer vind ik het middel, dezen tragen kolossus, dien men Justinianus, den keizer der Romaeërs noemt, op het Gothenrijk te storten? Wanneer roept het noodlot weer met bronzen tuba-tonen?"

Plotseling drong Syphax haastig door den voorhang van het vertrek binnen.

„Heer," zei hij, terwijl hij boog, „ik moet bodenloon hebben. Er is ergens een onweer geweest, het komt op de stad af. Het loeit en bruist in de lucht. In het gouden paleis is men druk bezig met onheilspellende bewegingen. Wachters zijn naar alle torens gezonden en boden komen aan in gesloten draagkoetsen naar den keizer. Die boden mogen met niemand spreken en zooeven gaf in uw huis een slaaf dezen brief af van de keizerin."

Haastig scheurde Cethegus de purperen koorden weg van het zegel, de duif; was het die van Cyprus of die van het Pinksterfeest? — en las:

„Aan den Jupiter van het Capitool.

Verlaat morgen uw huis niet tot ik u ontbied. Morgen roept het noodlot en — Cypris."

ZESENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Den volgenden morgen stond keizer Justinianus in diepe gedachten verzonken voor het hooge gouden kruis in zijn vertrek. De uitdrukking van zijn gelaat was zeer ernstig, maar zonder twijfel of vrees. Groote vastberadenheid lag in zijn trekken, die anders niet mooi of edel waren, maar op dit oogenblik scherpzinnigheid en superioriteit te kennen gaven. Bijna dreigend keek hij naar het gouden kruis en sprak:

„Gij stelt uw trouwen dienstknecht op een harde proef. Het is mij, Christus, alsof ik iets beters verdiend heb. Gij weet toch, wat ik voor uw naam gedaan heb. Waarom treft gij mij met slagen en niet mijn vijanden, die heidenen en ketters zijn? Waarom mij? Maar denk wel, dat Justinianus nog meer kan doen dan kerken bouwen. Wij zullen eens zien, of Justinianus niet evenals Carthago, ook Rome terug kan winnen. De Barbaren willen vrede in Italië hebben. Zij zullen hem vinden, maar den vrede van het graf."

Een velarius kwam binnen en meldde:

„Heer, de senaat is in de zaal van Jeruzalem bijeengekomen. De keizerin is zoo juist de leeuwentrap opgegaan."

Nadat de keizer geheel in statiegewaad gekleed was, ging hij eveneens de leeuwentrap op. Deze ontleende zijn naam aan vierentwintig groote marmeren leeuwen, die de twaalf treden aan beide zijden bewaakten en die door Belisarius uit Carthago waren medegenomen.

Hij ging naar de groote raadzaal, die de Jeruzalemzaal heet, zoo genoemd naar de Porphyrzuilen, de onyx-schalen, gouden tafels en andere gouden voorwerpen, die volgens de overlevering uit den tempel van Jeruzalem afkomstig waren. Tegenover de drie hooge bogen, die den eenigen toegang tot de zaal vormden en die door gordijnen afgesloten waren, bevond zich, in het achtergedeelte van de half ronde zaal, de troon van den keizer en links van dezen, iets lager, die van de keizerin.

Toen Justinianus de zaal betrad, met zijn groot gevolg van paleisdienaren, wierpen alle aanwezigen, de hoogste waardigheidbekleeders van het rijk, zich op den grond in een deemoedige houding. Ook de keizerin stond op, boog het hoofd en kruiste de armen over de borst. Zij was evenals haar gemaal gekleed in een witte stola, omhangen met een purperen mantel, waar echter de keizerlijke clavus aan ontbrak en zij droeg evenals de keizer een scepter, die iets korter was.

Theodora wierp een matten blik vol verachting op de patriarchen, aartsbisschoppen, bisschoppen, patriciërs en senatoren, ongeveer dertig in getal, die, in een halven cirkel geplaatst, op gouden zetels met zijden kussens zaten. Justinianus ging nu door de zaal naar den troon, dien hij met vasten tred beklom, terwijl hij den scepter zwaaide.

Twaalf paleisdienaren stonden op de treden van de beide tronen met witte staven in de hand. Trompettergeschal gaf aan de aanwezigen het teeken om zich op te richten.

„Wij hebben u geroepen," begon de keizer, „heilige bisschoppen en doorluchtige senatoren om in een moeilijke taak uw raad te hooren. Waarom is de Magister Militum per orientem, Narses, niet aanwezig?"

„Hij is gisteren uit Perzië gekomen," zei de protokeryx. „Hij ligt ziek te bed."

„En onze quaester sacri palatii, Tribonianus?"

„Hij is nog niet terug van zijn zending naar Berytus voor de Codices."

„En waarom ontbreekt Belisarius, onze Magister Militum per orientem extra ordinem?"

„Hij woont niet in Byzantium, maar in Azië, in Sycae, in het roode huis."

„Hij bevindt zich altijd in het roode huis. Dit mishaagt ons. Waarom onttrekt hij zich aan onze blikken?"

„Hij was daar niet te vinden."

„Ook niet in het huis van zijn vrijgelatene, Photius?"

„Hij was op jacht gegaan, om de Perzische jacht op luipaarden te probeeren," zei Leo, de comes spathariorum.

„Wanneer men hem noodig heeft, is hij er niet. En altijd, wanneer men hem niet noodig heeft. Ik ben niet tevreden over Belisarius.

„Verneemt nu, wat er gebeurt en waarover wij de laatste dagen vele brieven ontvingen. Gij weet, dat wij den oorlog

in Italië hebben laten inslapen, omdat wij andere dingen te doen hadden voor de veldheeren. Gij weet, dat de Barbarenkoning om vrede heeft gevraagd, om Italië in zijn handen te laten. Wij hebben dit afgewezen om een beteren tijd af te wachten. De koning heeft niet in woorden, maar in zeer krachtige daden geantwoord. Gij weet nog niets daarvan. Niemand in Byzantium. Wij hebben de berichten voor ons gehouden en ze voor onmogelijk of overdreven gehouden. Maar alles is waar, wat bericht werd. Verneemt dit dus en geeft raad.

„Een vloot en een leger heeft de Barbarenkoning naar Dalmatië gezonden zoo snel mogelijk en geheel in het geheim. De vloot liep de haven van Muricurum binnen bij Salona. Het leger, dat daar landde, nam de sterke stad stormerderhand. Zoo heeft deze vloot ook de zeestad Laureata genomen. Claudianus, onze bevelhebber te Salona, zond talrijke sterk bemande dromonen om de stad weer aan de Gothen te ontnemen. Zij werden echter door den Gothischen hertog Guntharis verslagen, die alle dromonen zonder uitzondering veroverde en ze zegevierend naar de haven van Laureata bracht. Een tweede vloot van vierhonderd groote schepen rustte de koning bij Centumcellae uit; grootendeels gevormd uit de dromonen, die uit het oosten naar Sicilië voor Belisarius waren gezonden, die er niets van af wist, dat de Italiaansche havens weer in handen van de Gothen waren — en die met de geheele bemanning en lading door den Gothischen graaf Grippa genomen zijn. Het doel van deze nieuwe vloot was onbekend. Plotseling verscheen de Barbarenkoning zelf met deze vloot bij Regium, de sterke havenstad aan het uiterste zuidelijke gedeelte van Bruttië. Wij hadden deze bij de eerste landing genomen en haar sedert niet meer verloren. Na dapperen tegenstand hebben de Herulers en de Massageten, die wij er hadden achtergelaten, zich moeten overgeven. De tyran Totila ging nu op Sicilië los om ons deze eerste verovering van Belisarius weer te ontrukken. Hij versloeg den Romein comes Domnentiolus, die hem in het open veld tegemoet trok en had nu weldra het geheele eiland in zijn bezit. Alleen Messana, Panormos en Syracusae werden nog door sterke muren beschermd. Een vloot, welke wij ter bescherming en voor terugverkrijging van Sicilië uitzonden, werd door den storm verstrooid, een tweede vloot werd door den noordwesten wind in de Peloponnesus teruggedreven.

Tegelijkertijd zeilde de koning met een derde vloot, onder graaf Haduswinth, naar Corsica en Sardinië, die zij eveneens veroverden en waar zij zich inrichtten, alsof zij thuis waren. Zij beschouwden deze eilanden als bezittingen, die tot hun rijk in Italië behoorden. In alle steden waren Gothengraven aan het hoofd gesteld en zij hieven volgens de Gothische wet belastingen, die, hetgeen zeer onbegrijpelijk is, veel lager zijn, dan die van ons. En de onderdanen verklaarden, schaamteloos genoeg, dat zij liever vijftig keer de Barbaren betaalden, dan ons negentig. En bij al die veroveringen bleef het niet. Ten noordoosten van Sicilië vereenigde de tyran Totila zijn eskader met een vierde vloot onder graaf Teja op de hoogte van Hydrus; een van deze vereenigde vloten onder graaf Thorismut landde bij Corsyra, nam het eiland in bezit en kon van daaruit alle omliggende eilanden, evenals de Sybotische eilanden, in haar macht krijgen. Dit was nog niet voldoende. De tyran Totila en graaf Teja zijn reeds op het vaste land van ons rijk aangekomen."

Een gemompel van schrik weerklonk.

De keizer ging echter grimmig en met een somberen blik door:

„Zij landden in de haven van Epirus vetus, veroverde Nikopolis en Anchisus, ten zuidwesten van het oude Dodona en nam een menigte van onze schepen uit deze kustwateren weg.

„Het tot nu toe meegedeelde kan slechts uw gramschap opwekken over de vermetelheid der Barbaren, doch nu moet gij iets vernemen, wat meer indruk op u zal maken.

„Met korte woorden komt het op het volgende neer: Volgens de boden, die gisteren zijn aangekomen, staat het vast, dat de Gothen reeds op Byzantium aanrukken."

Enkelen van de senatoren sprongen van hun stoelen.

„De straatweg naar Byzantium ligt voor hen open en geen leger staat meer tusschen ons en de Barbaren. Al onze troepen liggen aan de Perzische grens en verneemt nu wat de koning der Barbaren ons aanbiedt. Hij wil nog vrede met ons sluiten onder dezelfde voorwaarden als voor eenige maanden. Hij verlangt alleen Sicilië, maar alle andere veroveringen wil hij ontruimen, wanneer wij hem slechts in Italië erkennen. En daar ik geen andere middelen heb, noch booten, noch cohorten om hem terug te houden, rukt hij voorwaarts en daarom heb ik wapenstilstand geëischt. Dit heeft hij aange-

nomen, onder voorwaarde, dat de vrede absoluut gesloten zou worden. Dit heb ik beloofd."

Hij wierp een onderzoekenden blik op de vergaderden en zijdelings keek hij naar de keizerin. De vergaderden leefden weer eenigszins op. De keizerin sloot de oogen om haar blikken te verbergen. Zij drukte de kleine hand krampachtig om de gouden leuning van haar troon.

„Ik deed dit echter onder voorbehoud, dat ik eerst de meening van mijn gemalin, die laatst nog voor den vrede sprak, en die van mijn wijze senatoren zou hooren. Ik voegde erbij, dat ik tot vrede geneigd was. Laat nu de boden binnenkomen."

Door den ingang kwamen nu verschillende mannen binnen. Zij wierpen zich voor den troon van Justinianus en sidderend knielden zij neer. Op een wenk richtten zij zich op, en gingen voor den troon staan.

„Uw verzoek heb ik gisteren doorgelezen," zei de keizer. „Protonotarius, lees slechts dat eene, dat van den gevangen bisschop van Nikropolis en dat van den gewonden comes van Illyricum voor. Hij is echter aan zijn wonden overleden."

„Aan Justinianus, den onoverwinnelijken keizer der Romaeërs,

Dorotheos, bisschop van Nikopolis en Nazares, comes per Illyricum.

De plaats, waar wij dit schrijven, is het beste bewijs voor den ernst van deze woorden. Wij schrijven dit aan boord van het koningsschip van den Gothenvorst, genaamd Italia.

Gij zult wel weten, wanneer gij deze woorden leest, dat de vloot is verslagen, dat de eilanden verloren zijn, dat de nieuwe muren bestormd en de legerbenden van Illyricum verstrooid zijn.

Sneller dan de boden, sneller dan de vluchtelingen uit deze vesting, hebben ons de Gothische vervolgers bereikt.

De koning der Gothen heeft Nikopolis veroverd en gespaard. Graaf Teja heeft Anchisus veroverd en verbrand.

Ik, Nazares, ben reeds dertig jaar soldaat. Nooit heb ik zoo'n aanval gezien als deze, waarbij graaf Teja mij in de poort van Anchisus neervelde. Hij is niet tegen te houden. Zijn ruiters vegen het geheele land van Tessalonica tot Philippi schoon. De Gothen staan midden in Illyricum.

Sedert dertig jaren is dit nooit geschied en de koning heeft gezworen alle jaren terug te komen, tot hij den vrede heeft of — Byzantium.

Sedert hij Corsyra heeft en de Syboten, staat hij op de brug naar het rijk. En daar God het hart van dezen koning heeft bewogen om ons den vrede op billijke voorwaarden aan te bieden, ja zelfs niets anders eischt, dan hetgeen hij reeds bezit, zoo smeeken wij u in naam van uwe sidderende onderdanen, van uw brandende steden: Sluit vrede.

Red ons en Byzantium!"

Nu spraken nog verschillende gezanten zelf, over hetgeen zij meegemaakt hadden en gaven nauwkeurig verslag van den toestand.

De indruk van al deze berichten op de vergaderden was vreeselijk.

Wel was het dikwijls voorgekomen, dat de uiterste grenzen van het rijk door de Perzen en Saracenen in het oosten, de Mooren in het zuiden, Bulgaren en Slaviërs in het noordwesten geplunderd en bedreigd werd. Maar deze werden dan weer dadelijk door troepen van den keizer verslagen. Maar het was sedert acht eeuwen niet voorgekomen, dat Grieksche eilanden door de vijanden waren bezet, dat Grieksche zeesteden door de Barbaren waren veroverd, dat de wegen naar Byzantium door Germanen beheerscht werden. Met ontzetting dachten de senatoren aan de dagen, dat Gothische schepen en Gothische legers alle Grieksche eilanden in hun bezit zouden hebben, en dan de muren van Byzantium zouden bestormen. Zij wilden al het mogelijke doen om dit te voorkomen. Reeds hoorden zij de bijlslagen van den zwarten Teja aan de poort kloppen.

Zoo was er een uitdrukking van hulpeloozen vrees op alle gezichten te lezen.

Rustig keek Justinianus naar rechts en naar links.

„Gij hebt gehoord," begon hij dan, „wat men verlangt. Ik vraag uw raad. Een wapenstilstand hebben wij reeds geeischt. Moet een nieuwe oorlog of de vrede hieruit voortkomen? Met één woord hebben wij vrede, wanneer wij het verloren Italië afstaan. Wie van u vóór den oorlog is, heffe zijn arm op."

Geen arm werd opgeheven, want de senatoren waren bang voor Byzantium en zij twijfelden in het geheel niet aan het verlangen van den keizer.

„Eenstemmig kiezen dus de senatoren mijn zijde. Dat dacht ik wel," zei Justinianus met een vreemden glimlach.

„Ik ben gewend steeds mijn wijze raadsheeren te volgen. En mijn keizerin?"

Theodora sprong ineens van haar zetel op en slingerde haar ivoren scepter zoo heftig van zich af, dat deze de zaal invloog.

Schrik vertoonde zich op de gezichten van de senatoren.

„Ga heen," riep zij met uiterste krachtsinspanning, „datgene wat mijn trots is geweest, jaren lang, mijn geloof aan Justinianus en aan zijn keizerlijke hoogheid. Ga heen, ieder deeltje van de zorg, die ik voor het rijk en zijn eer heb gehad. Wee Justinianus, wee over mij en over jou, dat ik zulke woorden moet hooren uit jouw mond."

En zij hulde het hoofd in haar purperen mantel om de smart te verbergen, die de opwinding veroorzaakte.

De keizer keerde zich naar haar toe.

„Wat? Onze Augusta, onze gemalin, die sedert Belisarius' laatsten terugkeer steeds voor den vrede sprak, met een kleine uitzondering, zij raadt ons aan....?"

„Oorlog!" riep Theodora uit, terwijl zij het purper op den grond liet vallen en haar gezicht werd schoon door den hoogen ernst, zooals het nooit was bij speelsche scherts. „Moet je vrouw je aan je eer doen herinneren? Kan jij het dulden, dat de Barbaren in je rijk komen en door een bedreiging hun wil doorzetten? Jij, die droomde van een herstelling van het rijk van Constantinus, jij, Justinianus, die de namen Persicus, Wandalicus, Alanucus en Gothicus draagt? Wil jij dulden, dat deze Gothische jongen je bij den baard kan trekken, waarheen hij wil. Dan ben jij niet de Justinianus, die sedert jaren door de wereld, Byzantium en Theodora bewonderd werd. Een vergissing was onze vereering."

De patriarch van Byzantium geloofde nog altijd, dat de keizer reeds tot den vrede besloten had, en probeerde zich te verzetten tegen de keizerin, die niet altijd dezelfde denkbeelden had over de rechtgeloovigheid als hij.

„Wat?" sprak hij. „De hooge vrouw raadt den bloedigen oorlog aan? Werkelijk, de heilige kerk heeft geen reden voor de ketters te spreken. Maar toch de nieuwe koning is wonderlijk mild tegen de Katholieken in Italië en men kan misschien den tijd afwachten...."

„Neen, priester," viel Theodora hem in de rede, „de vertrapte eer van het rijk kan niet wachten."

Justinianus, die altijd nog zweeg, sloot de oogen, zoodat niets zijn innerlijke stemming kon verraden.

„Justinianus, laat mij, laat de wereld zich niet vergissen

in jou. Je mag je niet laten ontrukken, wat je eens geweigerd hebt. Moet ik je herinneren aan het feit, dat reeds een keer, de raad en de kracht en de moed van je vrouw, jouw eer en troon hebben gered? Heb je den vreeselijken opstand in Nica vergeten? Heb je den tijd vergeten, dat de vereenigde partijen van den circus, de groene en de blauwe, en het razende volk van Byzantium tegen dit huis stormden? Heb je de vlammen vergeten en den kreet: „Neer met de tyrannen!"? „Vlucht en geef toe", hebben je raadsheeren je toen geraden. Al deze heilige bisschoppen, wijze senatoren en legeraanvoerders, want Narses was ver in Azië en Belisarius was reeds ingesloten in het zeepaleis der opstandelingen, alle mannen hadden den moed verloren en toen was je vrouw Theodora, de eenige held aan je zijde. Had je toegegeven en was je gevlucht, dan zou je troon, je leven en zeker ook je eer verloren zijn geweest. Je wankelde en wilde vluchten.

„Blijf en sterf, wanneer het moet," dat zei ik toen, Justinianus, maar sterf in het purper. Je bleef en God heeft je gered. Je hebt met mij, op den troon, den dood afgewacht. Maar God zond Belisarius om ons te ontzetten en de overwinning te behalen. Zoo spreek ik ook nu. Wijk niet, keizer der Romaeërs, geef de Barbaren niet toe. Houd vol. En mocht ook de bijl van de woedende Gothen dezen troon uiteen doen springen, laat je dan begraven onder de puinhoopen van den gouden troon, maar geef niet toe. Sterf als keizer. Dit purper is bevlekt door de matelooze vermetelheid der Germanen en ik zweer bij de heilige wijsheid van God, het niet weer aan te doen, voordat er geen Goth meer in dit rijk gevonden wordt."

Zij slingerde den purperen mantel van zich af op de treden van den troon en uitgeput viel zij op haar zetel neer. Justinianus ving haar echter op in zijn armen en drukte haar aan zijn hart.

„Theodora," riep hij met glinsterende oogen, „mijn heerlijke vrouw. Jij hebt geen purper noodig. Je geest is van purper. Jij alleen begrijpt Justinianus. Oorlog en verderf aan de Barbaren!"

Schrik en verbazing stond op de gezichten van de sidderende senatoren te lezen op dit schouwspel.

„Ja," sprak de keizer, terwijl hij zich tot hen wendde, „wijze vaders, dit keer waart gij al te wijs, om wijzen, om mannen te zijn. Het is wel een eer om zich de opvolger van

Constantinus te noemen, maar geen eer uw heer te zijn. Onze vijanden hebben ons beleedigd; zij beweren, dat Constantinus slechts den naam, de doode mummie van Roma hier heeft overgeplant en de ziel reeds ontvloden was. Wee over dit rijk. Wanneer het vrij en een republiek zou zijn geweest, dan zou het in schande verloren zijn gegaan. Een heer moet het hebben, evenals een lui paard, dat in het moeras dreigt te verzinken, getrokken moet worden. Een ruiter met een scherpe zweep, teugels en sporen."

Opeens drong door den ingang een kleine gebukte man, die op een kruk steunde en hinkend de zaal doorliep naar den troon.

„Keizer der Romaeërs," begon hij, terwijl hij zich oprichtte uit zijn proskynese. „Op mijn ziekbed bereikten mij de treurige berichten over hetgeen de Barbaren gewaagd hebben. Ik ben opgestaan en sleepte mij met moeite hier naar toe. Want ik wil door een woord uit uw mond vernemen of ik vroeger een dwaas ben geweest, dat ik u, ondanks kleinigheden, voor een grooten heerscher hield, of dat ik mijn veldheerstaf in het diepste water moet slingeren, of dat ik haar dragen kan met eer? Spreek slechts een woord. Oorlog of vrede?"

„Oorlog, Magister Militum!" zei Justinianus en zijn gezicht straalde.

„Overwinning, Justinianus!" riep de veldheer uit en wierp de kruk weg. „O, laat mij uw hand kussen, imperator," en hij hinkte de treden van den troon op.

„Maar, patriciër," zei Theodora hoonend, „je bent opeens een man geworden. Je was altijd tegen den oorlog met de Gothen. Heb je opeens begrip van eer gekregen?"

„Wat eer!" riep Narses uit, „die kleurige zeepbel mag Belisarius, dat groote kind, naloopen. Niet de eer, het rijk staat op het spel," riep Narses uit. „Zoolang er ernstig gevaar uit het oosten dreigde, raadde ik den Perzenoorlog aan. Van de zijde van de Gothen dreigde niets. Nu echter hebben uw vroomheid, o keizerin, en het heldenzwaard van Belisarius zoo lang in het wespennest geroerd, dat de zwerm ons gevaarlijk naar het gezicht vloog. Het gevaar komt nu alleen van dien kant en daarom raadt Narses om den oorlog tegen de Gothen te voeren. De Gothen staan dichter bij Byzantium, dan Chasroës bij de oostelijke grenzen staat. Zooals het dien Totila mogelijk is een rijk uit den afgrond te voorschijn te

halen, kan hij een ander in den afgrond storten. Deze koning is een wonderdoener, dien men bijtijds mirakelen af moet leeren."

„Dit keer," zei Justinianus, „beleef ik de zeldzame vreugde, dat mijn keizerin en Narses het eens zijn."

En hij stond op het punt om de vergadering op te heffen. Toen greep de keizerin zijn arm:

„Halt," sprak zij, „mijn gemaal. Ik heb vandaag voor den tweeden keer de eer behaald je beste raadsman te zijn, niet waar? Welaan, luister dan naar mij en volg ook mijn verderen raad op. Houd deze geheele wijze vergadering, behalve Narses tot morgen in het paleis gevangen. Vreest niet, Illustrissimi, het gaat ditmaal niet om uw leven. Maar jullie kunt niet zwijgen of men moet jullie de tong uitsnijden. Dit middel mag nu niet gebruikt worden. Hoor, Justinianus, er bestaat een samenzwering tegen je leven. Of in elk geval tegen je vrije besluiten. Men wilde je dwingen tot den oorlog met de Gothen. Daartoe is al besloten. Hedennacht of morgen vroeg breekt de samenzwering uit. Het gaat er om de samenzweerders hun gang te laten gaan. Door mede te deelen, dat hun doel toch bereikt is, moet men hen niet van hun plan afbrengen. Onder hen zijn gevaarlijke en zeer rijke lieden. Het zou jammer zijn, dat zij zouden ontkomen aan den strik, dien ik heb gespannen."

Justinianus was niet geschrokken bij het hooren van het woord samenzwering.

„Ook ik wist ervan," zei hij, „maar niet, dat het al zoo ver was, Theodora. Je bent meer voor het rijk dan Belisarius of Narses."

„Op, Archont, drager van het gouden schild, je houdt alle vergaderden hier gevangen tot Narses komt om ze af te halen. Denkt in dien tijd over dit uur na, wijze en vrome vaders. Narses, volg ons en de keizerin!"

En hij daalde de treden van den troon af.

De toegang tot de zaal werd door een menigte speren afgesloten.

* * *

De keizer noodigde de keizerin en Narses uit om in zijn vertrekken te komen. Toen zij daar gekomen waren, omhelsde hij nogmaals, zonder op de aanwezigen te letten, innig en hartelijk zijn gemalin.

„Hoe heeft je geestdrift mij verheugd! Ik ben trotsch op zoo'n vrouw. Hoe mooi stond het je, o Theodora, die edele toorn. Kies een gunst als teeken van mijn dank."

„Wanneer ik, als zwakke vrouw, werkelijk gelooven mag, dat ik aandeel heb genomen in je plannen en gedachten voor dezen oorlog, vertrouw mij dan ook toe, hoe je hem denkt te voeren."

„In elk geval zend ik twee veldheeren naar Italië, nooit meer een, sinds Belisarius in dit land met een kroon heeft gespeeld. Maar toch zend ik hem weer, dat staat bij mij vast."

„Dan vraag ik je als gunst om den anderen te mogen voorstellen," zei Theodora.

„Narses," ging zij verder, zonder een antwoord van Justinianus af te wachten, „wilt gij die andere zijn?"

„Ik dank u," zei deze bitter. „Ik dank u. Ik ben een koppig paard en ik deug in het geheel niet om met een ander samen op te trekken. Een veldheerstaf en een vrouw, Justinianus, moeten men beiden alleen voor zichzelf hebben."

„Dan ga jij in elk geval niet," zei Justinianus scherp. „Je moet niet denken, dat je onontbeerlijk bent, Magister Militum.

„Dat is niemand op aarde, Justinianus. Maar zend weer den grooten Belisarius. Hij mag zijn geluk voor de derde maal in dit land beproeven, waar de lauwerbladen zoo dicht groeien. Mijn uur komt nog wel. Als getuige van uw huwelijksgeluk ben ik hier overbodig. Thuis tegenover mijn ziekbed hangt de kaart van Italië. Vergun mij, dat ik verder ga met mijn studie; deze is interessanter dan de kaart van de Perzische grenzen. Alleen nog een raad. Tenslotte zult gij toch nog Narses naar Italië moeten zenden. Hoe vroeger gij hem zendt, des te meer bespaart gij u nederlagen, verdriet en geld. En wanneer de jicht of de epilepsis Narses mocht wegnemen, voordat die koning Totila op zijn schild ligt, wie moet dan koning Totila overwinnen? Gij gelooft aan voorspellingen? Welaan, in Italië hoort men reeds langen tijd de spreuk: „T. slaat B., N. slaat T."

„Moet dit misschien beteekenen: Theodora slaat Belisarius, Narses slaat Theodora?" merkte de keizerin hoonend op.

„Dat was niet mijn oplossing van het raadsel. Het was die van u. Maar kom, ook deze oplossing neem ik aan. — Weet gij wel, wat de wijste van al uw wetten was, Justinianus?"

„Nu?"

„Die welke den dood op iedere aanklacht tegen de keizerin

stelt. Want dit is werkelijk het eenige middel om haar voor u te behouden."

Met die woorden verliet hij de kamer.

„De onbeschaamde," zei Theodora, terwijl zij hem een giftigen blik achterna zond. „Hij waagt zelfs te dreigen. Wanneer eerst Belisarius onschadelijk is gemaakt, moet Narses hem snel volgen."

„Voorloopig hebben wij beiden nog noodig," meende Justinianus. „En je stelt zeker voor Italië weer denzelfden veldheer voor als bij de afwijzing van Cassiodorus?"

„Denzelfde."

„Maar de gronden van mijn wantrouwen zijn tegen dezen eerzuchtige sedert dien nog versterkt."

„Heb je vergeten, wie Silverius ontmaskerd heeft? Wie voor het kronenspel van Belisarius ons het eerst in het geheim heeft gewaarschuwd?"

„Maar hij gaat hier om met dezelfde mannen, die samenzweren."

„Ja, Justinianus, maar op mijn bevel, als hun verderver."

„Hoe is dit mogelijk? En als hij je bedriegt?"

„Zul je mij gelooven en hem morgen naar Italië zenden, wanneer hij de samenzweerders in kettingen bij ons brengt en daarbij nog een geheim en onbekend hoofd?"

„Ik weet, wie dat is. Het is Photius, de vrijgelatene van Belisarius."

„Neen, Justinianus. Het is de man, dien jij weer naar Italië wilt zenden. Belisarius zelf."

De keizer verbleekte, wankelde en greep naar de armleuning van den troon.

„Zul je dan nu gelooven in de trouw van dezen verwonderlijken Romein en inplaats van den verrader Belisarius, hem met een leger naar Italië zenden?"

„Alles, alles," zei Justinianus. „Belisarius is dus een verrader. Dan is er haast bij om een besluit te nemen."

„Dat heb ik reeds gedaan, Justinianus. Mijn net is reeds uitgezet. Geef mij slechts volmacht om het samen te trekken."

De keizer gaf haar deze.

ZEVENENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Nadat Cethegus dien morgen in het geheim besprekingen had gevoerd met Theodora, waar niemand bij was geweest, zelfs niet de vertrouwde Galatea, begaf hij zich weer naar huis en was hier nog niet lang of Syphax meldde den zoon van Boëthius, die door de keizerin werd gezonden.

„Laat hem binnenkomen en zoolang hij er is, mag niemand anders verschijnen. Alleen moet dadelijk een boodschap naar Piso, den tribuun, gezonden worden."

De jonge Anicius, die nu een man geworden was, kwam binnen. Hij droeg eenvoudige kleeren en zijn haar ving vandaag slordig neer. Zijn weeke trekken, die den prefect levendig aan Camilla herinnerden, deden zich thans gunstig voor door de uitdrukking van vastberadenheid, die vandaag daarop rustte.

„Jij herinnert mij aan je schoone zuster, Anicius," met deze woorden ontving de prefect hem.

„Ik ben voor jou gekomen, Cethegus," sprak de jongeling. „Jij bent de oudste vriend van mijn vader en je hebt mij en Severinus in je eigen huis verborgen gehouden met gevaar voor je leven. Je bent de eenige in Byzantium, van wien ik vaderlijken raad in een duisteren plicht vragen kan. Juist enkele dagen geleden ontving ik dezen raadselachtigen brief:

Anicius, den zoon van mijn patronus, Corbulo, de vrijgelatene."

„Corbulo, ik ken dien naam."

„De vrijgelatene van mijn vader, waar mijn moeder en zuster een toevlucht hebben gevonden en die . . . ."

„Met je broeder voor Rome is gevallen."

„Ja, maar hij stierf in het Gothische leger, waarin hij zelf zwaar gewond met mijn stervenden broeder uit het dorp, ad aras Bacchi, gevangen genomen, werd gebracht. Zoo vertelde mij een medegevangene, een Armeensche huurling

van Belisarius, Sutas, die mij den brief overbracht, dien Corbulo niet meer kon afmaken. Lees zelf."

Cethegus nam het kleine wastafeltje met het nauwelijks leesbare schrift en las:

„Het laatste woord, de erfenis van uw stervenden broeder was:

Anicius moet mijn moeder en zuster en mij wreken. Ons allen heeft dezelfde daemon van ons huis . . .

Hier eindigt echter de brief," zei Cethegus, terwijl hij het tafeltje teruggaf.

„Ja, de trouwe Corbulo raakte weg en is niet meer bijgekomen."

„Daarmede is niet veel te doen," meende Cethegus, terwijl hij zijn schouders ophaalde.

„Zeker, maar de huurling Sutas hoorde nog een woord van mijn stervenden broeder aan Corbulo, zij lagen in een tent, en dat kan de sleutel zijn."

„Nu?" vroeg Cethegus in spanning.

„Severinus zei: „Ik vermoedde, dat hij van deze hinderlaag geweten heeft. Hij heeft ons den dood tegemoet gevoerd."

„Wie?" vroeg Cethegus kalm.

„Ja, daar gaat het juist om."

„Heb je geen vermoeden?"

„Neen, maar toch zou het niet onmogelijk zijn om te weten te komen, wie hier bedoeld is."

„Hoe wil je deze zaak aanpakken?"

„De woorden: „Hij heeft ons in den dood gevoerd", kunnen slechts een veldheer bedoelen, die mijn broeder last gaf om Belisarius op zijn tocht bij de Tiburtijnsche poort te vergezellen. Severinus behoorde toen niet tot het gevolg van Belisarius. Hij was tribuun van jouw legionaren. Het moet gelukken, wanneer jij Belisarius en Prokopius eens ernstig ondervraagt, wie hem dit bevel heeft gegeven. Want hij ging niet op jouw bevel. Geen van jouw legionaren of ruiters waren erbij."

„Je bent scherpzinnig voor je jaren," zei de prefect met vreemden glimlach. „Wanneer zulke slimheid tot rijpheid komt, dan zal het wel in orde komen. Weet de keizerin iets van dezen raadselachtigen brief?"

„Neen, en zij zal er ook niets van afweten. Noem mij haar naam niet. Den plicht tot wraak zendt mij God als laatste vermaning met haar te breken."

„Maar zij zendt je toch tot mij?"

„Dat is voor een andere zaak."

„Zij liet mij enkele oogenblikken geleden roepen en vroeg mij lachend of het werkelijk zoo moeilijk was om het in de gouden kooi uit te houden. Ik heb een afkeer van deze vrouw gekregen en ik betreur de maanden, die ik in ledigheid bij haar heb doorgebracht, terwijl mijn broeder voor het vaderland heeft gevochten en gevallen is. Ik gaf haar zulk een scherp antwoord, dat ik een storm van toorn verwachtte, maar tot mijn verwondering bleef zij zeer rustig en sprak glimlachende:

„Het zij zoo. Geen enkele trouw duurt eeuwig. Ga naar Antonina of naar de deugd of naar beide godinnen. Maar als laatste teeken van mijn gunst, wil ik je toch redden voor een zeker verderf. Er bestaat in Byzantium een samenzwering van Grieksche en Romeinsche jongelingen tegen het leven van Justinianus. Zij willen hem dwingen tot den Gothenoorlog en tot de benoeming van Belisarius als veldheer. Ik weet, dat je dokumenten van de samenzweerders in je bezit hebt en over eenige dagen trek ik het net toe. Ik wil je evenwel sparen en redden. Ga naar den prefect. Hij zal je onder zijn legerscharen opnemen en je uit Byzantium brengen. Zeg hem slechts, dat je door gevaar bedreigd wordt en dat je door Theodora gezonden wordt. Maar vertel hem niets van de samenzwering.

„Zoo ben ik tot je gekomen, maar niet om te vluchten, echter om jou en mijn Romeinsche wapenbroeders te waarschuwen. Ik zal ook de vergadering bezoeken. Heden is er nog geen gevaar, verzekerde mij de keizerin en ik zal ze waarschuwen en zeggen, dat de samenzwering ontdekt is. Jij moogt er niet heengaan, prefect en je niet blootstellen. Justinianus wantrouwt je reeds. Ik zal nu dadelijk naar zijn vrienden gaan, ze waarschuwen en dan zal ik niet rusten, voordat ik den moordenaar van mijn broeder heb gevonden."

„Dat is beide zeer loffelijk," zei Cethegus. „Maar vertel eens, waar zijn de brieven van de samenzweerders?"

„Daar, waar ik," zei de jongeling blozend, „alle geheimen verborg. Jij mag het weten, want jij bent de oudste vriend van mijn huis. Jij zult mij helpen het wraakwerk te voleindigen. Ook heb ik daar de aanteekeningen van den huurling Sutas verborgen. Het zijn alle onsamenhangende woorden van den stervende en deze luiden: „Gifmoord", „Moord op

bevel", „Aanklacht voor den senaat", — het moet dus een Romeinsche senator geweest zijn — „Van een purperrooden helmpluim", „Van een zwart paard".

„Enzoovoort," viel Cethegus hem in de rede, „doch waar is de bergplaats? Je kunt misschien opeens snel moeten vluchten, want ik raad je aan de keizerin niet te vertrouwen. Misschien kom je niet eens meer in je eigen huis."

„En dan zou het noodzakelijk zijn, dat jij mijn werk voortzet. De bergplaats is in de Cisterne, in den hof van mijn woonhuis; de derde tegel links van het scheprad is hol. Ja, het is beter, dat jij er van af weet. Want wanneer mijn vrienden niet meer te redden zijn en wanneer mijn eigen vrijheid bedreigd wordt, dan maak ik er snel een einde aan. Wat geef ik nog om mijn leven? Wanneer ik de opdracht van Severinus toch niet meer kan vervullen? Ik moet toch den keizer iederen morgen vertellen, hoe de keizerin gerust heeft en als ik dat doe, dan steek ik den tyran neer te midden van zijn slaven."

„Waanzinnige!" riep Cethegus uit, want hij wilde nu Justinianus in het leven houden. „Tot hoever brengt de wraak je en een leven zonder doel! Een zoon van Boëthius mag niet als moordenaar eindigen. Wanneer je met bloed een roemloos verleden wilt verzoenen, strijd dan onder mijn legionaren, reinig je in het bloed der Barbaren met het zwaard van een held, niet met den dolk van een sluipmoordenaar."

Op dit oogenblik kwam Piso het vertrek binnen.

„Tribuun der jamben, nu heet het snelvoetig te zijn evenals je verzen. Wij hebben genoeg van alle samenzweringen hier in Byzantium. Je moet oogenblikkelijk alle jonge Romeinen, die in het huis van Photius verkeeren, opzoeken. Geen van hen mag de avondzon meer binnen deze muren zien. Het gaat om hun leven. Geen enkele mag op het avondfeest van Photius komen. Ga op de jacht, houd zeilwedstrijden op den Bosporus, maar ga in ieder geval weg. De samenzwering is overbodig geworden. Weldra roept de tuba ons weer tot den strijd tegen de Barbaren in Latium. Daarom weg. Wacht mij in Epidamnus. Daar zal ik jullie afhalen met mijn Isauriërs voor den derden strijd om Rome!

Syphax," vroeg hij, toen hij weer alleen was, „heb je navraag gedaan in het huis van den grooten veldheer? Wanneer wordt hij thuis verwacht?"

„Bij zonsondergang."

„Zijn trouwe echtgenoote wacht hem in huis? Goed. Een draagstoel, maar niet de mijne. Huur er een. Hij moet geheel gesloten zijn. Breng mij naar de havenstad in de achterste straten bij de uitdragers."

„Heer, daar woont het ergste gespuis van deze bedelaarsstad. Wat wilt gij daar doen?"

„In de draagkoets stappen en dan naar het roode huis."

ACHTENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

In het roode huis, het paleis van Belisarius, in de nieuwe stad Justiniana zat Antonina in het vrouwenvertrek aan den arbeid. Zij borduurde gouden laurieren op een mantel, die voor haar held Belisarius was bestemd.

Plotseling kwam een slaaf, een vreemden man aanmelden, die in een onaanzienlijke huurkoets was aangekomen en in zeer eenvoudige kleeren; men had hem willen afwijzen, daar de heer des huizes op reis was en Antonina in zijn afwezigheid geen bezoek meer ontving. Maar men kon hem niet weerstaan. Hij beval: „Meld Antonina den overwinnaar van den paus Silverius."

„Cethegus," riep Antonina uit. Zij werd bleek en beefde. „Laat hem dadelijk binnenkomen."

Cethegus kwam binnen, groette Antonina, die hem eenigszins angstig vroeg: „Wat brengt u hier?"

„De te dikwijls miskende vriendschap. Het gaat er thans om uw echtgenoot te redden, die den moed van een leeuw, maar niet de handigheid van de muis bezit. Prokopius is tot mijn spijt afwezig, anders had ik hem dezen raadsman, waarin hij zooveel vertrouwen stelt, gezonden. Ik weet, dat Belisarius door een groot gevaar bedreigd wordt. Dit moet vermeden worden. De gunst van den keizer . . . ."

„Is wankelbaar; dat weet ik. Maar de verdiensten van Belisarius . . ."

„Brengen hem juist ten onder. Een man van geen beteekenis zou Justinianus niet vreezen, maar hij vreest Belisarius."

„Dat hebben wij reeds dikwijls ondervonden," zuchtte Antonina.

„Weet dan — gij voor alles, wat buiten het paleis niemand nog vermoedt — dat de keizer vandaag een beslissing heeft genomen voor den Gothenoorlog."

„Eindelijk," riep Antonina uit en haar gezicht verhelderde.

„Ja, maar denk eens, welke smaad! Niet Belisarius is tot veldheer gekozen."

„Maar wie dan?" vroeg Antonina toornig.

„Ik ben de eene veldheer."

Met wantrouwen keek zij hem aan.

„Ja, daar heb ik al lang naar gestreefd, dat geef ik toe. Maar de tweede zal Areobindos zijn. Ik kan met dien man niets beginnen. Ik kan niet naast hem, met hem, belet door zijn onverstand, de Gothen overwinnen. De Gothen kunnen alleen door Belisarius overwonnen worden. Daarom moet ik hem weer naast mij en zoo het niet anders kan, boven mij, als opperbevelhebber bij mij hebben. Kijk, Antonina, ik houd mij voor een groot staatsman —"

„Maar Belisarius is een held, geen staatsman," zei de trotsche gemalin.

„Maar belachelijk zou het zijn, mij als veldheer te vergelijken met den Wandalen-, Perzen- en Gothen-overwinnaar. Ik geef openlijk toe, dat ik hierin niet geleid word door de welwillendheid tegenover Belisarius, maar ook door zelfzucht. Ik moet Belisarius aan mijn zijde hebben."

„Dat zie ik ook in," zei zij vriendelijk.

„Justinianus is echter niet te bewegen Belisarius te benoemen. Nog meer, hij wantrouwt hem en nu meer dan ooit."

„Waarom dan, bij alle heiligen?"

„Belisarius is wel onschuldig, maar zeer onvoorzichtig. Sedert maanden ontvangt hij geheime brieven, die hem worden toegegooid of in zijn mantel in het bad worden gestoken, in den tuin worden geworpen en die hem alle aansporen tot het deelnemen aan een samenzwering."

„Hemel, hoe weet gij dat?" stamelde Antonina.

„Helaas weet ik dit niet alleen. Ook andere menschen. De keizer zelf,"

„Het gaat echter niet om zijn leven of zijn troon," bracht Antonina on het midden.

„Neen, alleen om zijn vrijheid en zijn zelfbeschikkingsrecht: „Oorlog tegen de Gothen, — Belisarius veldheer, — schandelijk is het den ondankbare te dienen, — dwing zijn meester in zijn eigen voordeel". „Zoo luiden deze briefjes, niet waar? Nu, Belisarius heeft er wel geen gevolg aan gegeven, maar hij is ook zoo onverstandig geweest om niet dadelijk naar den keizer te gaan. Dat kan het hoofd van Belisarius kosten."

„Alle heiligen," riep Antonina. „Hij heeft het gelaten op mijn raad en op mijn verzoek. Prokopius raadde mij, evenals gij nu, aan, dadelijk naar den keizer te gaan, maar ik sidderde voor het wantrouwen van den keizer, die reeds in het aansporen van Belisarius een schijn van schuld zou kunnen vinden."

„Kom, Antonina, er is nog een middel om Belisarius te redden, maar slechts een."

„Moet hij dan nu naar den keizer gaan en alles vertellen?"

„Dat is te laat en te weinig. Men zou hem niet gelooven, dat het hem ernst was. Neen, hij moet een daad laten zien om zijn trouw te bewijzen. Hij moet de samenzweerders allen tezamen gevangen nemen en aan den keizer uitleveren."

„Hoe kan hij ze bij elkaar krijgen?"

„Hij moet ze uitnoodigen om bij hem te komen. Heden nacht in het huis van den vrijgelatene Photius. Hij moet beloven hun hoofd te worden. Hij verschijnt dan en neemt allen bij elkaar gevangen. Anicius," voegde hij er snel bij, „is door de keizerin zelf gewaarschuwd en was bij mij."

„O, en moet hij sterven, — wij moeten voor alles Belisarius redden. Hij moet het doen, dat zie ik in. En het is koen, gevaarlijk — Het zal hem prikkelen."

„En zal hij zijn vrijgelatene opofferen?"

„Herhaalde malen hebben wij den dwaas reeds gewaarschuwd. Wat is mij aan Photius gelegen, wanneer het om Belisarius gaat? Wanneer ik ooit macht op hem heb gehad, dan zal het nu zijn. Reeds vroeger heeft Prokopius hem gezegd een of ander brutaal bewijs aan den keizer te geven. Ik zal hem herinneren aan dezen raad van Prokopius. Wees gerust. Hij zal onzen raad opvolgen."

„Goed. Voor middernacht moet hij daar zijn. Wanneer de wachter op de muren het twaalfde uur verkondigt, kom ik in de zaal en om zeker van de zaak te zijn, moet hij eerst dan naar binnengaan, wanneer hij mijn Moor Syphax in de nis van het huis achter het Petrusbeeld bemerkt. Ook kan hij eenige van zijn lijfwachten voor het huis plaatsen, die hem niet alleen zullen beschermen, maar ook als het noodig is voor hem kunnen getuigen. De groote kunst van veinzen kunnen wij hem niet toeschrijven. Daarom moet hij eerst kort voor middernacht naar binnen gaan. Dan heeft hij alleen te hooren en niet te spreken. Onze wachters blijven in het boschje van Constantinus bij de achterdeur van Pho-

tius' woning. Zoodra middernacht aanbreekt en de tuba geblazen wordt voor de aflossing der wachten, die, zooals gij weet, duidelijk is te hooren, komen wij binnen. Hij behoeft dus heelemaal geen teeken te geven."

„En gij komt zeker?"

„Ik zal er zijn. Leef wel, Antonina," en hiermede verliet Cethegus snel het vertrek.

NEGENENVEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Totila was op het glanspunt van zijn heerschappij en op het hoogste punt van zijn roem gekomen. De zegenrijke aanval op het Byzantijnsche rijk hadden zijn naam een schitterenden glans gegeven en ook op Italië straalde de glans van zijn roem af.

De beide laatste steden, die nog door de Byzantijnen bezet waren, waren Perusia in Tuscië en het onoverwinbare Ravenna. Perusia gaf zich na een lange en taaie verdediging over aan graaf Grippa en zelfs van Ravenna viel het belangrijkste deel, de havenstad Classus, eindelijk in handen van den ouden Hildebrand, die reeds achttien maanden de vesting belegerd had. Daar de stad nu geheel van de zee was afgesloten, had de koning bevel gegeven, alle eskaders te vereenigen tot een sterke vloot bij Ancona en de haven van Classus te versperren. Op deze wijze zou men door uithongering weldra in het bezit van de stad komen.

Er was dus nog een enkele schrede te doen om de belofte, die Totila aan den stervenden vader van Valeria had gegeven, in vervulling te doen gaan. Alleen aan de landzijde van Ravenna waren nog Byzantijnen op Italiaanschen grond te vinden. Binnen eenige weken moest de stad toch haar poorten openen en dan stond niets meer het huwelijk met de schoonste dochter van Italië in den weg. Totila besloot dezen stap voor te bereiden door een openbare plechtige verloving met zijn bruid, door een plechtig overwinningsfeest te vieren, waarop ook zijn bruid moest verschijnen, die hij daardoor ook aan den invloed van den kloostergeest wilde onttrekken.

Cassiodorus en Julius hadden als hooge eer de opdracht aangenomen om de verloofde van den koning uit Taginae af te halen en naar Rome te brengen. Het was de dag der Junicalendi, waarop het feest was vastgesteld. De bevolking van Rome golfde langs de versierde straten en pleinen vanaf den vroegen morgen tot den laten avond, in de richting

van den Argentijnschen heuvel en de rivier, waarop tal van gondels heen en weer voeren. Rondom de villa waren tenten van linnen en lange tafels opgeslagen, waar het Romeinsche volk onthaald zou worden.

Nadat Cassiodorus in de heilige Petruskerk onder gebeden van een Ariaanschen en Katholieken priester — deze laatste was Julius — de dochter van zijn ouden vriend met den koning verloofd had en hun ringen gewisseld had, schreed het paar in een schitterenden en plechtigen optocht over den Janiculus naar den rechter Tiberoever, ging te voet over de feestelijk versierde met eerebogen voorziene brug van Theodosius en Valentinianus en bereikte dan,sden loop van den stroom volgend, het Emporium, de feesthal van de villa.

Hier ten aanschouwe van de vergaderde volksmassa, onder het gouden schild van den koning, dat aan een speer was opgehangen, trad de Romeinsche in den linker schoen van den Gothischen bruidegom en hij legde den gepantserden rechter schoen op haar donker, met een doorzichtigen sluier bedekt haar.

Zoo was de verloving volgens kerkelijk, Romeinsch en ook Germaansch gebruik gesloten. Nu nam het bruidspaar aan de middelste tafel op het terras plaats. Valeria omringd door edele Romeinsche en Gothische vrouwen, Totila door hertogen en graven van zijn leger. Grieksche en Romeinsche spelers lieten afwisselend hun liederen hooren, terwijl de Romeinsche dansen door de zwaardspelen van Gothische jongelingen werden afgewisseld. Zoowel rondom het terras als langs de beide oevers van de rivier namen Gothische en Romeinsche gasten gemeenschappelijk deel aan den maaltijd, waarvoor de koning hen had uitgenoodigd, en waar zij als om strijd den milden gastheer verheerlijkten.

Toen klonken opeens liefelijke harpklanken en in een wit feestgewaad met gouden randen afgezet en een krans van lauwerbladeren en eikenloof om zijn hoofd, trad Adalgoth voor het koningspaar, wierp nog een vragenden blik op zijn harp- en wapenleeraar, graaf Teja, die aan de rechter hand van den koning zat, en begon met een heerlijke stem prachtige liederen te zingen onder begeleiding van zijn harp.

„Ook onze zangers, Valeria," glimlachte Totila, „kunnen mooi zingen en zijn ook niet zonder kracht en trouw. Aan dezen zanger dank ik mijn leven," en hij legde zijn hand op het hoofd van Adalgoth. Gelijktijdig zag de koning naar de

zuilenhal van de villa, waar plotseling het spel van de daar opgestelde fluitblazers onderbroken werd. Hij zag de oorzaak en sprong zelf met een uitroep van verwondering van zijn zetel op. Daar, tusschen de beide middelste zuilen, die met kransen omhangen waren, stond bij den ingang een gestalte, die niet van deze aarde scheen te zijn. Een wonderlijk lief meisje gekleed in een wit gewaad en een krans van witte asters om het hoofd.

„Wie is dat? Leeft dit verrukkelijke beeld?" vroeg de koning verbaasd.

En alle gasten, alle vrouwen en mannen, die rondom den koning stonden, volgden zijn blik en de beweging van zijn hand met verwondering. Want de opening, die door de bloemen was opengelaten, was gevuld door deze liefelijke verschijning, zooals men nog nooit had gezien. Het meisje stond onbeweeglijk. De koning stond op van zijn troon, liep naar haar toe en zei:

„Welkom in de koningszaal der Gothen. Ben je een aardsch wezen?" glimlachte hij. „Maar ben je, wat ik liever zou gelooven, de wonderlijke koningin van de lichtelven, dan ben je ons ook welkom. Maar dan moet er een troon gemaakt worden hoog boven den zetel van den koning."

En vriendelijk noodigde hij haar uit naderbij te komen. Met een zwevenden tred kwam zij nader over het terras en zei glimlachend:

„Wat spreekt gij een lieve dwaasheden, heer koning. Ik ben geen koningin, ik ben Gotho, het herdersmeisje. Gij zijt, ik zie het nog eerder aan uw licht voorhoofd dan aan den gouden band, gij zijt Totila, de koning der Gothen, die men ook de koning der vreugde noemt. Daar hebt gij bloemen voor u en voor uw schoone bruid. Ik hoorde, dat dit feest gevierd wordt voor uw verloving. Gotho had niets anders voor u. Ik plukte ze en heb ze zelf gevlochten, toen ik op mijn weg door het laatste bosch kwam en nu, koning, beschermheer der heiligen en van het rijk, hoor naar mij en help mij."

De koning nam weer plaats naast Valeria. Het meisje stond tusschen hen beiden in. De bruid nam haar hand en de koning legde zijn hand op haar hoofd en sprak:

„Bij je eigen prachtig hoofd, zweer ik, dat ik je zal beschermen en recht zal doen. Wie ben je? Wat is je verlangen?"

„Heer, ik ben een klein kind en een kind van boeren uit

de bergen. Ik ben opgegroeid op den Iffaberg onder bloemen en eenzaamheid. Ik heb geen andere liefde op deze wereld, dan die van mijn broeder, die weggetrokken is om u te zoeken. En toen mijn grootvader kwam te sterven, ben ik naar u gekomen, want bij u zou ik mijn broeder en recht vinden, en gij zoudt over mijn lot beslissen. En ter begeleiding gaf hij mij den ouden Hunibad mede van Teriolis, maar diens wonden waren niet geheeld en zij gingen weer open. Reeds in Verona bleef hij liggen. Ik heb hem langen tijd verzorgd, tot hij gestorven is en toen ben ik alleen slechts met Brun, mijn trouwen hond, dwars door dit wijde en heete land getrokken, tot ik eindelijk in den burcht Roma u gevonden heb."

„Wie is je broeder echter?" vroeg de koning.

„Heer," zei zij peinzend, „nadat wat Hunibad mij onderweg en op zijn ziekbed verteld heeft, geloof ik, dat zijn naam niet meer de echte is. Maar men kan hem gemakkelijk herkennen," zei zij blozend. „Goudbruine haren heeft hij, zijn oogen zijn blauw zooals deze steen en zijn stem is helder zooals die van den leeuwerik en wanneer hij zijn harp bespeelt, kijkt hij naar boven en ziet als 't ware in den open hemel."

„Adalgoth!" riep de koning. „Adalgoth", herhaalden alle gasten.

„Ja, Adalgoth heet hij," sprak zij.

Toen vloog deze, nadat hij zijn naam zoo luid had hooren roepen, de trappen op.

„Mijn Gotho," jubelde hij en zij omhelsden elkaar.

„Die hooren bij elkaar," zei hertog Guntharis, die den jongeling gevolgd was.

„Als morgenrood en morgenzon," sprak Teja.

„Laat mij nu los," sprak het meisje, „om mijn taak te vervullen. Dit is de wil van onzen gestorven grootvader. Hier, heer koning, neem deze rol aan en lees ze. Ons lot staat hierin, voor Adalgoth en Gotho, verleden en toekomst, zooals onze grootvader gezegd heeft."

VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

De koning maakte de koorden los en las het volgende:

„Dit is geschreven door Hildegisel, zoon van Hildemuth, die zij den lange noemen, vroeger was hij priester, nu burchtsoldaat van Teriolis. Dat is voorgezegd door den ouden Iffa en alles naar waarheid opgeteekend.

Dus nu komt het.

Het Latijn is soms niet zooals het in de kerk wordt gezongen, maar gij zult het wel vertalen, heer koning. Want waar het slecht Latijn is, is het goed Gothisch. Dus nu komt het werkelijke. Zoo spreekt Iffa, de oude:

„Heer koning Totila. Wat in deze rol geschreven staat, is het schrift van oom Wargs, die echter niet mijn zoon was en ook niet Wargs heette, maar Alarik en hij was de Balth, de verbannen hertog van —"

Een roep van verwondering ging door de vergadering der Gothen. De koning hield op. Hertog Guntharis sprak echter:

„Dan is Adalgoth, die zich zoon van Wargs noemde, de zoon van den Balth Alarik, die hijzelf als heraut van den koning in alle steden op een wit paard heeft opgeroepen. Nooit zag ik ook grooter gelijkenis dan tusschen vader Alarik en zoon Adalgoth."

„Heil, hertog van Apulië," riep Totila glimlachend en sloot den knaap in zijn armen. Sprakeloos van verwondering viel Gotho op haar knieën. Haar oogen vulden zich met tranen. Zij keek naar Adalgoth en zuchtte:

„Dan is hij ook niet mijn broeder. O God, heil hertog van Apulië, leef wel voor altijd."

Zij stond op en wilde weggaan.

„Niet mijn zuster," jubelde Adalgoth. „Dat is nog het beste van het hertogdom Apulië. Halt daar," en hij ving haar op, drukte haar hoofdje aan zijn borst, kuste haar op den mond en zei tot den koning:

„Heer koning Totila, geef ons nu aan elkaar. Hier is mijn bruid, hier staat mijn hertogin."

Totila echter, die ondertusschen de beide oorkonden had doorgelezen, glimlachte.

„Hier is het oordeel van Salomo niet noodig om het juiste te vinden. Jonge hertog van Apulië, ik verloof je met je bruid," en hij legde het weenende en lachende kind in zijn armen, terwijl hij tot de Gothen om hem heen sprak:

„Vergun mij, dat ik uit het ruwe Latijn van Hildemuth's zoon, — ik kende hem, hij was meer gewend om te gaan met de speer dan met de pen — het testament van den hertog, het wonder in het kort uiteenzet, dat wij hier zien. Hertog Alarik betuigt hier zijn onschuld."

„Dat is immers al bewezen door zijn zoon," riep hertog Guntharis uit, „en ik heb nooit aan zijn schuld geloofd."

„Hij vernam eerst later, wie de geheime aanklager was. Onze Adalgoth heeft zijn naam uit het in puin gevallen Caesarbeeld aan het licht gebracht. Cethegeus, de prefect, heeft in geheimschrift een soort dagboek geschreven, dat Cassiodorus met verwondering en ontzetting over de misdaden, die de door hem zoo lang bewonderde man gedaan heeft, ontcijferd. Daar vond hij ongeveer het volgende, dat twaalf jaar geleden geschreven is:

„De hertog der Balthen veroordeeld. Dat hij onschuldig is, gelooft alleen hijzelf en zijn aanklager. Wie Cethegus in het hart treft, mag niet langer leven. Toen ik aan den Tiber-oever uit een zeer diepe verdooving ontwaakte, was het, alsof ik uit den dood herrees en deze wraak was mijn eerste gedachte. Het werd mijn eed, dien ik vervuld heb."

„Er is nog iets geheimzinnigs in de redenen, die hem tot zulk een wraak hebben gebracht, toch moeten wij eenigszins samenhangen met Julius Manilius Montanus, onzen vriend. Waar is hij?"

„Hij heeft zich reeds met Cassiodorus in de Petruskerk teruggetrokken," sprak graaf Teja. „Gij moet hem verontschuldigen; zij bidden in dit uur elken dag voor den vrede met Byzantium en Julius voor de ziel van den prefect," voegde hij er met een bitteren glimlach aan toe. „Moeilijk had koning Theoderik aan de schuld van den dapperen hertog geloofd, met wien hij in zulke innige vriendschap was verbonden."

„Hij heeft hem toch eens," viel hertog Guntharis hem in

de rede, „een breeden, gouden armband geschonken met een runenschrift."

De koning ging verder, terwijl hij las:

„En deze oorkonde heb ik dan medegenomen in de verbanning en op de vlucht met mijn kleinen zoon. Deze armband is in tweeën gebroken tusschen de runenspreuk en zal eens de ware geboorte van mijn zoon aan het licht brengen."

„De waarheid draagt hij in zijn gezicht," meende hertog Guntharis.

„Maar ook de gouden armband ontbreekt niet," sprak Adalgoth, „tenminste een stuk heeft mij de oude Iffa meegegeven," en hij haalde den halven armband, dien hij aan een koord op zijn borst droeg, te voorschijn. „Ik heb nooit de beteekenis van de runen kunnen ontcijferen:

De Balth —
De valk —
In nood —
Den vriend —"

„Ja, en ik heb de andere helft, Adalgoth," sprak het meisje en haalde uit haar borstdoek het andere stuk te voorschijn. Ziehier, zoo luiden de runen:

— de Amaler
— de arend,
— en dood
— de vriend."

Men hield de spreuk naast elkaar en las het volgende:

„Den Balth, de Amaler,
Den valk, de arend,
In nood en dood
Den vriend, de vriend."

Totila ging nu verder:

„Eindelijk echter kon de koning mij niet meer beschermen, toen hem brieven werden voorgelegd, die zoo meesterlijk vervalscht waren en zoo meesterlijk mijn handschrift nabootsten, dat ik zelf, toen men mij eens een onschuldigen zin uit den inhoud op een stuk perkament, dat men er uit

had gesneden, had voorgelegd, zonder meer bekende: „Ja, dat heb ik geschreven." De rechters hebben toen dit stuk weer in het perkament ingelascht en lazen mij het geheel voor en zoo moet ik dan geschreven hebben aan het hof van Byzantium, dat ik den koning wilde vermoorden, Zuid-Italië wilde ontruimen, wanneer men mij te Byzantium als koning van Noord-Italië wilde erkennen. Toen hebben mij de rechters veroordeeld. Ik werd toen uit de zaal gebracht en ontmoette Cethegus Caesarius in de gang, mijn doodsvijand. Het was mij gelukt een meisje, dat hij vervolgde met zijn liefde aan den invloed van dezen vreeselijken mensch te onttrekken en naar een dapperen vriend in Gallië te brengen. Hij drong door de wachters heen, sloeg mij op den schouder en zei:

„Wordt de liefde ons ontrukt, dan troost ons de haat."

„En zijn blikken verraadden, dat hij, en geen ander, de valsche aanklager was. De laatste gunst, die de koning mij toestond, was het middel om uit mijn kerker te vluchten, maar ik was een banneling, een vogelvrijverklaarde met mijn geheele huis, terwijl mijn goederen in beslag waren genomen. Langen tijd trok ik door de noordelijke bergen, tot ik eindelijk op den berg van de Iffingen te Teriolis nog eenige oude getrouwen vond van mijn geslacht en hier trok ik mij met mijn kleinen zoon en de weinige stukken van waarde terug. Deze getrouwen namen mij op, evenals mijn kind, en verborgen mij onder den naam Wargs, den verbannene. Zij gaven mij uit voor den zoon van den grijzen Iffa en verwijderden alle knechten, die men niet vertrouwen kon en die mij zouden hebben kunnen verraden. En zoo leefde ik vele jaren in het verborgene. Mijn zoon echter wil ik en zal hij na mij de Iffingen verlaten om wraak te nemen op Cethegus, den verrader. Ik hoop, dat eens de dag komt, dat mijn onschuld ontdekt wordt. Blijft deze dag al te lang uit, dan zal mijn zoon, wanneer hij rijp genoeg is om het zwaard te dragen, den Iffingerberg afdalen om den vader te wreken op Cethegus Caesarius. Dit is het laatste woord aan mijn zoon."

„Spoedig echter, nadat de hertog dit geschreven had," las de koning uit de andere rol voor, „kwam hij met eenige familieleden bij een bergstorting om. Ik echter, Iffa, de oude, heb den knaap als mijn kleinkind opgevoed en als de broeder van Gotho, daar het geslacht van den hertog van Apulië nog altijd vogelvrij was en ik hem wilde beschermen voor de

wraak van den lagen ellendeling. En om te voorkomen, dae anderen ooit iets van zijn afkomst zouden weten, heb ik er niets over gezegd. Toen hij echter het zwaard kon dragen en ik vernam, dat in Rome een milde en rechtvaardige koning heerschte, die den duivalschen prefect bestrijdt als de morgengod den nachtreus, zond ik Adalgoth tot wraak uit en vertelde hem, dat zijn vader, een edelen man van hoogen adel, beschermheer van ons geslacht, hem had opgedragen als wreker op te treden. Cethegus, den grimmige te vervolgen en om te brengen. Ik verzweeg hem echter, dat hij de zoon van Alarik, hertog der Balthen was, want ik was bang, voor den ban, die nog op hem lag. Zijn vadersnaam kon hem zoolang deze naam niet gezuiverd was van schuld, slechts schaden en hem geen geluk aanbrengen. Ook om andere redenen werd ik gedwongen hem spoedig weg te zenden. Ik bemerkte, dat hij mijn kleine dochter meer dan broederliefde toedroeg. Wel had ik hem kunnen vertellen, dat Gotho niet zijn zuster was. Het was echter verre van mij, dat ik den spruit van zulk een hooge adellijke familie met mijn bloed, met het eenvoudig herderskind, zou verbinden. Als er op deze wereld nog recht wordt gevonden, zal hij, evenals zijn vader hertog van Apulië zijn. En daar ik vreesde, dat ik zou sterven, voordat Adalgoth mij een bericht van den ondergang van den prefect zond, heb ik den langen Hildegisel verzocht dit alles op te schrijven.

(En ik, Hildegisel, heb voor het schrijven twaalf pond beste kaas en twaalf kruiken honing gekregen, wat ik dankbaar erken, want beide waren zeer goed).

En met dit en andere bewijsstukken, zend ik met den blauwen steen en de fijne gewaden uit de erfenis der Balthen, het kind Gotho naar den rechtvaardigen koning Totila. Hem moet zij alles vertellen. Hij zal den band en de vogelvrijverklaring van den onschuldigen zoon, van den onschuldigen man opheffen en wanneer Adalgoth weet, dat hij uit het edel geslacht der Balthen is voortgesproten en dat Gotho niet zijn zuster is, dan mag hij doen, wat hij zelf wil. Hij zal dan vrij zijn het herderskind te kiezen of te vermijden. Weet alleen, dat het geslacht der Iffingen nooit onvrij was, maar volvrij, zij het ook dan onder bescherming van het Balthenhuis. Aan den koning Totila de beslissing."

„Nu," glimlachte de koning, „deze moeite heb je mij bespaard, hertog van Apulië."

„En de jonge hertogin," viel Valeria in, „heeft zich, alsof zij er een voorgevoel van had, in het bruidsgewaad gestoken."

„Dat deed ik voor uw bruidsfeest," antwoordde het herdersmeisje. „Toen ik voor de poort van den Romaburcht deze plechtigheid vernam, toen opende ik, zooals grootvader bevolen heeft, den bundel kleeren en kleedde mij toen zoo aan voor u."

„Onze verloving," sprak Adalgoth tot zijn bruid, „viel op den dag van de verloving van den koning. Moet ook onze huwelijksdag op dien van den koning zijn?"

„Neen," zei Valeria haastig en bijna angstig. „Neen, nog geen belofte knoopen aan een oude, die nog niet vervuld is. Gij kinderen van het geluk, handelt toch verstandig. Hier hebt gij elkaar gevonden, houdt hier je feest. De morgen behoort aan de onzekere goden."

„Gij hebt gelijk," jubelde Adalgoth. „Vandaag nog zal onze bruiloft zijn," en hij hief Gotho hoog op zijn linker arm, haar zoo aan het volk toonend: „Ziet hier, mijn goede Gothen, mijn kleine vrouw, de hertogin."

„Met uw verlof," sprak een bescheiden stem, waar„ zooveel geluk en zonneschijn op de hoogsten van het volk neerdaalt, daar zal het ook den nederigsten geoorloofd zijn zich er aan te laven."

Met deze woorden trad een eenvoudige man met een mooi meisje aan zijn hand voor den koning.

„Ben jij het, wakkere Wachis?" riep graaf Teja, naar hem toetredend. „En niet meer een knecht, maar met de lange haren der vrijen?"

„Ja heer, koning Witichis, mijn arme heer, heeft mij vrij gelaten, toen hij mij met vrouw Rauthgundis en Wallada liet gaan. Sedert dien tijd heb ik het haar als een vrije laten groeien. En vrouw Rauthgundis wilde, dat weet ik zeer zeker, heer, haar maagd Liuta ook vrij laten. En volgens het volksrecht zouden wij een huwelijk sluiten als vrijen. Maar zij kwam niet meer terug in het huis bij Faesulae. Wel kwam ik er nog op tijd om met Liuta uit het huis te vluchten. Den volgenden dag kwamen de Saracenen van Belisarius, die alles uitmoordden en verbrandden. Na den dood van vrouw Rauthgundis, daar zij geen erfgenamen achterliet — want haar vader Athalwin was reeds voor haar sterven door een storm omgekomen — is Liuta het eigendom van den koning. En ik zou daarom den koning willen verzoeken, dat hij mij

ook weer als onvrijen knecht opneemt, opdat wij niet zullen gestraft worden, wanneer wij willen trouwen, en..."

Totila liet hem niet uitspreken.

„Wachis, je bent trouw," riep hij geroerd. „Neen, naar het volksrecht moet je het huwelijk der vrijen sluiten. Geef mij een goudstuk."

„Hier, heer koning," riep Gotho haastig, terwijl zij er een uit haar herderstasch te voorschijn haalde. „Het is het laatste van de zes."

De koning nam het glimlachend aan, legde het op Liuta's rechter hand en sloeg het van onderen naar boven uit haar hand, zoodat het rinkelend op den mozaïken vloer viel en zei:

„Vrij en frank
Laat ik je, Liuta,
Zonder dienst en zonder last,
Vrij en vroolijk
In 's konings gunst."

Toen trad graaf Teja naar voren en zei:

„Wachis, je droeg reeds eenmaal het schild van een ongelukkigen meester. Wil je nu mijn schilddrager worden?"

Met vochtige oogen drukte de trouwe man de rechter hand van den graaf met beide handen.

Nu hief Teja de gouden bokaal omhoog en zei op plechtigen toon:

„Gij schittert door geluk.
Reeds schijnt in zwakken glans
De zalige zon,
Maar gedenk daarom toch
Trouw en treurig de dooden.
Zonder geluk, zonder glans,
Maar trouw, dapper en voortreffelijk
Bestuurde roemvol, de wakkere
Witichis, Waltharis' werkelijke zoon
Viert nu in feestvreugde,
Lichte lievelingen,
Van goedige goden
Gouden gelagen,...
Maar eert toch altijd,
Geslacht der Gothen,
Het ongelukkige echtpaar

Met gewijde gedachten.
Ik nood u te drinken, de minne
Zoo treurig van den moedigen man
En de wakkere vrouw.
Witichis en Rauthgundis' minne drink ik."

En allen deden zwijgend, plechtig en vol rouw, hetgeen gevraagd werd.

Dan hief koning Totila nogmaals zijn beker op en sprak luid tot het geheele volk:

„Hij heeft het verdiend, ik heb het bereikt. Voor hem blijft eeuwig de eer."

Plotseling kwam er een bode binnenstormen, die uitriep:

„Koning Totila, bereid u voor op iets verschrikkelijks."

Totila zette de bokaal neer en vroeg, terwijl hij bleek werd:

„Wat is er gebeurd?"

„Uw bodenschip bracht het bericht van Ancona, dat de keizer den wapenstilstand heeft verbroken."

Daar kwam Teja naderbij. Zijn lange zwarte haren fladderden in den wind. Bleek als een geest was zijn gezicht en uit zijn oogen straalden vuur.

„Op koning Totila," riep hij uit. „De krans uit het haar en de helm op het hoofd. Op de hoogte van Senogallia heeft een vloot van den keizer de onze, die beschermd was door den wapenstilstand, plotseling vijandig overvallen. Onze vloot is niet meer. En van onze vierhonderd en zeventig schepen zijn er slechts elf gered. Een groot leger van den keizer is geland. En de veldheer is —: Cethegus, de prefect."

EENENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

In het leger van Cethegus bij Setinum aan den voet van de Apenninus eenige mijlen ten noorden van Taginae, liep Lucius Licinius, die zoo juist van Epidamnus was gekomen, in druk gesprek met Syphax voor de tent van den veldheer heen en weer.

„Mijn Heer verwacht u met smart, krijgstribuun, reeds enkele dagen en hij zal blij zijn u in de legerplaats te vinden," sprak de Numidiër. „Hij zal wel gauw terugkomen, daar hij op verkenning is uitgeweest."

„Waarheen is hij gereden?"

„Met Piso en andere krijgstribunen in de richting van Taginae."

„Ja, dat is de dichtst bijzijnde versterkte stad der Gothen. Maar vertel mij eens van de laatste dingen, die in Byzantium zijn gebeurd. Je weet, je heer had mij naar de Longobarden gezonden, lang voordat in Byzantium een beslissing was gevallen. Toen ik na een gevaarlijke reis door het land der Longobarden en Gepieden bij Novae over den Ister weer gelukkig in het rijk van Justinianus was geland, vond ik slechts het laconische bevel om den prefect te ontmoeten in Senogallia. Ik was zeer verwonderd, want ik had nauwelijks gehoopt hem aan de spits van een vloot en van een leger van den keizer als overwinnaar den bodem van Italië te zien betreden. Van Senogallia kwam ik dadelijk hierheen. De legeraanvoerders, die ik tot nu toe in het kamp heb aangetroffen, hebben mij reeds op de hoogte gebracht van den loop der dingen. Maar van de gevangenneming van Belisarius wilde ik gaarne meer weten."

„Ja, dat weet ik allemaal. Ik zal het u vertellen." En terwijl hij den gast van zijn heer op een veldstoel had gezet en met vruchten en wijn had voorzien, begon hij te vertellen.

„Bij het aanbreken van den nacht van dezen noodlottigen dag, zat ik in de nis van het huis van Photius, den vrijge-

latene van Belisarius achter het hooge standbeeld van een Christelijke heilige, wiens naam ik niet weet, maar die een breeden rug had. Bij het zwakke licht herkende ik Photius en een aantal voorname mannen, die ik dikwijls in het keizerlijk paleis, of in het huis van Belisarius of Prokopius in en uit had zien gaan. Het eerste woord, wat ik hoorde, — want mijn Heer had mij ook de taal der Grieken laten leeren, — was dat van den heer des huizes aan iemand, die binnenkwam.

„Verheug u. Belisarius komt. Toen ik hem vanavond in de worstelzaal van Zeno sprak, drukte hij mij voorzichtig dit wastafeltje in de hand, terwijl hij loerend om zich heen zag of niemand het zag. Ik weersta niet langer uw verzoeken om mede te doen. Nieuwe redenen dwingen mij er toe. Ik kom heden."

„Maar waar is Piso, waar Salvius Julianus, waar zijn de andere jonge Romeinen?" vroeg Photius.

„Zij komen misschien niet," zei de binnenkomende. „Ik heb ze allen op booten op den Bosporus gezien. Zij zijn waarschijnlijk naar een smulpartij in de villa van den prefect."

„Laat hen daar. Wij hebben ze niet noodig, die brutale Latijnen, evenmin den trotschen en valschen prefect. Belisarius is werkelijk meer waard, dan zij."

„Toen kwam Belisarius binnen. Hij droeg een wijden mantel, die zijn geheele gestalte omhulde. De heer des huizes liep naar hem toe en allen drongen om hem heen vol eerbied."

„Groote Belisarius," sprak de vrijgelatene, „wij zijn blij voor dezen daad van u. Gij zijt verschenen. Gij zijt ons hoofd en hij drong hem den kleinen elpenbeenen staf op, die de leider van de vergadering in de hand hield en bracht hem naar den hoogen zetel van den voorzitter van de vergadering, dien hijzelf zoo juist had verlaten."

„Spreek — beveel — handel — wij zijn bereid."

„Ik zal handelen, wanneer het tijd is," sprak Belisarius somber en ging op de eereplaats zitten. Toen kwam plotseling met verwarde haren de jonge Anicius in het vertrek met een zwaard in de hand.

„Vlucht, red u. Wij zijn ontdekt en verraden!"

„Belisarius richtte zich op, vol spanning.

„Men is in mijn huis gedrongen, mijn slaven zijn gevallen. De wapenen, die ik verborgen had, zijn gevonden en uit de bergplaats, die ik alleen kende, zijn brieven en oorkonden verdwenen en ook mijn brieven. Maar nog meer. Toen ik

het bosch van Constantinus, dat dit huis omgeeft, langs kwam, meende ik mannen te zien en wapengekletter te vernemen. Men heeft mij gevolgd."

De samenzweerders sprongen naar de deur. Belisarius bleef kalm bij de eereplaats staan.

„Wees kalm," vermaande de heer des huizes. „Neemt een voorbeeld aan uw hoofd en held."

Daar klonk bij de deur de roep van de tuba. Voor mij het teeken om mijn post te verlaten en mij bij mijn meester aan te sluiten, die aan het hoofd van de keizerlijke lansdragers met den prefect van Byzantium en met Leo, den Archont van de paleiswacht, het huis binnenstormde, dat geheel omsingeld was. Prachtig zag hij er uit," riep Syphax vol geestdrift, „met zijn purperen helmbos, een roode fakkel in de linker hand en het zwaard in de rechter, toen hij het vertrek binnenstormde. Ik trok mijn zwaard en sprong aan de linker zijde, daar hij geen schild droeg. Hij had mij gezegd den jongen Anicius dadelijk onschadelijk te maken."

„Neer met dengeen, die weerstand biedt," riep Cethegus uit, „in naam van Justinianus."

„Zijn zwaard was geheel rood gekleurd. Met eigen hand had hij de lijfwachten neergestoken, die Belisarius aan den ingang van het bosch had opgesteld.

„Geeft u over," riep hij de geschrokken mannen toe, „en jij Archont van het paleis, neem alle samenzweerders, maar allen gevangen!"

„Hoe is het mogelijk! Schandelijke verrader!" riep de jonge Anicius uit en sprong met het zwaard naar mijn meester. „Ja, dat is de purperkleurige helmbos. Pas op, moordenaar van mijn broeder."

Maar reeds lag hij zwaar getroffen aan onze voeten. Ik haalde mijn zwaard uit zijn borst en ontwapende Photius, die alleen nog weerstand probeerde te bieden. De anderen lieten zich als door den donder overweldigd, gevangen nemen.

„Bravo Syphax. Doorzoek zijn kleeren of hij iets bij zich draagt. Ah, ben je klaar, Archont?" vroeg mijn heer den Archont, die verlegen halt hield voor Belisarius, die hem rustig afwachtte.

„Wat?" vroeg de vertwijfelde, „moet ik ook den Magister Militum?"

„Versta je geen Grieksch meer? Je ziet toch, dat hij het

hoofd van de samenzweerders is. Hij draagt de staf en zit op de eereplaats."

„Ha," riep Belisarius uit, „staan de dingen zoo. Wachters komt naderbij, helpt mij, mijn lijfwachten, Marcellus, Barbatio, Ardaburius."

„De dooden hooren niet meer. Magister Militum. Geef je gevangen in naam van den keizer. Hier is zijn zegel."

Belisarius gaf zich over. Reeds den volgenden morgen begonnen de verhooren in dit hoogverraadproces. Vele getuigen werden ondervraagd, ook ik. Ik kon zweren, dat ik Belisarius als hoofd van de samenzweerders had hooren begroeten. Het wastafeltje had ik zelfs uit de kleeren van Photius gehaald. Belisarius wilde zich beroepen op de getuigenis van zijn lijfwachten. Zij waren allen dood. Onder folteringen bekende Photius en de andere gevangenen, dat Belisarius eindelijk had ingewilligd het hoofd van de samenzweerders te worden. Antonina werd streng in het roode huis bewaakt. De keizerin weigerde haar elk onderhoud. En een zeer verzwarende omstandigheid was het zoowel voor Belisarius als voor Antonina, dat spionnen van de keizerin beweerden, dat zij den jongen Anicius, in wiens Cisterne men de wapenen en de oorkonden van de samenzweerders had gevonden, weken lang vele nachten heimelijk in het huis van Belisarius hadden zien sluipen. En de rechters waren vooral vertoornd, dat zoowel Anicius zelf als Antonina en Belisarius dit hardnekkig loochenden, daar dit toch boven allen twijfel vast stond. Wij verlieten Byzantium nog voor het vonnis over Belisarius was gevallen. Photius en de meeste andere samenzweerders waren reeds ter dood veroordeeld, toen wij met de keizerlijke vloot ons inscheepten naar Epidamnus, waar de krijgstribunen en de huurlingen van mijn meester en sterke, oorspronkelijk voor den Perzenoorlog bestemde, strijdkrachten van den keizer op ons wachtten, want mijn meester had men de nieuwe waardigheid van Magister Militum per Italiam verleend, evenals het bevel over het eerste leger; het tweede zou met prins Areobindos nakomen, wanneer hij klaar was gekomen om met een vijfvoudige overmacht de kleine Gothische bezettingen en de paar steden van Epirus en de eilanden te overwinnen."

„Wat zegt men over de straf, waarmede Belisarius bedreigd wordt? Ik had nooit gedacht, dat deze man . . ."

„De rechters zullen hem wel ter dood veroordeelen, want

hij is op heeterdaad betrapt. Men meent echter, dat de keizer de doodstraf in het uitsteken der oogen en verbanning zal veranderen. Mijn meester zegt, dat de hardnekkige ontkenning van zijn schuld, Belisarius nog het meeste zal schaden. Maar daar komt Cethegus zelf aan. Ik hoor zijn stappen. Zoo stapt in mijn vaderland alleen de leeuw van Auras."

„Welkom, Lucius in Italië," riep Cethegus bij het binnenkomen. „Waar zijn de Longobarden?"

„Heil vlotenvernieler!" antwoordde de tribuun. „De Longobarden komen met twintigduizend man."

„Dat is zeer veel," zei Cethegus ernstig. „Zevenduizend was voldoende geweest. Ik weet niet, waar ik het goud vandaan moet halen om ze te betalen, want ten slotte is het niet het goud van den keizer, maar mijn goud."

De oogen van den jongen ridder straalden van vreugde, toen hij zei:

„Ik hoop op uwe tevredenheid. De Longobarden komen kosteloos naar Italië."

„Hoe zoo? En zooveel?"

„Ja, de zoon van den koning Audoin, — Alboin is een zeer dappere en een voor de Germanen zeer verstandige jongeling."

„Ik weet het; hij diende lang onder Narses," zei Cethegus wantrouwend.

„En deze koene en sluwe Barbaar heeft het vorige jaar, vermomd als paardenhandelaar, een reis door geheel Italië gemaakt en alle wachtplaatsen der Gothen opgenomen. Hij moest echter vluchten, daar men hem ontdekt had. Maar hij hij had prachtigen wijn en vruchten van ons land medegenomen naar huis en liet deze zijn vader zien en het volk. Sedert dien tijd brandden de Longobarden van verlangen dit wonderlijke land te zien, Alboin verlangt naar buit en ziet af van betaling. Het zijn prachtige menschen, die nog ruwer zijn dan de Gothen. Alboin drinkt uit den schedel van een Gepiedenkoning, dien hij in den strijd verslagen heeft. Zij zijn meer waard dan uw Isauriërs en Abasgen."

„Dank voor je ijver," zei Cethegus aarzelend. „Het zijn er te veel. Nu ik denk, dat ik aan het hoofd van twee keizerlijke legers van Italië ook dit groote getal roofdieren wel onder den duim zal houden. Maar zij zullen toch geen gemeene zaak maken met de Gothen?"

„Neen, veldheer. Er bestaat een oude haat tusschen deze beide volkeren."

„En wanneer komen deze Pannonische wolven? Want ik heb ze gauw noodig."

„Dat heeft Alboin nog niet gezegd. Zij hebben een band met de wilde Awaren gesloten om gezamenlijk het arme volk der Germaansche Gepieden uit te moorden en hun land te verdeelen."

„En gevaarlijk volk," zei Cethegus. „Ik heb ze echter gauw noodig. Het begin was goed, maar de Italianen houden het met de Barbaren," glimlachte hij. „Om dezelfde redenen als mijn vriend Balbus, die zich dood heeft gegeten. De koning der Gothen komt reeds uit Rome optrekken. Ik ken hem. Hij valt aan. Daarom doe ik niets anders dan ijlboden naar Areobindos zenden om het tweede leger naar ons toe te brengen. Maar Areobindos komt niet en met mijn Byzantijnen alleen kan ik dezen Totila in het open veld niet verslaan, wanneer hij een overmacht heeft."

„En zal Ravenna zich nog kunnen houden?"

„Ravenna is bevrijd. Nadat ik de Gothische vloot in de haven van Classus heb vernietigd, zond ik er dertig triremen onder den nauarch Justinus heen en zij hebben de stad van nieuwen voorraad voorzien. Voor eenige dagen heeft de oude Hildebrand de belegering opgegeven en is met zijn eenige duizenden manschappen naar Florentia en Perusia getrokken. Zooals men zegt, omdat een buitengewoon groot leger van den keizer over het land van Dalmatië en Salona door Venetië in snelle opmarschen naar Ravenna oprukt. Als dat maar waar was! Maar ik weet wel beter, dat het tweede leger veel kleiner is dan het mijne en niet in Dalmatië of Salona staat. Prins Areobindos, waarvan men zegt, dat hij in ijlmarschen optrekt, plukt liever nog wat lauweren in Epirus. Ik moet hier blijven, tot de slakkenprins aan komt kruipen. Ik ben snel hier naar toe gekomen, omdat ik de stellingen Setinum, Caprae en Taginae voor alles in mijn bezit wilde hebben. Maar niet snel genoeg; Setinum was nog wel te bereiken, Caprae en Taginae echter niet en toch is Taginae de sleutel van deze stellingen. Zonder deze stad is mijn legerplaats een vesting met een wal, maar zonder gracht. Graaf Teja — hij moet als de stormwind uit Ravenna zijn aankomen snellen — heeft Taginae kort voor mij bereikt. En afschoon de Saracenen zeven tegen drie waren, heeft hij ze met zijn Gothische

ruiters bloedig teruggeslagen. Ik hoop de bezetting van Taginae nog voordat het Gothische legerhoofd aankomt, te overwinnen. Maar er is geen mogelijkheid meer. De koning der Barbaren moet reeds in aantocht zijn. De achterhoede wordt aangevoerd door hertog Guntharis. En zoo wacht ik dus slechts op mijn tweede leger."

TWEEENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Den volgenden dag kwam koning Totila met een deel van het leger werkelijk in Taginae aan. Valeria, die het veiligst in de legerplaats van den koning was, begeleidde hem evenals Julius, die zich weer naar zijn klooster te Avenio in Gallië begeven wilde en Cassiodorus, omdat hij de stichting een bezoek wilde brengen.

De hoofdmacht van het leger moesten hertog Guntharis en Wisand op de Via Flaminia aanvoeren, terwijl van het westen, van Florentia, de oude Hildebrand in aantocht was. Eerst wanneer deze beide troepen bij elkaar kwamen, kon de aanval op de zeer vaste stellingen van den prefect ondernomen worden.

Op een morgen trad Julius in de tent van den koning en reikte hem zwijgend een brief over. Totila fronste het voorhoofd, daar hij het handschrift herkende en las:

„Aan Julius Manilius Montanus, Cethegus de prefect van Rome en Magister Militum per Italiam.

Ik hoorde, dat je verblijf houdt in de legerplaats der Barbaren. Lucius zag je naast den tyran rijden. Is dan het ongehoorde gebeurd, dat Julius tegen Cethegus de wapenen voert? De zoon tegen den vader? Sta mij heden, na zonsondergang, een samenkomst toe bij den vervallen tempel van Silvanus, die tusschen onze voorposten en die van de Barbaren ligt. De tyran heeft mij Italië, Rome en jouw ziel geroofd. Ik zal ze alle drie terugwinnen en jou het eerst. Kom, ik beveel het je als je vader en opvoeder."

„Ik moet hem gehoorzamen. Ik heb zooveel aan hem te danken."

„Ja," zei Totila, den brief teruggevend, „maar die samenkomsten met den prefect zijn gevaarlijk. Ik heb je beloofd niet meer over je weldoener met je te spreken. Ik heb mijn woord gehouden, maar waarschuwen moet ik je."

„Hij zal mijn leven niet bedreigen."

„Maar wel je vrijheid. Neem vijftig ruiters mede, anders laat ik je niet uit de legerplaats gaan."

* * *

Ditmaal had Totila den prefect zonder reden gewantrouwd, want toen Julius aan den voet van den heuvel was aangekomen met vijftig ruiters — vijftig volgden hem nog op bevel van den koning — zag men Cethegus alleen binnen in den tempel op hem wachten en op en neer loopen. Julius was van zijn paard gestegen en liep de treden op. Cethegus ontving hem met een blik vol verwijt.

„Je laat op je wachten. De zoon den vader. Bij het eerste weerzien na zooveel tijd. Wie heeft je geleerd mij te wantrouwen? Wie? Wat? Volgen zelfs jouw Barbaren ons tot hier toe?" En hij wees op den aanvoerder, die het laatst was aangekomen in een bruinen mantel, waarvan hij den kap over het hoofd had geslagen met twaalf begeleiders. Deze was van zijn paard gesprongen en was de treden opgegaan. Julius wilde hem verwijderen, maar een tweede aanvoerder, graaf Thorismut antwoordde kort:

„Bevel van den koning," en ging op de tweede trede zitten.

„Laten wij Grieksch spreken," zei Julius, „dat verstaan zij niet."

Cethegus strekte zijn beide handen naar hem uit.

„Zoo ziet Odysseus, de veel zwervende, dan hier zijn Telemachus terug."

Maar Julius ging achteruit.

„Donkere geruchten gaan over u, Cethegus. Heeft deze hand slechts bloed vergoten in den strijd?"

Grimmig balde deze de teruggewezen hand tot een vuist.

„Hebben de leugens van je boezemvriend je hart voor mij vergiftigd?"

„Koning Totila liegt niet. Sedert maanden heeft hij niet meer uw naam genoemd. Ik heb hem dit verzocht, want ik kon u niet verdedigen tegen de vreeselijke aanklachten. Is het dan waar, dat gij zijn broeder Hildebad . . .?"

„Ik ben niet gekomen om bekentenissen af te leggen, maar om ze te eischen. Sedert jaren woedt de strijd over Rome met priesters, Grieken en Barbaren. En ik sta alleen. Moede, gewond, half wanhopend. Nu eens door de golven van het

noodlot naar boven gebracht, dan weer naar den afgrond, maar altijd alleen. En waar is Julius, de zoon van mijn ziel om mij te helpen met zijn liefde? In Gallië onder de monniken, in Byzantium of in Rome als werktuig of als gast van den Barbarenkoning. Ver van mij en van mijn weg."

„Ik heb u gewaarschuwd voor dezen weg, roode en zwarte vlekken liggen er op."

„Welnu, wanneer je dan zoo wijs bent en zoo ijverig in dienst van je geloof, waar was je dan om mij te helpen en te redden?"

En nu begon Cethegus hem langzaam te overtuigen met woorden, die hij wel had overwogen.

„Wanneer mijn ziel al meer en meer gesloten wordt voor de liefde en voor warmte, wanneer mijn hart versteende, waar was dan Julius om mij te verwarmen en te verweeken? Heb je je plicht als zoon, als priester, als Christen ook aan mij vervuld?"

Deze woorden maakten een vreeselijken indruk op de vrome gezindheid van het zachte gemoed van den jongen monnik."

„Vergeef mij," zeide hij, „ik beken, dat ik mij tegenover u niet goed heb gedragen."

Bliksemsnel zag Cethegus zijn voordeel.

„Welnu, maak het dan goed. Ik verlang niet, dat je partij kiest in dezen strijd. Wacht het resultaat af. Maar wacht het af aan mijn zijde, in mijn leger, niet bij de Barbaren en niet in Gallië. Beslis nu wat je wilt doen. Bij hen of bij mij?"

De nauwgezette en ijverige Christen vermocht geen weerstand te bieden.

„U heeft overwonnen. Ik zal u volgen, mijn vader," en hij was op het punt zich aan de borst van den overwinnaar te werpen.

„Vervloekte huichelaar!" klonk plotseling een luide, sterke stem.

De aanvoerder van de ruiters, die op de bovenste tempeltreden zat, sprong op en sloeg den mantelkap terug. Het was koning Totila met getrokken zwaard in zijn vuist.

„Ah, de Barbaar is hier!" riep Cethegus uit.

Ook zijn zwaard flikkerde em met doodelijken haat traden de beide vijanden op elkaar in. De klingen werden gekruist, maar Julius wierp zich tusschen de strijdenden. Met beide handen hield hij hen vast. Het gelukte hem hen een oogenblik

te scheiden. Dreigend stonden zij tegenover elkaar met de zwaarden in de vuist.

„Heb je gehoord, koning der Barbaren?" knarsetandde de prefect, „dat is koninklijk en heldhaftig."

Totila gaf hem geen antwoord, maar wendde zich tot Julius:

„Ik was niet bezorgd voor je vrijheid of je veiligheid. Ik kende, ik vermoedde de aanslagen op je gemoed. Ik heb beloofd, zoolang hij afwezig was hem nooit aan te klagen. Maar nu staat hij tegenover mij en tegenover jou. Nu zal hij mij tot het einde toe hooren en zich verdedigen, wanneer hij dit kan. Ik wil je laten zien, dat zijn gemoed en de gedachten van zijn geest zwart zijn als die van den satan. Zie zelf deze woorden, welke je op dit oogenblik bewogen hebben, zijn valsche leugens en sedert jaren overdacht. Julius, ken je dit schrift?" en hij gaf den verbaasden jongen man een geschreven papyrusrol. Totila ging verder:

„In zijn huis op een geheime plaats heeft graaf Teja dit gevonden. Deze dagboeken, welke afgronden vertoonen zij ons! Ik wil zwijgen over de misdaden tegenover anderen. Hier echter schrijft hij over jou: „Julius beschouw ik nog niet als verloren. Laten wij zien of de dweper niet te winnen is door hem op zijn plicht als zieleredder te wijzen. Hij zal mijn hand grijpen om mij tot het kruis op te heffen, maar mijn arm is sterk en ik zal hem in mijn wereld brengen. Het zal mij moeilijk vallen een nieuwen toon der boetvaardigheid te gebruiken, daarvoor moet ik Cassiodorus lezen."

„Cethegus," riep Julius uit, „hebt u dat geschreven?"

„Ik dacht, dat je zijn stijl kende, maar hij zal het ontkennen. Alles ontkennen, wat ik weet of vermoed. Ontkennen zal hij, dat hij den Balthischen hertog Alarik door vervalschingen heeft omgebracht, dat hij Athalarik en Camilla vergiftigd heeft, dat hij door Amalaswintha de drie andere Balthische hertogen heeft vermoord, dat hij een moordenaar naar mij heeft gezonden, dat hij Amalaswintha aan Petros, Petros aan de keizerin, Witichis aan Belisarius, Belisarius aan Justinianus verraden heeft. Ontkennen zal hij, dat hij den zoon van Boëthius in den dood heeft gezonden, dat hij mijn broeder heeft vermoord, dat hij in den wapenstilstand onze schepen met vredeschennende hand heeft overvallen. Alles zal hij ontkennen en loochenen, want de leugen is de ademtocht uit zijn mond."

„Cethegus," sprak Julius, „zeg neen en ik geloof u."

Maar de prefect, die in het begin de woorden van Totila met half gesloten oogen als knotsslagen zwijgend had opgenomen, stak het zwaard in de scheede, richtte zich hoog op en sprak:

„Ja, ik heb het gedaan en nog veel meer. Ik heb weggeruimd, wat mij den weg versperde met kracht en slimheid, want deze weg voerde tot het hoogste doel, tot het heil van het Romeinsche rijk en ook naar den troon van de wereld. Maar mijn erfgenaam van deze wereldheerschappij, moest jij zijn, Julius. Voor Rome en voor jou, maar het minst voor mijzelf, heb ik deze daden gedaan. Waarom voor jou? Omdat ik je liefheb, jou alleen op deze aarde. Niet met de Christelijke naastenliefde, die de menschheid allen gelijk, wil omvatten. Deze lauwe zwakheid heb ik altijd veracht. Neen, heet met smart en hartstocht. Inplaats van de menschen, houd ik van jou. Ja, mijn hart is versteend in verachting voor de kleinheid van de menschen. Alleen één gevoel spat nog uit deze granieten rots, liefde voor jou. Je hebt haar niet verdiend deze liefde. Maar het wezen, waarop je gelijkt, wiens beeld, wanneer ik jou aankijk, uit het graf voor mij te voorschijn komt, uit mijn jeugd, heeft een geheimzinnig alles bedwingenden band tusschen mij en jou geweven. Verneem dit, waar mijn vijand bij ons is, het heilige geheim, dat je eerst dan had moeten vernemen, wanneer je geheel mijn zoon zou geworden zijn. — Er was een tijd, dat het hart van den jongen Cethegus Caesarius nog zacht en goed was, zooals dat van jou en daarin leefde een liefde, heilig en rein als de sterren voor een onvergelijkelijk schepsel. En zij had mij lief, zooals ik haar. Maar een oude haat scheidde het geslacht der Cethegi en der Maniliërs sedert eeuwen."

Julius verbleekte. Totila stak zijn zwaard in de scheede en luisterde toe met beide armen op het gevest rustend.

„Zij waren met den senaat — wij met de Gracchen.

Zij met Sulla — wij met Marius.

Zij met Cicero — wij met Catilina.

Zij met Pompejus — wij met Caesar.

En toch was het mij gelukt het harde gemoed van den vader zachter te stemmen. Het scheen, dat hij bereid was aarzelend zijn „ja" uit te spreken, want hij zag, hoe wij elkander lief hadden. Zij volgde mij willoos als het ijzer den magneet en ik voelde, dat zij mijn goede genius was. Toen kwam de

hertog der Gothen, wiens ziel aan de furiën gewijd was, die mij sedert lang kende en haatte. Hij waarschuwde Manilius, die met te veel vertrouwen op hem neerzag, omdat hij hem bij den eersten inval der Barbaren in Italië hem en zijn huis voor ondergang had beschermd. Hij waarschuwde den vader voor den man Cethegus met den boozen blik, zooals hij zeide. Hij wist de oude wraak weer op te wekken en rustte niet, voordat de vader zijn kind, dat zich wilde verzetten, aan een Gallischen senator, een vriend van den Balthischen hertog, uitgehuwelijkt had. Tevergeefs smeekte Manilia om erbarmen. Toen besloten wij te vluchten. In het landhuis aan den Tiber van de porta Aurelia woonde zij. De vader had echter argwaan en verhaastte de verloving en toen ik in den nacht, dien wij daarvoor bestemd hadden, den muur van den tuin overklom en in haar slaapvertrek sloop, vond ik het leeg. Maar voor in het Atrium klonk Hymenaengezang en fluitspel. Ademloos sloop ik naar de voorhal en keek naar binnen. Daar rustte mijn Manilia in de kleederdracht van bruid, aan de zijde van haar vader. De bruidegom was bij haar en ontelbare gasten. Manilia's bleek gelaat en haar oogen, die vochtig waren van tranen, zag ik en ik zie nog hoe Montanus den arm om haar heen sloeg. Een waanzinnige vertwijfeling overviel mij. Ik stormde de zaal binnen, omhelsde haar en rukte haar weg met mijn hoog opgeheven zwaard. Maar zij waren negentig man tezamen, de dapperen. Lang verweerde ik mij tegen hen. Toen trof mij het zwaard van den Balth Alarik en zij rukten mij de huilende Manilia uit mijn armen en wierpen mij bloedend, als een doode, over den tuinmuur, dicht bij den Tiber. Maar ook toen, nu zes lustra geleden, evenals voor een jaar, heeft mij de adem van den riviergod uit de doodelijke verdooving gewekt. Visschers vonden mij, verpleegden mij en ik genas. Maar het hart was mij uit de borst gerukt dien nacht. Vele jaren zijn voorbijgegaan. Ik haat de wereld en den god, die niemand liefheeft. Het geslacht van de Maniliërs en van de Balthen heeft bemerkt, dat ik niet dood was. Als bannelingen hebben zij het land verlaten, zwaar getroffen door mijn wraak. Slechts een beeld bleef onvergelijkelijk, ontroerend schoon in mijn ziel achter.

„En nog eens na jaren kwam ik reizend naar Gallië aan den Rhodanus. Er was oorlog uitgebroken tusschen de Barbaren. Franken en Bourgondiërs waren in het Gallië der Gothen ingevallen en hadden de villa aan den Rhodanus vernield.

En toen ik de in elkaar gestorte zalen van het Atrium en den vertrapten tuin betrad, liep een kleine knaap in het binnenhuis naar mij toe en riep weenend uit:

„Help mij, heer. Mijn moeder sterft."

„Oh, Cethegus," riep Julius met een door smart verstikte stem.

„Ik drong het huis binnen, dat nog rookte door het nauwelijks gebluschte vuur. Er lag in het vrouwenvertrek een bleeke vrouw, een pijl in haar borst. Overigens was het huis leeg. De slaven waren gevlucht of weggesleept. Ik herkende de stervende vrouw en haar kind heette Julius. Haar echtgenoot was kort na je geboorte gestorven. De stervende sloeg de oogen op, toen zij mijn stem hoorde, want zij had mij nog altijd lief. Ik gaf haar wijn en water uit mijn helm om te drinken. En zij dronk en zij dankte en kuste mij op het voorhoofd en sprak:

„Heb dank, geliefde. Wees jij de vader van mijn kind. Beloof mij dat."

„En ik beloofde het haar. Haar handen verkilden. Ik kuste haar en sloot haar de gebroken oogen. En jij moet beslissen of ik mijn woord heb gehouden."

De ijzeren man drukte met geweld zijn handen tegen de borst, die heftig op en neer ging.

Julius brak in een stroom van tranen uit.

„O, mijn moeder!" riep hij.

Ontroerd liep Totila in de rotonde heen en weer. Cethegus ging verder:

„Nu, kies tusschen mij en je onbevlekten vriend. Maar weet, de daden, die jou niet bevallen, heb ik slechts voor jou gedaan. Laat mij dan eenzaam gaan, wend je van mij af. Ga naar hem toe, ik zal je niet meer vasthouden. Maar toch, wanneer de schim van Manilia naar je vraagt, zal ik de waarheid getrouw antwoorden: „Een vader was ik voor hem, hij voor mij geen zoon."

Julius bedekte zijn hoofd met zijn mantel.

Totila echter ging voor den prefect staan en sprak:

„Het is niet vaderlijk op deze wijze zijn hart te breken. Je trekt hem heen en weer door tegenstrijdige gevoelens. Op, ik weet een middel om hem de keuze te besparen. O, Cethegus, laten wij den dreigenden oorlog eindigen. Een tweede Gothenkoning daagt je uit voor een tweegevecht. Hier in het gezicht van den zoon, dien je liefhebt, noem ik je

een leugenaar, een vervalscher, een moordenaar en een eerloozen ellendeling. Als wreker van het bloed van mijn broeder, sta ik voor je. Trek het zwaard, als je een man bent. Laat ons om het leven, om Rome, om Julius vechten, in een korten strijd den langen haat eindigen. Verdedig je."

Weer flikkerde het zwaard van Totila en van den prefect. Ditmaal was het ernst. Julius kon niet meer tusschenbeide komen. Totila sloeg den prefect tegen het voorhoofd. De houw was sterk, te sterk om geheel te worden afgeweerd. De helm vloog den Romein van het hoofd en bloed gutste langs zijn wangen. Een tegenstoot trof Totila's mantel. Wel stootte de punt af tegen het pantser, maar door de kracht van den stoot vloog Totila een schrede achteruit. Het volgende treffen dreigde doodelijk te worden. Beiden hadden geen schilden. Nogmaals vlogen zij op elkaar in. De monnik liet een kreet van smart hooren. Hij stortte zich tusschen hen beiden in. Het zwaard van den prefect had zijn linker hand geraakt. Maar nu werden de beide strijdenden uit elkander gerukt door mannen, die tot nu toe niet door hen waren opgemerkt en die nu langs de treden van den tempel naar boven waren gesneld.

Totila werd door Thorismut en Wisand, Cethegus door Lucius en Syphax vastgehouden.

„De versterkingen zijn aangekomen en belangrijke boodschappen uit het zuiden," riep graaf Thorismut.

„Graaf Wisand komt als bode van Guntharis. Kom snel terug. Weldra zal er slag geleverd worden."

„Kom snel terug naar het legerkamp," riep Licinius Cethegus toe. „Het tweede leger is aangekomen."

„Met Areobindos?"

„Neen, heer," riep Syphax, „keizerin Theodora is plotseling gestorven. Narses is de bevelhebber en hij komt met honderd duizend man."

„Narses?" riep Cethegus verbleekend uit, „ik kom. Tot weerziens, Julius, mijn zoon."

„Ik ben de zoon van God."

„Hij is van mij," riep Totila, terwijl hij hem omhelsde.

„Welnu, de strijd om Rome zal ook dezen strijd beslissen. Ik zal je uit het leger van de Barbaren halen."

Hij snelde de treden af. Op hetzelfde oogenblik, dat Cethegus met de zijnen naar het noorden snelde, ging Totila met zijn mannen naar het zuiden in hun legerkamp.

DRIEENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Tot zijn groote verwondering vond de prefect in zijn tent niet Narses, zelfs geen bode van dezen veldheer, maar Piso en Salvius Julianus, die hij met een dringende boodschap naar Areobindos in Ancona had gezonden en die bij Calae reeds op de voorhoede van Narses — Germaansche ruiters, zooals zij zeiden — waren gestooten. Daar hadden zij van den Archont Basiliskos dingen vernomen, die hen dadelijk om hadden doen keeren om Cethegus te waarschuwen.

„Hij heeft mij zeker willen verrassen," zei Cethegus nadenkend. „Maar wacht maar, Narses, ook Belisarius stond met een overmacht bij Capua. Toch heb ik mij van hem meester gemaakt, zoo lang hij in het land was en op den duur uit mijn Italië doen verwijderen. Laten wij zien of de kreupele sterker is, dan de held met leeuwenmoed."

„Wees voorzichtig, veldheer," waarschuwde Piso. „Er hangen kwade dingen in de lucht. Deze Basiliskos, een vertrouwde van Narses, ik ken hem nog van Byzantium, kwam mij zeer verdacht voor."

„Ja," voegde Salvius Julianus er aan toe, „hij zei niet veel. Maar meer dan van hem, kwamen onze slaven van de zijne te weten. Maar toen men dit bemerkte, sloeg de aanvoerder van de Germanen een van de dienaren van Basiliskos dood en toen werden de levenden even stom als hun doode kameraad. Uit hetgeen wij te weten zijn gekomen, blijkt vast te staan, dat er in Byzantium een plotselinge ommekeer heeft plaats gegrepen. De keizerin heeft zelfmoord gepleegd door kolendamp, fluistert men. Het proces tegen Belisarius is in een nieuw stadium getreden. Op verzoek van Tribonianus of Prokopius heeft de keizer het vonnis van den senaat vernietigd. Men noemde de namen Narses, Antonina, Anicius en Prokopius in een vaag verband. Prins Areobindos moet ziek geworden zijn en is daarom door Narses vervangen."

„En mijn veertien boden en het tweede leger?" vroeg Cethegus, terwijl hij het voorhoofd fronste.

„Ik geloof," zei Licinius met argwaan, „dat Narses ze heeft gevangen laten nemen, toen zij aankwamen."

„De Germaansche ruiters lachten zoo hoonend, toen ik naar hen vroeg," bevestigde Julianus. „Narses is werkelijk met een leger, zooals de gierige keizer nog nooit heeft uitgerust, uit Byzantium vertrokken. Niet naar Epidamnus ging Narses, maar met zijn kolossaal leger, is hij eerst naar den Jonischen zeeboezem gegaan, daarna naar Pola en Istrië. Hijzelf ging over land zoo snel mogelijk naar het Gothische Dalmatië en versloeg, als dorre bladeren voor den storm, de weinige manschappen der Barbaren, die daar in het land waren, nam Salona, Scardona en Jardera."

„Ja, en daarbij heeft hij een vreeselijk systeem. Waar hij ook komt, laat hij geen enkelen Goth. Allen, ook vrouwen en kinderen, worden dadelijk per schip als slaven naar Byzantium gebracht. Als een alles verbrijzelende ijzeren wals gaat hij over het Gothenvolk. En waar Narses voorbij is gegaan, is geen levende Goth meer."

„Dat is goed," zei Cethegus, „dat is groot."

„Hij heeft gezworen bij den scepter van Justinianus niet te rusten, zegt men, voordat geen enkele vrije Goth meer in de Orbis Romanus leeft. In de veldslagen maakt hij geen gevangenen meer."

„Dat is goed," zei Cethegus.

„In Pola vereenigde hij zich met het tweede leger, viel in het Gothische Venetië in en trok het land door met een zeer breed front. Hij liet den rechter vleugel omzwenken, daar hij den linker als draaipunt gebruikte en zoo trok hij met zijn leger van de zee in het zuiden naar de bergen in het noorden, gelijk een ijzeren muur, die alles ter neer werpend, van het platte land naar de steden drong, die de een na de ander snel vielen.

„Belegeren verstaat mijn Narses," zei Basiliskos, die deze manoeuvres zonder eenige terughouding vertelde.

„Voor den prefect zullen zij weldra geen geheim meer zijn," glimlachte hij boosaardig.

Narses zei: „Italië is een schoen. Men moet van boven naar beneden er in gaan. Mijn vriend Belisarius was zoo dwaas van onderen bij den kleinen teen erin te willen sluipen. Als men de Gothische vlooien van onderen, vanaf het water

naar boven in de bergen dringt, sterven zij niet. Omgekeerd van de bergen van het droge, naar beneden, komen zij allen om. En drijft men ze, wanneer zij ten slotte aan het einde van het land opeengehoopt zijn, allen in het water, dan zullen zij ellendig verdrinken, want hun vloot heeft hij reeds genomen, deze voortreffelijke Magister Militum per Italiam."

„Verder vertelde men, dat Narses geheime opdrachten van den keizer verzegeld heeft medegekregen, die eerst na vernietiging van koning Totila moeten geopend en voltrokken worden."

„Wie zegt dat?" vroeg Cethegus. „Basiliskos zelf?"

„Neen, die spreekt alleen van oorlog, neen, die eene slaaf. En juist omdat de aanvoerder der Germanen dit vernomen had, sloeg hij hem met zijn knots den schedel in."

„Dat is jammer," zei Cethegus peinzend, „dat wil zeggen: hij sloeg te vroeg."

„Het was," ging Basiliskos verder met ons te vertellen, „een heerlijk gezicht, deze opmarsch. Met uitzondering van eenige versterkingen zooals het Castrum Teriolis bij Mansio Majae en van hen, die in de bergen ontkwamen, leeft geen enkele Goth meer, waar Narses voorbij is getrokken. Aquileja, Concordia, Forum Julii, Tridentum, Tarvisium, Conaclum vielen in handen van Narses. Hij snelde naar Ravenna. Snel ontweken de Gothische troepen naar het westen voor de geweldige overmacht van het ontzettende leger. In Ravenna vereenigde hij zich met den bloedigen Johannes."

„Dat geloof ik niet," viel Cethegus hem in de rede. „Johannes is de meest ijverige aanhanger van Belisarius. Hij haat Narses meer, dan Belisarius zelf."

„Ja, dat dachten wij ook. En toch heeft Narses hem voor zich gewonnen," glimlachte Basiliskos. „Gij zult nog meer dingen beleven, Romeinsche krijgstribuun, van Narses, die gij zelfs niet vermoedt."

„En het is waar, dat Johannes onder Narses dient, zooals vroeger onder Belisarius. Hij voert bevel over zijn lijfwachten en over de Hunnen."

Cethegus schudde verwonderd het hoofd.

„Jammer genoeg is echter," zoo vertelde Basiliskos ons verder, ging Piso voort, „kort na Ravenna Martinus, onze geschutmeester . . ."

„Wat?" vroeg Cethegus verbaasd. „Ook Martinus, het

werktuig, de schepper, de rekenmeester van Belisarius, dient onder Narses. Hier ligt een groot geheim achter."

„Achter Ravenna," vertelde Basiliskos ons, „stootte Narses op den eersten grooten tegenstand, niet door soldaten, maar door een werk van den Barbarenkoning. Deze had door zijn veldheer Teja, een uiterst handig verdedigingssysteem laten maken, dat Italië tegen een aanval uit het noorden moest beveiligen. In Aemilia was dit reeds klaar, gelukkig echter nog niet in Venetië, anders was ook daar de overmacht van Narses niet zoo snel verder gedrongen. Door grachten en wallen had hij alle belangrijke passen en wegen zoo meesterlijk gedekt, dat een zeer geringe macht den opmarsch van het groote leger dagen lang zou verhinderd hebben. Met bewondering zag Narses deze vestingwerken.

„Deze Totila is een veel grooter veldheer dan de gemaal van Antonina," riep hij uit.

„Hij moest van zijn plannen om van Ravenna westelijk het land in te marcheeren, afzien, nadat bij een poging om zulk een bolwerk bij Imola op geheimzinnige wijze te vernietigen, Martinus een zeer onbegrijpelijk einde vond. Toen Narses radeloos voor de vesting stond en zei, dat zijn geheele plan door deze schanswerken in duigen zou kunnen vallen en — voor de eerste maal op dezen veldtocht door opwinding, door zijn ziekte, epilepsis in elkaar zakte, zei Martinus tot Johannes:

„De wreker van Belisarius behoeft niet door deze steenen bolwerken opgehouden te worden, wanneer Martinus goed zijn berekening heeft gemaakt. Weliswaar is het laatste experiment in het klein mislukt en heeft mij bijna het hoofd afgerukt, maar het gaat er om Belisarius te wreken en daarvoor wil ik graag mijn hoofd wagen."

„En 's nachts klom Martinus met eenige arbeiders naar den rotswand, en boorde een klein gat. Plotseling werden wij allen uit onze tenten opgeschrikt door een vreeselijken knal, zooals wij nog nooit hadden vernomen. Wij gingen naar den rotswand. Deze was uit elkaar gesprongen, als was hij door den bliksem getroffen. Maar niet van boven naar beneden, maar van onderen naar boven. De Gothische bezetting op de wallen was omgekomen, maar ook verschrikkelijk verminkt en geheel zwart lag daar onze arme Martinus — zijn verstandige kop twaalf schreden van zijn klein lichaam — en al zijn arbeiders."

„Dat is raadselachtig," zei Cethegus. „Kent men die uitvinding?"

„Neen, die heeft hij in het graf met zich medegenomen. Hij zeide, dat hij er nog niet geheel mee klaar was. In zijn tent vond men een hoopje kleine korrels als zwart zout, die Narses haastig 's nachts nog bij hem liet brengen. Maar onderweg viel een vonk van een fakkel in de open schaal en met een helle vlam brandde ineens alles op. Ditmaal echter zonder knal en zonder schade,"

„Wanneer ik dit zwarte zout had," zuchtte Cethegus, „dan wee, Narses en Byzantium."

„Dat zal Narses ook wel gedacht hebben," glimlachte Piso, „want na het bericht van Basiliskos, heeft hij alle schalen en papieren van den verongelukte doorgesnuffeld en doorzocht, echter zonder resultaat. Verder vertelde Basiliskos ons, dat het opmarcheeren van het leger verder onmogelijk was. De vesting Petra Perusia versperde hem den weg. Men keerde toen naar het zuid-oosten naar de Apennijnen om den prefect van Rome, den stadhouder van Italië, dat echter anderen in hun bezit hebben, om den grooten Magister Militum per Italiam, die slechts een klein leger heeft, te hulp te komen, daar anders koning Totila en graaf Teja van Tarentum alle Romeinsche ridders als koren tusschen molensteenen zou verbrijzelen."

„Dat echter uw boden vastgehouden werden in Epidamnus . . ." ging Piso verder.

„Want geen enkele kwam terug, ook niet degeen, dien ik had bevolen dadelijk terug te keeren," sprak Cethegus peinzend.

„Ik maakte dit op uit het feit, dat de sluwe Byzantijn met ons hetzelfde wilde doen onder zeer beleefden en hoffelijken vorm. Hij wilde ons naar Narses laten brengen. Voor onze tenten zette hij Germanen als eerewacht en toen wij 's nachts, na zijn plannen te hebben doorzien, uit de tenten vluchtten en uit de legerplaats, toen schoot onze eerewacht als een eere-afscheid nog hun pijlen op ons af, doodden twee slaven en verwondden mijn paard."

„Ik moest dus door den grooten epilepticus verrast worden en tot het laatste oogenblik van hem vandaan blijven. Goed. Syphax, mijn paard. Wij rijden vandaag nog Narses tegemoet."

„Maar meester," fluisterde de Moor zachtjes, die het ge-

sprek had aangehoord, ,,hadt gij mij maar, zooals ik verzocht naar Epidamnus gezonden."

,,Dan was je ook nog gevangen genomen, evenals de anderen."

,,In Afrika hebben wij een spreekwoord, heer: Wanneer het vuur uit de bergen niet naar je toekomt, wees blij, en ga niet de lava tegemoet."

,,Dat zou men voor de Christenen vertalen," glimlachte Piso, ,,met: Wanneer de duivel je niet komt halen, zoek hem dan ook niet op. Wie rijdt zelf naar de hel toe?"

,,Ik, en zelfs reeds sinds tamelijk langen tijd," sprak Cethegus. ,,Leef wel, Romeinsche krijgstribunen. Licinius, neem mijn plaats in het leger in tot mijn terugkeer. Ook de Barbarenkoning weet reeds, dat Narses nadert. Hij zal vannacht geen aanval wagen."

Toen de Romeinsche ridders de tent verlaten hadden, sprak Cethegus tot Syphax:

,,Gesp mijn harnas af."

,,Wat, heer? Gij gaat niet naar het leger van Belisarius, maar naar dat van Narses."

,,Juist daarom. Weg met mijn borstharnas, dat iedereen kan zien. Geef mij het maliënhemd, dat ik onder de tunica draag."

Syphax zuchtte diep.

,,Nu wordt het ernst. Nu moeten wij oppassen, zoon van Hiempsal!"

* * *

Dien nacht reed Cethegus met een klein gevolg diep in gepeins verzonken, Narses tegemoet. Bij het morgengrauwen kwam hij bij Fossa nova met de voorhoede van het optrekkende leger in aanraking. Het waren woest uitziende ruiters, wier spits toeloopende helmen versierd waren met zwarte paardestaarten, die langs de wolfsvellen, die zij op den rug droegen, fladderden. Hun uitrusting bestond verder uit ringpantsers, breede slagzwaarden, en lange lansen. De armen en beenen waren naakt, slechts aan den linker voet met een riem bevestigd, hadden zij sporen. Zeer vast zaten zij, zonder zadel, op hun sterke paarden. De aanvoerder van deze ruiters kwam snel op zijn rood paard aanrijden en hield eerst den teugel in, toen hij vlak voor Cethegus was. Hij had lang rood haar, in het midden gescheiden. Zijn snor hing in twee lange

punten van den mond op het harnas neer. Zijn lichtgrijze oogen verraadden dapperheid en sluwheid. De beide ruiters keken elkaar met vorschende blikken aan. Eindelijk riep de een uit:

„Dat moet Cethegus zijn, de beschermer van Italië."

„Die ben ik."

De ander keerde daarna onmiddellijk met zijn paard om en snelde den weg terug, dien hij was afgekomen, op een bosch toe, waaruit voetvolk in dichte colonnes te voorschijn kwam.

„Wie zijt gij en wie is de aanvoerder?" vroeg Cethegus in het Gothisch aan de ruiters, die hij nu bereikt had.

„Wij zijn Longobarden, Cethegus, in dienst van Narses," antwoordde de gevraagde in het Latijn, „en die daar is Alboin, de zoon van onzen koning."

„Heb je daarvoor zooveel moeite gedaan, Licinius!"

Cethegus zag reeds van verre de open draagkoets van Narses naderbij komen. Zij was van eenvoudig hout, zonder sieraden, alleen een wollen deken inplaats van het gewone purperen kussen, lag erin. Niet door slaven, maar door soldaten, die beurtelings als belooning deze eer hadden, werd zij gedragen. Aan zijn zijde reed met getrokken zwaard Alboin en fluisterde hem toe:

„Dus gij wilt niet, Narses? De man schijnt mij gevaarlijk toe. Ge behoeft niet te spreken, slechts een beweging met de wimpers en het is gebeurd."

„Eerst, mijn ijverige jonge vriend, moet Cethegus Totila vernietigen. Hij kent Rome, Italië en de Gothen beter dan Alboin, de paardehandelaar. Wat dezen ex-Magister Militum per Italiam zelf betreft, zijn lot is verzegeld."

Alboin zag hem vragend aan.

„Maar alleen verzegeld, want op het rechte oogenblik zal ik het openen en het volvoeren."

Dadelijk daarop hield Cethegus naast de draagkoets stil.

„Welkom, Narses. Italië begroet den grootsten veldheer uit deze eeuw als zijn bevrijder."

„Goed. Mijn komst heeft je misschien verrast?"

„Wie een Areobindos als helper verwacht en een Narses vindt, kan verheugd zijn."

„Maar in elk geval," voegde hij er loerend aan toe, „daar Belisarius begenadigd is, zou hij naar Italië gezonden kunnen zijn."

„Belisarius is niet begenadigd," zei Narses kort.

„Hoe, is mijn begunstigster, de keizerin, zoo plotseling overleden?"

„Dat weet alleen zijzelf precies en ik vermoed nu ook de hel."

„Daar zit een geheim achter," zei Cetgehus.

„Ja. Laten we dat maar laten zitten. Maar het is geen geheim meer voor je, dat Narses in Italië is. En het is je waarschijnlijk ook reeds bekend, dat Narses nooit het opperbevel met anderen deelt. De keizer heeft mij boven je gesteld. Wil je mij in het leger dienen, dan zal het mij verheugen, want je verstaat oorlog te voeren en je kent Italië en de Gothen. Wil je niet, laat dan je huurlingen gaan. Ik heb ze niet noodig. Ik voer het bevel over honderd twintigduizend man."

„Je werkt wel met groote middelen."

„Ja, want ik heb ook een groot doel en mijn vijanden zijn evenmin klein."

„Je macht is grooter dan van de Gothen, wanneer zij hun zuidelijk leger uit Regium niet hier laten komen."

„Dat kunnen zij niet, want ik heb ook voor de haven van Rome en op de hoogte van Regium twee eskaders met twintigduizend man laten kruisen, die het Gothische zuidelijke leger volop werk zullen geven."

Cethegus was verwonderd. Dat was weer een verrassing.

„Je moet echter kiezen," sprak Narses. „Wil je mijn gast zijn of mijn onderbevelhebber? Een derde mogelijkheid bestaat er niet in mijn leger."

Cethegus zag duidelijk den toestand in. Hij was onderbevelhebber of gevangene.

„Het is voor mij een eer onder jou te dienen," antwoordde hij, „jij, die nog nooit door de Perzen overwonnen bent."

„Wacht maar," dacht hij, „ook Belisarius kwam op als mijn meester en in Rome werd ik die van hem."

„Welnu," beval Narses, wiens draagkoets tijdens het onderhoud was neergezet, „dan trekken wij samen op tegen de Barbaren.

„Draagt uw vader verder, kinderen."

En de soldaten droegen de draagkoets verder. Cethegus wilde met zijn paard aan de rechterzijde van den veldheer gaan rijden. Maar in zeer goed Latijn riep Alboin hem toe:

„Neen, Romein, men noemt mij de rechter hand van Narses. Deze eereplaats is van mij. De linker zijde, de onge-

lukszijde is nog vrij. Wij hebben ze voor jou opengelaten."

Zwijgend reed Cethegus aan den linker kant.

„Ik weet niet," zei hij bij zichzelf, „of deze rechter hand voor haar hoofd of daarna moet vallen. Het beste is: beide tegelijk."

Op den avond van denzelfden dag bereikte Narses' leger de stellingen tusschen de bergen Helvillum en Taginae.

VIERENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoewel het leger van Narses werkelijk geweldig groot was en de gierige Justinianus het geld niet gespaard had, maar met volle handen het goud om zich heen had gestrooid en het Gothische leger bij lange na niet zoo vele strijdkrachten er tegenover kon stellen,was men toch vol hoop, vooral toen in het leger der Gothen sedert eenige dagen geheimzinnige geruchten gingen, dat nu juist hulptroepen uit het oosten in aantocht waren. De koning wist niets van troepen af uit deze richting, maar zond daarom voorzichtig graaf Thorismut, Wisand, den bandalarius en den jongen Adalgoth op verkenning uit om een mogelijken aanval van Narses te voorkomen. Den volgenden dag reeds kwamen zij terug en graaf Thorismut sprak met een blij gezicht; toen hij met Adalgoth in de tent van den koning binnenkwam:

„Ik breng u, o koning, een ouden vriend te rechter tijd."

En voor den koning stond Furius Ahalla, de Corsicaan. Hij boog het trotsche nog meer gebruinde gezicht en legde de linker hand op de borst.

„Ik groet u, koning der Gothen."

„Welkom, wereldreiziger. Weer terug in Italië? Waar kom je vandaan?"

„Van Tyrus."

„Wat brengt je hierheen?"

„Ik kan het zoo niet zeggen, koning."

Op een wenk van Totila verlieten de anderen de tent en toen pakte de Corsicaan met koortsachtige opwinding de beide handen van den koning.

„Zeg mij. Zeg ja. Meer dan mijn leven, hangt van deze uitspraak af."

„Wat bedoel je?" vroeg de koning met verbazing eenige stappen terugtredende. Hij had een afkeer van de woeste gejaagde natuur van dezen man.

„Zeg ja. Ben je met Agila, de dochter van den koning der West-Gothen verloofd? Is Valeria vrij?"

De koning fronste het voorhoofd en schudde toornig het hoofd, maar eer hij kon spreken, ging de Corsicaan in heftige opgewondenheid verder.

„Verwonder je niet. Vraag niet. Met alles wat in mij is, bemin ik Valeria, bijna haat ik haar, zoo lief heb ik haar. Ik heb jaren op haar gewacht en toen vernam ik, dat zij van jou was. Daarom heb ik mij teruggetrokken; ieder ander had ik gewurgd. Ik ging heen, snel naar Egypte, Indië, in nieuwe gevaren, avonturen, verschrikkingen en genot. Tevergeefs. Haar beeld bleef onuitgewischt in mijn ziel. Helsche pijnen heb ik geleden om haar. Toen ontmoette ik in de haven van Alexandria West-Gothische schepen uit Spanje en de mannen, oude handelsvrienden van Valerius en mij, vertelden mij, dat je tot koning was verheven en toen ik naar Valeria vroeg, verzekerden zij mij, dat je nog niet getrouwd was en zij voegden er aan toe, dat hun koning, Agila zijn dochter evenals een verbond tegen Byzantium aangeboden had en dat je het had aangenomen. Maar voor alles verhaalden zij, dat je niet getrouwd was en je vroegere bruid, Valeria, die zij zeer goed kenden, leefde eenzaam in Taginae. Alles juichte in mij. Valeria is vrij! Nog dienzelfden nacht lichtte ik het anker van mijn schip en ging naar Italië. Op de hoogte van Kreta stootte ik op een groot eskader, dit waren Perzische ruiters, die Justinianus had aangeworven en die op koopvaardijschepen naar Italië werden gebracht onder aanvoering van Isdigerdes, een ouden bekende van mij. Van hem vernam ik met welke geweldige macht Narses je bedreigde en toen, koning Totila, besloot ik de oude schuld af te doen. Ik bood hun het dubbele. Isdigerdes en zijn ruiters wist ik door mijn goud te winnen en ik breng ze hier naar toe en zooals ik vernomen heb, is het een zeer gewenschte versterking."

„Zij zijn mij welkom," sprak de koning verheugd. „Ik dank je wel."

„Maar vertel mij. Is Valeria nog vrij?" en weer greep hij de handen van den koning. Deze maakte zich los en riep uit:

„Nog altijd die oude verderfelijke, ongebreidelde gloed! Wanneer zal deze lava verkoelen? Nog altijd die natuur van een tijger, elk oogenblik kan men den sprong in den nek verwachten."

„Preek niet, Goth," riep de Corsicaan vertoornd uit. „Zeg ja. Is Valeria . . .?"

„Valeria is van mij," riep Totila heftig uit, „en voor altijd."

De Corsicaan stootte een kreet van smart uit en wierp zich op het veldbed van den koning, terwijl hij zijn hoofd in de kussens verborg en een dof gesteun liet hooren. Een oogenblik keek Totila hem zwijgend aan. Toen hield hij zijn hand vast, waarmede de Corsicaan zich op de borst sloeg.

„Herstel je. Ben je een man of een gewond everzwijn? Is dat menschwaardig? Ik dacht, dat je met smart had geleerd, waartoe zinneiooze woede leidt."

Met een kreet sprong Furius op.

„Wat begrijpen jullie menschen uit het noorden van den gloed dezer aderen? Wat jullie liefde noemt, is niets anders dan een zwak glinsteren van de sterren. Mijn liefde is een brandend vuur, ja lava, je hebt gelijk, evenals mijn haat. Weet je hoeveel ik om haar geleden heb en hoeveel hoop ik heb gehad en nu, nu is alles weg."

„Ik begrijp dat niet," sprak Totila streng. „Je hebt een lage manier om over een vrouw te denken."

„Totila," dreigde de Corsicaan.

„Ja, een lage en gemeene manier. Je denkt er over als over waren of een paard, dat een tweede kan krijgen, wanneer de eerste het niet vasthouden kan. Heeft een vrouw geen ziel? geen wil of keuze? En wanneer ik werkelijk met een ander getrouwd was of gestorven, zou je dan gelooven, dat Valeria zonder meer jouw vrouw wilde worden? Wij zijn te veel verschillend. Een vrouw, die van Totila houdt, zal zich moeilijk kunnen troosten met Furius Ahalla."

Als door den bliksem getroffen, richtte de Corsicaan zich op.

„Je bent wel zeer trotsch, Goth. Zulk een hoogmoed was je vroeger vreemd. Heeft de gouden koningsband je zoo gemaakt? Je durft op mij neer te zien. Dat verdraag ik van geen mensch en ook niet van jou. Neem terug, wat je hebt gezegd."

Maar Totila trok zijn schouders op.

„Jaloerschheid maakt je blind van woede. Ik heb gezegd, dat wie van mij houden kan, die kan na mij, jou nooit liefhebben. En dat is zoo waar, dat zelfs je wildheid dat moet inzien. Valeria is anders. Het is geen eenvoudige Syrische als Zoë."

„Noem dien naam niet," steunde de Corsicaan.

„Valeria is bang voor jouw woestheid. Dit heeft zij mij zelf gezegd."

Toen sprong Furius op, pakte den koning bij zijn schouder en riep uit:

„Mensch, wat heb je haar gezegd? Heb je haar dat ongeluk ook verteld? Dan zal je niet . . ."

Maar Totila stootte hem vrij hard van zich.

„Genoeg van deze onwaardige woorden. Ik heb haar niets gezegd tot nu toe. Maar je hebt het niet verdiend. Nog altijd, na zulk een ervaring . . ."

„Zwijg erover," dreigde de Corsicaan.

„Zonder macht over je zelf in liefde, haat en toorn. Je pakt je vriend aan als een razende, als een roofdier. Werkelijk als ik niet de edele kern in je kende, dan had deze wildheid mij reeds van je af doen wenden. Matig je en verlaat mij."

De koning richtte zijn klaren blik streng, niet zonder een uitdrukking van superioriteit, op den Corsicaan. Deze blik kon den hartstochtelijken man niet verdragen. Hij bedekte de oogen met de hand, sprak na enkele oogenblikken met gebroken stem:

„Vergeef mij, Totila. Het is voorbij. Maar herhaal niet meer dezen toon en dezen blik. Ik zal morgen voor je vechten en meestrijden aan je zijde, evenals mijn ruiters."

„Kijk, dit is weer de edele kern in je," zei Totila, „dat je ondanks je teleurstelling je geschenk niet terugneemt. Heb dank daarvoor. Door jouw hulp ben ik in staat een uitstekend plan te verwerkelijken."

Een Sajo kwam binnen en meldde de veldheeren aan, waarmede hij krijgsraad zou houden.

„Laat ze binnenkomen," zei Totila, „en blijf jij, Furius, hoor alles mede aan. Na de mijne is jouw taak de belangrijkste."

„Daar ben ik trotsch op en ik zal mij daarvan kwijten, dat je tevreden kunt zijn over het roofdier."

* * *

De oude Hildebrand, graaf Teja, graaf Wisand, graaf Thorismut, graaf Markja, Aligern en de jonge hertog van Apulië verzamelden zich nu om den koning. Totila wees naar den wand van de tent, waar een met vaardige hand geteekend overzicht van de vlakte van Taginae hing.

„Ik zou graag, mijne helden," begon de koning, „op oude Gothische wijze in eenvoudigen vorm op den vijand los stormen, om zoo te trachten zijn hart te doorboren. Maar de grootste veldheer van dezen tijd aan het hoofd van een tweemaal zoo sterk leger als het onze in een prachtige stelling, kunnen wij niet met onze eenvoudige van Odins afstammende wijsheid slaan," glimlachte hij.

„Vertoorn niet den god der overwinning door spot op den dag voor den veldslag," waarschuwde de oude Hildebrand.

Maar Totila ging verder:

„Welnu, laat ons zien, of de groote strateeg, die Germanen door Germanen wil verslaan niet met zijn eigen middelen in het verderf is te storten. De beslissing van den veldslag valt hier in het hart van de beide stellingen, bij Taginae. De beide vleugels hebben slechts tegen te houden. Gij, Hildebrand voert het bevel over den linker vleugel tegenover Eugibium. Ik geef je tienduizend man. In het bosch bij de rivier Sibola vind je voldoende dekking. Wanneer ik Teja op den rechter vleugel met vijftien duizend man plaats, wordt hij beschermd door het gebergte achter Caprae, dat zich bijna tot den kloosterberg der Valeriërs en tot aan het graf van Numa uitstrekt."

„Laat mij, o koning, morgen vlak in je nabijheid vechten. Ik had een duisteren droom," voegde hij er bijna fluisterend aan toe.

„Neen, mijn Teja," antwoordde Totila, „niet naar droomen kunnen wij ons krijgsplan regelen. Gij zult beiden genoeg te strijden krijgen, zoodra de beslissing gevallen is, want hier," en hij wees met zijn vinger op de vlakte tusschen Caprae en Taginae, „ik zeg het nog eens, hier ligt de beslissing. Daarom heb ik de geheele helft van ons leger, bijna vijfentwintig duizend man, in het centrum opgesteld. In het hart van Narses' stelling, staan de Herulers en de beste troepen, de Longobarden. Hij verandert dat niet meer, want waarschijnlijk vroeger dan ik, de Barbaar, heeft deze groote veldheer gezien, dat deze dag door het gevecht in het centrum beslist zal worden. Let nu op. Ik ken de Longobarden, hun strijdlustigheid en hun ongebreidelde ruiters. Daarop heb ik mijn plan gebouwd. Wanneer Narses ons door Germanen wil laten vernietigen, zoo zal hij zelf door de fouten der Germanen verliezen. Met mijn paar Gothische ruiters trek ik voor Caprae uit, op de Longobarden los. Deze staan voor Helvillum en maken het sterke midden-

leger van Narses uit. Zij zullen niet verzuimen met hun overmacht zich op mij te werpen. Zoodra ik door hun aanval schijnbaar geslagen ben, ga ik in ordelooze vlucht terug naar Caprae, door de noordelijke poort. Deze poort laat ik wel achter mij sluiten, anders krijgen zij verdenking, maar niet verdedigen. En ik zou de Longobarden al zeer slecht kennen, wanneer zij in hun overmoed niet verder gaan en het veel langzamer volgende voetvolk vooruit zullen komen. Ik ben er zeker van, dat zij de poort open zullen maken en ons door Caprae najagen, de zuidelijke poort uit naar het open veld tusschen Caprae en Taginae. Hier, maar even voor Taginae op den Flaminischen straatweg, bevinden zich aan beide zijden beboschte heuvels, de Collis Nucerius rechts en de Collis Clasius links. Ziet gij? Daar. Op deze heuvels in het dichte bosch verborgen, moeten de voortreffelijke ruiters van den Corsicaan in hinderlaag liggen en zoodra de Longobarden tusschen de beide heuvels komen, worden zij op den weg zelf aangevallen."

„Dan zullen zij verloren zijn," jubelde Wisand.

„Maar dat is slechts de helft van mijn plan," ging Totila verder.

„Narses moet of de kern van zijn leger prijs geven, of . . ."

„Dat doet hij nooit," zei Teja.

„Of met zijn voetvolk hen komen helpen. In de huizen van Caprae houd ik echter onze boogschutters verborgen en in die van Taginae onze speerdragers en wanneer de Armeniërs van Narses tusschen de beide steden een ruitergevecht willen beginnen, zullen zij van achteren en van voren tegelijk door ons voetvolk aangevallen worden. Gij, Wisand, krijgt bevel over Caprae en gij, Thorismut, over Taginae. Zoodra echter Hildebrand en Teja, het voetvolk van Narses uit Helvillum tegen Caprae zien opbreken, dan trekt gij ook met uw troepen naar het midden van het centrum, naar Caprae — slechts zooveel mannen, als gij noodig hebt om de beide vleugels te verdedigen, laat gij staan — en helpt ons dan om het middenleger te vernietigen. Dan wenden wij ons naar de beide vleugels, die gemakkelijk uit elkaar zijn te werpen, want zonder Helvillum hebben zij geen steunpunt. Hun groot aantal zal hun in dezen pas zelfs hinderen, wanneer wij hen van de zijde van Hildebrand in de flank aanvallen."

Na deze uiteenzetting en besprekingen verlieten de veldheeren de tent; alleen de Corsicaan bleef nog aarzelend bij de deur staan.

„Ik wil je nog een gunst vragen, koning. Wanneer morgen de slag heeft plaats gehad en gewonnen is, ga ik naar zee om nooit weer terug te keeren. Laat mij echter eerst nog afscheid nemen om voor de laatste maal haar beeld in mijn ziel te vereeuwigen."

Maar de koning fronste het voorhoofd.

„Waarvoor?" zei hij. „Het beteekent alleen haar en jezelf pijnigen."

„Voor mij is het geluk en jij, ben jij jaloersch? Of zelfs angstig aan anderen te toonen, dat, wat je bezit? Ben je werkelijk jaloersch, koning der Gothen?"

„Furius!" riep de koning gekwetst en verbitterd uit. „Ga, zoek haar op en overtuig je, hoe ver ze van je afstaat."

VIJFENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Op hetzelfde oogenblik, dat de Gothische raad zijn besluit had genomen, liet Narses, die weer zwaar aan de epilepsis-aanvallen had geleden in deze dagen, in zijn open stoel, omgeven door zijn veldheeren, zich naar den heuvel dragen, waarvandaan hij de geheele vlakte kon overzien.

„Hier," zei hij, met zijn kruk in de verte wijzend, „hier tusschen Caprae en Taginae moet de beslissing vallen. Wanneer gij slechts Taginae, of zelfs alleen Caprae, maar bezet had, Cethegus."

„De zwarte Teja was mij juist drie uur voor," zei deze boos.

„Er is geen enkele verdedigingsstelling meer, die zoo goed is, op den geheelen weg naar Rome," ging Narses verder. „De Barbaren hebben deze stelling meesterlijk gekozen. Wanneer zij deze heuvels niet hadden gekregen, dan zou ons leger zonder ophouden naar Rome voort hebben kunnen marcheeren. Luistert nu naar hetgeen ik zal zeggen. Het spreken valt mij niet gemakkelijk en Narses zegt niets tweemaal.

„Jij, Johannes, neemt met Valerianus en Dagisthaeos den rechter vleugel bij Eugibium tegenover de rivier Clasius en het riviertje Sibola. Je blijft zeer rustig, tot hier in het centrum de beslissing is gevallen, dan — want wie overmacht heeft en deze niet gebruikt om voordeel te halen, verdient niet haar te hebben — dan komt gij van beide zijden aanzwenken. Je beslaat gemakkelijk de smalle frontlinie van de Barbaren en dan snijd je den terugtocht naar Rome af. Je moet elkaar treffen op den Flaminischen weg ten oosten achter Taginae in de nabijheid van Nucerius Camellaria. Wanneer dit gelukt, is de oorlog met één slag ten einde."

„Jammer," meende Alboin.

„Ja, wolfje, jij zou graag het Italië van den keizer geheel uitmoorden, maar voor mij gaat het er niet om veel veldslagen te winnen, dat is meer het genoegen van mijn vriend Belisarius, maar veel veldtochten door een slag te voorkomen,

dat is mijn manier. Voor je echter den vijand aan de flanken kunt overvleugelen, moet hier in het centrum, in de vlakte, het bloedig werk zijn afgedaan. Ik moet Caprae en Taginae bestormen en als de Barbaren verstandig zijn, vertoonen zij zich niet in het open veld. Daar zouden mijn wolven hen omverrennen, niet waar mijn wolvenkoning?"

„Een prachtige grasvlakte voor een ruitergevecht," riep Alboin uit. „Ik zie ze reeds naar de poort van Caprae terugvluchten."

„Zij zullen je dat pleizier niet doen zich daarheen te wagen, wolfje. Maar in geen geval mag jij met je ruiters Caprae aanvallen."

„O," beweerde Alboin. „Wij zijn gewoon om van het paard te springen en te voet te strijden, wanneer het noodig is. De paarden blijven staan als lammetjes en komen ons, op ons gefluit, op een draf achterna."

Een heftige kramp overviel Narses. Zijn gelaat vertrok.

„Langbaard," zei hij, toen hij zichzelf weer meester was geworden, „erger mij niet. Ergernis en schrik doen mij toevallen krijgen. Wanneer jij je laat verleiden Caprae aan te vallen, voor mijn voetvolk dit heeft bereikt, zend ik je na den slag naar huis."

„Dat zou wel een harde straf zijn."

„En Anzalas voert het Armeensche voetvolk aan en Cethegus het Illyrische, evenals zijn voortreffelijke Isaurische huurlingen om een stormaanval te doen bij Caprae en Taginae. Ik volg met den grooten troep Macedoniërs en Epiroten."

Weer kreeg de veldheer een toeval.

„Ik vrees, dat ik morgen nog meer aanvallen krijg. Gij, Liberius, moet dan mijn plaats innemen tot ik weer spreken en bevelen kan."

Cethegus fronste het voorhoofd.

„Ik zou," zei Narses, die dit wel bemerkte, „jou wel daarvoor bestemd hebben, maar je zult wel niet werkeloos in Helvillum toe willen zien. Ik heb je noodig evenals je gevreesd zwaard bij den stormaanval op de beide steden."

„En wanneer ik dan val," glimlachte Cethegus, „zal dan de veldheer van den keizer dit overleven?"

„Wij zijn allen sterfelijk," sprak Narses, „prefect, onsterfelijk zijn slechts weinigen, — na hun dood."

ZESENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Den avond van denzelfden dag bevond Valeria zich in den ommuurden tuin van het klooster. Zij wist of vermoedde, dat de lang verwachte slag morgen zou plaats vinden. Het was haar bang te moede. Zij beklom een torentje aan den hoek van den tuinmuur, dat men langs een smalle marmeren trap bereikte. Van hieruit kon zij het geheele dal overzien, waar morgen de beslissing over Italië zou vallen en over haar eigen geluk. In het westen ver achter de rivier Clasius ging zoo juist de zon onder. Terwijl zij naar het avondrood keek en zoo zat te droomen, werd zij plotseling opgeschrikt door een man, die haastig den tuin naderde. Het zand van den tuinweg knarste onder zijn voeten, Dit was niet de tred van Totila. De jonkvrouw steeg de marmeren trap af en wilde langs de smalle gang, die tusschen de cypressen en den muur liep, naar het huis gaan. Toen kwam echter opeens de man te voorschijn, die de witte gestalte had herkend. Het was de Corsicaan. Zij schrok over de plotselinge ontmoeting. Zij wist sedert langen tijd, welke hartstochten deze man bezat, maar met afschuw en met een zeldzamen vrees had zij hier altijd aan gedacht.

„Jij hier, Furius Ahalla! Wat brengt je tusschen deze vrome muren?"

Een oogenblik zweeg de vreemdeling. Hij ademde zwaar en scheen met moeite naar woorden te zoeken. Langzamerhand kwam het licht van de maan over den muur heen. Hel verlichtte zij de edele trekken en de gestalte van de schoone Romeinsche. Eindelijk sprak Furius met moeite:

„Het verlangen brengt mij hier naar toe om afscheid te nemen, Valeria. Afscheid voor altijd. Morgen zal er een bloedige veldslag plaats hebben. Jouw koning heeft mij toegestaan je nog eenmaal te zien. Datgene, wat ik hem onder alle mannen alleen gun, of" voegde hij er hartstochtelijk aan toe, terwijl zijn vurige blikken op haar gestalte vielen en hij

den arm langzaam ophief, „moet gunnen en toch eigenlijk niet gun."

„Furius Ahalla," sprak Valeria met fierheid, een stap achteruit tredend, want zij had de beweging van zijn arm zeer goed opgemerkt, „ik ben de bruid van je vriend."

„Dat weet ik. Dat weet ik maar al te goed," en hij kwam te gelijk een schrede nader. „O, in mijn hart staat het met brandend schrift geschreven. O, ik zou hem kunnen haten. Waarom kwam juist hij tusschen jou, hemelsche, schoone vrouw en mijn razenden hartstocht? Ieder ander zou ik verscheurd hebben. Het valt mij zwaar hem niet te haten."

„Je vergist je," sprak Valeria, „en alleen om je dit te zeggen, hoor ik zulke taal aan. Wanneer ik Totila nooit had gezien, dan zou ik toch nooit de jouwe geworden zijn."

„Waarom niet?" vroeg de Corsicaan geprikkeld.

„Omdat wij niet voor elkaar deugen. Datgene wat mij aantrekt in Totila, rukt mij juist van jou weg."

„Je vergist je. Iedere vrouw moet door zulk een razende, woedende liefde, als waarmede ik jou liefheb, gewonnen worden."

„Jouw liefde boezemt mij afschuw in, en laat mij nu naar huis gaan."

Maar Furius versperde met zijn gestalte het smalle pad.

„Afschuw? Dat is niet erg. Er bestaat een afschuw, dien men de moeder der liefde kan noemen. Er zijn verschillende manieren om lief te hebben. Mij heeft steeds de wijze aangetrokken, waarop de leeuw zijn liefde wint. Hij laat zijn bruid kiezen tusschen de liefde en den dood."

„Genoeg van zulke taal. Het past je niet om dit uit te spreken, terwijl het mij niet past om er naar te luisteren. Laat mij voorbijgaan."

„Vrees je mij, Vestaalsche maagd?" en hij trad nog een schrede nader. Maar vol fierheid nam Valeria hem met een kouden, verachtelijken blik op.

„Vrees voor jou? Neen."

„Je bent al te dapper, Valeria. Want je hebt er alle reden voor. Weet je wat er in mij omgaat sedert jaren? Als je een begrip had van de folteringen, die ik dikwijls 's nachts moet doorstaan, dan zou je sidderen. En wanneer je mij niet lief zoudt kunnen hebben, dan zou het toch voor mij, door je te zien sidderen en door je te laten sidderen, een wellust zijn."

„Zwijg," riep Valeria uit en zij wilde wegloopen. Maar hij ging voor haar staan.

„O, wat zou je sidderen in mijn armen! Wat zou deze trotsche gestalte wegsmelten onder den heeten adem van mijn mond. Hoe zou je mij . . ."

En hij greep het meisje bij de schouders.

„Help, help," riep Valeria uit.

En reeds kwam men aansnellen uit de deur van het huis. De Corsicaan keerde zijn rug naar de deur. Hij liet haar niet los.

„Laat mijn arm los!"

„Neen, eenmaal zal je mij . . ."

Maar op hetzelfde oogenblik werd hij met geweld weggerukt, zoodat hij Valeria los moest laten en tegen den muur tuimelde. Totila hield de fakkel boven zijn gloeiend gezicht. Vreeselijke, maar heilige toorn laaide op uit de oogen van den koning.

„Tijger!" riep hij. „Wil je mijn bruid vermoorden evenals de jouwe?"

Met een gillenden kreet van woede sprong de Corsicaan op hem toe. Maar Totila bleef rustig staan en doorboorde hem met zijn blikken. Furius herstelde zich. Toen vloog Valeria aan de borst van Totila.

„O, laat hij weggaan. Hij is razend. Heeft hij zijn bruid vermoord?"

Deze vraag uit den mond van Valeria kon de Corsicaan niet verdragen. Hij wierp nog een blik op Totila, zag hoe deze Valeria bevestigend toeknikte en verdween in de duisternis onder de cypressen.

„Ja," zei Totila, „zoo is het. Heeft de waanzinnige je erg verschrikt?"

„Het is voorbij. Jij bent nu toch bij mij."

„Het spijt mij, dat ik hem toegestaan heb je op te zoeken. Ik kwam hier naar toe gedreven door mijn liefde en onrust."

„Het is goed, dat je gekomen bent. Ik riep eerst, toen ik werkelijk geloofde, dat hij gek werd. En wat heeft hij voor verschrikkelijks gedaan met zijn bruid?"

„Dat zal ik je vertellen," zei Totila, terwijl hij zijn arm om haar heen sloeg en de fakkel aan een slavin gaf, die uit het huis kwam.

„Laten wij wat in het maanlicht wandelen."

En hij ging verder met zijn bruid den tuin in en zei:

„Het spijt mij, dat mijn rechtvaardige toorn mij dit geheim heeft doen vertellen, waarop ik een wonderlijke macht over dezen panter had gekregen. Vele jaren geleden trof ik hem aan het hof van Beronice aan de kust van Pentapolis. Hij was op het punt te trouwen met Zoë, de dochter van een Syrischen koopman, die in Afrika woonde voor den ivoorhandel. Ik was eenigszins met den Corsicaan bevriend geraakt. Ik was hem dikwijls behulpzaam geweest met zijn handel en hij verzocht mij het huwelijksfeest op zijn prachtig versierde vaartuig bij te wonen. Ik verscheen en het feest verliep zeer vroolijk. Alleen de bruidegom was in een stemming, die meer op wreedheid dan op zachtheid geleek. Eindelijk wilden de ouders van de bruid op een kleine boot met mij het schip verlaten, waarmede het jong gehuwde paar naar Corsica zou gaan. Bij dit zeer begrijpelijk roerende afscheid, wierp Zoë zich weenend in de armen van haar ouders. Ik bemerkte, dat de bruidegom hierover in een zeer onbegrijpelijke woede geraakte. Eindelijk riep hij Zoë toe, of zij er de voorkeur aan gaf bij haar vader te blijven of zij hem niet meer liefhad? Het zag er uit als berouw. Hij dreigde, schold en het arme kind weende al meer en meer. Tenslotte riep hij haar woedend toe, dat zij oogenblikkelijk op moest houden met weenen, om naar oud zeemansgebruik bij bruiloften op schepen, met de bijl, die hij in de hand hield, het ankertouw te kappen en aan de zijde van het schip te komen, waar hij stond. Zoë gehoorzaamde. Zij rukte zich los van haar vader, maar ongelukkigerwijze viel haar blik op haar weenende moeder en inplaats van naar Furius te gaan, keerde zij zich naar haar moeder toe, om deze nog eenmaal te omarmen. Als razend sprong Furius op haar toe, zijn bijl flitste en ging rakelings over het hoofd van het meisje, zoodat hij haar op de plaats zelf gedood zou hebben, indien ik niet zijn arm had tegengehouden en hem de bijl ontrukt had."

„Verschrikkelijk!" riep Valeria uit.

„Lysicrates droeg zijn bloedend kind van het schip naar zijn huis en weigerde den bruidegom haar als zijn vrouw af te staan."

„En wat gebeurde er verder met haar?"

„Zij stierf kort daarop, niet aan de bekomen wonden, maar meer aan de gevolgen van schrik en opwinding."

Valeria sidderde.

„Ik vind het vreeselijk. Hij gelijkt op een half getemd roof-

dier, dat nooit te vertrouwen is. Elk oogenblik kan zijn woestheid weer boven komen."

„Och, zijn kern is edel. Hij raast nu uit. Hoor je de donderende hoefslagen van zijn paard? Morgen in den slag maakt hij alles weer goed. Ik wil hem graag vergeven. Hij was niet bij zijn verstand. Laten wij terugkeeren naar ons geluk en onze liefde."

„Is onze liefde dan jouw geluk geworden?" vroeg Valeria peinzend. „Hoeveel sterker zou je morgen in den strijd staan, wanneer de dochter van de West- Gothen, die Haralda, die je toch zelf wel beviel . . ."

Maar Totila drukte haar aan zijn borst.

„Wie kan voor mij de plaats innemen van Valeria?"

„Zullen wij ooit vereenigd worden? Men zegt, dat de vijanden tweemaal zoo sterk zijn. Ben je niet bang morgen?"

„Neen. In mijn leven ben ik nog nooit een strijd met zooveel vreugde tegemoet gegaan als deze. Dit wordt mijn eeredag in de geschiedenis. Je moet morgen mijn helm en speer met bloemenkransen en linten versieren."

„Met bloemen en linten. Offers tooien zich zoo."

„En overwinnaars, Valeria,"

„Morgen met zonsopgang zal ik je wapens in de legerplaats zenden, getooid met bloemen, waarop de ochtenddauw nog schittert."

ZEVENENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Toen de koning bij het flikkeren van de sterren het kleine huis bereikte, waar hij in Taginae zijn hoofdkwartier had opgeslagen, kwam hij op den rand van de Cisterne, een man in een donkeren mantel tegen. Deze zat met een harp op zijn knieën en sloeg eenige zachte accoorden aan.

„Ben jij het, Teja, heb je niets meer te doen bij jouw vleugel?"

„Ik heb alles geregeld. Ik moet hier zijn om met jou te spreken."

„Kom binnen. Is Julius niet binnen?"

„Hij ging nog naar de basiliek van St. Paulus om te bidden voor je overwinning. Hij zal weldra terugkomen. Ik heb een wapenrusting voor je meegebracht, die je morgen moet dragen in den slag."

Totila bleef geroerd staan. „Wat een goede en innige vriendschap!"

Hand in hand gingen zij nu naar het middelste vertrek van het huis.

Daar lag in het midden van de tafel een volledige wapenrusting, vanaf den helm tot aan de geschubte schoenen van het beste Hispaansche staal, licht en toch ondoordringbaar. Meesterlijk bewerkt, maar zonder eenige versiering, zonder helmteeken en met een dicht gesloten vizier; alles van donkerblauw staal.

„Welke toovenaar van een smid heeft dit wonderwerk te voorschijn geroepen?" vroeg Totila vol bewondering.

„Ik," zei Teja. „Je weet, ik heb altijd pleizier gehad in wapensmeden en ik heb, ik slaap weinig 's nachts, deze schubben voor je gemaakt. Je moet het aannemen."

„Ja," glimlachte Totila, „voor mijn dood. Daarin wil ik begraven worden. Maar morgen, mijn Teja, rijd ik in vollen koningstooi het veld in. Italia moet niet zeggen, dat hun koning en bruidegom zich op een eeredag verbergt. Neen,

wie morgen den Gothenkoning zoekt, mag geen moeite hebben om hem te vinden."

„Ik had het gevreesd," zuchtte Teja. „Laat ik dan in elk geval morgen aan je zijde strijden. Laat een ander het bevel over den rechter vleugel nemen."

„Neen. Dat is van het hoogste belang. Ik kan mijzelf beschermen. Maar de bergen moet jij voor mij dekken, evenals den weg naar Rome. Ingeval van een ongeluk ligt alleen bij jouw vleugel de eenige redding voor den aftocht."

Toen trad Julius binnen met graaf Thorismut en hertog Adalgoth, en de dienaren, waaronder ook Wachis, die nu Teja als schilddrager begeleidde, brachten het avondmaal binnen, vleesch, vruchten, brood en wijn.

„Nu vrome Julius," zei Teja „jij zult niet vechten, maar bescherm het leven van den koning. Ik weet, dat je van hem houdt op jouw manier, en dat zal wel geen zonde zijn."

„Ik zal bij hem blijven, maar beter dan mijn zwakke arm of de sterke van jou, graaf van Tarentum, zal mijn gebed tot God hem beschermen."

„Gebed," zei Teja, „nog nooit is er een gebed door de wolken heengedrongen en wanneer het er door zou kunnen dringen, zou het den hemel leeg vinden."

„Je ontkent, sombere man evenals Cethegus, den God der liefde, den God, den alwijzen, den almachtigen, den allievenden, die vanuit den hemel de wegen der menschen bestuurt? Ontken je dat?"

„Ja," riep Teja en greep naar het zwaard. „Dat ontken ik. Wanneer er een wezen hier boven zou zijn, zelfs overwegend, wat het doet en wat het laat gebeuren, dan zou men evenals de reuzen uit onze Gothensagen berg op berg, rots op rots moeten stapelen om zijn hemel te bestormen en niet rusten, voordat men dit duivelsche en vreeselijke wezen van zijn bloedigen schedeltroon zou hebben gestoken of zelf moeten vallen door zijn bliksem."

Ontzet sprong Julius op en schudde het hoofd. De koning echter vroeg:

„Welke zijn de smarten, waardoor je tot zulke gedachten bent gekomen?"

„Het uur is aangebroken, Totila, mijn koning en mijn vriend, dat je mag vernemen, wat ik zoo lang, zelfs voor jou, heb verzwegen, het geheim van mijn noodlot, de schaduw, die over mijn ziel ligt en die voor altijd verduisterde. Neen,

blijf, Christen. Je mag het ook hooren en dan zul je wel zeggen, dat dit weer een bewijs is van Gods ondoorgrondelijke wegen. Maar onderbreek mij niet.

„Jij, Totila, kent de geschiedenis van mijn door vloek beladen ouders, want wij werden samen in de wapenschool van koning Theoderik opgevoed door den ouden Hildebrand."

„En wij hielden van elkaar als broeders," sprak de koning.

„In het begin, schuw ter neer gedrukt door het noodlot van mijn ouders, leefde ik in je zonnige omgeving langzamerhand weer op. Toen overviel in vredestijd een oorlogsschip van den keizer Regium en voerde, behalve andere gevangenen, ook ons, veertig jongelingen op de triremen mee en verdeelde ons op verschillende schepen. De oude Hildebrand en graaf Uliaris zetten, zoodra zij dit vernamen, met de Sicilische vloot de Grieken na, haalde hun schepen in op de hoogte van Catana, maakte de triremen buit en bevrijdden alle gevangenen. Alleen een schip, de triremis „Naus Petrou", waarop ik mij met twee kameraden bevond, ontkwam. De triarch Lycos gaf er de voorkeur aan, ons als slaven te verkoopen, inplaats van ons als krijgsgevangenen naar Byzantium te brengen en zoo den koopprijs in zijn zak te steken. Hij liep de haven van het eiland Paros binnen en verkwanselde ons aan zijn gastvriend Dresos, den rijksten koopman van het eiland. Zoo was Teja, de zoon van graaf Tagila, een vrije Goth, de slaaf van een Griek geworden. Ik besloot, zoodra ik van mijn kettingen bevrijd was en meester was over mijn armen, mijzelf te dooden. Maar toen wij in kleine booten aan land kwamen, toen, vriend . . ."

Hij hield even op en legde de hand op zijn oogen.

„Mijn Teja," sprak de koning, terwijl hij de hand op zijn schouder legde.

„Toen viel mijn blik op een meisje, dat wonderlijk schoon was. Wij kwamen weldra bij de villa van Dresos, dicht bij de stad. Dresos mishandelde al zijn slaven, sloeg ze en liet ze overmatig veel arbeid doen. Hij mishandelde zelfs zijn pleegkind, Myrtia, het beeldschoone meisje.

„Toen hij hoorde, dat ik wapens kon smeden en edel smeedwerk kon maken, behandelde hij mij zachter. Er werd een werkplaats in de nabijheid van het huis gebouwd en hij maakte mij opzichter van zijn slaven. Overdag behoefde ik zelfs geen kettingen te dragen; alleen 's nachts werd ik met twee Go-

thische slaven samengeketend aan het aambeeld in de werkplaats. Overdag had ik wel kunnen vluchten, maar ik vluchtte niet. Myrtia hield mij vast. Zij kwam dikwijls in de werkplaats sieraden en smeed werk bestellen of het laten maken. En ook keek zij dikwijls naar mijn werk of luisterde naar mijn gezang en harpspel. Wat een geluk was dit! Wat eens echter medelijden was geweest in de schoone borst van dit Grieksche kind, werd weldra — zij bekende dit in een vurigen kus — liefde, groote, gloeiende liefde. En ook Teja was eens gelukkig en geloofde aan het geluk en aan een goeden God boven de sterren.

„Op een avond kwam zij echter in wanhoop naar mijn werkplaats. Haar voogd had haar verloofd, verkwanseld, aan denzelfden triarch Lycos, die ons als slaven had verkocht. Wat zij ook deed, tranen of smeekbeden, alles was tevergeefs. Op haar zestienden verjaardag zou het huwelijk plaats hebben. Dit zou binnen enkele weken geschieden. Wij hadden reeds lang het plan opgevat om gezamenlijk te vluchten en hiertoe besloten wij ook. Ik had vroeger een vijl gemaakt om mij van mijn kettingen te ontdoen. Nu maakte ik nog een sleutel om de deur van de werkplaats te openen. Mijn medegevangenen waren op de hoogte gebracht. Op het kleine eiland zouden wij ons niet verborgen kunnen houden. Wij moesten over zee vluchten. In een kleine golf bij de werkplaats lag een klein zeilschip van Dresos, dat altijd uitgerust voor pleziertochten voor anker lag. Dat zouden wij gebruiken om naar Italië te zeilen. De verjaardag kwam eindelijk en de bruiloft werd op de calendas van Julius vastgesteld. Twee weken voor den dag der verloving kwam Lycos, die mij van mijn vrijheid had beroofd en die mijn liefde wilde ontrooven, bij de villa aan. Ik was met grimmigen haat tegen hem vervuld. Maar ik bedwong mijzelf, ter wille van Myrtia. Zij klaagde echter, dat de bruidegom, van wien zij zulk een diepen afkeer had, meer en meer op de bruiloft aandrong. Nauwelijks had zij haar voogd ervan af kunnen houden reeds dadelijk daartoe over te gaan. Haar vrijheid, haar komen en gaan, werd steeds streng bewaakt. Wij besloten thans eerder te vluchten en kozen den nacht uit voor den zonnestilstand, omdat dan, zooals wij wisten, in de villa door de mannen een groot drinkgelag zou worden aangericht. Wij hoopten, dat wanneer zij door wijn en slaven bevangen waren, gemakkelijker te kunnen ontvluchten.

„Lycos was den dag tevoren in mijn werkplaats gekomen om een sieraad voor Myrtia te laten maken en daar had hij aan toe gevoegd, dat dit voor zijn vrouw, Myrtia, was en dat, wanneer ik Gothenhond, nogmaals mijn brutale blikken naar haar op zou slaan, hij Dresos zou verzoeken mij aan hem te schenken. En hij sloeg mij met de schacht van de speer in het gezicht. Ik wilde mij op hem werpen, maar Aligern hield mij tegen. Eindelijk kwam de nacht. Wij hoorden tot in de werkplaats het woeste lawaai van het drinkgelag uit de villa doordringen. Wij zagen de lichten aan de vensters. Klaarblijkelijk gaven Dresos, Lycos en de andere gasten zich aan een groote zwelgpartij over.

„Het was nog niet geheel middernacht, maar ik had mijn kameraden reeds bevrijd. Zij hadden gelukkig het schip reeds bereikt. De schreeuw van een wilden zwaan had reeds drie keer geklonken en zachtjes kwam ik de deur uit en ging naar het vrouwenvertrek, toen ik duidelijk de ijzeren deur hoorde knarsen, die vanaf de villa naar den tuin leidde.

„Onraad vermoedend bleef ik staan en keek naar boven. Werkelijk daar sloop door het boschje voorzichtig en geluidloos een man in geharnaste kleeren. Het was Lycos. Duidelijk herkende ik in het maanlicht zijn zilveren wolf op den helm, waarvan het vizier gesloten was. In de rechter hand hield hij een speer. Loerend kwam hij naderbij, zacht om zich heen ziend of niemand hem naliep en zoo ging hij naar onze werkplaats, waar ik mij in het duister had verborgen. Geen twijfel. Hij had verdenking gekregen en wilde mij 's nachts overvallen; het plan moest verraden zijn. Woedend stormde ik op hem los en stootte hem het zwaard in de borst. Dadelijk klonk een kreet: mijn naam! Het was niet Lycos. Ontzet opende ik het helmvizier. Myrtia lag stervend aan mijn voeten!"

Hij zweeg en liet zijn hoofd in zijn mantel zakken.

„Arme ongelukkige vriend!" sprak Totila, terwijl hij zijn rechter hand greep.

Julius sprak zacht, zoodat niemand het hoorde:

„Mij is de wraak. Ik zal vergelden, sprak de Heer."

Teja hief het hoofd op en sprak verder:

„Ik viel als krankzinnig, bewusteloos naast haar neer. Toen ik bijkwam, voelde ik de frissche zeelucht om mij heen waaien. Mijn makkers, Aligern en de anderen, bezorgd over het lange wegblijven waren naar den tuin en de werkplaats

teruggekeerd. Daar hadden zij ons beiden gevonden. Voordat zij stierf, vertelde zij zelf in het kort, hoe Dresos en Lycos beiden in een roes plotseling besloten nog dezen nacht het huwelijk te voltrekken. Kort voor middernacht had men het meisje uit het vrouwenvertrek gehaald en in de villa, bij de wilde braspartij gesleept. Zoo dadelijk zou het huwelijk gesloten worden. Dresos legde haar sidderende hand in die van Lycos. Zij zou alleen tijd hebben, wanneer Lycos op zijn schip andere kleeren zou aantrekken en bevel zou geven om het bruidsvertrek te versieren. Men liet haar korten tijd alleen. En dezen tijd benutte zij om den helm en mantel van Lycos aan te doen. Zoo verkleed snelde zij, terwijl zij haar vrouwenkleeren met den gelen mantel omhulde, onopgemerkt door de dronken gasten naar de werkplaats. Want in het vrouwenvertrek waren nu alle slaven en slavinnen wakker om daaruit met mij te vluchten, en haar laatste woord was een zegen voor mij.

„Men moest mij vasthouden. Ik wilde mij in zee werpen. Ik viel in een zware koorts; aan boord van een Gothisch oorlogschip, dat onder bevel stond van hertog Thulun, die ons op Kreta had opgenomen, kwam ik weer bij. Opeens ontdekte Aligern de triremis van Lycos, die de ontvluchte slaven vervolgden. Dadelijk zette de Griek alle zeilen bij om te ontkomen, toen hij het Gothische schip had bemerkt. Maar hertog Thulun en Aligern joegen hem na, haalden hem in, enterden het schip en sloegen Lycos, Dresos en de dertig mannen van het scheepsvolk neer.

„Toen ik echter ontwaakte, was ik de Teja, die ik nu geworden ben en ik geloofde niet meer aan den God der genade en der liefde. En als een hoon, die mijn Myrtia werd aangedaan, klinkt mij ieder woord, dat daarover bazelt, mij in de ooren. Wat was haar en wat was mijn schuld? Waarom liet God, wanneer hij leeft, zoo iets vreeselijks toe?"

ACHTENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Schitterend kwam den volgenden morgen de zon aan den hemel. Haar eerste stralen vonden de legerplaats reeds in beweging.

Toen de koning uit zijn huis op de marktplaats van Taginae kwam, reden hertog Adalgoth, graaf Thorismut en Phaza, hem tegemoet.

„Heil, heer, en overwinning. Uw bruid zendt u een melkwit strijdros en uw wapenen, rijk getooid voor de overwinning."

De koning zette op de lange golvende gouden haren den schitterenden open helm met den zich hoog verheffenden zilveren zwaan. Om den hals tusschen de uitgespreide vleugels van den zwaan had Valeria een krans van rozen gevlochten. Met een sprong was hij in het zadel. Een soldaat leidde nog twee andere paarden als reserve voor den koning mee. Een ervan was Pluto, het ongeduldig snuivende ros van den prefect. Stralend reed de koning door de straten van Taginae aan het hoofd van zijn ruiters. Graaf Thorismut, Phaza en hertog Adalgoth, evenals Julius reden in zijn gevolg; de laatste zonder wapenen, alleen een schild, dat tot de wapenrusting behoorde, die Totila van Teja ten geschenke had gekregen. Nooit was Totila zoo schitterend schoon geweest!

Bij de noorder poort van Taginae reed Aligern hen tegemoet.

„Je moet bij den rechter vleugel vechten," zei de koning. „Waarom kom je hier?"

„Mijn neef Teja heeft bevolen," sprak Aligern, „dat ik in uw nabijheid moest blijven om uw leven te beschermen."

„Altijd dezelfde bezorgdheid," riep de koning uit.

Graaf Thorismut nam nu in de stad het bevel over het voetvolk, dat in de huizen verborgen was. Voor de noorder poort van Taginae reed de koning voor het front van zijn niet zeer sterke ruitertroepen en zette nu het plan aan de aanvoerders uiteen.

„Vluchten moet gij, maar de vlucht is slechts schijn. De waarheid is uw moed en het verderf van den vijand."

De kleine troep reed nu op den Flaminischen weg tusschen de twee heuvels door, waar de hinderlaag zich bevond. De koning overtuigde zich, dat de ruiters van den Corsicaan in de beide bosschen bij de heuvels verscholen waren. De rechter troep werd door Furius, de linker door den hoofdman Isdigerd aangevoerd. Toen zij door de zuider poort Caprae binnenreden, zette Totila het hier opgestelde voetvolk van de boogschutters onder graaf Wisand nog een keer alles uiteen. Eerst wanneer de Perzische ruiters hun aanval op de Longobarden hadden gedaan, moesten zij uit de huizen te voorschijn komen en Alboin in den rug aanvallen, terwijl uit de noorder poort van Taginae het speerdragende voetvolk tegemoet moest snellen. Eindelijk bereikte de koning de noorder poort van Caprae, stootte deze open en sprong met zijn kleine schare op het groote open veld voor Caprae tegenover Helvillum. Hij gaf den ruiters een teeken en in draf ging de kleine troep de geweldige overmacht van de Longobarden tegemoet.

„Zij zullen ons toch niet den smaad aandoen om ons met die paar lansen aan te vallen," riep Alboin.

Maar de aanval was niet het doel van den koning. Hij was zijn troep, die plotseling halt had gehouden, ver vooruit gegaan en trok nu aller blikken door zijn rijkunst naar zich toe. Het was voor de Byzantijnen een prachtig schouwspel. Prokopius, zelf verwonderd, vertelt ons hiervan het volgende

„Op dezen dag," zoo schrijft hij, „wilde koning Totila zijn vijanden toonen, wat voor een man hij was. Zijn wapens en zijn paard glinsterden als goud. Van de punt van zijn speer, fladderden zoovele wimpels, dat alleen dit sieraad hem reeds van verre als de koning deed herkennen. Zoo voerde hij op een prachtig paard gezeten, in het midden tusschen de beide slagliniën een kunstig wapenspel uit. Hij reed nu eens in cirkels, dan weer in halve cirkels van rechts naar links en wierp in galop de met linten versierde speer, hoog boven het hoofd in de lucht en ving haar, voordat zij trillend op den grond neerkwam, nu eens met de rechter hand dan weer met de linker hand op, door haar behendig in het midden van de schacht vast te grijpen. Zoo toonde hij het verbaasde leger zijn rij- en wapenkunst."

Na den slag vernamen de Byzantijnen, dat dit vroolijke

spel niets anders was geweest, dan een middel, om tijd te winnen, tot de verwachte ruiters waren aangekomen.

Eindelijk sprong een Perzische ruiter door de rijen der Gothen naar den koning toe. Hij bracht een bericht en ging spoorslags terug.

„Eindelijk," sprak Totila, „nu is het genoeg, het spel."

„Dappere Alboin, zoon van Audoin," riep hij naar den overkant. „Wilt gij werkelijk voor de Grieken vechten tegen de Gothen? Goed dan, koningszoon. Een koning roept u."

Alboin kon zich niet langer bedwingen.

„Voor mij het pantser en het paard," riep hij uit en sprong met gevelde lans woedend op den koning. Totila bracht met een zachten druk met de dijen zijn trillend paard dadelijk tot staan. Hij scheen den stoot af te willen wachten. Reeds was Alboin naderbij gekomen, toen nogmaals door een lichten druk met de dijen het paard terzijde sprong en Totila den Longobard voorbij liet gaan. Dadelijk was Totila in zijn rug en zonder moeite zou hij met de gevelde speer hem doorboord kunnen hebben. De Longobarden schreeuwden luid en gingen snel hun koning tegemoet. Maar Totila keerde de lans om en vergenoegde zich ermede met het stompe einde zijn tegenstander zulk een stoot in de linker zijde te geven, dat deze uit het zadel vloog. Rustig reed daarop Totila met zijn troep terug, terwijl hij de speer boven het hoofd omdraaide.

Alboin was weer te paard gestegen en voerde zijn troepen aan tegen de zwakke Gothische gelederen. Maar voor de aanval plaats had, riep de koning uit:

„Vlucht de stad in, vlucht!"

Hij wendde de teugels en snelde naar Caprae. Haastig volgden zijn ruiters hem. Een oogenblik stond Alboin verbluft, maar dadelijk daarop riep hij:

„Zij nemen de vlucht. Zij gaan de poort reeds binnen. Ja, kunststukjes uithalen en strijden zijn twee dingen. Kom, mijn wolfjes, de stad in."

En zij snelden naar Caprae, wierpen de poort, die slechts toe was gegooid en niet gegrendeld was, open en joegen de hoofdstraat door naar de zuider poort, waardoor de laatste Gothen juist verdwenen waren.

Narses ging met moeite in zijn draagkoets staan.

„Halt," riep hij uit, heftig en woedend. „Blaas de tuba. Zij moeten terugkeeren. Dit is de plompste krijgslist, die ik

ooit heb gezien. Maar deze Alboin denkt, dat het ernst is, wanneer iemand voor hem wegloopt."

Maar de trompetters hadden goed blazen. De overwinningskreten van de Longobarden overschreeuwden het signaal of, wanneer zij het hoorden, letten zij er niet op. Hijgend zag Narses de laatste Longobarden door de poort van Caprae verdwijnen.

„Ach," zuchtte hij, „zoo te moeten aanzien, hoe men dwaasheden begaat. En ik kan ze niet om laten komen voor hun domheid, zooals zij verdienen. Ik heb ze nog noodig. In naam van den onzin, voordat wij ze inhalen, kan de helft ervan reeds neergeveld zijn. Voorwaarts, Cethegus, Anzalas en Liberius met Isauriërs, Armeniërs en Illyriërs, op, naar Caprae!"

Cethegus en Liberius ijlden met het voetvolk naar de stad. Beide aanvoerders reden voorop.

Ondertusschen hadden de vluchtenden en de vervolgers het kleine stadje reeds doorgerend en de laatste Longobard had Caprae reeds verlaten, toen Alboin met de voorsten de plaats op den Flaminischen weg halverwege Taginae bereikt had, waar de beide heuvels links en rechts den weg beheerschten. Plotseling hield de koning stil, wendde zich om en wenkte. Adalgoth aan zijn zijde blies op den hoorn en uit de noorder poort van Taginae kwam Thorismut met de speerdragers te voorschijn, terwijl uit de dubbele hinderlaag links en rechts van den weg de Perzische ruiters van den Corsicaan aansnelden.

„Keert om, mijn Gothen. Voorwaarts tot den aanval."

Radeloos keek Alboin naar alle drie de zijden.

„Zoo zijn wij nog nooit in den val geloopen, wolfjes," riep hij uit.

Hij wilde teruggaan, maar ook uit de zuider poort van Caprae werd de terugweg door het Gothische voetvolk versperd.

„Er blijft ons niets anders over dan vroolijk te sterven. Gisolf, groet Rosamunda voor mij, als je er nog tusschen uit kunt komen."

En hij keerde zich naar een der aanvoerders van de ruiters, die met een rijken, prachtigen, gouden helm op, juist naar hem toe kwam. Reeds waren zij dicht bij elkander, toen de laatste riep:

„Keert om, Longobarden. Daar staan onze gemeenschap-

pelijke vijanden. Neer met de Gothen!", en reeds rende hij tegen een Gothischen ruiter aan, die Alboin bedreigde. Van beide kanten hieuwen de Perzische ruiters, die de Longobarden voorbij gejaagd waren, op de verschrikte Gothen in. Een oogenblik hielden zij verrast stil. Maar toen zij zagen, dat het geen misverstand was, dat de hinderlaag voor hen, maar niet voor de Longobarden gelegd was, toen riepen zij uit:

„Verraad, verraad," en stoven ditmaal in ordelooze vlucht terug naar Taginae alles met zich medesleepende, hun eigen, evenals het uit de poort komende voetvolk onder den voet rijdend. Het gezicht van den koning werd donker, toen hij den Corsicaan naast Alboin op de Gothen zag instormen.

„Ja, dat is verraad," riep hij uit. „O, die tijger. Neer met hem," en hij sprong op den Corsicaan los. Doch voordat hij hem bereiken kon, was van de linkerzijde Isdigerd, de Pers, met zijn troepen tusschen den koning en den Corsicaan den weg opgestormd.

„Op den koning los," riep hij de zijnen toe. „Alle werpsperen op den koning."

Een hagel van werpsperen snorden door de lucht. In een oogenblik was het schild van den koning overdekt met trillende speren. Nu herkende ook de Corsicaan op het paard de lange gestalte.

„Hij is het. Voor mijn hartebloed."

Hij baande zich een weg door zijn eigen ruiters en door die van Isdigerd. Eenige paardelengten scheidden hem nog van den woedenden vijand. Reeds stuitte Totila op Isdigerd. Maar hetzelfde oogenblik stortte deze door den koning in zijn hals getroffen, dood van zijn paard. Totila en Furius moesten elkander nu ontmoeten. Reeds hief de Corsicaan de werpspeer in de hoogte en mikte op het open, ongedekte gelaat van den koning, toen plotseling de zwanenhelm en de lichte mantel verdwenen. Twee werpsperen hadden het witte paard van den koning geraakt, terwijl een derde zijn schild doorboord had en zijn arm had getroffen. Paard en ruiter vielen neer. Wild juichten de Perzen en drongen op. Ook Furius Ahalla spoorde zijn paard aan.

„Spaart het leven van den koning. Neemt hem gevangen. Hij heeft ook mij gespaard," riep Alboin, want diep geroerd had hij vernomen, dat Totila zijn lans had omgekeerd en hem met de stompe punt had gestoken.

„Neen, neer met den koning," riep Furius Ahalla, die nu vlak bij hem was gekomen en een lange kromme sabel zwaaide om den koning neer te vellen.

Maar eer de slag viel, vloog de Corsicaan uit het zadel. De hertog van Apulië had hem met zijn speer met alle kracht tegen de borst gestooten, zoodat de schacht was gebroken. Alleen geraakte nu Totila's banier, het kunstige en kostbare werk van Valeria en haar vrome schare, in het grootste gevaar in de hand van Adalgoth, want alle ruiters drongen op den dapperen vaandeldrager toe. Snel besloten rukte Adalgoth den zijden doek van den gebroken vaandelstok en verborg dit in zijn zwaardgordel. Alboin was nu naderbij gekomen en riep den koning toe:

„Geef je over, koning der Gothen, aan mij, een koningszoon."

Aligern was er echter in geslaagd den koning op den hengst van den prefect te tillen en keerde zich nu tegen den Longobard. Deze wilde de vlucht van den koning belemmeren en toch den koning niet dooden. Hij boog zich diep voorover en stootte met zijn speer den hengst en raakte de achterdij van het paard. Maar op hetzelfde oogenblik bracht Aligern hem op den met gieren versierden helm een slag toe, zoodat hij in het zadel wankelde. Nadat de aanvoerders van de vervolging voor het oogenblik buiten gevecht gesteld waren, kregen Adalgoth, Aligern en Julius tijd om den koning uit de wirwar te brengen naar de noorder poort van Taginae. Hier had graaf Thorismut zijn speerdragers weer in slagorde opgesteld. De koning wilde nu weer den strijd leiden, maar hij kon zich nauwelijks in het zadel houden.

„Thorismut," beval hij, „je moet Taginae vasthouden. Caprae zal wel verloren zijn en ijlboden moeten den geheelen vleugel van Hildebrand hier brengen. De straatweg naar Rome moet tot elken prijs in onze handen blijven. Teja is met zijn vleugel reeds in gevecht. De laatste hoop, die wij hebben, is den aftocht naar het zuiden te dekken."

Daarop verloor hij het bewustzijn. Graaf Thorismut zei echter:

„Ik zal Taginae met mijn speerdragers tot den laatsten man verdedigen. Ruiters komen niet binnen; noch de Perzen, noch de Longobarden. Ik zal het leven van den koning dekken, zoolang ik nog een hand kan opheffen. Brengt hem naar den berg naar het klooster, want uit de zuider poort van Caprae

nadert reeds de beslissing. Cethegus, de prefect met zijn Isauriërs en het voetvolk van Narses komen er aan. Caprae en zijn beschermers zijn verloren."

En zoo was het. Wisand had, zooals hem bevolen was, Caprae niet verdedigd, maar Cethegus en de Longobarden laten binnendringen. Eerst toen zij binnen waren, begon hij een straatgevecht, terwijl hij tegelijkertijd de ruiters der Longobarden op den straatweg bedreigde en duizend manschappen tegen hen de zuider poort uitzond. De geweldige overmacht had echter den dapperen Wisand verslagen. Wisand zelf, gewond, ontkwam als door een wonder en berichtte in Taginae, dat de zijnen vernietigd waren.

De draagkoets van Narses werd naar Caprae gebracht en daar begon den stormaanval van de Illyriërs op Taginae. Graaf Thorismut verdedigde zich heldhaftig. Hij vocht om voor de Gothen den aftocht te dekken.

Toen de stormaanval op Taginae beginnen zou, ontmoetten Cethegus, Furius en Alboin elkander, nadat dezen zich eenigszins hersteld hadden van de hun toegebrachte stooten. Cethegus was het besliste ingrijpen van den Corsicaan te weten gekomen en schudde hem de hand.

„Zie, vriend Furius, eindelijk toch aan de goede zijde, tegen den koning der Barbaren."

„Hij mag niet levend ontkomen," knarsetandde de Corsicaan.

„Wat? Hoe? Leeft hij nog? Ik dacht, dat hij gevallen was," zei Cethegus haastig.

„Neen, zij hebben hem er nog tusschen uit kunnen halen."

„Dan is hij over Taginae gevlucht naar Rome, of..."

„Neen, naar zijn bruid," riep Furius uit. „Naar Valeria in het klooster. In haar armen zal ik hem doorsteken met mijn dolk. Op, Perzen, volgt mij. Dank prefect. Neem ruiters zooveel ge wilt. Gaat gij rechts, ik links om de stad heen, want er zijn twee wegen, die naar het klooster leiden," en reeds was hij verdwenen.

Cethegus beval de ruiters in het Perzisch hem te volgen. Toen reed hij naar Liberius en zei:

„Ik ga den Gothischen koning gevangen nemen."

„Leeft hij nog? Haast je dan."

„Neem jij dan Taginae in," ging Cethegus verder. „Je kunt mijn Isauriërs behouden," en hij stoof met Syphax en drie honderd Perzen te paard weg en snelde naar rechts toe.

Ontzet hadden de vrienden van den gewonden koning hem om Taginae naar een pijnboomenboschje gebracht, waar hij uit een beek wat water dronk en zich eenigszins kon herstellen.

„Julius," zei hij, „rijd naar Valeria. Zeg haar dat deze sag verloren is, maar het rijk nog niet, niet ik, niet de hoop. Zoo gauw ik mij wat hersteld heb, rijd ik naar de Spes bonorum. Daar zou ik met Teja en Hildebrand samenkomen. Ga, troost de geliefde en breng haar zelf uit de kloostermuren. Wil je niet? Dan rijd ik zelf den steilen weg naar het klooster op."

Ongaarne nam Julius afscheid van den gewonde.

„Neem mijn helm en mantel af. Zij zijn zoo zwaar," verzocht deze hem. Julius ontdeed hem van beide.

* * *

Opeens schoot den monnik een gedachte door het brein. Hadden zij niet reeds een keer hun kleeren verwisseld, de Dioscuren? Had hij niet reeds eenmaal het moordend staal van Totila afgewend, toen zij vervolgd werden? Want Aligern, die uit het bosch was gegaan, kwam terug en riep uit:

„Zij zijn het. Perzische ruiters naderen van twee kanten het bosch."

„Haast je dan, Julius," verzocht Totila. „Red, Valeria."

„Ik zal mij haasten, vriend. Tot ziens."

Toen besteeg hij den hengst Pluto; hij nam het paard, dat gewond was, terwijl hij aan zijn vriend het ongedeerde dier overliet. Snel zette hij, ongezien door Totila, den zwaren helm op het hoofd, wierp den witten mantel om en snelde uit het bosch in de richting van het klooster. Nauwelijks was hij in het vrije veld aangekomen of hij zag, dat de ruiters hem vervolgden. Hij moest de vervolgers zoo lang mogelijk van den koning afhouden en hun dwaling zoo laat mogelijk doen bemerken, waarom hij zijn paard dan ook met den grootsten spoed aandreef. Maar de hengst was gewond en de helling, die hij op moest, was tamelijk steil. De vervolgers kwamen al nader en nader.

„Hij is het! Hij is het!"

„Maar hij reed op een wit paard," zei de aanvoerder.

„Ja, eerst," antwoordde een der ruiters, „maar dit is door

mijn speer gevallen en toen hebben zij hem opgetild en op dezen hengst gezet."

„Goed," riep de aanvoerder. „Ja, je hebt gelijk. Ik herken dezen hengst. Maar deze moet stil blijven staan. Halt Pluto, op de knieën."

Sidderend hield het verstandige, trouwe dier, ondanks sporen en slagen, stil en zonk op de voorpooten in het zand.

„Het brengt verderf, Barbaar, het paard van den prefect te berijden. Hier, neem dit voor het forum, dit voor het Capitool en dit voor Julius," en woedend slingerde de aanvoerder drie werpsperen na elkander, die van hem zelf en twee van Syphax, die hij hem had afgenomen, in den rug, zoodat zij aan den voorkant er uitdrongen. Hij sprong van zijn paard, trok zijn zwaard en rukte den helm van het hoofd van den man, die ter aarde gestort was.

„Julius," riep hij vol ontzetting uit.

„Gij, Cethegus?"

„Julius, je mag niet sterven," en hartstochtelijk probeerde hij het bloed te stillen, dat uit de drie wonden stroomde.

„Wanneer gij mij liefhebt," sprak de stervende, „red hem dan. Red Totila," en de zachte oogen sloten zich voor altijd.

Cethegus voelde naar het hart. Hij legde zijn oor op de ontbloote borst.

„Het is gedaan," zei hij toonloos. „O, Manilia, Julius, jou heb ik lief gehad. En hij sterft met zijn naam op de lippen. Het is voorbij," sprak hij bitter. „De laatste band, die mij nog vasthield, mijn liefde voor menschen, heb ik zelf doorgehouwen door dit tergend toeval. Het was de laatste zwakheid. Nu, menschen, zijt gij voor mij dood. Ik zal zijn vriend gaan zoeken. Ik zal ze weldra vereenigen voor eeuwig."

„Waarheen?" vroeg Syphax. „Terug naar Taginae?"

„Neen, daar naar dat bosch. Daar moet hij verborgen zijn, want daar kwam Julius vandaan."

* * *

Terwijl dit voorval plaats vond, had de koning zijn krachten eenigszins hersteld en reed hij op het paard van Julius met Aligern en eenige ruiters terug door het bosch naar den oostelijken zoom van den weg om den kapelheuvel te bestijgen. Opeens hoorden zij in het zuiden aan de rechter zijde een doordringend geschreeuw en over het open veld van de

Clasius, reed een groote schare ruiters hen tegemoet. De koning herkende den aanvoerder en voordat zijn begeleiders hem voor konden zijn, spoorde hij zijn paard aan, velde de speer en schoot op den vijand toe. Als twee bliksemstralen troffen de beide ruiters elkander.

„Overmoedige Barbaar!"

„Ellendige verrader!"

Beiden vielen van het paard. Met zulk een woede waren zij op elkander ingerend, dat geen van beiden aan dekking en ieder slechts aan den stoot gedacht had. Furius Ahalla was dood van het paard gevallen, want de koning had de speer met zulk een kracht door het gouden schild en het pantser in het hart gestoken, dat de schacht in de wonde gebroken was. Maar ook de koning zonk stervend in de armen van Adalgoth. De lansstoot had hem juist onder de keel in den hals en borst getroffen. Adalgoth nam de blauwe banier van Valeria uit zijn gordel en trachtte het stroomend bloed te stillen. Tevergeefs. Het helle blauw werd dadelijk donkerrood gekleurd.

„Gothia," hijgde hij nog, „Italia, Valeria!"

Op dit oogenblik bereikte Alboin met de Longobarden de plaats. Hij was den Corsicaan gevolgd. Zwijgend en ernstig vestigde de aanvoerder der Longobarden zijn blik op het lijk van den koning.

„Hij heeft mij het leven geschonken en ik kon het zijne niet redden."

Een van de ruiters wees op de rijke wapenrusting van den doode.

„Neen," sprak Alboin. „Deze koningsheld moet begraven worden met alle eer der koninklijke wapenen."

„Daarboven op de rotshoogte, Alboin," sprak Adalgoth treurig, „wacht hem zijn bruid en het graf, dat hijzelf gekozen heeft."

„Brengt hem naar boven. Ik geef aan dit edele lijk en aan deze edele dragers vrijgeleide. Gij ruiters, volgt mij terug naar het slagveld."

NEGENENVIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Een ijlbode van Liberius had den prefect bereikt, toen deze uit het pijnboomenbosch was gekomen om de sporen van den koning te volgen. Hij meldde hem, dat hij oogenblikkelijk moest terugkeeren. Narses was bewusteloos en er moest terstond een besluit genomen worden, daar de toestand hoogst gevaarlijk was.

Narses bewusteloos, Liberius radeloos. De reeds zoo zekere overwinning in gevaar! Dat woog zwaarder dan het twijfelachtige vooruitzicht den half dooden koning den genadestoot te geven. Haastig sprong Cethegus op zijn paard en snelde naar Taginae terug. Hier kwam Liberius hem tegemoet.

„Te laat. Ik heb alles reeds afgedaan. Er is een wapenstilstand gesloten. De rest der Gothen trekt af."

„Wat?" donderde Cethegus, hij zou gaarne al het Gothische bloed als offer op het graf van zijn lieveling uitgestort hebben.

„Aftocht? Wapenstilstand? Waar is Narses?"

„Hij ligt bewusteloos in zijn draagkoets. Hij heeft vreeselijke krampen. Schrik en verrassing wierpen hem neer en geen wonder."

„Welke verrassing? Vertel mij."

En in het kort vertelde Liberius, dat zij onder een vreeselijk bloedbad, want deze speer-Gothen stonden als muren zoo vast, in Taginae binnengedrongen waren en in de straten een gevecht hadden geleverd. Huis voor huis, vertrek voor vertrek hadden zij moeten bestormen. De aanvoerder der Gothen moest men duim voor duim in stukken hakken, om over zijn lichaam de stad binnen te komen."

„Hoe heet hij?" vroeg Cethegus gehaast. „Graaf Teja hopelijk?"

„Neen, graaf Thorismut."

„Toen wij halverwege waren met dit bloedige werk en Narses zich in de stad liet brengen, trof hij in de poort van

Taginae als bode van onzen linker vleugel, die niet meer bestaat, den gewonden Zeuxippos aan."

„En wie heeft dat..."

„Dezelfde, die gij zoo juist noemdet. Graaf Teja. Hij had bemerkt of vernomen, dat het centrum der zijnen in het nauw was gebracht en de koning gewond was en daar hij inzag, dat hij veel te laat zou komen om de beslissing van Taginae te veranderen, nam hij een dapper en wanhopig besluit. Hij wierp zich plotseling van de bergen op onzen linker vleugel, die langzaam tegen hem oprukte, versloeg ze, vervolgde de vluchtenden tot in de legerplaats en nam daar tienduizend man van ons gevangen, waaronder mijn Orestes, Zeuxippos en alle aanvoerders. Zeuxippos zond hij gebonden met Gothische herauten om de waarheid te bevestigen. Hij eischte dadelijk een wapenstilstand van vierentwintig uur."

„Onmogelijk!" riep Cethegus uit.

„Anders heeft hij gezworen de tienduizend gevangenen met de aanvoerders om te brengen."

„Wat geeft dat?" zei de prefect. „Ik word door geen verdrag gebonden. Ik val weer aan."

„Dat kunt gij niet. Teja heeft zijn gevangenen grootendeels evenals alle veldheeren als gijzelaars meegenomen. Als er nog een pijl wordt afgeschoten, slacht hij ze."

„Laat hij ze slachten. Ik val aan."

„Ziet dan maar hoe gij de Byzantijnen mede krijgt. Zoo even heb ik ze het bevel van Narses doen hooren. Want ik ben nu Narses."

„Als Narses bijkomt, zijt gij een kind des doods."

Maar Cethegus zag in, dat hij met zijn huurlingen alleen de Gothen niet kon aanvallen, die nu de rest van hun troepen in een vaste stelling vereenigd hadden. Met groot verlangen wachtte Cethegus op de herstelling van Narses, die, zoo hoopte hij, het door zijn plaatsvervanger gesloten verdrag niet zou erkennen.

Intusschen hadden Teja en Hildebrand den heuvel van de Numa bereikt, waarheen de gewonde koning gebracht moest worden. Zij hadden nog geen bericht gekregen over hetgeen was voorgevallen. Toen zij zich nog buiten den muur van de kapel bevonden, waren de twee aanvoerders het met elkander eens geworden over het plan, dat zij den koning wilden voorstellen. Er was toch geen andere weg, dan een snel terugtrekken naar het zuiden onder bescherming van

den wapenstilstand. Welk een schouwspel deed zich echter aan hen voor, toen zij binnen de ommuurde wallen kwamen! Luid snikkend rende Adalgoth Teja tegemoet en leidde hem aan de hand naar de met klimop begroeide sarcophaag. Hierin lag op zijn schild koning Totila. De ernstige majesteit van den dood verleende zijn edele trekken een wijding, die schooner was, dan ooit de schittering der helle vreugde, die op dit heerlijke gelaat gestraald had. Links van hem rustte Julius. De gelijkenis van de Dioscuren kwam nu onder de gemeenschappelijke schaduw des doods weer aangrijpend te voorschijn. Op den met bloed bevlekten witten mantel was door Gotho en Liuta tusschen de beide vrienden een derde gestalte neergelegd; Valeria lag daar met het edele hoofd tegen den rand van de Cisterne.

Toen zij ontboden was om den gewonden minnaar in ontvangst te nemen, had zij zonder een zucht en zonder een smartkreet te uiten zich op het breede schild geworpen, waarop Adalgoth en Aligern hem langzaam met plechtigen tred binnen hadden gedragen. Voordat nog een van beiden gesproken had, riep zij uit:

„Ik weet het. Hij is dood."

Vervolgens had zij nog geholpen het lijk in de sarcophaag van Numa bij te zetten. Daarna had zij met zachte stem zonder tranen voor zichzelf deze woorden gesproken:

„Ziet gij niet Achilleus; hoe schoon van gestalte, hoe schitterend,
Toch wacht hem de dood en het sombere noodlot,
Wanneer ook hem in het strijdgewoel het leven ontvliedt
Of dat hem een pijl van den boog of een werpspeer hem neerlegt,
Dan is het ook mij vergund bij de schimmen der dooden af te dalen."

Toen trok zij rustig en langzaam zonder haast den dolk uit zijn gordel en met de woorden: „Hier, strenge Christengod, neem mijn ziel. Zoo houd ik mijn gelofte," stootte zij het scherpe staal in haar hart.

Cassiodorus, met een klein kruis van gewijd cederhout in de hand, liep bevend, diep ontroerd — tranen stroomden over het eerwaardige gezicht en den witten baard — van het eene lijk naar het andere. Langzamerhand had de tuin

zich met soldaten gevuld, die de aanvoerders, waaronder de graven Wisand en Markja, dank zij den wapenstilstand ongehinderd gevolgd waren. Zwijgend had Teja den weenenden Adalgoth aangehoord. Hij trad nu naar het lijk van den koning en zwijgend zonder tranen legde hij de gepantserde rechter hand op de wonde van den koning en fluisterde hem toe:

„Ik zal het volbrengen."

Toen trad hij achteruit naar een hoogen boom, die zich verhief over den vergeten grafheuvel en sprak tot de kleine schare, die vol eerbied, ontroerd door het noodlot en zwijgend deze doodenplaats omgaf:

„Gothische mannen. De veldslag is verloren, evenals het rijk. Wie onder u naar Narses wil gaan en zich aan den keizer wil onderwerpen, zal ik niet terughouden. Ik heb mij echter voorgenomen verder te strijden tot aan het einde. Niet voor de overwinning, maar om een vrijwilligen heldendood. Wie deze met mij wil deelen, blijve. Wilt gij allen? Goed."

Toen viel Hildebrand in:

„De koning is gevallen. De Gothen kunnen niet, ook niet zelfs om te sterven, zonder een koning zijn. Athalarik, Witichis, Totila, slechts één kan de vierde zijn, die dit edele drietal volgen mag. Gij, Teja, onze laatste en grootste held."

„Ja," sprak Teja, „ik wil uw koning zijn. Niet vol vreugde zult gij leven, maar heerlijk sterven zult gij onder mij. Stil. Geen vroolijke roep. Geen wapengekletter mag mij begroeten. Wie mij tot koning wil hebben, die doe mij na."

En hij brak van den boom, waaronder hij stond, een kleinen tak en wond deze om zijn helm en zwijgend, volgden zij allen zijn voorbeeld.

Adalgoth, die dicht bij hem stond, fluisterde hem toe:

„O, koning Teja, het zijn cypressentakken. Gewijde offers worden zoo bekranst."

„Ja, mijn Adalgoth. Je spreekt daar een voorspelling uit," en het zwaard in een kring boven zijn hoofd zwaaiend, zei hij:

„Den dood gewijd!"

ZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Toen Narses bijgekomen was en alles had vernomen, wat er besloten en geschied was, gaf hij terstond bevel Liberius gevangen te nemen en ter verantwoording naar Byzantium te zenden.

„Ik wil niet zeggen," sprak hij tot zijn vertrouwden Basiliskos, „dat hij een verkeerde beslissing heeft genomen. Ik zelf zou niet anders gedaan hebben, maar om andere redenen. Hij heeft voor alles zijn vriend en ook deze tienduizend willen redden. Dit was een fout. Men moest hen opofferen, wanneer men Liberius was. Want Liberius kon den toestand van den oorlog niet overzien. Hij wist niet, zooals ik, dat na dezen slag het Gothische rijk verloren was. Of dit hier bij Taginae of later bij Neapolis vernietigd wordt, blijft gelijk en daarom moest men deze tienduizend redden."

„Bij Neapolis? Waarom niet bij Rome? Denkt gij niet aan de geweldige muren van den prefect? Waarom zullen de Gothen Rome niet innemen, om maanden lang tegenstand te bieden?"

„Waarom? Omdat er in Rome bijzondere dingen zijn voorgevallen. — Daar weten de Gothen even weinig van als Liberius en dat mag ook Cethegus niet weten. Daarom zwijg. Waar is de stadsprefect van Rome?"

„Hij is vooruit gesneld om als eerste de vervolging te leiden."

„Gij hebt toch gezorgd . . .?"

„Twijfel niet. Hij wilde met zijn Isauriërs alleen opbreken. Ik, — dat wil zeggen, Liberius op mijn raad, heeft hem Alboin en de Longobarden medegegeven en ge weet . . ."

„Ja," glimlachte Narses, „mijn wolfjes verliezen hem niet uit het oog."

„Maar hoe lang zal hij dan nog?"

„Zoo lang ik hem nog noodig heb, geen uur langer. De jonge koninklijke wonderdoener ligt dus nu op zijn schild.

Nu kan Justinianus zich met recht Gothicus noemen en weer rustig slapen, maar hij slaat waarschijnlijk niet meer rustig, de teleurgestelde weduwnaar van Theodora."

De beide aanvoerders Teja en Narses hadden dus hetzelfde oordeel over het Gothenrijk. Het was verloren. Bij Caprae en Taginae was de bloem van het voetvolk gevallen. Vijfentwintigduizend man had Totila hier opgesteld en geen enkele van hen was gered. Ook de beide vleugels hadden verliezen geleden. Het waren dus nauwelijks twintigduizend man, waarmede koning Teja snel langs den Flaminischen straatweg naar het zuiden wegtrok.

Hij werd door dezen haast aangezet door de vreeselijke vervolging, waarmede Narses na afloop van den wapenstilstand zijn verschrikkelijk systeem van den wandelenden muur weer opgevat had. Terwijl de Longobarden met Cethegus rusteloos de Gothen nazetten, langzaam door Narses werden gevolgd, breidde deze naar links en rechts twee vreeselijke vleugels uit, die al wat maar Gothisch was, vernietigde. Dit werd nog gemakkelijker doordat de Italianen over het algemeen, afvielen. De vriendelijke koning, die ze eens zoo gemakkelijk gewonnen had, was vervangen door den somberen en gevreesden held. Het was niet zoozeer overhellen tot Byzantium, wat de wankelmoedigen partij deed kiezen, maar de vrees voor Narses en den gestrengen keizer, die iederen Italiaan, met den dood bedreigden, zoo hij het met de Barbaren hield. Alle Italianen, die zich nog in het leger van koning Teja bevonden, verlieten hem en snelden naar Narses. En daarbij kwam nog een andere noodzakelijkheid, die het getal van de weerbare mannen in het leger van koning Teja vreeselijk verminderde. Cethegus met de Isaurische en Byzantijnsche troepen. Saraceensche en Illyrische ruiters en Alboin met zijn lansruiters, zaten de vluchtenden onophoudelijk op de hielen. Hun bewegingen werden door vrouwen, kinderen en grijsaards toch reeds vertraagd en deze zouden geheel onmogelijk geworden zijn, indien zij niet bijna elken nacht kleine heldenscharen hadden opgeofferd, die op een daarvoor gunstig gelegen punt halt maakten en door een taaien, dapperen en hopeloozen tegenstand de vervolgers zoo lang konden ophouden, totdat het hoofdleger weer een grooten voorsprong had. Dit wreede maar eenige mogelijke middel moest nu eens met opoffering van vijfhonderd manschappen, dan weer, wanneer de verdedigingsplaats een breed front had, met

nog grootere offers worden toegepast. Koning Teja had het gezegd, toen hij opbrak van de Spes bonorum en zwijgend hadden de mannen dit vreeselijke middel goedgekeurd. Met zooveel aandrang hielden de ten dood opgeschrevenen elken avond bij Teja om het waarnemen van dezen eerepost aan, dat hij met vochtige oogen het lot liet beslissen, daar hij den een niet wilde krenken, door een ander voor te trekken. De Gothen hadden toch duidelijk den zekeren ondergang van volk en rijk voor oogen, terwijl zeer velen wisten, dat hun vrouwen en kinderen, reeds in handen van Narses gevallen waren en boden zich aan voor den strijd om den dood te ondergaan. Deze terugtocht werd een eereweg van Gothische heldhaftigheid. Iedere halteplaats was de grens van een eerwaardige opoffering. Zoo vielen als aanvoerders van deze achterhoede van den ondergang, de oude Haduswinth bij Nuceria Camellaria, de jonge groote boogschutter Gunthamund bij ad Fontes en de snelle ruiter Gudila bij ad Martes.

Maar deze opofferingen en het beleidvol veldheerstalent van den koning zouden op het lot van het volk niet zonder gunstigen invloed blijven.

Bij Fossatum en Tuder en Narnia kwam in een nachtelijk gevecht de achterhoede onder den dapperen graaf Markja met de Byzantijnsche troepen in botsing. Dit gevecht duurde tot zonsopgang. Toen eindelijk het teruggekeerde licht de snel opgeworpen aarden wallen van de Gothen verlichtten, was het hier stil als in het graf. De vervolgers kwamen uiterst voorzichtig nader. Eindelijk sprong Cethegus van het paard en snelde naar de schansen toe. Achter hem volgde Syphax. Cethegus wenkte.

„Kom naderbij. Geen gevaar meer. Je behoeft alleen maar over den vijand heen te loopen, want hier liggen zij dood. Alle duizend evenals graaf Markja. Ik ken hem."

Nadat de schansen weggeruimd waren, zetten de ruiters het weggetrokken leger, dat een grooten voorsprong had gekregen, na. Cethegus voerde hen aan en zij vernamen weldra bij de boeren, dat het Gothische leger niet langs den Flaminischen straatweg was gekomen. Ten koste van een edele en grootmoedige opoffering gelukte het Teja een tijd voor de vervolgers verborgen te blijven, zoodat deze niet wisten in welke richting zij moesten trekken. Cethegus had Johannes den raad gegeven om met een deel van zijn manschappen rechts van den Flaminischen weg naar het zuid-

oosten te gaan en Alboin met eenigen zijner ruiters naar het noordoosten, teneinde het spoor der Gothen weer te ontdekken. Hij voelde zichzelf onweerstaanbaar naar Rome aangetrokken. Hij hoopte de stad voor Narses te bereiken, te winnen en dan vanaf het Capitool evenals op Belisarius, de overhand op hem te krijgen.

Na de ontdekking, dat koning Teja zich aan de vervolgers had onttrokken, riep Cethegus zijn vertrouwde tribunen bij zich en vertelde hun, dat hij besloten had desnoods met geweld zich aan het voortdurende toezicht van Alboin en Johannes te onttrekken, die hij door het wegzenden van hun mannen, zooals hij hun had aangeraden, verzwakt had, om nu met zijn Isauriërs alleen naar Rome te snellen. Langs de via Flaminia, waar hij nu niet meer gehinderd werd door de Gothen.

Terwijl hij zoo sprak, bracht Syphax een Romeinschen burger in de tent, die met moeite uit de handen van de Longobarden was gevlucht. Hij had, naar den prefect gevraagd en men had tot hem gezegd:

„Wij zullen je behandelen, zooals wij dat gewoon zijn."

„Ik ken u, Fullus Faber," sprak de prefect. „Gij waart altijd Rome en mij zeer trouw. Wat brengt gij voor nieuws?"

„O, prefect," klaagde de man, „dat gij nog in leven zijt. Wij allen geloofden, dat gij dood waart, daar gij onze acht boodschappers geen antwoord hebt gegeven."

„Ik heb hen nooit ontvangen."

„Dus gij weet ook niet, wat er in Rome is gebeurd? Paus Silverius is in verbanning op Sicilië gestorven. De nieuwe paus is Pelagius, uw vijand," —

„Ik weet niets. Spreek op."

„Dan zult gij ons ook wel geen raad meer kunnen geven. Rome heeft . . ."

Toen trad Syphax binnen, maar voordat hij nog iets kon zeggen, verscheen in de tent van den prefect, Narses.

„Gij hebt u wel lang laten ophouden door duizend Gothische speren," zei de veldheer vertoornd. „Zoo gauw ik bij kennis was gekomen, was mijn eerste gedachte wraak te nemen. Koning Teja kan meer dan schilden dragen. Hij kan sluiers weven voor de scherpe oogen van den prefect. Maar ik zie door vele sluiers heen, ook door deze. Johannes, roep je manschappen terug! Hij kan niet naar het zuiden noch naar het noorden zijn uitgeweken. Want hij weet nu reeds

lang, wat de prefect van Rome het meest ter harte gaat. Rome is aan de Gothen ontrukt."

De oogen van Cethegus schitterden.

„Ik heb er eenige verstandige mannen binnen weten te smokkelen. Het is gelukt om de inwoners 's nachts tot een opstand aan te zetten. Alle Gothen in de stad werden neergeslagen; alleen vijfhonderd man ontkwamen in het praalgraf van Hadrianus en houden dit bezet."

„Wij hebben acht boden naar u toegezonden, prefect," zei Faber, nadat hij weer wat moed had gekregen.

„Weg met dien man," wenkte Narses.

„Ja, de burgers van Rome herinneren zich met liefde weer den prefect, aan wien zij zooveel te danken hebben: twee belegeringen, honger, pest en brand van het Capitool. Maar deze naar u gezonden boden vergisten zich telkens en kwamen altijd weer bij mijn wolfjes terecht en deze hebben hen waarschijnlijk wel afgemaakt. Bij mij is echter het gezantschap gekomen, dat de heilige Pelagius had gezonden en ik heb met hem een verdrag gesloten, dat de stadsprefect van Rome wel zal goed vinden."

„Ik zal er wel niets aan kunnen veranderen."

„De goede burgers van Rome hebben nergens zooveel tegenzin in als in een derde belegering. Zij hebben verzocht, dat wij niets zouden ondernemen, wat weer zou kunnen leiden tot een nieuwen strijd om hun stad. De Gothen in het praalgraf van Hadrianus zullen, zooals zij schrijven, door den honger omkomen en hun muren zullen zijzelf dekken, want zij hebben gezworen, dat zij na de vernietiging van de Gothen in het praalgraf de stad nooit iemand anders zullen overgeven dan aan haar natuurlijken beschermer en opperhoofd, aan den stadsprefect van Rome. Ben je nu tevreden, Cethegus? Lees het verdrag. Geef het hem, Basiliskos."

Cethegus las het, door vreugde ontroerd. De Romeinen hadden hem toch niet vergeten. Nu het tot een bepaalde beslissing moest komen, riepen zij niet de gehate Byzantijnen, maar hem, hun beschermer, terug op het Capitool. Reeds zag hij zich weer op het toppunt van zijn macht.

„Ik ben tevreden," zei hij, terwijl hij de rol overreikte.

EENENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Zeer juist had de groote veldheer, Narses, de richting, die koning Teja had ingeslagen na den Flaminischen straatweg verlaten te hebben, vermoed.

Koning Teja was met zijn beste troepen zoo snel mogelijk naar Cumae gesneld, waar hij zich vereenigde met de zeer gedunde troepen van hertog Guntharis en graaf Grippa. Toen hij vernam, dat de Byzantijnen naar Cumae optrokken, greep hij met hen de de bezetting van zijn eigen gravenstad Tarentum de overmacht der Byzantijnen aan, die hij een geduchten nederlaag toebracht. Dit was de laatste glorie der Gothen. Verschrikt vluchtten de Byzantijnen naar Terracina en als overwinnaar trok Teja de stad Cumae binnen.

„Hier heb ik nog een belangrijk geheim te ontsluieren," zei hij tot Adalgoth.

Hij noodigde hem zoowel als de andere aanvoerders van het leger tot een maaltijd uit, die noch een feestelijk noch een blij karakter zou dragen. Toen dit treurige maal ten einde was, gaf hij den ouden Hildebrand een wenk. Deze knikte, nam een flauw brandende pekfakkel uit een ijzeren ring van de middelste zuil en sprak:

„Volgt mij, kinderen van dezen tijd. Neemt uw schilden mede."

Het was ongeveer drie uur middernacht. De sterren stonden aan den hemel. Zwijgend schreden uit de hal de koning en de oude wapenmeester, gevolgd door Guntharis, Adalgoth, Aligern, Grippa, Ragnaris en Wisand, de bandalarius; Wachis, de schilddrager van den koning sloot den stoet met een tweede fakkel. Tegenover den slottuin verhief zich een reusachtige toren, de toren van Theoderik genaamd, daar deze groote koning hem opnieuw versterkt had. Naar dit torengebouw schreed de oude Hildebrand met de brandende fakkel. Maar inplaats van uit de beneden verdieping, die uit een leege torenkamer bestond, de hooge trap op te gaan, maakte de

oude halt en knielde neer. Voorzichtig mat hij met zijn geweldige hand over den vloer, vanaf de zorgvuldig gesloten deur tot het midden van het vertrek, ongeveer vijftien handpalmen af. Toen hij dit afgemeten had, stootte hij met zijn steenen bijl op een plaat, die hol klonk en stootte met de spits van de bijl in een smalle, nauwelijks zichtbare spleet en vroeg allen mannen links achter hem te gaan staan. Toen dit gebeurd was, schoof hij de steenen plaat naar rechts omhoog en even hoog als het gebouw zich naar boven verhief, scheen het zich ook onder den grond uit te strekken. Er was slechts ruimte voor één man. Men zag een smalle in de rotsen uitgehouwen trap van meer dan twee honderd treden. Zwijgend gingen de mannen naar beneden. Toen zij beneden aangekomen waren, vonden zij een ruimte, die in twee halve cirkels was verdeeld. De plaats, waar zij gekomen waren, was leeg. En nu mat Teja van de aarde af tien handbreedten naar de deur. Hij drukte op een steen, een smalle deur ging van binnen open. Hildebrand trad met zijn fakkel naar voren, terwijl de koning er nog twee aanstak. Toen traden de mannen, de oogen verblind door den glans, achteruit en bedekten de oogen. Toen zij weer opkeken, zagen zij dadelijk het geheim. Het was de rijke Amelungenschat van Diederik van Bern.

Daar lagen, gedeeltelijk op hoopen, gedeeltelijk zonder orde door elkander: wapens, vaatwerk, sieraden van allerlei aard, bronzen stormhelmen uit den ouden Etruskischen tijd, die door den handel der Gothen aan de Oostzee bij den Proeth en de Dnjester in hun handen kwamen en nu door dit zwervende volk weer waren teruggebracht naar het zuiden, misschien zelfs dicht bij de steden, waar zij gesmeed waren; daar naast het vel van den zeehond en den muil van den ijsbeer over een vlak houten hoofdscherm; Keltische spitse helmen, Romeinsche en Byzantijnsche helmkammen, halsringen van brons en van ijzer, van zilver en van goud, schilden, hoog als een man tot aan de kleine ronde met edelsteenen en parelen overdekte ruiterschilden der Parthen; speren, lansen, werpspiezen van allerlei soort, vanaf den nauwelijks bewerkten stoottand van den eenhoorn tot den met goud ingelegden ebbenhouten staf van den Asdingischen Wandalenkoning uit Carthago en de massief gouden werppijl van dezen vorst met de purperen veeren van den flamingo aan de schacht, allerlei soorten kleeren, vanaf de wambuizen van Friesche wol tot aan de tunica's van Chineesche zijde,

daarbij een ongeloofelijke hoeveelheid vaatwerk, hooge kruiken, platte schalen, ronde bekers, buikige urnen van barnsteen, goud, zilver en schildpad; armbanden, schoudergespen, snoeren van bergkristallen en parelen en allerlei gerei voor spijs, drank, kleederen, sieraden, spel en strijd.

„Ja," sprak koning Teja. „deze geheime plaats was ons bloedsbroeders alleen bekend. De wapenmeester had haar in deze rots laten uithouwen, toen hij voor veertig jaren graaf van Cumae was. Het was de schatkelder van de Gothen. Daarom vond Belisarius zoo weinig, toen hij den schat in Ravenna tot buit maakte. De edelste en kostbaarste stukken van den buit, de verzameling van de Amelungen, die zij in oorlog en vrede verkregen hadden, ver voor Theoderik, onder Winithar, Ermanarik, Athal, Ostrogotho, Isarna, Amala, is hier verborgen. Alleen het gemunte goud hebben wij in Ravenna gehouden en dergelijke dingen, die rijker aan goud dan aan eer waren. Maanden lang zijn de vijanden dus over den schat geloopen, maar de trouwe diepte van den afgrond heeft gezwegen. Nu zullen we ze allen met ons dragen in onze breede schilden naar het laatste slachtveld, waarop een Oost-Gothisch volk zal sterven. Maar vrees niet, jonge Adalgoth, wanneer ik gevallen ben en alles verloren is, zullen deze heilige schatten nog niet door de vijanden naar Byzantium gesleept worden. Het slagveld, dat ik heb uitgekozen, is zeer wonderlijk. Het zal de laatste Gothen, hun schatten en hun roem verslinden en verbergen."

„Ja, ook hun hoogsten schat en hun roem," sprak de oude Hildebrand, „niet alleen goud en zilver en edelsteenen. Ziet hier, mijn Gothen," en hij hield het licht van de fakkel voor een voorhang, die een groote ruimte afsloot. Hij schoof den voorhang ter zijde. Toen vielen allen vol eerbied op de knieën. Want zij herkenden den grooten doode, die daar hoog opgericht op den gouden troon zat en met een speer in de rechter hand en omhuld met den purperen mantel. Het was de groote Theoderik. De kunst van de Egyptenaren om hun lijken wonderlijk lang te bewaren, was naar de Romeinen overgebracht en dit had het mogelijk gemaakt om het lichaam van den koning, vreeselijk gelijkend, in dezen toestand te houden. Door diepe ontroering vermochten de mannen niet te spreken.

„Reeds langen tijd," ging Hildebrand voort, „wantrouwden Teja en ik de ster der Gothen. En ik, die de eerewacht had

in Ravenna voor het marmeren ronde huis, waarin Amalaswintha haar dooden vader had bijgezet,hield niet van dat gebouw en nog minder van de priesters met hun wierookwalm, die daar zoo dikwijls voor de ziel van den geweldige wilden bidden. Maar ik dacht, wanneer ons spoor eens verdelgd was geworden, zullen de Italianen en de Griekjes niet den spot met de beenderen van dezen dierbaren held drijven en met Teja's hulp, in een donkeren nacht, heb ik dit edele lijk uit het marmeren huis weggevoerd en hier gebracht als een stuk van den koningsschat in een gesloten kist. Hier was het zeker geborgen en wanneer na eeuwen het toeval hem zou doen vinden, wie zou hem dan nog kennen, den koning met het adelaarsoog? En zoo is de steenen sarcophaag in Ravenna leeg en de monniken bidden en zingen daar tevergeefs. Hier bij al zijn schatten en eer, in zijn heldenheerlijkheid opgericht, tronend moest hij rusten. Dat zal zijn ziel, die vanuit het Walhalla neerziet, aangenamer zijn als uitgestrekt te liggen onder een zwaren steen en onder wierookwolken."

„Nu echter," besloot Teja, „is ook voor hem, evenals voor den schat der Amelungen, de eer gekomen nog eenmaal uit de diepte op te stijgen. Wanneer de schat boven is, zullen wij ook het dierbare lijk naar boven brengen. En morgen vroeg breken wij op uit deze stad en trekken met koningsschat en koningslijk naar het slagveld der Gothen, waarheen ik ook reeds vrouwen en kinderen ontboden heb. Het slagveld, waar gij en ons volk glorierijk zal ondergaan. Het slagveld, dat, nadat de laatste speer is gebroken, allen die tot den dood besloten hebben, reddend op zal nemen in zijn gloeienden schoot. Het slagveld, dat Teja voor zich en voor u heeft uitgekozen."

„Ik vermoed," viel Adalgoth in, „dat dit slagveld heet . . ."

„Mons Vesuvius," sprak Teja, „aan het werk!"

DRIEENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Zoo snel als zijn verdedigingssysteem dit slechts toeliet, was Narses na zijn krijgsraad te Fossatum met zijn geheele macht in een breede frontlinie naar het zuiden getrokken, om de rest van het Gothische leger en het volk in zijn macht te krijgen of in zee te werpen. Narses had Anagnia als plaats aangegeven, waar zijn beide vleugels zich moesten vereenigen met het middenleger. Gaarne voldeed Cethegus aan de uitnoodiging van Narses hem in het hoofdleger te plaatsen. Bij de beide vleugels waren geen groote gebeurtenissen te verwachten. En de weg van Narses voerde immers over Rome. Voor het geval, dat Narses, ondanks zijn belofte een poging zou willen doen om in het voorbijgaan Rome te bezetten, was ook Cethegus ter plaatse. Maar bijna tot verwondering van den prefect hield Narses woord en trok met zijn leger langs Rome heen en hij verzocht Cethegus getuige te willen zijn bij het onderhoud, dat hij zou hebben met den paus Pelagius en de overige personen, die in Rome het bestuur vormden. Dit onderhoud had plaats op de wallen tusschen de Flaminische en Salarische poort, bij de Porta Belisaria. Nog een keer verzekerden de paus en de Romeinen met plechtige eeden, dat zij na vernietiging der Gothen in de Moles Hadriani alleen hun poorten voor den prefect van Rome zouden opensluiten en iedere poging om met geweld in de stad te dringen met geweld zouden afslaan. Want zij wilden zich in elk geval niet meer blootstellen aan den strijd, die nogmaals om Rome zou kunnen ontbranden. Het aanbod van Narses om nu reeds een paar duizend man te geven om sneller de Moles Hadriani in handen te krijgen, weze zij hoffelijk af, tot groote vreugde van den prefect.

„Twee dingen hebben zij toch geleerd in deze jaren," zei hij bij het weggaan tot Lucius Licinus, „namelijk: zich de Byzantijnen ver van het lijf te houden en Cethegus te verzelvigen met het heil van Rome. Dit is reeds zeer veel."

Narses trok naar Anagnia. Twee dagen na zijn aankomst kwamen de beide vleugels, zooals hij voorgeschreven had, aan. Na eenige dagen gebruikt te hebben om zijn geweldige massa's wat rust te geven en te ordenen en opnieuw in te deelen, trok hij weer op naar Terracina, waar het overblijfsel van de troepen van Armatus en Dorotheos zich bij hem aansloten. Zoo vereenigd trok hij nu tegen de Gothen op, die ten zuiden van Neapolis op den Vesuvius, en den daar tegenover liggenden Mons Lactarius, den Melkberg, aan de beide oevers van de kleine rivier Draco een uitstekende stelling hadden ingenomen. Na den afmarsch was Teja Neapolis voorbij getrokken (ook hier hadden de burgers de Gothische bezetting van drie honderd man overmeesterd en verklaard, dat zij het voorbeeld van Rome zouden volgen en hun vesting voorloopig voor beide partijen gesloten zouden houden) en had eindelijk het uitgekozen slagveld bereikt om daar de van nature reeds zoo sterke stelling nog sterker te maken. Van overal had hij levensmiddelen laten aanrukken uit het zeer rijke landschap bij den berg, om zijn volk zoo lang te voeden tot de laatste dag der Gothen zou zijn aangebroken.

Zelfs Narses bewonderde de voorzichtigheid, waarmede zijn Barbaarsche tegenstander zijn verdedigingsstelling had gekozen.

„Hij wil vallen als een beer in zijn hol," zei hij, toen hij vanaf Nuceria vanuit het noorden in zijn draagkoets de geheele Gothische vesting aanschouwde, „en velen van je lieve wolfjes glimlachte hij tot Alboin, „zullen door den slag van den klauw omver tuimelen als zij door dien smallen toegang het hol willen binnendringen."

„Dan moeten er maar zooveel tegelijk inrennen, dat hij dadelijk de beide klauwen zoo vol krijgt, dat hij ze niet voor een tweede maal kan uitsteken."

„Wees maar kalm. Ik weet op dezen Vesuvius een pas, die niet te nemen is. — Vroeger, toen ik nog dit ellendige lichaam gewoon was te verzorgen, heb ik wekenlang op den Mons Lactarius een luchtkuur gebruikt en daarbij heb ik den pas zeer goed leeren kennen. — Wanneer men daar in is, kan men alleen door den honger er uitgedreven worden,"

„Dat is vervelend."

„Maar het gaat niet anders. Ik heb geen lust om nogmaals duizenden keizerlijke troepen op te offeren om deze laatste vonkjes uit te trappen."

En zoo geschiedde het. Zestig dagen stonden, na de aankomst van Narses, de beide legers tegenover elkaar. Zeer langzaam en met bloedige verliezen was Narses erin geslaagd zijn alles verstikkend net nauwer en nauwer aan te halen. Hij had in een halven cirkel alle punten in het westen, noorden en oosten van de Gothische stelling bezet. Slechts het zuiden, de zee, waar hijzelf aan het strand zijn tenten had opgeslagen, kon hij openlaten, daar de vijand geen schepen had om te vluchten of nieuwe voorraden aan te schaffen. De Thyreensche vloot van Narses was druk in de weer om de gevangen Gothen naar Byzantium te brengen. De Jonische werd weldra verwacht. Eenige van hun schepen waren reeds vroeger weggegaan om de bocht van Bajae tot Surrentum af te kruisen. Gothische zeilschepen bestonden er niet meer, nadat de laatste door de aanvoerders aan den vijand was overgegeven.

Zoo bezette Narses met taai geduld, trots zijn overmacht, langzamerhand Piscinula, Cimeterium, Nola, Summa, Melanae, Nuceria, Stabiae, Cumae, Bajae, Misenum, Puteoli en Nesis. Weldra was ook Neapolis voor de macht van Narses geschrokken en opende vrijwillig haar poorten. Van alle zijden rukten de Byzantijnen op de rondom ingeslotenen aan. Na heftige gevechten gelukte het hun de Gothen van den Mons Lacterius af op de rechter zijde van de rivier Draco te dringen, waar het overige gedeelte van het volk achter den door Narses genoemden bergpas op een bergvlakte nabij een der talrijke kleine kraters, die zich op de middelste hoogte bevonden, gelegen was; slechts bij zuidoosten wind konden zij daar hinder hebben van den rook en uitwasemingen van den berg. Hier in talrijke kloven, holen en inzinkingen van den berg, legerde in de warme Augustusmaand onder den vrijen hemel of in luchtige tenten, degenen, die geen wapens konden dragen en die men op wagens had meegevoerd.

Den eenigen toegang tot deze legerplaats vormde een nauwe bergpas, die aan het uiteinde zoo smal was, dat een man met een schild hem gemakkelijk kon afsluiten. Dezen toegang bewaakten, achter elkaar, ieder uur, dag en nacht, de koning zelf, hertog Guntharis, hertog Adalgoth, graaf Grippa, graaf Aligern, graaf Ragnaris en Wachis. Achter hen bevonden zich honderd Gothische soldaten, die ook afwisselend de wacht hielden. En zoo was deze verschrikkelijke oorlog, deze strijd om Rome en Italië, overeenkomstig het

systeem van Narses uitgeloopen, met een dramatische consequentie, op den strijd om den bergpas van een mansbreedte, die zich aan het zuidelijke punt van het zoo vurig beminde en taai verdedigde schiereiland bevond.

Aan het strand voor den heuvel, die toegang gaf tot dezen pas, had Narses met de Longobarden zijn tenten opgeslagen. Aan zijn rechter zijde was Johannes en aan zijn linker zijde Cethegus gelegen. De prefect merkte aan zijn tribunen op, dat Narses door deze plaats aan hem te laten — Cethegus had haar zelf uitgekozen — óf een bewijs van groote onvoorzichtigheid, óf van volkomen argeloosheid had gegeven, „want," zei hij, „daarmede laat hij mij den weg naar Rome vrij. Houdt je gereed, zoodra berichten uit de stad komen, met de Isauriërs 's nachts heimelijk naar Rome te snellen."

„En gij?" vroeg Licinius bezorgd.

„Ik blijf hier bij den gevreesde. Wanneer hij mij zou hebben willen vermoorden, zou hij het reeds lang gedaan hebben. Hij wil het klaarblijkelijk niet. Hij wil niet zonder rechtsgronden optreden. Wanneer ik gehoor geef aan het verzoek van de Romeinen, dan breek ik onze overeenkomst niet, maar blijf haar trouw."

Enkele dagen later, nadat Cethegus met zijn huurlingen de door hem uitgekozen stelling had ingenomen ter linker zijde van Narses, kwam in het leger der Byzantijnen het bericht, dat de Gothen in het praalgraf van Hadrianus overwonnen waren. Zoo behoorde geheel Rome weer aan de Romeinen.

„Geen Goth en geen Byzantijn," dacht Cethegus met vreugde, „gaf nog bevelen in zijn Rome."

Wanneer het gelukte de Isauriërs onder geleide van de tribunen in de stad te brengen, dan stond de prefect nog veel gunstiger tegenover Narses dan vroeger tegenover Belisarius, met wien hij het bezit van de stad had moeten deelen. Een der boden, die het bericht uit Rome overbracht, gaf tegelijk een brief aan den prefect van de broeders Macer, waarin te lezen stond: „De bruid is van de lange ziekte genezen, zoodra de bruidegom weerkomt, staat de bruiloft niets meer in den weg. Kom dus voor de volgende Iden. Aulus."

Dit waren de woorden, die men had afgesproken. Cethegus deelde ze aan zijn Romeinsche ridders mede.

„Welaan," zei Licinius vastbesloten, „dan zal ik de plaats

met een gedenksteen kunnen sieren, waar mijn broeder voor Rome en den prefect Cethegus viel."

„Ja, het recht van de Romeinen op Rome," riep Salvius Julianus uit, „kan niet verjaren."

„Zorg nu, prefect," vermaande Piso, „dat voor den grootsten kreupele in onzen tijd onze opmarsch verborgen blijft, zoodat hij ons niet kan inhalen, wanneer wij in het geheim en tegen zijn wil moeten opbreken."

„Neen," sprak Cethegus, „dat zullen wij niet doen. Ik heb er mij van overtuigd, dat verder dan onze linker vleugel, de voorzichtigste van alle helden, nog voorposten heeft uitgezet. Het zijn de Longobardische wolfjes, die hij overal heeft verdeeld. Wat wij voor onze voorposten hielden, is omringd door zijn voorposten. Noch met geweld noch met list kunt gij zonder zijn wil dezen aftocht bewerken. Ik zend jullie beiden zelf dadelijk met een verzoek naar Narses. Ga naar hem toe en zeg hem, dat de Romeinen den stadsprefect nu reeds voor de vernietiging van de Gothen van Teja binnen hun muren willen laten. Ik laat hem vragen of hij het goed vindt, dat ik met mijn Isauriërs dadelijk naar Rome aftrek, of dat hij daarin een schending ziet van onze overeenkomst. Tegen zijn wil zullen de Isauriërs en ik niet opbreken."

De beide tribunen gingen heen. Toen zij buiten waren, kwam Syphax op zijn heer toesnellen en sprak angstig:

„Vertrouw dezen zieke met zijn rustige doordringende oogen niet. Ik heb vannacht weer het slangenorakel gevraagd. De afgestroopte huid van mijn god heb ik in twee helften gedeeld en op de kolen neergelegd. Het stuk „Narses" overleefde het stuk „Cethegus" langen tijd. Zal ik nog niet eenmaal probeeren? — Gij weet een huidwonde met dezen dolk en hij is verloren. — Wat is er aan mij, Syphax, gelegen? Met list gaat het niet. De vorst van de Langbaarden slaapt in zijn tent. Het veldbed staat dwars voor den ingang en zeven van zijn wolfjes liggen op den drempel. De Herulers staan op wacht voor de deur. Ik heb volgens den door u aan mij gegeven wenk sinds Helvillum dit nachtleger bespied en ik beweer, dat een mug nauwelijks de tent kan binnen vliegen. Maar in het openbaar, overdag, kan ik in zijn draagkoets springen. Een huidwond en hij is in een kwartier een kind des doods."

„En voor dien tijd niet alleen Syphax, zoon van Hiempsal, maar ook Cethegus. Neen, ik heb gehoord, waar de veldheer

zijn geheime gesprekken met Basiliskos en Alboin houdt; niet in de tent, het leger heeft duizend ooren, maar in het bad. De geneesheeren hebben hem een morgenbad in de modder, in de Golf van Bajae, aangeraden. Zij hebben een badhuis in zee gebouwd, dat alleen met schepen te bereiken is. Voor Basiliskos en Alboin hem daarheen brengen, zijn zij zoo handig als — als Basiliskos en Alboin. Komen zij daar echter vandaan, dan zijn zij altijd weer vervuld met Narses' wijsheid en weten wat voor brieven uit Byzantium gekomen zijn en nog vele andere dingen ook. Syphax, hoe lang kun je duiken?"

„Lang genoeg, heel lang," antwoordde de Moor niet zonder trots.

„Uitstekend. Mijn panter te land en mijn duikeend in het water."

„En ook in het vuur zou ik voor u willen springen en een schorpioen zijn."

„Goed. Maar je moet nu deze badgesprekken van den zieke afluisteren."

„Dat is uitstekend en komt goed overeen met een ander spel, dat ik speel. Sedert eenige dagen knikt een visscher mij aldoor toe en wenkt mij 's morgens en 's avonds, wanneer hij zijn netten werpt, terwijl hij nooit iets vangt. Ik geloof, dat hij op mij wacht en niet op visch. De langbaardige wolfjes zitten hem echter op de hielen, zoodat ik nog geen woord met hem heb kunnen wisselen. Misschien kom ik, als ik uit het water duik, ook te weten, wat de visscher mij wil toevertrouwen."

VIERENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Verheugd en verwonderd kwamen de beide tribunen, Licinius en Julianus terug van Narses in de tent van den prefect.

„Weer hebt gij overwonnen, Cethegus," riep Licinius uit.

„Ge hebt gelijk gehad, prefect van Rome," riep Salvius Julianus uit. „Ik begrijp het niet, maar Narses laat werkelijk Rome aan u over."

„O," juichte Piso, die eveneens was binnengekomen, „dat is, Cethegus, uw oud Caesarisch geluk. Opnieuw stijgt uw ster, die sedert het optreden van dezen onaangenamen zieken Byzantijn scheen te gaan tanen. Het is mij alsof soms ook zijn geest epileptische aanvallen heeft, want niemand met gezond verstand zou u ooit naar Rome laten gaan."

„Maar vertel mij nu eens wat nauwkeuriger, wat Narses geantwoord heeft," zei Cethegus.

„Hij luisterde eerst ongeloovig naar ons," sprak Licinius. „Vrijwillig," zei hij met eenig wantrouwen, „zouden deze voorzichtige Romeinen weer verzocht hebben om Isaurische bezetting en om den prefect, aan wien zij zooveel honger en onvrijwillige dapperheid te danken hebben?"

„Ja," antwoordden wij, „gij onderschat misschien het nationaliteitsgevoel van de Romeinen en het is uw zaak, of gij u vergist hebt. Wanneer de Romeinen ons niet vrijwillig binnenlaten, dan zijn zevenduizend man toch zeker te zwak om de stad te bestormen. Dat scheen hem ook toe. Hij verlangde alleen van ons de belofte, dat wij, wanneer wij niet vrijwillig werden binnengelaten, geen geweld zouden gebruiken, maar dadelijk zouden terugkomen."

„Dit beloofden wij in uw naam," voegde Julius er aan toe.

„Dat was goed," zei Cethegus glimlachend.

„Goed," zei Narses, „wat mij betreft, staat niets in den weg, wanneer de Romeinen u opnemen, „en zoo volkomen naïef is hij," ging Licinius verder, „dat hij ook uw persoon niet

als gijzelaar wilde behouden, want hij zei: „Wanneer wil de prefect vertrekken?" en veronderstelde dus, dat gijzelf de Isauriërs naar Rome aan zult voeren. Want ook daartegen had hij niets. Hij was schijnbaar verwonderd, dat gij er de voorkeur aan geeft, hier den ondergang van de Gothen mee te maken."

„Nu, en waar is nu deze verschrikkelijke Narses, die geweldige staatsman? Ook mijn vriend Prokopius heeft hem te veel overschat, toen hij hem eens den grootsten man van zijn tijd noemde."

„De grootste man van dezen tijd heet anders," riep Licinius uit.

„Prokopius moest natuurlijk den vijand van Belisarius boven alle stervelingen den eerepalm toekennen. Maar deze domme fout van dezen grooten man, om mij vrijwillig naar Rome te laten gaan, zou ik bijna benutten," ging Cethegus in gedachten verder. „De goden zouden vertoornd kunnen worden, wanneer wij van zulke wonderlijke dingen der verblinding, die zij voor ons volbrengen, geen gebruik maken. Ik verander van besluit. Het Capitool trekt mij aan. Ik ga met u naar Rome. Syphax, wij breken op, dadelijk. Zadel mijn paard."

Maar Syphax gaf zijn meester een waarschuwenden blik.

„Laat mij alleen," zei Cethegus, „tribunen. Ik zal u straks weer terugroepen."

„Heer," riep Syphax uit, toen hij alleen was. „Ga vandaag nog niet weg. Zend hen vooruit. Morgen vroeg visch ik weer geheimen uit de zee op. Ik sprak vandaag reeds, terwijl ik onder zijn boot doordook, den visscher. Hij is geen visscher. Hij is een slaaf van Prokopius."

„Wat zeg je?" riep Cethegus snel en zachtjes.

„Wij konden slechts eenige woorden fluisterend spreken. De Longobarden stonden aan den oever en keken naar mij. Prokopius heeft reeds zeven brieven in het geheim en in het openbaar gezonden, die u niet bereikt hebben. Daarom zond hij dezen handigen bode. Vannacht gaat hij visschen bij fakkellicht. Dan zal hij mij den brief van Prokopius geven. Vandaag had hij hem niet bij zich en morgen vroeg neemt Narses weer een bad in de modder. Ik heb nu een schuilplaats in het riet gevonden heel dicht bij en ik kan het geluid maken van een otter, wanneer hij blazend aan de oppervlakte van het water komt. Ik zag de keizerlijke post met dikke pakken aankomen.

Basiliskos nam ze in ontvangst. Wacht af tot morgen vroeg. Narses zal morgen zeker met Alboin de nieuwe geheimen uit Byzantium bespreken of laat mij achter."

„Neen, dan zou men dadelijk weten, dat je een spion was. Je bent meer dan je tienvoudig gewicht in goud waard, Syphax."

„Ik blijf tot morgen," riep hij den tribunen, die weer binnenkwamen, toe.

„Ga met ons mede, veldheer," verzocht Licinius.

„Kom mede, weg uit de terneerdrukkende nabijheid van Narses," waarschuwde Julianus.

Maar Cethegus fronste het hooge voorhoofd.

„Staat in uw oogen deze dwaas nog altijd boven mij? Hij boezemt u nog te veel schrik in. Morgenavond volg ik u. Gij, Salvius Julianus bezet het praalgraf van Hadrianus, gij, Piso de rest van de stad aan den linker Tiberoever, vooral de Porta Latina, want door deze kom ik binnen. Voor Narses opent gij haar evenmin als vroeger voor Belisarius. Vaarwel, groet Rome van mij. Zeg haar, dat de laatste strijd, die om haar bezit tusschen Narses en Cethegus gevoerd werd, met een zegepraal voor Cethegus is geëindigd. Tot weerziens in Rome. Roma eterna!"

„Roma eterna!" herhaalden met geestdrift de beide tribunen en gingen naar buiten.

* * *

Het vertrek van den prefect naar Rome was nog eenige dagen uitgesteld. Narses, die hem uitgenoodigd had, hield hem niet vast. Deze uitte zelfs zijn verwondering, dat de beheerscher van het Capitool niet sterker door den Tiber werd aangetrokken.

„Hoewel," glimlachte hij, „ik het wel kan begrijpen. Gij hebt deze Barbaren zoo lang in uw Italië zien heerschen en zien overwinnen, dat ge wel ernaar zult verlangen hen nu ook in uw Italië te zien vallen. Maar ik kan toch niet zeggen, hoe lang dit nog zal duren. Een bestorming in deze kloof is onmogelijk, zoolang zij gedekt wordt door mannen als deze koning. Reeds meer dan duizend van mijn Longobarden, Alamannen, Bourgondiërs, Herulers, Franken en Gepieden zijn voor den pas gevallen. En deze Gothen kunnen alleen door vuur uit dit gat gedreven worden. Wanneer de aarde

maar eens ook voor mij aan het beven zou gaan, evenals zij dit deed voor Belisarius bij Ravenna."

„Nog altijd geen bericht over het proces van Belisarius?" vroeg Cethegus met een loerenden blik. „Er zijn onlangs brieven uit Byzantium gekomen, niet waar?"

„Ja, maar ik heb ze nog niet allemaal gelezen. — Of zoo niet met vuur dan met honger en wanneer zij dan voor den laatsten strijd uitbreken, dan zou menigeen liever de Ganges dan de Draco hooren ruischen. Gij niet, prefect? Ik weet het. Gij kunt den dood dapper onder de oogen zien."

„Ik wil hier de dingen nog wat afwachten. En het is slecht weer om te reizen. Het stormt en regent onophoudelijk. Den eersten of tweeden warmen Zondag breek ik op naar Rome."

Het was zoo. Het weer was in den nacht, toen de Isauriërs weggetrokken waren, plotseling omgeslagen. De visscher, die in het dorp van Stabiae onderdak had gevonden, kon zich niet op zee wagen. Minder voor den storm dan wel voor de Longobarden, die hem reeds langen tijd met wantrouwen aankeken en reeds een keer hadden gevangen genomen. Eerst toen zijn oude vader was gekomen en door getuigen had laten bevestigen, dat Agnellus werkelijk zijn zoon was, liet men hem aarzelend weer los, maar hij kon zich nu niet op zee wagen, om te gaan visschen. Want geen enkele visscher wierp zijn netten uit en slechts ver in het water, kon Syphax, die ook gevolgd werd, met hem samen komen.

De ingangen van de legerplaats, ook die van Cethegus, die half leeg was, — slechts drieduizend Traciërs en Perzen had Narses in de verlaten tenten van de Isauriërs gelegd, — werden dag en nacht bewaakt door de Longobarden. En ook zijn modderbaden moest Narses eenige dagen uitstellen.

Deze geheimen namelijk: den brief van Prokopius en het gesprek in het bad van Narses wilde Cethegus nog afwachten.

VIJFENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Het geluk van den prefect scheen ook het weer naar zijn wenschen snel te veranderen. Prachtig kwam de zon, na het laatste onderhoud met Narses, den volgenden morgen, over het blauwachtige water van de golf van Bajae op en honderden visschersbooten gingen naar buiten om van het gunstige weer gebruik te maken. Syphax was bij het krieken van den morgen verdwenen, nadat hij zijn plaats op den drempel van de tent van zijn heer aan de vier achtergebleven Isauriërs had overgelaten.

Toen Cethegus zijn bad in een nabijzijnde tent had genomen en nu naar de hoofdtent wilde terugkeeren, kwam Syphax met een mand visch aangeloopen. Binnen in de tent greep hij in zijn gordel van krokodillen huid, die waterdicht was, en haalde een bundel papyrusrollen te voorschijn, die hij snel aan zijn heer gaf.

„Je bloedt, Syphax, en niet zoo weinig ook."

„De Longobarden deden net, toen zij mij in het water zagen, alsof zij mij voor een dolfijn hielden en schoten met hun pijlen op mij."

„Ga je verbinden. Een solidi voor elken druppel van je bloed. De brief is goud en bloed waard, naar het schijnt. En laten de Isauriërs niemand binnen laten."

Toen hij in de tent alleen was, begon de prefect te lezen. Zijn trekken versomberden. Dieper en dieper werd de middelste rimpel op zijn geweldig voorhoofd. Meer en meer sloot hij zijn lippen.

„Aan Cornelius Cethegus Caesarius, den gewezen prefect en gewezen vriend, voor den laatsten keer, Prokopius van Caesaria.

Dit is de treurigste schrijverij, waarvoor ik ooit mijn vroegere en mijn tegenwoordige hand gebruikt heb en ik zou gaarne, mijn linker hand, evenals voor Belisarius vroeger mijn rechter hand, willen geven, om dezen brief niet te schrijven. Deze

brief moeten een einde maken aan onze vriendschap, die bijna dertig jaar heeft geduurd. In dezen heldenloozen tijd heb ik aan twee helden geloofd, aan den held van het zwaard, Belisarius en aan den held van den geest, Cethegus. Den laatste moet ik voortaan haten, bijna verachten. Er ontbreekt slechts nog aan, dat Belisarius werkelijk zoo'n verrader was, als gij hem uitschildert. Maar de onschuld van Belisarius is zoo helder aan het licht gekomen, evenals uw zwarte valschheid. Reeds lang voelde ik mij onaangenaam op uw kromme paden, waarop gij mij al een goed eind hebt medegesleept. Maar ik heb geloofd aan uw onbaatzuchtig en hoog doel: De bevrijding van Italië. Nu echter doorzie ik, dat gij slechts gedreven werd door een matelooze, grondelooze, schaamtelooze eerzucht. Een doel, een hartstocht, die gebruik maakt van zulke middelen, zijn voor altijd ontheiligd. Gij hebt den dappersten man met de trouwe kinderziel in het verderf willen storten door zijn eigen vrouw, die juist berouw voelde over haar daden, om hem zoo op te offeren aan uw schandelijke vriendin Theodora en aan uw eigen eerzucht. Dit is duivelachtig en daarom wend ik mij voor altijd van u af. Ik schrijf u echter dit nog, omdat ik de lange vriendschap, waaraan gij door uw lagen aanval op mijn sterrenbeeld Belisarius een einde hebt gemaakt, van mijn zijde niet wil eindigen dan met een bewijs van genegenheid. Ik wil u waarschuwen en redden, wanneer gij nog te waarschuwen en te redden zijt. Zeven van mijn brieven hebben u niet bereikt, anders zou u niet meer in het kamp van Narses zijn, zooals nu de oorlogsberichten nog meldden. Daarom vertrouw ik dezen achtsten brief aan mijn handigen Agnellus toe, een visscherszoon van Stabiae, waar gij nu uw legerplaats hebt opgeslagen. Ik heb hem de vrijheid teruggegeven en hem dezen brief als laatste opdracht medegegeven. Ofschoon ik u moest haten, houd ik nog van u, Cethegus. Men kan, men weet niet waarom, men kan zich niet van u losrukken en gaarne wil ik u redden.

Toen ik weldra na mijn vertrek in Byzantium kwam — reeds onderweg had mij als een donderslag de gevangenneming van Belisarius in een samenzwering tegen Justinianus bereikt — geloofde ik eerst, dat gij, evenals de keizer, misleid waart geworden. Vergeefs deed ik moeite om gehoor bij den imperator te verkrijgen. Hij was woedend tegen alle namen, die met Belisarius door vriendschap verbonden waren. Vergeefs probeerde ik met alle middelen tot Antonina door te

dringen; dank zij uw aanwijzigingen, werd zij uitstekend in het roode huis bewaakt. Vergeefs bewees ik aan Tribonianus de onmogelijkheid van Belisarius' verraad. Hij haalde de schouders op en sprak:

„Begrijpen kan ik het niet, maar de bewijzen zijn sterk, het onzinnig ontkennen van de bezoeken van Anicius . . . Hij is verloren."

En verloren was hij. Het oordeel werd geveld. Belisarius werd ter dood veroordeeld. Antonina zou verbannen worden. De genade van den keizer had dit oordeel echter veranderd. Hij zou blind gemaakt en verbannen worden, ver van de plaats, waar Antonina naar toe ging, terwijl zijn vermogen zou worden verbeurd verklaard. Vreeselijk lag dit oordeel over geheel Byzantium. Niemand geloofde aan zijn schuld, alleen de keizer en de rechters. Maar niemand vermocht ook zijn onschuld te bewijzen, en zijn lot te veranderen. Ik had besloten met hem mee te gaan. De eenarmige met den blinde. En toen heeft hem, en gezegend zal hij daarvoor zijn, gered, zijn grootste vijand Narses, dien ik u reeds een keer den grootsten man van deze eeuw heb genoemd. Uit de baden van Nicomedia, waar de zieke vertoefde, was hij, toen hij het bericht ontvangen had, dadelijk naar Byzantium gesneld. Hij liet mij roepen en sprak:

„Gij weet het. Het was mijn vreugde altijd Belisarius in een open veldslag geheel te verslaan, maar zoo ellendig zal hij niet ondergaan door leugens, hij, die de grootste vijand van Narses is geweest. Kom met mij mede. Gij, zijn eerste vriend, en ik, zijn eerste vijand. Wij beiden tezamen, moeten hem redden, den dwaasten man en den meest roekelooze."

En hij vroeg om gehoor bij den keizer, die den tegenstander van Belisarius dadelijk ontving. Toen sprak hij tot Justinianus:

„Het is onmogelijk, dat Belisarius een verrader is. Zijn blinde trouw tegen uw ondankbaarheid is immers zijn eenige fout." Maar Justinianus bleef doof. Narses legde toen zijn veldheerstaf voor den keizer neer en sprak: „Welaan, of gij vernietigt het oordeel van de rechters en geeft toestemming tot een nieuw onderzoek, of gij verliest op een dag uw beide veldheeren. Want op den dag, dat Belisarius in ballingschap gaat, gaat Narses ook. En zie dan maar, hoe uw troon tegen de Gothen, Perzen en Saracenen wordt beschermd." De keizer aarzelde en verlangde drie dagen bedenktijd. En ondertusschen zou Narses het recht hebben met mij de akten

door te zien en Antonina en alle beklaagden te spreken. Weldra werd ik door middel van de akten gewaar, dat het ergste bewijs tegen Belisarius — want wat de toestemming van het wastafeltje betrof, dat men bij Photius gevonden had, hieraan hoopte ik een andere uitlegging te kunnen geven — het geheime nachtelijke bezoek van Anicius in zijn huis was, dat Belisarius, Antonina en Anicius zelf hardnekkig ontkenden. Toen ik de vertwijfelde Antonina alleen sprak, zei ik haar: „Dit bezoek en deze leugens van u zullen zijn ondergang zijn." „Welnu," riep zij met schitterende oogen, „dan zal ik slechts verloren zijn en Belisarius zal gered worden. Belisarius wist werkelijk niets van deze bezoeken af. Anicius kwam niet voor hem; hij kwam voor mij. Iedereen mag het weten, ook Belisarius. Hij zal mij dooden, maar zelf gered zijn." En zij gaf mij een pak brieven van Anicius, die, wanneer zij aan den keizer zouden worden voorgelegd, alles zouden verklaren, maar ook een vreeselijke aanklacht voor de keizerin zouden zijn. En hoe vast vertrouwde Justinianus niet op Theodora! Ik snelde met de brieven naar Narses. Deze las ze en sprak: „Nu gaat het niet meer alleen om den ondergang van Belisarius, maar om dien van ons allen, of om den val van de schoonste duivelin. Het gaat om leven en dood. Laten wij eerst naar Antonina gaan."

En met Antonina, begeleid door de wachters, snelden wij naar den in den kerker langzaam genezenden Anicius."

Cethegus stampte met den voet.

„Toen zijn wij met ons vieren naar Justinianus gegaan. De hoogmoedige zondares bekende op de knieën voor den keizer, dat het nachtelijk bezoek van Anicius slechts alleen ten doel had den jongeling uit de strikken van de keizerin te bevrijden. Zij gaf hem de brieven van Anicius. Die spraken over de verleidster, over haar talrijke kunstgrepen, over de geheime gang in haar vertrek en over het draaibare Justinianusbeeld. Vreeselijk stoof de arme echtgenoot op. Hij wilde ons allen wegens majesteitsschennis en wegens laster op de plaats laten gevangen nemen. Narses sprak echter:

„Doe dit morgen. Hedenavond, wanneer de keizerin slaapt, laat gij u door Anicius en mij door het draaibare beeld in het vertrek van uw gemalin brengen. Neem haar brieven in beslag en plaatst Anicius en Antonina tegenover elkander. Laat dan de oude heks Galatea folteren en let op of gij niet meer te weten komt dan u lief is. En zouden wij ons vergist hebben,

dan zult gij ons morgen kunnen straffen, zooals gij wilt."

De draaibare Justinianus, het was zoo eenvoudig! De verzekering van Anicius, dat hij deze geheime deur zoo dikwijls was doorgegaan, men kon dit alles nauwelijks ontkennen! En Justinianus nam ons voorstel aan.

's Nachts bracht Anicius, den keizer en ons drieën in den tuin van de keizerin. Een holle platanenboom verborg den ingang van een onderaardsche gang, die onder het mozaïek van Theodora's vertrek eindigde. Nog had Justinianus zijn geloof in de keizerin bewaard. Maar toen Anicius werkelijk de marmeren plaat opzij schoof en met een geheimen uit zijn huis gehaalden sleutel het slot opende en het beeld zichtbaar werd, toen zonk de keizer half onmachtig in mijn armen. Eindelijk herstelde hij zich en drong alleen voorbij het beeld het vertrek binnen. Dit lag in schemerdonker. In het matte licht van een lamp, zag men het bed van Theodora. Langzaam met wankelende schreden ging de bedrogen echtgenoot naar het bed toe. Daar lag Theodora, geheel gekleed met keizerlijke sieraden. Een kreet van Justinianus bracht ons allen binnen, evenals Galatea, waarvan ik mij dadelijk meester maakte. Vol ontzetting wees Justinianus op de keizerin. Wij kwamen nader. Zij was dood. Galatea, niet minder verrast, kreeg een toeval. Wij onderzochten dadelijk het vertrek en vonden bij den gouden drievoet de asch van talrijke verbrande papyrusrollen. Antonina riep slaven met licht naderbij. Galatea kwam bij en vertelde met de handen wringend, dat de keizerin 's avonds — het was de tijd van onze audiëntie — zonder gevolg den tuin had verlaten om den keizer, zooals zij dikwijls pleegde te doen, op dit uur in zijn vertrek op te zoeken. Zij was snel teruggekomen, rustig, hoewel opvallend bleek. Zij had den drievoet met kolen laten vullen en daarop had zij zich opgesloten. Toen Galatea later klopte, antwoordde zij, dat zij zich reeds ter ruste had begeven en niets verder noodig had. Toen wierp de keizer zich weer op de geliefde doode, en nu bij den glans van het licht, ontdekte hij, dat aan den slangenring, die eens Cleopatra had gedragen en dien zij aan haar pink droeg, het robijnendoosje met het doodend gif, geopend was! De keizerin had zich zelf gedood. Op het citroenhouten tafeltje lag een stuk perkament, waarop haar oude spreuk stond: „Leven is heerschen door schoonheid." Wij twijfelden er nog aan of misschien de pijnen van haar ziekte of de ontdekking van haar

aanstaanden val haar tot deze wanhoopsdaad hadden gebracht. Maar weldra twijfelden wij niet meer. Toen het bericht van den dood van de keizerin in het paleis doordrong, kwam Theophilos, de velarius, de deurwachter van den keizer, wanhopig in het sterfvertrek, zonk voor Justinianus op de knieën en bekende, dat hij de toedracht meende te weten. Sedert jaren was hij in geheimen dienst van de keizerin geweest en had haar altijd laten weten,wanneer de keizer bezoeken ontving, die zelfs voor de keizerin geheim waren. En zij had dan bijna altijd in een zijvertrek de meest geheime verhalen afgeluisterd. Dit had zij ook gisteren gedaan, toen wij om audiëntie verzochten, zonder dat de keizerin daarbij aanwezig mocht zijn. Weldra was de keizerin verschenen, maar nauwelijks had zij eenige woorden van Antonina en Anicius vernomen of zij was met een zachten kreet bij den voorhang in elkaar gezakt. Snel had zij zich echter hersteld en was zwijgend weggegaan.

Narses drong er bij den keizer op aan Galatea te laten folteren om verdere geheimen te weten te komen, maar Justinianus zei: „Ik wil niet verder weten." Een nacht en een dag bleef hij alleen bij het lijk van de vrouw, die hij nog altijd liefhad en die hij daarop met de hoogste keizerlijke eer liet bijzetten in de Sophiakerk. Van ambtswege werd verteld, dat de keizerin door kolendamp in den slaap was gestikt en de drievoet werd met de kolen in het openbaar tentoongesteld. Justinianus was echter in dezen nacht een grijsaard geworden.

De met elkaar geheel overeenstemmende verklaringen van Antonina, Anicius, Narses, Belisarius, Photius, van de slaven van Antonina, van de dragers, die kort voor de gevangenneming van Belisarius hem naar het huis hadden gedragen, deden duidelijk uitkomen, dat gij in, vereeniging met de keizerin, Belisarius door Antonina hebt laten overreden om zich voor den schijn aan het hoofd van de samenzwering te stellen. En ik verklaarde daarbij onder eede, dat Belisarius reeds weken te voren zijn heftigen toorn over het voornemen van Photius te kennen had gegeven. Justinianus ijlde naar den kerker van Belisarius, omhelsde hem onder tranen, vroeg vergiffenis voor zich en Antonina, die al haar onschuldige minnarijen berouwvol opbiechtte en volkomen vergeving kreeg. De keizer verzocht Belisarius het opperbevel in Italië aan te nemen, maar Belisarius sprak:

„Neen, Justinianus, mijn arbeid op aarde is afgeloopen. Ik ga met Antonina naar onze verst verwijderde villa in Mesopotamië en begraaf mij daar, evenals mijn verleden. Ik ben genezen van de ziekte om u te willen dienen. Wilt gij mij een laatste genade bewijzen, zoo geef dan mijn grooten vriend en redder, geef Narses het bevel over het leger in Italië. Hij moet mij wreken op de Gothen en op den satan, die Cethegus heet."

En voor onze ontroerde oogen omhelsden de beide groote vijanden elkaar. Dit alles werd diep geheim gehouden om de nagedachtenis van de keizerin in eere te houden, want Justinianus houdt nog altijd van haar. Er werd bekend gemaakt, dat de onschuld van Belisarius door Narses en Tribonianus en mij door onlangs gevonden brieven van de samenzweerders aan het licht was gekomen en Justinianus begenadigde alle veroordeelden, ook Scaevola en Albinus, die gij eens ten val hebt gebracht.

Ik echter schrijf u de waarheid om u te waarschuwen en u te redden, want ofschoon ik niet weet, hoe en op welke wijze, staat het bij mij toch vast, dat Justinianus uw ondergang heeft gezworen en Narses opdracht heeft gegeven u te vernietigen. Vlucht, red u. Uw doel, een vrij, verjongd, door u alleen bestuurd Rome, was een waanidee. Dezen waan hebt gij alles, ook onze schoone vriendschap opgeofferd. Ik begeleid Belisarius en Antonina en ik wil trachten in hun nabijheid en bij den aanblik van de volkomen met elkander verzoende echtgenooten en hun geluk, afkeer, twijfel en verdriet over al het menschelijke te overwinnen."

ZESENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Cethegus sprong op van zijn legerstede, wierp den brief op den grond en liep haastig in de tent op en neer.

„Lafhartige Prokopius! En lafhartige Cethegus! om u nog over een dier verloren zielen te bekommeren."

En hij verscheurde de papyrusrollen in kleine stukken.

„Ik vertrek nog vandaag, ook wanneer Syphax nog niet teruggekeerd is."

Toen werd door de Isauriërs den Archont Johannes aangediend en na een wenk van Cethegus liet men hem binnen komen.

„Prefect van Rome," zei deze tot hem, „ik kom met een voorstel bij u. Ik en mijn kameraden zijn gewoon aan het er op los gaan van Belisarius. Maar wij vinden het voorzichtig afwachten van den grooten Narses zeer vervelend. Hij wil de Barbaren uithongeren. Wie weet, hoe lang dit nog kan duren. Daarom heb ik met een troep — meer dan een dozijn ongeveer — van de beste strijders uit het leger, een verbond gesloten. Wij willen telkens, wanneer de koning de wacht heeft in de pasengte, de een na den ander den strijd met hem aangaan. Het lot zal beslissen over den voorrang. Behalve ik zijn daarbij de Longobarden Alboin, Gisolf en Autharis, de Herulers Rodulf en Suartua, Andarik de Gepied, Gundebad de Bourgondiër, Clothachar en Bertchram de Frank, Vadomar en Epurulf, de Alamannen, Garizo de lange Bajuvaar, Kabades de Pers, Althias de Armeniër en Taulantius de Illyriër. Wij zouden daaronder ook gaarne uw gevreesd zwaard tellen. Wilt gij, Cethegus, u bij ons aansluiten?"

„Gaarne," zei deze, „zoolang ik nog hier ben, maar ik zal weldra de legerplaats met het Capitool verwisselen."

„Het Capitool," zei Johannes glimlachend. „Ik dacht, Cethegus, dat een schoone, flinke heldendood ook iets waard was."

„Ja, nadat het doel van het leven bereikt is."

„Geen onzer weet, o Cethegus, hoe na hij dit doel reeds is. Maar nog iets. Het komt mij voor, dat de Barbaren iets voorbereiden op dezen vervloekten vuurberg. Zij willen waarschijnlijk uitvallen, maar zij zullen ons niet verrassen. In de nabijheid van mijn tent kan men door een spleet op de lavatoppen zien. Ga met mij mede, dan kan uw geoefend oog den vijand waarnemen. — Maar zwijg over dat verbond tegenover Narses. Hij houdt niet van zulke dingen."

„Ik ga mede," zei Cethegus; nadat gij zijn wapenrusting had aangedaan en na tevergeefs bij de Isaurische schildwachten naar Syphax gevraagd te hebben, ging hij dwars door zijn eigen en door het kamp van Narses, om eindelijk in dat van Johannes te komen.

Op de top van den heuvel stonden reeds eenige legeraanvoerders die door een spleet in de lavamuren de voor een klein deel zichtbare legerplaats der Gothen bespiedden.

Nadat Cethegus eenigen tijd had gekeken, riep hij uit: „Geen twijfel meer, zij ontruimen het oostelijke gedeelte van hun legerplaats. De bijeengeschoven wagens rijden zij uiteen en zij gaan naar het westen toe. Zij willen waarschijnlijk een uitval wagen."

„Wat denkt gij" — vroeg een jongeling snel aan Johannes, die klaarblijkelijk zoo juist uit Byzantium was aangekomen. „Zouden de nieuwe ballisten van die vooruitspringende rotspunt de Gothen niet kunnen bereiken? Weet gij wel, die laatste uitvinding van Martinus, die mijn broeder naar Rome heeft gebracht?"

„Naar Rome?" riep Cethegus en wierp een scherpen blik van den vrager naar Johannes.

Een plotselinge schrik ging hem door merg en been. Het ontging hem evenmin, dat Johannes den jeugdigen spreker een nijdigen blik toewierp.

„Nu ja, naar Rome!" riep Johannes eindelijk uit. „Zenon, deze man is Cethegus, de prefect van Rome." De jonge Byzantijn boog met een uitdrukking in zijn gezicht, waarmee een monster, waarvan men veel heeft gehoord, voor den eersten keer wordt aangezien.

„Cethegus, deze Zenon, de archont, die tot nu toe bij den Euphraat heeft gevochten, is gisterenavond met Perzische boogschutters uit Byzantium gekomen."

„En zijn broeder?" vroeg Cetgehus, „is naar Rome."

„Mijn broeder Megas, "antwoordde de Byzantijn gevat,

,,heeft de opdracht de nieuwe dubbelballisten voor de muren van Rome ter beschikking van den prefect van Rome te stellen."

Maar Cethegus wierp een scherpen blik op Johannes en keerde zich, na een korten afscheidsgroet, om. Hij ging zoo snel mogelijk naar zijn tent om te paard te stijgen, en zonder Syphax en zijn ontdekkingen af te wachten, zonder afscheid te nemen, naar Rome te snellen.

Voor zijn tent vroeg hij den Isaurische schildwachten, of Syphax reeds terug was. ,,Ja, sinds lang," was het antwoord. ,,Hij wacht op u in de tent. Hij is gewond." Snel sloeg Cethegus den voorhang van de tent terug en ging naar binnen.

Syphax vloog hem tegemoet, en bleek onder zijn bronzen huid, en fluisterde hartstochtelijk opgewonden:

,,O, mijn heer, mijn groote leeuw! Gij zijt in hun strikken gevangen — niets kan u meer redden."

,,Wees kalm, slaaf," gebood Cethegus, ,,en vertel mij alles geregeld," terwijl hij tegen den paal midden in de tent met zijn armen op den rug gekruist en met hoog opgericht hoofd, dat niet naar het wanhopende gelaat van Syphax, maar in de ledige ruimte scheen te staren.

,,O heer, ik zal het niet geregeld kunnen vertellen. — Ik verborg mij dus in het riet — ik behoefde nauwelijks onder te duiken — Narses kwam in zijn kleine boot, met Alboin, Basiliskos en nog drie mannen, die als Longobarden verkleed waren — ik herkende echter Scaevola, Albinus —"

,,Ongevaarlijk," viel Cethegus hem in de rede. — ,,En Anicius! — ,,Vergis je je niet?" riep Cethegus uit. — ,,Ik herkende zijn oog en zijn stem. Uit hun gesprek vernam ik, — ik kon niet alles goed volgen, daar zij Grieksch spraken — dat zij uw hoofd opeischten. Narses zei echter: ,,Geen moord. Hij zal door het gerecht gestraft worden." ,,Maar wanneer?" vroeg Anicius. ,,Zoodra de tijd daarvoor gekomen is." ,,En Rome?" vroeg Basiliskos. ,,Rome zal hij nooit terugzien."

,,Halt!" riep Cethegus uit. ,,Houd op, een oogenblik. Ik moet weten hoe het staat."

Hij schreef een paar woorden op een wastafeltje en gaf dit aan een Isauriër, om dat naar Narses te brengen. ,,Dadelijk moet ik antwoord hebben."

,,O heer, in Rome moeten verschrikkelijke dingen gebeurd zijn. Ik kon niet alles verstaan. Maar Anicius stelde een vraag en Narses antwoordde, dat hij van den hoofdman van uw

Isauriërs, van Sandil, af was. En de rest is in Rome goed opgeborgen door mijn lokvogels, door Aulus en de gebroeders Macer." Toen zei Alboin, dat het goed was, dat de tribunen weg waren, daar men anders nog een hevig gevecht had moeten leveren. En Narses zei toen, dat alle Isauriërs weg moesten, en hij geen zin had in een bloedig gevecht in de legerplaats, waar koning Teja nog tusschen kon komen.

„Alboin vroeg verder nog naar een hoofdman, wiens naam ik niet goed heb gehoord."

„Megas?" riep Cethegus uit. „Ja, Megas! zoo heette hij. Alboin vroeg, wanneer Megas in Rome zou zijn, waarop Narses antwoordde: „Vroeg genoeg, voor de Romeinsche tribunen en de Isauriërs."

„Maar de burgers van Rome? vroeg Scaevola. „Zij verafgoden dezen tyran en zijn jonge ridders!" „Ja, vroeger, maar nu niet meer. Nu haten en vreezen zij den man, die hen met geweld tot Romeinen en tot helden wilde maken." „Maar, wanneer zij hem toch weer willen opnemen?" „Vijfentwintig duizend Armeniërs in het Capitool en in het praalgraf van Hadrianus houden de Romeinen nog vaster gebonden . . ."

Wild sloeg Cethegus met zijn hand naar zijn voorhoofd.

„Nog strenger gebonden dan paus Pelagius en hun verdrag en eed." „Hun verdrag en eed?" vroeg Scaevola. „Ja, hun verdrag en hun eed. Zij hebben toch gezworen, dat zij hun stad slechts voor den prefect van Rome zouden openen. „Maar zij weten en wisten toen ook reeds, dat sinds drie maanden de prefect van Rome, Narses heet! *Mij en niet Cethegus hebben zij trouw gezworen!*"

Cethegus wierp zich zwijgend op zijn bed en verborg zijn gelaat in den met purper omzoomden mantel. Geen klacht kwam uit de geweldige borst.

Cethegus bedwong zich en ging weer rechtop zitten.

„Voltooi het verhaal," zei hij. „Wat ik nog te hooren krijg, blijft mij onverschillig. Het gaat alleen mij en niet meer Rome aan."

„Gisteren," zoo ging Narses verder, „gelijk met het langverwachte bericht — „wat dit was, kon ik door het geklots van het water niet verstaan" — uit Rome, bracht Zeno mij het bevel om het verzegelde bericht van den keizer te openen. Ik opende het en — — o, heer, het is verschrikkelijk —"

„Spreek!"

„Al de kleinigheid van den grooten Justinianus deed zich hieruit kennen," zei Narses. „Hij zou het hem eerder vergeven hebben, dat hij den keizer, die de rechtvaardige wil heeten, er bijna toegebracht had, om den zoo trouwen Belisarius van het gezicht te berooven, dan Justinianus het hem vergeeft, met Theodora, als verleider van Theodora, den keizer achter den rug misleid te hebben. Het lot, dat Belisarius was toegedacht, zal hij zelf moeten ondergaan. Hij moet blind worden gemaakt, en daarna de straf, die hij als een ontwijding van den dood van Christus en als een vergrijp tegen de wet van Constantinus weder in Rome heeft ingevoerd —"

„Wat kan hij daarmede bedoelen?" vroeg Syphax angstig.

„Den kruisdood," antwoordde Cethegus. „O, heer!' „Bedaar, nog hang ik niet in de lucht, nog loop ik vast op de heldenvoortbrengende aarde. Ga verder."

„Ik ben echter de veldheer," ging Narses verder, „en niet de beul van Justinianus en hij zal er zich mee moeten vergenoegen, wanneer ik het hoofd van den dapperen man naar Byzantium zend." „Maar, dat mag niet, o heer, wanneer wij moeten sterven —"

„Wij?" zei Cethegus glimlachend. „Gij hebt niet met Theodora den grooten keizer bedrogen. Jou dreigt geen gevaar." Maar Syphax ging verder:

„Weet gij het dan niet? Twijfel er niet aan, want geheel Africa weet het, wanneer het hoofd aan het lijk ontbreekt dan moet de ziel als een onreine worm eeuwen lang door modder en slijk kruipen."

„Het zit nog altijd op mijn romp. — Stil, daar komt iemand."

De Isauriër, dien hij naar Narses had gezonden, kwam terug met het antwoord:

„Aan Cethegus Caesarius, Narses Magister Militum. Uw wensch om naar Rome te gaan, staat ook heden niets in den weg."

„Nu begrijp ik het," zei Cethegus.

„De wachters hebben bevel u weg te laten rijden. Indien gij wilt vertrekken, dan geef ik u duizend Longobarden mede om u te beschermen. Door verspreide Gothen zijn de wegen onveilig.

Naar alle waarschijnlijkheid zullen de Gothen morgen trachten door te breken. Daarom is het niemand vergund,

zonder mijn toestemming, om de legerplaats te verlaten. Al de wachtposten, ook van de tenten, zijn door mijn Longobarden, waarop ik vertrouwen kan, betrokken."

Snel sprong Cethegus naar buiten. Zijn vier Isauriërs waren weggebracht. Twintig Longobarden onder Autharis hadden de wacht betrokken. „Ik dacht er nog aan om dezen nacht te vluchten. De weg is echter afgesneden. Het is beter zoo, en waardiger," zei hij tot Syphax. „Liever de Gothische speer in de borst dan een Griekschen pijl in den hals. Maar Narses heeft nog meer te vertellen: „In mijn tent kunt gij vernemen, welke maatregelen ik tegen een uitval van de Barbaren heb genomen. Ook heb ik u een smartelijke mededeeling te doen. Gisteren kwam bericht van Rome, dat het grootste gedeelte van de Isauriërs in Rome evenals uw tribunen gedood zijn. Zij weigerden na vreedzaam te zijn binnen gelaten, den eed van trouw aan den keizer. In strijd met het verdrag wilden zij geweld gebruiken. Lucius Licinius wilde het Capitool bestormen, Salvius Julianus het praalgraf van Hadrianus en Piso de Porta latina. Zij vielen; de rest der huurlingen is gevangen."

„Het is voorbij. Mijn tweede Julius is dus den eersten nagevolgd!" zei Cethegus. „Ik heb ook geen erfgenamen meer noodig, want Rome wordt niet mijn eigendom en dus ook niet mijn erfenis. De groote strijd om Rome is geëindigd!"

„Kom, Syphax, gij zijt vrij. Ik ga den dood tegemoet. Keer terug naar je woestijnen."

„O, heer!" riep Syphax, luid snikkend en zich op de knieën werpend, uit. „Stoot mij niet van u, laat mij met u sterven."

„Het zij zoo," antwoordde Cethegus kalm, terwijl hij zijn hand op den Moor legde. „Ik heb veel van je gehouden, panter. Spring dan met mij den dood in.

Geef mijn helm, schild, zwaard en speer. Wij gaan eerst naar Narses."

„En dan?"

„Den Vesuvius op."

ZEVENENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Koning Teja was van plan geweest den volgenden nacht met alle Gothen, die in staat waren wapens te dragen, op eenige wachters na van de pasengte den Vesuvius af te gaan en zich op de legerplaats van Narses te werpen om daar, begunstigd door de duisternis nog een vreeselijk bloedbad aan te richten. Mochten de aanvallers allen gesneuveld zijn en bij het aanbreken van den morgen het gevaar ontstaan, dat men de pasengte zou binnenstormen, dan moesten de weerloozen, die den dood boven de slavernij zouden stellen zich in den krater van den Vesuvius werpen en er een vrijwillig graf zoeken. Toen de koning dit plan mededeelde, werd zijn hart met blijden trots vervuld, dat geen enkele stem onder de duizenden vrouwen en meisjes — want alle knapen van tien jaar af en alle grijsaards waren gewapend — zich verhief om de slavernij en het leven boven den dood in den Vesuvius te kiezen.

Het was een wonderlijk schoone Septembermorgen. Over land en zee lag een heerlijk licht en heerlijke geur, zooals alleen in Italië in zulk een stralende schoonheid over den golf van Bajae kan liggen.

Daar schreed, vlak bij het strand, zoodat de aanrollende golven zijn gepantserden voet aanraakten, langzaam en met de speer over den schouder, van den linker vleugel van de legerplaats, eenzaam, een geweldig man. De zon glinsterde op zijn rond schild en op zijn prachtig pantser, terwijl de zeewind speelde in zijn purperen helmbos. Deze man was Cethegus en hij betrad zijn doodsweg. Op eenigen afstand volgde hem eerbiedig de Moor. Toen zij alleen waren bij de plaats, waar de kust in zee vooruit steekt, ging hij naar de spits van deze kleine landtong en wendde zijn blikken naar het noordwesten. Daar lag Rome, zijn Rome!

„Leef wel," sprak hij diepbewogen, „jullie zeven heuvels der onsterfelijkheid. Leef wel, Tiberstroom, die het eerwaar-

dige stof der eeuwen wegspoelt. Tweemaal hebt gij mijn bloed gedronken, tweemaal hebt gij mij gered. Nu kunt gij mij niet meer redden, bevriende riviergod! Geworsteld en gestreden heb ik om jou en Rome als niemand, als zelfs Caesar niet, voor mij ooit heeft gedaan. De slag is uit. De veldheer zonder leger is geslagen en ik zie het nu in: Alles kan de geweldige geest van den enkeling vervangen, alleen een volk niet, dat ontbreekt."

En rustig hief hij het hoofd in de hoogte en schreed snel verder naar de middelste legerplaats en naar de tent van Narses. Toen hij binnenkwam, vond hij de legeraanvoerders allen bijeen. Narses riep hem vriendelijk tegemoet:

„Gij zijt op het juiste uur gekomen, Cethegus. Twaalf van mijn veldheeren heb ik betrapt op een dwazen bond, zooals alleen Barbaren, maar geen leerlingen van Narses konden doen. Zij hebben zich wel verontschuldigd en zich op u beroepen. Maar het kan geen dwaasheid zijn, waaraan de geweldige geest van een Cethegus zelf deelneemt. Spreek. Zijt gij werkelijk tot dezen wapenbond tegen Teja toegetreden?

„Dat heb ik gedaan. En ik ga juist hier vandaan — geef mij den voorrang, Johannes, zonder ervoor te loten — naar den Vesuvius. Het uur, dat de koning de wacht op zich zal nemen, is genaderd."

„Dat vind ik flink van u, Cethegus."

„Dank u. Het spaart u veel moeite, prefect van Rome," antwoordde Cethegus.

De grootste verbazing maakte zich van alle aanwezigen meester, want ook de ingewijden verwonderden zich, dat hij den toestand kende.

Alleen Narses bleef kalm en zachtjes zei hij tot Basiliskos:

„Hij weet alles en dat is goed."

„Het is niet mijn schuld, Cethegus, dat ik u niet vroeger heb medegedeeld, dat ik u vervangen zou. De keizer had het streng verboden. Maar ik prijs uw beslissing, Cethegus, want het komt overeen met mijn plannen. De Barbaren mogen niet de voldoening hebben heden nacht nog eens duizenden van onze mannen te slachten. Wij rukken dadelijk op met al onze troepen, ook de beide vleugels, tot wij een speerworp van de pasengte verwijderd zijn. Zij zullen geen plaats krijgen om een aanloop te nemen. En hun eerste stap uit de opening van de kloof moet hen in onze lansen voeren. Ook heb is er niets op tegen, Cethegus, wanneer gij vrijwillig

den koning, die rondom schrik verspreidt, voor uw rekening wilt nemen. Met zijn dood hoop ik, dat de tegenstand van de Barbaren op zal houden. Over één ding maak ik mij bezorgd. Ik heb sedert langen tijd reeds de Jonische vloot hierheen ontboden en zij komt niet. Zij moet de gevangen Barbaren voor mij naar Byzantium brengen. Kwam de snelzeiler, dien ik op verkenning heb uitgezonden, nog niet terug?"

„Neen, veldheer, evenmin als het tweede zeilschip, dat ik zelf nog gezonden heb."

„Zou de laatste storm de schepen misschien beschadigd hebben?"

„Onmogelijk veldheer. Hij was niet zoo sterk en de vloot lag na onze laatste boodschap veilig voor anker in de haven van Brundusium."

„Nu, wij kunnen niet op de schepen wachten. Voorwaarts, mijne veldheeren. Wij breken op naar den pas.

„Leef wel, Cethegus. Trek u de ontzetting uit uw ambt niet aan. Ik ben bang, dat u, na het einde van den oorlog, menig proces zal wachten. Gij hebt vele vijanden. Hetzij terecht of ten onrechte. Onheilspellende voorteekenen bedreigen u van alle kanten. Ik weet echter, dat gij slechts een ding hebt geëerd. Eén leus slechts had waarde voor u . . ."

„Voor het vaderland strijdend te vallen. Alleen nog een gunst. Sta mij toe — mijn Isauriërs en tribunen rustten immers in Rome — de Italianen en Romeinen in uw leger, die gij onder al uw troepen hebt verdeeld, om mij heen te verzamelen en tegen de Barbaren aan te voeren."

Een oogenblik dacht Narses na.

„Goed," zei hij. „Verzamel ze en voer ze aan."

„Den dood tegemoet," zei hij zachtjes tot Basiliskos. „Het zijn hoogstens vijftienhonderd man. Ik gun hem de vreugde aan de spits van zijn landslieden te vallen en zij achter hem."

Zwijgend met de opgeheven speer hen groetend, ging Cethegus uit de tent.

„Hm," zei Narses tot Alboin, „kijk hem eens ernstig na, Longobard. Daar gaat een merkwaardig stuk wereldgeschiedenis heen. Weet gij, wat daar weggaat?"

„Een groot vijand van zijn vijanden," zei Alboin ernstig.

„Ja, wolfje. Zie hem nog maar eens goed na. Daar gaat hij heen om te strijden: De laatste Romein!"

ACHTENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Toen koning Teja het leger van Narses naar den ingang van den bergpas op zag trekken, zei hij tot zijn helden:

„Inplaats van de sterren zal dus de middagzon den laatsten strijd der Gothen beschijnen. Dat is de eenige verandering van ons besluit."

Hij stelde een aantal krijgers voor de lavakloof, wees hun het lijk van Theoderik, dat op een purperen baar was opgericht en den koningsschat en droeg hun op, gedurende den strijd om den bergpas, de purperen banier en de kisten in den Vesuvius te slingeren op een wenk van Adalgoth, dien hij, evenals Wachis, de laatste verdediging van den pas had toevertrouwd. De weerloozen drongen bij de lavakloof bijeen. Geen traan werd gezien; geen snik werd gehoord. De krijgers echter werden door Teja in afdeelingen van honderd man geordend en deze bestonden weer uit familieleden, zoodat vader en zoon, broeders en neven naast elkander strijden zouden. De groote taaiheid der slagorden was den Romeinen reeds bekend in de dagen van de Kimberen en Teutonen, van Areovistus en Arminius. De natuurlijke gesteldheid van het laatste slagveld der Gothen deed hen vanzelf gebruik maken van de oude slagorde „de wigge". De dichte colonnes van de Byzantijnen stonden nu goed opgesteld, trapsgewijze vanaf de zee tot aan den ingang van den pas. Een prachtige, schoone, maar ook vreeselijke aanblik! De zon glinsterde op hun wapens, terwijl de Gothen in de schaduw van de rotsen stonden. Ver over de lansen en veldteekenen van den vijand keken de Germanen tot in de lachende zee, die in een blauwachtig licht straalde. Koning Teja naderde met de machtige strijdbijl, waarvan het handvat op een lans geleek. Het gevreesde wapen hief hij in de hoogte en trad zoo aan de spits van de wigge. Achter hem was Aligern, een neef van hem, en de oude Hildebrand. Hier achter stonden de hertog Guntharis van Tuscië, de Wölsung, graaf Grippa van Ravenna,

graaf Wisand van Volsinii, de bandalarius. Hier achter stond de broeder van Wisand, namelijk Ragnaris van Tarentum en vier graven, die tot zijn geslacht behoorden. Achteraan stond een dichte hoop volk, die in rijen van tien waren opgesteld. Wachis en Adalgoth stonden in den bergpas en gaven op een wenk van den koning, het teeken met de Gothische hoorn. En nu deed de schare een stormaanval op de kloof. Op de breede vlakte voor den pas stonden diegenen, die met Johannes het verbond tegen Teja hadden aangegaan, alleen Alboin, Gisulf en Cethegus ontbraken nog. Achter deze tien veldheeren stonden dadelijk de Longobarden en de Herulers, die onmiddellijk een hagel van speren en pijlen op de Gothen slingerden. Eerst springt Althias, de Armeniër, op den koning toe, die kenbaar was aan de uitgetande kroon op den gesloten helm. Dadelijk viel hij met gespleten hoofd. De tweede was de Heruler, Rudolf. Hij wierp met beide handen zijn speer naar koning Teja. Deze ving den stoot op zijn smal schild op en stootte den aanvaller, die door de kracht, waarmede hij gegooid had, tuimelde, de punt van de lange schacht der strijdbijl in het lichaam. Eer hij nog een wapen uit zijn wapenrok kon trekken, waren dadelijk Suartua, de neef van den gevallen Heruler, de Pers Kabades en de Bajuvaar Garizo toegesneld. De laatste, de meest dappere en dichtst bijzijnde, werd door Teja met de punt van zijn schild tegen de borst gestooten, zoodat hij over het smalle gladde lavapad ter rechter zijde naar beneden stortte.

„Help me nu, o heilige boschvrouw van Neapolis," bad de lange man, toen hij tusschen hemel en aarde zweefde. „Ge hebt mij gedurende al mijn oorlogsjaren beschermd." — Zonder zwaar letsel kwam de bewonderaar van Mirjam beneden. Suartua, de Heruler, die het zwaard boven het hoofd van Teja zwaaide, werd door Aligern den arm met het zwaard van den romp geslagen. Hij slaakte een kreet en viel. Den Pers Kabades, die met een kromme sabel den buik van den koning wilde openrijten, verbrijzelde de oude Hildebrand, met zijn steenen bijl, het vizier, het gelaat en de hersenen. Evenzoo ging het met Epurulf, den Alaman en Vadomar, die tot zijn familie behoorde. Toen renden de beide Franken Chlotachar en Bertchram, terwijl zij de Francisca, een soort van strijdbijl zooals Teja had, droegen, toe. Op hetzelfde oogenblik suisden de bijlen. De eene ving Teja met het schild op en de andere, die in een grooten boog zijn hoofd bedreigde,

pareerde hij met zijn eigen bijl. Dadelijk daarop stonden hij tusschen de beide vijanden en zwaaide zoo krachtig de bijl, dat zij met gekloofde stormhelmen neervielen. Plotseling trof van dichtbij een speer het schild van den koning en streek even langs zijn arm. Teja keerde zich om en bevond zich tegenover den Bourgondiër Gundobad; terwijl hij zich tegen den aanvaller verdedigde, liep op hetzelfde oogenblik de Gepied Ardarik met het zwaard op hem toe, maar dadelijk daarop viel Ardarik, door een speer van hertog Guntharis doorboord. De Bourgondiër Gundobad, welke zich woedend verdedigde, drukte den koning op de knieën en toen de Bourgondiër daardoor zijn helm verloor, stak Teja hem de punt van zijn schild in de keel. Maar reeds stonden Taulantius, de Illyriër en Autharis, de Longobard, met zware knotsen, die van den steeneik gemaakt waren, in de hand voor hem. De Illyriër sloeg met zijn knots op het schild van den koning, zoodat een stuk van den stalen rand werd afgeslagen. Gelijktijdig werd het schild aan den bovenkant door de lans van den Longobard getroffen. Deze rukte het beslag van het schild weg en trok het naar beneden. Reeds stond Taulantius met de knots tegenover den koning. Teja nam vlug een besluit. Het half vernielde schild offerde hij op en slingerde het met de punt in het gelaat van den Illyriër. Ter zelfdertijd stootte hij Autharis, die kwam aanstormen, de spits van de strijdbijl door het ringpantser en de borst. Nu stond de koning echter zonder schild en de vijanden in de verte verdubbelden hun speren en pijlen. Met bijl en zwaard verweerde Teja zich, die nu van alle kanten werd aangevallen. Een hoornroep uit den pas deed hem omkijken. Daar zag hij het grootste gedeelte van de Gothen, die door hem uit de kloof waren gebracht, vallen, terwijl de overgeblevenen, die niet geraakt waren, bedreigd werden door de speren van een sterke bende Longobarden, Perzen en Armeniërs, die van de linker zijde kwamen aandringen, om hen aan te vallen. Van de rechter zijde zag de koning bovendien een colonne Franken, Macedoniërs en Thraciërs met gevelde speren op de wachters van den pas aanrukken, terwijl een derde afdeeling Gepieden, Alamannen, Isauriërs en Illyriërs, probeerde, het hoopje mannen, die achtergebleven waren, af te snijden van den pas. Met scherpen blik keek Teja naar den bergpas. Daar verdween een oogenblik de banier van Theoderik. Zij scheen gevallen. Dit gaf aan het besluit van den koning den doorslag.

„Terug, naar den pas. Redt de banier van Theoderik," riep hij den strijdenden toe, en stormde terug om zich door de hem omringende troepen heen te dringen. Maar deze weken niet, want Johannes voerde de Isauriërs aan.

„Los op den koning," schreeuwde hij. „Laat hem niet teruggaan. Speren, werp!"

Nu kwam ook Aligern aansnellen.

„Neem mijn schild!"

Teja greep het hem geboden buffelleeren schild. Johannes zou zeker het vizier van den koning doorboord hebben, indien deze niet met het pas verkregen schild de speer opving.

„Terug naar den pas!" riep Teja nogmaals en snelde met zulk een geweld tegen den aanstormenden Johannes, dat deze op zijn rug viel. De twee volgende Isauriërs versloeg de koning en hij rende met Aligern, Hildebrand, Grippa, Guntharis, Wisand en Ragnaris snel naar den pas toe. Maar ook hier woedde de strijd reeds. Alboin en Gisulf hadden hier storm geloopen en een zwaar spits rotsblok, door Alboin met beide handen geslingerd, had Adalgoth op het dijbeen getroffen en hem voor een oogenblik op de knieën doen vallen. Maar reeds had Wisand, het naar beneden gevallen vaandel van Theoderik vastgegrepen en Adalgoth zelf, die weer opstond, had den binnendringenden Longobardenvorst met zijn schild gestooten. De terugkeer van den koning gaf wat lucht. De Longobarden vielen bij hoopen. De bewakers van den pas deden nu onder geschreeuw een nieuwen aanval en snel sprongen en liepen de Longobarden, terwijl zij de aanvoerders met zich sleepten, zoo snel zij konden over de lavaklippen naar beneden, maar zij kwamen niet ver, want door de sterke troepen Isauriërs, Illyriërs, Gepieden en Alamannen onder aanvoering van Johannes, werden zij in hun vaart gestuit. Knarsetandend had deze laatste zich opgericht, zijn helm recht gezet, en toen onmiddellijk bevel gegeven om te keeren in de richting van den pas, die door Teja reeds bereikt was.

„Voorwaarts," beval hij, „naar mij toe, Alboin, Gisulf, Vitalianus, Zenon, er op los! Laten wij eens zien of deze koning werkelijk heelemaal onsterfelijk is."

Teja had nu zijn oude plaats als voorstrijder weer ingenomen en leunde op den steel van zijn bijl.

„Nu, koning der Barbaren, loopt het op een einde. Zijt gij weer in het slakkenhuis gekropen? Kom er uit of ik sla

een gat in den muur. Kom er uit, wanneer ge een man zijt." zoo riep Johannes uit, terwijl hij zijn werpspeer woog.

„Geef mij drie speren," sprak Teja en reikte schild en bijl aan den verwonderden, naast hem staanden Adalgoth. „En wanneer hij gevallen is, moet je mij volgen."

En zonder schild trad hij een schrede vooruit, in iedere hand een speer.

„Welkom in het open veld en in den dood," zei Johannes en wierp. Meesterlijk was zijn worp gemikt, scherp in het vizier van den koning. Maar Teja boog het hoofd naar de rechter zijde en de krachtig geworpen esschenlans werd verbrijzeld tegen den rotswand. Toen Teja nu met de rechter hand zijn eerste speer wegwierp, ging Johannes plotseling op den grond liggen. De speer trof en doodde Zenon, die achter hem stond. Snel stond Johannes weer op van den grond en sprong als de bliksem op den koning los. De tweede speer, die de koning wegwierp ving hij met zijn schild op, maar Teja had ditmaal oogenblikkelijk na den worp uit de rechter hand ook een lans uit de even goed geoefende linker hand geslingerd en deze doorboorde het schubbenpantser en de borst van den dapperen man, terwijl zij uit den rug te voorschijn kwam. Hij viel. Zijn Isauriërs en Illyriërs werden door ontzetting bevangen, want hij gold na Belisarius voor den dappersten held van Byzantium. Zij schreeuwden luid, keerden zich om en vluchtten in een wilde ordelooze vlucht den berg af, door Teja en zijn getrouwen gevolgd. Juichend volgden de makkers van Teja. Hijzelf hield den pas bezet. Hij liet zich door Wachis speren aangeven. En hoog over de Gothische vervolgers heen wierp hij speer op speer en doodde, wat hij kon bereiken. Dit waren de beste troepen van den keizer, Longobarden, Gepieden, Alamannen, Illyriërs, Isauriërs, die allen als een wilde horde den berg afvluchtten. Zij namen de achter hen staande Macedoniërs, Perzen, Armeniërs en Franken met zich mede, tot zij aan de tent van Narses kwamen, die bezorgd uit de draagkoets keek.

„Johannes is gevallen. Alboin is zwaar gewond," riepen zij, terwijl zij voorbij ijlden. „Vlucht, terug naar de legerplaats!"

„Ach," riep Narses uit, „daar komt Cethegus op het juiste oogenblik."

En hij was het. Hij had alle Romeinen en Italianen uit

het geheele kamp van Narses bij elkaar verzameld en in vijf troepen van driehonderd man, verdeeld. Aan het hoofd van hen schreed hij kalm voorwaarts. Anicius volgde hem van verre. Syphax, twee speren dragend, liep achter Cethegus. De Italianen rukten door de vluchtende troepen voorwaarts. De meesten waren oude legionaren uit Rome van Ravenna, die Cethegus trouw waren gebleven. De Gothen, die op dezen welgeordenden troep stootten gingen langzamerhand naar den bergpas terug. Maar Cethegus volgde. Over de bloedige met lijken bedekte plaats, waar Teja den bond van twaalf had vernietigd en over het hooger gelegen slagveld, waar Johannes gevallen was, ging hij met denzelfden kalmen tred verder. Het schild en de speer in de linker, het zwaard in de rechter hand. Achter hem liepen met gevelde lansen de legionaren. Zwijgend zonder strijdkreet, zonder tubageschal rukten zij den berg op. De Gothische helden wilden niet achter hun koning den pas ingaan. Zij hielden voor den ingang stand. Guntharis was de eerste, die Cethegus bereikte. De werpspies van den hertog vloog in stukken op zijn schild en dadelijk daarop stootte Cethegus hem de speer in den buik. Graaf Grippa van Ravenna wilde den Wölsung wreken. Hij zwaaide het lange zwaard boven zijn hoofd, maar Cethegus stootte den ouden volgeling van Theoderik het breede Romeinsche zwaard in de rechter schouderholte. Hij viel neer en stierf. Toornig snelde Wisand, de bandalarius, nu naar Cethegus toe. De klingen werden gekruist. Vonken spatten uit de zwaarden en de helmen. Cethegus pareerde handig den al te onstuimigen houw; voordat de Goth zich weer had kunnen dekken, stootte hij het zwaard in zijn lichaam, zoodat het bloed hoog opspatte. Wisand zonk ineen. Twee neven droegen den gewonde weg. Zijn broeder, Ragnaris van Tarentum, liet Cethegus naderbij komen, maar een goed gemikte speerstoot wierp Syphax van zijn zijde en voordat Ragnaris de speerschacht had losgelaten, en de handbijl uit zijn gordel kon halen, stootte Cethegus hem het zwaard in de oogen tusschen het voorhoofd. Verschrikt weken de Gothen voor den verschrikkelijken Romein naar achteren en drongen den koning voorbij in de kloof om dekking te zoeken. Alleen Aligern, de neef van Teja, wilde niet weg. Hij wierp de speer zoo sterk naar het schild van Cethegus, dat hij dit doorboorde. Maar Cethegus liet het schild naar beneden zakken en ving den wilden en onstuimig toesnellenden Goth met het

zwaard op. In de borst getroffen, viel Aligern in de armen van den ouden Hildebrand, die zijn zwaren steenen hamer liet vallen en met moeite den gewonde langs koning Teja in den bergpas droeg. Maar ook Aligern had goed getroffen. De arm van Cethegus bloedde, maar hij lette er niet op. Hij wilde de beide mannen, Hildebrand en Aligern dooden door ze achterna te gaan. Toen zag Adalgoth den gehaten moordenaar van zijn vader.

„Alarik, Alarik," riep hij met luide stem, en vooruitspringend nam hij de zware werpbijl van den ouden wapenmeester.

Cethegus hoorde verwonderd op, toen hij die strijdleuze hoorde. Daar suisde de steenen bijl scherp gemikt aan en vloog den trots gepluimden helm op den grond. Verdoofd zonk Cethegus in elkaar. Syphax sprong op, vatte hem met zijn beide armen en snelde met hem uit het strijdgewoel. Maar de legionaren weken niet. Zij konden niet weg. Achter hen drongen tweehonderd Perzen en Thraciërs, die door Narses gezonden waren, op.

„Werpsperen klaar!" beval de aanvoerder Aniabedes. „Geen strijd van nabij. Laat het speren hagelen op den koning tot hij gevallen is. Narses heeft het geboden."

En gaarne gehoorzaamden de troepen, waardoor hun bloed gespaard werd. Een dichte massa werpsperen vloog naar den ingang van den pas, zoodat geen enkele Goth eruit kon komen om zich voor den koning te plaatsen. En nu verdedigde Teja in den bergpas met zijn lijf en zijn schild, geruimen, zeer geruimen tijd, geheel alleen zijn Gothenvolk.

Vol bewondering heeft ons Prokopius, volgens bericht van ooggetuigen, dezen laatsten strijd van Teja beschreven.

„Nu moet ik nog het gevecht beschrijven, den hoogsten, gedenkwaardigsten heldenmoed van een man, die niet achterstaat bij diegenen, die men heroën noemt, namelijk dien van Teja. Hij stond alleen, zichtbaar, met zijn schild gedekt en zijn trillende speer voor de slagrijen van de zijnen. Alle dappere Romeinen, waarvan het aantal zeer groot was, stormden tegen hem aan, want met zijn val, meenden zij, zou de strijd geëindigd zijn. Allen slingerden en schoten hun lansen op hem af. Hij echter ving de lansen met zijn schild en hij doodde den een na den ander, ontelbaar velen. En wanneer zijn schild zoo zwaar van speren was geworden, dat hij het niet kon vasthouden, wenkte hij zijn schilddrager, die

hem dan nieuwe schilden gaf. Zoo stond hij, zich niet wendend of keerend, maar vast, als gemetseld aan den grond; terwijl hij de vijanden met de rechter hand den dood toebracht, weerde hij met zijn linker hand den dood af. De wapendrager moest onophoudelijk nieuwe schilden en nieuwe speren aangeven.

Wachis en Adalgoth waren het, die uit den koningsschat schilden en speren bijeen gesleept hadden en hem telkens nieuwe wapens aangaven. Eindelijk ontzonk den Romeinen, Perzen en Franken den moed, toen zij al hun inspanningen mislukken zagen door dit levende schild van de Gothen en de dappersten van hen door de speren van den koning zagen vallen. Zij wenkten — de Italianen riepen angstig om Cethegus — zij vluchtten. Toen kwam Cethegus uit zijn lange bedwelming bij.

„Syphax, een nieuwe speer, Halt," riep hij. „Staat, Romeinen, Roma, Roma eterna."

Hij richtte zich hoog op en liep op Teja toe. De Romeinen herkenden zijn stem.

„Roma, Roma eterna," antwoordden zij en stonden stil.

Maar ook Teja had deze stem herkend. Zijn schild was gedekt door twaalf lansen en hij kon het niet meer vasthouden, maar toen hij den man, die naderbij kwam, herkende, dacht hij er niet meer aan om zijn schild te verwisselen.

„Geen schild, mijn strijdbijl," riep hij en Wachis gaf hem zijn lievelingswapen. Toen liet koning Teja het schild vallen en sprong met de strijdbijl zwaaiend, uit den pas op Cethegus toe.

„Sterf Romein," riep hij uit.

De beide groote vijanden boorden nog eenmaal hun blikken in elkaars oogen. Toen suisden bijl en speer door de lucht, en geen van beiden dacht aan afweren en beiden vielen. Teja's bijl drong met de speerpunt door het schild en harnas in de linker borst van Cethegus.

„Roma, Roma eterna," riep hij nog eenmaal. Toen viel hij dood neer. Teja, die door zijn speer in de rechter borst getroffen was, was nog niet dood, maar doodelijk gewond werd hij door Wachis en Adalgoth in den pas gedragen, en zij hadden haast dit te doen. Want toen de vijand eindelijk den koning zag vallen — acht uren had hij onafgebroken gestreden en het was reeds avond geworden —, toen renden alle Italianen, Perzen en Thraciërs van onder af, naar den pas,

die nu door Adalgoth met zijn schild gedekt werd. Hildebrand en Wachis stonden achter hem.

Het lijk van Cethegus had Syphax met beide armen vastgepakt en zoo uit het gewoel gedragen. Luid snikkend hield hij het edele hoofd vast, dat in den dood bijna meer dan menschelijke majesteit uitdrukte, en liet het in zijn schoot rusten. Voor hem bij den pas woedde de strijd. Toen ontdekte de Moor opeens Anicius, gevolgd door een schare Byzantijnen waaronder hij Scaevola en Albinus herkende, die met dreigende gebaren op hem afkwamen.

„Halt," riep hij, terwijl hij opsprong. „Wat wilt gij?"

Het hoofd van den prefect om aan den keizer te brengen," sprak Anicius. „Gehoorzaam, slaaf."

Maar Syphax stootte een vreeselijken kreet uit, een werpspeer vloog door de lucht en Anicius viel. Pijlsnel, voordat de anderen, die met den stervende bezig waren, naderbij konden komen, had Syphax de dierbare last op zijn rug genomen, en rende snel als de wind langs onbegaanbare paden, de bijna loodrechte lavaklippen op, naast den nauwen pas, een wand, die de Gothen en Byzantijnen tot nu toe als onbeklimbaar hadden beschouwd. Syphax klauterde snel naar boven. Zijn doel was een kleine rookzuil, die vlak aan den anderen kant van den lavawand, omhoog steeg. Want hier was de gapende opening van den krater van den Vesuvius. Een oogenblik hield Syphax stil bij den wand van de kwartsrots. Hij hief beide sterke armen omhoog met het lijk van Cethegus, als wilde hij de ondergaande zon voor het laatst de trotsche gestalte toonen. Plotseling waren heer en slaaf verdwenen. De vuurspuwende berg had met den trouwen Syphax den dooden Cethegus, zijn grootte en zijn schuld, in zijn brandenden schoot begraven. Hij was ontkomen aan den kleingeestigen haat van zijn vijanden.

Op hetzelfde oogenblik verstomde ook de strijdkreet in den pas, waar Adalgoth, zijn harp- en speermeester Teja waardig, den stormaanval van den vijand heldhaftig en met doodsverachting had afgeweerd. Want Hildebrand en Wachis, die achter Adalgoth stonden, riepen uit:

„Kijk naar de zee. De zee, het drakenschip! De held uit het noorden, Harald, Harald komt!"

En ook beneden uit de draagkoets van Narses klonken vroolijke tubatonen om den strijd te doen ophouden voor een wapenstilstand. Verheugd lieten de moede Byzantijnen hun

zwaarden zakken. Koning Teja, echter, die op zijn schild lag — de speer van Cethegus had Hildebrand verboden eruit te trekken — want met zijn bloed zou ook zijn leven heenvlieden — vroeg met zachte stem:

„Wat hoor ik toch roepen? De helden uit het noorden? Hun schepen? Is Harald gekomen?"

„Ja Harald en redding voor de rest van het volk, voor vrouwen en kinderen en voor ons," jubelde Adalgoth, die aan zijn zijde geknield lag. „Zoo was het niet te vergeefs, gij eeuwig dierbare held, uw onvergelijkelijke heldenmoed, uw urenlange volharding. Basiliskos is als gezant van Narses zoo even aangekomen. Harald heeft de Jonische vloot van den keizer vernietigd in de haven van Brundusium. Hij dreigt te landen en hij zal de vermoeide Byzantijnen onmiddellijk aanvallen, wanneer zij niet gehoor geven aan zijn eischen, om alles wat er van ons nog in leven is met have en wapenen naar de vrijheid, naar Thuleland weg te voeren. Narses heeft dit ingewilligd. „Ik eer," zei hij, „den grooten heldenmoed van koning Teja, ook in de rest van zijn volk. Mogen wij weggaan? O, koning, mogen wij?"

„Ja," sprak Teja met gebroken oogen, „gij moogt gaan. De rest van ons volk is gered en vrij. Vrouwen en kinderen behoeven gelukkig niet in den Vesuvius. Gaat naar Thuleland, alle levenden en neem ook de beide dooden mede: koning Theoderik en . . ."

„Koning Teja," sprak Adalgoth en kuste den mond van den doode.

NEGENENZESTIGSTE HOOFDSTUK.

En zoo was het geschied en zoo geschiedde het. Reeds dadelijk, nadat Narses zijn tent verliet, was een visscher naar hem toegebracht, die zooeven met een klein zeilvaartuig de landtong van Surrentum omgezeild was. Deze deelde het bericht mede, dat een groote Gothische oorlogsvloot met volle zeilen in aantocht was. Narses dacht, dat het zijn eigen Jonische vloot was en gerustgesteld wendde hij zijn blikken weer naar den strijd bij den Vesuvius. Toen bereikten plotseling boden uit het leger hem. Zij waren een gezantschap vooruit gesneld, en juist, toen Cethegus voor den laatsten strijd tegen Teja optrok, bij de draagkoets van Narses aangekomen. Het waren de Nauarchen van de Jonische vloot met gebonden handen, die gelijktijdig de boodschap van de vier hen begeleidende Noormannen vertolkten. Zij vertelden in het kort, dat zij in de haven van Brundusium in een stormachtigen nacht, door de vloot van de Wikings, die, zooals zij meenden, zich in de wateren van het noorden bevond, overvallen waren. Alle schepen waren genomen en geen enkele had kunnen ontvluchten om dit noodlottige bericht mede te deelen, daar de vijand de haven versperd hield. Nadat Jarl Harald den dreigenden ondergang van de overgeblevenen van het Gothenvolk had vernomen, had hij gezworen hun val te voorkomen of te deelen. Op de vleugels van den oostenwind waren zij komen aansnellen en hadden zeer verstandig de Grieksche schepen voor laten zeilen om daarachter hun draken te verbergen.

„Zoo," zei de tolk, „sprak Harald, de Wiking:

„Of gij staat toe, dat alle nog levende Gothen met wapens en have op onze schepen wegtrekken uit het zuidelijke land en met ons naar huis terugkeeren, waarvoor wij alle duizenden gevangenen en alle genomen schepen, die wij niet noodig hebben om de Gothen onder te brengen, overgeven. óf wij dooden dadelijk al onze gevangenen, landen, vallen het

legerkamp en het leger in den rug aan. Zie dan, hoevelen van de uwen, wanneer zij door de Gothen van voren en door ons van voren en van achteren, worden aangevallen, zullen overblijven.

„Wij, Noormannen, strijden tot den laatsten man. Ik heb het gezworen bij Odin."

Zonder een oogenblik van bedenken stond Narses den aftocht der Gothen toe.

„Ik heb slechts gezworen ze uit het rijk en niet uit de wereld te zenden. Het zou mij weinig roem brengen het overgebleven gedeelte van het Gothenvolk met mijn overmacht om te brengen. Ik eer de heldhaftigheid van Teja. In mijn veertig oorlogsjaren heb ik nooit iemand gezien, zooals hij was."

En zoo had dan Narses dadelijk herauten naar de schepen van Harald en naar den bergpas gezonden. De strijd hield op. De aftocht der Gothen begon. In lange rijen, die van den berg tot aan de zee reikten, stond het leger van Narses in dubbele rijen geschaard. De Wiking had vierhonderd man aan wal gezet om de Gothen te ontvangen. Eer de aftocht begon, wenkte Narses Basiliskos en sprak:

„De Gothenoorlog is uit. Het edele hert ligt geveld. Nu weg met de wolven. Hoe is het met de wonden van den vorst der Longobarden?"

„Voor ik antwoord," zei Basiliskos, „neem hier den lauwerkrans, dien het leger voor u gevlochten heeft. Het zijn lauweren van den Vesuvius; er ligt bloed op de bladeren."

Narses schoof den krans met de hand terug en sprak:

„Goed. Maar leg hem naast mij in de draagkoets."

„Autharis, Warnfrid, Grimoald, Aripert, Agilulf en Rotharis zijn dood. Zij hebben meer dan zevenduizend man verloren. Alboin en Gisulf liggen zwaar gewond in hun tenten.

„Zoodra de Gothen zijn ingescheept, moet je de Longobarden laten wegtrekken. Zij zijn vrij en ontslagen uit mijn dienst. En zeg aan Alboin tot afscheid dit van mij: „Na den dood van Narses misschien, maar werkelijk niet eerder."

„Ik blijf hier in de draagkoets, steun mij met de kussens. Ik kan niet meer staan. Ik moet dit wonderschoone schouwspel zien."

En werkelijk, een diep ontroerend, wonderlijk schoon schouwspel was het!

De laatste Gothen, die den Vesuvius en Italië den rug

toekeerden en de schepen bestegen, die hen weg zouden brengen naar het veilige noorden. Plechtig en ernstig weerklonken de roepen uit de Gothische hoorns uit de onoverwinnelijke, door den vijand niet betreden Teja-kloof met lange tusschenpoozen. Daar tusschen klonk eentonig, ernstig en aangrijpend, maar niet week, het gezang van de mannen, vrouwen en kinderen, die de oude doodsliederen van het Gothische volk zongen.

Hildebrand en Adalgoth, de laatste aanvoerders van het zilverwitte verleden en de gouden toekomst, hadden den aftocht geordend. Vooraan schreed in volle wapenrusting, recht op, in trotsche en ernstige houding, een vijfhonderd man, aangevoerd door Wisand, den bandalarius, die ondanks zijn wonden hoog opgericht op zijn speer leunend, den stoet opende. Daarop volgde op zijn laatste schild uitgestrekt, de speer van Cethegus nog in de borst, zonder helm, omgeven met zwarte lokken, koning Teja, gedekt met een rood-purperen mantel, gedragen door vier krijgers. Achter hem liepen Adalgoth en Gotho. Toen de baar voorbij de draagkoets van Narses kwam, gebood deze halt te houden en riep in het Latijn met luide stem:

„Voor mij was de overwinning, voor hem zijn de lauweren. Neem ze van mij aan. Of de komende geslachten nog iets grooters zullen aanschouwen, weten wij niet. Voor het oogenblik echter, koning Teja, groet ik u, den grootsten held van alle tijden," en hij legde den lauwerkrans, dien hem het overwinnende leger had gevlochten, op het bleeke voorhoofd van den doode. De dragers namen de baar weer op en langzaam en plechtig onder de klanken, het gezang en het harpspel van Adalgoth, schreden zij verder naar zee, de zee, die prachtig in het avondgoud gloeide. Dicht achter Teja, werd een hooge purperen troon gedragen; hierop rustte de zwijgende gestalte van Diederik van Bern, den kroonhelm op het hoofd, het hooge schild in den linker arm, de speer tegen den rechter schouder geleund. Aan zijn zijde liep de oude Hildebrand, het oog onafgewend op het lijk van zijn koning. die in de stralen van de ondergaande zon in den purperen mantel een magischen gloed scheen te verspreiden. Hoog hield Hildebrand de banier van de Amelungen met den steigerenden leeuw in het blauwe veld boven het hoofd van den grooten doode. De avondwind van de Ausonische zee ruischte in de plooien van de geweldige vaan, die afscheid scheen te

nemen van de Italiaansche lucht. Toen het lijk voorbij de open draagkoets van Narses kwam, sprak deze:

„Aan de huivering, die mij overvalt, bemerk ik, dat dit de wijze koning van Ravenna is. Eerst was het een sterk, nu een groot man, die ons voorbij wordt gedragen. Laten wij doen, zooals het behoort," en met inspanning ging hij in zijn draagkoets overeind staan en boog vol eerbied voor het lijk het hoofd. Hierop volgden, op draagbaren of gesteund of onder de armen gedragen, de gewonden. Aligern opende dezen stoet en werd gedragen door Wachis en Liuta en twee soldaten op een breed schild. Daar achter kwamen de kisten en manden, waarin de koningsschat van Theoderik gedragen werd. Hierop volgden de groote massa weerloozen, vrouwen, meisjes en kinderen; de jongens echter van tien jaar af hadden de wapens, die men hen had toevertrouwd, niet meer af willen geven, en zij vormden een afzonderlijken stoet. Narses glimlachte toen hij de kleine blonde helden zoo trots en toornig naar hem zag kijken.

„Nu," zei hij, „er is voor gezorgd, dat de opvolger van den keizer en zijn veldheeren ook nog arbeid zullen hebben."

Het einde van dezen langen stoet vormde de rest van het geheele Gothische leger, die in groepen van honderd man waren ingedeeld. Talrijke booten brachten de menschen met hun have naar de schepen der Noormannen. De lijken van Theoderik en Teja, de koningsschat en koningsvaan werden op het schip van Harald gebracht. De groote Diederik van Bern werd op zijn purperen troon tegen den hoofdmast gezet, terwijl zijn leeuwenbanier als vlag van het schip werd geheschen. Aan zijn voeten zette zich de oude Hildebrand neer. Voor het stuur werd door Adalgoth en Wisand het lijk van koning Teja neergelegd. Vol rouw trad de geweldige Harald en zijn schoone zuster naderbij. De Wiking legde de gepantserde hand op de borst van den doode en sprak:

„Ik kon u niet redden, dappere zwarte koning. U niet en uw volk niet. Laat mij dan echter, die van u overgebleven zijn, naar het land van trouw en kracht brengen, waar vandaan gij nooit had weg moeten gaan. Ik breng koning Frode toch het Gothenvolk terug."

Haralda echter sprak:

„Ik wil met geheime kunsten het lijk van dezen edelen doode bewaren, zoodat het duren kan tot wij landen aan de kust van ons vaderland. Daar zullen wij voor hem en koning

Theoderik in de nabijheid van de zee, een grafheuvel oprichten, zoodat zij de branding hooren ruischen en samenspraken kunnen houden; want deze beide dooden zijn elkander waardig. Zie eens, mijn broeder, aan het strand staat het vijandelijke leger geschaard, met eerbied houden zij de vaandels omlaag en gloeiend rood gaat de zon ginds achter Misenum en dit eiland onder. Purper bedekt de zee als een groote mantel, purper zijn ook onze zeilen gekleurd en alle wapenrustingen blinken van een gouden weerschijn. Zie, hoe de zuidenwind het banier van koning Theoderik opheft, de wind, die den wil der goden volgt, wijst naar het noorden. Op, broeder Harald, laat het anker lichten, richt het roer en wend den steven!

„Op, Freya's schrandere vogel! Vlieg, mijn valk," en hoog wierp zij het dier de lucht in. „Wijs den weg, naar het noorden, naar Thuleland! Naar huis terug brengen wij de laatste Gothen!"